

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑΣ
ΚΑΙ ΝΑΥΤΙΛΙΑΣ

ΓΕΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

ΕΘΝΙΚΗ ΑΡΧΗ ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΥ

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗΣ ΕΣΠΑ 2007-2013

**Αθήνα
Δεκέμβριος 2009**

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΕΠΙΤΕΛΙΚΗ ΣΥΝΟΨΗ.....	6
Ενότητα Α: Κοινωνικοοικονομική Κατάσταση και Τάσεις.....	6
Ενότητα Β: Επιτεύγματα και Προοπτικές.....	8
Ενότητα Γ: Πρόοδος και προκλήσεις στην εφαρμογή των προτεραιοτήτων και της συμφωνηθείσας στρατηγικής.....	12
Ενότητα Δ: Παραδείγματα καλών πρακτικών.....	14
Ενότητα Ε: Συμπεράσματα.....	14
ΕΝΟΤΗΤΑ Α: ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΚΑΙ ΤΑΣΕΙΣ.....	17
ΒΑΣΙΚΑ ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΚΑΙ ΠΗΓΕΣ 1 ^{ου} και 2 ^{ου} ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ.....	18
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 ΜΕΤΑΒΟΛΕΣ ΣΕ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΚΑΙ ΤΑΣΕΙΣ.....	19
1.1 Μακροοικονομικές εξελίξεις και προοπτικές.....	19
1.2 Τάσεις στην ανταγωνιστικότητα της ελληνικής οικονομίας.....	22
1.2.1 Εξωτερικό Εμπόριο.....	24
1.2.2 Ξένες Άμεσες Επενδύσεις.....	25
1.2.3 Λειτουργικά Κόστη.....	26
1.2.4 Παραγωγικότητα της Εργασίας.....	28
1.3 Εξελίξεις στην Επιχειρηματικότητα.....	28
1.4 Διάρθρωση της ελληνικής οικονομίας.....	30
1.4.1 Μεταποίηση.....	31
1.4.2 Τουρισμός-Ναυτιλία.....	32
1.4.3 Αγορές Χρήματος και Κεφαλαίων.....	35
1.4.4 Υποδομές και Υπηρεσίες Μεταφορών.....	36
1.4.5 Ενέργεια.....	37
1.5 Αγορά Εργασίας και Απασχόληση.....	39
1.5.1 Απασχόληση.....	39
1.5.2 Μερική Απασχόληση.....	40
1.5.3 Ανεργία.....	40
1.5.4 Απασχόληση κατά κλάδο οικονομικής δραστηριότητας.....	41
1.5.5 Απασχόληση κατά θέση στο επάγγελμα.....	41
1.5.6 Ενέργειες Στήριξης Ατόμων που Χρηρίζουν Βοήθεια.....	42
1.5.7 Η προώθηση της απασχολήσης μέσα από το ΕΣΠΑ 2007-2013.....	42
1.6 Κοινωνική Συνοχή.....	43
1.6.1 Υγεία.....	44
1.7 Εκπαίδευση, έρευνα και τεχνολογική ανάπτυξη.....	44
1.7.1 Εκπαίδευση.....	44
1.7.2 Έρευνα και Τεχνολογική Ανάπτυξη.....	47
1.8 Περιβάλλον και Αειφόρος Ανάπτυξη.....	49
1.8.1 Κλιματική Αλλαγή.....	49
1.8.2 Προστασία Εδαφικών Συστημάτων και Διαχείριση Στερεών Αποβλήτων.....	50

1.8.3	Προστασία και Διατήρηση Υδάτινων Πόρων	51
1.8.4	Πρόληψη, Αντιμετώπιση και Διαχείριση Περιβαλλοντικών Κινδύνων.....	52
1.8.5	Προστασία της Φύσης και της Βιοποικιλότητας.....	52
1.9	Βραχυπρόθεσμες και μακροπρόθεσμες επιπτώσεις της διεθνούς χρηματοπιστωτικής κρίσης στην ελληνική οικονομία	52
1.9.1	Επιδράσεις της διεθνούς χρηματοπιστωτικής κρίσης και της παγκόσμιας οικονομικής ύφεσης στην ελληνική οικονομία.....	52
1.9.2	Βραχυπρόθεσμες επιδράσεις σε βασικά οικονομικά μεγέθη.....	53
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΚΑΙ ΤΑΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΕΣ ΔΙΑΦΟΡΕΣ.....		57
2.1	Περιφερειακή Ανάλυση	57
2.1.1	Αγορά Εργασίας	58
2.1.2	Ανεργία	59
2.1.3	Παραγωγικότητα της Εργασίας.....	60
2.1.4	Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία.....	60
2.1.5	Μορφωτικό Επίπεδο	61
2.1.6	Συμβολή του ΕΣΠΑ 2007-2013 στην προώθηση της Περιφερειακής Συνοχής.....	61
2.2	Κοινωνικοοικονομικές Τάσεις και Προτεραιότητες-Στόχοι ΕΣΠΑ.....	62
ΕΝΟΤΗΤΑ Β: ΕΠΙΤΕΥΓΜΑΤΑ ΚΑΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ		65
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΗΣ ΣΥΜΒΟΛΗΣ ΤΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΟΡΕΙΑ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΣΤΟΥΣ ΣΤΟΧΟΥΣ ΤΟΥ ΕΣΠΑ		66
3.1	Θεματική Προτεραιότητα: Επένδυση στον παραγωγικό τομέα της οικονομίας.....	68
3.1.1	Αύξηση της Εξωστρέφειας και των Εισροών Ξένων Άμεσων Επενδύσεων	68
3.1.2	Ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας και αύξηση της παραγωγικότητας	69
3.1.3	Διαφοροποίηση του τουριστικού προϊόντος της χώρας	70
3.2	Θεματική Προτεραιότητα: Κοινωνία της γνώσης και καινοτομία	71
3.2.1	Βελτίωση της ποιότητας και της έντασης των επενδύσεων στο ανθρώπινο κεφάλαιο για την αναβάθμιση του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος.....	71
3.2.2	Η ενίσχυση της Έρευνας και της Τεχνολογίας και η προώθηση της Καινοτομίας σε όλους τους κλάδους ως βασικό παράγοντα αναδιάρθρωσης της ελληνικής οικονομίας και μετάβασης στην οικονομία της γνώσης	72
3.2.3	Η ψηφιακή σύγκλιση της χώρας με την ενσωμάτωση και τη συστηματική χρήση των τεχνολογιών πληροφορικής και επικοινωνιών (ΤΠΕ) στους τομείς κοινωνικής και οικονομικής δραστηριοποίησης.....	73
3.3	Θεματική Προτεραιότητα: Απασχόληση και Κοινωνική Συνοχή.....	74
3.3.1	Ενίσχυση της προσαρμοστικότητας των εργαζόμενων και των επιχειρήσεων	74
3.3.2	Διευκόλυνση της πρόσβασης στην απασχόληση	75
3.3.3	Προώθηση της Κοινωνικής Ενσωμάτωσης.....	76
3.3.4	Θεμελίωση ενός αποδοτικού και οικονομικά βιώσιμου συστήματος Υγείας, που θα προσφέρει ποιοτικές και εξατομικευμένες υπηρεσίες στους πολίτες και θα εστιάζει στη συνεχή βελτίωση των υπηρεσιών πρόληψης και φροντίδας.....	77
3.3.5	Η ανάδειξη του οικονομικού, κοινωνικού και αναπτυξιακού χαρακτήρα των θεμάτων ισότητας των φύλων, με την άμεση σύνδεσή τους με τις κυρίαρχες εθνικές πολιτικές προτεραιότητες (ανάπτυξη – απασχόληση – κοινωνική συνοχή).	78

3.4	Θεματική Προτεραιότητα: Θεσμικό περιβάλλον	79
3.4.1	Η βελτίωση της ποιότητας των δημόσιων πολιτικών και η αποτελεσματική εφαρμογή τους για την αναβάθμιση της ποιότητας ζωής των πολιτών και τη διευκόλυνση της επιχειρηματικής δράσης.....	79
3.5	Θεματική Προτεραιότητα: Ελκυστικότητα της Ελλάδας και των Περιφερειών ως τόπου επενδύσεων, εργασίας και διαβίωσης.....	80
3.5.1	Η ανάπτυξη και ο εκσυγχρονισμός των φυσικών υποδομών και των συναφών υπηρεσιών του συστήματος μεταφορών της χώρας.....	80
3.5.2	Ο ασφαλής ενεργειακός εφοδιασμός της χώρας με γνώμονα την αειφορία	81
3.5.3	Η αειφόρος διαχείριση του Περιβάλλοντος.....	82
3.5.4	Η άσκηση αποτελεσματικής περιβαλλοντικής πολιτικής.....	82
3.5.5	Ανάδειξη του Πολιτισμού ως ζωτικού παράγοντα της οικονομικής ανάπτυξης της χώρας	83
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4	ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΕΩΝ – ΠΡΟΔΙΑΓΡΑΦΕΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ Ε. Π. ΠΕΡΙΟΔΟΥ 2007-2013.....	89
4.1	Σύνοψη της εκ των προτέρων αξιολόγησης του Εθνικού Στρατηγικού Πλαισίου Αναφοράς για την προγραμματική περίοδο 2007-2013.....	89
4.2	Σύνοψη των αξιολογήσεων που αφορούν το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο	92
4.3	Προδιαγραφές για την Αξιολόγηση κατά τη διάρκεια υλοποίησης των ΕΠ και ΠΕΠ του ΕΣΠΑ 2007-2013 (on-going evaluations).....	94
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5	ΑΠΟΤΙΜΗΣΗ ΤΗΣ ΠΟΡΕΙΑΣ ΤΩΝ ΔΑΠΑΝΩΝ ΚΑΙ ΔΕΣΜΕΥΣΕΩΝ.....	96
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6	ΣΥΜΒΟΛΗ ΣΤΟΥΣ ΣΤΟΧΟΥΣ ΤΩΝ ΔΙΑΡΘΡΩΤΙΚΩΝ ΤΑΜΕΙΩΝ	120
6.1	Γενικά	120
6.2	Συμβολή στην επίτευξη των κατευθυντήριων γραμμών	123
6.2.1.	Ολοκληρωμένες Κατευθυντήριες Γραμμές για την Ανάπτυξη και την Απασχόληση	123
6.2.2.	Στρατηγικές Κατευθυντήριες Γραμμές της ΕΕ	124
6.2.3.	Συμβολή των ΕΠ στην επίτευξη των Κατευθυντήριων Γραμμών	125
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7	ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΟΥ ΕΚΤ ΣΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΩΝ ΚΑΤΕΥΘΥΝΤΗΡΙΩΝ ΓΡΑΜΜΩΝ ΚΑΙ ΣΥΣΤΑΣΕΩΝ ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ.....	142
7.1	Κατευθυντήριες γραμμές και συστάσεις	142
7.2	Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς.....	144
7.3	Επιχειρησιακά Προγράμματα του ΕΣΠΑ 2007-2013.....	146
7.3.1	Ε.Π. «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού»	146
7.3.2	Ε.Π. «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση»	147
7.3.3	Ε.Π. «Διοικητική Μεταρρύθμιση 2007-2013».....	149
7.4	Αποτίμηση της Συμβολής των Ενταγμένων Παρεμβάσεων.....	151
7.4.1	Ε.Π. «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού»	151
7.4.2	«Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση»	157
7.4.3	Ε.Π. «Διοικητική Μεταρρύθμιση»	160
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8	Συμβολή του ΕΚΤ στους σχετικούς στόχους της Εθνικής Στρατηγικής για την Κοινωνική Προστασία και την Κοινωνική Ενταξη.....	166
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 9	ΣΥΜΒΟΛΗ ΣΤΙΣ ΛΟΙΠΕΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΕΣ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΕΩΝ	167

9.1	Συμβολή του ΕΣΠΑ στην εφαρμογή λοιπών προτεραιοτήτων του Εθνικού Προγράμματος Μεταρρυθμίσεων 2008-2010.....	167
9.2	Ανταπόκριση των συστάσεων του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου προς την Ελλάδα μέσω του ΕΣΠΑ	169
ΕΝΟΤΗΤΑ Γ: ΠΡΟΟΔΟΣ ΚΑΙ ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΩΝ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ ΠΟΥ ΣΥΜΦΩΝΗΘΗΚΑΝ.....		172
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 10 ΚΑΤΑΓΡΑΦΗ ΤΩΝ ΘΕΣΜΙΚΩΝ, ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΩΤΙΚΩΝ ΜΕΤΡΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΩΝ ΔΥΣΚΟΛΙΩΝ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΠΙΤΑΧΥΝΣΗ ΤΗΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΤΗΣ Δ' ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗΣ ΠΕΡΙΟΔΟΥ (2007-2013).....		173
10.1	Δημόσιες Αρχές και Υπηρεσίες για τη Διαχείριση του ΕΣΠΑ.....	173
10.2	Σύστημα Διαχείρισης και Ελέγχου.....	175
10.3	Παρακολούθηση, Έλεγχος και Πιστοποίηση της Εφαρμογής του ΕΣΠΑ.....	176
10.4	Helpdesk	177
10.5	Διαχειριστική Επάρκεια Δικαιούχων ΕΣΠΑ.....	177
10.6	Πληροφόρηση και Δημοσιότητα	179
10.7	Εξειδίκευση ΕΠ και Προετοιμασία Μεγάλων Έργων / Δράσεων	179
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 11 Σημαντικές εξελίξεις σχετικές με εθνικές και περιφερειακές πολιτικές και τη νομοθεσία 181		
11.1	Αναδιάρθρωση των Υπουργείων και επίπτωση στο ΕΣΠΑ	181
11.2	Νέες αναπτυξιακές προτεραιότητες με επίκεντρο την πράσινη ανάπτυξη.....	182
11.3	Θεσμικές Παρεμβάσεις.....	182
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 12 Ερωτηματολόγιο για την τις εθνικές προσπάθειες στο πλαίσιο του European Economic Recovery Plan.....		187
ΕΝΟΤΗΤΑ Δ: ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΚΑΛΩΝ ΠΡΑΚΤΙΚΩΝ.....		194
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 13 ΚΑΛΕΣ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ.....		195
ΚΑΛΗ ΠΡΑΚΤΙΚΗ Νο 1		195
ΚΑΛΗ ΠΡΑΚΤΙΚΗ Νο 2.....		196
ΚΑΛΗ ΠΡΑΚΤΙΚΗ Νο 3.....		197
ΕΝΟΤΗΤΑ Ε: ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....		199
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 14 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....		200
α) Κοινωνικοοικονομικές Τάσεις-Προβλέψεις		200
β) Πορεία υλοποίησης του ΕΣΠΑ-Συμβολή στην Πολιτική Συνοχής.....		204

Ενότητα Α: Κοινωνικοοικονομική Κατάσταση και Τάσεις

Η ελληνική οικονομία συνέχισε να αναπτύσσεται – κυρίως λόγω επέκτασης της ιδιωτικής κατανάλωσης - την τετραετία 2005-2008 με μέσο ετήσιο ρυθμό 3,3%, που είναι υψηλότερος των αντίστοιχων στην Ευρωζώνη¹ και την ΕΕ-27, παραμένοντας έτσι σε τροχιά ήπιας σύγκλισης με τις δύο οικονομικές ζώνες². Έτσι η σύγκλιση με την Ευρωζώνη επιτεύχθηκε και σε όρους κατά κεφαλήν ΑΕΠ σε το σχετικό δείκτη να βρίσκεται το 2008 στο 94% του μέσου κοινοτικού της ΕΕ-27, σύμφωνα με τα πιο πρόσφατα στοιχεία.

Την ίδια στιγμή η απασχόληση ενισχύθηκε και διαμορφώθηκε στο 61, 9% του πληθυσμού ηλικίας 15-64 ετών το 2008, έναντι 60,1% το 2005. Η αύξηση της απασχόλησης συνοδεύτηκε από ενίσχυση της παραγωγικότητας ανά εργαζόμενο σε Μονάδες Αγοραστικής Δύναμης (ΜΑΔ) στην Ελλάδα τα έτη 2005-2008 σε σύγκριση με την ΕΕ-27, όταν το αντίστοιχο μέγεθος στην Ευρωζώνη εμφάνιζε εξασθένηση. Παράλληλα, η ανεργία υποχώρησε κατά 2,2 ποσοστιαίες μονάδες, ταχύτερα από ότι στην Ευρωζώνη και στην ΕΕ-27, με το μέσο επίπεδο της να διαμορφώνεται στο 8,8%. Σε ότι αφορά τα ποιοτικά χαρακτηριστικά της, μεγαλύτερη δυσκολία στην εύρεση εργασίας αντιμετωπίζουν οι γυναίκες και οι νέοι ηλικίας 15-24 ετών, καθώς παρά την υποχώρηση των σχετικών ποσοστών τα τελευταία χρόνια, η ανεργία στις συγκεκριμένες κοινωνικές ομάδες έφτασε το 2008 το 11,2% και 22,1% αντίστοιχα, από τα υψηλότερα ποσοστά στην ΕΕ-27.

Ο αναπτυξιακός ρυθμός των ετών 2005-2008 δεν επέτρεψε ιδιαίτερη μείωση του πληθωρισμού, ο οποίος κινήθηκε σε ελαφρά πτωτική τροχιά, παραμένοντας όμως σε σταθερή απόσταση από τον πληθωρισμό στην Ευρωζώνη και στην ΕΕ-27. Η άνοδος των τιμών του πετρελαίου και βασικών εμπορευμάτων το 2008 ενέτεινε τις πληθωριστικές πιέσεις διεθνώς, ωστόσο η επίδρασή τους στην Ελλάδα ήταν – αναλογικά - μικρότερη από ότι στις δύο ευρωπαϊκές οικονομικές ζώνες.

Παρά τις θετικές εξελίξεις που καταγράφηκαν σε βασικά μακροοικονομικά μεγέθη, τα διαρθρωτικά προβλήματα που διαχρονικά εμφανίζει η ελληνική οικονομία συνέχισαν να υφίστανται, ορισμένα από αυτά οξυμένα, λειτουργώντας ανασχετικά στην περαιτέρω μεγέθυνση. Αναλυτικότερα, εξασθένηση παρουσίασε η ανταγωνιστικότητα της ελληνικής οικονομίας την τετραετία 2005-2008, με την κατάταξή της στις σχετικές αξιολογήσεις διεθνών οργανισμών (WEF, IMD) να υποχωρεί. Επιπρόσθετα, τα ελλείμματα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών και του εμπορικού ισοζυγίου διευρύνθηκαν ιδιαίτερα στο συγκεκριμένο διάστημα, με το πρώτο σχεδόν να διπλασιάζεται, ενώ οι ξένες άμεσες επενδύσεις, ύστερα από τη αύξησή τους στην περίοδο 2004-2006, υποχώρησαν κατά τη διετία 2007-2008, αν και με έντονες διακυμάνσεις. Στο πεδίο της επιχειρηματικότητας, το ύψος των επενδύσεων ως ποσοστό των ΑΕΠ έχει αυξηθεί σε σύγκριση με το 2005, έτος βάσης στο ΕΣΠΑ 2007-2013. Στον αντίποδα, η θέση της Ελλάδας στις αξιολογήσεις ως προς τις συνθήκες-δυνατότητες άσκησης επιχειρηματικής δραστηριότητας παραμένει αμετάβλητη ή σημειώνει μικρή υποχώρηση (Doing Business, World Bank), αντανακλώντας, παρά τα βήματα προόδου που έχουν σημειωθεί τα τελευταία χρόνια, τα προσκόμματα στην άσκηση επιχειρηματικότητας που εξακολουθούν να εμποδίζουν τις εντονότερες εξελίξεις κυρίως στον ιδιωτικό τομέα της οικονομίας.

Σε ότι αφορά τα δημόσια οικονομικά, σε φάση όξυνσης βρίσκονται την τελευταία τριετία τα προβλήματα στο πεδίο της δημοσιονομικής διαχείρισης, μετά από την πρόσκαιρη – τεχνική - εξασθένησή τους κατά τη διετία 2005-2006. Το 2007 το έλλειμμα του προϋπολογισμού της Γενικής Κυβέρνησης διαμορφώθηκε πάνω από το όριο του 3% του ΑΕΠ του Συμφώνου

¹ Ως Ευρωζώνη θα θεωρείται το σύνολο των 16 χωρών που την απαρτίζουν σήμερα, εκτός αν δηλώνεται διαφορετικά.

² Όλες οι αναφορές στην εξέλιξη μεγεθών μέχρι και το α' ενιάμηνο του 2009 παρουσιάζονται αναλυτικά, με συγκεκριμένα στοιχεία και πηγές αυτών στα κεφάλαια 1 και 2 της έκθεσης.

Σταθερότητας και Ανάπτυξης, στο 3,7%, ενώ το 2008 υπερδιπλασιάστηκε, φθάνοντας στο 7,7%. Την ίδια περίοδο (2005-2008) δεν κατέστη δυνατός ο μόνιμος περιορισμός του χρέους της Γενικής Κυβέρνησης: τη μικρή πτώση του από το 100% του ΑΕΠ το 2005 στο 95,6% το 2007, διαδέχθηκε νέα άνοδος το 2008, στο 99,2%. Οι πρόσφατες προβλέψεις για το 2009 συγκλίνουν σε περαιτέρω επιδείνωση των δύο δημοσιονομικών μεγεθών, πάνω από το 12% του ΑΕΠ για το έλλειμμα και το 110% αυτού για το δημόσιο χρέος.

Στην πλευρά των εξελίξεων στο πεδίο της κοινωνικής συνοχής το ποσοστό των ατόμων που βρίσκεται εισοδηματικά κάτω από το όριο της φτώχειας, έχει μειωθεί στο 20% το 2007, ενώ αν συνυπολογιστεί το υψηλό ποσοστό ιδιοκατοίκησης, το ποσοστό αυτό υποχωρεί στο 18%. Ανασχετικά όμως στη βελτίωση της κοινωνικής συνοχής λειτουργούν οι μεγαλύτερες, σε σύγκριση με τον κοινοτικό μέσο όρο, εισοδηματικές ανισότητες, με το λόγο του εισοδήματος που λαμβάνει το πλουσιότερο 20% του πληθυσμού προς το αντίστοιχο εισόδημα του φτωχότερου 20% να διαμορφώνεται το 2007 πάνω από αυτόν στην ΕΕ-27. Συνεχή άνοδο παρουσιάζει η συνολική εγχώρια δαπάνη για την υγεία, που ως ποσοστό του ΑΕΠ βρίσκεται μεταξύ των υψηλότερων στην ΕΕ, με το 40% αυτής να καλύπτεται από ιδιώτες, μερίδιο που είναι επίσης από τα υψηλότερα στην ΕΕ. Στην εκπαίδευση, η αναλογία των σχετικών δημοσίων δαπανών ως προς το ΑΕΠ συγκαταλέγεται μεταξύ των χαμηλότερων στην ΕΕ-27, ωστόσο το ποσοστό των μαθητών που φοιτούν σε δημόσιο σχολείο βρίσκεται πάνω από το αντίστοιχο στην ΕΕ. Επίσης, η συμμετοχή ατόμων ηλικίας 15-24 ετών στην εκπαιδευτική διαδικασία υποχωρεί και πλέον ξεπερνάει οριακά το μέσο όρο στην ΕΕ-27. Αντίστοιχα χαμηλή σε όρους δαπανών είναι η επίδοση της Ελλάδας σε κατεύθυνση πόρων προς Ε&ΤΑ, εμποδίζοντας την άνοδό της σε δείκτες τεχνολογικής ετοιμότητας και καινοτομικότητας, παρότι παρουσιάζει – σχετικά - αρκετά υψηλή διαθεσιμότητα επιστημόνων και μηχανικών. Αρκετά θετική εξέλιξη συνιστά η ταχεία αύξηση της χρήσης του διαδικτύου για συναλλαγές με τις δημόσιες αρχές, καθώς και η ραγδαία διείσδυση του στα νοικοκυριά, που περιορίζει σχετικά τη μεγάλη απόκλιση από την ΕΕ.

Σε περιφερειακό επίπεδο, η Αττική είναι η μοναδική περιφέρεια της οποίας το κατά κεφαλήν ΑΕΠ ξεπερνούσε το 2006 τον κοινοτικό μέσο όρο, με το χαμηλότερο κατά κεφαλήν ΑΕΠ να παρουσιάζεται στη Δυτική Ελλάδα, στην Ανατολική Μακεδονία-Θράκη και στο Βόρειο Αιγαίο. Αύξηση της απασχόλησης σημειώθηκε σε όλες τις περιφέρειες από το 2005 έως και το 2008 εκτός της Κρήτης, με την Πελοπόννησο στο τέλος αυτής της περιόδου να προσεγγίζει το μέσο όρο στην ΕΕ-27 (65,9%). Η Δυτική Μακεδονία εμφάνισε το 2008 το υψηλότερο ποσοστό ανεργίας (12,5%), 5,5 ποσοστιαίες μονάδες μεγαλύτερο σε σχέση με την ΕΕ, σε αντίθεση με τις περιφέρειες Αττικής, Πελοποννήσου, Κρήτης και Βορείου Αιγαίου που εμφανίζουν χαμηλότερα επίπεδα ανεργίας. Όπως και στο σύνολο της χώρας, στις περιοχές αυτές από την ανεργία πλήττονται κυρίως οι γυναίκες και οι νέοι 15-24 ετών. Σε τρεις περιφέρειες της χώρας (Αττική, Νότιο Αιγαίο και Στερεά Ελλάδα), πάντως η παραγωγικότητα της εργασίας μετρούμενη ως ΑΕΠ σε ΜΑΔ ανά απασχολούμενο, εμφανίζεται υψηλότερη του κοινοτικού μέσου επιπέδου.

Η ατμοσφαιρική ρύπανση παρουσιάζει υψηλές τιμές, κυρίως στα αστικά κέντρα της χώρας. Η ανάπτυξη δικτύου συλλογής και υποδομών επεξεργασίας αστικών αποβλήτων έχει οδηγήσει σε αύξηση των ανακυκλώσιμων ποσοτήτων, με το ποσοστό ανακύκλωσης να αγγίζει το 25% στα τέλη του 2008, ενώ υπάρχει ήδη η απαραίτητη υποδομή για την ανακύκλωση συσκευασιών, οχημάτων τέλους κύκλου ζωής, συσσωρευτών, χρησιμοποιημένων ορυκτελαίων, αποβλήτων ηλεκτρικού και ηλεκτρονικού εξοπλισμού κ.α. Υπάρχουν όμως ακόμα ελλείψεις στη διαχείριση βιομηχανικών και επικινδύνων αποβλήτων. Σε ότι αφορά τη διαθεσιμότητα των υδάτων, υπάρχουν ζητήματα – κυρίως διαχειριστικά- που διακυβεύουν την επάρκεια του νερού μακροχρόνια.

Η εξάπλωση κατά το β' εξάμηνο του 2008 των συνεπειών της χρηματοπιστωτικής κρίσης που ξεκίνησε από τις Η.Π.Α στο χρηματοπιστωτικό σύστημα των χωρών-μελών της ΕΕ, οι οποίες στη συνέχεια γενικεύτηκαν στο σύνολο των οικονομιών τους, έπληξε σταδιακά από τα τέλη του ίδιου έτους και την ελληνική οικονομία. Το 2009 η πορεία της καθορίστηκε κατά κύριο λόγο από τις εξωγενείς επιδράσεις της επακόλουθης διεθνούς οικονομικής ύφεσης, καθώς τα ελληνικά πιστωτικά ιδρύματα είχαν προχωρήσει σε πολύ μικρές τοποθετήσεις σε επισφαλή επενδυτικά προϊόντα. Για την αντιμετώπιση αυτών των εξωγενών για το ελληνικό χρηματοπιστωτικό σύστημα και την ελληνική οικονομία πηγών έντονων πιέσεων, ψηφίστηκε

το σχέδιο «Ενίσχυσης της ρευστότητας της οικονομίας» από την Ελληνική κυβέρνηση τον Νοέμβριο του 2008.

Οι επιπτώσεις της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης έχουν γίνει ιδιαίτερα αισθητές το 2009. Συνολικότερη αποτύπωση αυτών αποτελεί η εξέλιξη του ΑΕΠ της Ελλάδας, το οποίο, σύμφωνα με τα πλέον πρόσφατα στοιχεία, υποχωρεί το α' ενιάμηνο του 2009 κατά 1,1% σε σύγκριση με την ίδια περίοδο του 2008. Ο ρυθμός πιστωτικής επέκτασης προς τον ιδιωτικό τομέα της οικονομίας (επιχειρήσεις και νοικοκυριά) επιβραδύνθηκε σταδιακά από τον Ιανουάριο έως τον Σεπτέμβριο του ίδιου έτους περίπου στο 1/4 του αντίστοιχου περυσινού. Πτώση κατά 9,7% εμφάνισε συνολικά στο ίδιο διάστημα η βιομηχανική παραγωγή, ενώ μεγαλύτερη υποχώρηση παρουσίασε ο κύκλος εργασιών σε σημαντικούς κλάδους των υπηρεσιών (πχ. λιανικό-χονδρικό εμπόριο). Αντιθέτως, παρά τα αναμενόμενα, ενισχυμένος το πρώτο εξάμηνο του 2009 εμφανίζεται ο κύκλος εργασιών στις τουριστικές επιχειρήσεις. Ωστόσο, τα στοιχεία για την πορεία των εργασιών κατά τους θερινούς μήνες αποτυπώνουν κάμψη της δραστηριότητας. Η υποχώρηση της οικονομικής δραστηριότητας είχε όπως αναμενόταν, αρνητικό αντίκτυπο ιδιαίτερα στην πορεία της ανεργίας, με τη διαφορά του περυσινού από το φετινό ποσοστό της να διευρύνεται συνεχώς σε τριμηνιαία βάση. Εξάλλου, ραγδαία επιδείνωση παρουσίασαν τα δημόσια οικονομικά, με το έλλειμμα της Κεντρικής Κυβέρνησης να φθάνει το 12,9% σύμφωνα με προσωρινά στοιχεία για την περίοδο Ιαν.-Σεπτ. 2009.

Ενότητα Β: Επιτεύγματα και Προοπτικές

Κεντρικός στόχος του ΕΣΠΑ 2007-13, του εγγράφου αναφοράς της Ελλάδας στο πλαίσιο της νέας Στρατηγικής προσέγγισης για την Πολιτική Συνοχής της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αποτελεί η διεύρυνση των αναπτυξιακών δυνατοτήτων της χώρας, η διατήρηση του ρυθμού οικονομικής μεγέθυνσης και η αύξηση της παραγωγικότητας σε επίπεδα υψηλότερα του μέσου κοινοτικού όρου για την τόνωση της απασχόλησης, την επίτευξη της πραγματικής σύγκλισης και τη βελτίωση της ποιότητας ζωής όλων των πολιτών χωρίς αποκλεισμούς.

Η στρατηγική αυτή στόχευση του ΕΣΠΑ εξειδικεύεται σε 17 Γενικούς Στόχους που χωρίζονται σε πέντε θεματικές προτεραιότητες και καλύπτουν ένα ευρύ φάσμα προτεραιοτήτων στο κέντρο των οποίων βρίσκονται η εξωστρέφεια, η περιφερειακή ανάπτυξη, η απασχόληση και κοινωνική συνοχή, η ενίσχυση της επιχειρηματικότητας, η έμφαση στην εκπαίδευση και τους νέους, η ποιότητα, η τεχνολογία, η καινοτομία και ο σεβασμός στο περιβάλλον.

Κινητήριος άξονας του ΕΣΠΑ είναι τα 14 Επιχειρησιακά Προγράμματα (εννέα Τομεακά και πέντε Περιφερειακά) που έχουν καταρτιστεί με γνώμονα την εκπλήρωση των Γενικών Στόχων του ΕΣΠΑ και των ευρύτερων στρατηγικών επιλογών και κατευθύνσεων της χώρας. Η διάρθρωση και η στρατηγική των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων βρίσκονται σε πλήρη συνάφεια με τις θεματικές προτεραιότητες της αναπτυξιακής στρατηγικής και ο κάθε Γενικός Στόχος εξυπηρετείται, άμεσα και έμμεσα, από την αλληλεπίδραση Τομεακών και Περιφερειακών Επιχειρησιακών Προγραμμάτων ή επιμέρους Αξόνων Προτεραιότητας αυτών. Επιπλέον, η στοχοθεσία του ΕΣΠΑ βρίσκεται σε συνάφεια με τους επιμέρους Στόχους των 3 Διαρθρωτικών Ταμείων (ΕΤΠΑ, ΕΚΤ, Ταμείο Συνοχής), τις Ολοκληρωμένες Κατευθυντήριες Γραμμές για την Ανάπτυξη και την Απασχόληση και τις Στρατηγικές Κατευθυντήριες Γραμμές και αυτό αποτυπώνεται στη διάρθρωση των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων και την επιμέρους στόχευση που έχει τεθεί σε κάθε ένα από αυτά.

Κριτικές προσεγγίσεις της σχεδιαζόμενης αναπτυξιακής πολιτικής για την περίοδο 2007-2013 μπορούν να αποτελέσουν ως ένα βαθμό οι εκ των προτέρων αξιολογήσεις για τα Επιχειρησιακά Προγράμματα του Εθνικού Στρατηγικού Πλαισίου Αναφοράς, δεδομένου ότι αποτιμήσεις των αποτελεσμάτων των πολιτικών συνοχής ή προβλέψεις για την πρόοδο των στόχων, δεν είναι διαθέσιμα κατά την περίοδο ολοκλήρωσης της παρούσας έκθεσης. Σύμφωνα με την εκ των προτέρων αξιολόγηση του ΕΣΠΑ, η διάρθρωση των στόχων του ανάγεται σε δύο συστήματα πολιτικής, το θεματικό και το χωρικό. Η ανάδειξη του χωρικού συστήματος σε κύριο στρατηγικό άξονα του ΕΣΠΑ, θεωρείται ότι μπορεί να συμβάλλει ουσιαστικά στην υλοποίηση των στόχων, καθώς σε προγενέστερες Προγραμματικές Περιόδους η χωρική πολιτική αντιμετωπιζόταν ως ένα μόνο σκέλος των Κοινοτικών Πλαισίων

Στήριξης. Ενδεικτικό παράδειγμα αποτελεί η σύνδεση της ενίσχυσης της καινοτομίας, η οποία αποτελεί κύριο στρατηγικό στόχο του ΕΣΠΑ, με την αντιμετώπιση του προβλήματος της ανεργίας και της έλλειψης κοινωνικής συνοχής στο σύνολο της επικράτειας, καθώς σημαντικός αριθμός περιφερειών της χώρας δεν κατέχει το αναγκαίο κοινωνικό και οικονομικό κεφάλαιο, ώστε να συμμετέχει με δυναμικές προοπτικές στις διεθνείς οικονομικές εξελίξεις.

Η κατανομή των χρηματοδοτήσεων μέσω του ΕΣΠΑ, συμπεριλαμβανομένων των πόρων για την αγροτική ανάπτυξη, κρίνεται αυξημένη ως προς τις παρεμβάσεις που στοχεύουν στην αύξηση της παραγωγικότητας και της επιχειρηματικής ανταγωνιστικότητας. Οι όποιες δυσχέρειες σε σχέση με την υλοποίηση των προτεραιοτήτων που έχουν τεθεί μπορεί να προέλθουν κυρίως από την έλλειψη εμπειρίας στο σχεδιασμό, την πιθανή έλλειψη κατάλληλου νομοθετικού πλαισίου και τη συνθετότητα της δομής ορισμένων από τους στόχους, με πιθανό αποτέλεσμα τη μείωση της συνέργειας και των οικονομιών κλίμακας. Από την άλλη πλευρά, οι περισσότεροι των στόχων του ΕΣΠΑ θεωρούνται επιτεύξιμοι από την αξιολόγηση, καθώς ο υπολογισμός τους έχει βασιστεί στην εμπειρία υλοποίησης παρόμοιων πράξεων κατά την περίοδο 2000-2006. Σημαντική συμβολή επίσης για την ορθότερη υλοποίηση των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων του ΕΣΠΑ, προσφέρουν οι αξιολογήσεις των αντίστοιχων προγραμμάτων που εφαρμόστηκαν κατά την προηγούμενη προγραμματική περίοδο (Γ΄ ΚΠΣ) αφού αρκετές δράσεις από αυτή μεταφέρονται και στην Δ΄ Προγραμματική Περίοδο μέσα από τους νέους άξονες προτεραιότητας.

Κύριο χαρακτηριστικό που αναδεικνύεται από τη μέχρι σήμερα πορεία υλοποίησης του ΕΣΠΑ είναι η χαμηλή πρόοδος, τόσο όσον αφορά στις νομικές δεσμεύσεις, όσο και τις δηλωθείσες πληρωμές για το σύνολο των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων. Τα ποσοστά επί της συνολικής κοινοτικής συνδρομής κατά την περίοδο αναφοράς (30.09.2009) ανέρχονται στο 6,9% και 1,5%, αντίστοιχα.

Πιο σημαντική καθυστέρηση εντοπίζεται στα Τομεακά Επιχειρησιακά Προγράμματα, εκ των οποίων τα ΕΠ «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού», «Διοικητική Μεταρρύθμιση», «Ψηφιακή Σύγκλιση», «Περιβάλλον / Αειφόρος Ανάπτυξη» και «Τεχνική Υποστήριξη Εφαρμογής» εγγράφουν μέχρι σήμερα σχεδόν μηδενικές επιδόσεις. Σε χαμηλά επίπεδα κινούνται επίσης τα ΕΠ «Εκπαίδευση και δια βίου Μάθηση» και «Ενίσχυση της Προσπελασιμότητας» ενώ καλύτερη συγκριτικά είναι η εικόνα στο ΕΠ «Ανταγωνιστικότητα και Επιχειρηματικότητα» όπου οι νομικές δεσμεύσεις και οι δηλωθείσες πληρωμές ανέρχονται στο 12,4% και 5,4% αντίστοιχα της συνολικής κοινοτικής συνδρομής για το πρόγραμμα. Βελτιωμένη εμφανίζεται η εικόνα στα Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα, με τη διαφορά, ωστόσο, να εντοπίζεται περισσότερο στο σκέλος των νομικών δεσμεύσεων (13,4%) και λιγότερο σε αυτό των πραγματικών πληρωμών (2,1%).

Όσον αφορά στην επιμέρους αξιολόγηση της προόδου του ΕΣΠΑ ανά Διαρθρωτικό Ταμείο, ο βαθμός ενεργοποίησης κινείται σε αυξημένους ρυθμούς στην περίπτωση του ΕΤΠΑ, γεγονός που οφείλεται στη συγκριτικά μεγαλύτερη πρόοδο του ΕΠ «Ανταγωνιστικότητα και Επιχειρηματικότητα» και των ΠΕΠ που συγχρηματοδοτούνται από το ΕΤΠΑ. Αντίθετα, για το ΕΚΤ και το Ταμείο Συνοχής, όπου το ύψος της προβλεπόμενης συνολικής κοινοτικής συνδρομής στους στόχους του ΕΣΠΑ είναι συγκριτικά μικρότερο, οι ρυθμοί ενεργοποίησης βρίσκονται ακόμα σε χαμηλά επίπεδα.

Αντίστοιχη είναι η κατάσταση όσον αφορά στη χρηματοδοτική πρόοδο του ΕΣΠΑ ανά θεματική προτεραιότητα για τους Στόχους 1 («Σύγκλιση») και 2 (Περιφερειακή Ανταγωνιστικότητα και Απασχόληση) των Διαρθρωτικών Ταμείων. Στο Στόχο 1, από το συνολικό ποσό των 19,5 δισεκ. ευρώ στο οποίο ανέρχεται η κοινοτική συνδρομή, μόλις το 6,5% ή το 1,3 δισεκ. ευρώ έχουν δεσμευτεί κατά την περίοδο αναφοράς, ενώ υψηλότερο (16,3%) είναι το ποσοστό στην περίπτωση του Στόχου 2 όπου, όμως, το συνολικό ποσό της κοινοτικής συνδρομής είναι κατά πολύ χαμηλότερο (635,3 εκατ. ευρώ). Στο Στόχο 3 («Ευρωπαϊκή Εδαφική Συνεργασία») δεν έχει ακόμα σημειωθεί πρόοδος στο επίπεδο των εντάξεων έργων.

Τέλος, ιδιόμορφα μοιάζουν τα αποτελέσματα όσον αφορά στην πρόοδο των θεματικών προτεραιοτήτων (κωδικοί «earmarking») που συμβάλλουν στην αναθεωρημένη Στρατηγική της Λισσαβόνας και των Ολοκληρωμένων Κατευθυντήριων Γραμμών (ΟΚΓ) για την Ανάπτυξη και την Απασχόληση. Από τη μία πλευρά, διαπιστώνεται ότι το ύψος των νομικών δεσμεύσεων τόσο για το Στόχο 1 όσο και για το Στόχο 2 που συμβάλει στη Στρατηγική της Λισσαβόνας

κινείται σε υψηλότερα επίπεδα από τους αντίστοιχους στόχους του ΕΣΠΑ, αναδεικνύοντας τη βαρύτητα που αποδίδεται στις προτεραιότητες αυτές. Από την άλλη πλευρά, ωστόσο, ο υψηλός βαθμός της μέχρι τώρα συμβολής στις ΟΚΓ και τη Στρατηγική της Λισσαβόνας προέρχεται κυρίως από τις υψηλές επιδόσεις δύο επιμέρους θεματικών προτεραιοτήτων (κωδικοί 5 και 8) και όχι από μία ισομερώς κατανομημένη ενεργοποίηση όλων των κωδικών earmarking.

Με τα Επιχειρησιακά Προγράμματα να βρίσκονται αυτή τη στιγμή σε αρχική φάση υλοποίησης, ο βαθμός επίτευξης των Γενικών Στόχων του ΕΣΠΑ καθώς και η συμβολή στις Κατευθυντήριες Γραμμές της Κοινότητας είναι ακόμα δύσκολο να αποτιμηθούν ποσοτικά. Ωστόσο, είναι δυνατή μία πρώτη αποτύπωση της μέχρι τώρα πορείας των επιμέρους Αξόνων Προτεραιότητας του κάθε ΕΠ και η αναφορά βασικών δράσεων που υλοποιούνται και αναμένεται να συμβάλλουν σημαντικά στους Εθνικούς και Κοινοτικούς Στόχους. Όσον αφορά στα Επιχειρησιακά Προγράμματα που χρηματοδοτούνται από το ΕΤΠΑ και το Ταμείο Συνοχής η πρόοδος που καταγράφεται μέχρι σήμερα έχει ως ακολούθως:

- Στο ΕΠ «Περιβάλλον - Αειφόρος Ανάπτυξη» χαρακτηριστική είναι η πολύ μικρή μέχρι σήμερα απορρόφηση με το συνολικό ποσοστό ενταγμένων έργων να ανέρχεται σε μόλις 1,4%. Έργα συνολικού προϋπολογισμού 45 εκ. ευρώ στα οποία περιλαμβάνονται έργα ΧΥΤΑ, περιβαλλοντικής αποκατάστασης ΧΑΔΑ και Σταθμοί Μεταφόρτωσης Απορριμμάτων έχουν ενταχθεί στα ΠΕΠ.
- Στο ΕΠ «Ενίσχυση της Προσπελασιμότητας» παρατηρείται σημαντική πρόοδος όσον αφορά στην ανάπτυξη των οδικών μεταφορών και του οδικού δικτύου ενώ έχουν κυρωθεί με νόμο οι συμβάσεις παραχώρησης για μελέτη, κατασκευή, χρηματοδότηση, λειτουργία, συντήρηση και εκμετάλλευση 6 μεγάλων έργων Οδικών Αξόνων (πχ «Ιόνια Οδός», Αυτοκινητόδρομος «Κόρινθος - Τρίπολη - Καλαμάτα», Αυτοκινητόδρομος Κεντρικής Ελλάδος - E65).
- Στο ΕΠ «Ανταγωνιστικότητα και Επιχειρηματικότητα» εμφανίζεται σημαντική πρόοδος στον Άξονα 3 («Βελτίωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος») όπου έχει δεσμευτεί το 36% της συνολικής κοινοτικής συνδρομής. Ενδεικτικές δράσεις του ΕΠ που βρίσκονται σε προχωρημένο στάδιο ενεργοποίησης είναι το «Ταμείο Εγγυοδοσίας Μικρών και Πολύ Μικρών Επιχειρήσεων (ΤΕΜΠΜΕ)», τα προγράμματα της ενίσχυσης της νεανικής και γυναικείας επιχειρηματικότητας, η Ενίσχυση Ελληνικών Τεχνολογικών Συνεργατικών Σχηματισμών στη Μικροηλεκτρονική («Cluster Μικροηλεκτρονικής»), τα «Κουπόνια καινοτομίας για μικρομεσαίες επιχειρήσεις», η «Αντικατάσταση και ανακύκλωση παλαιών και ενεργοβόρων οικιακών συσκευών κλιματισμού» (Αλλάζω Κλιματιστικό), η «Εξοικονόμηση Ενέργειας από τους ΟΤΑ» (Πρόγραμμα ΕΞΟΙΚΟΝΟΜΩ) και η Ανάπτυξη ενιαίου δικτυακού συστήματος δομών στήριξης επιχειρηματικότητας (Κέντρα Υποδοχής Επενδυτών - ΚΥΕ).
- Στο ΕΠ «Ψηφιακή Σύγκλιση» η πρόοδος που καταγράφεται από άποψη ενταγμένων έργων και νομικών δεσμεύσεων κινείται σε χαμηλά επίπεδα, ενώ οι σημαντικότερες δράσεις που έχουν μέχρι στιγμής ενταχθεί είναι η «Ηλεκτρονική Κάρτα Ασφάλισης», το «Εθνικό Ληξιαρχείο» που αφορά στη δημιουργία υποδομής Εθνικού Ληξιαρχείου για τη γρήγορη και αποτελεσματική εξυπηρέτηση του πολίτη καθώς και το έργο «Ψηφιακός Μοχλός Ενδυνάμωσης Υπηρεσιών προς επιχειρήσεις & βελτίωση αποτελεσματικότητας του Υπουργείου Ανάπτυξης με χρήση ΤΠΕ».
- Όσον αφορά στα Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα (ΠΕΠ), αυτά συμβάλλουν στην κάλυψη των εθνικών στρατηγικών στόχων, συμπληρωματικά με τα τομεακά προγράμματα και με έμφαση στα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά και τις ανάγκες κάθε χωρικής ενότητας / περιφέρειας. Παρά τις επιμέρους διαφοροποιήσεις ανά περιφέρεια, όλα τα ΠΕΠ καλύπτουν έναν κοινό κορμό παρεμβάσεων που εστιάζει στα θέματα των κοινωνικών υποδομών, της υγείας και κοινωνικής αλληλεγγύης, του πολιτισμού, των έργων προσπελασιμότητας και περιβάλλοντος τοπικής κλίμακας και των πολιτικών βιώσιμης αστικής ανάπτυξης. Ενδεικτική δράση που υλοποιείται στο πλαίσιο των ΠΕΠ είναι το «Πρόγραμμα Ενίσχυσης Μικρών και Πολύ Μικρών Επιχειρήσεων στους Τομείς Μεταποίησης - Τουρισμού - Εμπορίου - Υπηρεσιών».

Το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ) συμβάλλει στην υλοποίηση του στρατηγικού στόχου του ΕΣΠΑ για την επένδυση στο ανθρώπινο κεφάλαιο, ο οποίος κατέχει κυρίαρχη θέση στην εθνική στρατηγική και αποσκοπεί στη δημιουργία περισσότερων και καλύτερων θέσεων εργασίας. Στο πλαίσιο αυτό, το ΕΚΤ συμβάλλει ειδικότερα στην εφαρμογή των κατευθύνσεων και συστάσεων που περιλαμβάνονται στην Ευρωπαϊκή Στρατηγική για την Απασχόληση μέσω της υλοποίησης των ακόλουθων τριών Επιχειρησιακών Προγραμμάτων:

- Το ΕΠ «Διοικητική Μεταρρύθμιση» που στοχεύει στη βελτίωση της ποιότητας της διακυβέρνησης μέσα από την ενίσχυση της αποτελεσματικότητας και της αποδοτικότητας των δημοσίων οργανώσεων. Σε χαμηλά επίπεδα κινείται η μέχρι τώρα ενεργοποίηση του ΕΠ με το συνολικό ποσοστό ενταγμένων έργων να ανέρχεται μόλις στο 7,61% και τη δράση «Κατάρτιση στελεχών Δημόσιας Διοίκησης σε βέλτιστες πρακτικές διεθνούς επιπέδου» να αναμένεται να συμβάλει σημαντικά στην εκπαίδευση των δημοσίων υπαλλήλων.
- Το ΕΠ «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού» που έχει ως κεντρικό στόχο της αναπτυξιακής στρατηγικής του την «αξιοποίηση του συνόλου του ανθρώπινου δυναμικού ως κινητήρια δύναμη για την ανάπτυξη της χώρας και την ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής». Από τη μέχρι σήμερα πρόοδο του ΕΠ προκύπτουν υψηλά ποσοστά ενταγμένων έργων για τους Άξονες Προτεραιότητας που αφορούν στην «Πλήρη ενσωμάτωση του συνόλου του ανθρώπινου δυναμικού σε μια κοινωνία ίσων ευκαιριών» αλλά όσον αφορά στους υπόλοιπους ΑΠ αλλά και το συνολικό ποσοστό νομικών δεσμεύσεων και πραγματοποιηθεισών δαπανών, η καταγεγραμμένη πρόοδος είναι μικρή. Στους στόχους του ΕΠ θα συμβάλλουν δράσεις που βρίσκονται σε στάδιο υλοποίησης όπως προγράμματα κατάρτισης για τους εργαζόμενους σε μικρομεσαίες επιχειρήσεις οι οποίες έχουν προχωρήσει σε μειωμένο χρόνο εργασίας, προγράμματα ενδο-επιχειρησιακής κατάρτισης για τη στήριξη των μικρομεσαίων επιχειρήσεων με σκοπό τη διατήρηση των θέσεων εργασίας, καθώς και προγράμματα κατάρτισης ανέργων ευπαθών κοινωνικά ομάδων με υποχρεωτική εγγυημένη απασχόληση. Επίσης, στο πλαίσιο της διευκόλυνσης της πρόσβασης των γυναικών στην αγορά εργασίας υλοποιείται η δράση «Εναρμόνιση οικογενειακής και επαγγελματικής ζωής» συνολικού ύψους 280 εκατομμυρίων ευρώ.
- Το ΕΠ «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» με κύριο στρατηγικό στόχο την αναβάθμιση της ποιότητας της εκπαίδευσης και προώθηση της κοινωνικής ενσωμάτωσης εμφανίζει ικανοποιητική πρόοδο σε ότι αφορά τα ενταγμένα έργα με το συνολικό ποσοστό να ανέρχεται στο 14,6% της συνολικής συγχρηματοδοτούμενης δαπάνης. Ωστόσο, σε χαμηλά επίπεδα κινούνται τα ποσοστά νομικών δεσμεύσεων και δαπανών για το σύνολο του ΕΠ. Ενδεικτικές δράσεις που υλοποιούνται είναι η «Εισαγωγική επιμόρφωση για νεοδιόριστους και προσλαμβανομένους ως αναπληρωτές εκπαιδευτικούς» και η «Επιμόρφωση των Εκπαιδευτικών για την Αξιοποίηση και Εφαρμογή των ΤΠΕ στη διδακτική πράξη».

Ισχυρή συνάφεια των τριών ΕΠ διαπιστώνεται σε σχέση με τους στόχους του ΕΚΤ για την «Ενίσχυση του Ανθρώπινου Κεφαλαίου», «Επέκταση και βελτίωση της επένδυσης σε ανθρώπινο κεφάλαιο», «Αύξηση της προσαρμοστικότητας των εργαζομένων», «Ενίσχυση της κοινωνικής ένταξης μειονεκτούντων ατόμων», «Τόνωση της πρόσβασης στην απασχόληση και της διαρκούς ένταξης στην αγορά εργασίας» και «Ενίσχυση των θεσμικών δυνατοτήτων και της αποτελεσματικότητας των δημοσίων διοικήσεων».

Επιπλέον, σημαντική είναι η συμβολή του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου στην υλοποίηση των στόχων του *Εθνικού Σχεδίου Δράσης για την Κοινωνική Ένταξη (ΕΣΔΕν) 2008-2010*, όπως αποτυπώνονται στην *«Εθνική Έκθεση Στρατηγικής για την Κοινωνική Προστασία και την Κοινωνική Ένταξη 2008-2010»* (ΕΕΣΚΠΕ), του οποίου πολλά μέτρα συγχρηματοδοτούνται μέσω των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων από το ΕΚΤ. Βασικές πολιτικές προτεραιότητες του ΕΣΔΕν 2008-2010 είναι α) η ενίσχυση της απασχόλησης και της ελκυστικότητας της εργασίας, ιδιαίτερα για τις γυναίκες, τους νέους, τους μακροχρόνια άνεργους και τις ευάλωτες ομάδες πληθυσμού, β) η αντιμετώπιση της μειονεκτικής θέσης ατόμων και ομάδων όσον αφορά στην εκπαίδευση και κατάρτιση, γ) η ενίσχυση της οικογένειας, με έμφαση στην ευημερία των παιδιών και στήριξη των ηλικιωμένων, και δ) η κοινωνική ένταξη των ΑμεΑ, των μεταναστών και ατόμων / ομάδων κοινωνικά ευάλωτων, λόγω πολιτισμικών χαρακτηριστικών.

Βασική μέριμνα κατά τη σύνταξη του ΕΣΔΕν 2008-2010 υπήρξε η διασφάλιση της συνάφειας τόσο με τις βασικές στρατηγικές κατευθύνσεις του νέου Εθνικού Προγράμματος Μεταρρυθμίσεων 2008-2010, όσο και με τις δράσεις και τα μέτρα που εντάσσονται στο ΕΣΠΑ 2007-2013, και ειδικά στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού».

Η εφαρμογή του Εθνικού Προγράμματος Μεταρρυθμίσεων (ΕΠΜ) 2008-2010, το οποίο εστιάζει στη δημοσιονομική εξυγίανση και στην πραγματοποίηση των διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων συναρτάται σε ουσιαστικό βαθμό με την υλοποίηση προγραμμάτων του ΕΣΠΑ 2007-2013 και του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου. Αρκετές από τις δράσεις του ΕΣΠΑ στοχεύουν στην εφαρμογή των προτεραιοτήτων του ΕΠΜ 2008-2010, όπως ο εκσυγχρονισμός της Δημόσιας Διοίκησης, η Κοινωνία της Γνώσης, το Επιχειρηματικό Περιβάλλον, η Περιφερειακή και Κοινωνική Συνοχή. Παράλληλα, μέρος της κατανομής των κονδυλίων του ΕΣΠΑ βρίσκεται σε συνάφεια με τις συστάσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, όπως αυτές έχουν τεθεί από την Έκθεση του Συμβουλίου Οικονομικών και Δημοσιονομικών Θεμάτων (ECOFIN) προς το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο (Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, Ετήσιες Αξιολογήσεις Χωρών, Ιανουάριος 2009)

Ως προς την 1^η σύσταση του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου η οποία επισημαίνει την ανάγκη συνέχισης της δημοσιονομικής εξυγίανσης, λαμβάνονται μέτρα για την ανακατανομή πόρων σε σχέση με τον αρχικό σχεδιασμό, με σκοπό την κατεύθυνσή τους προς τις πραγματικές ανάγκες της οικονομίας. Η 2^η σύσταση του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, η οποία υπογραμμίζει την ανάγκη λήψης μέτρων για την αύξηση του ανταγωνισμού και των επενδύσεων στον τομέα της Ε&ΤΑ, προβλέπεται να υποστηριχθεί με πόρους από το ΕΠ «Ανταγωνιστικότητα και Επιχειρηματικότητα 2007-2013», καθώς και από τα Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα. Από την άλλη πλευρά, για τη μεταρρύθμιση της δημόσιας διοίκησης, η αναγκαιότητα της οποίας επισημαίνεται μέσα από την 3^η σύσταση του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, διατίθενται πόροι από το ΕΠ «Διοικητική Μεταρρύθμιση 2007-2013», που περιλαμβάνει συγχρηματοδότηση από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο και Εθνικούς Πόρους. Τέλος, η 4^η σύσταση για την ανάληψη μέτρων σχετικά με την προστασία της απασχόλησης και τη διευκόλυνση της αγοράς εργασίας, καλύπτεται μέσα από τους στόχους που έχουν τεθεί στο ΕΠ «Ανάπτυξη του Ανθρώπινου Δυναμικού 2007-2013». Επίσης, σημαντική αναμένεται η συμβολή της συγχρηματοδότησης από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο στην υλοποίηση του ΕΠΜ, καθόσον οι άξονες προτεραιότητας του ΕΠ «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση», στοχεύουν προς την κατεύθυνση που υποδεικνύουν οι κατευθυντήριες γραμμές 23 και 24 του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, δηλαδή στην αύξηση των επενδύσεων σε ανθρώπινο κεφάλαιο, καθώς και στην προσαρμογή των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης στις σύγχρονες απαιτήσεις.

Όσον αφορά στα Προγράμματα του Στόχου 3 της Διασυνοριακής Συνεργασίας, στο στάδιο της αξιολόγησης των προτάσεων της πρώτης πρόσκλησης εκδήλωσης ενδιαφέροντος βρίσκονται τα προγράμματα «Ελλάδα-Κύπρος», «Ελλάδα-Βουλγαρία» και «Ελλάδα-Ιταλία» ενώ στα Προγράμματα «Ελλάδα – Αλβανία» και «Ελλάδα – ΠΓΔΜ» που χρηματοδοτούνται από το Ταμείο Προενταξιακής Βοήθειας (IPA) οι αντίστοιχες Επιτροπές Παρακολούθησης έχουν πραγματοποιήσει τις πρώτες τους συναντήσεις αλλά δεν έχουν ακόμα δημοσιοποιηθεί προσκλήσεις προς τους Δικαιούχους για υποβολή προτάσεων.

Ενότητα Γ: Πρόοδος και προκλήσεις στην εφαρμογή των προτεραιοτήτων και της συμφωνηθείσας στρατηγικής

Αφεταιρία των θεσμικών, διοικητικών και οργανωτικών μέτρων για το ΕΣΠΑ και την επιτάχυνση της εφαρμογής των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων αποτελεί η ψήφιση του Νόμου 3614/2007 με τον οποίο ορίστηκαν οι αρχές προγραμματισμού, παρακολούθησης, διαχείρισης, πιστοποίησης, ελέγχου και υποστήριξης του ΕΣΠΑ. Επίσης, συστάθηκαν νέες Ειδικές Υπηρεσίες στρατηγικού σχεδιασμού και συντονισμού της εφαρμογής των δράσεων στα Υπουργεία και ειδικές μονάδες όπως Ειδική Υπηρεσία Θεσμικής Υποστήριξης, η Μονάδα Ανταγωνισμού και Κρατικών Ενισχύσεων για τον καλύτερο συντονισμό και την παρακολούθηση των κρατικών ενισχύσεων και νέα σχήματα όπως η «Ψηφιακές Ενισχύσεις ΑΕ» και η «ΔΗΜΟΣ ΑΕ».

Παράλληλα, σχεδιάστηκε και εγκρίθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή το νέο Σύστημα Διαχείρισης και Ελέγχου των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων για τους Στόχους 1 και 2, για τη συνεχή υποστήριξη του οποίου έχει ενεργοποιηθεί Γραφείο Helpdesk. Λόγω των δυσλειτουργιών και των γραφειοκρατικών προβλημάτων που εμφανίστηκαν κατά την εφαρμογή των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων κρίνεται αναγκαία η απλοποίηση των διαδικασιών εφαρμογής τους, με αποφάσεις όπως η αποκέντρωση και μείωση των εγκρίσεων και των υπογραφών, μείωση των εμπλεκόμενων φορέων στις επιμέρους φάσεις εφαρμογής, αποσαφήνιση των ρόλων των νέων θεματικών ειδικών υπηρεσιών και αναθεώρηση των εφαρμοζόμενων διαδικασιών των εκχωρήσεων.

Το επιτελικό όργανο για το συντονισμό και την παρακολούθηση των συγχρηματοδοτούμενων προγραμμάτων και τη λήψη των αναγκαίων αποφάσεων είναι Διυπουργική Επιτροπή, η δε παρακολούθηση της αποτελεσματικότητας και της ποιοτικής υλοποίησης κάθε Επιχειρησιακού Προγράμματος ασκείται από Επιτροπή Παρακολούθησης στην οποία συμμετέχουν εκπρόσωποι δημόσιων αρχών, αλλά και οικονομικών και κοινωνικών εταίρων καθώς και μη κυβερνητικών οργανώσεων.

Όσον αφορά στο νέο θεσμό Πιστοποίησης της Διαχειριστικής Επάρκειας των Δικαιούχων, αυτός συμβάλει στην αναβάθμιση της διοικητικής ικανότητας των φορέων και στην πιο αποτελεσματική διαχείριση των έργων που αναλαμβάνουν, και προκειμένου να μη λειτουργήσει ανασταλτικά στην υλοποίηση των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων αποφασίστηκε ότι η Β΄ Φάση Πιστοποίησης δεν θα είναι υποχρεωτική.

Μετά την κατάρτιση και έγκριση του ΕΣΠΑ προωθήθηκαν ρυθμίσεις και παρεμβάσεις σε διάφορους τομείς που συνδέονται με την οικονομική και αναπτυξιακή πολιτική και συνδέονται με την εφαρμογή των επιμέρους Επιχειρησιακών Προγραμμάτων. Ειδικότερα, σημειώθηκαν σημαντικές εξελίξεις στους τομείς *Επιχειρηματικότητα – Επενδύσεων* (Αναθεώρηση Νόμου περί ανωνύμων εταιρειών, απλοποίηση της αδειοδότησης των μεταποιητικών επιχειρήσεων), *Ενέργειας* (νέο πλαίσιο για τις ΑΠΕ στην ηλεκτροπαραγωγή, επιτάχυνση της διαδικασίας για την απελευθέρωση της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας, ενεργειακή απόδοση των κτιρίων, διεθνείς συμφωνίες ενεργειακής συνεργασίας, συγκρότηση Συμβουλίου Εθνικής Ενεργειακής Στρατηγικής), *Έρευνας* (Νόμος για το Θεσμικό Πλαίσιο Έρευνας και Τεχνολογίας), *Περιβάλλοντος* (Διαχείριση Υδάτινων Πόρων, θεσμοθέτηση Εθνικού Σχεδιασμού Διαχείρισης Επικίνδυνων Αποβλήτων, Σχέδιο Εθνικής Στρατηγικής για τη Βιοποικιλότητα, Θεσμικά Πλαίσια Χωροταξικού Σχεδιασμού και Βιώσιμης Ανάπτυξης) και *Δημοσίων Έργων* (Ν.3669/2008 για την κωδικοποίηση της νομοθεσίας Δημοσίων Έργων και έγκριση τυποποιημένων προτύπων για την πλήρη και αποτελεσματική εφαρμογή του Ν.3316/2005).

Επιπλέον, με κύριο άξονα τη μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα και διαφάνεια σε ζητήματα προμηθειών του Δημόσιου Τομέα, καθώς και την άρση των δυσκαμψιών που υπήρχαν σε αρκετές αγορές έχει θεσμοθετηθεί νέος Κανονισμός Προμηθειών Δημοσίου, έχουν εκδοθεί τα ΠΔ 60/2007 και ΠΔ 59/2007 για την προσαρμογή της ελληνικής νομοθεσίας στις διατάξεις της Οδηγίας 2004/18/ΕΚ και 2004/17/ΕΚ, αντίστοιχα, ενώ ενεργοποιήθηκε το έργο για την ανάπτυξη του Εθνικού Συστήματος Ηλεκτρονικής Διαχείρισης Προμηθειών (ΕΣΗΔΠ). Επιπλέον, ψηφίστηκε νόμος «Περί αναθεώρησης των διατάξεων περί κυρώσεων του Αγορανομικού Κώδικα» και ενεργοποιήθηκε το έργο για τη σύσταση και λειτουργία του Εθνικού Παρατηρητηρίου Εμπορίου.

Οι πρόσφατες αλλαγές στη δομή των Υπουργείων με τις προωθούμενες συνενώσεις και ανακατανομές αρμοδιοτήτων που εισήγαγε η νέα κυβέρνηση εκτιμάται ότι θα επιδράσουν θετικά στον καλύτερο συντονισμό και την πιο αποτελεσματική υλοποίηση του ΕΣΠΑ. Με βάση τις δομικές αυτές αλλαγές επικαιροποιήθηκαν τα αντίστοιχα στοιχεία του εγκεκριμένου Συστήματος Διαχείρισης και Ελέγχου.

Τέλος, σύμφωνα με τις νέες επιλογές και κατευθύνσεις σε ευρωπαϊκό και εθνικό επίπεδο, κεντρικός άξονας των πολιτικών σε όλους τους τομείς στο επόμενο διάστημα είναι η Πράσινη Ανάπτυξη, η οποία συνίσταται, στο σύνολό της, σε ένα διαφορετικό αναπτυξιακό πρότυπο, πέρα από την αμιγώς προστατευτική του περιβάλλοντος διάσταση των εφαρμοζόμενων μέτρων-μεταρρυθμίσεων-παρεμβάσεων που εντάσσονται σε αυτή. Στο πλαίσιο αυτό, η νέα κυβέρνηση θέτει προτεραιότητες βάσει των οποίων προωθείται μεταξύ άλλων η εξάπλωση της παραγωγής και χρήσης Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας, η εξοικονόμηση φυσικών πόρων και η διεύρυνση των δαπανών για Έρευνα και Τεχνολογική Ανάπτυξη. Επιπλέον, δίνεται ιδιαίτερη

βαρύτητα στην ανάπτυξη της υπαίθρου και γενικότερα της περιφέρειας, προωθούνται υποδομές που σέβονται το περιβάλλον, υποστηρίζονται φιλικές προς το περιβάλλον καλλιέργειες, ευνοείται η ανάπτυξη του οικοτουρισμού και τίθενται κανονισμοί για τη δημιουργία και λειτουργία τουριστικών επιχειρήσεων.

Η εξάπλωση της χρηματοπιστωτικής κρίσης από τη δευτερογενή αγορά ομολόγων των ΗΠΑ στο χρηματοπιστωτικό σύστημα των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης το φθινόπωρο του 2008, καθώς και οι προβλεπόμενες ιδιαίτερα αρνητικές επιπτώσεις της στο σύνολο του φάσματος των οικονομιών της, οδήγησαν την Ευρωπαϊκή Επιτροπή στο άμεσο σχεδιασμό και την υλοποίηση ενός προγράμματος επιπρόθετης δημοσιονομικής στήριξης των κρατών-μελών της, του Ευρωπαϊκού Σχεδίου για την Ανάκαμψη της Οικονομίας που παρουσιάστηκε το Νοέμβριο του 2008. Στα πλαίσια αυτού και των μεταγενέστερων συστάσεων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την αντιμετώπιση των συνεπειών της χρηματοπιστωτικής κρίσης, δόθηκε στα Επιχειρησιακά Προγράμματα η δυνατότητα προγραμματικής υπερδέσμευσης στις προσκλήσεις για έργα, συντομεύθηκαν οι διαδικασίες συντονισμού των εθνικών πολιτικών, ενώ αντιμετωπίζεται με ευελιξία η διαδικασία έγκρισης έργων από τους φορείς που διαχειρίζονται τα προγράμματα. Σημαντική ενίσχυση στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις και στα αστικά κέντρα, που πλήττονται από την οικονομική ύφεση, θα παρασχεθεί από του χρηματοδοτικούς μηχανισμούς JESSICA και JEREMIE, των οποίων η ενεργοποίηση επιταχύνεται. Επιπρόσθετα, πραγματοποιήθηκε frontloading σχεδιασμένων επενδύσεων για την περίοδο 2007-2013, παρέχοντας άμεση ρευστότητα στους επωφελούμενους των προγραμμάτων από την αρχή της Δ' Προγραμματικής Περιόδου.

Σε επίπεδο ήδη διαμορφωμένων θεσμών και κανονισμών, το Σύστημα Διαχείρισης και Ελέγχου της Ελλάδας για τα Επιχειρησιακά Προγράμματα του ΕΣΠΑ, αναμένεται να συμβάλλει καταλυτικά στην προσαρμογή τους στα δεδομένα και στις συνθήκες που δημιουργήθηκαν από την εγχώρια και διεθνή οικονομική ύφεση. Σε ότι αφορά τροποποιήσεις/προσθήκες κανόνων και μέτρων που θα μπορούσαν να συνεισφέρουν στην καλύτερη προσαρμογή στις έκτακτες καταστάσεις που έχουν προκύψει λόγω της διεθνούς οικονομικής ύφεσης, προτείνεται οι Χώρες Μέλη να έχουν τη δικαιοδοσία να ανακατανεύμουν τις χρηματοδοτήσεις μεταξύ των Αξόνων Προτεραιότητας ενός Επιχειρησιακού Προγράμματος, μεταφέροντας ποσά μέχρι ένα προκαθορισμένο ποσοστό των δημόσιων δαπανών ανά Άξονα (πχ. 20%), όπως επίσης και η τροποποίηση του κανόνα $n+2/3$ για την κάλυψη του ποσοστού της συγχρηματοδότησης που αντιστοιχεί στα κράτη-μέλη.

Ενότητα Δ: Παραδείγματα καλών πρακτικών

Ως καλά παραδείγματα – για κάθε έναν από τους 3 πυλώνες των κατευθυντήριων γραμμών της Πολιτικής Συνοχής (απασχόληση – έρευνα & καινοτομία – εδαφική συνοχή) – επιλέχθηκαν και παρουσιάζονται αντίστοιχα: α) το **πρόγραμμα Επιχορήγησης Νέων Ελεύθερων Επαγγελματιών & Νέων Επιστημόνων (NEE)** στο πλαίσιο του Ε.Π. Απασχόληση και Επαγγελματική Κατάρτιση 2000-2006, που συνεχίζεται στη νέα προγραμματική περίοδο β) το **«Corallia Clusters Initiative»** για την ανάπτυξη Ελληνικών Τεχνολογικών Συνεργατικών Σχηματισμών (clusters) που υλοποιήθηκε στο πλαίσιο του Ε.Π. Ανταγωνιστικότητα 2000-2006 και το οποίο επίσης συνεχίζεται στη νέα προγραμματική περίοδο 2007-2013 από το διάδοχο Ε.Π. «Ανταγωνιστικότητα και Επιχειρηματικότητα», καθώς και γ) το **Πρόγραμμα Ενίσχυσης Μικρών και Πολύ Μικρών Επιχειρήσεων στους Τομείς Μεταποίησης – Τουρισμού – Εμπορίου – Υπηρεσιών** στο πλαίσιο των Περιφερειακών Επιχειρησιακών Προγραμμάτων του ΕΣΠΑ 2007-2013.

Ενότητα Ε: Συμπεράσματα

Υπό την επίδραση κυρίως της δυσμενούς οικονομικής συγκυρίας διεθνώς, όπως αυτή διαμορφώθηκε μετά την παγκόσμια χρηματοπιστωτική κρίση, η ελληνική οικονομία βρίσκεται

το 2009 σε κατάσταση οικονομικής ύφεσης. Το ΑΕΠ της Ελλάδας αναμένεται να υποχωρήσει κατά 1,1% το 2009 βάσει των τελευταίων προβλέψεων των διεθνών οργανισμών³, μείωση πάντως που πιθανόν να είναι η χαμηλότερη στην Ευρωζώνη, ενώ το 2010 εκτιμάται ότι θα εξασθενήσουν σημαντικά οι πτωτικές τάσεις. Παρά την υποχώρηση των εξαγωγών λόγω του περιορισμού της παγκόσμιας παραγωγής και ζήτησης και επακόλουθα του διεθνούς εμπορίου, η ευρύτερη συρρίκνωση των εισαγωγών βελτιώνει αρκετά το εμπορικό ισοζύγιο και το ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών το 2009, εξέλιξη που θα συνεχιστεί σε μικρότερο βαθμό και το 2010.

Ωστόσο η υποχώρηση της εγχώριας οικονομικής δραστηριότητας και η αβεβαιότητα για τις οικονομικές εξελίξεις στο προσεχές μέλλον έχουν αρνητικό αντίκτυπο στην πορεία της ανεργίας, η οποία από 7,7% το 2008 προβλέπεται ότι θα διαμορφωθεί στην περιοχή του 9,0-9,5% το 2009, παραμένοντας σε ηπιότερη ανοδική τροχιά και το 2010, οπότε και αναμένεται να ξεπεράσει το 10%. Από την άλλη πλευρά, η σημαντική αποδυνάμωση της ζήτησης διεθνώς και στην Ελλάδα έχει εξανεμήσει τις πληθωριστικές πιέσεις του 2008, και έτσι ο μέσος ετήσιος πληθωρισμός το 2009 εκτιμάται ότι θα είναι της τάξης του 1,2%. Ιδιαίτερα οξυμένες είναι οι ανισορροπίες στο πεδίο των δημόσιων οικονομικών, με τον προϋπολογισμό του 2009 να παρουσιάζει σημαντική παρέκκλιση κατά την εφαρμογή του από τους στόχους του. Ως αποτέλεσμα, το έλλειμμα του προϋπολογισμού της Γενικής Κυβέρνησης το 2009 θα ξεπεράσει σύμφωνα με όλες τις εκτιμήσεις το 12,0% του ΑΕΠ, ενώ το χρέος της θα φτάσει το 109-113% του ΑΕΠ. Στην Εισηγητική Έκθεση του Προϋπολογισμού του 2010 καταγράφεται η προσπάθεια θιθάσευσης του ελλείμματος της Γενικής Κυβέρνησης στο 9,1% του ΑΕΠ, ωστόσο σε ότι αφορά το δημόσιο χρέος αναμένεται νέα μεγέθυνσή του, περίπου στο 121% του ΑΕΠ.

Η πρώτη περίοδος εφαρμογής του ΕΣΠΑ (2007-2009) και των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων του χαρακτηρίζεται περισσότερο από νομοθετικές, κανονιστικές και διοικητικές ενέργειες προετοιμασίας και οργάνωσης των φορέων διαχείρισης και των δικαιούχων καθώς και από ενέργειες εξειδίκευσης και ωρίμανσης των δράσεων και έργων, ενώ χαμηλή ήταν η πρόοδος στην υλοποίηση του φυσικού αντικείμενου και στις εκταμιεύσεις πόρων. Ενδεικτικά αναφέρεται ότι το ύψος των νομικών δεσμεύσεων στις 30.9.2009 ανέρχονταν σε ποσοστό 6,9% (1,8 δισ. ευρώ) επί του συνολικού προϋπολογισμού του ΕΣΠΑ ενώ το ποσό των κοινοτικών πόρων που είχε εκταμιεύσει η Ελλάδα με βάση τις πραγματικές πληρωμές (συμπεριλαμβανομένης της 2^{ης} αίτησης πληρωμής στα τέλη Οκτωβρίου) ανέρχονταν στα 620,5 εκ ευρώ (3,07%).

Η καθυστέρηση που παρουσιάζεται στην υλοποίηση των προγραμμάτων και η χαμηλή χρηματοδοτική απορρόφηση οφείλονται σε μια σειρά από αιτίες, οι κυριότερες των οποίων μπορούν να συνοψισθούν ως ακολούθως:

- Η μεταφορά ενός επιπλέον έτους της υλοποίησης του Γ' Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης 2000-2006, εντός της Δ' Προγραμματικής Περιόδου 2007-2013 και η παράταση μέχρι τέλους του 2009 της περιόδου επιλεξιμότητας των δαπανών στο Γ' ΚΠΣ.
- Η νέα αρχιτεκτονική του ΕΣΠΑ η οποία αποτελεί καθοριστικό παράγοντα για τον αριθμό των εμπλεκόμενων φορέων διαχείρισης και το νέο Σύστημα Διαχείρισης και Ελέγχων που διαφέρουν σημαντικά από τα αντίστοιχα του Γ' ΚΠΣ με αποτέλεσμα την καθυστέρηση της ενσωμάτωσης τους στις προϋπάρχουσες δομές και συστήματα διαχείρισης και υλοποίησης.
- Οι διαδικασίες των εκχωρήσεων διαχειριστικών αρμοδιοτήτων και των αντίστοιχων πόρων, έχουν δημιουργήσει προβλήματα στην ενιαία προσέγγιση του προγραμματισμού και της διαχείρισης και έχουν προσθέσει γραφειοκρατικά εμπόδια και καθυστερήσεις.
- Οι χρονοβόρες διαδικασίες ωρίμανσης των έργων υποδομής.
- Η καθυστέρηση στον στρατηγικό συντονισμό/προγραμματισμό που προβλέπεται από το Νόμο 3614/2007 (άρθρο 5) για τους κεντρικούς φορείς (Υπουργεία) σε ότι αφορά στις καταναμημένες στα ΠΕΠ σχετικές δράσεις.
- Η μη έγκαιρη ολοκλήρωση της εξειδίκευσης και του σχεδιασμού των δράσεων.

³ Οι σχετικές πηγές των εκτιμήσεων για τα έτη 2009-2010 αναφέρονται αναλυτικά στο Κεφάλαιο 14 των Συμπερασμάτων.

Σήμερα, ο αυξημένος βαθμός ενεργοποίησης μέσω προσκλήσεων, εντάξεων έργων και προκηρύξεων σε όλα τα προγράμματα και η έναρξη δράσεων (Ταμείο Εγγυοδοσίας, ψήφιση από τη Βουλή 6 συμβάσεων παραχώρησης μεγάλων οδικών αξόνων, πρόγραμμα ενίσχυσης μικρών και πολύ μικρών επιχειρήσεων στους Τομείς Μεταποίησης – Τουρισμού – Εμπορίου – Υπηρεσίες, Κέντρα Υποδοχής Επενδυτών στις Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις, Εθνικό Σχέδιο Δράσης για την αντιμετώπιση των επιπτώσεων της κρίσης στην απασχόληση κα), καθώς και η ένταξη των έργων-γεφυρών που αντιστοιχούν στο 16% του συνολικού προϋπολογισμού του ΕΣΠΑ αναμένεται να βελτιώσουν σημαντικά τα αποτελέσματα της εφαρμογής κατά την επόμενη περίοδο. Παράλληλα, οι διαπιστωμένες ανάγκες για απλοποίηση στις διαδικασίες εφαρμογής των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων και η πρόσφατη εξαγγελία επανεξέτασης υφιστάμενων δομών και διαδικασιών αφήνουν σημαντικά περιθώρια αισιοδοξίας για μια συνολικά καλύτερη πορεία του ΕΣΠΑ τα επόμενα χρόνια. . Όλες όμως αυτές οι απαραίτητες παρεμβάσεις θα έχουν αποτέλεσμα αν ενισχυθεί δραστικά ο μηχανισμός που προετοιμάζει και ωριμάζει έργα τα οποία άλλωστε αποτελούν και το συστατικό κομμάτι των επιχειρησιακών προγραμμάτων

Πέρα από την ανάγκη επιτάχυνσης των διαδικασιών υλοποίησης, ωστόσο, η ενδεχόμενη αναθεώρηση των επιχειρησιακών προγραμμάτων του ΕΣΠΑ θα πρέπει να βασιστεί στα πορίσματα των αξιολογήσεων που προβλέπεται να εκπονηθούν στο αμέσως επόμενο διάστημα. Μέχρι τότε, επιμέρους διαφοροποιήσεις είναι εφικτές στο πλαίσιο της εξειδίκευσης των γενικών κατευθύνσεων και των προϋπολογισμών των αξόνων και των κωδικών προτεραιότητας. Στο δεδομένο αυτό πλαίσιο, μπορούν να προωθηθούν αλλαγές των ΕΠ που υπαγορεύονται από τις κοινωνικοοικονομικές εξελίξεις και τις αναγκαίες παρεμβάσεις για την αντιμετώπιση της οικονομικής κρίσης, καθώς και την υιοθέτηση ενός νέου αναπτυξιακού προτύπου που θα αξιοποιεί τις ευκαιρίες της πράσινης οικονομίας.

**ΕΝΟΤΗΤΑ Α: ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ
ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΚΑΙ ΤΑΣΕΙΣ**

ΒΑΣΙΚΑ ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΚΑΙ ΠΗΓΕΣ 1^{ου} και 2^{ου} ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ

Τα στοιχεία που παρατίθενται στο 1^ο και το 2^ο κεφάλαιο της Στρατηγικής Έκθεσης Παρακολούθησης του ΕΣΠΑ 2007-2013 καλύπτουν χρονικά στην πλειοψηφία τους την περίοδο 2005-2008 και σε μικρότερο βαθμό την περίοδο 2004-2008. Η επιλογή των συγκεκριμένων χρονικών διαστημάτων αποφασίστηκε λαμβάνοντας υπόψη ότι από τα στοιχεία που παρατίθενται στο κεφάλαιο Σύνοψη Κοινωνικοοικονομικής Ανάλυσης του Εθνικού Στρατηγικού Πλαισίου Αναφοράς 2007-2013, τα περισσότερα αφορούν σε περιόδους από τα μέσα ή τα τέλη της δεκαετίας του '90 μέχρι και το 2005, ένα μικρότερο σύνολο αυτών εκτείνεται χρονικά ως το 2003, ενώ σε ορισμένα μεγέθη υπάρχουν αναφορές και για την εξέλιξή τους το 2006. Προκειμένου να υπάρχει συνέχεια της παρουσίασης των στοιχείων σε σχέση με το ΕΣΠΑ 2007-2013, με συνδέσεις με τα τελευταία έτη των στοιχείων που καλύπτονται από αυτό, καθώς σε αρκετά μεγέθη υπάρχουν μεταγενέστερες αναθεωρήσεις, χωρίς όμως να υπάρχουν ευρύτερες επικαλύψεις ανάμεσα στις δύο εκθέσεις, επιλέχθηκαν για τα στατιστικά δεδομένα που περιέχονται στη Στρατηγική Έκθεση Παρακολούθησης του ΕΣΠΑ τα διαστήματα που αναφέρθηκαν παραπάνω. Ιδιαίτερη αναφορά γίνεται σε πολλά μεγέθη στην πορεία τους κατά τη διετία 2007-2008, καθώς αυτή συμπίπτει με τα πρώτα δύο χρόνια της 4^{ης} Προγραμματικής Περιόδου.

Το περιεχόμενο των κεφαλαίων «Μεταβολές σε Κοινωνικοοικονομική Κατάσταση» και «Εξελίξεις και Τάσεις στην Κοινωνικοοικονομική Κατάσταση και Περιφερειακές Διαφορές» διαμορφώθηκε βάσει του εγγράφου οδηγιών COCOF 09/0018/01-EN για την ενδεικτική δομή των Εθνικών Στρατηγικών Εκθέσεων 2009, στην Ενότητα 2.1 και στο Παράρτημα 1 της οποίας δίνονται κατευθυντήριες γραμμές για το περιεχόμενό τους. Αυτές οι κατευθυντήριες γραμμές συνδυάστηκαν, στο βαθμό που δεν προέκυπτε απόκλιση από αυτές, με τη δομή του κεφαλαίου Σύνοψη Κοινωνικοοικονομικής Ανάλυσης του Εθνικού Στρατηγικού Πλαισίου Αναφοράς 2007-2013, ούτως ώστε να υπάρχει συνέχεια ως προς το συγκεκριμένη θεματική ενότητα με αυτή την έκθεση. Επιπλέον, στο πνεύμα των οδηγιών της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, αξιοποιήθηκε, όπου αυτό ήταν δυνατό, το Sixth Progress Report on Economic and Social Cohesion.

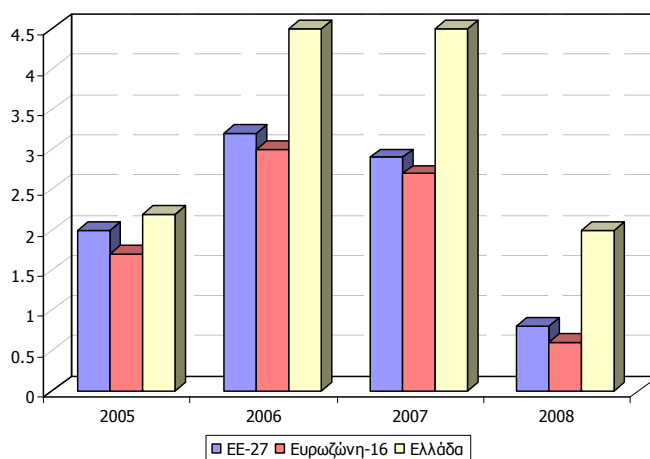
Ως προς τις πηγές των στοιχείων που χρησιμοποιήθηκαν για την πραγματοποίηση της ανάλυσης, οι κυριότερες είναι η Eurostat, η ΕΣΥΕ και η Τράπεζα της Ελλάδος, καθώς επίσης και εκθέσεις-μελέτες αυτών. Στοιχεία αντλήθηκαν επίσης από περιοδικές εκθέσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, του ΟΟΣΑ, της Παγκόσμιας Τράπεζας, του International Institute for Management Development, του World Economic Forum, του Global Entrepreneurship Monitor, όπως και από άλλους διεθνείς και εγχώριους οργανισμούς-υπηρεσίες. Ενδεικτικά αναφέρονται ως πηγές στοιχείων οι θεματικές ενότητες Εθνικοί Λογαριασμοί, Εργατικό Δυναμικό, Δομικοί Δείκτες (Structural Indicators), Μεταφορές, Ισοζύγιο Πληρωμών, της διαδικτυακής βάσης δεδομένων της Eurostat, καθώς και Έρευνα Εργατικού Δυναμικού, Μεταφορές, Βιομηχανία, Εμπόριο-Υπηρεσίες της διαδικτυακής βάσης ΕΣΥΕ. Η ανάλυση στηρίζεται σε στοιχεία που ήταν διαθέσιμα μέχρι τις 25 Νοεμβρίου 2009, η παράθεση των οποίων συνοδεύεται από υποσημειώσεις στις οποίες αναφέρεται η πηγή από την οποία αντλήθηκαν, και κατά περίπτωση, όταν κάτι τέτοιο χρειάζεται, η περίοδος βάσης, οι μονάδες μέτρησης κ.λπ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 ΜΕΤΑΒΟΛΕΣ ΣΕ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΚΑΙ ΤΑΣΕΙΣ

1.1 Μακροοικονομικές εξελίξεις και προοπτικές

Η τετραετία 2005-2008 αποτέλεσε για την ελληνική οικονομία μια περίοδο ταχύτερης ανάπτυξης από την Ευρωζώνη των 16⁴ και το σύνολο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ-27), με το μέσο ρυθμό μεγέθυνσης του ΑΕΠ να βρίσκεται στο 3,3%, έναντι 2,0% και 2,2% αντίστοιχα⁵ (Διάγραμμα 1.1). Ο ρυθμός αύξησης του ΑΕΠ ήταν υψηλότερος και έναντι της περιόδου αναφοράς στο ΕΣΠΑ 2007-2013. Σύγκλιση με την Ευρωζώνη επιτεύχθηκε και σε όρους κατά κεφαλήν ΑΕΠ σε Μονάδες Σταθερής Αγοραστικής Δύναμης ως προς την ΕΕ-27 (gdp in pps, EU27=100). Ενώ, σε σχέση με την ΕΕ-27, το κατά κεφαλήν ΑΕΠ υποχωρούσε στην Ευρωζώνη των 16 την περίοδο 2005-2008, με ετήσιο ρυθμό 0,2%, στην Ελλάδα επικράτησαν σταθεροποιητικές τάσεις. Έτσι, το 2008 η εκτιμώμενη τιμή του σχετικού δείκτη έφτασε τις 93,9% του κοινοτικού μέσου όρου, με το δείκτη στην Ευρωζώνη των 16 να βρίσκεται στις 108,4 μονάδες. Ωστόσο, στις ιδιαίτερα δυσμενείς συνθήκες που έχουν επικρατήσει στην παγκόσμια οικονομία, εξαιτίας της διεθνούς χρηματοπιστωτικής κρίσης και των επιπτώσεών της στην οικονομική δραστηριότητα, ο ρυθμός μεταβολής του ΑΕΠ της Ελλάδας θα αλλάξει σημαντικά το 2009, με το πρόσημό του να μεταβάλλεται από θετικό σε αρνητικό. Οι εκτιμήσεις της ΕΣΥΕ για το α' εννιάμηνο του 2009 δείχνουν πτώση του ΑΕΠ σε σχέση με το ίδιο διάστημα πέρυσι κατά 1,1%⁶. Επομένως, παρά αυτές τις διακυμάνσεις, η ελληνική οικονομία φαίνεται από τα στοιχεία ότι παραμένει σε τροχιά σύγκλισης με τις ευρωπαϊκές, ακόμα και σε αυτό το δυσμενές περιβάλλον.

Διάγραμμα 1.1: Ρυθμός Ανάπτυξης στην Ελλάδα, την Ευρωζώνη-16 και την ΕΕ-27

Πηγή: Eurostat, National Accounts

⁴ Στα επόμενα ως Ευρωζώνη θα θεωρείται το σύνολο των 16 χωρών που την απαρτίζουν σήμερα, εκτός αν δηλώνεται διαφορετικά.

⁵ Πηγή των στοιχείων που παρατίθενται στην Ενότητα 1.1 είναι η Eurostat Statistics, εκτός αν δηλώνεται διαφορετικά. Τα χρηματικά μεγέθη είναι σε σταθερές τιμές του έτους 2000 (MIO_NAC_CLV2000 σύμφωνα με το συμβολισμό της Eurostat), εκτός από αυτά που αφορούν α) στο ποσοστό του ελλείμματος, πρωτογενούς και συνολικού, και του ακαθάριστου χρέους της Γενικής Κυβέρνησης ως προς το ΑΕΠ και β) στο ποσοστό του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών και του εμπορικού ισοζυγίου ως προς το ΑΕΠ, τα οποία υπολογίστηκαν βάσει στοιχείων σε τρέχουσες τιμές.

⁶ Εκτιμήσεις Τριμηνιαίων Εθνικών Λογαριασμών, ΕΣΥΕ, 13/11/09.

Η μεγέθυνση του ΑΕΠ τα τελευταία έτη προήλθε κυρίως από την επέκταση της ιδιωτικής κατανάλωσης (Νοικοκυριών και Μη Κερδοσκοπικών Ιδρυμάτων Εξυπηρετούντων Νοικοκυριά(ΜΚΙΕΝ)). Ο μέσος ρυθμός αύξησης της ιδιωτικής καταναλωτικής δαπάνης ανά έτος ήταν υπερδιπλάσιος αυτού στην Ευρωζώνη και στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Ελαφρά μικρότερη είναι η διάσταση το διάστημα 2007-2008: 2,8% έναντι 1,0% και 1,4%. Μικρή άνοδο, κατά 0,4% το χρόνο, σημείωσε ο ακαθάριστος σχηματισμός παγίου κεφαλαίου μεταξύ 2005-2008. Ο ρυθμός αυτός απέχει από εκείνους που σημειώθηκαν στην Ευρωζώνη (3,3%) και την ΕΕ-27 (3,8%), ενώ πρέπει επιπλέον να ληφθεί υπόψη ότι αφορά στην περίοδο μετά την προετοιμασία για τους Ολυμπιακούς Αγώνες του 2004, η διεξαγωγή των οποίων είχε υπαγορεύσει την πραγματοποίηση εκτεταμένων επενδύσεων. Στη διετία 2007-2008 η διαφορά στην ταχύτητα σχηματισμού νέου παγίου κεφαλαίου με την Ευρωζώνη και την ΕΕ-27 διευρύνθηκε, καθώς ο σχετικός ρυθμός ήταν αρνητικός στην Ελλάδα (-1,6%), έναντι 2,3% και 2,8% αντίστοιχα. Ωστόσο στο σύνολο του σχηματισμού κεφαλαίου η διαφορά μεταξύ των ρυθμών ανόδου είναι μικρότερη και παρουσίασε τάσεις υποχώρησης στο διάστημα 2007-2008.

Οι υψηλοί ρυθμοί ανάπτυξης είχαν θετικό αντίκτυπο στην εξέλιξη της απασχόλησης και κυρίως περιοριστικές επιπτώσεις στην ανεργία (ηλικίες 15-64). Ο αριθμός των απασχολούμενων αυξανόταν κατά 1,4% το χρόνο την περίοδο 2005-2008, ελαφρά βραδύτερα από ό,τι στην ΕΕ-27 και στην Ευρωζώνη (1,6% στην πρώτη οικονομική περιφέρεια και 1,7% στη δεύτερη), ταχύτερα ωστόσο από ότι στην περίοδο αναφοράς στο ΕΣΠΑ 2007-2013. Όσον αφορά στην αναλογία των απασχολούμενων στον πληθυσμό, ενισχύθηκε στο συγκεκριμένο διάστημα, καθώς έφτασε το 61,9% στο τέλος του 2008 από 60,1% το 2005. Όμως η άνοδος των ετών 2005-2008 ήταν περιορισμένη συγκριτικά με την αντίστοιχη στην Ευρωζώνη και την ΕΕ-27, με αποτέλεσμα τη διεύρυνση της απόστασης της Ελλάδας από τους μέσους όρους στις δύο οικονομικές ζώνες. Αντίθετα, η αποκλιμάκωση της ανεργίας ήταν μεγαλύτερης έκτασης: διαμορφώθηκε στο 7,8% το 2008, από 10,0% τρία χρόνια νωρίτερα, σημείωσε δηλαδή πτώση 2,2 ποσοστιαίων μονάδων, έναντι μείωσης 1,5 ποσοστιαίων μονάδων στην Ευρωζώνη και 1,9 ποσοστιαίων μονάδων στην ΕΕ-27. Χαμηλότερη ήταν η ανεργία και σε σχέση με την περίοδο ανάλυσης στο ΕΣΠΑ 2007-2013. Η διεθνής οικονομική κρίση αναθέρμανε, όπως ήταν επόμενο, από το τελευταίο τρίμηνο του 2008 την ανεργία, σε μικρότερο βαθμό ωστόσο από ότι στην Ευρωζώνη και την Ευρωπαϊκή Ένωση συνολικά, όπως θα αναλυθεί εκτενέστερα στην ενότητα σχετικά με τις μέχρι τώρα επιπτώσεις της υφιστάμενης διαταραχής στην παγκόσμια οικονομία.

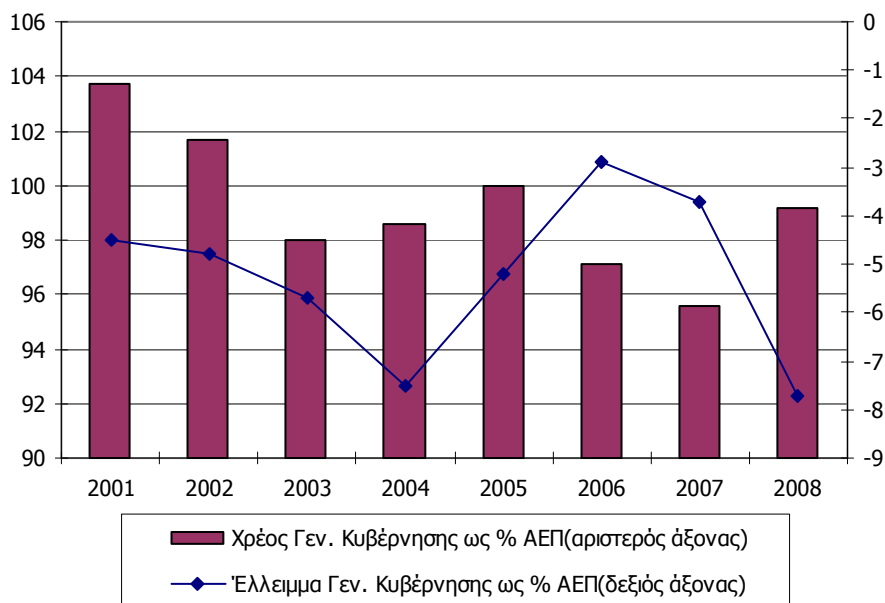
Η αύξηση της απασχόλησης συνοδεύτηκε από αύξηση της παραγωγικότητας. Η παραγωγικότητα ανά εργαζόμενο σε Μονάδες Αγοραστικής Δύναμης (ΜΑΔ) ενισχύθηκε στην Ελλάδα την περίοδο 2005-2008 σε σύγκριση με την ΕΕ-27, όταν στην Ευρωζώνη εμφανίζε εξασθένιση. Ο σχετικός μέσος ετήσιος ρυθμός ανόδου έφτασε το 0,2% για την ελληνική οικονομία, ενώ σε αυτό το διάστημα ο δείκτης παραγωγικότητας για την Ευρωζώνη παρουσίαζε υποχώρηση, κατά 0,1% το χρόνο. Μεγαλύτερης έκτασης ήταν η βελτίωση της παραγωγικότητας σε ΜΑΔ τη διετία 2007-2008, οπότε και ανερχόταν κατά 1,2% το χρόνο, έναντι πτώσης της τάξης του 0,1% στην Ευρωζώνη⁷. Η πορεία της παραγωγικότητας της ελληνικής οικονομίας είχε ως αποτέλεσμα τη σημαντική μείωση της απόκλισής της από το επίπεδο της Ευρωζώνης, ξεπερνώντας ταυτόχρονα τη μέση τιμή στην ΕΕ-27.

Στο πεδίο της δημοσιονομικής διαχείρισης, δεν κατέστη δυνατή η μόνιμη τιθάσευση των ανισορροπιών που αυτά τα μεγέθη παρουσιάζουν και η διαχρονική συγκράτησή τους στα καθορισμένα από το Σύμφωνο Σταθερότητας και Ανάπτυξης όρια. Το έλλειμμα της Γενικής Κυβέρνησης, μετά την αποκλιμάκωσή του την τριετία 2004-2006 από το 7,5% στο 2,9% του ΑΕΠ, επανήλθε σε ανοδική τροχιά από το 2007, οπότε και διαμορφώθηκε στο 3,7% του ΑΕΠ. Η άνοδος του συνεχίστηκε με ταχύτερους ρυθμούς το 2008, καθώς υπερδιπλασιάστηκε σε σχέση με το προηγούμενο έτος, φθάνοντας στο 7,7% βάσει των πλέον πρόσφατων στοιχείων. Η αύξηση του ελλείμματος αντανακλάται και στο πρωτογενές ισοζύγιο της γενικής κυβέρνησης. Η βελτιούμενη πορεία του, που είχε σαν αποτέλεσμα να γίνει θετικό το 2006 (+0,4% του ΑΕΠ) και να βελτιωθεί περαιτέρω το 2007 (+1,2%), αντιστράφηκε πλήρως το 2008, με το έλλειμμα του πρωτογενούς ισοζυγίου να φθάνει το 3,2% του ΑΕΠ. Ανάλογη ήταν

⁷ Βάσει των στοιχείων για την παραγωγικότητα ανά εργαζόμενο σε ΜΑΔ σε σχέση με την ΕΕ-27 από τους Δομικούς Δείκτες (Structural Indicators) της Eurostat.

η εξέλιξη του δημοσίου χρέους. Υποχώρησε από το 98,6% του ΑΕΠ το 2004 στο 95,6% το 2007, όμως η πτώση του σε αυτό το διάστημα εξανεμίστηκε το 2008, καθώς ανήλθε στο 99,2% του ΑΕΠ, ποσοστό επίσης μεγαλύτερο του μέσου επιπέδου της περιόδου αναφοράς του ΕΣΠΑ (98,1%).

Διάγραμμα 1.2: Εξέλιξη Χρέους και Ελλείμματος του Ισοζυγίου της Γενικής Κυβέρνησης (% επί του ΑΕΠ)

Πηγή: Eurostat, Government Finance Statistics

Ο εξωτερικός τομέας της οικονομίας ήταν εκείνος στον οποίο καθίσταται περισσότερο εμφανής η δυσχέρεια αντιμετώπισης των διαρθρωτικών καχεσιών της ελληνικής οικονομίας, με σημαντικότερη τη χαμηλή ανταγωνιστικότητα. Τα συγκεκριμένα προβλήματα αντανακλώνται στην εξέλιξη του ελλείμματος του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών. Το 2005 δεν ξεπερνούσε το 7,5% του ΑΕΠ, ωστόσο μέσα σε δύο χρόνια σχεδόν διπλασιάστηκε ως ποσοστό αυτού (14,3%), για να παρουσιάσει σταθεροποιητικές τάσεις το επόμενο έτος (14,7%)⁸. Το έλλειμμα του εμπορικού ισοζυγίου διαμορφώθηκε στην περιοχή του 18,3% τη διετία 2007-2008, 4,2 ποσοστιαίες μονάδες υψηλότερο από το επίπεδό του το 2005. Τις σταθεροποιητικές τάσεις του 2008 σε αμφότερα τα μεγέθη φαίνεται να διαδέχεται βελτίωση των δυο ισοζυγίων το 2009, σε συνθήκες καθίζησης των εμπορικών συναλλαγών λόγω της διεθνούς οικονομικής ύφεσης. Σύμφωνα με τις νεότερες εκτιμήσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, το έλλειμμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών εκτιμάται πως θα κυμανθεί στην περιοχή του 8,8% του ΑΕΠ το 2009 και θα συρρικνωθεί περαιτέρω το 2010, στο 7,9%. Χαμηλότερα από ότι το 2008 προβλέπεται ότι θα διαμορφωθεί και το έλλειμμα του εμπορικού ισοζυγίου το 2009, στο 11,0% του ΑΕΠ, επίπεδο κοντά στο οποίο θα παραμείνει και το επόμενο έτος (στο 10,3% η σχετική εκτίμηση).

Παρά τους σημαντικούς αναπτυξιακούς ρυθμούς των ετών 2005-2008, η ελληνική οικονομία δεν παρουσίασε έξαρση του πληθωρισμού, ο οποίος διατηρήθηκε σε μικρή, με ελάχιστες διακυμάνσεις, απόσταση από το μέσο όρο στην Ευρωζώνη και στην ΕΕ-27. Οι πληθωριστικές πιέσεις που ασκήθηκαν διεθνώς το 2008 εξαιτίας της ανόδου των τιμών του πετρελαίου και βασικών εμπορευμάτων φαίνεται πως είχαν μικρότερη επίδραση στον πληθωρισμό στην

⁸ Για την προσαρμογή των ελλειμμάτων του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών και του εμπορικού ισοζυγίου ως προς το ΑΕΠ σε τρέχουσες τιμές, χρησιμοποιήθηκε το επίπεδό του από τους Εθνικούς Λογαριασμούς της Eurostat, μετά την ανανέωσή τους με τα δεδομένα από την τακτική αναθεώρηση των Εθνικών Λογαριασμών που έκανε η ΕΣΥΕ το Σεπτέμβριο του 2009.

Ελλάδα από ότι στις δύο οικονομικές ζώνες. Αναλυτικότερα, την τριετία 2005-2007, ο εναρμονισμένος δείκτης πληθωρισμού (HICP) ξεκίνησε από το επίπεδο του 3,5%, υποχωρώντας με μικρό ρυθμό μέχρι το 3,0% στο τέλος της συγκεκριμένης περιόδου. Σε αυτό διάστημα, διατηρήθηκε έως και το 2006 στο 2,2% στην Ευρωζώνη και στο 2,3% στην ΕΕ-27, ενώ το 2007 μεταβλήθηκε ανεπαίσθητα και στις 2 περιοχές, υποχωρώντας στο 2,1% στην πρώτη και ανεβαίνοντας στο 2,4% στη δεύτερη. Το 2008, ο πληθωρισμός ανήλθε τόσο στην Ελλάδα όσο και στην Ευρωζώνη και την Ευρωπαϊκή Ένωση κατά 1,2-1,3 ποσοστιαίες μονάδες, συνεπώς η μεταξύ τους διάσταση δε διαταράχθηκε, ενώ αναλογικά η αύξηση του πληθωρισμού στην Ελλάδα ήταν μικρότερη.

Σε ό,τι αφορά το δομικό εναρμονισμένο πληθωρισμό, δηλαδή το δείκτη HICP εξαιρουμένης της ενέργειας και των εποχικών τροφίμων, παρέμεινε αμετάβλητος στην Ελλάδα στο 3,1% τα έτη 2005-2007, διάστημα στο οποίο σημείωσε άνοδο στην Ευρωζώνη και την ΕΕ-27: ξεκίνησε από το 1,5% σε αμφότερες τις οικονομικές ζώνες, φθάνοντας στο τέλος αυτής της περιόδου στο 2,0% στην πρώτη και στο 2,2% στη δεύτερη. Το 2008 ανήλθε κατά 0,3 ποσοστιαίες μονάδες στο σύνολο της ελληνικής οικονομίας, έναντι ανόδου 0,5 και 0,6 ποσοστιαίων μονάδων στην Ευρωζώνη και στην ΕΕ-27 αντίστοιχα.

Οι ετήσιες μεταβολές στα βασικά χρηματικά μακροοικονομικά μεγέθη, καθώς και η εξέλιξη των κύριων μη-χρηματικών μακροοικονομικών μεγεθών, από το 2005 μέχρι το 2008, παρουσιάζονται στον Πίνακα 1.1.

Πίνακας 1.1: Εξέλιξη Βασικών Μακροοικονομικών Μεγεθών 2005-2008 (ετήσιες ποσοστιαίες μεταβολές και ετήσια ποσοστιαία επίπεδα)

Μακροοικονομικά Μεγέθη	2005	2006	2007	2008
ΑΕΠ	2,2	4,5	4,5	2,0
Συνολική Κατανάλωση	3,9	4,3	4,2	2,0
Ιδιωτική Κατανάλωση ⁽¹⁾	4,6	5,3	3,3	2,3
Δημόσια Κατανάλωση	1,1	-0,1	8,4	0,6
Ακαθ. Σχηματισμός Κεφαλαίου	-7,9	11,8	8,1	-2,5
Ακαθ. Σχηματισμός Πάγιου Κεφαλαίου	-4,5	9,8	4,6	-7,4
Εξαγωγές Αγαθών και Υπηρεσιών	2,4	5,3	5,8	4,0
Εισαγωγές Αγαθών και Υπηρεσιών	-0,3	9,1	7,1	0,2
Απασχόληση ⁽²⁾	1,2	1,8	1,3	1,1
Εναρμονισμένος Πληθωρισμός (HICP)	3,5	3,3	3,0	4,2
Ποσοστό Ανεργίας ⁽²⁾	10,0	9,0	8,4	7,8
Ισοζύγιο Γεν. Κυβέρνησης (% ΑΕΠ)	-5,2	-2,9	-3,7	-7,7
Χρέος Γεν. Κυβέρνησης (% ΑΕΠ)	100,0	97,1	95,6	99,2

⁽¹⁾ Νοικοκυριών και Μη Κυβερνητικών Ιδρυμάτων Εξυπηρετούντων Νοικοκυριά

⁽²⁾ Αφορά στις ηλικίες 15-64 ετών

Πηγή στοιχείων: Eurostat Statistics, εκτός των στοιχείων για την Απασχόληση (Eurostat LFS). Σε σταθερές τιμές 2000 για τα χρηματικά μεγέθη (MIO_NAC_CLV2000), εκτός του Ισοζυγίου και του Χρέους της Γεν. Κυβέρνησης

1.2 Τάσεις στην ανταγωνιστικότητα της ελληνικής οικονομίας

Οι βασικοί παράγοντες που προσδιορίζουν την ανταγωνιστικότητα της ελληνικής οικονομίας τις τελευταίες δεκαετίες έχουν δεχθεί πλήθος επιδράσεων τη διετία 2007-2008, ορισμένες από τις οποίες αναμένεται να κλιμακωθούν λόγω των συνθηκών που διαμορφώνονται από τη διεθνή οικονομική κρίση. Αναλυτικότερα:

- Η πορεία θεμελιωδών μακροοικονομικών μεγεθών, όπως η κατανάλωση και οι επενδύσεις, που αποτέλεσαν από τη δεκαετία του '90 και μετά τους κινητήριους μοχλούς της ταχύρυθμης ανάπτυξης της ελληνικής οικονομίας, ευνοώντας τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας, παρουσίασε σημάδια επιβράδυνσης από τις αρχές του 2008. Η εξάπλωση της διεθνούς οικονομικής κρίσης άσκησε εντονότερες αρνητικές επιδράσεις

στην εξέλιξή τους, οι οποίες αναμένεται να παραμείνουν ισχυρές όσο αυτή διαρκεί. Πηγές πρόσθετων πιέσεων αποτελούν η διατήρηση του ελλείμματος του προϋπολογισμού και του δημόσιου χρέους σε υψηλά επίπεδα, που δεν επιτρέπουν την αποκλιμάκωση των μακροχρόνιων επιτοκίων. Αντισταθμιστικά σε αυτές τις αρνητικές για την ανταγωνιστικότητα εξελίξεις λειτουργεί η ραγδαία αποκλιμάκωση του πληθωρισμού από το γ' τρίμηνο του 2008, παράλληλα με τη μικρής έκτασης μείωση της διαφοράς του από το μέσο επίπεδο πληθωρισμού στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

- Παρά τα μέτρα που έχουν ληφθεί τα τελευταία χρόνια προς την κατεύθυνση της σταδιακής άρσης των εμποδίων εισόδου που υφίστανται σε ορισμένα επαγγέλματα, εξακολουθούν να υπάρχουν σε πολλές αγορές προϊόντος και συντελεστών παραγωγής στρεβλώσεις, που τις εμποδίζουν να λειτουργήσουν ανταγωνιστικά. Επιπρόσθετα, παρά τη συνέχιση των αποκρατικοποιήσεων (ΟΤΕ, Ολυμπιακή Αεροπορία, ΟΛΠ), το μέγεθος του δημοσίου τομέα παραμένει αρκετά μεγάλο, όπως και το εύρος της συμμετοχής του στην παραγωγική διαδικασία. Σημαντικά βήματα περαιτέρω βελτίωσης απαιτούνται και προς την κατεύθυνση της αποτελεσματικότητας της δημόσιας διοίκησης. Η εύρυθμη λειτουργία των αγορών χρήματος και κεφαλαίου και η αυξανόμενη προσαρμοστικότητά τους στις ανάγκες των καταναλωτών και των επιχειρήσεων μέχρι και πριν από την χρηματοπιστωτική κρίση, περιορίστηκε ιδιαίτερα από τους κλυδωνισμούς που αυτή επέφερε. Επιπλέον, ανασταλτικά στην παρακολούθηση και την εναρμόνιση με τις μεταβολές στις ολοκληρωμένες παγκόσμιες αγορές λειτουργεί η παραγωγική δομή της οικονομίας, στην οποία οι Πολύ Μικρές (ΠΜΕ) και Μικρομεσαίες (ΜΜΕ) επιχειρήσεις κυριαρχούν, γεγονός που καθιστά δυσκολότερη και τη διεύθυνση της καινοτομίας στην εγχώρια παραγωγή.

Σύμφωνα με τις πλέον πρόσφατες εκτιμήσεις των διεθνών οργανισμών, η χαμηλή ανταγωνιστικότητα της ελληνικής οικονομίας δε βελτιώθηκε μετά το 2006 και παραμένει διαχρονικά ένα χαρακτηριστικό της που την κάνει να υστερεί σε σύγκριση με οικονομίες που βρίσκονται στο ίδιο περίπου επίπεδο οικονομικής ανάπτυξης, όπως επίσης και με ορισμένες αναπτυσσόμενες. Στις πλέον πρόσφατες εκτιμήσεις ανταγωνιστικότητας του IMD (International Institute for Management Development) για 57 χώρες, που λαμβάνουν υπόψη τους ένα ευρύτατο φάσμα παραγόντων, η ελληνική οικονομία υποχωρεί το 2009 στην 52η θέση, από την 42η ένα χρόνο νωρίτερα και την 36η τη διετία 2006-2007⁹. Η συγκεκριμένη κατάταξη φέρνει την Ελλάδα προτελευταία στην Ευρωπαϊκή Ένωση, μπροστά από την Ρουμανία που βρίσκεται στην 54η θέση. Η σημαντική επιδείνωση προήλθε από την υποχώρηση της επιχειρηματικής αποτελεσματικότητας, που οδήγησε την Ελλάδα επτά θέσεις χαμηλότερα στο σχετικό δείκτη, από την 42η στην 49η, και την εξασθένηση της κυβερνητικής αποτελεσματικότητας, επίσης κατά επτά θέσεις. Η μειωμένη επιχειρηματική αποτελεσματικότητα αποδίδεται στη χαμηλή προτεραιότητα που δίνουν οι επιχειρήσεις στην κατάρτιση των εργαζομένων, στην περιορισμένη παροχή κινήτρων από αυτές προς τους εργαζομένους και στη δυσκαμψία που παρουσιάζουν οι επιχειρήσεις στην προσπάθειά τους να προσαρμοστούν στις μεταβολές των αγορών. Το υψηλό δημόσιο χρέος, τα διευρυμένα ελλείμματα του κρατικού προϋπολογισμού για σειρά ετών και οι επιπτώσεις της γήρανσης του πληθυσμού στην αναπτυξιακή πορεία της χώρας θεωρούνται ως τα στοιχεία που πλήττουν κατά κύριο λόγο την κυβερνητική αποτελεσματικότητα. Μικρή υποχώρηση από τη μέση της κατάταξης παρουσίασε η Ελλάδα την περίοδο 2007-2009 σύμφωνα με την έκθεση ανταγωνιστικότητας Global Competitiveness Report του WEF: κατέλαβε την 71η θέση μεταξύ 133 χωρών το 2009, έναντι της 67ης σε 134 το προηγούμενο έτος και της 65ης σε 131 χώρες το 2007¹⁰.

Για την υποστήριξη και βελτίωση των παραγόντων που καθορίζουν την ανταγωνιστικότητα της ελληνικής οικονομίας περιλαμβάνεται στο ΕΣΠΑ 2007-2013 εξειδικευμένο τομεακό πρόγραμμα, το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Ανταγωνιστικότητα-Επιχειρηματικότητα (ΕΠΑΕ). Στο ΕΠΑΕ έχει τεθεί ως κεντρικός αναπτυξιακός στόχος η βελτίωση της ανταγωνιστικότητας και της εξωστρέφειας των επιχειρήσεων και του παραγωγικού συστήματος της χώρας, με έμφαση στη διάσταση της καινοτομικότητας. Ο κεντρικός στόχος του Προγράμματος

⁹ Τα στοιχεία για την ανταγωνιστικότητα από το IMD, προέρχονται από την ετήσια έκδοσή του World Competitiveness Yearbook, 2006-2009.

¹⁰ The Global Competitiveness Report, WEF, ετήσιες εκδόσεις 2007-2009

αναλύεται από τους στρατηγικούς στόχους του. Οι τρεις στρατηγικοί στόχοι αφορούν α) στην επιτάχυνση της μετάβασης στην οικονομία της γνώσης β) στην ανάπτυξη της υγιούς, αιεφόρου και εξωστρεφούς επιχειρηματικότητας και στη διασφάλιση των φυσικών, θεσμικών και οργανωτικών προϋποθέσεων που την εξυπηρετούν και γ) στην ενίσχυση της ελκυστικότητας της Ελλάδας ως τόπου ανάπτυξης επιχειρηματικής δραστηριότητας, με σεβασμό στο περιβάλλον και την αειφορία. Ο πρώτος στρατηγικός στόχος επιδιώκει να συμβάλει στη δημιουργία ενός ευνοϊκού κλίματος για την αύξηση των δαπανών Ε&ΤΑ από το δημόσιο και από τον ιδιωτικό τομέα. Προτεραιότητες του δεύτερου στρατηγικού στόχου είναι η ανοδική πορεία των ιδιωτικών επενδύσεων, η αύξηση της εξωστρέφειας και ευρύτερα η αναβάθμιση της θέσης της Ελλάδας στον Ευρωπαϊκό και το διεθνή χώρο. Μέσω του τρίτου στόχου, το ΕΠΑΕ εστιάζει στην επίτευξη των δεσμεύσεων της χώρας στο πλαίσιο του Πρωτοκόλλου του Κυότο για τον περιορισμό της αύξησης των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου κατά την περίοδο 2008-2012, παράλληλα με την αύξηση του ποσοστού συμμετοχής του φυσικού αερίου και των ΑΠΕ στην εγχώρια κατανάλωση ενέργειας.

Επίσης, το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Ανταγωνιστικότητα-Επιχειρηματικότητα του ΕΣΠΑ συνδέεται και συνδυάζεται με το Εθνικό Πρόγραμμα Μεταρρυθμίσεων, τις Προτεραιότητες της Ευρωπαϊκής Πολιτικής Απασχόλησης, τις Στρατηγικές Κατευθύνσεις για τη Συνοχή και την Αναθεωρημένη Agenda της Λισσαβόνας.

Στη συνέχεια παρουσιάζονται αναλυτικότερα οι πρόσφατες εξελίξεις σε μεγέθη και αγορές που αντικατοπτρίζουν την πορεία της ανταγωνιστικότητας της ελληνικής οικονομίας.

1.2.1 Εξωτερικό Εμπόριο¹¹

Η συμμετοχή της Ελλάδας στις εξαγωγικές εμπορικές ροές παγκοσμίως δεν παρουσιάζει διακυμάνσεις και παρέμεινε στο 0,17% τα έτη 2006-2007, σύμφωνα με τα πλέον πρόσφατα στοιχεία των WTO και UNCTAD¹². Την περίοδο 2005-2006 το έλλειμμα του εμπορικού ισοζυγίου αυξανόταν με ρυθμό 17,8%, ωστόσο τη διετία 2007-2008 η επέκτασή του επιβραδύνθηκε, στο 11,7%. Η μικρότερη αύξηση του ελλείμματος σε αυτή τη διετία προήλθε από την πολύ μικρότερη σε σχέση με τα προηγούμενα χρόνια επιδείνωση του ισοζυγίου πλοίων και τη χαμηλότερη αύξηση των εισαγωγών καυσίμων σε σχέση με τις αντίστοιχες εξαγωγές. Γενικότερα, οι εξαγωγές αυξάνονταν με ρυθμό 4,9% την περίοδο 2007-2008, ενώ οι εισαγωγές κατά 3,6%. Αν και σε απόλυτα μεγέθη οι εισαγωγές υπερβαίνουν τις εξαγωγές, η ταχύτερη άνοδος των δευτέρων οδήγησε στη βελτίωση του βαθμού κάλυψης των εισαγωγών περίπου κατά 2,5 ποσοστιαίες στο ίδιο διάστημα, καθώς ανήλθε από το 65,8% το 2006 στο 67,4% το 2008. Ωστόσο ο βαθμός κάλυψης των εισαγωγών το 2008 υπολείπεται ελαφρά εκείνου στο έτος βάσης 2005 στο ΕΣΠΑ 2007-2013, καθώς τότε έφθανε το 68,1%, σύμφωνα με τα πλέον πρόσφατα αναθεωρημένα στοιχεία. Καθώς οι εξαγωγές αυξάνονταν ταχύτερα από το ΑΕΠ κατά τα έτη 2005-2008, βελτιώθηκε και ο βαθμός εξωστρέφειας, δηλαδή η αναλογία του πρώτου μεγέθους ως προς το δεύτερο, από 23,0% το 2005 σε 24,0% το 2008.

Η αύξηση των εξαγωγών στη διετία 2007-2008 οφείλεται κυρίως στην άνοδο των εξαγωγών υπηρεσιών κατά 6,6% ετησίως, που ήταν αρκετά ευρύτερη της αύξησης των εξαγωγών αγαθών (2,6%). Η επέκταση των ελληνικών επιχειρήσεων παροχής κυρίως τραπεζικών και τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών προς τις βαλκανικές χώρες και την Τουρκία και η παραμένουσα ακμαία δραστηριότητα της ελληνικής ναυτιλίας λειτούργησαν τονωτικά για τις εξαγωγές υπηρεσιών. Ωστόσο οι εξαγωγές αγαθών παραμένουν επικεντρωμένες σε ένα σχετικά μικρό φάσμα αγαθών, κυρίως αγροτικά προϊόντα, χημικά, εξοπλισμό μεταφορών και μηχανολογικό, ενώ παρατηρείται φθίνουσα πορεία σε παραδοσιακούς εξαγωγικούς κλάδους όπως η κλωστοϋφαντουργία.

¹¹ Τα στοιχεία για το Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών και το Εμπορικό Ισοζύγιο προέρχονται από το Ισοζύγιο Πληρωμών της Eurostat και αυτά για τις Εισαγωγές και τις Εξαγωγές σε σταθερές τιμές του έτους 2000 (MIO_NAC_CLV2000 σύμφωνα με το συμβολισμό της Eurostat) από τους Εθνικούς Λογαριασμούς της Eurostat. Για την προσαρμογή των ελλειμμάτων του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών και του εμπορικού ισοζυγίου ως προς το ΑΕΠ σε τρέχουσες τιμές, χρησιμοποιήθηκε το επίπεδο του από τους Εθνικούς Λογαριασμούς της Eurostat, μετά την ανανέωσή τους με τα δεδομένα από την τακτική αναθεώρηση των Εθνικών Λογαριασμών που έκανε η ΕΣΥΕ το Σεπτέμβριο του 2009.

¹² WTO, Statistics Database, UNCTAD, Handbook of Statistics 2008, April 2009

Σε όρους γεωγραφικής κατεύθυνσης των εξαγωγών, η πτώση που σημειώθηκε στην κάλυψη των εισαγωγών προς τρίτες χώρες και διεθνείς οργανισμούς, από 63,4% το 2005 στο 59,0% το 2008, υπεραντισταθμίστηκε από την άνοδο της κάλυψης των εισαγωγών προς χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, στο 74,1% το 2008 από 72,2% δυο χρόνια πριν. Παρά την ταχύτερη άνοδο των εξαγωγών προς την ΕΕ σε σύγκριση με την αντίστοιχη των εισαγωγών από αυτή, η μικρή πτώση των εξαγωγών σε τρίτες χώρες σε συνδυασμό με την αύξηση των εισαγωγών προς αυτές προκάλεσαν την ελαφρά εξασθένηση του συνολικού βαθμού κάλυψης των εισαγωγών στο 67,4%. Παράλληλα, αναδεικνύονται από αυτή την εξέλιξη οι πηγές άσκησης ανταγωνιστικών πιέσεων στην ελληνική οικονομία, καθώς και οι περιοχές στις οποίες μπορεί να επιδιωχθεί μελλοντικά μεγαλύτερη εμπορική διείσδυση, ειδικά σε μια περίοδο αλληπάλληλων διακυμάνσεων στις διεθνείς εμπορικές συναλλαγές, όπως η τρέχουσα λόγω της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης.

Η άνοδος των εξαγωγών προήλθε και από τη διευκόλυνση του διασυνοριακού εμπορίου που έλαβε χώρα στην Ελλάδα τα τελευταία χρόνια. Στην κατάταξη με βάση το σχετικό δείκτη στην έκθεση για την «ευκολία του επιχειρείν» της Παγκόσμιας Τράπεζας, η Ελλάδα ανήλθε 53 θέσεις στην τετραετία 2006-2009, από την 123η στην 70η, βελτίωση που ήταν η μεγαλύτερη μεταξύ όσων σημειώθηκαν στους υπόλοιπους δείκτες της έρευνας¹³. Η άνοδος της προήλθε από τη σημαντική μείωση του χρονικού διαστήματος για την πραγματοποίηση εξαγωγών-εισαγωγών, από τον περιορισμό των απαραίτητων σχετικών διαδικασιών, ενώ μικρότερης έκτασης βελτίωση επήλθε στο κόστος των εμπορικών συναλλαγών.

Μέσω του δεύτερου άξονα προτεραιότητας του Επιχειρησιακού Προγράμματος Ανταγωνιστικότητα-Επιχειρηματικότητα του ΕΣΠΑ 2007-2013, ο οποίος έχει σαν αντικείμενο την ενίσχυση της επιχειρηματικότητας και της εξωστρέφειας, το πρόγραμμα θα λειτουργήσει υποστηρικτικά και προωθητικά για την εμπορική δραστηριότητα των ελληνικών επιχειρήσεων εκτός των συνόρων. Αυτή η επιδίωξη αντικατοπτρίζεται στους ειδικούς στόχους της αναπτυξιακής στρατηγικής του άξονα. Ο πρώτος εστιάζει στην υποστήριξη και αύξηση των παραγωγικών επενδύσεων που συμβάλλουν στην ενίσχυση της παρουσίας των ελληνικών επιχειρήσεων στην εγχώρια και τις διεθνείς αγορές, δίνοντας έμφαση στην ποιοτική αναβάθμιση, την τυποποίηση και την πιστοποίηση των ελληνικών προϊόντων και επιχειρήσεων. Ο πέμπτος ειδικός στόχος αποσκοπεί στην ενίσχυση του ρόλου του εμπορίου και των συνοδευτικών υπηρεσιών στο παραγωγικό σύστημα, με έμφαση στην ενίσχυση επενδυτικών σχεδίων για την ενίσχυση της παρουσίας των ελληνικών επιχειρήσεων στην εγχώρια και τις διεθνείς αγορές.

1.2.2 Ξένες Άμεσες Επενδύσεις

Η Ελλάδα έχει απολέσει σταδιακά την ελκυστικότητα υποδοχής ξένων επενδύσεων που εμφάνιζε μέχρι και τα μέσα της δεκαετίας του '90, εξαιτίας του ανοίγματος των αγορών, που επέτρεψε την ανάδειξη χωρών με φθηνότερους συντελεστές παραγωγής, κυρίως την εργασία, οι οποίες και κυριαρχούν πλέον στις διεθνείς κατατάξεις εισροών επενδυτικών κεφαλαίων. Σύμφωνα με το Sixth Annual Progress Report in Economic and Social Cohesion της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, οι περιφέρειες της Ελλάδας συγκαταλέγονται την τριετία 2005-2007 μεταξύ αυτών με τη μικρότερη αναλογία νέων ξένων επιχειρήσεων ανά εκατομμύριο κατοίκους. Σε σύγκριση όμως με το παρελθόν, επικρατούν πολύ καλύτερες συνθήκες σε ορισμένους κλάδους, ιδίως των υπηρεσιών, στους οποίους η Ελλάδα μπορεί και να αποτελέσει ορμητήριο για την ευρύτερη περιοχή των Βαλκανίων και της Νοτιοανατολικής Μεσογείου. Ενδεικτικά, στον κλάδο των τηλεπικοινωνιών έχουν ήδη γίνει σημαντικές τοποθετήσεις από επενδυτές του εξωτερικού (Deutsche Telekom), όπως και στον τραπεζικό τομέα (πχ. Credit Agricole).

Υπό αυτά τα δεδομένα, ο χαμηλός βαθμός προσέλκυσης άμεσων ξένων επενδύσεων βελτιώθηκε ελαφρά κατά τη διετία 2007-2008, μετά όμως από τη σημαντική άνοδό του στο διάστημα 2005-2006. Αναλυτικότερα, τον ιδιαίτερα υψηλό ρυθμό επέκτασης των άμεσων επενδυτικών εισροών, της τάξης του 60,0% κατά την περίοδο 2005-2006, διαδέχτηκε η πτώση τους στα επόμενα χρόνια, κατά 9,8% ετησίως¹⁴. Σε κάθε περίπτωση, ο ρυθμός ανόδου

¹³ Doing Business 2007 & 2010, The World Bank

¹⁴ Τα στοιχεία για τις ξένες άμεσες επενδύσεις στην Ελλάδα και για τις ελληνικές άμεσες επενδύσεις στο εξωτερικό αντλήθηκαν από την Τράπεζα της Ελλάδος.

των ξένων άμεσων επενδύσεων ήταν σαφώς ταχύτερος του ρυθμού ανόδου του ΑΕΠ, οδηγώντας το σχετικό λόγο στο 1,45% το 2008, από 0,70% που ήταν η τιμή βάσης του στο ΕΣΠΑ 2007-2013.

Η περικοπή των εισερχόμενων επενδυτικών κεφαλαίων προήλθε γεωγραφικά πρωτίστως από την Ασία συνολική πτώση 95,5% στο διάστημα 2007-2008) και τα μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης εκτός της ζώνης του ευρώ (-113%), που το 2008 εμφάνισαν αρνητικές καθαρές επενδύσεις προς την Ελλάδα. Παράλληλα όμως πραγματοποιήθηκαν πολύ περισσότερες άμεσες επενδύσεις από τις ΗΠΑ, ενώ ελαφρά μεγαλύτερη στροφή του επενδυτικού τους προσανατολισμού προς την Ελλάδα παρουσίασαν οι χώρες-μέλη της ζώνης του ευρώ (+2,3%), που διατηρούν σταθερά το μεγαλύτερο μερίδιο στις σχετικές δαπάνες, κοντά στο 90%.

Στην πλευρά των άμεσων ελληνικών επενδύσεων προς το εξωτερικό, παρότι το καθαρό υπόλοιπό τους παρέμεινε αρνητικό, εντούτοις περιορίστηκε ιδιαίτερα, συνολικά κατά 45% τη διετία 2007-2008 (στα -1,8 δισεκ. ευρώ από -3,3 δισεκ. ευρώ). Οι διαστάσεις αυτής της θετικής εξέλιξης ενισχύονται λαμβάνοντας υπόψη ότι το αμέσως προηγούμενο διάστημα (2005-2006) το αρνητικό καθαρό υπόλοιπο των επενδύσεων εκτός συνόρων διπλασιαζόταν ετησίως. Βασικό κίνητρο της ενίσχυσης των άμεσων ξένων επενδύσεων στο εξωτερικό αποτελεί η ανάγκη περιορισμού του κόστους, ενώ πολλές επιχειρήσεις προσπαθούν να καταλάβουν μια καλή ανταγωνιστική θέση σε αναπτυσσόμενες αγορές.

Τα παραπάνω κίνητρα αντανακλώνται στη γεωγραφική κατεύθυνση των επενδύσεων. Η τάση πραγματοποίησης άμεσων επενδύσεων εκτός Ελλάδας αφορούσε κυρίως στις γειτονικές χώρες, πρωτίστως την Τουρκία και δευτερευόντως, σε αρκετά μικρότερο βαθμό, την Σερβία-Μαυροβούνιο. Πύκνωση επενδυτικών δράσεων σημειώνεται και προς τις χώρες της ΕΕ που δεν είναι μέλη της ζώνης του ευρώ, αν και το μερίδιό τους επί του συνόλου των επενδύσεων δεν είναι ιδιαίτερα υψηλό, καθώς δεν ξεπερνά το 13,5%. Το αρνητικό ισοζύγιο των ελληνικών επενδύσεων στις χώρες της Ευρωζώνης συνέχισε να διευρύνεται με ταχείς ρυθμούς, πάνω από 50% κατ' έτος, δείχνοντας ότι οι ελληνικές επιχειρήσεις εξακολουθούν να συναντούν έντονες δυσχέρειες στην αντιμετώπιση του υψηλού ανταγωνισμού σε αυτές τις αγορές.

Η ελκυστικότητα της Ελλάδας και των περιφερειών της ως τόπου επενδύσεων, εργασίας και διαβίωσης αποτελεί την 5^η Θεματική Προτεραιότητα του ΕΣΠΑ 2007-2013, με τα Επιχειρησιακά Προγράμματα «Ανταγωνιστικότητα-Επιχειρηματικότητα», «Περιβάλλον/Αειφόρος Ανάπτυξη», «Ενίσχυση της Προσπελασιμότητας», «Ψηφιακή Σύγκλιση», «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού» και τα πέντε Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα να συμμετέχουν και συνεργάζονται κατά περίπτωση στην πραγματοποίηση των πέντε γενικών στόχων που περιλαμβάνονται σε αυτή. Ειδικότερα για την τόνωση της κινητικότητας των επενδύσεων, το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Ανταγωνιστικότητα-Επιχειρηματικότητα» περιλαμβάνει άξονα προτεραιότητας με στόχους για την ενθάρρυνση των ξένων επενδύσεων στην Ελλάδα, παράλληλα με την παρότρυνση των ελληνικών επενδύσεων στο εξωτερικό. Ο δεύτερος άξονας προτεραιότητας, ο οποίος επικεντρώνεται στην ενίσχυση της επιχειρηματικότητας και της εξωστρέφειας, στοχεύει μεταξύ άλλων στην αύξηση των παραγωγικών επενδύσεων και των εισροών Ξένων Άμεσων Επενδύσεων. Προς αυτή την κατεύθυνση κινούνται αρκετοί ειδικοί στόχοι του σε μεγάλο ή μικρότερο βαθμό. Ενδεικτικά αναφέρονται ο τρίτος ειδικός στόχος, που εστιάζει στη διασύνδεση της χώρας με τα διεθνή ολοκληρωμένα συστήματα παραγωγής προϊόντων και υπηρεσιών και στην εγκατάσταση δεσμών συνεργασίας ελληνικών και διεθνών επιχειρήσεων, με έμφαση σε περιοχές συγκριτικού πλεονεκτήματος καθώς και ο όγδοος στόχος, που αποσκοπεί στην «επιχειρηματική» αξιοποίηση του περιβάλλοντος ως εργαλείου προσέλκυσης εγχώριων και ξένων επενδύσεων.

1.2.3 Λειτουργικά Κόστη

Το άνοιγμα των αγορών αρκετών χωρών από τις αρχές τις δεκαετίας το '90 έχει μετατοπίσει σημαντικό μέρος των προσπαθειών για βελτίωση της ανταγωνιστικότητας στη συμπίεση του κόστους παραγωγής. Κατηγορίες κόστους που αντιμετωπίζει σε μικρότερο ή μεγαλύτερο βαθμό η πλειοψηφία των επιχειρήσεων, ανεξάρτητα από την παραγωγική της δραστηριότητα, είναι το κόστος της εργασίας, της ενέργειας, το τηλεπικοινωνιακό κόστος(τηλεφωνία-

internet), τα κόστη χρηματοπιστωτικής διαμεσολάβησης και οι δαπάνες κίνησης(βενζίνη-πετρέλαιο).

Το συνολικό ωριαίο κόστος εργασίας στη βιομηχανία και τις υπηρεσίες, τομείς για τους οποίους υπάρχουν συγκρίσιμα στοιχεία σε επίπεδο ΕΕ, αυξανόταν τη διετία 2007-2008 κατά 8,5% ετησίως έναντι 4,1% το διάστημα 2005-2006, ρυθμός σχεδόν τριπλάσιος του αντίστοιχου στην Ευρωζώνη (3,1%) και υπερδιπλάσιος αυτού στην ΕΕ-27 (3,9%). Η αύξηση του συνολικού κόστους εργασίας προήλθε κυρίως από την άνοδο των μισθών και των αμοιβών ανά ώρα, σε ποσοστό 8,9% ανά έτος, και λιγότερο από την άνοδο του υπόλοιπων δαπανών για την εργασία (6,9%). Ανεξάρτητα από τις πηγές αύξησης του κόστους εργασίας στην Ελλάδα, η μεγαλύτερη άνοδος του δεν ευνοεί την πραγματοποίηση παραγωγικών επενδύσεων στη χώρα, ιδιαίτερα σε συνθήκες παγκοσμιοποιημένων αγορών παραγωγικών συντελεστών.

Ωστόσο το α' εξάμηνο του 2009, με την οικονομική δραστηριότητα να υποχωρεί λόγω της εξάπλωσης της διεθνούς οικονομικής κρίσης, η ανοδική τάση του κόστους εργασίας έχει ανακοπεί: το συνολικό κόστος εργασίας σε αλιεία-βιομηχανία-υπηρεσίες παρουσίασε πτώση κατά 1,9% το α' τρίμηνο του 2009 σε σύγκριση με το ίδιο τρίμηνο του 2008, ενώ ελαφρά μικρότερη ήταν η πτώση του μισθολογικού κόστους (-1,6%)¹⁵.

Η κατακόρυφη άνοδος της τιμής του πετρελαίου διεθνώς το 2008 επηρέασε ιδιαίτερα το κόστος παραγωγής ρεύματος στην Ελλάδα, στην οποία αποτελεί βασική πρώτη ύλη, αυξάνοντας έτσι το κόστος της ενέργειας για τις επιχειρήσεις. Η τιμή του ηλεκτρικού ρεύματος ανεξαρτήτως χρήσης, ανερχόταν με ρυθμό 6,6% το χρόνο το διάστημα 2007-2008 στην Ελλάδα, σαφώς υψηλότερο εκείνου στην Ευρωζώνη (4,8%) και σε μικρότερη απόσταση από τον αντίστοιχο στην ΕΕ-27 (5,9%)¹⁶. Ωστόσο, θα πρέπει να σημειωθεί ότι οι τιμές ηλεκτρικού ρεύματος, ιδίως για οικιακή χρήση είναι χαμηλότερες στην Ελλάδα, συγκριτικά με άλλες χώρες της ευρωπαϊκής ένωσης. Ταχύτερα κινήθηκε η τιμή του φυσικού αερίου, με ρυθμό 8,3% κατ' έτος, όπως ακριβώς και στην ΕΕ-27, που ήταν όμως και πάλι υψηλότερος από αυτόν στην ΕΕ-16(6,4%). Ωστόσο η ετήσια μεταβολή του κόστους της κίνησης (βενζίνη, πετρέλαιο) ήταν ηπιότερη σε σύγκριση με τον κοινοτικό μέσο όρο σε Ευρωπαϊκή Κοινότητα και Ευρωζώνη: ξεπέρασε ελαφρά το 10%, όταν στην ΕΕ-27 έφτασε το 12,9% και στην Ευρωζώνη το 12,6%. Η μεγαλύτερη αύξηση σε σχέση με την Ευρωπαϊκή Ένωση στο κόστος της ενέργειας και η μικρότερη άνοδος των καυσίμων, παρότι οι τιμές στην τελευταία συνδέονται αμεσότερα με τις διακυμάνσεις της τιμής του πετρελαίου, πιθανότατα οφείλεται στο ότι η αγορά της ενέργειας παραμένει σε μεγάλο βαθμό υπό κρατικό έλεγχο. Επιπρόσθετα, παρότι εξακολουθεί να βρίσκεται σε απόσταση από το κοινοτικό μέσο όρο ως προς τις τιμές των ενεργειακών αγαθών και των καυσίμων, η Ελλάδα συγκλίνει σταδιακά προς αυτόν.

Το υψηλότερο κόστος κίνησης μετακυλήθηκε στις τιμές των μεταφορικών υπηρεσιών, με τη σχετική αύξηση να φθάνει το 6,1% το χρόνο τα έτη 2007-2008, έναντι 2,9% στην ΕΕ-27 και 3,1% στην Ευρωζώνη. Σε ό,τι αφορά τις υπόλοιπες κατηγορίες υπηρεσιών που χρησιμοποιούνται ως επί το πλείστον από τις επιχειρήσεις, το τηλεπικοινωνιακό κόστος υποχώρησε κατά 1,9% ανά έτος στο συγκεκριμένο διάστημα, μετά από οριακή άνοδο της τάξης του 0,1%, εξέλιξη που συνδέεται άμεσα με την όξυνση του ανταγωνισμού στον κλάδο των τηλεπικοινωνιών. Προοπτικές περαιτέρω κλιμάκωσης ανταγωνισμού στον κλάδο διαφαίνονται από το ότι η πτώση που σημειώθηκε ξεπέρασε τις αντίστοιχες στη ζώνη του ευρώ(-1,1%) και στην ΕΕ-27(-1,0%). Χαμηλότερα σε σύγκριση με τα προηγούμενα χρόνια διαμορφώθηκε η αύξηση στο κόστος των χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών, στο 1,9% έναντι 2,6% την περίοδο 2005-2006.

¹⁵ Για την προσέγγιση των εξελίξεων στο κόστος εργασίας τα έτη 2005-2008 χρησιμοποιήθηκαν τα στοιχεία από το δείκτη κόστους εργασίας στους κλάδους C μέχρι K (εκτός δημόσιας διοίκησης) της NACE Rev. 1.1 ταξινόμησης από το Εργατικό Δυναμικό της Eurostat. Για τη σύγκριση του πρώτου τριμήνου του 2009 με το αντίστοιχο του 2008 χρησιμοποιήθηκαν στοιχεία από το δείκτη κόστους εργασίας της ΕΣΥΕ για τους κλάδους Β έως Ν της NACE Rev. 2 ταξινόμησης.

¹⁶ Οι τιμές του δείκτη κόστους στην ενέργεια και στις υπόλοιπες κατηγορίες αγαθών-υπηρεσιών η εξέλιξη των οποίων εξετάζεται παρακάτω αντλήθηκαν από τα ετήσια στοιχεία του Εναρμονισμένου Δείκτη Τιμών Καταναλωτή (HICP, 2005=100) της Eurostat.

1.2.4 Παραγωγικότητα της Εργασίας

Η παραγωγικότητα ανά απασχολούμενο σε Μονάδες Αγοραστικής Δύναμης(ΜΑΔ) ενισχύθηκε στην Ελλάδα την περίοδο 2004-2008 σε σχέση με την ΕΕ-27, ενώ στην Ευρωζώνη παρουσίασε εξασθένηση. Σε αυτό το διάστημα, ο μέσος ετήσιος ρυθμός ανόδου της στην ελληνική οικονομία έφτασε το 0,1%, με την αντίστοιχη πτώση στην Ευρωζώνη να είναι της τάξης του 0,2%. Ταχύτερη ήταν η άνοδος της παραγωγικότητας της εργασίας της ελληνικής οικονομίας τη διετία 2007-2008: ανερχόταν κατά 1,2% το χρόνο, έναντι ετήσιας υποχώρησης κατά 0,1% στην Ευρωζώνη¹⁷. Αυτή η πορεία της είχε σαν αποτέλεσμα τη σημαντική μείωση της απόκλισής της από το επίπεδο της Ευρωζώνης, ξεπερνώντας ταυτόχρονα τη μέση τιμή στην ΕΕ-27. Το 2008 η παραγωγικότητα της εργασίας σε ΜΑΔ διαμορφώθηκε στην Ελλάδα στις 101,9 μονάδες έναντι 109,2 μονάδων στην Ευρωζώνη, με το επίπεδο στην ΕΕ-27 να αντιστοιχεί στις 100. Βελτίωση σημειώθηκε και έναντι της ΕΕ-25, που αποτελούσε το μέτρο σύγκρισης στο δείκτη παραγωγικότητας της εργασίας στη συνθήκη της Λισσαβόνας. Ο λόγος της εγχώριας παραγωγικότητας ανά απασχολούμενο σε ΜΑΔ προς αυτή στην ΕΕ-25 ανήλθε από 95,9% το 2006 στο 98,5% το 2008.

Η αύξηση της παραγωγικότητας περιλαμβάνεται στο δεύτερο Γενικό Στόχο του ΕΣΠΑ 2007-2013. Η ενίσχυση της παραγωγικότητας της εργασίας επιδιώκεται μέσω του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού» του ΕΣΠΑ 2007-2013. Πρώτος στρατηγικός στόχος του προγράμματος είναι η ποιοτική αναβάθμιση και προσαρμογή του ανθρώπινου δυναμικού και των επιχειρήσεων, ενώ εξειδίκευση αυτού αποτελεί ο πρώτος γενικός στόχος, για ενίσχυση της προσαρμοστικότητας του ανθρώπινου δυναμικού και των επιχειρήσεων, στον οποίο εντάσσεται η προσπάθεια για βελτίωση της παραγωγικότητας της εργασίας. Ωστόσο, η αναβάθμιση του ανθρώπινου δυναμικού επίσης συγκαταλέγεται στους ειδικούς στόχους του 2ου και του 3ου άξονα προτεραιότητας του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Ανταγωνιστικότητα-Επιχειρηματικότητα» του ΕΣΠΑ 2007-2013, ενώ ευνοείται και από την διαδικασία υλοποίησης των αξόνων προτεραιότητας του Ε.Π. «Εκπαίδευση και Δια βίου Μάθηση» του ΕΣΠΑ.

1.3 Εξελίξεις στην Επιχειρηματικότητα

Η ύπαρξη του κατάλληλου θεσμικού πλαισίου και η λήψη των απαραίτητων μέτρων για την υποστήριξη της υπάρχουσας επιχειρηματικής δραστηριότητας, όπως και για την προώθηση της νέας επιχειρηματικότητας μπορεί να επιδράσει καταλυτικά στην πορεία του ιδιωτικού τομέα της οικονομίας μιας χώρας. Επιπλέον, η προσαρμογή των πολιτικών της επιχειρηματικότητας στις τρέχουσες δυσμενείς οικονομικές συνθήκες που δημιουργήθηκαν από την παγκόσμια οικονομική κρίση, θα κρίνει σε σημαντικό βαθμό το πόσο θα επηρεαστούν οι επιχειρήσεις από αυτή, αλλά και τις δυνατότητες εκμετάλλευσης των ευκαιριών που έχουν προκύψει εξαιτίας της έντονης αστάθειας σε πολλές αγορές.

Σε επίπεδο μεγεθών, η αξία των επιχειρηματικών επενδύσεων ως ποσοστό του ΑΕΠ, δείκτης που περιλαμβάνεται στη συνθήκη της Λισσαβόνας, διαμορφώθηκε στο 22,9% το 2008, με την τιμή βάσης για το 2005 στο ΕΣΠΑ 2007-2013 να είναι 20,0%, ενώ το 2007 η αναλογία επενδύσεων/ΑΕΠ βρέθηκε ακόμα υψηλότερα, στο 23,9%. Στην περίοδο 2006-2008, οι επενδύσεις αντιστοιχούσαν στο 23,3% του ΑΕΠ της Ελλάδας, ποσοστό ελαφρά υψηλότερο αυτών σε ΕΕ-27 (21,6%) και Ευρωζώνη (21,9%)¹⁸.

Θετικά μηνύματα έρχονται και από την αξιολόγηση της επιχειρηματικότητας στην Ελλάδα, όπως αυτή γίνεται από τις τακτικές εκθέσεις διεθνών οργανισμών. Το Παρατηρητήριο για την Παγκόσμια Επιχειρηματικότητα (Global Entrepreneurship Monitor) στις δύο τελευταίες εκθέσεις του, που καλύπτουν τα έτη 2007 και 2008, αποτυπώνει μια ελαφρά ενίσχυση της νέας επιχειρηματικότητας στην Ελλάδα. Σύμφωνα με αυτές, σημειώνεται μεν οριακή

¹⁷ Βάσει των στοιχείων για την παραγωγικότητα ανά εργαζόμενο σε ΜΑΔ σε σχέση με την ΕΕ-27 από τους Δομικούς Δείκτες (Structural Indicators) της Eurostat.

¹⁸ Τα δεδομένα των εκτιμήσεων προέρχονται από τους Εθνικούς Λογαριασμούς της Eurostat, μετά την τακτική αναθεώρηση των Εθνικών Λογαριασμών από την ΕΣΥΕ το Σεπτέμβριο.

υποχώρηση του ποσοστού της επιχειρηματικότητας σε εμβρυακό στάδιο¹⁹, από 5,7% το 2006 στο 5,3% το 2008, ωστόσο στο ίδιο διάστημα διπλασιάζεται το ποσοστό των νέων ιδιοκτητών επιχειρήσεων²⁰, από το 2,3% στο 4,6%²¹. Συνισταμένη αυτών των δύο μεταβολών αποτελεί η οριακή βελτίωση της θέσης της Ελλάδας στην κατάταξη βάσει της ύπαρξης επιχειρηματικότητας αρχικών σταδίων, από την 19^η θέση μεταξύ 42 χωρών στην οποία βρισκόταν το 2006, στην ίδια θέση αλλά μεταξύ 43 χωρών το 2008. Καθώς η επιχειρηματικότητα σε εμβρυακό στάδιο τροφοδοτεί τη δημιουργία νέων επιχειρήσεων, η διατήρησή της περίπου στα ίδια επίπεδα τα τελευταία δύο χρόνια, υψηλότερα από αρκετές αναπτυγμένες οικονομίες (Ηνωμένο Βασίλειο, Γαλλία, Ιαπωνία, Γερμανία, Ρωσία), προωινιζόταν τη συνέχιση δημιουργίας νέων επιχειρήσεων με σχετικά ταχείς ρυθμούς. Εντούτοις, μέσα στις ιδιαίτερα δυσμενείς συνθήκες για την ανάληψη καινούργιων επιχειρηματικών πρωτοβουλιών που προέκυψαν από τη διεθνή οικονομική κρίση δεν μπορούν να γίνουν ασφαλείς προβλέψεις. Πρόσθετη ανάσχεση της νέας επιχειρηματικότητας από αυτό το γεγονός αναμένεται λόγω του ότι οι Έλληνες είναι οι πλέον απαισιόδοξοι βάσει των αποτελεσμάτων της έρευνας του GEM σχετικά με την ευόδωση της επιχειρηματικής προσπάθειάς τους, καθώς δηλώνουν σε μεγαλύτερο βαθμό από τις άλλες χώρες που συμμετέχουν στο GEM, ότι ο φόβος της αποτυχίας θα τους απέτρεπε από το να ξεκινήσουν μια επιχειρηματική δραστηριότητα.

Η άνοδος της νέας επιχειρηματικότητας όμως, δε συνεπάγεται άρση και των σημαντικών γραφειοκρατικών εμποδίων, ιδιαίτερα όσον αφορά στη διαδικασία ίδρυσης μιας νέας επιχείρησης. Έτσι, το 2009 απαιτούνται για τον σκοπό αυτό 15 διοικητικές διαδικασίες στην Ελλάδα, έναντι 6 κατά μέσο όρο στην ΕΕ-27. Το γεγονός αυτό έχει ως αποτέλεσμα για την διεκπεραίωση των διαδικασιών που απαιτούνται για την έναρξη λειτουργίας μιας καινούργιας επιχείρησης, να χρειάζονται σύμφωνα με την έκθεση Doing Business 2010 της Παγκόσμιας Τράπεζας 19 ημέρες, χρόνος που αντιστοιχεί περίπου στο 40% της τιμής βάσης στο ΕΣΠΑ 2007-2013 (45 ημέρες). Παράλληλα, το διοικητικό κόστος ίδρυσης ως ποσοστό του κατά κεφαλήν ΑΕΠ είναι διπλάσιο του κατά κεφαλήν κοινοτικού μέσου όρου, αν και σταδιακά περιορίζεται (10,9% έναντι 5,3%)²².

Ελαφρά ενίσχυση παρατηρήθηκε στο ποσοστό των επιχειρηματιών που διέκοψαν τη δραστηριότητά τους ή πούλησαν, εγκατέλειψαν την επιχείρησή τους, από 2,6% το 2007 σε 2,9% το 2008. Παρά την άνοδο, το ποσοστό αυτό παραμένει ένα από τα μικρότερα, κατατάσσοντας την Ελλάδα χαμηλότερα στη σχετική κατάταξη το 2008 σε σχέση με το 2007.

Προσπάθεια αντιμετώπισης των υφιστάμενων προσκομμάτων στην άσκηση επιχειρηματικής δραστηριότητας και συνέχισης των βημάτων προόδου που έχουν επιτευχθεί σε ορισμένα ζητήματα που καθορίζουν το επίπεδο της επιχειρηματικότητας γίνεται στο πλαίσιο του ΕΣΠΑ 2007-2013, του οποίου η ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας και η αύξηση της παραγωγικότητας συνιστούν το δεύτερο Γενικό Στόχο. Προς αυτές τις κατευθύνσεις κινείται κυρίως το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Ανταγωνιστικότητα-Επιχειρηματικότητα», ιδίως μέσω του 2^{ου} και του 3^{ου} άξονα προτεραιότητάς του, που έχουν σαν αντικείμενό τους ο πρώτος την ενίσχυση της Επιχειρηματικότητας και της Εξωστρέφειας και ο δεύτερος τη βελτίωση του Επιχειρηματικού Περιβάλλοντος. Ο προσανατολισμός τους αντικατοπτρίζεται στο περιεχόμενο των ειδικών στόχων τους. Μέσω των δράσεων του 2^{ου} άξονα επιδιώκεται η υλοποίηση στόχων όπως α) η υποστήριξη και αύξηση των παραγωγικών επενδύσεων που συμβάλλουν στην ενίσχυση της παρουσίας των ελληνικών επιχειρήσεων στην εγχώρια και τις διεθνείς αγορές, με έμφαση στην ποιοτική αναβάθμιση, την τυποποίηση και την πιστοποίηση των ελληνικών προϊόντων και επιχειρήσεων, β) η κατεύθυνση της αναπτυξιακής προσπάθειας προς συσσωματώσεις, περιοχές και τύπους επιχειρήσεων, που εμφανίζουν τις θετικότερες προοπτικές ή έχουν τις ισχυρότερες ανάγκες, σε συνδυασμό με τον αναπροσανατολισμό της μεταποιητικής δραστηριότητας και των «παραδοσιακών» της κλάδων προς κλάδους και

¹⁹ Ιδιώτες που έχουν κάνει ορισμένες ενέργειες για τη δημιουργία μιας νέας επιχείρησης το αμέσως προηγούμενο έτος.

²⁰ Ιδιοκτήτες επιχειρήσεων που έχουν καταβάλλει συνεχώς μισθούς για περισσότερους από 3 μήνες, έως το πολύ 42 μήνες. Η Επιχειρηματικότητα σε εμβρυακό στάδιο και η Νέα Επιχειρηματικότητα συνιστούν την Επιχειρηματικότητα αρχικών σταδίων.

²¹ Πηγή: Executive Report, 2006-2008, Global Entrepreneurship Monitor.

²² Πηγή: Doing Business 2010, The World Bank, September 2009.

προϊόντα ψηλότερης προστιθέμενης αξίας και γ) η αναβάθμιση/μετεξέλιξη της επιχειρηματικότητας ανάγκης σε επιχειρηματικότητα υψηλών δυνατοτήτων, παράλληλα με την αναβάθμιση της επιχειρηματικής βάσης σε τομείς που υστερούν ως προς την ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας ή λειτουργούν υπό ανεπίκαιρες μορφές.

Στο ίδιο πνεύμα κινείται ο 3ος άξονας Προτεραιότητας του ΕΠΑΕ του ΕΣΠΑ 2007-2013, που περιλαμβάνει δράσεις με σκοπό τη διεύρυνση των δυνατοτήτων επιτυχούς άσκησης των επιχειρηματικών προσπαθειών, μέσα από τη διαμόρφωση ενός ευνοϊκού περιβάλλοντος για τις ελληνικές επιχειρήσεις. Όλοι οι ειδικοί στόχοι του αφορούν σε παράγοντες που επηρεάζουν την επιχειρηματικότητα όπως α) στη βελτίωση και απλούστευση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος, του κανονιστικού πλαισίου και των θεσμών που υποστηρίζουν την επιχειρηματική δραστηριότητα, καθώς και τη χωροταξική διευθέτηση της οικονομικής δραστηριότητας β) στην αναβάθμιση των μηχανισμών για την εποπτεία της αγοράς, την ενίσχυση του ανταγωνισμού, την αναβάθμιση της ποιότητας των ελληνικών προϊόντων και υπηρεσιών και την ενίσχυση και την προστασία των δικαιωμάτων του καταναλωτή γ) στην ενίσχυση των υποδομών που στηρίζουν την ποιοτική επιχειρηματικότητα, δημιουργούν οικονομίες κλίμακας και σκοπού, ενισχύουν τη συνεργασία με δημόσιους ή άλλους φορείς παραγωγής γνώσης και διαμεσολαβούν για την μεταφορά και διάχυση της καινοτομίας δ) στη συγκρότηση ενός ενιαίου, δικτυακού και ορθολογικού συστήματος δομών στήριξης της επιχειρηματικότητας, με στόχο την παροχή έγκυρων και αποτελεσματικών υπηρεσιών προς τον επιχειρηματία / επενδυτή στην λογική του «one stop shop» και ε) στην ανάπτυξη και αξιοποίηση σύγχρονων εργαλείων χρηματοοικονομικής υποστήριξης, για την ανάληψη επιχειρηματικού κινδύνου.

Επίσης, η «Βελτίωση του ρυθμιστικού περιβάλλοντος του επιχειρείν» αποτελεί διακριτή θεματική περιοχή του Γενικού Στόχου των Αξόνων Προτεραιότητας ΙΑ,ΙΒ,ΙΓ του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Διοικητική Μεταρρύθμιση». Στους συγκεκριμένους αξόνες οι δράσεις σε αυτή την περιοχή προωθούνται από τον 4^ο Ειδικό Στόχο τους, για τη «Βελτίωση της ποιότητας της εξυπηρέτησης των συναλλασσόμενων με τις δημόσιες υπηρεσίες πολιτών και επιχειρήσεων».

Πρόσθετη στήριξη στην επιχειρηματικότητα πέρα από το ΕΠΑΕ 2007-2013 θα προσφέρει το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Ψηφιακή Σύγκλιση» 2007-2013. Συνδρομή σε αυτή θα παρέχουν επίσης τα Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα, μέσω του άξονα προτεραιότητας «Ψηφιακή Σύγκλιση και Επιχειρηματικότητα» που το κάθε ένα περιλαμβάνει, και το ΠΕΠ Αττικής μέσα από τον άξονα προτεραιότητάς του «Ενίσχυση της Ανταγωνιστικότητας και Καινοτομίας».

1.4 Διάρθρωση της ελληνικής οικονομίας

Ο κλάδος του χονδρικού και λιανικού εμπορίου έχει τη μεγαλύτερη συμβολή στο ΑΕΠ της Ελλάδας, της τάξης του 17,9% την περίοδο 2004-2008, κατέχοντας παράλληλα το υψηλότερο μερίδιο στην απασχόληση, καθώς το 20,9% περίπου των απασχολούμενων εργάζεται σε αυτούς τους κλάδους²³. Έπονται σε συμμετοχή στο σχηματισμό της εγχώριας προστιθέμενης αξίας παραγωγής οι υπηρεσίες real estate-ενοικιάσεων μαζί με τις λοιπές επιχειρηματικές δραστηριότητες και οι μεταφορές-αποθηκεύσεις-επικοινωνίες, με 13,3% και 11,6% αντίστοιχα. Η μεταποίηση βρίσκεται στην 3^η θέση σε ότι αφορά το ποσοστό των εργαζομένων της επί του συνόλου των απασχολούμενων (10,9%), σε μικρή απόσταση πίσω από τον κλάδο της γεωργίας (11,5%). Ωστόσο, τη διετία 2007-2008 η συνεισφορά του κλάδου χονδρικού-λιανικού εμπορίου στο ΑΕΠ εξασθενεί ελαφρά (17,3%), χωρίς ωστόσο να επηρεάζεται το μερίδιό του στην απασχόληση. Αντιθέτως, ενισχύεται η συμβολή στην εγχώρια προστιθέμενη αξία παραγωγής των μεταφορών-αποθηκεύσεων-επικοινωνιών. Σε όρους απασχόλησης, οι κλάδοι που βρίσκονται στις θέσεις πίσω από το εμπόριο στο σύνολο των ετών 2004-2008, παραμένουν σε αυτές, αλλά σημειώνοντας μικρή υποχώρηση των ποσοστών τους στο σύνολο.

²³ Τα στοιχεία για την εξέταση της διάρθρωσης της Ελληνικής οικονομίας αντλήθηκαν από τους Εθνικούς Λογαριασμούς της Eurostat (ανάλυση σε 60 κλάδους) και είναι σε σταθερές τιμές του έτους 2000 (MIO_NAC_CLV2000 σύμφωνα με το συμβολισμό της Eurostat).

Ευρύτερα, από το σύνολο των κλάδων των υπηρεσιών προέρχεται το 75,6% της ακαθάριστης προστιθέμενης αξίας την πενταετία 2004-2008, ενώ εργάζεται σε αυτούς το 68,0% των απασχολούμενων. Έπονται σε όρους ακαθ. προστιθέμενης αξίας η βιομηχανία και οι κατασκευές, με 12,9% και 7,1%, και με κριτήριο το μέγεθος της απασχόλησης, ο πρωτογενής τομέας (γεωργία-αλιεία) και η βιομηχανία, τομείς των οποίων οι απασχολούμενοι αναλογούσαν στο 12,0% και 11,8% του συνόλου κατά τα έτη 2004-2008. Η σειρά σε αμφότερα τα μεγέθη δε μεταβάλλεται στο υποδιάστημα 2007-2008, με εξαίρεση την υποχώρηση του πρωτογενούς τομέα στην τρίτη θέση στην κατάταξη με κριτήριο τη συμμετοχή στην εγχώρια απασχόληση και την άνοδο της βιομηχανίας στη δεύτερη θέση.

Από τη σκοπιά της αναπτυξιακής δυναμικής, ο κλάδος των μεταφορών-αποθηκεύσεων-επικοινωνιών συγκαταλέγεται πάλι μεταξύ αυτών με τις υψηλότερες επιδόσεις, καθώς μεγεθύνεται με ρυθμό 6,1% ετησίως το διάστημα 2004-2008, ακολουθούμενος από αυτούς της χρηματοπιστωτικής διαμεσολάβησης (5,8%) και της αλιείας (4,9%). Ο κλάδος παροχής ενέργειας και νερού είναι αυτός με τη γρηγορότερη συσσώρευση εργατικού δυναμικού, ακολουθούμενος από αυτόν των δραστηριοτήτων νοικοκυριών. Σε επίπεδο τομέων, η αυξανόμενη δραστηριότητα στη μεταποίηση οδήγησε στην ταχύτερη ανάπτυξη της βιομηχανίας, κατά 3,1% το χρόνο. Χαμηλότερη ήταν η άνοδος του προϊόντος στον τριτογενή τομέα, ενώ σε τροχιά πτώσης βρέθηκε το προϊόν στον πρωτογενή τομέα (γεωργία-αλιεία). Στο υποδιάστημα των ετών 2007-2008 οι μεταφορές-αποθηκεύσεις-μεταφορές υποχωρούν στη δεύτερη θέση, παρότι μεγεθύνονται ταχύτερα από ότι στην ευρύτερη περίοδο (6,7% κατ' έτος), πίσω από τη χρηματοπιστωτική διαμεσολάβηση που εμφανίζει έντονη επιτάχυνση (9,3%).

Σε σύγκριση με την Ευρωζώνη και την ΕΕ-27, ο πρωτογενής τομέας (γεωργία-αλιεία) και σε μικρότερο βαθμό οι κατασκευές και οι υπηρεσίες παρουσιάζουν στην Ελλάδα μεγαλύτερη συμμετοχή στην οικονομική δραστηριότητα. Ως επακόλουθο, υπολείπεται σε συνεισφορά στο σχηματισμό της εγχώριας προστιθέμενης αξίας παραγωγής έναντι των ευρωπαϊκών μέσων όρων η βιομηχανία, της οποίας το μερίδιο κυμαίνεται στο 60% του αντίστοιχου στην Ευρωζώνη και στην ΕΕ-27.

Το σχετικά μεγάλο μέγεθος του πρωτογενούς τομέα της ελληνικής οικονομίας αντανακλάται στα μερίδια του επί της ακαθάριστης προστιθέμενης αξίας παραγωγής και επί της απασχόλησης του πρωτογενούς τομέα στην Ευρωζώνη και την ΕΕ-27. Πιο συγκεκριμένα, το διάστημα 2004-2008 η προστιθέμενη αξία των ελληνικών επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στη γεωργία και την αλιεία αντιστοιχούσε στο 4,5% και στο 3,4% της προστιθέμενης αξίας των δύο κλάδων στην Ευρωζώνη και στην ΕΕ-27 αντίστοιχα, ποσοστά διπλάσια των σχετικών για το σύνολο της προστιθέμενης αξίας των κλάδων στην Ελλάδα (2,3% και 1,7%). Ακόμα μεγαλύτερο είναι το ποσοστό επί των απασχολούμενων σε αυτές τις δραστηριότητες, που φθάνει το 9,5% στην Ευρωζώνη και το 4,2% στην ΕΕ-27. Ακολουθεί σε συμβολή ο κατασκευαστικός τομέας, συνεισφέροντας το 2,9% και 2,1% της ακαθ. προστιθέμενης αξίας από κατασκευαστικές εργασίες στην Ευρωζώνη και την ΕΕ-27. Μεγαλύτερο σε σύγκριση με το μερίδιο επί της ακαθ. προστιθέμενης αξίας του κατασκευαστικού τομέα στην Ευρωζώνη είναι το ποσοστό επί του συνόλου των απασχολούμενων του κλάδου, φθάνοντας το 3,4%.

1.4.1 Μεταποίηση

Ο ρυθμός μεταβολής της προστιθέμενης αξίας παραγωγής της μεταποίησης ήταν σχεδόν διπλάσιος στην Ελλάδα την περίοδο 2004-2008 σε σύγκριση με αυτούς της Ευρωζώνης και της ΕΕ-27, φθάνοντας το 4,2%, έναντι 1,9% και 2,1% αντίστοιχα. Τη διετία 2007-2008 η αύξηση ήταν ηπιότερη, της τάξης του 3,1%, ωστόσο στην Ευρωζώνη-16 και την ΕΕ-27 η επιβράδυνση ήταν εντονότερη, με τους σχετικούς ρυθμούς να κινούνται μεταξύ 0,9-1,0%. Η ταχύτερη μεγέθυνση της ελληνικής μεταποίησης είχε σαν αποτέλεσμα την οριακή ενίσχυση της συμβολής της στο μεταποιητικό προϊόν της Ευρωζώνης από 1,1% το 2004 σε 1,2% το 2007, μερίδιο το οποίο διατήρησε και το 2008. Από την άλλη πλευρά, η απασχόληση στον τομέα παρουσίασε ελάχιστη διακύμανση στην πενταετία 2004-2008 και στο σύνολο του διαστήματος παρέμεινε αμετάβλητη, ενώ η εγχώρια απασχόληση διευρυνόταν κατά 1,5% ετησίως κατά μέσο όρο. Στην υποπερίοδο 2007-2008 η απασχόληση στη μεταποίηση

σημείωσε μικρή υποχώρηση (-0,6% το χρόνο), όταν στο σύνολο της χώρας συνέχισε να αυξάνεται με ρυθμό ίδιο με αυτόν στο ευρύτερο διάστημα²⁴. Παρά τη στασιμότητα της απασχόλησης στον κλάδο, τα ποιοτικά χαρακτηριστικά της μεταβλήθηκαν, καθώς ο δείκτης σταθμισμένης παραγωγικότητας της μεταποίησης (παραγωγικότητα ανά εργαζόμενο/μισθό) υποχώρησε κατά 0,4% το χρόνο στη διετία 2005-2006. Αυτή η πτώση, αν και περιορισμένης έκτασης σε σύγκριση με αυτή την προγενέστερη περίοδο 2003-2005 (-1,7%), διέυρυνε την υστέρηση της παραγωγικότητας σε σχέση με την ΕΕ-27, όπου ο ίδιος δείκτης ανερχόταν με ρυθμό 1,0% ετησίως²⁵.

Ο δείκτης παραγωγής της μεταποίησης παρουσίασε σταθεροποιητικές τάσεις την περίοδο 2006-2008 συνολικά, υποχωρώντας κατά 0,3% ετησίως²⁶. Εντούτοις στο υποδιάστημα 2007-2008 κινήθηκε πτωτικά, με ρυθμό 2,3% κατ' έτος. Αιτία για αυτό αποτελεί η σημαντική υποχώρηση της παραγωγής το 2008, εξαιτίας και των ασκούμενων επιδράσεων τόσο στην εγχώρια όσο και στην προερχόμενη από το εξωτερικό ζήτηση από τη διεθνή οικονομική κρίση. Σε επίπεδο μεταποιητικών κλάδων για τη διετία 2007-2008, 14 σημείωσαν πτώση της παραγωγής τους, σε δύο το προϊόν ήταν σχεδόν αμετάβλητο, ενώ σε οκτώ κλάδους η παραγωγή αυξήθηκε.

Η εξασθένιση του προϊόντος της μεταποίησης έχει ενταθεί περαιτέρω το 2009, λόγω των δυσμενών συνθηκών που έχουν προκληθεί από τη διεθνή οικονομική ύφεση. Το εννιάμηνο Ιανουαρίου-Αυγούστου η βιομηχανική παραγωγή συρρικνώθηκε κατά 11,7% σε σχέση με το ίδιο διάστημα του 2008. Σε απόλυτο επίπεδο, βρίσκεται περίπου 11,1% χαμηλότερα από το 2005

Υποστηρικτικά για τις μεταποιητικές επιχειρήσεις αναμένεται να λειτουργήσουν παρεμβάσεις στα πλαίσια του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Ανταγωνιστικότητα-Επιχειρηματικότητα» του ΕΣΠΑ καθώς και των λοιπών Τομεακών Προγραμμάτων. Οι σχετικές ρυθμίσεις καλύπτουν ένα μεγάλο εύρος πεδίων και αποσκοπούν: στην αντιμετώπιση των υφιστάμενων διαρθρωτικών προβλημάτων στη λειτουργία των αγορών, στη βελτίωση του ανταγωνισμού, στην καλυτέρευση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος και στην αύξηση της εξωστρέφειας.

Ως αποτέλεσμα αυτών, αναμένεται να ενισχυθεί η επιχειρηματικότητα, μέσω της διευκόλυνσης ίδρυσης νέων επιχειρήσεων, της παροχής δυνατοτήτων προσαρμογής των ήδη υπάρχουσών στις μεταβολές της αγοράς και συνολικά μέσω της διαμόρφωσης συνθηκών στις αγορές αγαθών και παραγωγικών συντελεστών με λιγότερες στρεβλώσεις, που θα λειτουργήσουν ενθαρρυντικά τόσο για την εγχώρια επιχειρηματικότητα όσο και για την προσέλκυση διεθνούς επιχειρηματικού ενδιαφέροντος για επενδύσεις στην Ελλάδα. Σε ότι αφορά ειδικότερα ζητήματα, θα υποστηριχθεί η αναβάθμιση της εσωτερικής οργάνωσης των επιχειρήσεων και η αντιμετώπιση του προβλήματος μεγέθους των παραγωγικών μονάδων, με την επέκταση της κλίμακας παραγωγής μέσω συγχωνεύσεων. Τέλος, στο σκέλος των εξαγωγικών επιδόσεων της μεταποίησης, θα αποτελέσει προτεραιότητα η τόνωση της εξωστρέφειάς της, με την ανάδειξη των ανταγωνιστικών πλεονεκτημάτων κάθε περιοχής και κλάδου αυτής.

1.4.2 Τουρισμός-Ναυτιλία

Τουρισμός

Ο τουρισμός αποτελεί ένα από τα πλέον δυναμικά πεδία της ελληνικής οικονομίας, παρουσιάζοντας ιδιαίτερες δυνατότητες για περαιτέρω ανάπτυξη, αν και το διεθνές περιβάλλον είναι έντονα ανταγωνιστικό, καθώς νέες χώρες (Τουρκία, Μαρόκο, Κροατία κ.λπ.) αναδεικνύονται διεκδικώντας σημαντικό μερίδιο της τουριστικής αγοράς.

²⁴ Η εξέλιξη του ύψους της ακαθάριστης προστιθέμενης αξίας της μεταποίησης καθώς και της απασχόλησης σε αυτόν τον τομέα αντλήθηκαν από τους Εθνικούς Λογαριασμούς της Eurostat (ανάλυση σε 60 κλάδους). Οι τιμές του πρώτου μεγέθους που χρησιμοποιήθηκαν είναι σε σταθερές τιμές του έτους 2000 (MIO_NAC_CLV2000 σύμφωνα με το συμβολισμό της Eurostat).

²⁵ Πηγή: Eurostat, Structural Business Statistics, Main Indicators

²⁶ Τα στοιχεία για την ανάλυση της πορείας του δείκτη παραγωγής στη μεταποίηση και στους κλάδους της προέρχονται από την κατηγορία Βιομηχανία στη θεματική ενότητα Στατιστικά Θέματα του site της ΕΣΥΕ.

Το 2008 λειτούργησαν στην Ελλάδα 9.385 ξενοδοχεία και ομοειδή καταλύματα, διαθέτοντας 715.857 κλίνες²⁷. Με βάση την κατηγορία του ξενοδοχειακού καταλύματος το μεγαλύτερο ποσοστό καταλαμβάνουν εκείνα των 2 αστέρων²⁸, αποτελώντας σχεδόν το ήμισυ του ξενοδοχειακού δυναμικού (46,7%), ενώ ακολουθούν των τριών αστέρων με μερίδιο 21,9%. Στις υψηλές τάξεις, δηλαδή πέντε και τεσσάρων αστέρων αντίστοιχα, το σύνολο των μονάδων ανέρχεται στο 14,2% του συνόλου. Ωστόσο, σημαντική είναι η ίδρυση νέων ξενοδοχειακών μονάδων 5 αστέρων που έλαβε χώρα τα τελευταία χρόνια, με αποτέλεσμα το δυναμικό τους να τριπλασιαστεί σε σχέση με το 2000, ενώ επίσης αξιόλογη είναι η αύξηση και στα ξενοδοχεία 4 αστέρων. Η μεγάλη συγκέντρωση ξενοδοχειακών μονάδων 2 αστέρων συνδέεται με το γεγονός ότι στην πλειονότητα τους οι επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στον κλάδο είναι κατά βάση οικογενειακές, στοχεύοντας κατά κύριο λόγο στην κάλυψη της εποχιακής ζήτησης από τον τουρισμό.

Ο αριθμός των διανυκτερεύσεων αλλοδαπών και ημεδαπών τουριστών το 2008 διαμορφώθηκε στις 65.624.563, συνεχίζοντας την ανοδική πορεία που καταγράφεται από το 2004 και έπειτα. Από τις διανυκτερεύσεις αυτές, ποσοστό περίπου 74% (μέσος όρος περιόδου 2005-2008) προέρχεται από αλλοδαπούς τουρίστες, ενώ ενδεικτικό της εποχικότητας που επιδεικνύει το τουριστικό προϊόν της χώρας αποτελεί το γεγονός ότι η ζήτηση είναι υψηλότερη την περίοδο Μαΐου - Οκτωβρίου. Από τις διανυκτερεύσεις ανά υπηκοότητα προκύπτει ότι η Ελλάδα προσελκύει τη συντριπτική πλειοψηφία των επισκεπτών της από τις χώρες της Ευρώπης (93% του συνόλου των αλλοδαπών διανυκτερεύσεων το 2008) και κυρίως από τα κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης (80%). Παράλληλα, σημαντική είναι τα τελευταία χρόνια η παρατηρούμενη άνοδος των Ρώσων επισκεπτών. Με βάση την ποσοστιαία κατανομή των συνολικών διανυκτερεύσεων ανά περιφέρεια, το μεγαλύτερα μερίδια καταλαμβάνουν η Κρήτη και το Νότιο Αιγαίο (23% η καθεμία κατά μέσο όρο την περίοδο 2005-2008), ενώ το μικρότερο (μόλις 0,6%) η περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας.

Από την άλλη πλευρά, οι αφίξεις αλλοδαπών τουριστών από το 2003 και έπειτα αυξάνονται με μέσο ετήσιο ρυθμό 6% περίπου και διαμορφώνονται στις 17,5 εκατομμύρια το 2007, μέγεθος που αντιστοιχεί στο 4% των συνολικών αφίξεων αλλοδαπών επισκεπτών στην Ευρώπη και κατατάσσει την Ελλάδα στην έβδομη θέση μεταξύ των χωρών της ΕΕ-27. Χώρες όπως η Γαλλία, η Γερμανία, το Ηνωμένο Βασίλειο και η Ιταλία βρίσκονται πρώτες στην κατάταξη σε όρους αφίξεων αλλοδαπών τουριστών, κατέχοντας περίπου το 50% του συνόλου το 2007 (54% το 2000).

Ωστόσο, προσφορότερα μέτρα σύγκρισης για την τουριστική κίνηση δεν αποτελούν τόσο τα απόλυτα μεγέθη των αφίξεων ή διανυκτερεύσεων, όσο το σχετικά μέτρα της τουριστικής έντασης, τα οποία δίνονται από το πλήθος των αφίξεων ανά κάτοικο περιοχής ή το πλήθος των διανυκτερεύσεων ανά κάτοικο περιοχής. Σύμφωνα με το δείκτη διανυκτερεύσεων ανά 1000 κατοίκους, το Νότιο Αιγαίο είναι τρίτο στην κατάταξη μεταξύ των υπόλοιπων ευρωπαϊκών περιφερειών για το 2006, με 43.333 διανυκτερεύσεις ανά 1.000 κατοίκους, μετά τις Βαλεαρίδες Νήσους (με 53.006 διανυκτερεύσεις ανά 1.000 κατοίκους) και την Ιταλική Προβηγκία (με 46.920 διανυκτερεύσεις ανά 1.000 κατοίκους), ενώ τα Ιόνια νησιά βρίσκονται 5^ο στη σχετική κατάταξη²⁹. Για το 2007, ο έτερος δείκτης αφίξεων ανά κάτοικο σε ξενοδοχεία και ομοειδή καταλύματα κατατάσσει τα νησιά του Νότιου Αιγαίου και του Ιονίου στην 5^η και 8^η θέση αντίστοιχα, με 7 και 4,9 αφίξεις ανά κάτοικο, ενώ στην πρώτη θέση της συγκεκριμένης κατάταξης βρίσκεται η Ιταλική Προβηγκία, με 9,1 αφίξεις ανά κάτοικο.

Τέλος, τα έσοδα από τον τουρισμό το 2008 έφθασαν τα 11,6 δισεκ. ευρώ, ακολουθώντας αυξητική μεν, μικρής έντασης δε τάση, ενώ τα έξοδα τα 2,6 δισεκ. ευρώ, διαμορφώνοντας έτσι θετικό σχετικό ισοζύγιο για τον τουρισμό το ίδιο έτος, της τάξης των 9 δισεκ. ευρώ. Το

²⁷ Eurostat regional yearbook 2008. Τα στοιχεία που ακολουθούν προέρχονται επίσης από τη συγκεκριμένη πηγή.

²⁸ Μέχρι και το 2003 η κατάταξη των ξενοδοχείων γινόταν μεταξύ πολυτελείας, Α' τάξεως, Β' τάξεως, Γ' τάξεως, Δ' τάξεως και Ε' τάξεως. Προκειμένου να υπάρχει αντιστοιχία με τη νέα κατάταξη καταλυμάτων η οποία εφαρμόζεται από το 2004 και έπειτα η αντιστοίχιση είναι η ακόλουθη: Πολυτελείας-5 αστέρων (5*), Α' τάξεως-4 αστέρων, Β' τάξεως-3 αστέρων, Γ' τάξεως-2 αστέρων, Δ' τάξεως και Ε' τάξεως-1 αστέρας.

²⁹ Eurostat Tourism statistics 2008. Τα στοιχεία που ακολουθούν αντλήθηκαν από τη συγκεκριμένη πηγή.

γεγονός αυτό είχε ως αποτέλεσμα τα καθαρά έσοδα από τις ταξιδιωτικές εισπράξεις της χώρας να αντιστοιχούν στο 4,8% του συνολικού ΑΕΠ (7,3% το 2000).

Η διαφοροποίηση του τουριστικού προϊόντος αποτελεί τον 3^ο Γενικό στόχο του ΕΣΠΑ 2007-2013, εστιάζοντας στον εμπλουτισμό και την προβολή του τουριστικού προϊόντος της χώρας. Ο συγκεκριμένος στόχος προωθείται κυρίως μέσω των αξόνων προτεραιότητας 2 («Ενίσχυση της Επιχειρηματικότητας και της Εξωστρέφειας») και 3 («Βελτίωση του Επιχειρηματικού Περιβάλλοντος») του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Ανταγωνιστικότητα-Επιχειρηματικότητα». Βασικός αναπτυξιακός στόχος των παρεμβάσεων που θα πραγματοποιηθούν από το ΕΠ «Ανταγωνιστικότητα-Επιχειρηματικότητα» στον τομέα του Τουρισμού είναι η δυναμική, βιώσιμη και με προοπτική ανάπτυξη του Ελληνικού Τουρισμού κατά την προγραμματική περίοδο 2007-2013, μέσω της αύξησης της ζήτησης και της γενικευμένης ποιοτικής αναβάθμισης του τουριστικού προϊόντος της χώρας και των προσφερόμενων τουριστικών υπηρεσιών. Στους επιμέρους στόχους συγκαταλέγονται:

- η αξιοποίηση του φυσικού περιβάλλοντος και του πολιτιστικού αποθέματος
- η διαφοροποίηση του τουριστικού προϊόντος, με τη δυναμική ανάπτυξη των ειδικών μορφών τουρισμού,
- η δημιουργία ή αναβάθμιση των τουριστικών υποδομών αλλά και των προσόντων και των δεξιοτήτων του ανθρώπινου δυναμικού που απασχολείται στον τουρισμό,
- η ενίσχυση της διεθνούς προβολής της χώρας ως ασφαλούς και ελκυστικού τουριστικού προορισμού,
- η επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου σε όλη την ελληνική επικράτεια και η ενίσχυση του εγχώριου τουρισμού
- η ορθολογική διευθέτηση των χωροταξικών προβλημάτων και η ενθάρρυνση καινοτόμων ενεργειών που θα προωθήσουν την τουριστική κίνηση.

Στη διευκόλυνση της τουριστικής κίνησης θα συνδράμει το ΕΠ «Ενίσχυση της Προσπελασιμότητας», μέσα από τη βελτίωση της πρόσβασης σε όλες τις περιοχές της χώρας, ενώ η διάσταση της διαφοροποίησης του τουριστικού προϊόντος θα επιδιωχθεί και με τη βοήθεια του ΕΠ «Περιβάλλον/ Αειφόρος Ανάπτυξη», χάρη στην προστασία και ανάδειξη περιοχών της Ελλάδας με υψηλή περιβαλλοντική σπουδαιότητα. Ακόμα, μέσω των Περιφερειακών Επιχειρησιακών Προγραμμάτων, έχουν προκηρυχθεί προγράμματα που στοχεύουν στη δυναμική ενίσχυση της τουριστικής κίνησης και την ανάπτυξη, καθώς και στη βελτίωση και προβολή των τουριστικών υποδομών.

Ναυτιλία

Τα τελευταία εννέα σχεδόν χρόνια (Δεκέμβριος 2000– Μάιος 2009) έχει σημειωθεί αύξηση της συνολικής δύναμης των πλοίων κατά 7,1% και αύξηση της συνολικής χωρητικότητάς τους κατά 48,8%³⁰. Στις επιμέρους κατηγορίες πλοίων, παρότι τα φορτηγά πλοία μειώθηκαν κατά 0,8%, η συνολική χωρητικότητά τους αυξήθηκε κατά 26,3%, τα δεξαμενόπλοια αυξήθηκαν κατά 19,7%, και η χωρητικότητά τους κατά 70,2% και τέλος, τα επιβατηγά και λοιπά πλοία αυξήθηκαν κατά 6,1% και η συνολική χωρητικότητά τους κατά 23,9%.

Το 2008 η ελληνόκτητη ναυτιλία διατήρησε τη διεθνή πρωτιά της με 3.135 πλοία (μεγαλύτερα των 1.000 gt), χωρητικότητας 169,5 εκατομμυρίων κόρων ολικής χωρητικότητας (ΚΟΧ), μέγεθος που αντιστοιχεί στο 14,81% της παγκόσμιας χωρητικότητας σε ΚΟΧ και κατατάσσει την ελληνική σημαία πέμπτη στη διεθνή κατάταξη ως προς αυτό το χαρακτηριστικό και πρώτη στην ΕΕ³¹. Τα ελληνόκτητα πλοία υπό σημαίες των κρατών-μελών της Ε.Ε. αποτελούν το 40,9% σε ΚΟΧ της κοινοτικής ναυτιλίας³². Ο ελληνικός εφοπλισμός ελέγχει το 20,1% του παγκοσμίου στόλου δεξαμενοπλοίων και το 18,55% του παγκοσμίου στόλου φορτηγών μεταφοράς φορτίων χύδην σε ΚΟΧ (εξαιρούνται τα υπό ναυπήγηση πλοία). Στο τέλος

³⁰ ΕΣΥΕ, 2009, Δύναμη του ελληνικού εμπορικού στόλου. Από την ίδια πηγή προέρχονται τα στοιχεία που ακολουθούν.

³¹ Ένωση Ελλήνων Εφοπλιστών, Σεπτέμβριος 2008

³² Πηγή: ΕΣΥΕ, 2009, Δύναμη του ελληνικού εμπορικού στόλου, όπως και για τα στοιχεία που παρατίθενται παρακάτω.

Δεκεμβρίου 2008 οι παραγγελίες νεότευκτων πλοίων ελληνικών συμφερόντων (άνω των 1.000 gt) ανήλθαν σε 1.088 πλοία, συνολικής χωρητικότητας 97,64 εκατ. ΚΟΧ, από τα οποία τα 379 είναι δεξαμενόπλοια και αντιπροσωπεύουν το 20% της παγκόσμιας ναυπηγούμενης χωρητικότητας σε ΚΟΧ. Επίσης, στα 554 ανέρχονται τα υπό παραγγελία φορτηγά χύδην φορτίου, αντιπροσωπεύοντας το 21,41% στην κατηγορία αυτή.

Είναι σημαντικό να αναφερθεί επίσης ότι ο ελληνόκτητος στόλος μειώνει συνεχώς το μέσο όρο ηλικίας του τα τελευταία χρόνια. Συγκεκριμένα, το 2009 ο μέσος όρος ηλικίας του μειώνεται στα 11,9 έτη σε σχέση με τα 12,5 έτη το 2008, ενώ η μέση ηλικία του παγκοσμίου στόλου βρίσκεται στα 12,9 έτη. Ο μέσος όρος ηλικίας του ελληνικής σημαίας στόλου είναι 9,5 έτη το τρέχον έτος, από 9 έτη το 2008 (περιλαμβάνονται και τα υπό ναυπήγηση πλοία). Οι εγκατεστημένες ναυτιλιακές εταιρείες στη χώρα μας απαριθμούν τις 1.300, με προσωπικό που φθάνει τα 200.000 άτομα άμεσα ή έμμεσα στο ευρύτερο φάσμα ναυτιλιακών και παραναυτιλιακών δραστηριοτήτων. Το 2008 οι ακαθάριστες εισπράξεις από την παροχή ναυτιλιακών υπηρεσιών ανήλθαν στα 19,188 δισεκ. ευρώ, αντιπροσωπεύοντας το 8% του ΑΕΠ και καλύπτοντας 35% του εμπορικού ελλείμματος.

Η ναυτιλιακή δραστηριότητα θα βοηθηθεί σημαντικά από τον 13^ο Γενικό Στόχο του ΕΣΠΑ 2007-2013, ο οποίος αφορά στην ανάπτυξη και τον εκσυγχρονισμό των φυσικών υποδομών και των συναφών υπηρεσιών του συστήματος μεταφορών της χώρας. Στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Ενίσχυση της Προσπελασιμότητας», η στρατηγική και οι προτεραιότητες προσδιορίστηκαν έτσι ώστε να βρίσκονται σε άμεση συνάφεια με το συγκεκριμένο Γενικό Στόχο.

1.4.3 Αγορές Χρήματος και Κεφαλαίων

Οι αγορές κεφαλαίου και οι χρηματιστηριακές αγορές επηρεάστηκαν κατά κύριο λόγο το 2008 από την εξάπλωση της διεθνούς χρηματοπιστωτικής κρίσης. Ένα χρόνο μετά την εμφάνιση της στα μέσα του 2007 στην αμερικάνικη αγορά δευτερογενών ομολόγων, η αστάθεια στο χρηματοπιστωτικό σύστημα των ΗΠΑ έλαβε εκρηκτικές διαστάσεις, οδηγώντας σε χρεοκοπία ορισμένα από τα μεγαλύτερα πιστωτικά ιδρύματα στις ΗΠΑ, ενώ σχεδόν ταυτόχρονα έπληξε και πιστωτικούς οργανισμούς στην Ευρώπη. Επιπλέον, η κατάρρευση πιστωτικών ιδρυμάτων μεγάλου μεγέθους και σημασίας για το παγκόσμιο χρηματοπιστωτικό σύστημα, έπληξε καιρίαι την εμπιστοσύνη μεταξύ των συμμετεχόντων στις κεφαλαιαγορές, οδηγώντας σε καθίζηση των διαπραγματικών συναλλαγών και κάθετη πτώση της ρευστότητας των τραπεζών. Αυτός ο σημαντικός περιορισμός διαθέσιμων κεφαλαίων, οδήγησε τις τράπεζες σε περικοπή των χορηγήσεών τους σε επιχειρήσεις και νοικοκυριά, μεταφέροντας σταδιακά την χρηματοπιστωτική κρίση στην οικονομική δραστηριότητα. Ωστόσο, οι άμεσες και μεγάλης έκτασης παρεμβάσεις διακρατικών οργανισμών, εθνικών κυβερνήσεων και κεντρικών τραπεζών με τη λήψη μέτρων νομισματικής και δημοσιονομικής πολιτικής αποσοβήσαν την ταχύτερη και ευρύτερη επέκταση των έντονων κλυδωνισμών στο παγκόσμιο χρηματοπιστωτικό σύστημα.

Σε ό,τι αφορά το ελληνικό τραπεζικό σύστημα, η πολύ μικρή, σχεδόν μηδενική, έκθεσή του σε «τοξικά» επενδυτικά προϊόντα, λειτούργησε προστατευτικά απέναντι στην εξάπλωση της χρηματοπιστωτικής κρίσης, ωστόσο δέχτηκε αναπόφευκτα τις επιπτώσεις της επακόλουθης έντονης αβεβαιότητας στις διεθνείς κεφαλαιαγορές και της απορρέουσας από αυτή δυσκολίας στην άντληση κεφαλαίων. Ως συνέπεια των παραπάνω, ο όγκος συναλλαγών των ελληνικών τραπεζών περιορίστηκε. Προς την κατεύθυνση της άμβλυσης των αρνητικών επιδράσεων της διεθνούς κρίσης, κινήθηκε το πρόγραμμα στήριξης του εγχώριου τραπεζικού συστήματος από την ελληνική κυβέρνηση, συνολικού ύψους 28 δισεκ. ευρώ. Ωστόσο, από τις αρχές του έτους, καταγράφεται αύξηση στον όγκο και τη διάρκεια των τραπεζικών συναλλαγών στην ελληνική διατραπεζική αγορά. Πάντως, αυτές οι εξελίξεις δεν θα πρέπει ακόμα να εκληφθούν ως στοιχεία επιστροφής στην προ της κρίσης κατάσταση.

Η αυξημένη αβεβαιότητα και οι έντονες διακυμάνσεις τόσο στην παγκόσμια όσο και στην ελληνική οικονομία μετά τα μέσα του 2008, αντικατοπτρίζονται, εκτός του χώρου των τραπεζών και στη μεταβλητότητα των τιμών στην εγχώρια χρηματιστηριακή αγορά. Οι τιμές των ελληνικών μετοχών, ακολουθώντας τη διεθνή τάση, υποχωρούσαν έντονα μέχρι τους πρώτους μήνες του 2009, καθώς οι μαζικές ρευστοποιήσεις τίτλων από επενδυτές του

εξωτερικού συντηρούσαν τις πτωτικές τάσεις³³. Η πτώση των τιμών των μετοχών είχε ως αποτέλεσμα ο γενικός δείκτης του Χρηματιστηρίου Αθηνών (ΧΑ) να υποχωρήσει κατά 66% το 2008. Στην πτώση του γενικού δείκτη επέδρασε και η έντονη υποχώρηση των τιμών των τραπεζικών μετοχών, των οποίων η βαρύτητα στην ελληνική χρηματιστηριακή αγορά είναι ιδιαίτερα υψηλή λόγω της μεγάλης κεφαλαιοποίησής τους. Η πτώση των μετοχών των τραπεζών προήλθε από τη σημαντική εξασθένηση της κερδοφορίας τους κατά 43% το 2008, αλλά και λόγω της ανησυχίας των επενδυτών για πιθανή έκθεσή τους σε «τοξικά» επενδυτικά προϊόντα στη Νοτιοανατολική Ευρώπη, καθώς κατά τη διάρκεια των τελευταίων δέκα ετών, ο ελληνικός τραπεζικός τομέας έχει επεκτείνει σημαντικά την παρουσία του εκτός συνόρων, ιδίως στις χώρες της Βαλκανικής, αλλά και στη Νοτιοανατολική Ευρώπη. Ωστόσο η ελληνική χρηματιστηριακή αγορά φαίνεται να βρίσκεται σε παράλληλη πορεία με τα μεγαλύτερα διεθνή χρηματιστήρια, αφού η σταδιακή ανάκαμψη των μετοχών σε αυτά από τα μέσα Μαρτίου του 2009 δεν άφησε ανεπηρέαστη την πορεία των μετοχών στην Ελλάδα, οι οποίες άρχισαν να παρουσιάζουν αντιστροφή των μέχρι τότε πτωτικών τάσεων των τιμών τους.

1.4.4 Υποδομές και Υπηρεσίες Μεταφορών

Ο κλάδος των μεταφορών στο σύνολό του καταγράφει την περίοδο 2004-2007 μέσο ετήσιο ρυθμό μεταβολής της ακαθάριστης προστιθέμενης αξίας του της τάξης του 8,9%, ενώ ελαφρά χαμηλότερος είναι και ο μέσος ετήσιος ρυθμός μεταβολής του παραγόμενου προϊόντος σε αυτό το διάστημα (7,9%)³⁴. Με εξαίρεση τον υποκλάδο των αεροπορικών μεταφορών, στον οποίο σημειώθηκε πτώση του μέσου ετήσιου ρυθμού μεταβολής της ακαθάριστης προστιθέμενης αξίας του κατά 13,7% κατά την υπό εξέταση περίοδο (με άνοδο ωστόσο της παραγωγής κατά 4%), στους υπόλοιπους υποκλάδους καταγράφεται άνοδος της: στις μεταφορές μέσω υδάτινων οδών η μέση ετήσια ποσοστιαία μεταβολή της περιόδου έφθασε το 12,1%, στις χερσαίες μεταφορές το 8,6% και στις βοηθητικές μεταφορικές δραστηριότητες το 11,1%. Ο υποκλάδος μεταφορών μέσω υδάτινων οδών αυξάνει το μερίδιό του στο σύνολο των μεταφορών από 64,5% σε 70,4%, ενώ αντίθετα το μερίδιο των αεροπορικών μεταφορών στο σύνολο της ακαθάριστης προστιθέμενης αξίας των μεταφορών περιορίζεται το 2007 στο 6,5% (από 13%).

Οδικές Μεταφορές – Οδικό Δίκτυο

Ο αριθμός των μικρών επιβατικών οχημάτων που κυκλοφορούσαν κατά μέσο όρο στην Ελλάδα την περίοδο 2004-2006 έφθανε, σύμφωνα με το δείκτη οχημάτων ανά 1.000 κατοίκους, τα 348³⁵. Το 2006 ο δείκτης διαμορφώθηκε στα 407 οχήματα ανά 1000 κατοίκους, χαμηλότερα από ότι στην ΕΕ-27 (466 οχήματα). Η μέση ετήσια ποσοστιαία αύξηση των επιβατικών οχημάτων στην Ελλάδα μεταξύ 2004 και 2006 έφτασε το 6,8%, με την αντίστοιχη μεταβολή στην ΕΕ-27 να είναι της τάξης του 2,2%. Παρά την ταχύτερη από την ΕΕ διεύρυνση του στόλου μικρών επιβατικών οχημάτων, η Ελλάδα βρίσκεται χαμηλά στη σχετική κατάταξη ανάμεσα στις υπόλοιπες χώρες της ΕΕ-27, στη 18^η θέση τη διετία 2005- 2006. Βρίσκεται πολύ υψηλότερα ωστόσο ως προς τον αριθμό λεωφορείων-πούλμαν και φορτηγών αυτοκινήτων ανά 1.000 κατοίκους, καθώς στον αντίστοιχο δείκτη κατατάσσεται στην 4^η θέση το 2006 και το 2007.

Σιδηροδρομικές Μεταφορές

Η συμμετοχή του σιδηρόδρομου στις χερσαίες μεταφορές στην Ελλάδα παραμένει περιορισμένη. Από το 2005 μέχρι το 2007, ο σιδηρόδρομος μετείχε στις χερσαίες επιβατικές μεταφορές της Ελλάδας με ποσοστό 1,9% (το 2005 και 2007) και 1,8% το 2006, όταν το αντίστοιχο ποσοστό το 2007 για το σύνολο των χωρών της ΕΕ-27 έφθανε το 7,1%³⁶. Ως αποτέλεσμα, η Ελλάδα καταλαμβάνει την 24^η θέση στη σχετική κατάταξη μεταξύ των χωρών της ΕΕ-27 κατά την τριετία 2005-2007, κυρίως λόγω της στασιμότητας στο επιβατικό έργο του σιδηροδρόμου, σε αντίθεση με τις σχετικές αυξήσεις που καταγράφηκαν σε άλλες χώρες.

³³ Σύμφωνα με την έκθεση «Νομισματική Πολιτική 2008-2009» της Τράπεζας της Ελλάδος, Φεβρουάριος 2009. Τα στοιχεία και οι εξελίξεις που αναφέρονται στη συνέχεια προέρχονται επίσης από τη συγκεκριμένη έκδοση.

³⁴ Πηγή: ΕΣΥΕ, Βάση στατιστικών δεδομένων, Μεταφορές

³⁵ Βάσει στοιχείων που αντλήθηκαν από τη Eurostat, Database on Transport, όπως και τα υπόλοιπα μεγέθη σε αυτή την παράγραφο.

³⁶ Eurostat, Panorama of Transport, 2009

Πάντως, ο μέσος ετήσιος ρυθμός μεταβολής στις χερσαίες εμπορευματικές μεταφορές στην Ελλάδα αυξήθηκε (σε εκατ. τόνους) την περίοδο 2003-2007 κατά 13,3%, ποσοστό που είναι το υψηλότερο έναντι των αντίστοιχων σε όλες τις υπόλοιπες χώρες της ΕΕ-27³⁷.

Αεροπορικές Μεταφορές

Την περίοδο 2004-2007, η Ελλάδα βρίσκεται σταθερά στην 7^η θέση ανάμεσα στις ευρωπαϊκές χώρες στην κατάταξη βάσει της συνολικής αεροπορικής επιβατικής κίνησης. Τα αεροδρόμια της εξυπηρετούσαν κατά μέσο όρο σε αυτό το διάστημα περί το 3,2% του συνόλου των επιβατικών αερομεταφορών στην ΕΕ-27. Ο μέσος ετήσιος ρυθμός μεταβολής της επιβατικής κίνησης την ίδια περίοδο έφθασε το 5,6% στις πτήσεις εσωτερικού και εξωτερικού, όταν ο αντίστοιχος ευρωπαϊκός διαμορφώθηκε ελαφρά υψηλότερα, στο 7,1%. Στις αερομεταφορές εμπορευμάτων ωστόσο, το 2007 η Ελλάδα βρίσκεται χαμηλότερα στη σχετική κατάταξη μεταξύ των υπόλοιπων ευρωπαϊκών χωρών (13^η θέση), παρουσιάζοντας αρνητικό μέσο ετήσιο ρυθμό μεταβολής την περίοδο 2005-2007.

Θαλάσσιες Μεταφορές

Η αύξηση της διακίνησης εμπορευμάτων εσωτερικού και εξωτερικού στην Ελλάδα τη διετία 2006-2007 ήταν σημαντική. Ανήλθε κατά 5,4% το 2006 και κατά 3% το 2007, με αποτέλεσμα η Ελλάδα να κατατάσσεται το τελευταίο έτος στην 9^η θέση μεταξύ των χωρών της ΕΕ στη διακίνηση εμπορευμάτων, καλύπτοντας το 4,2% του συνόλου της διακίνησης εμπορευμάτων στην ΕΕ-27. Σχετικά με τη διακίνηση επιβατών ακτοπλοΐας, η Ελλάδα βρίσκεται σταθερά στην πρώτη θέση τα τελευταία χρόνια ανάμεσα στις υπόλοιπες ευρωπαϊκές χώρες, διακινώντας κατά μέσο όρο την τριετία 2005-2007 περί το 22% του συνόλου των επιβατών ακτοπλοΐας στην ΕΕ-27. Εντούτοις, ο μέσος ετήσιος ρυθμός μεταβολής στη διακίνηση των επιβατών το διάστημα 2005-2007 είναι αρνητικός, της τάξης του -3,5%.

Ο 13^{ος} Γενικός Στόχος του ΕΣΠΑ 2007-2013 εστιάζει στην ανάπτυξη και στον εκσυγχρονισμό των φυσικών υποδομών και των συναφών υπηρεσιών του συστήματος μεταφορών της χώρας. Η στρατηγική και ΟΙ προτεραιότητες του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Ενίσχυση της Προσπελασιμότητας» σχεδιάστηκαν με γνώμονα την αντιστοιχία με το συγκεκριμένο Γενικό Στόχο(ΕΠΕΠ). Στο ΕΠΕΠ περιλαμβάνονται δράσεις σχετικά με τον εκσυγχρονισμό των φυσικών υποδομών και των συναφών υπηρεσιών του συστήματος μεταφορών, έτσι ώστε να αντιμετωπίζονται οι αναπτυξιακές ανάγκες του Τομέα Μεταφορών. Κύριος στόχος είναι η ουσιαστική βελτίωση του επιπέδου προσπελασιμότητας των περιοχών της χώρας και των διεθνών και διευρωπαϊκών διασυνδέσεών της. Οι παρεμβάσεις του ΕΠΕΠ στον τομέα των μεταφορών αφορούν σε όλα τα μεταφορικά υποσυστήματα του τομέα (οδικές, σιδηροδρομικές και συνδυασμένες μεταφορές, θαλάσσιες, αεροπορικές και αστικές μεταφορές), με έμφαση στην ανάπτυξη μεταφορικών υποδομών, τη βελτίωση της ασφάλειας των μεταφορών και τη βελτίωση των μεταφορικών υπηρεσιών.

Η επίτευξη του Γενικού Στόχου του ΕΣΠΑ για την ανάπτυξη και τον εκσυγχρονισμό των φυσικών υποδομών και των συναφών υπηρεσιών του συστήματος μεταφορών της χώρας επιδιώκεται και από τον άξονα προτεραιότητας «Υποδομές και υπηρεσίες προσπελασιμότητας» που περιλαμβάνεται στα Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα. Στα πλαίσια των ΠΕΠ Θεσσαλίας- Στερεάς Ελλάδας- Ηπείρου, Μακεδονίας – Θράκης, Κρήτης και Νήσων Αιγαίου προωθούνται δράσεις που αφορούν στην αναβάθμιση, βελτίωση και ανακατασκευή τοπικών οδικών δικτύων, ενώ στηρίζεται η ανάπτυξη υποδομών, εγκαταστάσεων και ανάπλασης λιμένων στις Περιφέρειες Δυτικής Ελλάδας - Πελοποννήσου - Ιονίων Νήσων και Κρήτης - Νήσων Αιγαίου.

1.4.5 Ενέργεια

Η Ελλάδα κατατάσσεται το 2007 στην 17^η θέση ως προς την ενεργειακή ένταση της οικονομίας, η οποία διαμορφώθηκε στα 181,8 kgoe/1000€, σε υψηλότερα επίπεδα από το μέσο ευρωπαϊκό όρο (169,4 kgoe/1000€)³⁸. Σε σχέση με το 2004, η ενεργειακή ένταση της

³⁷ Η Eurostat Database on Transport αποτελεί την πηγή για το συγκεκριμένο μέγεθος, καθώς και για αυτά που αφορούν στις αεροπορικές και θαλάσσιες μεταφορές και παρουσιάζονται στη συνέχεια.

³⁸ Τα στοιχεία για την ενέργεια προέρχονται από τη Eurostat, Database on Energy, εκτός αν αναφέρεται διαφορετική πηγή.

χώρας μειώθηκε κατά 2,7%, ενώ το 2006 σημείωσε τη χαμηλότερη τιμή της περιόδου 2004-2007, φθάνοντας στα 178 kgoe/1000€.

Η τελική κατανάλωση ηλεκτρικής ενέργειας το 2007 στην Ελλάδα έφθασε συνολικά τις 55.190 GWh (γίγαβατώρες) εκ των οποίων: η βιομηχανία κατανάλωσε το 27,7% του συνόλου (ήτοι 15.328 GWh), ο τομέας μεταφορών το 0,5% (251 GWh), ο εμπορικός τομέας και οι δημόσιες υπηρεσίες το 34% (18.773 GWh), ο οικιακός τομέας το 32,5% (17.957 GWh) και ο αγροτικός τομέας το 5,2% (2.881 GWh). Η συνολική εγκατεστημένη ισχύς των μονάδων ηλεκτροπαραγωγής της χώρας κατά το 2007 ήταν 13,7 GW εκ των οποίων, οι παραγωγοί ηλεκτρικής ενέργειας είχαν 13,5 GW και οι αυτοπαραγωγοί 0,18 GW. Ο λιγνίτης αποτελεί την κύρια πηγή της πρωτογενούς εγχώριας παραγωγής ενέργειας, αντιπροσωπεύοντας ποσοστό 82,6% του συνόλου.

Η συνολική ακαθάριστη παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας το 2007 στη χώρα ανήλθε στις 63.496 GWh, οι οποίες προήλθαν κατά 54,6% από λιγνίτη, 21,7% από φυσικό αέριο, 15,2% από πετρέλαιο, 5,3% από υδροηλεκτρική ενέργεια, 2,8% από αιολική ενέργεια και 0,3% από βιομάζα και απόβλητα. Σύμφωνα με το πλέον πιθανό σενάριο της Έκθεσης Μακροχρόνιου Ενεργειακού Σχεδιασμού του Συμβουλίου Εθνικής Ενεργειακής Στρατηγικής του έτους 2009, εκτιμάται ότι το 2010 η ζήτηση ηλεκτρικής ενέργειας θα υποχωρήσει στις 58.824 GWh, αλλά θα επανέλθει στις 63.743 GWh το 2015.

Η Ελλάδα παρουσιάζει σχετικά χαμηλό μερίδιο παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας από Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας (ΑΠΕ), το οποίο φθάνει το 12,1% το 2006 και μόλις το 6,8% το 2007³⁹, κατατάσσοντάς τη στην 17^η θέση για το ίδιο έτος, ανάμεσα στις υπόλοιπες 26 ευρωπαϊκές χώρες (ο μέσος όρος της ΕΕ-27 είναι στο 15,6% το 2007). Η Οδηγία 2001/77/ΕΕ προέβλεπε για την Ελλάδα ενδεικτικό στόχο ποσοστιαίας κάλυψης από ανανεώσιμες ενεργειακές πηγές, περιλαμβανομένων των μεγάλων υδροηλεκτρικών έργων, ίσο με 20,1% της ακαθάριστης κατανάλωσης ενέργειας για το έτος 2010, στόχος συμβατός με τις υποχρεώσεις που απορρέουν από το Πρωτόκολλο του Κιότο. Για το 2020 καθορίζονται στην Οδηγία 28/2009/ΕΚ δεσμευτικοί στόχοι όσον αφορά στη συνολική ενέργεια που παράγεται από ΑΠΕ ως προς τη συνολική ακαθάριστη κατανάλωση ενέργειας, καθώς και στόχοι για το μερίδιο των ΑΠΕ στην κατανάλωση ενέργειας στις μεταφορές. Ο στόχος για την Ελλάδα ως προς το συνολικό μερίδιο των ΑΠΕ ανέρχεται στο 18%.

Ωστόσο, καθοριστικό ρόλο στην επίτευξη των παραπάνω στόχων θα διαδραματίσουν οι οικονομικές εξελίξεις σε διεθνές και εγχώριο επίπεδο. Η εξάπλωση της διεθνούς οικονομικής κρίσης στην ελληνική οικονομία οδήγησε σε ανατροπή της τάσης για σημαντική αύξηση της ενεργειακής κατανάλωσης, με τη ζήτηση ηλεκτρικής ενέργειας στο διασυνδεδεμένο σύστημα κατά την περίοδο Ιανουαρίου – Ιουλίου 2009 σε σχέση με το 2008 να έχει μειωθεί κατά 6%⁴⁰. Συνεπώς, η άνοδος της ενεργειακής ζήτησης θα εξαρτηθεί από την ταχύτητα ανάκαμψης της ελληνικής οικονομίας. Από την άλλη πλευρά, περιοριστικά στη ζήτηση αναμένεται να επιδράσουν τα μέτρα εξοικονόμησης ενέργειας τα οποία θεσμοθετούνται σε κοινοτικό και εθνικό επίπεδο. Προκλήσεις για την επίτευξη του κεντρικού στόχου της ενεργειακής πολιτικής - ασφαλής εφοδιασμός με βέλτιστες οικονομικές διαδικασίες και σεβασμό στο περιβάλλον - αποτελούν η σχετικά μικρή διείσδυση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, ο χαμηλός βαθμός ενεργειακής αποδοτικότητας και οι καθυστερήσεις στην ουσιαστική απελευθέρωση των αγορών ηλεκτρικής ενέργειας και φυσικού αερίου.

Το ΕΣΠΑ 2007-2013, μέσω του 14^{ου} Γενικού Στόχου του δίνει έμφαση στον ασφαλή ενεργειακό εφοδιασμό της χώρας με γνώμονα την αειφορία. Ο συγκεκριμένος στόχος εξειδικεύεται περαιτέρω α) στην ολοκλήρωση και τον εκσυγχρονισμό του ηλεκτρικού δικτύου της χώρας και β) στη μείωση της εξάρτησης της χώρας από το πετρέλαιο με τρόπο φιλικό προς το περιβάλλον. Ο τέταρτος άξονας προτεραιότητας ΕΠ «Ανταγωνιστικότητα και Επιχειρηματικότητα» καλύπτει την εξασφάλιση του ενεργειακού εφοδιασμού της χώρας στο πλαίσιο της επίτευξης των περιβαλλοντικών στόχων της καθώς και την ένταξη της στα μεγάλα διεθνή δίκτυα μεταφοράς ηλεκτρισμού και φυσικού αερίου, και είναι αυτός που θα συμβάλλει περισσότερο στην υλοποίηση του συγκεκριμένου Γενικού Στόχου του ΕΣΠΑ. Καθοριστικό

³⁹ Η σημαντική υποχώρηση οφείλεται στη μικρή διαθεσιμότητα υδάτινων πόρων στους υδροηλεκτρικούς σταθμούς κατά το συγκεκριμένο έτος.

⁴⁰ Διαχειριστής Ελληνικού Συστήματος Μεταφοράς Ηλεκτρικής Ενέργειας (ΔΕΣΜΥΕ)

ρόλο στην επίτευξη του 14^{ου} ΓΣ θα έχει και το ΕΠ «Περιβάλλον/ Αειφόρος Ανάπτυξη», καθώς στους βασικούς του στόχους περιλαμβάνονται η αειφορική διαχείριση των περιβαλλοντικών μέσων και η ορθολογική και ολοκληρωμένη διαχείριση των φυσικών πόρων κυριάρχους στόχους της στρατηγικής του. Τέλος, έμμεση συμβολή στην πραγματοποίηση του στόχου θα έχουν το ΕΠ «Ενίσχυση της Προσπελασιμότητας» και τα Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα.

1.5 Αγορά Εργασίας και Απασχόληση

1.5.1 Απασχόληση

Το ποσοστό απασχόλησης του πληθυσμού εργάσιμης ηλικίας (15-64 ετών) στην Ελλάδα διαμορφώθηκε στο 61,9% το 2008 από 60,1%⁴¹ το 2005, υπολειπόμενο κατά 3 περίπου εκατοστιαίες μονάδες σε σχέση με την τιμή στόχο, όπως αυτή έχει τεθεί από το ΕΣΠΑ για το τέλος της προγραμματικής περιόδου 2007-2013. Η επίδοση για το 2008 κατατάσσει την χώρα στην 20^η θέση μεταξύ των κρατών-μελών της ένωσης (ΕΕ-27), ο μέσος όρος της οποίας προσέγγισε το 65,9% έναντι 63,6% το 2005⁴².

Η υστέρηση αυτή είναι συνέπεια κυρίως της διαφοράς στην απασχόληση μεταξύ των δύο φύλων. Στους άνδρες το ποσοστό απασχόλησης το 2008 ήταν στο 75%, μεγαλύτερο κατά 2,2 ποσοστιαίες μονάδες του μέσου όρου της ΕΕ-27 και έβδομο υψηλότερο στην ΕΕ-27, όταν στις γυναίκες διαμορφώθηκε στο 48,7%, σημαντικά υπολειπόμενο του ευρωπαϊκού μέσου όρου (59,1%). Είναι χαρακτηριστικό, ότι χαμηλότερο ποσοστό γυναικείας απασχόλησης στην ΕΕ-27 εμφανίζουν μόνο η Ιταλία και η Μάλτα.

Ωστόσο, τη χρονική περίοδο 2005-2008 σημαντικό μέρος της συνολικής αύξησης της απασχόλησης στη χώρα (4,4%) προήλθε από την αντίστοιχη μεταβολή στη γυναικεία απασχόληση. Πιο συγκεκριμένα, η απασχόληση στις γυναίκες αυξήθηκε κατά 6,7%, σε αντίθεση με τους άνδρες όπου η αύξηση κυμάνθηκε στο 2,9%. Η βελτίωση της πρόσβασης και της συμμετοχής των γυναικών στην αγορά εργασίας, συνέβαλε έτσι στη μείωση της ποσοστιαίας διαφοράς στην απασχόληση των δύο φύλων (από 28,1% το 2005 σε 26,3% το 2008).

Ως προς το μορφωτικό επίπεδο, ένας στους τέσσερις απασχολούμενους το 2008 είναι απόφοιτος τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, αναλογία αντίστοιχη με το μέσο ευρωπαϊκό όρο. Σημαντικό ωστόσο είναι το ποσοστό των απασχολούμενων χαμηλού μορφωτικού επιπέδου στην Ελλάδα, που έχουν δηλαδή ολοκληρώσει τη δημοτική εκπαίδευση και το γυμνάσιο. Το ποσοστό αυτών διαμορφώνεται στο 33,9%, παραμένοντας αμετάβλητο σε σχέση με το 2005, όταν στην ΕΕ-27 δεν ξεπερνά το 24%. Μεταξύ των δύο φύλων, οι γυναίκες απασχολούμενες εμφανίζουν σημαντικά υψηλότερο ποσοστό στις αποφοίτους πανεπιστημιακής εκπαίδευσης (31,4% έναντι 23% στους άνδρες), ενώ οι άνδρες υπερισχύουν κυρίως στα άτομα με χαμηλότερο μορφωτικό επίπεδο.

Με βάση τα ηλικιακά χαρακτηριστικά, το υψηλότερο ποσοστό απασχόλησης εντοπίζεται στα άτομα ηλικίας 25 έως 54 ετών, ενώ το χαμηλότερο στους νέους ηλικίας 15 έως 24 ετών. Πιο συγκεκριμένα, στα άτομα ηλικίας μεταξύ 25 έως 54 ετών το ποσοστό απασχόλησης, κατέγραψε ανοδική πορεία από το 2005, φτάνοντας το 76,2% το 2008, έναντι 79,6% στην ΕΕ-27. Αντίθετα, το ποσοστό απασχόλησης στους νέους ηλικίας 15-24 ετών διαμορφώθηκε στο 23,5% το 2008, υπολειπόμενο κατά 14 ποσοστιαίες μονάδες του μέσου όρου της ΕΕ-27. Αξιοσημείωτο είναι επίσης το γεγονός ότι στην Ελλάδα το συγκεκριμένο ποσοστό υποχωρεί από το 2004 και έπειτα, τάση δηλαδή αντίθετη με εκείνη στην Ευρώπη όπου το ποσοστό απασχόλησης, αν και με βραδείς ρυθμούς, ακολουθεί ανοδική πορεία.

Το γεγονός αυτό υποδηλώνει τις σημαντικές, εντονότερες από ότι στην ΕΕ συνολικά, δυσκολίες που συναντούν οι νέοι στην είσοδο τους στην αγορά εργασίας. Σημαντικό παράγοντα αυτού του φαινομένου, αποτελεί η ανισορροπία μεταξύ της προσφοράς και της

⁴¹ Πηγή των στοιχείων στη συγκεκριμένη ενότητα, αποτελεί η Έρευνα Εργατικού Δυναμικού της ΕΣΥΕ (εκτός αν δηλώνεται διαφορετικά), καθώς και η Eurostat για τη σύγκριση των αντίστοιχων μεγεθών με την ΕΕ-27 και τις χώρες που την αποτελούν.

⁴² Eurostat, Labor Force (Including Labor Force Survey).

ζήτησης της εργασίας, αφού σε αρκετές περιπτώσεις οι προσφερόμενες ειδικότητες από την πλευρά της παραγωγής δε συνδέονται με τις δεξιότητες και το μορφωτικό επίπεδο εκείνων που αναζητούν εργασία. Σε ορισμένες πάλι περιπτώσεις, καταγράφονται σημάδια κορεσμού με την ζήτηση να είναι σημαντικά μεγαλύτερη από εκείνη της προσφοράς.

Τέλος, το ποσοστό απασχόλησης στα άτομα ηλικίας μεταξύ 55 και 64 ετών τα έτη 2005-2008 σημείωσε μικρή μόνο άνοδο με αποτέλεσμα να υπολείπεται σημαντικά του στόχου της Συνθήκης της Λισσαβόνας (50% ποσοστό απασχόλησης το 2010). Μάλιστα, στη συγκεκριμένη ηλικιακή ομάδα, το χάσμα απασχόλησης μεταξύ ανδρών και γυναικών είναι μεγαλύτερο από εκείνο στους απασχολούμενους 15-64 ετών, παρότι υποχώρησε στις 31,6 ποσοστιαίες μονάδες το 2008 από 33 το 2005, όταν στην ΕΕ-27 παρέμεινε ουσιαστικά αμετάβλητο στις 18 ποσοστιαίες μονάδες.

Στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού» του ΕΣΠΑ θα πραγματοποιηθούν δράσεις με σκοπό τη βελτίωση της προσβασιμότητας των γυναικών στην αγορά εργασίας, ώστε το ποσοστό της γυναικείας απασχόλησης να προσεγγίσει την τιμή-στόχο του 52% στο τέλος του 2013. Μέσα επίσης από το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Εκπαίδευση και δια Βίου Μάθηση» δίνεται βάρος στο θεσμό του επαγγελματικού προσανατολισμού και στην εκπαίδευση τεχνικών ειδικοτήτων, ώστε να υπάρξει μεταστροφή αρκετών νέων προς επαγγέλματα τεχνικών ειδικοτήτων. Επίσης, υλοποιείται η ενίσχυση της επιχειρηματικότητας νέων και γυναικών για την ίδρυση νέων επιχειρήσεων μέσα από το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Ανταγωνιστικότητα και Επιχειρηματικότητα».

1.5.2 Μερική Απασχόληση

Στην Ελλάδα παρατηρούνται λιγότερες ευκαιρίες μερικής απασχόλησης, καθώς και άλλων μορφών μη τυπικής εργασίας, γεγονός που την κατατάσσει στην τελευταία θέση στη σχετική κατάταξη μεταξύ των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Το 2008 οι εργαζόμενοι (ηλικίας 15 έως 64 ετών) με μερική απασχόληση αποτελούν το 5,6% του συνόλου των απασχολούμενων, έναντι 17,6% στην ΕΕ-27. Αυτή η μορφή απασχόλησης έχει μεγαλύτερη διάχυση στις γυναίκες (10,2% έναντι 2,8% στους άνδρες) και στα άτομα ηλικίας 15 έως 24 ετών, με το σχετικό ποσοστό όμως να είναι υποδιπλάσια σε σχέση με το μέσο όρο της ΕΕ-27. Τα μεγαλύτερα ποσοστά μερικής απασχόλησης, καταγράφονται στη γεωργία, το εμπόριο και την εκπαίδευση.

1.5.3 Ανεργία

Η ανεργία αποτελεί ένα από τα καιρία προβλήματα της ελληνικής οικονομίας, επηρεάζοντας σε σημαντικό βαθμό συγκεκριμένες ομάδες του πληθυσμού. Το ποσοστό των ανέργων βρίσκεται σταθερά την τελευταία δεκαετία πάνω από τον ευρωπαϊκό μέσο όρο και το 2008 διαμορφώθηκε στο 7,7% (7% στην ΕΕ-27), προσεγγίζοντας πάντως την τιμή στόχο, όπως αυτή τέθηκε μέσα από το ΕΣΠΑ για ποσοστό ανεργίας 6,9% το 2013. Η πορεία της ανεργίας τα τελευταία χρόνια ήταν πτωτική, γεγονός που είχε ως αποτέλεσμα τη μείωσή της κατά 2,8 ποσοστιαίες μονάδες μέχρι το 2008. Μικρότερο πρόβλημα ως προς την ανεργία αντιμετωπίζουν τα άτομα ξένης υπηκοότητας που ζουν και εργάζονται στην Ελλάδα, αφού το σχετικό ποσοστό ανεργίας υποχώρησε στο 6,7% το 2008 από 8,2% το 2005⁴³.

Η ανεργία πλήττει εντονότερα τις γυναίκες και τα νεαρά άτομα, ενώ τείνει να διαρκεί περισσότερο συγκριτικά με την Ευρώπη. Επίσης, σημαντικό μέρος των ανέργων δεν έχει προηγούμενη εργασιακή εμπειρία με αποτέλεσμα η ένταξή τους στην απασχόληση να καθίσταται δυσκολότερη. Πιο συγκεκριμένα, το 2008 το ποσοστό ανεργίας των γυναικών υποχώρησε στο χαμηλότερο επίπεδο των τελευταίων ετών (11,4% έναντι 7,5% στην ΕΕ-27), καταγράφοντας πτώση 3,9 ποσοστιαίων μονάδων ως προς το 2005, με αποτέλεσμα να έχει ήδη υπερκαλύψει το στόχο του ΕΣΠΑ για ποσοστό ανεργίας 12,4% το 2013. Αντίστοιχα στους άνδρες το ποσοστό ανεργίας κυμάνθηκε στο 5,1%, έναντι 6,1% το 2005, χαμηλότερο από το μέσο όρο της ΕΕ-27 (6,6% το 2008). Παράλληλα, το ποσοστό της μακροχρόνιας ανεργίας στην Ελλάδα είναι από τα υψηλότερα μεταξύ των κρατών-μελών της ένωσης, με αποτέλεσμα να διαμορφώνεται στο 3,6% το 2008 (2,6% στην ΕΕ-27).

⁴³ Έρευνα Εργατικού Δυναμικού, ΕΣΥΕ.

Τέλος, με βάση τα ηλικιακά χαρακτηριστικά, τη μεγαλύτερη δυσκολία στην ανεύρεση εργασίας αντιμετωπίζουν οι νέοι 15 έως 24 ετών, με την Ελλάδα να εμφανίζει το υψηλότερο ποσοστό ανεργίας στην ΕΕ-27 και τη μεγαλύτερη διαφορά μεταξύ των δύο φύλων. Το 2008 το ποσοστό ανεργίας υποχώρησε στο 22,1% (17% στους άνδρες και 28,9% στις γυναίκες) από 26% το 2005, όταν στην ΕΕ-27 κυμάνθηκε περίπου στο 15,5% (παραπλήσιο ποσοστό εμφανίζουν και τα δύο φύλα). Στη συγκεκριμένη ηλικιακή ομάδα, το ποσοστό ανεργίας είναι μεγαλύτερο στα άτομα με υψηλότερο μορφωτικό επίπεδο απ' ό,τι σε εκείνα με χαμηλότερο (24,6% έναντι 19% το 2008), τάση αντίθετη με τον ευρωπαϊκό μέσο όρο (15,5% η ανεργία στους νέους με πανεπιστημιακή εκπαίδευση, έναντι 21,1% εκείνων με χαμηλότερο μορφωτικό υπόβαθρο).

1.5.4 Απασχόληση κατά κλάδο οικονομικής δραστηριότητας

Με βάση τη διάρθρωση της απασχόλησης ανά τομέα οικονομικής δραστηριότητας, η τάση μείωσης των εργαζομένων στον αγροτικό τομέα και η συνακόλουθη άνοδος στον τομέα των υπηρεσιών, συνεχίστηκε κατά την περίοδο 2003-2008⁴⁴. Τη συγκεκριμένη εξαετία ο αριθμός των απασχολούμενων στον τριτογενή τομέα αυξήθηκε κατά 4,4 ποσοστιαίες μονάδες (ή 374,5 χιλ. άτομα). Η απασχόληση στο δευτερογενή τομέα έχει στην ουσία παραμείνει αμετάβλητη, ενώ στον αγροτικό τομέα συντελέστηκε μείωση κατά 3,7 ποσοστιαίες μονάδες (ή 139,3 χιλ. εργαζόμενους). Παρά την εξέλιξη αυτή, το ποσοστό απασχόλησης στη γεωργία και την κτηνοτροφία είναι το τρίτο υψηλότερο (11%) το 2008 μεταξύ των χωρών της ΕΕ-27, έπειτα από εκείνο της Ρουμανίας και της Πολωνίας.

Στο δευτερογενή τομέα, παρατηρείται πτώση της απασχόλησης στη Βιομηχανία και τη Βιοτεχνία με μέσο ετήσιο ρυθμό (Μ.Ε.Ρ.Μ.) -1%, γεγονός που έχει ως αποτέλεσμα οι εργαζόμενοι να μειωθούν στους 538,9 χιλ. το 2008 από 567 χιλ. το 2003. Η συγκεκριμένη πτώση, η οποία σε σημαντικό βαθμό οφείλεται στη μεταφορά μεταποιητικών μονάδων σε γειτονικές Βαλκανικές χώρες, λόγω του χαμηλότερου εργατικού κόστους εργασίας, αντισταθμίζεται από την άνοδο των απασχολούμενων στον κατασκευαστικό κλάδο με μέσο ετήσιο ρυθμό 2,7% την ίδια χρονική περίοδο, όπως και στους κλάδους των Ορυχείων-Μεταλλείων, της παροχής ηλεκτρισμού, νερού κ.λπ. Μεταξύ των δύο φύλων, η κατανομή της απασχόλησης δείχνει ότι οι γυναίκες υπερτερούν στις υπηρεσίες και οι άνδρες στον δευτερογενή τομέα, ενώ στη γεωργία και την κτηνοτροφία η σχετικά μεγαλύτερη απασχόληση στις γυναίκες που καταγραφόταν τα προηγούμενα έτη φθίνει, με αποτέλεσμα να μην υπάρχει μεγάλη διάσταση με τους άνδρες το 2008.

Την τελευταία 15ετία επίσης, καταγράφεται ανάπτυξη των κλάδων υψηλής τεχνολογίας, με τις επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στη χώρα και οι οποίες εξειδικεύονται στην παραγωγή προϊόντων μεσαίας και υψηλής τεχνολογίας να έχουν αυξηθεί σημαντικά. Με στόχο τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας και την ενίσχυση της απασχόλησης μέσα από την υλοποίηση ερευνητικών έργων, από το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Ανταγωνιστικότητα και Επιχειρηματικότητα» και τα Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα του ΕΣΠΑ (π.χ. δράση Συνεργασία) θα ευνοηθούν και στηριχτούν συμπράξεις επιχειρήσεων με ερευνητικούς οργανισμούς για διάφορους επιστημονικούς τομείς (Υγεία, Βιοτεχνολογία, Ενέργεια, Περιβάλλον, Μεταποίηση κ.α.).

1.5.5 Απασχόληση κατά θέση στο επάγγελμα

Ως προς τη θέση στο επάγγελμα, τα 2/3 σχεδόν των απασχολούμενων στην Ελλάδα είναι μισθωτοί υπάλληλοι, με τον αριθμό τους να σημειώνει άνοδο την τελευταία τετραετία (2005-2008)⁴⁵. Μεταξύ των δύο φύλων το ποσοστό των ανδρών με μισθωτή απασχόληση ακολουθεί μικρής έκτασης πτωτική πορεία, σε αντίθεση με τις γυναίκες, με αποτέλεσμα δύο στους πέντε μισθωτούς να είναι γυναίκες το 2008. Ως προς το μορφωτικό επίπεδο, η πλειοψηφία των απασχολούμενων είναι απόφοιτοι της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, ενώ σημαντικό είναι και το ποσοστό των αποφοίτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης (30% κατά μέσο όρο την περίοδο 2005-2008). Τέλος, με βάση τους κλάδους οικονομικής δραστηριότητας, η πλειοψηφία των

⁴⁴ Έρευνα Εργατικού Δυναμικού, ΕΣΥΕ. «Απασχολούμενοι ηλικίας 15 ετών και άνω κατά κλάδο Οικονομικής Δραστηριότητας».

⁴⁵ Έρευνα Εργατικού Δυναμικού, ΕΣΥΕ. «Απασχολούμενοι ηλικίας 15 ετών και άνω κατά θέση στο επάγγελμα».

μισθωτών, συγκεντρώνεται στον τριτογενή τομέα και ιδιαίτερα στο εμπόριο, τη δημόσια διοίκηση και την εκπαίδευση.

Από την άλλη πλευρά, ενδεικτικό των ιδιαιτεροτήτων που εμφανίζει η εγχώρια αγορά εργασίας είναι ο σημαντικός αριθμός αυτοαπασχολούμενων που, συμπεριλαμβανομένων και των βοηθών σε οικογενειακές επιχειρήσεις, ξεπερνούν το 1/3 του συνόλου των απασχολούμενων. Πιο συγκεκριμένα, οι αυτοαπασχολούμενοι χωρίς προσωπικό την περίοδο 2005-2008 αποτελούσαν κατά μέσο όρο το 21,5% του συνόλου των εργαζομένων, ποσοστό δηλαδή υπερδιπλάσιο του μέσου ευρωπαϊκού όρου. Παρόμοια είναι η εικόνα στους αυτοαπασχολούμενους με προσωπικό, όπου την ίδια χρονική περίοδο το ποσοστό διαμορφώθηκε στο 8,2% (μέσος όρος τριετίας), έναντι 4,5% στην ΕΕ-27, ενώ ο αριθμός τους αυξήθηκε με μέσο ρυθμό 3,5% κάθε έτος. Κύριο χαρακτηριστικό των αυτοαπασχολούμενων, είναι το ότι είναι κυρίως άνδρες (7 στους 10 απασχολούμενους), εκ των οποίων σημαντικό μερίδιο έχουν λάβει μόνο την κατώτερη εκπαίδευση. Το 2008, η πλειονότητα αυτοαπασχολούμενων με προσωπικό απασχολείται στο εμπόριο (27%), τη μεταποίηση (14%) και τις κατασκευές (13%), ενώ στους αυτοαπασχολούμενους χωρίς προσωπικό, η πλειονότητα συγκεντρώνεται στον πρωτογενή τομέα (33,3%) και το εμπόριο (22,7%).

1.5.6 Ενέργειες Στήριξης Ατόμων που Χρρίζουν Βοήθεια

Όσον αφορά στο Γενικό Στόχο 3 του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Πλήρης ενσωμάτωση του συνόλου του ανθρώπινου δυναμικού σε μια κοινωνία ίσων ευκαιριών» για τη βελτίωση της πρόνοιας όσων χρήζουν βοήθειας, του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού» 2007-2013, έχουν προκηρυχθεί για τις περιφέρειες της χώρας προσκλήσεις υποβολής προτάσεων για την λήψη μέτρων στήριξης ηλικιωμένων ατόμων που χρήζουν βοήθειας, ώστε να ενισχυθεί η απασχολησιμότητα των ωφελούμενων ατόμων. Κυρίως οι συγκεκριμένες δράσεις αποσκοπούν στη βελτίωση της προσβασιμότητας και την ενδυνάμωση της συμμετοχής των γυναικών στην εργασία, ώστε να μειωθούν οι υπάρχουσες διακρίσεις μεταξύ των δύο φύλων στην αγορά εργασίας και να εναρμονιστεί η εργασιακή με την ιδιωτική ζωή.

1.5.7 Η προώθηση της απασχολήσης μέσα από το ΕΣΠΑ 2007-2013

Η 3^η από τις πέντε Θεματικές Προτεραιότητες του ΕΣΠΑ 2007-2013 αφορά στην Απασχόληση και την Κοινωνική Συνοχή, με τον έβδομο και τον όγδοο Γενικό Στόχο του ΕΣΠΑ που περιλαμβάνονται σε αυτή να επικεντρώνονται κυρίως στο πρώτο σκέλος της, καθώς εστιάζουν στην ενίσχυση της προσαρμοστικότητας των εργαζομένων και των επιχειρήσεων και στη διευκόλυνση της πρόσβασης στην απασχόληση αντίστοιχα. Η υλοποίηση του έβδομου Γενικού Στόχου αποτελεί αντικείμενο πρωτίστως του ΕΠ «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού», το οποίο με συγκεκριμένους άξονες προτεραιότητάς του (άξονες 2.1, 2.2, 2.3- «Ενίσχυση της Προσαρμοστικότητας του Ανθρώπινου Δυναμικού»), έχει σα σκοπό να συμβάλει στη βελτίωση της προσαρμοστικότητας εργαζομένων και επιχειρήσεων στον ταχύτατα εξελισσόμενο διεθνή ανταγωνισμό, στις ραγδαίες τεχνολογικές και παραγωγικές αλλαγές κλπ. Επικουρικό ρόλο για στο θέμα της προσαρμοστικότητας των εργαζομένων θα έχει το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Εκπαίδευση και δια βίου Μάθηση», με τους άξονες προτεραιότητάς του 7 έως 9 που στοχεύουν στην επέκταση της συμμετοχής του ανθρώπινου δυναμικού σε δράσεις δια βίου εκπαίδευσης για την απόκτηση γνώσεων, δεξιοτήτων και ικανοτήτων.

Το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού» έχει πρωτεύοντα ρόλο και στην πραγματοποίηση του 8^{ου} Γενικού Στόχου του ΕΣΠΑ, για τη διευκόλυνση της πρόσβασης στην απασχόληση. Οι άξονες προτεραιότητάς του 3.1, 3.2 και 3.3 καλύπτουν τη διευκόλυνση της πρόσβασης στην απασχόληση και τη δημιουργία συνθηκών πλήρους απασχόλησης, και έχουν προσδιοριστεί με τέτοιο τρόπο ούτως ώστε να συμβάλουν στην πραγματοποίηση αυτού του στόχου. Ο συγκεκριμένος στόχος εξυπηρετείται ιδιαίτερα και από το ΕΠ «Εκπαίδευση και δια βίου Μάθηση», ενώ μικρότερης έκτασης συνεισφορά στην επίτευξή του θα έχουν και τα ΕΠ «Βελτίωση Διοικητικής Ικανότητας Δημόσιας Διοίκησης» και «Ψηφιακή Σύγκλιση».

1.6 Κοινωνική Συνοχή

Οι δαπάνες κοινωνικής προστασίας ανήλθαν στο 24,2% του ΑΕΠ το 2006, υπολειπόμενες του ευρωπαϊκού μέσου όρου, ο οποίος προσέγγισε το 27,5%, ενώ ο κίνδυνος φτώχειας δεν έχει μεταβληθεί. Το ποσοστό των ατόμων που βρίσκονταν κάτω από το όριο της φτώχειας μετά τις κοινωνικές μεταβιβάσεις εμφάνισε μικρή κάμψη υποχωρώντας στο 20% το 2007 (16% στην ΕΕ-27), ενώ ο στόχος στη λήξη της προγραμματικής περιόδου 2007-2013 είναι να έχει μειωθεί στο 16% το 2013. Μεταξύ των δύο φύλων δεν παρουσιάζεται ουσιαστική διαφορά (20% στους άνδρες και 21% στις γυναίκες)⁴⁶.

Από τη φτώχεια πλήττονται δυσμενέστερα οι πιο ευπαθείς κοινωνικές ομάδες, όπως οι άνεργοι (35%) και οι συνταξιούχοι (22%). Επιπρόσθετα, υψηλότερος του εγχώριου μέσου όρου είναι ο κίνδυνος που διατρέχουν τα μονογονεϊκά νοικοκυριά (34%) και οι πολύτεκνες οικογένειες (30%), καθώς και τα νοικοκυριά με εξαρτώμενα μέλη (23%). Από την άλλη πλευρά, η Ελλάδα εμφανίζει μικρότερο ποσοστό όσον αφορά στους ανηλίκους σε ανενεργά νοικοκυριά, δηλαδή μέλη ηλικίας κάτω των 17 ετών. Το ποσοστό τους είναι υποδιπλάσιο σε σχέση με την ΕΕ-27 και διαμορφώθηκε το 2007 στο 3,9%⁴⁷. Το ίδιο έτος, το ποσοστό των νέων ηλικίας 18 έως 24 ετών που έχει εγκαταλείψει την εκπαιδευτική δραστηριότητα, έχοντας ολοκληρώσει έως και την κατώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, κυμαίνεται περίπου στο 15%, έναντι 17% στην ΕΕ-27. Γενικότερα, θα μπορούσε να ειπωθεί ότι η απασχόληση ως παράγοντας ευημερίας διαφαίνεται από το γεγονός ότι στους απασχολούμενους καταγράφεται το μικρότερο ποσοστό κάτω από το όριο της φτώχειας (14%), ενώ παράλληλα η πλειοψηφία των ατόμων που βρίσκονται κάτω από αυτό δεν εργάζονται.

Παρότι η Ελλάδα εμφανίζει υψηλότερο ποσοστό ατόμων κάτω από το όριο της φτώχειας από τον ευρωπαϊκό μέσο όρο, θα πρέπει ωστόσο να συνεκτιμηθεί η θετική επίδραση από την ιδιαιτερότητα που εμφανίζει η χώρα ως προς την ιδιοκατοίκηση. Αφού συνυπολογιστεί το μεγάλο ποσοστό αυτής, ο κίνδυνος σε κατάσταση φτώχειας υποχωρεί περίπου στο 18%.

Μειονέκτημα, όμως για την κοινωνική συνοχή αποτελούν οι μεγαλύτερες, σε σχέση με τον ευρωπαϊκό μέσο όρο, εισοδηματικές ανισότητες, με το λόγο του εισοδήματος που λαμβάνει το πλουσιότερο 20% του πληθυσμού προς το αντίστοιχο εισόδημα του φτωχότερου 20% να διαμορφώνεται στο 6 έναντι 4,8 στην ΕΕ-27 το 2007. Αντίθετα, δεν παρατηρείται σημαντική διάσταση στο επίπεδο αμοιβών μεταξύ των δύο φύλων, καθώς η διαφορά της μέσης ακαθάριστης αμοιβής μεταξύ ανδρών και γυναικών ως ποσοστό της μέσης αμοιβής των ανδρών κινείται πτωτικά τα τελευταία χρόνια και διαμορφώθηκε στο 10% το 2006, στα 2/3 του αντίστοιχου ποσοστού στην ΕΕ-27(15%).

Με σκοπό την προώθηση της κοινωνικής συνοχής έχει τεθεί η 3^η Θεματική Προτεραιότητα του ΕΣΠΑ 2007-2013, που αφορά στην απασχόληση και την κοινωνική συνοχή. Εξειδίκευση ως προς το δεύτερο σκέλος της αποτελούν κυρίως ο 9ος Γενικός Στόχος του ΕΣΠΑ («Προώθηση της Κοινωνικής Ενσωμάτωσης»), και ο 11^{ος} Γενικός Στόχος του («ανάδειξη του κοινωνικού, οικονομικού και αναπτυξιακού χαρακτήρα των θεμάτων ισότητας των φύλων, με την άμεση σύνδεσή τους με τις κυρίαρχες εθνικές πολιτικές προτεραιότητες (ανάπτυξη-απασχόληση-κοινωνική συνοχή)») που περιλαμβάνονται σε αυτή. Η πραγματοποίηση του 9ου στόχου επιδιώκεται κυρίως από το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού». Οι άξονες προτεραιότητάς του καλύπτουν τις συστημικές παρεμβάσεις και το συντονισμό των δράσεων στο πεδίο της κοινωνικής προστασίας και της κοινωνικής ένταξης, παράλληλα με την προώθηση ενεργητικών πολιτικών για την ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής μέσω της ισότιμης πρόσβασης όλων στην αγορά εργασίας και για της πρόληψης φαινομένων περιθωριοποίησης και αποκλεισμού. Στην επίτευξη του 9^{ου} ΓΣ θα συνδράμουν επίσης τα ΕΠ «Εκπαίδευση και δια βίου Μάθηση», «Διοικητική Μεταρρύθμιση», «Ψηφιακή Σύγκλιση» και «Ενίσχυση της Προσπελασιμότητας».

⁴⁶ Ελληνικό Σύστημα Μέτρησης της Ανταγωνιστικότητας (ΕΣΜΑ), Δείκτες Κοινωνικής Συνοχής (Φεβρουάριος 2009).

⁴⁷ Τα στατιστικά στοιχεία για τις κοινωνικές ομάδες που διατρέχουν κίνδυνο φτώχειας, αντλήθηκαν από την Eurostat (Structural Indicators).

Σε ότι αφορά τον Γενικό Στόχο για την προώθηση των θεμάτων ισότητας των δύο φύλων, υλοποιείται κατά κύριο λόγο από το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Διοικητική Μεταρρύθμιση» και τους άξονες προτεραιότητάς του που εστιάζουν στην ενδυνάμωση των πολιτικών ισότητας και την ένταξη της ισότητας των φύλων σε όλο το εύρος της δημόσιας δράσης (άξονες ΙΙΙΑ, ΙΙΒ, ΙΙΓ). Επιπρόσθετα, από την πλευρά του ΕΠ «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού» έχουν τεθεί στόχοι για την ενίσχυση της προσαρμοστικότητας του ανθρώπινου δυναμικού και τη διευκόλυνση της πρόσβασης στην απασχόληση, ενώ στο πλαίσιο του ΕΠ «Εκπαίδευση και δια βίου Μάθηση» επιδιώκεται η αναβάθμιση της ποιότητας της εκπαίδευσης και των συστημάτων επαγγελματικής κατάρτισης, με έμφαση στην ισότητα των φύλων και στην παροχή ίσων ευκαιριών για όλους στην εκπαίδευση.

1.6.1 Υγεία

Η συνολική εγχώρια δαπάνη για την υγεία ως ποσοστό του ΑΕΠ αυξάνεται τα τελευταία χρόνια συνεχώς, προσεγγίζοντας το 9,6% το 2007, ποσοστό που είναι από τα υψηλότερα μεταξύ των χωρών της ΕΕ-27. Επίσης υψηλό είναι και το μερίδιο των ιδιωτικών δαπανών υγείας, που το ίδιο έτος διαμορφώθηκε περίπου στο 40% του συνόλου.

Παρά το εύρος των δαπανών που κατευθύνονται στην υγεία, οι παρεχόμενες υπηρεσίες υπολείπονται αρκετά της έκτασης των αναγκών. Βάσει του δείκτη⁴⁸ που μετρά το βαθμό κάλυψης των κοινωνικών αναγκών από τις υποδομές υγείας, η Ελλάδα με επίδοση 4,4 βρίσκεται το 2008 αρκετά χαμηλότερα από το μέσο όρο στην ΕΕ-15 (6,7) και στην ΕΕ-27 (5,5). Μέσα από τα Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα του ΕΣΠΑ δίνεται βαρύτητα σε θέματα υγείας και κοινωνικής συνοχής του πληθυσμού και για το λόγο αυτό, περιλαμβάνεται σε αυτά η δημιουργία και στήριξη δράσεων που μεταξύ άλλων αφορούν στην ανάπτυξη της Πρωτοβάθμιας Φροντίδας Υγείας, στη βελτίωση κτηριακών εγκαταστάσεων και στην παροχή υπηρεσιών φροντίδας από δομές σε παιδιά, ηλικιωμένους και άτομα με ειδικές ανάγκες.

Σε ότι αφορά το προσδόκιμο ζωής, στον ανδρικό πληθυσμό της χώρας έφθασε τα 77,2 έτη το 2006 και είναι μεγαλύτερο εκείνου στην ΕΕ-27 (74,5 έτη), ενώ στις γυναίκες πλησιάζει τα 82 έτη, επίπεδο αντίστοιχο με το μέσο όρο στην ΕΕ-27. Πτωτική πορεία ακολουθεί η παιδική θνησιμότητα, με το ποσοστό της να περιορίζεται στο 3,5% το 2008, που συγκαταλέγεται μεταξύ των μικρότερων στις χώρες-μέλη της ΕΕ-27.

Ο δέκατος Γενικός Στόχος του ΕΣΠΑ 2007-2013 επικεντρώνεται και στη θεμελίωση ενός οικονομικά βιώσιμου συστήματος Υγείας, που θα προσφέρει ποιοτικές και εξατομικευμένες υπηρεσίες στους πολίτες και θα εστιάζει στη συνεχή βελτίωση των υπηρεσιών πρόληψης και φροντίδας. Τα Επιχειρησιακά Προγράμματα «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού», «Διοικητική Μεταρρύθμιση» και «Ψηφιακή Σύγκλιση» του ΕΣΠΑ συνδυάζονται για την επίτευξη του συγκεκριμένου Γενικού Στόχου. Στο πρώτο ΕΠ υπάρχουν συγκεκριμένοι άξονες προτεραιότητας που αφορούν στην «Εδραίωση της μεταρρύθμισης στον τομέα της ψυχικής υγείας, ανάπτυξη της πρωτοβάθμιας φροντίδας υγείας και προάσπιση της δημόσιας υγείας του πληθυσμού». Το ΕΠ «Διοικητική Μεταρρύθμιση» θα καλύψει δράσεις στον τομέα της υγείας και για την ενδυνάμωση της κοινωνικής αλληλεγγύης. Τέλος, το ΕΠ «Ψηφιακή Σύγκλιση» περιλαμβάνει τον ανασχεδιασμό και την ψηφιακή διάθεση χρησιμοποιούμενων υπηρεσιών και τη στοχευμένη ηλεκτρονική εξυπηρέτηση των πολιτών.

1.7 Εκπαίδευση, έρευνα και τεχνολογική ανάπτυξη

1.7.1 Εκπαίδευση

Χαρακτηριστικά της εκπαίδευσης

Το σχολικό έτος 2007 στην πρωτοβάθμια (Νηπιαγωγεία-Δημοτικά) εκπαίδευση της χώρας ο σχολικός πληθυσμός ανήλθε στους 782.736, παραμένοντας ουσιαστικά αμετάβλητος σε σχέση με το 2006. Αντίστοιχα, οι σχολικές μονάδες μειώθηκαν κατά 0,3% με αποτέλεσμα στη

⁴⁸ Ελληνικό Σύστημα Μέτρησης της Ανταγωνιστικότητας (ΕΣΜΑ), Δείκτες Κοινωνικής Συνοχής (Φεβρουάριος 2009).

δημοτική εκπαίδευση ο μέσος αριθμός ανά αίθουσα να κυμαίνεται στους 17 μαθητές. Παράλληλα, το διδακτικό προσωπικό αυξήθηκε κατά 0,7%, γεγονός που έχει ως αποτέλεσμα η αναλογία μαθητών ανά εκπαιδευτικό να είναι 10,7:1, όταν ο μέσος όρος στην ΕΕ-27 είναι 14,2:1⁴⁹.

Στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, η αύξηση του σχολικού πληθυσμού είναι μεγαλύτερη προσεγγίζοντας το 1,2%, με τους μαθητές Γυμνασίου να αποτελούν το ήμισυ του συνολικού πληθυσμού. Μείωση παρατηρείται στον αριθμό των σχολικών μονάδων και του διδακτικού προσωπικού αντιστοίχως, με αποτέλεσμα η αναλογία μαθητών ανά εκπαιδευτικό να είναι 8,7:1 στα Γυμνάσια και 9,5:1 στα Γενικά Λύκεια. Από το 2000 και έπειτα, υλοποιείται πρόγραμμα εισαγωγικής επιμόρφωσης για όλους τους νεοδιοριζόμενους εκπαιδευτικούς όπως αυτή ορίζεται μέσα από το ΕΠΕΑΕΚ ΙΙ (άξονας προτεραιότητας 2) με στόχο τη γνωστική και παιδαγωγική αναβάθμιση του ανθρώπινου δυναμικού της Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Ο θεσμός της επιμόρφωσης όπως επίσης και της αξιολόγησης εκπαιδευτικού υλικού και προγραμμάτων, αποτελεί δράση η οποία συνεχίζεται και κατά την Δ' προγραμματική περίοδο, μέσα από το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και για τον σκοπό αυτό έχουν τεθεί προτάσεις-παρεμβάσεις για τη βελτίωση του⁵⁰.

Η Ελλάδα κατέχει από τα υψηλότερα ποσοστά μαθητών που φοιτούν σε δημόσιο σχολείο με το ποσοστό να ανέρχεται στο 93,4% του συνόλου των μαθητών πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, έναντι 82,8% στην ΕΕ-27 και για το λόγο αυτό ενισχύονται μέσα από το ΕΣΠΑ οι κτηριακές υποδομές, ενώ σημαντικά κονδύλια κατευθύνονται επίσης σε υποδομές εξοπλισμού.

Στην τριτοβάθμια εκπαίδευση το ποσοστό των σπουδαστών μαθηματικών, θετικών και επιστημών τεχνολογίας που φοιτά στην Ελλάδα, ανέρχεται το 2007 στο 30,6% του συνόλου των φοιτητών, αναλογία που αποτελεί από τις υψηλότερες μεταξύ των χωρών της ΕΕ-27 (μετά τη Φιλανδία και τη Γερμανία), όπως και του μέσου ευρωπαϊκού όρου (24,9%). Το γεγονός αυτό καταδεικνύει τον προσανατολισμό των νέων σε επαγγελματικές ειδικότητες που συνδέονται με την τεχνολογία και την παραγωγή προϊόντων υψηλής προστιθέμενης αξίας. Όμως, το ποσοστό αποφοίτων από τις συγκεκριμένες πανεπιστημιακές σχολές είναι μικρότερο, με αποτέλεσμα το 2007 να διαμορφώνεται στο 21,6% όλων των αποφοίτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στην Ελλάδα, ποσοστό σχεδόν αντίστοιχο με εκείνο στην ΕΕ-27 (22,4%). Μεταξύ των δύο φύλων το ποσοστό των γυναικών στο σύνολο των φοιτητών πανεπιστημιακής εκπαίδευσης εμφανίζει μικρή κάμψη και διαμορφώνεται στο 50,4%, έναντι 55,2% στην ΕΕ-27 το 2007. Η συγκεκριμένη αναλογία αποτελεί την 3^η χαμηλότερη μεταξύ των κρατών-μελών της ένωσης πάνω μόνο από Γερμανία και Κύπρο⁵¹.

Ευρύτερα, οι παρεμβάσεις του ΕΣΠΑ συνολικά στο πεδίο της εκπαίδευσης προωθούνται από τη δεύτερη Θεματική Προτεραιότητά του «Κοινωνία της Γνώσης και Καινοτομία» και ειδικότερα από τον 4^ο Γενικό Στόχο του ΕΣΠΑ που περιλαμβάνεται σε αυτή, για «βελτίωση της ποιότητας και της έντασης των επενδύσεων στο ανθρώπινο κεφάλαιο για την αναβάθμιση του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος». Η υλοποίηση αυτού του στόχου επιδιώκεται κυρίως μέσω του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση», το οποίο ορίστηκε και διαμορφώθηκε για τη στήριξη και την προώθηση των ζητημάτων που σχετίζονται με την εκπαίδευση, γεγονός που αντανακλάται στις αναφορές σε στόχους και δέσμες δράσεων του συγκεκριμένου ΕΠ κατά θέμα προηγουμένως και στη συνέχεια της τρέχουσας ενότητας.

Προσβασιμότητα σε Τεχνολογίες Πληροφορικής και Επικοινωνιών (ΤΠΕ)

Η αναλογία μαθητών ανά Η/Υ συνεχίζει να βελτιώνεται τα τελευταία χρόνια, με αποτέλεσμα το 2008 να αντιστοιχεί ένας ηλεκτρονικός υπολογιστής με σύνδεση ευρείας ζώνης στο διαδίκτυο ανά 15 μαθητές⁵². Με στόχο τη διάδοση των ΤΠΕ και της εφαρμογή τους στη

⁴⁹ ΕΣΥΕ, Εκπαίδευση, Έρευνα Σχολικών μονάδων και Διδακτικού Προσωπικού ανά βαθμίδα εκπαίδευσης.

⁵⁰ «Μελέτη αξιολόγησης / αποτίμησης των σημαντικότερων παρεμβάσεων του Άξονα Προτεραιότητας 2 του ΕΠΕΑΕΚ 2000-2006 που θα συνεχίσουν και κατά την προγραμματική περίοδο 2007-2013», Ιανουάριος 2008.

⁵¹ Eurostat, Education Indicators.

⁵² Παρατηρητήριο για την Κοινωνία της Πληροφορίας, Δείκτες eEurope i-2010

διδασκτική πράξη, έχει τεθεί σε εφαρμογή η επιμόρφωση του διδακτικού προσωπικού με πόρους του ΕΣΠΑ με στόχο την αναβάθμιση της ποιότητας της εκπαίδευσης⁵³.

Όσον αφορά στο ποσοστό των μαθητών δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης που μαθαίνουν έστω και μία γλώσσα, η χώρα κατέχει από τα υψηλότερα ποσοστά μεταξύ των χωρών της ΕΕ, με το ποσοστό το 2006 να διαμορφώνεται στο 91,8%.

Πρόσβαση στα συστήματα εκπαίδευσης

Το ποσοστό συμμετοχής των παιδιών ηλικίας μέχρι τεσσάρων ετών που συμμετέχει στην προσχολική αγωγή βρίσκεται στο 55,7% το 2007, όταν στην ΕΕ-27 το αντίστοιχο ποσοστό ακολουθεί ανοδική πορεία, προσεγγίζοντας το 84,6%. Στο ίδιο επίπεδο εκπαίδευσης, αλλά για παιδιά ηλικίας έως 5 ετών το ποσοστό διαμορφώνεται στο 81% (77,4% στην ΕΕ-27) το 2007, γεγονός που καταδεικνύει τη μέση ηλικία πρόσβασης στην προσχολική αγωγή στην Ελλάδα. Αντίστοιχα, στους νέους ηλικίας 15 έως 24 ετών, το ποσοστό συμμετοχής στη εκπαιδευτική δραστηριότητα της χώρας το 2007 προσέγγισε το 60%, αναλογία αντίστοιχη με εκείνη της ΕΕ-27.

Όσον αφορά στην πρόωρη εγκατάλειψη του σχολείου στους νέους ηλικίας 15 έως 24 ετών, το ποσοστό των ατόμων που έχουν ολοκληρώσει μόνο την κατώτατη βαθμίδα της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης παρέμεινε ουσιαστικά αμετάβλητο σε σχέση με το 2004 και προσέγγισε το 14,7% το 2007, έναντι 15,2% στην ΕΕ-27. Προκειμένου να επιτευχθεί ο στόχος της προγραμματικής περιόδου 2007-2013, ώστε το συγκεκριμένο ποσοστό να αποτελεί το 10% του συνολικού πληθυσμού το 2013, περιλαμβάνεται στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» του ΕΣΠΑ η ενίσχυση της συμμετοχής στο εκπαιδευτικό σύστημα και η καταπολέμηση της σχολικής διαρροής, ιδίως στα άτομα με ειδικές ανάγκες (ΑμεΑ) και στις ευάλωτες κοινωνικές ομάδες (ειδικός στόχος του Ε.Π.). Για τον σκοπό αυτό, δίνεται έμφαση στην ενίσχυση της διδασκαλίας στην πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση, καθώς επίσης και η αναμόρφωση εκπαιδευτικού υλικού με πρόγραμμα ειδικής αγωγής και εκπαίδευσης (κατ' οίκον διδασκαλία) για ΑμεΑ.

Αναφορικά με το δεύτερο στρατηγικό στόχο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση», ο οποίος αποσκοπεί στην αναβάθμιση της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης, καθώς και τη σύνδεση της εκπαίδευσης με την αγορά εργασίας, θα υλοποιηθούν μέσα από το ΕΣΠΑ προγράμματα πρακτικής άσκησης αποφοίτων δημοσίων και ιδιωτικών ΙΕΚ, η λειτουργία πιλοτικών τμημάτων για τεχνικές ειδικότητες, ενώ παράλληλα επεκτείνεται και ο θεσμός της Συμβουλευτικής και του επαγγελματικού προσανατολισμού.

Δια βίου μάθηση

Τα άτομα που συμμετέχουν στη δια βίου μάθηση μέσα από προγράμματα εκπαίδευσης και κατάρτισης, προσέγγισε το 2,9% ως ποσοστό του πληθυσμού ηλικίας 25 έως 64 ετών το 2008⁵⁴. Σημειώνεται ότι στόχος της Ελλάδας αναφορικά με τη δια βίου μάθηση, είναι το ποσοστό αυτό να προσεγγίσει το 6% το 2013, δηλαδή 1.300.000 συμμετοχές για δράσεις δια βίου μάθησης. Προς την κατεύθυνση αυτή, συμβάλλει η θεσμοθέτηση του Εθνικού Συστήματος Σύνδεσης της Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης (Σύστημα 1-ΕΣΣΕΕΚΑ) μέσα από το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού». Παράλληλα το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση», στοχεύει στην επιμόρφωση και επαγγελματική κατάρτιση διαφόρων ομάδων του πληθυσμού, όπως και στην ενίσχυση των κέντρων εκπαίδευσεως ενηλίκων και της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης.

Δαπάνες για την εκπαίδευση

Οι επιδόσεις της Ελλάδας ως προς το συγκεκριμένο κριτήριο συνεχίζουν να μην είναι ικανοποιητικές. Το 2005 οι συνολικές δημόσιες δαπάνες για την εκπαίδευση κυμάνθηκαν στο 4% του ΑΕΠ της χώρας, ποσοστό που αποτελεί από τα χαμηλότερα (μικρότερο ποσοστό της τάξης του 3,8% παρατηρείται στο Λουξεμβούργο και τη Σλοβακία) μεταξύ των χωρών της ΕΕ-27, στην οποία κατά μέσο όρο η αντίστοιχη δαπάνη προσέγγισε το 5%. Η δημόσια δαπάνη για την παιδεία αναμένεται να φτάσει το 5% του ΑΕΠ της χώρας το 2013. Μεταξύ των βαθμίδων

⁵³ Βλέπε υποσημείωση 52

⁵⁴ Ελληνικό Σύστημα Μέτρησης της Ανταγωνιστικότητας (ΕΣΜΑ), Εκπαίδευση και Δεξιότητες, (Φεβρουάριος 2009).

εκπαίδευσης, παρατηρείται ισόρροπη κατανομή των δαπανών με αποτέλεσμα 1,14% (1,15% στην ΕΕ-27) να κατευθύνεται στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση, ενώ η δευτεροβάθμια και τριτοβάθμια εκπαίδευση απορροφούν το 1,42% και 1,44% των δαπανών ως προς το σύνολο του ακαθάριστου προϊόντος (2,25% και 1,15% στην ΕΕ-27)⁵⁵.

Από την άλλη πλευρά, οι ιδιωτικές επενδύσεις στην εκπαίδευση παραμένουν χαμηλές και διαμορφώνονται το συγκεκριμένο έτος στο 0,3% του ΑΕΠ (0,7% στην ΕΕ-27). Αν και στις συγκεκριμένες επενδύσεις η δαπάνη ως ποσοστό του ΑΕΠ είναι σχετικά όμοια στην πλειοψηφία των κρατών μελών, αφού μόνο η Κύπρος και το Ηνωμένο Βασίλειο ξεπερνούν το 1% του ΑΕΠ, η Ελλάδα και πάλι κατατάσσεται στις χαμηλότερες θέσεις.

Ενδεικτικό των παραπάνω αποτελεί το γεγονός ότι οι δημόσιες δαπάνες ανά μαθητή ή σπουδαστή εκφρασμένες σε ΜΑΔ στην πρωτοβάθμια, δευτεροβάθμια και τριτοβάθμια εκπαίδευση είναι από τις χαμηλότερες ανάμεσα στα κράτη μέλη της ΕΕ. Πιο συγκεκριμένα, το 2005 στις δύο πρώτες βαθμίδες εκπαίδευσης η Ελλάδα κατατάσσεται 17^η με 3.732 ΜΑΔ (4.419 στην ΕΕ-27) και 4.795 ΜΑΔ (5.921 στην ΕΕ-27) ανά μαθητή αντίστοιχα, ενώ στην τριτοβάθμια εκπαίδευση υποχωρεί στη 19^η θέση με 5.050 ΜΑΔ ανά φοιτητή (8.332 ΜΑΔ στην ΕΕ-27).

Με στόχο την ενίσχυση του ανθρωπίνου δυναμικού για την προώθηση της έρευνας και της καινοτομίας (4^{ος} Στρατηγικός Στόχος του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση») η κατανομή των κονδυλίων την προγραμματική περίοδο 2007-2013, στρέφεται σε δράσεις για την προσέλκυση ερευνητικού επιστημονικού προσωπικού, την ενίσχυση της Διεπιστημονικής έρευνας και καινοτομίας, την υποστήριξη υπηρεσιών τηλε-εκπαίδευσης (e-learning), καθώς και την αναβάθμιση και επέκταση του Ανοικτού Πανεπιστημίου.

Παράλληλα, η θέσπιση του θεσμικού πλαισίου για τη διαδικασία αξιολόγησης των πανεπιστημιακών και τεχνολογικών ιδρυμάτων, στοχεύει στην ανάπτυξη εθνικού συστήματος αξιολόγησης των Ιδρυμάτων με στόχο το 2013 το σύνολο των σχολών και τμημάτων να υπόκειται στη συγκεκριμένη διαδικασία.

1.7.2 Έρευνα και Τεχνολογική Ανάπτυξη

Η εικόνα των εξελίξεων την τριετία 2006-2008 στο πεδίο της Έρευνας και Τεχνολογικής Ανάπτυξης είναι για την Ελλάδα οριακά θετική: αν και στα μεγέθη που αφορούν στο ύψος των δαπανών παρουσιάζεται στασιμότητα, σημειώθηκε σημαντική πρόοδος στο βαθμό διείσδυσης των νέων τεχνολογιών. Πιο αναλυτικά, η συνολική Ακαθάριστη Εγχώρια Δαπάνη για Έρευνα και Τεχνολογική Ανάπτυξη (ΑΕΔΕΤΑ) το 2007 εκτιμάται από τη Eurostat στο 0,57% του ΑΕΠ, έχοντας αυξηθεί από το 0,55% του έτους βάσης 2004 στο ΕΣΠΑ (νεότερα στοιχεία Eurostat) και κατατάσσοντας τη χώρα με βάση το μέγεθος αυτό στη 15^η θέση της Ευρωζώνης και στην 22^η θέση της ΕΕ-27 (ευρωπαϊκός μέσος όρος: 1,85%)⁵⁶. Ως εκ τούτου, παραμένει σταθερή η απόκλιση των δαπανών σε Ε&ΤΑ από το στόχο του 3% του ΑΕΠ για το 2010, ο οποίος έχει οριστεί από το στρατηγικό πλαίσιο της Λισσαβόνας. Όσον αφορά στις συνιστώσες της ΑΕΔΕΤΑ, ο τομέας της ανώτερης εκπαίδευσης συνεισφέρει ποσοστό 0,29% του ΑΕΠ, οι επιχειρήσεις 0,15%, το κράτος 0,12%, ενώ ο μη κερδοσκοπικός ιδιωτικός τομέας 0,01%. Σε επίπεδο συνολικών δαπανών Κεντρικής Κυβέρνησης, η Eurostat εκτιμά ότι το 2007 στην Ελλάδα το 0,67% αυτών προοριζόταν για Ε&ΤΑ, από 0,76% το 2006, με το μέσο όρο στην ΕΕ-27 να βρίσκεται στο 1,47%. Στις χαμηλές θέσεις της ΕΕ-27 βρίσκεται η Ελλάδα και με κριτήριο τις δαπάνες των επιχειρήσεων για Ε&ΤΑ σε περιφερειακό επίπεδο, σύμφωνα με το «Sixth Progress Report on Economic and Social Cohesion»⁵⁷ της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

Σε αντίθεση με τη στασιμότητα που παρουσιάζεται στις δαπάνες για Ε&ΤΑ, δύο διαρθρωτικοί δείκτες του ΕΣΠΑ που αφορούν στην απασχόληση στον τεχνολογικό τομέα παρουσιάζουν βελτίωση. Σύμφωνα με την Eurostat, το ποσοστό των απασχολούμενων στους κλάδους εντάσεως γνώσης στην Ελλάδα το 2007 ανέρχεται στο 25,07% από 24,96% το 2006 και

⁵⁵ Τα στοιχεία της συγκεκριμένης ενότητας για την Ελλάδα και τις χώρες της ΕΕ-27 έχουν αντληθεί από την Eurostat (Science, Technology and Information).

⁵⁶ Οι συνολικές και κατά πηγή προέλευσης ΑΕΔΕΤΑ αντλήθηκαν από τη θεματική ενότητα Επιστήμη και Τεχνολογία της Eurostat.

⁵⁷ Sixth Progress Report on Economic and Social Cohesion, European Commission, July 2009.

παρότι εξακολουθεί να απέχει από το μέσο όρο της ΕΕ-27 (32,94%), ξεπερνά την τιμή βάσης του ΕΣΠΑ (22,16% το 2003). Αύξηση σημειώνεται και στο ποσοστό του εργατικού δυναμικού που απασχολείται στους κλάδους των επιστημών και της τεχνολογίας από 30,76% το 2006 στο 31,2% το 2007, ποσοστό που επίσης υπερβαίνει την τιμή βάσης του ΕΣΠΑ (27,14% το 2003), αλλά υπολείπεται του μέσου όρου της ΕΕ-27 για το 2007 (39,25%). Επιπλέον, το European Innovation Scoreboard, στη συγκριτική ανάλυση που διεξήγαγε για τις επιδόσεις των χωρών στην καινοτομία την περίοδο 2007-2008, αναφέρει ότι μεταξύ των τεσσάρων γκρουπ καινοτομίας – innovation leaders, innovation followers, moderate innovators και catching up countries – η Ελλάδα κατόρθωσε να ανέλθει από το τέταρτο στο τρίτο, τόσο εξαιτίας της συνεχούς καινοτομικής ανάπτυξης στη χώρα, όσο και της αναθεώρησης των δεικτών που μετρούν τη μέση καινοτομική επίδοση. Βάσει αυτής της έκθεσης ο συγκεντρωτικός δείκτης καινοτομίας της Λισσαβόνας υπολογίζεται στο 0,361 για το 2008, έχοντας ξεπεράσει κατά 33,2% την τιμή στο έτος βάσης του ΕΣΠΑ (0,271 το 2005)⁵⁸.

Σε επίπεδα άνω της τιμής-στόχου τους στο ΕΣΠΑ 2007-2013 βρίσκονται ήδη οι περισσότεροι δείκτες διείσδυσης του διαδικτύου και χρήσης της πληροφορικής. Το 2008, σύμφωνα με το Παρατηρητήριο για την Κοινωνία της Πληροφορίας, το ποσοστό των επιχειρήσεων με προσωπικό άνω των 10 ατόμων που έγιναν αποδέκτες ηλεκτρονικών παραγγελιών υπολογίζεται στο 11%, ξεπερνώντας το στόχο του 10% στο ΕΣΠΑ για το 2013. Ταυτόχρονα, το ποσοστό των επιχειρήσεων που έγιναν αποδέκτες ηλεκτρονικών πληρωμών για πωλήσεις μέσω του Διαδικτύου έφτασε το 9,4%, παρουσιάζοντας σημαντική αύξηση σε σχέση το 3,4% του 2007 και έχοντας φτάσει σε επίπεδο εξαπλάσιο της τιμής στόχου του ΕΣΠΑ (1,5%)⁵⁹. Σύμφωνα με τον ΟΟΣΑ, στις ηλεκτρονικές αγορές-πωλήσεις πρωτοστατούν το 2008 οι κλάδοι Χονδρικού-Λιανικού Εμπορίου και Μεταφορών-Επικοινωνιών με ποσοστά αγορών 14,2% και 12,4% και πωλήσεων 6,6% και 7,1% αντίστοιχα⁶⁰. Το Παρατηρητήριο για την Κοινωνία της Πληροφορίας υπολογίζει το ποσοστό των επιχειρήσεων με προσωπικό άνω των 10 ατόμων που έχει ευρυζωνική πρόσβαση στο διαδίκτυο στο 79,8% το 2008 από 60% το 2006, το οποίο προσεγγίζει το μέσο όρο στην ΕΕ-27 (81%). Ο ΟΟΣΑ, εκτιμά για το 2008 τη διείσδυση του διαδικτύου στο 87% για τις επιχειρήσεις με 10 έως 49 εργαζόμενους, στο 97,6% για τις επιχειρήσεις με 50 έως 249 εργαζόμενους και στο 100% για τις επιχειρήσεις με περισσότερους από 250 εργαζόμενους.

Οριακά βελτιωμένη χαρακτηρίζεται σε γενικές γραμμές η συνολική πορεία της Ελλάδας στους δείκτες καινοτομίας και τεχνολογικής ετοιμότητας του Global Competitiveness Report του World Economic Forum (WEF) το διάστημα 2006-2009, με ορισμένες όμως υστερήσεις έναντι των υπόλοιπων αναπτυγμένων χωρών και των περισσότερων μελών της ΕΕ-27 να διατηρούνται. Συγκεκριμένα, στην κατάταξη με βάση το συνολικό δείκτη τεχνολογικής ετοιμότητας η Ελλάδα σημείωσε μικρή άνοδο, από την 58^η θέση μεταξύ 131 χωρών το 2006 στη 53^η το 2009 μεταξύ 133 χωρών. Στην κατάταξη με βάση το συνολικό δείκτη καινοτομίας η χώρα υποχώρησε οριακά, από 63^η το 2006 σε 65^η το 2009.

Στον αντίποδα, υψηλή παραμένει η θέση της Ελλάδας στη διαθεσιμότητα επιστημόνων και μηχανολόγων (20^η), ενώ μπορεί να θεωρηθεί βήμα μικρής προόδου στην καινοτομία και η αύξηση του αριθμού των δικαιωμάτων ευρεσιτεχνίας σε 2,1 ανά εκατομμύριο του πληθυσμού, κατατάσσοντας τη χώρα στην 37^η θέση το 2009 από 41^η το 2006, δείκτες που επίσης επηρεάζουν την καινοτομική επίδοσή της. Συνεπώς, διαφαίνεται η ύπαρξη ενός διευρυμένου επιστημονικού δυναμικού, με καινοτομική δραστηριότητα και παραγωγικότητα. Το γεγονός αυτό επαληθεύεται και από τα δεδομένα του «Sixth Annual Report on Economic and Social Cohesion» της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, σύμφωνα με τα οποία η «αμιγής δημιουργική τάξη» (core creative class) αναπτύσσεται δυναμικά τα τελευταία χρόνια: στην κατάταξη με τις δέκα μεγαλύτερες ποσοστιαίες αυξήσεις του μεριδίου της αμιγούς δημιουργικής τάξης τη διετία 2006-2007 σε περιφερειακό επίπεδο, η Θεσσαλία καταλαμβάνει την 3^η θέση, η Ήπειρος την 8^η

⁵⁸ European Innovation Scoreboard, Comparative Analysis of Innovative Performance, European Commission, Directorate-General for Enterprise and Energy, 2007-2008.

⁵⁹ Πηγή: site Παρατηρητηρίου για την Κοινωνία της Πληροφορίας, δείκτες eEurope i2010, όπως και για τα στοιχεία από την ίδια πηγή παρακάτω (<http://www.observatory.gr/page/default.asp?la=1&id=2101&pk=423&return=183>).

⁶⁰ Βάσει στοιχείων από το OECD Key ICT Indicators, από όπου αντλήθηκε το σύνολο των στοιχείων για τη χρήση των Τεχνολογιών Πληροφορικής και Επικοινωνιών που παρατίθενται στη συνέχεια και αναφέρεται ότι προέρχονται από τον ΟΟΣΑ.

και η Αττική τη 10^η, αποτυπώνοντας την ήδη συντελεσθείσα πρόοδο αλλά και τις πολύ καλές προοπτικές για το μέλλον. Παράλληλα, η άνοδος οχτώ θέσεων στο δείκτη κρατικής προμήθειας προϊόντων αναπτυγμένης τεχνολογίας του WEF αποδίδεται στη μεγαλύτερη σημασία που δίνει προοδευτικά το κράτος στον αναπτυξιακό ρόλο των νέων τεχνολογιών.

Σε ό,τι αφορά τη χρήση των ΤΠΕ και τη βελτίωση που έχουν επιφέρει στην καθημερινή ζωή των πολιτών μέσω της περαιτέρω διείσδυσης τους καθώς και χάρη στην ψηφιοποίηση των υπηρεσιών Δημοσίας Διοίκησης, σύμφωνα με το Παρατηρητήριο για την Κοινωνία της Πληροφορίας το ποσοστό των επιχειρήσεων με προσωπικό άνω των 10 ατόμων που χρησιμοποιούν το διαδίκτυο για συναλλαγές με τις δημόσιες αρχές απέχει ακόμη από την τιμή στόχο του 90% στο ΕΣΠΑ (80,9% το 2008). Αντιθέτως, το ποσοστό του πληθυσμού που χρησιμοποιεί τις ηλεκτρονικά διαθέσιμες υπηρεσίες της Δημόσιας Διοίκησης φθάνει το 19%, έχοντας ήδη ξεπεράσει το σχετικό στόχο για το 2013 (15%). Επίσης, το ποσοστό των νοικοκυριών με ευρυζωνική πρόσβαση στο internet το 2008, αν και βρίσκεται χαμηλότερα από το μέσο όρο της ΕΕ-27 (49%), σχεδόν διπλασιάστηκε σε σχέση με το 2007, φθάνοντας το 23% από 12%, ενώ ανήλθε και το ποσοστό των πολιτών που χρησιμοποιούν τακτικά το Διαδίκτυο (από 25,3% σε 34% έναντι 56% στην ΕΕ-27)⁶¹. Ακόμη, σύμφωνα με τα στοιχεία του ΟΟΣΑ, το 2008 το 44% των νοικοκυριών στην Ελλάδα είχε πρόσβαση σε υπολογιστή στο σπίτι και το 31% των νοικοκυριών είχε πρόσβαση στο διαδίκτυο (67,9% και 60,4% τα αντίστοιχα ποσοστά της ΕΕ-27).

Οι υπάρχουσες υστερήσεις και αδυναμίες στο πεδίο της Ε&ΤΑ και της ανάπτυξης και χρήσης των ΤΠΕ, οι οποίες αναφέρθηκαν παραπάνω, επιχειρείται να μετριαστούν ή/και ξεπεραστούν στα πλαίσια του ΕΣΠΑ 2007-2013. Η Θεματική Προτεραιότητά του «Κοινωνία της Γνώσης και Καινοτομία» και ειδικότερα ο πέμπτος και ο έκτος Γενικός Στόχος του ΕΣΠΑ που εντάσσονται σε αυτή επιδιώκουν τη βελτίωση των προοπτικών εξέλιξης στο πεδίο της Ε&ΤΑ και τη διευρύνση της χρήσης των ΤΠΕ. Ο 5^{ος} στόχος έχει σαν αντικείμενό του την «ενίσχυση της Έρευνας, της Τεχνολογίας και την προώθηση της Καινοτομίας σε όλους τους κλάδους ως βασικό παράγοντα αναδιάρθρωσης της ελληνικής οικονομίας και μετάβασης στην οικονομία της γνώσης», ενώ ο 6^{ος} εστιάζει στην «Ψηφιακή Σύγκλιση της χώρας με την ενσωμάτωση και τη συστηματική χρήση των Τεχνολογιών Πληροφορικής και Επικοινωνιών (ΤΠΕ) στους τομείς κοινωνικής και οικονομικής δραστηριοποίησης. Η υλοποίηση του πρώτου στόχου προωθείται κατά κύριο λόγο από το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Ανταγωνιστικότητα και Επιχειρηματικότητα», μέσα από τον 1^ο και τον 3^ο άξονα προτεραιότητάς του. Στην επίτευξη του θα συμβάλλουν επίσης το ΕΠ «Εκπαίδευση και δια βίου Μάθηση» και τα Περιφερειακά ΕΠ, στο πλαίσιο των εξειδικευμένων σε αυτό το θέμα άξονων τους, οι οποίοι παρατίθενται αναλυτικά στο Κεφάλαιο 3 της Στρατηγικής Έκθεσης Παρακολούθησης του ΕΣΠΑ. Ο συνδυασμός παρεμβάσεων από άξονες προτεραιότητας των ΕΠ «Ψηφιακή Σύγκλιση» και «Διοικητική Μεταρρύθμιση» θα προωθήσει την πραγματοποίηση του 6^{ου} Γενικού Στόχου του ΕΣΠΑ. Μικρότερης έκτασης συμβολή στην υλοποίησή του θα έχουν το ΕΠ «Εκπαίδευση και δια βίου Μάθηση» και το ΕΠ «Ενίσχυση της Προσπελασιμότητας».

1.8 Περιβάλλον και Αειφόρος Ανάπτυξη

1.8.1 Κλιματική Αλλαγή

Ατμόσφαιρα– Θόρυβος⁶²:

Ως προς την ατμοσφαιρική ρύπανση παρατηρούνται έντονα προβλήματα κυρίως στα αστικά κέντρα της χώρας. Το εντονότερο πρόβλημα στην ατμόσφαιρα των μεγαλουπόλεων είναι τα αιωρούμενα σωματίδια PM₁₀, οι συγκεντρώσεις των οποίων υπερβαίνουν τις θεσμοθετημένες

⁶¹ Europe i2010 δείκτες, οι τιμές των οποίων αντλήθηκαν από το site του Παρατηρητηρίου για την Κοινωνία της Πληροφορίας.

⁶² Εθνικό Κέντρο Περιβάλλοντος και Αειφόρου Ανάπτυξης – Η Κατάσταση του Περιβάλλοντος 2008, Ελλάδα

οριακές τιμές. Στην αύξηση της συγκέντρωσης σωματιδίων PM₁₀, συμβάλλει και ο διαρκώς αυξανόμενος στόλος ιδιωτικών οχημάτων⁶³.

Η ρύπανση από τις βιομηχανίες είναι εμφανής σε περιοχές όπου υπάρχουν θερμοηλεκτρικοί⁶⁴ σταθμοί παραγωγής ενέργειας όπως και βιομηχανικές μονάδες. Για να υλοποιηθούν οι θεσμοθετημένοι στόχοι, προβλέπονται αυξήσεις στη διείσδυση των ΑΠΕ στο ενεργειακό ισοζύγιο της χώρας, στην αύξηση της χρήσης του φυσικού αερίου και τέλος στη βελτίωση της αποτελεσματικότητας των καυσίμων.

Τα επίπεδα ηλιακής ακτινοβολίας βρίσκονται σε υψηλότερα επίπεδα σε σχέση με τα προηγούμενα καταγεγραμμένα χρόνια. Άμεσο αποτέλεσμα – σε συνδυασμό με την αύξηση των ρύπων στην ατμόσφαιρα, είναι η εμφάνιση εντόνων φαινομένων φωτοχημικής ρύπανσης.

Τέλος, συναντώνται αυξημένα επίπεδα θορύβου (ειδικότερα σε ώρες αιχμής) σε διάφορους δήμους της Αττικής. Ενδεικτικά, μετρήσεις έδειξαν ότι στις περιοχές του εντός του κυκλοφορικού δακτυλίου σημειώνονται μέχρι και 86dB(A) οι οποίες τις βραδινές ώρες περιορίζονται στα 81dB(A).

Βροχοπτώσεις⁶⁵:

Η συχνότητα των κατακρημνίσεων στην Ελλάδα παρουσιάζει τάση μείωσης τόσο σε ετήσια βάση όσο και σε εποχική. Παρόλα αυτά, η άνοδος της θερμοκρασίας της ατμόσφαιρας αυξάνει τα επίπεδα υγρασίας, με αποτέλεσμα τις έντονες βροχοπτώσεις (μεγάλος όγκος υδάτων). Πρέπει να σημειωθεί η ποσοτική διακύμανση των βροχοπτώσεων στην έκταση της χώρας: Οι δυτικές περιφέρειες παρουσιάζουν υψηλά ποσά βροχόπτωσης, ενώ το αντίθετο συμβαίνει ανατολικότερα.

Τα συμπτώματα της κλιματικής αλλαγής, και ευρύτερα οι παρεμβάσεις που αφορούν στην προστασία και αναβάθμιση του περιβάλλοντος καθώς και στην αειφορική διαχείρισή του, μέσα τόσο από τη βελτίωση του σχεδιασμού και της εφαρμογής της περιβαλλοντικής πολιτικής, καθώς και από την ενεργοποίηση των πολιτών σε ζητήματα προστασίας του περιβάλλοντος προωθούνται από το 15^ο και το 16^ο Γενικό Στόχο του ΕΣΠΑ 2007-2013. Ο πρώτος στόχος αφορά στην «Αειφόρο Διαχείριση του Περιβάλλοντος» και ο δεύτερος στην «Άσκηση Αποτελεσματικής Περιβαλλοντικής Πολιτικής». Το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Περιβάλλον/Αειφόρος Ανάπτυξη» είναι αυτό του οποίου οι άξονες προτεραιότητας και οι στόχοι παρουσιάζουν τη μεγαλύτερη συνάφεια με τους δύο Γενικούς Στόχους του ΕΣΠΑ, γεγονός που θα καταστεί περισσότερο ευκρινές από την αναφορά σε κατευθύνσεις και δράσεις αυτού κατά θέμα στη συνέχεια της παρούσας ενότητας. Στήριξη στην υλοποίησή τους παρέχεται και από την πλευρά των Περιφερειακών ΕΠ, μέσα από ποικίλες δράσεις των αξόνων προτεραιότητάς τους, ενώ έμμεση συσχέτιση με αυτούς εμφανίζει το ΕΠ «Ενίσχυση της Προσπελασιμότητας», καθώς οι παρεμβάσεις του περιλαμβάνουν την εκτίμηση των επιπτώσεων των έργων στο περιβάλλον και τη λήψη των αναγκαίων μέτρων, όταν κάτι τέτοιο χρειάζεται.

1.8.2 Προστασία Εδαφικών Συστημάτων και Διαχείριση Στερεών Αποβλήτων

Στην Ελλάδα, λειτουργούν 63 ΧΥΤΑ που εξυπηρετούν 318 οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης, 6 σταθμοί μεταφόρτωσης απορριμμάτων και 3 εγκαταστάσεις διαχείρισης βιοαποδομήσιμου κλάσματος. Ταυτόχρονα, λειτουργούν περίπου 400 παράνομες χωματερές σε όλη την επικράτεια όπου καταλήγουν 15% των αστικών στερεών αποβλήτων⁶⁶.

Η παραγωγή των αστικών αποβλήτων διπλασιάστηκε κατά την περίοδο 1990-2000, ενώ παράλληλα εντάθηκαν και οι προσπάθειες βελτίωσης των εγκαταστάσεων συλλογής και

⁶³ Papadogiannis, Chondros et.al (2009), "Design and optimization of end of life vehicles recycling system", University of Patra.

⁶⁴ Η παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας, που στηρίζεται στην καύση γαιανθράκων (λιγνίτης) είναι ακόμα ένας παράγοντας που συμβάλλει στην υποβάθμιση τόσο της ποιότητας της ατμόσφαιρας όσο και της ποιότητας ζωής των τοπικών κοινωνιών.

⁶⁵ Εθνικό Κέντρο Περιβάλλοντος και Αειφόρου Ανάπτυξης – Η Κατάσταση του Περιβάλλοντος 2008, Ελλάδα.

⁶⁶ E.Papachristou, H. H. (2009). Perspectives for integrated municipal solid waste management . Waste Management, σσ. 1158-1162.

διαχείρισής τους: στο παρελθόν, τα ποσοστά ανακύκλωσης κατέτασσαν την Ελλάδα στις τελευταίες θέσεις της Ευρώπης στις σχετικές κατατάξεις, ωστόσο έπειτα από συντονισμένες προσπάθειες ετών, η ανάπτυξη δικτύου συλλογής και υποδομών επεξεργασίας επέφεραν αύξηση των ανακυκλώσιμων ποσοτήτων ενώ ο ρυθμός ανακύκλωσης άγγιξε το 25% στα τέλη του 2008. Σήμερα στην Ελλάδα υπάρχει η απαραίτητη υποδομή για την ανακύκλωση συσκευασιών, ηλεκτρικών στηλών, οχημάτων τέλους κύκλου ζωής, χρησιμοποιημένων ελαστικών, συσσωρευτών, χρησιμοποιημένων ορυκτελαίων και αποβλήτων ηλεκτρικού και ηλεκτρονικού εξοπλισμού. Η υπάρχουσα τεχνική υποδομή, καλύπτει προς το παρόν το 60% του στόχου που έθεσε η Ευρωπαϊκή Κοινότητα για την Ελλάδα⁶⁷.

Παρά τα θετικά βήματα στον τομέα διαχείρισης αστικών αποβλήτων, κενό δείχνει να υπάρχει στην διαχείριση βιομηχανικών και επικινδύνων αποβλήτων⁶⁸.

Το ΕΣΠΑ 2007-2013, στο πλαίσιο του 15^{ου} Γενικού Στόχου του «Αειφόρος Διαχείριση του Περιβάλλοντος» αναμένεται να υποστηρίξει την αποκατάσταση ΧΑΔΑ (Χώροι Ανεξέλεγκτης Διάθεσης Απορριμμάτων) και την κατασκευή νέων ΧΥΤΑ αλλά και μικρότερων έργων, αρκετά σημαντικών ωστόσο έργων (Σταθμοί Μεταφόρτωσης Απορριμμάτων – ΣΜΑ). Τέλος προωθείται η μετάβαση από ΧΥΤΑ (Χώρος Υγειονομικής Ταφής Απορριμμάτων) σε ΧΥΤΥ (Χώρος Υγειονομικής Ταφής Υπολειμμάτων), προάγοντας τη σωστή διάθεση και διαχείριση των φυσικών πόρων.

1.8.3 Προστασία και Διατήρηση Υδάτινων Πόρων

Η Ελλάδα έχει πλέον εναρμονιστεί με την ευρωπαϊκή οδηγία πλαίσιο 2000/60/ΕΚ για τη θέσπιση πλαισίου κοινοτικής δράσης στον τομέα της πολιτικής των υδάτων.

Η ποιότητα των υδάτων στην Ελλάδα, βρίσκεται σε αρκετά καλά επίπεδα. Παρόλα αυτά, προκύπτουν ζητήματα –κυρίως διαχειριστικά που διακυβεύουν την επάρκεια του νερού μακροπρόθεσμα. Ο κύριος καταναλωτής των υδατικών πόρων είναι ο αγροτικός τομέας. Οι υδροβόρες καλλιέργειες σε άνυδρες περιοχές, η χρήση λανθασμένων επιλογών άρδευσης αλλά και η απουσία ενιαίας τιμολογιακής πολιτικής βάσει του προτύπου «ο ρυπαίνων πληρώνει» συνθέτουν μια πολυδιάστατη εικόνα. Για την προστασία των υδάτινων πόρων, κυρίως των υπόγειων από τις γεωργικές δραστηριότητες, έχουν θεσμοθετηθεί ευπρόσβλητες προς τη νιτρορύπανση γεωργικής προέλευσης ζώνες και βρίσκονται σε εξέλιξη Προγράμματα Δράσης, τα οποία παρακολουθούνται σε συνεργασία με το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων⁶⁹.

Σημαντικό πρόβλημα παροχής νερού παρουσιάζεται σε νησιωτικές περιοχές, ειδικά κατά τις τουριστικές περιόδους. Τα τελευταία χρόνια, με την υποστήριξη της πολιτείας, εφαρμόζεται η ακτοπλοϊκή μεταφορά υδάτων από την κυρίως χώρα, πρακτική εξαιρετικά ακριβή και ανασφαλής. Πρόσφατα ξεκίνησε η υιοθέτηση μικρών προγραμμάτων αφαλάτωσης με στόχο την ανεξαρτητοποίηση των νησιωτικών περιοχών και την περαιτέρω ανάπτυξή τους στα πλαίσια της βιωσιμότητας.

Όσον αφορά τη διαχείριση των παραγόμενων υγρών αποβλήτων, τα αστικά λύματα της Αττικής καταλήγουν στο Κέντρο Επεξεργασίας Λυμάτων Ψυτάλλειας, όπου υπόκεινται σε πρωτοβάθμια επεξεργασία, ενώ βρίσκεται υπό κατασκευή και η μονάδα δευτεροβάθμιας επεξεργασίας. Παράλληλα στην Ψυτάλλεια, λειτουργεί μονάδα συμπαραγωγής ενέργειας-θερμότητας χρησιμοποιώντας το παραγόμενο από τη χώνευση, βιοαέριο. Πρόσφατα κατασκευάστηκε και λειτούργησε μονάδα αποξήρανσης της λυματολάσπης η οποία έδωσε λύση στην περαιτέρω συμφόρηση των γειτονικών ΧΥΤΑ. Τέλος μεγάλο μέρος των λυμάτων των βορείων προαστίων καταλήγουν στο Κέντρο Επεξεργασίας Λυμάτων Μεταμόρφωσης⁷⁰. Μέχρι το 2006, 24 ελληνικές πόλεις δεν διέθεταν τις απαραίτητες εγκαταστάσεις επεξεργασίας υγρών αποβλήτων, απορρίπτοντας ανεπεξέργαστα λύματα στα τοπικά οικοσυστήματα.

⁶⁷ Υπουργείο Περιβάλλοντος, Χ. κ. (2009). Περίληψη Απολογιστικής Έκθεσης για το Περιβάλλον. Αθήνα.

⁶⁸ Παναγιωτακόπουλος, Δ. Χ. (2002). Βιώσιμη Διαχείριση Αστικών Στερεών Αποβλήτων. Θεσσαλονίκη: Ζυγός.

⁶⁹ Εθνικό Κέντρο Περιβάλλοντος και Αειφόρου Ανάπτυξης, Ελλάδα – Η Κατάσταση του Περιβάλλοντος 2008.

⁷⁰ ΕΥΔΑΠ. www.eydap.gr

Η διασφάλιση της περιβαλλοντικής αλλά και κοινωνικής αειφορίας, αποτελεί δομικό στόχο του ΕΣΠΑ και ειδικότερα του επιχειρησιακού προγράμματος «Περιβάλλον και Ανάπτυξη». Στο πλαίσιο αυτού, αναμένεται να υλοποιηθούν έργα τα οποία θα συμβάλλουν στη βελτίωση των δικτύων ύδρευσης και αποχέτευσης, στην επεξεργασία λυμάτων αλλά και στην γενικότερη αναβάθμιση του τεχνικού υποβάθρου στον τομέα της διαχείρισης των υδατικών πόρων.

1.8.4 Πρόληψη, Αντιμετώπιση και Διαχείριση Περιβαλλοντικών Κινδύνων

Η ανάγκη για πρόληψη αλλά και αντιμετώπιση περιβαλλοντικών καταστροφών, πιστοποιείται από τα δραματικά γεγονότα των τελευταίων ετών. Οι εκτεταμένες πυρκαγιές, που εκδηλώνονται συνήθως κατά τις θερινές περιόδους, ακολουθούμενες από έντονα πλημμυρικά φαινόμενα επιτείνουν την ανάγκη για οργάνωση σχεδίων δράσης και διαχείρισης. Το ΕΣΠΑ αναμένεται να στηρίξει δράσεις που αφορούν στην κατασκευή αντιπλημμυρικών έργων για διάφορες περιφέρειες της χώρας.

1.8.5 Προστασία της Φύσης και της Βιοποικιλότητας

Η ελληνική βιοποικιλότητα βρίσκεται σε ευνοϊκότερη θέση, συγκριτικά με άλλες χώρες. Πράγματι μέχρι και το τέλος του 2008 είχαν καταγραφεί 2.500 είδη ανώτερων φυτών, 23.130 είδη ζώων ξηράς και γλυκών νερών, 3.500 θαλάσσια είδη καθώς και μεγάλη ποικιλία οικοσυστημάτων και τοπίων. Εξάλλου, η Ελλάδα παρουσιάζει υψηλό ποσοστό ενδημισμού: 58 είδη φυτών, 182 ζωικά είδη και 85 οικότοποι παρουσιάζουν υψηλό κοινοτικό ενδιαφέρον⁷¹.

Η ελληνική παράκτια ζώνη χαρακτηρίζεται από υψηλή βιολογική, γεωφυσική, αισθητική, πολιτιστική και οικονομική αξία. Τα υδατικά οικοσυστήματα διέπονται από συστημικές διεργασίες υψηλής παραγωγικότητας ενώ αναμφισβήτητα οι υδροβιότοποι αποτελούνται από υψηλό αριθμό ειδών τόσο χλωρίδας όσο και πανίδας. Παρόλα αυτά, έχει παρατηρηθεί μερική μείωση της βιοποικιλότητας στις περιοχές που βρίσκονται κοντά στην παράκτια ζώνη. Η ποιότητα των ακτών χαρακτηρίζεται πολύ καλή και δυναμικά βελτιώσιμη. Για τον λόγο αυτό, κάθε χρόνο μεγάλος αριθμός ακτών, λαμβάνει την «γαλάζια σημαία» της Ευρωπαϊκής Ένωσης, με αποτέλεσμα η Ελλάδα να βρίσκεται ανάμεσα στις χώρες με τον μεγαλύτερο αριθμό διακρίσεων στην Ευρώπη.

Τέλος, στις παράκτιες ζώνες παρατηρούνται υψηλά ποσοστά διάβρωσης εξαιτίας των ισχυρών ανέμων, θαλασσίων κυμάτων του Αιγαίου πελάγους, αλλά και της αμμώδους σύστασης των ελληνικών ακτών.

1.9 Βραχυπρόθεσμες και μακροπρόθεσμες επιπτώσεις της διεθνούς χρηματοπιστωτικής κρίσης στην ελληνική οικονομία

1.9.1 Επιδράσεις της διεθνούς χρηματοπιστωτικής κρίσης και της παγκόσμιας οικονομικής ύφεσης στην ελληνική οικονομία

Η ελληνική οικονομία υφίσταται σταδιακά από το β' εξάμηνο του 2008 τις συνέπειες της εξάπλωσης της διεθνούς χρηματοπιστωτικής κρίσης που ξεκίνησε από τις Η.Π.Α. στο χρηματοπιστωτικό σύστημα των χωρών-μελών της ΕΕ, οι οποίες επεκτάθηκαν σε όλο το φάσμα των οικονομιών τους. Ωστόσο, η πολύ μικρή έκταση έκθεση των ελληνικών πιστωτικών ιδρυμάτων σε επισφαλή επενδυτικά προϊόντα που βασίζονταν στη δευτερογενή αγορά ομολόγων των Η.Π.Α. λειτούργησε προστατευτικά για τα ίδια και τους συναλλασσόμενους με αυτά. Εντούτοις, η ελληνική οικονομία υφίσταται τις συνέπειες της υποχώρησης της παραγωγής διεθνώς λόγω της επακόλουθης παγκόσμιας οικονομικής ύφεσης και κατά συνέπεια της ζήτησης εξαγωγών. Επιπλέον, η στενότητα στην παροχή πιστώσεων παγκοσμίως από τον Σεπτέμβριο του 2008, ως αποτέλεσμα της αυξημένης έλλειψης εμπιστοσύνης και αβεβαιότητας στις διεθνείς διαπραγματευτικές αγορές και χρηματαγορές μετά την κατάρρευση ορισμένων από τους μεγαλύτερους χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς, έχει

⁷¹ Ministry of Environment, Physical Planning and Public Work. (2006). Report of Greece on Coastal Zone Management. Athens.

οδηγήσει τα εγχώρια πιστωτικά ιδρύματα σε αυστηροποίηση των προϋποθέσεων χορήγησης πιστώσεων. Το γεγονός αυτό αντικατοπτρίζεται στη σημαντική επιβράδυνση του ρυθμού πιστωτικής επέκτασης και στη εκτεταμένη υποχώρηση της ρευστότητας επιχειρήσεων και νοικοκυριών, με ότι αυτό συνεπάγεται για τις δαπάνες τους, την ιδιωτική κατανάλωση και τις ιδιωτικές επενδύσεις, όπως επίσης και για το επίπεδο της παραγωγικής δραστηριότητας.

Με γνώμονα την αντιστάθμιση αυτών των εξωγενών για το ελληνικό χρηματοπιστωτικό σύστημα και την ελληνική οικονομία πηγών έντονων πιέσεων, ψηφίστηκε το σχέδιο «Ενίσχυσης της ρευστότητας της οικονομίας για την αντιμετώπιση των επιπτώσεων της διεθνούς χρηματοπιστωτικής κρίσης» από την Ελληνική κυβέρνηση στα τέλη Νοέμβρη του 2008 (νόμος 3723/2008). Το πρόγραμμα στήριξης της ρευστότητας περιλαμβάνει τρία σκέλη:

- 1) Τη συμμετοχή του Δημοσίου στο μετοχικό κεφάλαιο των πιστωτικών ιδρυμάτων έως το ύψος των 5 δισεκ. ευρώ.
- 2) Την παροχή των εγγυήσεων του Δημοσίου για τη σύναψη μεσοπρόθεσμων δανείων από τα συμμετέχοντα πιστωτικά ιδρύματα, ποσού έως 15 δισεκ. ευρώ.
- 3) Την έκδοση ειδικών ομολόγων από το Δημόσιο ύψους έως 8 δισεκ. ευρώ.

Σύμφωνα με τα πλέον πρόσφατα στοιχεία, για το πρώτο σκέλος του σχεδίου ενίσχυσης ρευστότητας έχουν εγκριθεί από την ΤτΕ αιτήματα ύψους € 3,8 δισεκ., για το δεύτερο σκέλος έχουν εγκριθεί αιτήματα παροχής εγγύησης ύψους € 3 δισεκ. και για το τελευταίο σκέλος έχουν εκδοθεί και διατεθεί με δανεισμό, τίτλοι συνολικού ύψους € 4,6 δισεκ.⁷².

1.9.2 Βραχυπρόθεσμες επιδράσεις σε βασικά οικονομικά μεγέθη

Εξελίξεις κατά το 2008

Παράλληλα με την εμφάνιση και εξάπλωση της αστάθειας στο ευρωπαϊκό χρηματοπιστωτικό σύστημα το β' εξάμηνο του 2008 και τη λήψη μέτρων οικονομικής πολιτικής σε πανευρωπαϊκό επίπεδο καθώς και στην Ελλάδα, βασικά μακροοικονομικά μεγέθη παρουσίασαν εξασθένηση. Το ΑΕΠ της ελληνικής οικονομίας αυξήθηκε με ρυθμό 1,3% στο συγκεκριμένο διάστημα, έναντι 4,0% την ίδια περίοδο του 2007. Αυτή η επιβράδυνση του ρυθμού μεγέθυνσης προήλθε κυρίως από την υποχώρηση των ακαθάριστων επενδύσεων, έναντι ανόδου που παρουσίαζαν το β' εξάμηνο του 2007, καθώς και από τη μικρότερη αύξηση της συνολικής κατανάλωσης, κυρίως λόγω της επιβράδυνσης των σχετικών δαπανών του δημοσίου τομέα⁷³.

Σε ότι αφορά την παραγωγική δραστηριότητα, ο δείκτης βιομηχανικής παραγωγής διαμορφώθηκε 4,9% χαμηλότερα το β' εξάμηνο του 2008 σε σύγκριση με αυτή την περίοδο τον προηγούμενο χρόνο, οπότε και ανερχόταν κατά 3,0% ως προς το 2006. Ανεπαίσθητες ήταν πάντως οι διακυμάνσεις στο χονδρικό εμπόριο στα τέλη του 2008: ο κύκλος εργασιών του συνέχισε να διευρύνεται το β' εξάμηνο του 2008 και διαμορφώθηκε 9,0% υψηλότερα από το επίπεδό του ίδιο εξάμηνο του 2007, άνοδος οριακά μικρότερη σε σχέση με την αντίστοιχη ως προς το 2006 (9,2%). Αντιθέτως, μεγάλης έκτασης επιβράδυνση εμφάνισαν οι Κατασκευές. Ο δείκτης παραγωγής στον τομέα υποχώρησε κατά 0,9%, όμως ένα χρόνο πριν παρουσίαζε αύξηση της τάξης του 21%⁷⁴.

Καθώς η εκδήλωση των συμπτωμάτων οικονομικής επιβράδυνσης ξεκίνησε στην Ελλάδα με μικρή χρονική υστέρηση σε σχέση με τις ανεπτυγμένες ευρωπαϊκές οικονομίες και επιπλέον, η μετάβαση των επιπτώσεών τους στην αγορά εργασίας δεν είναι ταυτόχρονη, η απασχόληση διατηρήθηκε το β' εξάμηνο του 2008 σε υψηλά επίπεδα, ενώ χαμηλά παρέμεινε η ανεργία. Ανακόπηκε ωστόσο η αυξητική τάση του πρώτου μεγέθους και η πτώση του δεύτερου που παρουσίασαν στο 1^ο εξάμηνο του ίδιου έτους. Αναλυτικότερα, το εργατικό δυναμικό

⁷² Τα στοιχεία για την πορεία του Σχεδίου Ενίσχυσης της Ρευστότητας της Ελληνικής Οικονομίας από την Εισηγητική Έκθεση του Προϋπολογισμού 2010.

⁷³ Τα στοιχεία για το ΑΕΠ και τις βασικές συνιστώσες του το β' εξάμηνο του 2007 και του 2008, όπως και για το α' εννιάμηνο των ετών 2008 και 2009 τα οποία παρουσιάζονται στη συνέχεια, προέρχονται από τις αναθεωρημένες εκτιμήσεις των τριμηνιαίων Εθνικών Λογαριασμών της ΕΣΥΕ (Νοέμβριος 2009).

⁷⁴ Η πορεία της παραγωγής/του κύκλου εργασιών στους παραπάνω κλάδους προσεγγίστηκε βάσει στοιχείων από τους σχετικούς δείκτες που εκτιμά η ΕΣΥΕ.

διαμορφώθηκε στο 53,5% του πληθυσμού (από 53,4% το 2007) και η απασχόληση στο 92,4% του εργατικού δυναμικού (από 92,0%). Το ποσοστό ανεργίας, παρότι δεν ξεπέρασε στο σύνολο του τελευταίου εξαμήνου του 2008 το 7,6%, που είναι 0,4 ποσοστιαίες μονάδες χαμηλότερο από το αντίστοιχο το 2007, κλιμακώνεται προς τα τέλη του 2008, με αποτέλεσμα από 7,3% το γ' τρίμηνο να κινείται στο 8,0% το δ' τρίμηνο (7,9%), μεταβολή πολύ μεγαλύτερη από αυτή που συνήθως προκαλούν εποχικοί παράγοντες.⁷⁵

Εξελίξεις κατά το πρώτο εννιάμηνο του 2009

Οι πιέσεις στην Ελληνική οικονομία από την έλλειψη ρευστότητας στη διατραπεζική αγορά και τις αγορές χρήματος, την καθίζηση των εμπορικών συναλλαγών και της παραγωγής παγκοσμίως κλιμακώθηκαν κατά το 2009. Ο ρυθμός πιστωτικής επέκτασης από το εγχώριο τραπεζικό σύστημα προς τις επιχειρήσεις υποχώρησε το πρώτο τρίμηνο του έτους στο 17,0% και το αμέσως επόμενο στο 11,8%, από 23,1% και 24,1% αντίστοιχα τα δύο πρώτα τρίμηνα του 2008, ενώ το Σεπτέμβριο η επιβράδυνση ήταν εντονότερη, καθώς διαμορφώθηκε στο 6,8%. Παρόμοια ήταν η εξέλιξη της διεύρυνσης των πιστώσεων προς τα νοικοκυριά: ο ρυθμός της διαμορφώθηκε στο 11,1% και 7,8% το α' και το β' τρίμηνο του 2009, έναντι 22,0% και 19,9% ένα χρόνο νωρίτερα, ενώ το Σεπτέμβριο δεν ξεπέρασε το 3,9%⁷⁶. Η βιομηχανική παραγωγή περιορίστηκε κατά 9,7% στην περίοδο Ιανουαρίου-Σεπτεμβρίου, έναντι αρκετά ηπιότερης υποχώρησης τους εννιά πρώτους μήνες του 2008 (-3,0%). Ο κύκλος εργασιών του χονδρικού εμπορίου του συρρικνώθηκε σε ποσοστό 13,7%, όταν ένα χρόνο πριν παρουσιάζε ανοδική τάση, κατά 4,5%. Μεγαλύτερη είναι η επιδείνωση στο χονδρικό εμπόριο, καθώς σε αντίθεση με την άνοδο του κύκλου εργασιών σε αυτό κατά περίπου 10,0% το α' εξάμηνο 2008, το 2009 παρουσιάζεται υποχώρηση της τάξης του 12,4% μέχρι το μέσον της χρονιάς⁷⁷.

Πλήγμα από το δυσμενές οικονομικό περιβάλλον φαίνεται ότι υφίστανται ορισμένοι κλάδοι των υπηρεσιών. Στον ραγδαία αναπτυσσόμενο τα τελευταία χρόνια κλάδο της Πληροφορικής (NACE 62), ο κύκλος υπηρεσιών υποχωρεί κατά περισσότερο από 18,0% το α' εξάμηνο σε σχέση με το ίδιο εξάμηνο του προηγούμενου έτους. Στον αντίποδα, αρκετά καλύτερη από αυτή που προβλεπόταν στις αρχές του 2009 είναι η πορεία του τουρισμού. Ο κύκλος εργασιών στον κλάδο σημείωσε πτώση της τάξης του 4,1% το τρίμηνο Ιαν.-Μαρ. του 2009 έναντι του ίδιου τριμήνου ένα χρόνο πριν, όμως στο δεύτερο τρίμηνο του έτους κινήθηκε έντονα ανοδικά, κατά 15,7%.

Συνολική αποτύπωση της πορείας της ελληνικής οικονομίας εν μέσω της διεθνούς οικονομικής ύφεσης αποτελεί η πορεία του ΑΕΠ το πρώτο εννιάμηνο του 2009: υποχώρησε κατά 1,1% σε σχέση με το ίδιο διάστημα του 2008, σε αντίθεση με την άνοδο κατά 2,5% που τότε παρουσίασε ως προς το 2007. Παρά την απώλεια της αναπτυξιακής δυναμικής των προηγούμενων ετών (μέσος ετήσιος ρυθμός οικονομικής μεγέθυνσης 3,3% τα έτη 2005-2008), η επίδοση της Ελλάδας ως προς το ΑΕΠ είναι, μαζί με την παρόμοια της Κύπρου, οι καλύτερες στην Ευρωζώνη, ενώ σε επίπεδο ΕΕ-27 υστερούν έναντι μόνο αυτής της Πολωνίας. Σε ύφεση της έκτασης του πρώτου εννιαμήνου συγκλίνουν οι τελευταίες εκτιμήσεις των διεθνών οργανισμών (Ευρ. Επιτροπή, ΟΟΣΑ) για το σύνολο του 2009, ενώ οριακά δυσμενέστερη είναι η σχετική πρόβλεψη του Υπουργείου Οικονομικών (1,2%)⁷⁸. Το 2010 αναμένεται εξασθένιση της ύφεσης, στο 0,3% σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και το

⁷⁵ Τα μεγέθη που αφορούν στην απασχόληση, στην ανεργία και στα χαρακτηριστικά της τελευταίας στην παρούσα ενότητα (1.7.2) αντλήθηκαν από την Έρευνα Εργατικού Δυναμικού της ΕΣΥΕ, με εξαίρεση αυτά για την Ευρωζώνη-16 και την ΕΕ-27, που προέρχονται από τη Eurostat.

⁷⁶ Πηγή: Νομισματική Πολιτική 2009 (Ενδιάμεση Έκθεση), Τράπεζα της Ελλάδος, Οκτώβριος 2009 και Δελτίο Τραπεζικής Χρηματοδότησης των εγχώριων επιχειρήσεων και νοικοκυριών, Τράπεζα της Ελλάδος, Οκτώβριος 2009.

⁷⁷ Η παρουσίαση των εξελίξεων στην παραγωγή/κύκλο εργασιών/δείκτη όγκου των συγκεκριμένων κλάδων, καθώς και των αντίστοιχων μεγεθών στους υπόλοιπους κλάδους που παρουσιάζονται στη συνέχεια βασίζονται σε στοιχεία από τους σχετικούς δείκτες που εκτιμά η ΕΣΥΕ (κατηγορίες στοιχείων Βιομηχανία, Εμπόριο-Υπηρεσίες στη θεματική ενότητα Στατιστικά Θέματα στο site της), εκτός αν δηλώνεται διαφορετική πηγή.

⁷⁸ Πηγές προβλέψεων στη συγκεκριμένη ενότητα (εκτός αν δηλώνεται αλλιώς): European Economic Forecast Autumn 2009, European Commission, November 2009, OECD Economic Outlook No. 86, November 2009, Εισηγητική Έκθεση Προϋπολογισμού 2010, Υπουργείο Οικονομικών, Νοέμβριος 2009.

Υπουργείο Οικονομικών, με τον ΟΟΣΑ να εκτιμά μικρότερη κάμψη της (0,7%), ενώ η επιστροφή σε αναπτυξιακή πορεία υπολογίζεται να επιτευχθεί το 2011.

Η πτώση του ΑΕΠ οφείλεται αφενός στη μειωμένη κατανάλωση των νοικοκυριών, καθώς οι δημόσιες καταναλωτικές δαπάνες ενισχύθηκαν ιδιαίτερα, αφετέρου στην έντονη πτώση του σχηματισμού κεφαλαίου. Η συρρίκνωση των εξαγωγών υπεραντισταθμίστηκε από την ευρύτερη πτώση των εισαγωγών, ενώ σε απόλυτα μεγέθη η διάσταση των δύο μειώσεων είναι μεγαλύτερη, καθώς παρά την άνοδό του τα τελευταία χρόνια, ο βαθμός κάλυψης των εισαγωγών της ελληνικής οικονομίας βρίσκεται στην περιοχή του 70,0% (2008). Η αποκλιμάκωση της τιμής του πετρελαίου αποτελεί τη βασική αιτία εξασθένησης των εισαγωγών, ενώ το αποτέλεσμα της αντικατοπτρίζεται και στο έλλειμμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών, που διαμορφώθηκε 25,3% χαμηλότερα σε σύγκριση με το διάστημα Ιαν.-Σεπτ. 2008, υποχωρώντας παράλληλα και ως ποσοστό επί του ΑΕΠ, από το 13,7% στο 10,2%.

Περαιτέρω υποχώρηση του σχηματισμού κεφαλαίου ανακόπηκε από την αύξηση των επενδύσεων στις κατασκευές εκτός κατοικιών, που αναλογούν περίπου στο 1/5 των συνολικών επενδύσεων. Η επέκταση της συγκεκριμένης κατηγορίας επενδύσεων οφείλεται και στην ταχύρρυθμη εκτέλεση του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων (ΠΔΕ), καθώς στο α' εννιάμηνο του 2009 είχε υλοποιηθεί σχεδόν το 89% του στόχου στον Κρατικό Προϋπολογισμό, αναδεικνύοντας τη σημασία του για την εξέλιξη της εγχώριας επενδυτικής δραστηριότητας⁷⁹.

Η διεύρυνση της ανεργίας αποτελεί τη σημαντικότερη κοινωνική επίπτωση του αντίκτυπου της διεθνούς οικονομικής ύφεσης στην ελληνική οικονομία. Ωστόσο η αύξησή της ήταν μικρότερη αυτής στην ΕΕ-27 και την Ευρωζώνη. Αναλυτικότερα, το α' τρίμηνο του 2009 το ποσοστό ανεργίας ανήλθε στην Ελλάδα στο 9,3% και το επόμενο τρίμηνο στο 8,9%, από 8,3% και 7,2% σε αυτή την περίοδο ένα χρόνο νωρίτερα. Στην ΕΕ-27 και στην Ευρωζώνη, το ποσοστό ανεργίας έφτασε το πρώτο τρίμηνο του 2009 στην περιοχή του 8,7% και 9,3% αντίστοιχα, επίπεδα στα οποία παρέμεινε και το δεύτερο, όταν τα ίδια τρίμηνα του 2008 κυμαινόταν μεταξύ 6,8-7% στην πρώτη οικονομική ζώνη και 7,3-7,6% στη δεύτερη. Τονίζεται όμως ότι τον Ιούλιο το ποσοστό ανεργίας στην ελληνική οικονομία αυξήθηκε περαιτέρω, στο 9,6% από 7,0% τον Ιούλιο του 2008, ενώ διαχρονικά τους καλοκαιρινούς μήνες αποκλιμακωνόταν, λόγω της αυξημένης εποχικής απασχόλησης.

Όπως και στο δεύτερο εξάμηνο του 2008, το α' εξάμηνο του 2009 η επίδραση των δυσμενών οικονομικών εξελίξεων στην ανεργία των γυναικών, που διαχρονικά είναι αρκετά υψηλότερη από εκείνη των ανδρών, είναι ηπιότερη: το ποσοστό της ανεργίας γυναικών αυξήθηκε κατά 1,2 ποσοστιαίες μονάδες (12,8% από 11,6%), ενώ η ανεργία στους άνδρες ήταν 1,5 ποσοστιαίες υψηλότερη, στο 6,6% από 5,1%. Η όξυνση της ανεργίας πλήττει κυρίως τους νέους 15-19 ετών και τις ηλικίες 45-64 ετών. Σε επίπεδο περιφερειών, τη μεγαλύτερη αναλογικά αύξηση εμφανίζουν πρωτίστως εκείνες που στο παρελθόν παρουσίαζαν χαμηλά ποσοστά ανεργίας (Κρήτη, Βόρειο Αιγαίο, Αττική). Ωστόσο σημαντική άνοδος παρατηρείται και σε περιοχές που ανέκαθεν αντιμετώπιζαν πρόβλημα υψηλής ανεργίας (Νότιο Αιγαίο). Για το σύνολο του 2009, Ευρωπαϊκή Επιτροπή και Υπουργείο Οικονομικών εκτιμούν ότι η ανεργία θα διαμορφωθεί στο 9,0%, ενώ δυσμενέστερες είναι οι εκτιμήσεις του ΟΟΣΑ (9,3%) και του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου (9,5%)⁸⁰. Σε ανοδική τροχιά αναμένεται να παραμείνει και το 2010, ξεπερνώντας το 10%, στην περιοχή του 10,2-10,5% σύμφωνα με τους διεθνείς οργανισμούς.

Μοναδική θετική εξέλιξη από την εξασθένηση της οικονομικής δραστηριότητας διεθνώς είναι η συνεχής αποκλιμάκωση του εναρμονισμένου πληθωρισμού (HICP), που επιταχύνθηκε κατά τη διάρκεια των πρώτων μηνών του 2009. Από τις αρχές μέχρι τα μέσα του 2008, διάστημα στο οποίο οι τιμές του πετρελαίου και των βασικών εμπορεύσιμων αγαθών βρίσκονταν σε έντονα ανοδική τροχιά, ο πληθωρισμός έφτασε στο 4,5% στην Ελλάδα και περίπου στο 3,5% στην Ευρωζώνη. Η λήξη της ανόδου των τιμών και η σταδιακή εξασθένησή τους το β' εξάμηνο του

⁷⁹ Ο βαθμός υλοποίησης του ΠΔΕ προκύπτει από επεξεργασία στοιχείων του Δελτίου Εκτέλεσης Προϋπολογισμού αρ.9/2009 του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους.

⁸⁰ World Economic Outlook, IMF, October 2009

2008, οδήγησαν σε υποχώρηση των πληθωριστικών πιέσεων και διαμόρφωση του εναρμονισμένου πληθωρισμού σε χαμηλότερα επίπεδα, της τάξης του 3,9% και 3,1% αντίστοιχα, ενώ περιορίστηκε και η μεταξύ Ελλάδας και Ευρωζώνης διαφορά. Οι πτωτικές τάσεις εντάθηκαν το πρώτο εφτάμηνο του 2009, ωστόσο το τρίμηνο Αυγούστου-Οκτωβρίου παρατηρούνται στην Ελλάδα, όπως και στην Ευρωζώνη, τάσεις ανακοπής της εξασθένησης του πληθωρισμού, με αποτέλεσμα στο δεκάμηνο να διαμορφώνεται εγχώρια στο 1,2%, από 4,5% όμως ένα χρόνο νωρίτερα⁸¹. Στην περιοχή του 1,1-1,2% κινούνται επίσης οι προβλέψεις της Ευρ. Επιτροπής, του ΟΟΣΑ, του ΔΝΤ και του Υπουργείου Οικονομικών για το σύνολο του 2009. Το 2010 αναμένεται μικρή άνοδος του, στο 1,2% σύμφωνα με το Υπουργείο Οικονομικών και την Ευρ. Επιτροπή, ελαφρά υψηλότερα βάσει των προβλέψεων του ΔΝΤ(1,7%) και του ΟΟΣΑ(2,0%), ενώ για το 2011 διαφέρουν, με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να αναμένει συνέχιση της άυξήσής του και τον ΟΟΣΑ μικρή αποκλιμάκωσή του.

Στο πεδίο των δημόσιων οικονομικών, το πρόβλημα τιθάσευσης των ελλειμμάτων του Κρατικού Προϋπολογισμού (Κεντρικής Κυβέρνησης) και της Γενικής Κυβέρνησης που είχε αρχίσει να εντείνεται από το 2008, οξύνθηκε σημαντικά. Οι δαπάνες του Τακτικού Προϋπολογισμού αυξήθηκαν κατά 13,6% το α' εννιάμηνο 2009, έναντι στόχου 9,1% στον Προϋπολογισμό του 2009, ενώ τα έσοδα υποχώρησαν κατά 3,2%, έναντι στόχου αύξησης κατά 15%. Εντονότερη ανισορροπία παρατηρείται μεταξύ των σχετικών μεγεθών της Κεντρικής Κυβέρνησης, με την άνοδο των δαπανών να ανέρχεται στο 14,3% και την πτώση των εσόδων στο 8,3%, έχοντας σαν αποτέλεσμα το έλλειμμα του σχετικού ισοζυγίου να ανέλθει για την περίοδο Ιαν.-Σεπτ. στο 12,9% του ΑΕΠ, σχεδόν διπλάσιο του αντίστοιχου το 2008 (6,8%)⁸². Στο 12,7% υπολογίζουν ότι θα διαμορφωθεί στο σύνολο του 2009 Ευρ. Επιτροπή, ΟΟΣΑ και Υπουργείο Οικονομικών το έλλειμμα της Γενικής Κυβέρνησης. Ωστόσο το 2010 εκτιμάται ότι θα παρουσιάσει αποκλιμάκωση, μικρού βαθμού σύμφωνα με την Ευρ. Επιτροπή (12,2%), μεγαλύτερου βαθμού σύμφωνα με τον ΟΟΣΑ (9,8%) και το Υπουργείο Οικονομικών (9,1%). Η ευρεία διάσταση ανάμεσα στους στόχους για τις δαπάνες και τα έσοδα και στην επίτευξή τους οφείλεται κατά ένα μέρος στην υλοποίηση του σχεδίου στήριξης της ρευστότητας του τραπεζικού συστήματος, όπως επίσης και στην εξασθένηση της κατανάλωσης καθώς και στη σημαντική πτώση της παραγωγής και του κύκλου εργασιών σε βασικούς τομείς, που αναλύθηκε παραπάνω.

⁸¹ Τα στοιχεία για τον ετήσιο ρυθμό μεταβολής του πληθωρισμού ανα μήνα, από τα οποία υπολογίστηκαν οι περιοδικές μεταβολές, προέρχονται από τα σχετικά στοιχεία για τον ΗΙCΡ της Eurostat.

⁸² Πηγές: Για το έλλειμμα σε απόλυτα μεγέθη, Δελτίο Εκτέλεσης Προϋπολογισμού, αρ. 9/2009, Γενικό Λογιστήριο του Κράτους. Για την προσαρμογή ως προς το ΑΕΠ, αναθεωρημένες εκτιμήσεις Τριμηνιαίων Εθνικών Λογαριασμών ΕΣΥΕ.

2.1 Περιφερειακή Ανάλυση⁸³

Η αναπτυξιακή επίδοση των περιφερειών της χώρας συνδέεται άμεσα με παράγοντες όπως το πληθυσμιακό τους μέγεθος, ο βαθμός αστικοποίησής τους, η παραγωγική διάρθρωση και η γεωγραφική θέση. Αυτοί οι παράγοντες ενδεχομένως, να περιορίζουν τη δυνατότητα μιας περιφέρειας να προχωρήσει στη συγκρότηση ενός δυναμικά εξελισσόμενου παραγωγικού προτύπου. Με εξαίρεση τα δύο μητροπολιτικά κέντρα της Αθήνας και της Θεσσαλονίκης, οι υπόλοιπες περιφέρειες της χώρας δε φαίνεται να διαθέτουν την απαιτούμενη κρίσιμη μάζα σε επίπεδο χωρικού, πληθυσμιακού, παραγωγικού και τεχνολογικού δυναμικού. Ενδεικτικό είναι το γεγονός ότι η πληθυσμιακή πυκνότητα ανά τετραγωνικό χιλιόμετρο (τ.χ.) κυμαίνεται από 31,7 κατοίκους στη Δυτική Μακεδονία έως 1.063,3 στην Αττική, γεγονός που συνδέεται με το ανάγλυφο της χώρας και την αστικότητα που επιδεικνύει κάθε περιοχή ξεχωριστά.

Αυτό έχει ως αποτέλεσμα να δυσχεραίνεται η αντιμετώπιση των πολλαπλών προκλήσεων και προβλημάτων που συνδέονται με τα διαρθρωτικά προβλήματα της οικονομίας στο σύνολό της και τα οποία αποτελούν και διαρθρωτικά προβλήματα κάθε περιφέρειας. Συνέπεια αυτών, είναι η σχετικά αργή πραγματική σύγκλιση αρκετών περιφερειών της χώρας με το μέσο όρο των περιφερειών της ΕΕ-27. Έτσι, παρά τους υψηλούς ρυθμούς ανάπτυξης της χώρας, οι περιφερειακές ανισότητες σε όρους αναπτυξιακών επιδόσεων, απασχόλησης και παραγωγικότητας εργασίας είναι σημαντικές.

Η συμμετοχή κάθε περιφέρειας στην ανάπτυξη της χώρας, ο ρυθμός ανάπτυξης της οποίας εξακολούθησε τα τελευταία χρόνια να είναι μεγαλύτερος από εκείνο του ευρωπαϊκού μέσου όρου, εμφανίζει διαφοροποιήσεις. Την τριετία 2005-2007, 6 από τις 13 περιφέρειες εμφάνισαν ρυθμό μεγέθυνσης⁸⁴ ανώτερο του εθνικού μέσου όρου. Μεταξύ αυτών η Δυτική Μακεδονία πέτυχε τη μεγαλύτερη άνοδο του ακαθάριστου προϊόντος της (4,6%), και ακολούθησαν η Αττική (4,5%), η Πελοπόννησος (4,4%), τα Ιόνια Νησιά και το Νότιο Αιγαίο (4,1%). Αντίθετα, υστέρηση σε σχέση με το μέσο όρο της χώρας εμφανίζουν το Βόρειο Αιγαίο, η Δυτική Ελλάδα, η Ανατολική Μακεδονία-Θράκη, με το μικρότερο ρυθμό αύξησης να καταγράφεται στη Θεσσαλία⁸⁵.

Η ταχύρρυθμη μεγέθυνση αρκετών περιφερειών είχε ως συνέπεια ο ρυθμός ανόδου του κατά κεφαλή ΑΕΠ σε τρέχουσες τιμές να ξεπεράσει εκείνο της χώρας (6,5% κατά μέσο όρο τη δεδομένη χρονική περίοδο) σε επτά από αυτές. Η μεγαλύτερη άνοδος καταγράφεται στη Δυτική Μακεδονία και την Πελοπόννησο (8,1% και 8% αντίστοιχα), ενώ η μικρότερη στη Θεσσαλία (4,2%). Το 2007 το χαμηλότερο κατά κεφαλήν ΑΕΠ παρουσιάζεται στη Δυτική Ελλάδα, αντιστοιχώντας στα 2/3 σχεδόν του μέσου κατά κεφαλήν ΑΕΠ της χώρας (12.800 ευρώ ανά κάτοικο) και το μεγαλύτερο στην Αττική (28.000 ευρώ ανά κάτοικο)(Πίνακας 2.1 στο τέλος του κεφαλαίου).

Με βάση το κατά κεφαλή ΑΕΠ εκφρασμένο σε ΜΑΔ, η περιφέρεια Αττικής είναι η μοναδική της χώρας όπου το 2006 ξεπερνά τον κοινοτικό μέσο όρο, ενώ παράλληλα συγκαταλέγεται μεταξύ των 10 περιφερειών της ευρωπαϊκής ένωσης με τη μεγαλύτερη αύξηση μεταξύ 2000 και 2006 (6th Progress Report on Economic and Social Cohesion). Οι περιφέρειες που με βάση την προγραμματική περίοδο 2007-2013 ανήκουν στο στόχο «Σύγκλιση», εμφάνισαν το 2006 κατά κεφαλή ΑΕΠ μικρότερο από το 75% του μέσου όρου της ΕΕ-27, με εξαίρεση την Κρήτη και την Πελοπόννησο. Αντίστοιχα, στην Κεντρική και στη Δυτική Μακεδονία, οι οποίες

⁸³ Συνοπτική παρουσίαση μεγεθών που αφορούν στις περιφέρειες γίνεται στους Πίνακες 2.1 και 2.2 στο τέλος του Κεφαλαίου 2.

⁸⁴ Ρυθμός ανάπτυξης ΑΕΠ σε σταθερές τιμές 2000, εκφρασμένος ως ποσοστό μεταβολής σε σχέση με το προηγούμενο έτος.

⁸⁵ ΕΣΥΕ, Περιφερειακοί Εθνικοί Λογαριασμοί

εντάσσονται σε μεταβατικό καθεστώς με φθίνουσα κλίμακα «phasing-out», το κατά κεφαλή ΑΕΠ ανήλθε στο 76% του μέσου όρου της ΕΕ-27, ενώ στη Στερεά Ελλάδα και στο Νότιο Αιγαίο, περιφέρειες οι οποίες είναι επιλέξιμες στο στόχο «Περιφερειακή ανταγωνιστικότητα και απασχόληση» διαμορφώθηκε στο 94% και 96% του κοινοτικού μέσου όρου.

Σημαντική είναι, τέλος, η βελτίωση που παρατηρείται σε βασικές υποδομές οι οποίες προσφέρουν τη δυνατότητα καλύτερης επικοινωνίας και πρόσβασης μεταξύ των διαφόρων περιοχών της περιφέρειας. Προς την κατεύθυνση αυτή και στα πλαίσια του 13^{ου} Γενικού Στόχου του ΕΣΠΑ 2007-2013 («ανάπτυξη, εκσυγχρονισμός των φυσικών υποδομών και των συναφών υπηρεσιών του συστήματος μεταφορών της χώρας») συμβάλλει η υλοποίηση έργων μέσα από το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Ενίσχυση της Προσπελασιμότητας», με στόχο την αναβάθμιση ή και την κατασκευή του οδικού δικτύου, του σιδηρόδρομου, των λιμανιών και των αεροδρομίων της χώρας για την ενίσχυση της εμπορικής και τουριστικής δραστηριότητας.

2.1.1 Αγορά Εργασίας

Η απασχόληση του εργατικού δυναμικού συνδέεται άμεσα με την αναπτυξιακή πορεία κάθε περιφέρειας. Μεταξύ των δεκατριών περιφερειών της χώρας παρατηρείται ανομοιομορφία στη συμμετοχή στην απασχόληση. Την τριετία 2005-2008 σημειώνεται άνοδος της απασχόλησης, στα άτομα ηλικίας 15-64 ετών, σε όλες τις περιφέρειες εκτός της Κρήτης, με μεγαλύτερη εκείνη στη Δυτική Μακεδονία, κατά 4,4 εκατοστιαίες μονάδες⁸⁶. Παρά τη θετική αυτή εξέλιξη όμως, η συγκεκριμένη περιφέρεια εξακολούθησε το 2008 να κατέχει το μικρότερο ποσοστό απασχολούμενων επί του εργατικού δυναμικού με 56,5%, σε αντίθεση με την Πελοπόννησο όπου προσέγγισε το 65,8% (Πίνακας 2.2, στο τέλος του κεφαλαίου). Η Πελοπόννησος είναι και η μόνη περιφέρεια της χώρας όπου το ποσοστό απασχόλησης είναι αντίστοιχο του κοινοτικού μέσου όρου (65,9% το 2008 στην ΕΕ-27). Σε σύγκριση με το σύνολο της χώρας (61,9%), το συγκεκριμένο έτος μόνο τρεις επιπλέον περιφέρειες (Ιόνια Νησιά, Αττική και Κρήτη) πέτυχαν μεγαλύτερο ποσοστό⁸⁷.

Οι συγκεκριμένες επιδόσεις, τόσο σε εθνικό όσο και σε περιφερειακό επίπεδο, είναι αποτέλεσμα της χαμηλής συμμετοχής των γυναικών στην αγορά εργασίας. Αν και στην πλειοψηφία των περιφερειών η γυναικεία απασχόληση αυξήθηκε μεταξύ 2005 και 2008 με ρυθμό μεγαλύτερο από εκείνο των ανδρών, το χάσμα στην απασχόληση ανάμεσα στα δύο φύλα παρέμεινε υψηλό. Το 2008, σε οχτώ περιφέρειες της χώρας, το ποσοστό απασχόλησης στους άνδρες είναι μεγαλύτερο του εθνικού (75%) και ευρωπαϊκού μέσου όρου (72,7%), όταν στις γυναίκες το αντίστοιχο ποσοστό είναι μεγαλύτερο της χώρας (48,7%) μόνο στα Ιόνια Νησιά, την Πελοπόννησο, την Αττική και την Κρήτη. Έτσι, το μεγαλύτερο πρόβλημα πρόσβασης στην αγορά εργασίας αντιμετωπίζουν οι γυναίκες στο Βόρειο Αιγαίο, τη Δυτική Μακεδονία και τη Δυτική Ελλάδα, όπου περίπου μόνο δύο στις πέντε γυναίκες εργάζονται.

Όσον αφορά στη μερική απασχόληση ως μορφή εργασίας, αυτή εμφανίζεται περιορισμένη σε σχέση με άλλες χώρες της Ευρώπης. Σε απόλυτο αριθμό η πλειοψηφία των μερικώς απασχολούμενων είναι συγκεντρωμένη στα μεγάλα αστικά κέντρα της Αθήνας και της Θεσσαλονίκης. Ωστόσο, η μερική απασχόληση είναι περισσότερο διαδεδομένη σε περιφέρειες όπως η Δυτική Μακεδονία, η Στερεά Ελλάδα και η Θεσσαλία, όπου κυμαίνεται μεταξύ 7%-10% της συνολικής απασχόλησης (υποδιπλάσια του μέσου όρου της ΕΕ-27), ενώ η περιφέρεια με τη μικρότερη διάχυση είναι το Βόρειο Αιγαίο όπου δεν ξεπερνά το 3%. Λιγότερο διαδεδομένη είναι επίσης στις περιφέρειες Αττικής και Κεντρικής Μακεδονίας, με την Αττική να εμφανίζει το δεύτερο χαμηλότερο ποσοστό μερικής απασχόλησης μεταξύ των περιφερειών της χώρας.

Σε σχέση με τους τομείς οικονομικής δραστηριότητας⁸⁸, ο τομέας των υπηρεσιών συγκεντρώνει την πλειοψηφία των απασχολούμενων, αν και μεταξύ των περιφερειών η

⁸⁶ Τα στοιχεία για την αγορά εργασίας ανά περιφέρεια της χώρας βασίζονται στην Έρευνα Εργατικού Δυναμικού της ΕΣΥΕ και της Eurostat (NUTS II).

⁸⁷ Έρευνα Εργατικού Δυναμικού, ΕΣΥΕ, «Πληθυσμός με βάση την κατάσταση απασχόλησης και ΥΠΑ μόνιμης κατοικίας».

⁸⁸ Έρευνα Εργατικού Δυναμικού, ΕΣΥΕ. Τα στοιχεία προέκυψαν από την επεξεργασία των στοιχείων «Απασχολούμενοι κατά μονοψήφιες κατηγορίες οικονομικής δραστηριότητας, φύλο, βαθμό αστικότητας και ΥΠΑ μόνιμης κατοικίας».

κατανομή διαφέρει, επηρεαζόμενη από την παραγωγική διάρθρωση κάθε περιοχής. Στον πρωτογενή τομέα, το μεγαλύτερο ποσοστό απασχόλησης το 2008 καταγράφεται στην Πελοπόννησο, με το 1/3 σχεδόν των εργαζομένων να απασχολείται στη γεωργία και την κτηνοτροφία, ενώ το μικρότερο στην Αττική, όπου δεν ξεπερνά το 1%. Πάντως, στο συγκεκριμένο τομέα και σε όλες ανεξαρτήτως τις περιφέρειες της χώρας, παρατηρείται πτώση της απασχόλησης διαχρονικά. Όσον αφορά στο δευτερογενή τομέα, η μεγαλύτερη απασχόληση παρατηρείται στη Δυτική Μακεδονία (31,9%), λόγω του μεγάλου αριθμού εργαζομένων στα ορυχεία λιγνίτη και στην παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας, ενώ η μικρότερη στο Βόρειο Αιγαίο (16,8%). Στο συγκεκριμένο επίσης τομέα, και για όλες τις περιφέρειες, με εξαίρεση το Βόρειο Αιγαίο, καταγράφεται πτώση της απασχόλησης στη μεταποίηση, η οποία όμως αντισταθμίζεται από την αύξηση της απασχόλησης στον κατασκευαστικό κλάδο. Τέλος, στον τριτογενή τομέα το μεγαλύτερο ποσοστό απασχόλησης παρατηρείται στην Αττική (76,8%) και το Νότιο Αιγαίο (74%), γεγονός που συνδέεται με την ανάπτυξη των χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών και του τουρισμού αντίστοιχα, ενώ η μικρότερη συμμετοχή συναντάται στην Πελοπόννησο (51,7%). Ενδεικτικό της σημασίας του τουρισμού για την απασχόληση στη χώρα, αποτελεί το γεγονός ότι το Νότιο Αιγαίο και τα Ιόνια Νησιά συγκαταλέγονται μεταξύ των 10 περιφερειών της ΕΕ-27 με τη μεγαλύτερη τιμή ως προς το δείκτη «αφίξεις ανά κάτοικο σε ξενοδοχεία και συναφή καταλύματα», καταλαμβάνοντας την 5^η και 8^η θέση αντίστοιχα μεταξύ των περιφερειών της ΕΕ-27 (6th Progress Report on Economic and Social Cohesion, European Commission).

Με βάση το μορφωτικό επίπεδο, το μεγαλύτερο μερίδιο απασχολούμενων με τριτοβάθμια εκπαίδευση, εμφανίζεται στην περιφέρεια Αττικής (32,5%), ενώ υψηλότερο ποσοστό σε σχέση με το σύνολο της χώρας, αλλά και της ΕΕ-27, παρατηρείται επίσης στην Κεντρική Μακεδονία (27,2%). Αντίθετα, στις λοιπές περιφέρειες το ποσοστό των απασχολούμενων με τριτοβάθμια εκπαίδευση υπολείπεται του μέσου όρου της χώρας, με το μικρότερο να καταγράφεται στο Νότιο Αιγαίο, όπου μόλις ένας στους έξι περίπου απασχολούμενους έχει λάβει πανεπιστημιακή εκπαίδευση. Ωστόσο, θα πρέπει να σημειωθεί ότι η συμμετοχή των ατόμων αυτών αυξάνεται την τελευταία οκταετία σε όλες τις περιφέρειες της χώρας. Από την άλλη πλευρά, η συμμετοχή στην αγορά εργασίας των απασχολούμενων με χαμηλό μορφωτικό επίπεδο, αν και ακολουθεί πτωτική πορεία τα τελευταία χρόνια, είναι μεγάλη σε αρκετές περιοχές της χώρας. Ενδεικτικά, στα Ιόνια Νησιά το 2008 το ποσοστό προσεγγίζει το 53,5%, ποσοστό δηλαδή που είναι υπερδιπλάσιο του μέσου όρου της ΕΕ-27. Μεταξύ των δύο φύλων, οι γυναίκες απασχολούμενες όπου έχουν ολοκληρώσει την τριτοβάθμια εκπαίδευση υπερτερούν των ανδρών σε όλες τις περιφέρειες της χώρας, τάση αντίθετη με εκείνη στα άτομα με χαμηλό μορφωτικό επίπεδο.

Τέλος, με βάση τη θέση στο επάγγελμα η αυτοαπασχόληση είναι αρκετά διαδεδομένη στην Πελοπόννησο και τα Ιόνια Νησιά, με το ποσοστό να φτάνει το 42,3% και 38,1% αντίστοιχα, όταν στην Αττική δεν ξεπερνά το 20%. Αντίθετα, στην Αττική κυριαρχούν οι μισθωτοί υπάλληλοι, καθώς σχεδόν οχτώ στους δέκα εργάζονται υπό αυτή τη μορφή απασχόλησης. Τέλος, στην Πελοπόννησο συναντάται το μεγαλύτερο ποσοστό των απασχολούμενων σε οικογενειακές επιχειρήσεις (11,3%), γεγονός που συνδέεται άμεσα και με την ανάπτυξη των γεωργικών επαγγελμάτων.

2.1.2 Ανεργία

Το ποσοστό ανεργίας, αν και εμφανίζει κάμψη σε όλες τις περιφέρειες της χώρας, επιδεικνύει σημαντική διαφοροποίηση μεταξύ αυτών. Η περιφέρεια που πλήττεται εντονότερα είναι η Δυτική Μακεδονία, με το ποσοστό να προσεγγίζει το 12,5% το 2008, έχοντας ωστόσο υποχωρήσει κατά 5,5 εκατοστιαίες μονάδες σε σχέση με το 2005, έτος όπου και παρατηρήθηκε η μεγαλύτερη ανεργία της τελευταίας οκταετίας στην περιοχή (Πίνακας 2.2 στο τέλος του κεφαλαίου). Οι δυσχέρειες στην ανεύρεση εργασίας σε πολλές περιοχές της χώρας καταδεικνύονται από το γεγονός ότι το ποσοστό ανεργίας σε οκτώ επιπλέον περιφέρειες το 2008 είναι μεγαλύτερο από εκείνο της χώρας. Αντίθετα, μικρότερο είναι το

ποσοστό στις περιφέρειες Αττικής, Πελοποννήσου, Κρήτης και στο Βόρειο Αιγαίο, όπου καταγράφεται και η μικρότερη τιμή (4,5% το 2008)⁸⁹.

Από την ανεργία πλήττονται κυρίως οι γυναίκες και οι νέοι. Είναι χαρακτηριστικό, ότι σε όλες τις περιφέρειες της χώρας το ποσοστό ανεργίας των γυναικών είναι τουλάχιστον διπλάσιο από εκείνο των ανδρών. Ωστόσο, τα μέτρα που έχουν ληφθεί τα τελευταία χρόνια, είχαν ως αποτέλεσμα η ανεργία των γυναικών να υποχωρήσει συστηματικά. Μάλιστα, στην περιφέρεια Βορείου Αιγαίου το ποσοστό ανεργίας στις γυναίκες κατέγραψε πτώση 10 περίπου ποσοστιαίων μονάδων σε σχέση με το 2005. Η περιφέρεια με το μεγαλύτερο ποσοστό ανεργίας στις γυναίκες το 2008 είναι η Δυτική Μακεδονία (19,3%) και με το μικρότερο η Αττική (8,6%).

Από την άλλη πλευρά, με βάση τα ηλικιακά χαρακτηριστικά, οι νέοι ηλικίας 15 έως 24 ετών αντιμετωπίζουν το μεγαλύτερο πρόβλημα πρόσβασης στην αγορά εργασίας. Στη Δυτική Μακεδονία ένας στους τρεις νέους αυτής της ηλικίας δε μπορεί να βρει εργασία, ενώ αντίστοιχα υψηλά είναι τα ποσοστά στη Δυτική Ελλάδα (31,2%), την Ήπειρο (30,7%), και τη Στερεά Ελλάδα (28,1%). Αντίθετα, μικρότερο πρόβλημα αντιμετωπίζουν οι νέοι στην Κρήτη και το Νότιο Αιγαίο με το ποσοστό ανεργίας να είναι μικρότερο και από το μέσο όρο της ΕΕ-27 (13,9% και 14,9%).

Τέλος, σε σταθερά υψηλά επίπεδα κυμαίνεται το ποσοστό των μακροχρόνια ανέργων. Το 2008 στην Δυτική Μακεδονία και την Ήπειρο, αν και έχει υποχωρήσει σε σχέση με το 2005, καταγράφεται το μεγαλύτερο ποσοστό μακροχρόνιας ανεργίας, 7,2% και 6,4%, με αποτέλεσμα παραπάνω από τα μισά άτομα να παραμένουν χωρίς εργασία για χρονικό διάστημα μεγαλύτερο από δώδεκα μήνες.

2.1.3 Παραγωγικότητα της Εργασίας

Η παραγωγικότητα της εργασίας μετρούμενη ως το κατά κεφαλή ΑΕΠ σε ΜΑΔ ανά απασχολούμενο, εμφανίζεται υψηλότερη του μ.ο. της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ-27=100), στην Αττική, το Νότιο Αιγαίο και την Στερεά Ελλάδα (135%, 110% και 101,5% αντίστοιχα). Το γεγονός αυτό καταδεικνύει την ανάγκη για βελτίωση της παραγωγικής διαδικασίας μέσα από παρεμβάσεις για την τεχνολογική ανάπτυξη και εξειδίκευση, αλλά και την παραγωγή αγαθών και υπηρεσιών μεγαλύτερης προστιθέμενης αξίας.

2.1.4 Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία

Το 2007, η αύξηση στην Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία (ΑΠΑ) που καταγράφεται στις περιφέρειες της Κρήτης, του Νοτίου Αιγαίου και των Ιονίων Νήσων είναι μεγαλύτερη από εκείνη στο σύνολο της χώρας (6,8%), ενώ μικρότερη αυτής είναι η αύξηση στις περιφέρειες της Στερεάς Ελλάδας και της Αν. Μακεδονίας-Θράκης⁹⁰.

Στον πρωτογενή τομέα, τη μεγαλύτερη μείωση το 2007 παρουσίασε η περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας, ενώ τη μεγαλύτερη αύξηση οι περιφέρειες της Αττικής και της Δυτικής Μακεδονίας. Η ΑΠΑ του δευτερογενή τομέα κινήθηκε ανοδικά στο σύνολο της χώρας κατά 3,6%. Τη μεγαλύτερη αύξηση παρουσίασαν οι περιφέρειες Δυτικής Ελλάδας και Δυτικής Μακεδονίας. Τέλος, στον Τριτογενή Τομέα όπου η ΑΠΑ ενισχύθηκε στο σύνολο της χώρας κατά 8,1%, τη μεγαλύτερη αύξηση παρουσίασε η περιφέρεια της Κρήτης.

Τέλος, όσον αφορά στη συμμετοχή των περιφερειών στην δημιουργία της συνολικής εγχώριας Ακαθάριστης Προστιθέμενης Αξίας, στον πρωτογενή τομέα το μεγαλύτερο μερίδιο το 2007, κατέχουν η Κεντρική Μακεδονία (19,1%), η Θεσσαλία (11,1%) και η Δυτική Ελλάδα (10,9%). Στο δευτερογενή τομέα, το μεγαλύτερο μερίδιο κατέχει η Αττική με 31% και ακολουθεί η Κεντρική Μακεδονία με 18%, ενώ στον τριτογενή τομέα από τις περιφέρειες Αττικής και Κεντρικής Μακεδονίας προέρχεται πολύ περισσότερο από το μισό της συνολικής Ακαθάριστης Προστιθέμενης Αξίας (69,3%).

⁸⁹ Έρευνα Εργατικού Δυναμικού, ΕΣΥΕ, «Πληθυσμός με βάση την κατάσταση απασχόλησης και ΥΠΑ μόνιμης κατοικίας».

⁹⁰ ΕΣΥΕ, Περιφερειακοί Εθνικοί Λογαριασμοί.

2.1.5 Μορφωτικό Επίπεδο

Η Αττική είναι η περιφέρεια με την υψηλότερη αναλογία κατοίκων-αποφοίτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στα άτομα ηλικίας 25 έως 64 ετών (28% το 2007) η οποία είναι διπλάσια από την περιφέρεια με το μικρότερο ποσοστό (Νότιο Αιγαίο 12%). Στον αντίποδα, τα άτομα της συγκεκριμένης ηλικιακής ομάδας με χαμηλό μορφωτικό επίπεδο, αποτελούν σημαντικό μέρος του πληθυσμού σε περιφέρειες όπως η Ανατολική Μακεδονία-Θράκη, η Δυτική Μακεδονία, τα Ιόνια Νησιά και το Νότιο Αιγαίο όπου το ποσοστό ξεπερνά το 50%, όταν ο μέσος όρος στην ΕΕ-27 το 2007 δεν υπερβαίνει το 30%⁹¹.

Η ύπαρξη μεγάλου ποσοστού του πληθυσμού με χαμηλό μορφωτικό επίπεδο, συνδέεται άμεσα με τη χαμηλή συμμετοχή των πολιτών στη δια βίου μάθηση, για την ανάπτυξη της οποίας είναι απαραίτητη η ύπαρξη προϋποθέσεων που σχετίζονται με κοινωνικο-οικονομικές κυρίως δομές μιας περιοχής. Έτσι, σε περιοχές στις οποίες συναντάται μεγάλος αριθμός ατόμων με χαμηλή εκπαίδευση ή όπου το ποσοστό εγκατάλειψης του σχολείου είναι υψηλό, η ανάπτυξη της δια βίου μάθησης είναι δύσκολη. Αυτό το φαινόμενο παρουσιάζεται και στην Ελλάδα, όπου το μεγαλύτερο ποσοστό στη δια βίου μάθηση συναντάται στην Αττική και την Κεντρική Μακεδονία (3,8% αντίστοιχα), ενώ το μικρότερο στο Νότιο Αιγαίο (0,7%). Ωστόσο, το ΕΣΠΑ, κυρίως μέσω του επιχειρησιακού προγράμματος «Εκπαίδευση και δια Βίου Μάθηση», δίνει τη δυνατότητα στα πλαίσια της υλοποίησης σχεδίων επιμόρφωσης, πρακτικής άσκησης σε απόφοιτους δημοσίων και ιδιωτικών ΙΕΚ, καθώς και άλλων έργων με παραπλήσιο περιεχόμενο σε διάφορες περιφέρειες της χώρας.

2.1.6 Συμβολή του ΕΣΠΑ 2007-2013 στην προώθηση της Περιφερειακής Συνοχής

Η Ελκυστικότητα της Ελλάδας και των περιφερειών ως τόπου επενδύσεων, εργασίας και διαβίωσης αποτελεί την 5^η Θεματική Προτεραιότητα του ΕΣΠΑ 2007-2013, η οποία εξειδικεύεται στους πέντε Γενικούς Στόχους του ΕΣΠΑ που περιλαμβάνει⁹². Τα Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα του ΕΣΠΑ έχουν οριζόντια συμβολή στην επίτευξη των Γενικών Στόχων της συγκεκριμένης Θεματικής Προτεραιότητας.

Αναλυτικότερα, για την υλοποίηση του αναπτυξιακού σχεδιασμού της χώρας κατά την προγραμματική περίοδο 2007-2013, η Ελλάδα έχει χωρισθεί σε πέντε χωρικές ενότητες, σε καθεμία από τις οποίες αντιστοιχεί ένα Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα (ΠΕΠ)⁹³, με σκοπό πέραν των τομεακών προγραμμάτων να δοθεί έμφαση στα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά κάθε περιφέρειας. Μέσα από τα ΠΕΠ και για όλες τις περιφέρειες καλύπτεται ένας κοινός κορμός παρεμβάσεων (άξονες προτεραιότητας) που στοχεύουν στη βελτίωση των υποδομών και των υπηρεσιών προσπελασιμότητας, την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας, την ψηφιακή σύγκλιση και την αειφόρο ανάπτυξη (περιβάλλον, πολιτισμός, υγεία και κοινωνική αλληλεγγύη).

Στους Άξονες Προτεραιότητας, των Περιφερειακών Επιχειρησιακών Προγραμμάτων περιλαμβάνονται παρεμβάσεις που αφορούν το οδικό δίκτυο κάθε περιοχής με σκοπό να βελτιωθεί η πρόσβαση σε χώρους ανάπτυξης οικονομικών δραστηριοτήτων, καθώς και σε ορεινές και απομακρυσμένες περιοχές, όπως και έργα κατασκευής-αναβάθμισης σιδηροδρομικών γραμμών και λιμένων. Παράλληλα περιλαμβάνονται παρεμβάσεις που στοχεύουν στην αναβάθμιση οικιστικών περιοχών και στη βελτίωση-δημιουργία μονάδων δευτεροβάθμιας και τριτοβάθμιας Νοσοκομειακής φροντίδας. Επίσης, στόχος των Περιφερειακών Προγραμμάτων στην προγραμματική περίοδο 2007-2013 είναι η ενίσχυση της λειτουργίας δομών φροντίδας ηλικιωμένων («Βοήθεια στο Σπίτι» και μονάδες «Κοινωνικής Μέριμνας»), αλλά και η ενδυνάμωση της κοινωνικής συνοχής και βελτίωσης της ποιότητας ζωής ηλικιωμένων και ατόμων που χρήζουν κατ' οίκον βοήθειας. Παράλληλα, προβλέπεται η εφαρμογή προγραμμάτων για τη χρηματοδότηση έργων προστασίας, ανάδειξης και απόδοσης σε λειτουργική χρήση μνημειακών χώρων, την περιβαλλοντική προστασία και την τουριστική προβολή περιοχών και νησιών. Επιπρόσθετα, βασικό στόχο των ΠΕΠ αποτελεί, μέσα από τη

⁹¹ Τα συγκεκριμένα στοιχεία προέρχονται από την Eurostat (Regional Education Statistics).

⁹² Αναλυτική παρουσίαση των πέντε Γενικών Στόχων γίνεται στο επόμενο κεφάλαιο της παρούσας έκθεσης.

⁹³ Ε.Π. Μακεδονίας – Θράκης, Ε.Π. Δυτικής Ελλάδας - Πελοποννήσου - Ιονίων Νήσων, Ε.Π. Κρήτης και Νήσων Αιγαίου, Ε.Π. Θεσσαλίας- Στερεάς Ελλάδας – Ηπείρου, Ε.Π. Αττικής.

χρηματοδότηση των δράσεων, η ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και της εξωστρέφειας των περιφερειών. Για τον σκοπό αυτό, μέσα από σχετικές παρεμβάσεις που περιλαμβάνονται στους Άξονες Προτεραιότητας των Περιφερειακών Προγραμμάτων, δίνεται βαρύτητα στην ανασυγκρότηση του παραγωγικού ιστού κάθε περιφέρειας σε κλάδους και υπηρεσίες υψηλότερης προστιθέμενης αξίας, οι οποίοι πρέπει να ενσωματώσουν τις εξελίξεις στην τεχνολογική πρόοδο και στην καινοτομία. Ο σχεδιασμός των προγραμμάτων σκοπεύει επίσης στην επέκταση της επιχειρηματικότητας με εξαγωγικό προσανατολισμό, στην κινητοποίηση των ενδογενών πόρων και στην προσέλκυση εξωτερικών επενδύσεων και δραστηριοτήτων υψηλής τεχνολογίας. Για την τόνωση της επιχειρηματικότητας σημαντικό επίσης βάρος μέσα από τα ΠΕΠ δίνεται και στην ψηφιακή σύγκλιση για την αξιοποίηση των τεχνολογιών πληροφορικής και επικοινωνιών.

Λοιπά Επιχειρησιακά Προγράμματα που θα βοηθήσουν στην υλοποίηση των στόχων της 5^{ης} Θεματικής Προτεραιότητας και επομένως στην ενδυνάμωση της περιφερειακής συνοχής είναι τα ΕΠ «Ενίσχυση της Προσπελασιμότητας», «Περιβάλλον/Αειφόρος Ανάπτυξη», «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού» και «Εκπαίδευση και δια Βίου Μάθηση».

2.2 Κοινωνικοοικονομικές Τάσεις και Προτεραιότητες-Στόχοι ΕΣΠΑ

Στα κεφάλαια 1 και 2 της παρούσας έκθεσης παρουσιάστηκαν οι εξελίξεις σε ένα πλήθος πτυχών και μεγεθών της κοινωνικής-οικονομικής κατάστασης στην Ελλάδα, τα οποία τη διαμορφώνουν σε σημαντικό βαθμό, ενώ πραγματοποιήθηκε επίσης η ανάλυση των επιδράσεων σε αρχικό και μεταγενέστερο χρονικό στάδιο σε αυτά από τη διεθνή οικονομική ύφεση που πλήττει και την ελληνική οικονομία. Από τη συγκεκριμένη καταγραφή αναδείχθηκαν θεματικές περιοχές, ζητήματα στα οποία σημειώνεται στασιμότητα/επιδείνωση των δεδομένων τα τελευταία χρόνια και κοινωνικές ομάδες οι οποίες αντιμετωπίζουν οξυμένες δυσχέρειες, όπως επίσης και τα κοινωνικά τμήματα και οι οικονομικές δραστηριότητες που φαίνεται να έχουν υποστεί εντονότερα τις συνέπειες της οικονομικής κρίσης. Αναδεικνύεται συνεπώς μια σειρά θεμάτων και προβλημάτων που η αντιμετώπισή τους χρήζει προτεραιότητας. Σε αυτή την κατεύθυνση σημαντική μπορεί να είναι η συμβολή του ΕΣΠΑ μέσα από τις Θεματικές Προτεραιότητές του, τους Γενικούς Στόχους του και τα Επιχειρησιακά Προγράμματα που συνδέονται με την υλοποίησή τους.

Αναλυτικότερα, η οικονομική κρίση έχει ασκήσει έντονες πιέσεις στην δραστηριότητα σε πλήθος κλάδων της ελληνικής οικονομίας, ορισμένοι από τους οποίους μάλιστα εμφάνιζαν σημάδια κάμψης ή/και υποχώρησης ακόμα και πριν την εκδήλωσή της, όπως για παράδειγμα ο κλάδος της ενέργειας, η μεταποίηση και το χονδρικό-λιανικό εμπόριο. Στην προσπάθεια στήριξης των συγκεκριμένων κλάδων καθώς και άλλων που έχουν επηρεαστεί αρνητικά σε μικρότερο βαθμό από την ιδιαίτερα δύσκολη οικονομική συγκυρία μπορεί να συνδράμει η ταχύτερη προώθηση της **πρώτης Θεματικής Προτεραιότητας του ΕΣΠΑ**, η οποία επικεντρώνεται στην «Επένδυση στον Παραγωγικό Τομέα της Οικονομίας». Πιο συγκεκριμένα, ο **δεύτερος Γενικός Στόχος του ΕΣΠΑ** που περιλαμβάνεται στη συγκεκριμένη προτεραιότητα και αφορά στην «Ανάπτυξη της Επιχειρηματικότητας και την αύξηση της παραγωγικότητας» πρέπει να προσανατολιστεί αφενός στη στήριξη των κλάδων που αντιμετωπίζουν αυξημένες δυσχέρειες, αφετέρου στην αναθέρμανση της προδιάθεσης για επιχειρηματικότητα, στη βελτίωση της παραγωγικότητας και συνολικά της ελκυστικότητας στους κλάδους που εμφανίζουν τις καλύτερες προοπτικές κατά την υποχώρηση της οικονομικής κρίσης και μετά από αυτή. Στις συγκεκριμένες κατευθύνσεις μπορούν να κινηθούν τα Επιχειρησιακά Προγράμματα που συνδέονται με την επίτευξη του δεύτερου Γενικού Στόχου, πρωτίστως τα ΕΠ «Επιχειρηματικότητα και Ανταγωνιστικότητα», «Εκπαίδευση και δια Βίου Μάθηση» και «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού» καθώς και τα Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα.

Περισσότερο εξειδικευμένο ρόλο, στη στήριξη του εμπορίου και των εξαγωγών που υφίστανται τον αρνητικό αντίκτυπο του σημαντικού περιορισμού των παγκόσμιων εμπορικών συναλλαγών, μπορεί να έχει η μεγαλύτερη ανάδειξη του **τρίτου Γενικού Στόχου του ΕΣΠΑ**, ο οποίος εστιάζει στην «Αύξηση της εξωστρέφειας και των εισροών ξένων άμεσων επενδύσεων». Οι έντονες διακυμάνσεις στο διεθνές εμπόριο τη διετία 2008-2009 έχουν

μεταβάλλει τη δομή του, αναδεικνύοντας και σε αυτό το πεδίο καινούργιες ευκαιρίες οι οποίες πρέπει να αξιοποιηθούν από τις ελληνικές επιχειρήσεις με εξαγωγικό προσανατολισμό. Ως εκ τούτου, απαιτείται έμφαση σε άξονες προτεραιότητας του ΕΠ «Ανταγωνιστικότητα-Επιχειρηματικότητα» με τη συγκεκριμένη στόχευση (2^{ος}-3^{ος} άξονας) και στο ΕΠ «Ενίσχυση της Προσπελασιμότητας».

Η υποχώρηση της παραγωγικής δραστηριότητας με την εξάπλωση διεθνούς οικονομικής ύφεσης είχε σαν αποτέλεσμα την αύξηση της ανεργίας. Όπως καταγράφεται στην ενότητα για τις επιπτώσεις της χρηματοπιστωτικής κρίσης (κεφάλαιο 1), η άνοδος της είναι μεγαλύτερη τόσο σε κοινωνικές ομάδες που διαχρονικά εμφανίζουν υψηλά ποσοστά ανεργίας, όπως οι νέοι 15-19 ετών, αλλά και σε άλλες με λιγότερο οξυμένο πρόβλημα εύρεσης εργασίας στο παρελθόν, όπως οι ηλικίες 45-64 και οι άνδρες. Ενίσχυση ωστόσο, παρότι μικρότερης αναλογικά έκτασης, παρουσίασε και η ανεργία των γυναικών, που συγκαταλέγεται διαχρονικά στις υψηλότερες για αυτή την κοινωνική ομάδα στην ΕΕ-27. Για τη σφαιρική αντιμετώπιση της υπάρχουσας αυξημένης ανεργίας και την αποτροπή/συγκράτηση της εξάπλωσής της, που προβλέπεται να συνεχιστεί το 2010, αποκτά πρωτεύουσα σημασία **η 3^η Θεματική Προτεραιότητα του ΕΣΠΑ «Απασχόληση και Κοινωνική Συνοχή»** και ιδίως οι Γενικοί Στόχοι του 7-9 που περιλαμβάνονται σε αυτή, δηλαδή οι «Ενίσχυση της προσαρμοστικότητας των εργαζομένων και των επιχειρήσεων», «Διευκόλυνση της πρόσβασης στην Απασχόληση» και «Πρόωθηση της Ενσωμάτωσης». Οι παραπάνω στόχοι εξυπηρετούνται κυρίως από τους άξονες προτεραιότητας του ΕΠ «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού» και κατά συγκεκριμένους στόχους από τα ΕΠ «Εκπαίδευση και δια βίου Μάθηση», «Ψηφιακή Σύγκλιση» και «Ανταγωνιστικότητα-Επιχειρηματικότητα», και συνεπώς χρήζουν ιδιαίτερης προσοχής και ενίσχυσης.

Η αύξηση της ανεργίας έχει σαφώς και περιφερειακές «αιχμές», ενώ περιφερειακές διαφορές αναμένεται να καταγραφούν και σε άλλα μεγέθη το 2009 λόγω της οικονομικής κρίσης, όπως στη μεταβολή του προϊόντος των περιφερειών. Για τη στήριξη των ελληνικών περιφερειών, ορισμένες από τις οποίες συγκαταλέγονται μεταξύ αυτών με αρκετά χαμηλό κατά κεφαλήν ΑΕΠ στην ΕΕ-27 πριν την οικονομική ύφεση, αποκτά πρόσθετη σημασία η ταχύτερη προώθηση της **4^{ης} Θεματικής Προτεραιότητας του ΕΣΠΑ**, για την «Ελκυστικότητα της Ελλάδας και των Περιφερειών της ως τόπου επενδύσεων, εργασίας και διαβίωσης». Μια επιπλέον παράμετρος που πρέπει να συνυπολογίζεται στις ενέργειες στήριξης των περιφερειών είναι η περιβαλλοντική διάστασή τους. Σε αυτό το πλαίσιο, **αυξημένη είναι η βαρύτητα των Γενικών Στόχων 13, 14 και 16 της 4^{ης} Θεματικής Προτεραιότητας**, για την «Ανάπτυξη και τον εκσυγχρονισμό των φυσικών υποδομών και των συναφών υπηρεσιών του συστήματος μεταφορών της χώρας», την «Αειφόρο διαχείριση του περιβάλλοντος» και την «Άσκηση αποτελεσματικής περιβαλλοντικής πολιτικής». Στην υλοποίηση τους δραστηριοποιούνται κυρίως το ΕΠ «Ενίσχυση της Προσπελασιμότητας» **για τον 13^ο Γενικό Στόχο και το ΕΠ «Περιβάλλον/ Αειφόρος Ανάπτυξη» για τον 14^ο και τον 16^ο Γενικό Στόχο**, ενώ οριζόντια είναι η επίδραση των Περιφερειακών ΕΠ σε αυτούς, μέσω των διαφορετικών κατά ΓΣ αξόνων προτεραιότητάς τους.

Πίνακας 2.1: Οικονομικοί Δείκτες κατά περιφέρεια (NUTS 2) της Ελλάδας

	Κατά κεφαλή ΑΕΠ (σε €) -2007-	Κατά κεφαλή ΑΕΠ (σε ΜΑΔ) -2006-	ΑΠΑ Πρωτογενή τομέα ως % συνολικής ΑΠΑ -2007-*	ΑΠΑ Δευτερογενή τομέα ως % συνολικής ΑΠΑ -2007-*	ΑΠΑ Τριτογενή τομέα ως % συνολικής ΑΠΑ -2007-*	ΑΕΠ Συμμετοχή στο σύνολο της χώρας -2007-
Α. Μακεδονία-Θράκη	13.000	14.400	7,8%	26,0%	66,2%	3,5%
Κεντρική Μακεδονία	16.300	17.900	5,3%	26,6%	68,2%	13,8%
Δυτική Μακεδονία	16.400	18.000	6,8%	42,2%	51,0%	2,1%
Θεσσαλία	14.600	16.100	8,9%	30,2%	60,9%	4,7%
Ήπειρος	15.200	16.700	8,2%	22,1%	69,7%	2,3%
Ιόνια Νησιά	16.000	17.500	3,5%	15,8%	80,7%	1,6%
Δυτική Ελλάδα	12.800	14.100	9,9%	25,2%	64,8%	4,1%
Στερεά Ελλάδα	19.900	22.100	8,3%	49,0%	42,7%	4,8%
Πελοπόννησος	16.600	18.200	9,1%	34,1%	56,9%	4,3%
Αττική	28.000	30.500	0,5%	12,7%	86,9%	49,7%
Βόρειο Αιγαίο	14.700	15.900	7,6%	18,8%	73,7%	1,3%
Νότιο Αιγαίο	21.100	22.700	3,0%	16,6%	80,4%	2,8%
Κρήτη	18.200	19.600	7,7%	16,2%	76,1%	4,8%
Σύνολο Χώρας	20.300	22.200	3,8%	20,3%	75,9%	100%
ΕΕ-27	-	23.600	:	:	:	-

* Ο παρανομαστής του λόγου είναι η συνολική ΑΠΑ (το άθροισμα δηλαδή της ΑΠΑ του 1ογενή, 2ογενή και 3ογενή τομέα) κάθε περιφέρειας και της χώρας συνολικά (:) Δεν υπάρχει διαθέσιμη πληροφορία για το 2007

Πηγή: ΕΣΥΕ-Eurostat

Πίνακας 2.2: Βασικά μεγέθη της αγοράς εργασίας κατά περιφέρεια (NUTS 2) της Ελλάδας, 2008

	Ποσοστό απασχόλησης (15-64 ετών)	Ποσοστό απασχόλησης ανδρών (15-64 ετών)	Ποσοστό απασχόλησης γυναικών (15-64 ετών)	Ποσοστό ανεργίας	Ποσοστό ανεργίας νέων 15-24 ετών	Ποσοστό ανεργίας γυναικών	Μισθωτοί ως % του συνόλου των απασχολουμένων	Αυτοαπασχολούμενοι ως % του συνόλου των απασχολουμένων	Δια βίου εκπαίδευση* -2008-
Α. Μακεδονία-Θράκη	61,3%	75,0%	47,5%	8,7%	21,8%	14,4%	55,1%	37,4%	3,3%
Κεντρική Μακεδονία	60,0%	74,1%	46,3%	8,3%	22,2%	12,8%	61,9%	31,7%	3,8%
Δυτική Μακεδονία	56,5%	69,7%	42,6%	12,5%	36,8%	19,3%	57,2%	37,6%	2,4%
Θεσσαλία	61,0%	73,6%	48,4%	8,4%	23,7%	12,1%	53,9%	36,0%	1,8%
Ήπειρος	60,0%	73,2%	46,7%	9,9%	30,7%	16,3%	57,1%	36,3%	2,5%
Ιόνια Νησιά	64,7%	76,9%	52,3%	8,5%	26,7%	12,1%	51,1%	38,1%	1,0%
Δυτική Ελλάδα	58,1%	72,7%	42,6%	9,6%	31,2%	15,6%	54,4%	36,6%	2,7%
Στερεά Ελλάδα	60,5%	76,3%	43,5%	8,5%	28,1%	14,3%	59,2%	33,6%	0,8%
Πελοπόννησος	65,8%	78,7%	52,2%	7,1%	21,2%	11,3%	46,5%	42,3%	1,4%
Αττική	63,4%	75,1%	52,2%	6,5%	19,1%	8,6%	77,6%	19,9%	3,8%
Βόρειο Αιγαίο	58,1%	77,6%	37,1%	4,5%	20,2%	9,4%	59,2%	35,8%	1,2%
Νότιο Αιγαίο	61,3%	77,9%	43,7%	8,1%	14,9%	12,7%	57,6%	32,9%	0,7%
Κρήτη	64,7%	77,5%	51,4%	6,3%	13,9%	10,1%	56,8%	35,3%	2,1%
Σύνολο Χώρας	61,9%	75,0%	48,7%	7,7%	22,1%	11,4%	64,6%	29,5%	2,9%
ΕΕ-27	65,9%	72,7%	59,0%	7,0%	15,6%	7,5%	83,5%	14,8%	9,3%

(*) % του πληθυσμού ηλικίας 25-64 ετών που συμμετέχουν σε προγράμματα εκπαίδευσης ή κατάρτισης

Πηγή: ΕΣΥΕ

ΕΝΟΤΗΤΑ Β: ΕΠΙΤΕΥΓΜΑΤΑ ΚΑΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΗΣ ΣΥΜΒΟΛΗΣ ΤΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΟΡΕΙΑ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΣΤΟΥΣ ΣΤΟΧΟΥΣ ΤΟΥ ΕΣΠΑ

Το ΕΣΠΑ 2007-13 αποτελεί το έγγραφο αναφοράς της Ελλάδας στο πλαίσιο της νέας Στρατηγικής προσέγγισης για την **Πολιτική Συνοχής** της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Αποτελεί ένα ολοκληρωμένο σχέδιο ανάπτυξης με σαφείς προτεραιότητες, στο κέντρο των οποίων βρίσκονται η εξωστρέφεια, η περιφερειακή ανάπτυξη, η ενίσχυση της επιχειρηματικότητας, η έμφαση στην εκπαίδευση και τους νέους, η ποιότητα, η τεχνολογία, η καινοτομία και ο σεβασμός στο περιβάλλον.

Κεντρικός στόχος της στρατηγικής του ΕΣΠΑ είναι η διεύρυνση των αναπτυξιακών δυνατοτήτων της χώρας, η διατήρηση του ρυθμού οικονομικής μεγέθυνσης και η αύξηση της παραγωγικότητας σε επίπεδα υψηλότερα του μέσου κοινοτικού όρου για την τόνωση της απασχόλησης, την επίτευξη της πραγματικής σύγκλισης και τη βελτίωση της ποιότητας ζωής όλων των πολιτών χωρίς αποκλεισμούς.

Η στρατηγική αυτή στόχευση για τη νέα προγραμματική περίοδο εξειδικεύεται σε **17 Γενικούς Στόχους** που χωρίζονται σε **πέντε θεματικές προτεραιότητες**.

Συνοπτικά, οι Γενικοί Στόχοι ανά Θεματική Προτεραιότητα είναι οι εξής:

Επένδυση στον παραγωγικό τομέα της οικονομίας

1. Αύξηση της εξωστρέφειας και των εισροών ξένων άμεσων επενδύσεων
2. Ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας και αύξηση της παραγωγικότητας
3. Διαφοροποίηση του τουριστικού προϊόντος της χώρας

Κοινωνία της γνώσης και καινοτομία

4. Βελτίωση της ποιότητας και της έντασης των επενδύσεων στο ανθρώπινο κεφάλαιο για την αναβάθμιση του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος
5. Ενίσχυση της Έρευνας, Τεχνολογίας και η προώθηση της Καινοτομίας σε όλους τους κλάδους ως βασικό παράγοντα αναδιάρθρωσης της ελληνικής οικονομίας και μετάβασης στην οικονομία της γνώσης
6. Ψηφιακή σύγκλιση της χώρας με την ενσωμάτωση και τη συστηματική χρήση των τεχνολογιών πληροφορικής και επικοινωνιών (ΤΠΕ) στους τομείς κοινωνικής και οικονομικής δραστηριοποίησης.

Απασχόληση και κοινωνική συνοχή

7. Ενίσχυση της προσαρμοστικότητας των εργαζόμενων και των επιχειρήσεων
8. Διευκόλυνση της πρόσβασης στην απασχόληση
9. Προώθηση της Κοινωνικής Ενσωμάτωσης
10. Θεμελίωση ενός αποδοτικού και οικονομικά βιώσιμου συστήματος Υγείας, που θα προσφέρει ποιοτικές και εξατομικευμένες υπηρεσίες στους πολίτες και θα εστιάζει στη συνεχή βελτίωση των υπηρεσιών πρόληψης και φροντίδας.
11. Ανάδειξη του οικονομικού, κοινωνικού και αναπτυξιακού χαρακτήρα των θεμάτων ισότητας των φύλων, με την άμεση σύνδεσή τους με τις κυρίαρχες εθνικές πολιτικές προτεραιότητες (ανάπτυξη – απασχόληση – κοινωνική συνοχή).

Θεσμικό περιβάλλον

12. Βελτίωση της ποιότητας των δημόσιων πολιτικών και η αποτελεσματική εφαρμογή τους για την αναβάθμιση της ποιότητας ζωής των πολιτών και τη διευκόλυνση της επιχειρηματικής δράσης.

Ελκυστικότητα της Ελλάδας και των Περιφερειών ως τόπου επενδύσεων, εργασίας και διαβίωσης

13. Ανάπτυξη και εκσυγχρονισμός των φυσικών υποδομών και των συναφών υπηρεσιών του συστήματος μεταφορών της χώρας
14. Ασφαλής ενεργειακός εφοδιασμός της χώρας με γνώμονα την αειφορία
15. Αειφόρος διαχείριση του Περιβάλλοντος
16. Άσκηση αποτελεσματικής περιβαλλοντικής πολιτικής
17. Ανάδειξη του Πολιτισμού ως ζωτικού παράγοντα της οικονομικής ανάπτυξης της χώρας.

Για την εκπλήρωση των Γενικών Στόχων του ΕΣΠΑ και των ευρύτερων στρατηγικών επιλογών της χώρας έχουν καταρτιστεί **14 Επιχειρησιακά Προγράμματα**: εννέα (9) Τομεακά ΕΠ και πέντε (5) Περιφερειακά ΕΠ. Συνοπτικά, τα Επιχειρησιακά Προγράμματα του ΕΣΠΑ είναι τα εξής:

1. ΕΠ «Περιβάλλον - Αειφόρος Ανάπτυξη»
2. ΕΠ «Ενίσχυση της Προσπελασιμότητας»
3. ΕΠ «Ανταγωνιστικότητα και Επιχειρηματικότητα»
4. ΕΠ «Ψηφιακή Σύγκλιση»
5. ΕΠ « Διοικητική Μεταρρύθμιση»
6. ΕΠ «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού»
7. ΕΠ «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση»
8. ΕΠ «Εθνικό Αποθεματικό Απροβλέπτων»
9. ΕΠ «Τεχνική Υποστήριξη Εφαρμογής»
10. ΠΕΠ Μακεδονίας - Θράκης
11. ΠΕΠ Δυτικής Ελλάδας – Πελοποννήσου - Ιονίων Νήσων
12. ΠΕΠ Κρήτης και Νήσων Αιγαίου
13. ΠΕΠ Θεσσαλίας -Στερεάς Ελλάδας – Ηπείρου
14. ΠΕΠ Αττικής

Η συνάφεια της διάρθρωσης και της διαμορφωμένης στρατηγικής των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων του ΕΣΠΑ με τις θεματικές προτεραιότητες της αναπτυξιακής στρατηγικής και οι διασυνδέσεις μεταξύ των ΕΠ και των Γενικών Στόχων που εξειδικεύουν κάθε προτεραιότητα είναι εμφανείς. Ωστόσο, πρέπει να σημειωθεί ότι η επίτευξη του κάθε Γενικού Στόχου του ΕΣΠΑ δεν συνδέεται με ένα συγκεκριμένο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα αλλά στις περισσότερες περιπτώσεις προκύπτει μέσα από μια συνέργια περισσότερων Προγραμμάτων, Τομεακών και Περιφερειακών, που είτε άμεσα ή έμμεσα συμβάλλουν στην υλοποίηση των Γενικών Στόχων, ανάλογα με τους στρατηγικούς στόχους και τις προτεραιότητες που έχουν τεθεί.

Η συνάφεια των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων με τους Γενικούς Στόχους του ΕΣΠΑ ανά θεματική προτεραιότητα μπορεί συνοπτικά να αναλυθεί ως εξής:

Η θεματική προτεραιότητα **Επένδυση στον παραγωγικό τομέα της οικονομίας** περιλαμβάνει τους Γενικούς Στόχους 1-3 που αφορούν στην αύξηση της εξωστρέφειας, την ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας και τη διαφοροποίηση του τουριστικού προϊόντος της χώρας, αντίστοιχα. Λόγω του σχετικά γενικού χαρακτήρα που έχουν οι Στόχοι αυτοί η επίτευξη τους θα προέλθει από τη συνέργια όλων των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων με το ΕΠ «Ανταγωνιστικότητα και Επιχειρηματικότητα» και τους Άξονες Προτεραιότητας «Επιχειρηματικότητα και Ψηφιακή Σύγκλιση» των ΠΕΠ να έχουν τον πρωτεύοντα ρόλο.

Η θεματική προτεραιότητα **Κοινωνία της Γνώσης και Καινοτομία** αφορά στους Γενικούς Στόχους 4-6. Για το ΓΣ 4 σημαντική είναι η συμβολή του ΕΠ «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» ενώ για το ΓΣ 5 σημαντικότερη συμβολή έχουν τα ΕΠ «Εκπαίδευση και Δια Βίου

Μάθηση» και «Ανταγωνιστικότητα και Επιχειρηματικότητα» Τα ΕΠ «Ψηφιακή Σύγκλιση» και «Διοικητική Μεταρρύθμιση» θα συμβάλλουν κυρίως στην επίτευξη του ΓΣ 6 σχετικά με την ψηφιακή σύγκλιση της χώρας. Πρέπει να τονιστεί ότι για την επίτευξη των ΓΣ της θεματικής προτεραιότητας Κοινωνία της Γνώσης και Καινοτομία άμεση θα είναι και η συμβολή όλων των ΠΕΠ.

Όσον αφορά στη θεματική προτεραιότητα **Απασχόληση και Κοινωνική Συνοχή** (Γενικοί Στόχοι 7-11) καθοριστική είναι η συμβολή του ΕΠ «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού» ενώ πιο έμμεσο ρόλο και ανάλογα με το αντικείμενο του αντίστοιχου Γενικού Στόχου έχουν και τα υπόλοιπα τομεακά ΕΠ. Όσον αφορά στα ΠΕΠ αυτά συμβάλουν άμεσα στην επίτευξη των ΓΣ 9-11.

Η θεματική προτεραιότητα **Θεσμικό Περιβάλλον** περιλαμβάνει το Γενικό Στόχο 12 που αφορά στη βελτίωση της ποιότητας των δημόσιων πολιτικών και την αποτελεσματική εφαρμογή τους για την αναβάθμιση της ποιότητας ζωής των πολιτών. Τα ΕΠ που συμβάλλουν στην επίτευξη του παραπάνω Στόχου είναι αυτά της «Ψηφιακής Σύγκλισης» και «Διοικητική Μεταρρύθμιση» καθώς και το ΕΠ «Τεχνική Υποστήριξη της Εφαρμογής».

Τέλος, για τη θεματική προτεραιότητα **Ελκυστικότητα της Ελλάδας και των περιφερειών ως τόπου επενδύσεων, εργασίας και διαβίωσης** (Γενικοί Στόχοι 13-17) συμβάλλουν κατά σημαντικό τρόπο τα Τομεακά ΕΠ, «Περιβάλλον και Αειφόρος Ανάπτυξη», «Ενίσχυση της Προσπελασιμότητας», «Ανταγωνιστικότητα και Επιχειρηματικότητα», καθώς και το σύνολο των ΠΕΠ.

Ακολουθεί η περιγραφή και παρουσίαση των Γενικών Στόχων του ΕΣΠΑ με αναλυτική καταγραφή των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων και των Αξόνων Προτεραιότητας που άμεσα ή έμμεσα συμβάλλουν στην υλοποίηση στον καθένα από αυτούς. Παράλληλα, περιγράφονται συνοπτικά λίγες βασικές δράσεις που υλοποιούνται και αναμένεται να προωθήσουν την υλοποίηση του αντίστοιχου Γενικού Στόχου. Στο τέλος του κεφαλαίου, καταγράφονται όπου είναι δυνατόν Δείκτες μέτρησης της προόδου του κάθε Γενικού Στόχου με αναφορά στην Τιμή των μέχρι σήμερα Ενταγμένων Έργων.

3.1 Θεματική Προτεραιότητα: Επένδυση στον παραγωγικό τομέα της οικονομίας

3.1.1 Αύξηση της Εξωστρέφειας και των Εισροών Ξένων Άμεσων Επενδύσεων

Ο Γενικός Στόχος 1 επιδιώκει τη στοχευμένη προσέλκυση επενδυτών, τη βελτίωση της εξωστρέφειας του ελληνικού παραγωγικού συστήματος, την αξιοποίηση του πλεονεκτήματος της χώρας ως πύλης πρόσβασης στην ευρύτερη περιοχή της νοτιοανατολικής Ευρώπης και την εδραίωση της χώρας ως διεθνές επιχειρηματικό και οικονομικό κέντρο.

Για την υλοποίηση του Στόχου καταλυτική είναι η συμβολή του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Ανταγωνιστικότητα και Επιχειρηματικότητα» και ειδικότερα οι Άξονες Προτεραιότητας 2 και 3 αυτού. Μικρότερη είναι η επίδραση των Αξόνων Προτεραιότητας 1 («Δημιουργία και αξιοποίηση της Καινοτομίας υποστηριζόμενης από Έρευνα και Τεχνολογική Ανάπτυξη») και 4 («Ολοκλήρωση του ενεργειακού συστήματος της χώρας και ενίσχυση της αειφορίας») του ίδιου ΕΠ που σαν επιμέρους στόχους θέτουν ζητήματα ανταγωνιστικότητας, ενίσχυσης των ξένων επενδύσεων καθώς και της ένταξης της χώρας στα διεθνή ενεργειακά δίκτυα.

Πέραν του ΕΠ «Ανταγωνιστικότητα και Επιχειρηματικότητα», μία σειρά άλλων Τομεακών Επιχειρησιακών Προγραμμάτων του ΕΣΠΑ συμβάλλουν, με περισσότερο έμμεσο τρόπο, στην επίτευξη του ΓΣ όπως το ΕΠ «Διοικητική Μεταρρύθμιση» μέσω της απλοποίησης των διαδικασιών έναρξης επιχειρηματικότητας και μείωσης της γραφειοκρατίας και το ΕΠ «Ενίσχυση της Προσπελασιμότητας» μέσω της βελτίωσης των υποδομών και της προσβασιμότητας.

Επίσης τα Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα, συμβάλλουν στην επίτευξη του Γενικού Στόχου 1 πρωτίστως μέσω των Αξόνων Προτεραιότητας «Ψηφιακή Σύγκλιση και

Επιχειρηματικότητα» κάθε επιμέρους περιφέρειας ενώ για το ΠΕΠ Αττικής οι σχετικοί Άξονες είναι ο ΑΠ 3 («Ενίσχυση της Ανταγωνιστικότητας και Καινοτομίας») και ο ΑΠ 4 («Αναζωογόνηση Αστικών Περιοχών»).

Μεταξύ των δράσεων που υλοποιούνται και προβλέπεται να συμβάλει σημαντικά στην επίτευξη του Γενικού Στόχου 1 είναι το έργο της **Ανάπτυξης ενιαίου δικτυακού συστήματος δομών στήριξης επιχειρηματικότητας (Κέντρα Υποδοχής Επενδυτών – ΚΥΕ)** που εντάσσεται στο ΕΠ «Ανταγωνιστικότητα και Επιχειρηματικότητα» και αφορά στη λειτουργία δομών για τη στήριξη της Επιχειρηματικότητας στις Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις της χώρας. Αντικείμενο των ΚΥΕ αποτελεί ο συντονισμός όλων των δημόσιων υπηρεσιών που συμμετέχουν στις διαδικασίες σύστασης μιας νέας επιχείρησης, καθώς και των διαδικασιών αδειοδότησης εγκατάστασης - λειτουργίας μιας επιχείρησης, ώστε να διευκολύνουν τον επενδυτή επιχειρηματία. Με την απλούστευση, εκλαΐκευση και κωδικοποίηση του ισχύοντος νομοθετικού πλαισίου (άδειες εγκατάστασης, λειτουργίας, μεταποιητικών επιχειρήσεων ανάλογα με την δραστηριότητα και την θέση εγκατάστασής τους) επιδιώκεται οι επενδυτές να γνωρίζουν και να εξοικειώνονται με το υφιστάμενο νομοθετικό πλαίσιο, τους περιορισμούς που υπάρχουν από τις πολεοδομικές διατάξεις πριν προχωρήσουν στις διαδικασίες αδειοδότησης. Στόχος της λειτουργίας των Κ.Υ.Ε. είναι η ένταξή τους σε πλήρως εκσυγχρονισμένες υπηρεσίες Βιομηχανίας, οι οποίες τελικά θα μπορούν να παρέχουν υπηρεσίες σταθμών ενιαίας εξυπηρέτησης (one stop shop). Η πρόσκληση που εκδόθηκε είναι προϋπολογισμού 5,39 εκ. € και μέχρι σήμερα υποβλήθηκαν 40 προτάσεις από τις οποίες έχουν ενταχθεί οι 30.

3.1.2 Ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας και αύξηση της παραγωγικότητας

Ο Γενικός Στόχος 2 εξειδικεύεται περαιτέρω στην τόνωση της προδιάθεσης για επιχειρηματικότητα, τη μετατόπιση από την επιχειρηματικότητα ανάγκης στην εταιρική επιχειρηματικότητα υψηλών δυνατοτήτων, τη στήριξη της καινοτομικής επιχειρηματικότητας σε τομείς με ανταγωνιστικό πλεονέκτημα και την προώθηση της επιχειρηματικής διάστασης στην προστασία και διαχείριση του περιβάλλοντος

Τα Επιχειρησιακά Προγράμματα που συμβάλλουν κατά κύριο λόγο στην υλοποίηση του ΓΣ 2 και των επιμέρους πτυχών του είναι το ΕΠ «Ανταγωνιστικότητα και Επιχειρηματικότητα» και το ΕΠ «Διοικητική Μεταρρύθμιση». Έμφαση είναι η συμβολή των ΕΠ «Ψηφιακή Σύγκλιση», «Εκπαίδευση και δια βίου Μάθηση» και «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού». Τα ΠΕΠ συμβάλλουν στην επίτευξη του Γενικού Στόχου 2 μέσω των Αξόνων Προτεραιότητας «Ψηφιακή Σύγκλιση και Επιχειρηματικότητα» για κάθε επιμέρους περιφέρεια ενώ στο ΠΕΠ Αττικής ο σχετικός Άξονας είναι ο ΑΠ 3 («Ενίσχυση της Ανταγωνιστικότητας και Καινοτομίας»).

Ενδεικτικά Έργα/ Δράσεις που υλοποιούνται και συμβάλλουν στο Γενικό Στόχο 2 είναι τα εξής:

α) Ταμείο Εγγυοδοσίας Μικρών και Πολύ Μικρών Επιχειρήσεων (ΤΕΜΠΜΕ)

Προετοιμάστηκε και θεσμοθετήθηκε ειδικό πρόγραμμα του Ταμείου ενταγμένο στον Άξονα Προτεραιότητας «Βελτίωση του Επιχειρηματικού Περιβάλλοντος» του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Ανταγωνιστικότητα και Επιχειρηματικότητα». Αντικείμενο του προγράμματος αυτού είναι η **ενίσχυση, με πολύ ευνοϊκούς όρους, της ρευστότητας των μικρών και πολύ μικρών επιχειρήσεων**, οι οποίες βρέθηκαν στις δύσκολες οικονομικές συνθήκες της παγκόσμιας κρίσης. Στη συγχρηματοδοτούμενη από το ΕΣΠΑ Α' Φάση (Δεκ. 2008 - Μάιος 2009) του προγράμματος στήριξης της επιχειρηματικής ρευστότητας μέσω άτοκων και εγγυημένων κεφαλαίων κίνησης **χορηγήθηκαν δάνεια ύψους 3,23 δισεκ. € σε 27.069 μικρομεσαίες επιχειρήσεις**. Τα πρόγραμμα συνεχίστηκε με εθνικούς πόρους σε Β' Φάση ενισχύοντας επιπλέον, 25.496 μικρομεσαίες επιχειρήσεις με συνολικά δάνεια ύψους 1,75 δισεκ. Ευρώ.

β) Ταμείο Κεφαλαίου JEREMIE

Με την απόφαση ΑΠ. 39481/ΕΥΣ 5227, 1/9/2008 των Υπουργών Οικονομίας & Οικονομικών και Ανάπτυξης συστάθηκε το Ταμείο Χαρτοφυλακίου (Κεφαλαίου) με την επωνυμία **«Ταμείο Κεφαλαίου JEREMIE»** σε εφαρμογή της πρωτοβουλίας JEREMIE στην Ελλάδα (στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Ταμείου Επενδύσεων) προϋπολογισμού δημόσιας δαπάνης 100 εκ. €, με

στόχο την αποτελεσματικότερη κινητοποίηση πόρων και δραστηριοποίηση στην ανάπτυξη των μικρομεσαίων επιχειρήσεων συμμετοχών (venture capital), εγγυήσεων, μικροπιστώσεων, κτλ, ώστε να υποστηριχθεί η ανάπτυξη νέων επιχειρήσεων, η καινοτομία και η απασχόληση στην ΕΕ.

Με την ίδια απόφαση εντάχθηκε η πράξη «Σύσταση Ταμείου Χαρτοφυλακίου JEREMIE» στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Ανταγωνιστικότητα και Επιχειρηματικότητα» με προϋπολογισμό δημόσιας δαπάνης 50 εκ. €. Τα υπόλοιπα 50 εκ. € κατανέμονται στις Περιφέρειες Μεταβατικής στήριξης με ένταξη αντίστοιχων πράξεων στα ΠΕΠ αυτών.

γ) Ενίσχυση επιχειρηματικότητας γυναικών

Το πρόγραμμα αποσκοπεί στη διευκόλυνση μέσω χρηματοδοτικών ενισχύσεων, της ίδρυσης νέων επιχειρήσεων από γυναίκες επιχειρηματίες σε όλους σχεδόν τους τομείς επιχειρηματικής δραστηριότητας. Η πρόσκληση που εκδόθηκε έχει προϋπολογισμό 16 εκ. € και καταληκτική ημερομηνία υποβολής προτάσεων την 16^η Νοεμβρίου 2009. Υποβλήθηκαν 3.570 προτάσεις με συνολικό προϋπολογισμό 308,7 εκ. € και συνολική αιτούμενη επιχορήγηση 157,7 εκ. €, οι οποίες βρίσκονται στο στάδιο αξιολόγησης.

δ) Ενίσχυση επιχειρηματικότητας νέων

Το πρόγραμμα αποσκοπεί στη διευκόλυνση μέσω χρηματοδοτικών ενισχύσεων, της ίδρυσης νέων επιχειρήσεων από νέους ηλικιακά επιχειρηματίες σε όλους σχεδόν τους τομείς επιχειρηματικής δραστηριότητας. Η πρόσκληση που εκδόθηκε έχει προϋπολογισμό 24 εκ. € και καταληκτική ημερομηνία υποβολής προτάσεων την 16^η Νοεμβρίου 2009. Υποβλήθηκαν 3.540 προτάσεις με συνολικό προϋπολογισμό 314,9 εκ. € και συνολική αιτούμενη επιχορήγηση 161,3 εκ. €, οι οποίες βρίσκονται στο στάδιο αξιολόγησης.

ε) Πρόγραμμα Ενίσχυσης Μικρών και Πολύ Μικρών Επιχειρήσεων στους Τομείς Μεταποίησης – Τουρισμού – Εμπορίου – Υπηρεσιών

Το Πρόγραμμα υλοποιείται στο πλαίσιο των πέντε Περιφερειακών Επιχειρησιακών Προγραμμάτων. Οι παρεχόμενες ενισχύσεις από το Πρόγραμμα, με την μορφή της άμεσης κεφαλαιουχικής, επιχορήγησης αποσκοπούν στην αύξηση της ανταγωνιστικότητας των μικρών και πολύ μικρών επιχειρήσεων, ιδιαίτερα εκείνων που δραστηριοποιούνται στις λιγότερο αναπτυγμένες Περιφέρειες της χώρας. Η επιλογή αυτή αποβλέπει πρωτίστως στην τόνωση της περιφερειακής οικονομίας, στη διατήρηση θέσεων εργασίας και στη δημιουργία νέων, με απώτερο σκοπό τη συγκράτηση του πληθυσμού στις περιοχές αυτές και στην αύξηση της κοινωνικής συνοχής.

3.1.3 Διαφοροποίηση του τουριστικού προϊόντος της χώρας

Ο Γενικός Στόχος 3 αφορά στον εμπλουτισμό και την προβολή του τουριστικού προϊόντος της χώρας.

Για την επίτευξη και αυτού του Στόχου πρωταρχική είναι η συμβολή του ΕΠ «Ανταγωνιστικότητα και Επιχειρηματικότητα» και ειδικότερα των Αξόνων Προτεραιότητας 2 («Ενίσχυση της Επιχειρηματικότητας και της Εξωστρέφειας») και 3 («Βελτίωση του Επιχειρηματικού Περιβάλλοντος») καθώς και των ΠΕΠ.

Έμμεση αλλά ουσιαστική είναι η συμβολή του ΕΠ «Ενίσχυση της Προσπελασιμότητας» καθώς η βελτίωση της προσβασιμότητας και προσπελασιμότητας των περιοχών της χώρας ενισχύει την ποιοτική αναβάθμιση των παρεχόμενων τουριστικών υπηρεσιών. Μικρότερη είναι η συμβολή στη διαφοροποίηση του τουριστικού προϊόντος των ΕΠ «Περιβάλλον/ Αειφόρος Ανάπτυξη» μέσω της προστασίας και ανάδειξης περιοχών ιδιαίτερης περιβαλλοντικής αξίας καθώς και του ΕΠ «Ανάπτυξη Ανθρωπίνου Δυναμικού».

Το **Πρόγραμμα Ενίσχυσης Μικρών και Πολύ Μικρών Επιχειρήσεων στους Τομείς Μεταποίησης – Τουρισμού – Εμπορίου – Υπηρεσιών** που αναφέρθηκε και ως συμβολή στο Γενικό Στόχο 2 έχει αντίκτυπο και στο ΓΣ 3 μέσω της στήριξης επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στον τουριστικό τομέα και ιδιαίτερα εκείνων με έδρα στις λιγότερο αναπτυγμένες Περιφέρειες της χώρας.

Επιπλέον, υλοποιείται η Δράση «**Ενίσχυση τουριστικών επενδύσεων**» στο πλαίσιο του Επενδυτικού Νόμου με στόχο την ίδρυση, επέκταση και τον ολοκληρωμένο εκσυγχρονισμό

ξενοδοχείων, τη μετατροπή διατηρητέων και παραδοσιακών κτισμάτων σε κύρια τουριστικά καταλύματα και γενικότερα την αναβάθμιση του τουριστικού προϊόντος της χώρας. Μέχρι σήμερα, έχουν εκχωρηθεί από το ΕΠΑΕ στη Γενική Διεύθυνση Ιδιωτικών Επενδύσεων του Υπουργείου Οικονομίας, Ανταγωνιστικότητας και Ναυτιλίας 70,1 εκ. € προκειμένου να συγχρηματοδοτηθούν αντίστοιχες επενδύσεις στις 8 Περιφέρειες αμιγούς Στόχου Σύγκλισης.

3.2 Θεματική Προτεραιότητα: Κοινωνία της γνώσης και καινοτομία

3.2.1 Βελτίωση της ποιότητας και της έντασης των επενδύσεων στο ανθρώπινο κεφάλαιο για την αναβάθμιση του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος

Ο Γενικός Στόχος 4 αναλύεται στις ακόλουθες επιμέρους εξειδικεύσεις:

- Την επένδυση στο μέλλον, μέσω της προώθησης των μεταρρυθμίσεων στο εκπαιδευτικό σύστημα και τη βελτίωση της πρόσβασης και του επιπέδου των βασικών δεξιοτήτων όλων.
- Την ενίσχυση της δια βίου μάθησης.
- Την αντιμετώπιση της πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου με την καταπολέμηση της σχολικής αποτυχίας και διαρροής και την ανάπτυξη της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης και της ενισχυτικής διδασκαλίας.
- Τη βελτίωση της ποιότητας και της ελκυστικότητας της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης.

Το ΕΠ «Εκπαίδευση και δια βίου Μάθηση» είναι το Πρόγραμμα εκείνο που έχει καταρτιστεί βάσει των θεμάτων που άπτονται του εκπαιδευτικού συστήματος της χώρας και όπως είναι ευνόητο παρουσιάζει άμεση συνάφεια με τους στόχους του Γενικού Στόχου 4. Έμμεση και μικρή συμβολή στην επίτευξη του ίδιου Στόχου παρέχουν τα ΕΠ «Ψηφιακή Σύγκλιση» και «Διοικητική Μεταρρύθμιση».

Όσον αφορά στα ΠΕΠ, αυτά συμβάλλουν στο ΓΣ 4 κυρίως μέσω της ανάπτυξης υποδομών και εξοπλισμού σε όλες τις βαθμίδες εκπαίδευσης, της αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης και της δια βίου μάθησης στο πλαίσιο των Αξόνων Προτεραιότητας «Αειφόρος Ανάπτυξη και Ποιότητα Ζωής» των επιμέρους περιφερειών.

Ενδεικτικά Έργα που υλοποιούνται και συμβάλλουν στο Γενικό Στόχο 4 είναι τα εξής:

α) **«Εισαγωγική επιμόρφωση για νεοδιόριστους και προσλαμβανομένους ως αναπληρωτές εκπαιδευτικούς»** για το σχολικό έτος 2008-2009, με δικαιούχο το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, δημ. δαπάνης 5,299 εκ. € και ωφελούμενους 9.050 εκπαιδευτικούς, ενώ για το σχολικό έτος 2009-2010, προβλέπεται δημ. δαπάνη 5,512 εκ. €, με ωφελούμενους περίπου 12.000 εκπαιδευτικούς και φορέα υλοποίησης τον νέο αρμόδιο φορέα για την εισαγωγική και περιοδική επιμόρφωση των εκπαιδευτικών που είναι ο Οργανισμός Επιμόρφωσης Εκπαιδευτικών (ΟΕΠΕΚ).

β) **«Επιμόρφωση των Εκπαιδευτικών για την Αξιοποίηση και Εφαρμογή των ΤΠΕ στη διδακτική πράξη»**, με δημ. δαπάνη 47.496 εκ. € και δικαιούχο επίσης τον ΟΕΠΕΚ, πράξη που αφορά στην επιμόρφωση 27.500 εκπαιδευτικών στη χρήση ΤΠΕ β' επιπέδου, αλλά και στην εκπαίδευση 300 εκπαιδευτικών ως επιμορφωτών β' επιπέδου. Σημειώνεται ότι η επιμόρφωση στη χρήση ΤΠΕ α' επιπέδου έχει γίνει στο πλαίσιο του Γ' ΚΠΣ.

γ) **«Εξ αποστάσεως Εκπαίδευση Εκπαιδευτικών για Θέματα Πρόληψης και Διαχείρισης Εκτάκτων Αναγκών σε Σχολικές Μονάδες»**, με δημ. δαπάνη 9,5 εκ. €, δικαιούχο το Παν/μιο Αθηνών και προβλεπόμενους άμεσα ωφελούμενους περί τους 9.000 εκπαιδευτικούς, πράξη που αποσκοπεί στην προώθηση στην εκπαιδευτική κοινότητα, και έμμεσα στους μαθητές και στον κοινωνικό τους περίγυρο, της γνώσης και της ικανότητας πρόληψης και διαχείρισης εκτάκτων αναγκών που προκύπτουν από φυσικές και τεχνολογικές καταστροφές, φαινόμενα που παρουσιάζουν υψηλή συχνότητα τα τελευταία χρόνια.

3.2.2 Η ενίσχυση της Έρευνας και της Τεχνολογίας και η προώθηση της Καινοτομίας σε όλους τους κλάδους ως βασικό παράγοντα αναδιάρθρωσης της ελληνικής οικονομίας και μετάβασης στην οικονομία της γνώσης

Ο Γενικός Στόχος 5 εξειδικεύεται περαιτέρω:

- στην παραγωγή νέας γνώσης σε τομείς προτεραιότητας, που ενδιαφέρουν τον παραγωγικό ιστό της χώρας και υπηρετούν ασκούμενες πολιτικές σε διάφορους τομείς,
- στη μετατροπή της γνώσης σε καινοτομικά προϊόντα, διαδικασίες και υπηρεσίες και στην υποβοήθηση της μεταφοράς τεχνολογίας - τεχνογνωσίας προς τις επιχειρήσεις και ειδικότερα τις ΜΜΕ,
- στην προώθηση της εξωστρέφειας μέσω της ευρωπαϊκής και διεθνούς συνεργασίας στον τομέα της ΕΤΑ,
- στην οριζόντια δράση για το ανθρώπινο δυναμικό στον τομέα της έρευνας, της τεχνολογίας και της καινοτομίας,

Στην υλοποίηση του ΓΣ 5 καθοριστική είναι η συμβολή του ΕΠ «Ανταγωνιστικότητα και Επιχειρηματικότητα» και ειδικότερα ο Άξονας Προτεραιότητας 1 αυτού («Δημιουργία και Αξιοποίηση της Καινοτομίας υποστηριζόμενης από Έρευνα και Τεχνολογική Ανάπτυξη»). Σημαντική επίσης είναι η συμβολή του ΑΠ 3 («Βελτίωση του Επιχειρηματικού Περιβάλλοντος») του ίδιου ΕΠ όπως επίσης και οι Άξονες 10-12 του ΕΠ «Εκπαίδευση και δια βίου Μάθηση» που αφορούν στην «Ενίσχυση του ανθρώπινου κεφαλαίου για την προαγωγή της έρευνας και της καινοτομίας» αντίστοιχα για τις 3 κατηγορίες περιφερειών της χώρας. Έμμεση είναι η συμβολή στην υλοποίηση του ΓΣ 5 του ΕΠ «Ψηφιακή Σύγκλιση».

Ουσιαστική είναι η συμβολή των ΠΕΠ στην προώθηση της Έρευνας, Τεχνολογίας και Καινοτομίας μέσω ειδικών παρεμβάσεων που προβλέπονται στο πλαίσιο των Αξόνων Προτεραιότητας «Ψηφιακή Σύγκλιση και Επιχειρηματικότητα» κάθε επιμέρους περιφέρειας ενώ για το ΠΕΠ Αττικής ο σχετικός Άξονας είναι ο ΑΠ 3 («Ενίσχυση της Ανταγωνιστικότητας και Καινοτομίας»).

Ενδεικτικά Έργα που υλοποιούνται και συμβάλλουν στο Γενικό Στόχο 5 είναι τα εξής:

α) Κουπόνια καινοτομίας για μικρομεσαίες επιχειρήσεις

Το έργο «Κουπόνια καινοτομίας για μικρομεσαίες επιχειρήσεις» (Vouchers for SME's) του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Ανταγωνιστικότητα και Επιχειρηματικότητα», συνολικού προϋπολογισμού 8,4 εκ. €, αφορά στην παροχή στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις (με εργαζόμενους μέχρι 20 άτομα) επιχορήγησης για την αγορά καινοτόμων συμβουλευτικών και υποστηρικτικών υπηρεσιών από δημόσιους φορείς καινοτομίας (ΑΕΙ, ΤΕΙ, ερευνητικά κέντρα, κλαδικές εταιρείες).

Η επιχορήγηση έχει τη μορφή «κουπονιού» ("Voucher") ύψους μέχρι 7.000 € με το οποίο αμείβεται ο φορέας παροχής εξειδικευμένων υπηρεσιών και τεχνογνωσίας προς την ΜΜΕ – για την αντιμετώπιση κάποιου προβλήματος / ερωτήματος ή και τη βελτίωση της παραγωγικής διαδικασίας - σύμφωνα με σχετική αίτηση που έχει υποβάλει και στο πλαίσιο σύμβασης που υπογράφεται μεταξύ επιχείρησης και φορέα καινοτομίας.

Δεδομένου ότι για την επιλογή των προς χρηματοδότηση προτάσεων εφαρμόζεται το Σύστημα Αξιολόγησης «First in / First out», ο κατάλογος των υποβληθεισών αιτήσεων μέχρι σήμερα ανέρχεται σε 965 και των καταρχήν εγκεκριμένων προτάσεων σε 660.

β) Cluster Μικροηλεκτρονικής

Αποτελεί συνέχεια της πιλοτικής Δράσης του ΕΠΑΝ 2000 - 2006 και συνίσταται στην επέκταση και ενδυνάμωση του cluster Μικροηλεκτρονικής τόσο από άποψη συμμετεχόντων φορέων, όσο και από άποψη υλοποιούμενων δραστηριοτήτων και κοινών υποδομών, με συνολικό προϋπολογισμό 33 εκ. €.

Η νέα Δράση με τίτλο «Φάση-2 Ενίσχυσης Ελληνικών Τεχνολογικών Συνεργατικών Σχηματισμών στη Μικροηλεκτρονική» αποσκοπεί στην ενίσχυση παραγωγικών και ερευνητικών φορέων από όλη την Ελλάδα μέσω διαφόρων χρηματοδοτικών εργαλείων - σχημάτων, τόσο σε θέματα έρευνας & ανάπτυξης όσο και σε θέματα επιχειρηματικότητας &

ανταγωνιστικότητας, με στόχο την επίτευξη μακροπρόθεσμου ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος και την υλοποίηση ενός βιώσιμου οικοσυστήματος αριστείας και καινοτομίας μέσω του αναπτυξιακού εργαλείου των Συνεργατικών Σχηματισμών – Clusters. Το Πρόγραμμα εστιάζει στους τομείς των Ημιαγωγών, της Νανο/Μικρο-ηλεκτρονικής και των Ενσωματωμένων Συστημάτων.

Αρμοδιότητες διαχείρισης έχουν η ΓΓΕΤ και το Αθηνά – Ερευνητικό Κέντρο Καινοτομίας στις Τεχνολογίες της Πληροφορίας, η δε πρόταση που υποβλήθηκε περιείχε 79 Σχέδια Δράσης / Αιτήσεις Ενίσχυσης από τα οποία εντάχθηκαν τελικά 62 Σχέδια.

γ) Υποστήριξη ομάδων μικρομεσαίων επιχειρήσεων για δραστηριότητες έρευνας και τεχνολογικής ανάπτυξης

Η Πράξη στοχεύει στην ανάπτυξη και ενίσχυση της βιομηχανικής έρευνας και της πειραματικής ανάπτυξης με την επιχορήγηση έργων, που θα εκτελεσθούν στην Ελλάδα από ομάδες ελληνικών μικρομεσαίων επιχειρήσεων με ήδη ανεπτυγμένη παραγωγική και εμπορική δραστηριότητα. Ο προϋπολογισμός της πρόσκλησης ανέρχεται σε 7.259.306 €. Έως την 26/10/2009 (καταληκτική ημερομηνία υποβολής προτάσεων) υποβλήθηκαν 76 προτάσεις.

3.2.3 Η ψηφιακή σύγκλιση της χώρας με την ενσωμάτωση και τη συστηματική χρήση των τεχνολογιών πληροφορικής και επικοινωνιών (ΤΠΕ) στους τομείς κοινωνικής και οικονομικής δραστηριοποίησης

Ο Γενικός Στόχος 6 αφορά στη βελτίωση της παραγωγικότητας και της ποιότητας ζωής μέσω της χρήσης των ΤΠΕ.

Δύο είναι τα Τομεακά Επιχειρησιακά Προγράμματα που πρωτίστως συμβάλλουν στην υλοποίηση του Στόχου αυτού. Πρώτον, το ΕΠ «Ψηφιακή Σύγκλιση» κυρίως μέσω του Άξονα Προτεραιότητας 1 («Βελτίωση της Παραγωγικότητας με Αξιοποίηση των ΤΠΕ») και δεύτερον, το ΕΠ «Διοικητική Μεταρρύθμιση» κυρίως μέσω των ΑΠ ΙΑ, ΙΒ, ΙΓ («Αναβάθμιση των Δημοσίων Πολιτικών μέσω του εκσυγχρονισμού του ρυθμιστικού πλαισίου και των δομών της Δημόσιας Διοίκησης») και ΙΙΑ, ΙΙΒ, ΙΙΓ («Ανάπτυξη του Ανθρώπινου Δυναμικού της Δημόσιας Διοίκησης») σε αντιστοιχία για τις τρεις κατηγορίες περιφερειών της χώρας.

Σε μικρότερο βαθμό συμβάλλει το ΕΠ «Εκπαίδευση και δια βίου Μάθηση» μέσω δράσεων που αποσκοπούν στην επιτάχυνση του ρυθμού ένταξης των νέων τεχνολογιών πληροφορικής και επικοινωνιών στην εκπαιδευτική διαδικασία καθώς και τη βελτίωση της ποιότητας της επιμόρφωσης του εκπαιδευτικού προσωπικού με έμφαση στην καινοτομία και τη χρήση Τεχνολογιών Πληροφορικής & Επικοινωνιών.

Σε ότι αφορά τα ΠΕΠ, η συνδρομή τους στην επίτευξη του στόχου της Ψηφιακής Σύγκλισης της χώρας προβλέπεται στο πλαίσιο των Αξόνων Προτεραιότητας «Ψηφιακή Σύγκλιση και Επιχειρηματικότητα» κάθε επιμέρους περιφέρειας ενώ για το ΠΕΠ Αττικής οι σχετικοί Άξονες είναι ο ΑΠ2 («Αειφόρος Ανάπτυξη και βελτίωση της Ποιότητας Ζωής») και ΑΠ 3 («Ενίσχυση της Ανταγωνιστικότητας και Καινοτομίας»).

Ενδεικτικά Έργα που υλοποιούνται και συμβάλλουν στο Γενικό Στόχο 6 είναι τα εξής:

α) Εθνικό Ληξιαρχείο

Το έργο που έχει ενταχθεί στο ΕΠ «Ψηφιακή Σύγκλιση» με προϋπολογισμό 44,860 εκ. €, αφορά στην δημιουργία υποδομής Εθνικού Ληξιαρχείου, όπου θα καταγράφονται, θα μεταβάλλονται και θα παρακολουθούνται με σύγχρονο και συστηματικό τρόπο όλες οι νέες ληξιαρχικές πράξεις που δηλώνονται / δημιουργούνται στα τοπικά Ληξιαρχεία καθώς και η πλειοψηφία των υφιστάμενων ληξιαρχικών πράξεων των ληξιαρχείων της χώρας. Σκοπός του έργου είναι η γρήγορη και αποτελεσματική εξυπηρέτηση του πολίτη κατά τις συναλλαγές του με τα τοπικά Ληξιαρχεία της χώρας ή άλλους φορείς του Δημοσίου Τομέα και η διαλειτουργικότητα φορέων της Δημόσιας Διοίκησης με την κεντρική βάση του Εθνικού Ληξιαρχείου που θα δημιουργηθεί.

β) Εθνικό πληροφοριακό σύστημα για την υποστήριξη του εθνικού προγραμματισμού των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας

Η πράξη εντάχθηκε στο ΕΠ «Ψηφιακή Σύγκλιση» (Άξονας προτεραιότητας: Βελτίωση της παραγωγικότητας με αξιοποίηση των ΤΠΕ) με δικαιούχο το Κέντρο Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας (ΚΑΠΕ) και π/υ ένταξης (ΔΔ): 1,2 εκ. €.

Το έργο αφορά στην χρήση τεχνολογιών πληροφορικής και επικοινωνιών στο τομέα της ενέργειας και του περιβάλλοντος και περιλαμβάνει την ανάπτυξη εργαλείων πληροφορικής και υπολογιστικών εργαλείων για την υποστήριξη της ανάπτυξης των Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας όπως αυτή εντάσσεται στην δεσμευτική, για τις χώρες μέλη, οδηγία 2008/0016/(cod) για την αύξηση του μεριδίου των Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας μέχρι το έτος 2020 που εγκρίθηκε πρόσφατα από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Περιλαμβάνει επίσης την ανάπτυξη ψηφιακών υπηρεσιών για την ενδυνάμωση της λειτουργίας του Υπουργείου Ανάπτυξης στον τομέα της άσκησης της εθνικής ενεργειακής πολιτικής καθώς και υπηρεσίες προς τις επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στον χώρο των Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας.

γ) «Ψηφιακό Άλμα του Πανεπιστημίου Πατρών»

Η πράξη εντάχθηκε στο ΕΠ «Ψηφιακή Σύγκλιση» (Άξονας προτεραιότητας: ΤΠΕ και Βελτίωση της Ποιότητας Ζωής) με δικαιούχο το Πανεπιστήμιο Πατρών και π/υ ένταξης (ΔΔ): 3.056.515 €. Η πράξη αφορά στην ανάπτυξη ηλεκτρονικών υπηρεσιών μιας στάσης στο Πανεπιστήμιο Πατρών προς όλους τους συναλλασσόμενους με αυτό, ήτοι μέλη της ακαδημαϊκής κοινότητας (φοιτητές, μέλη ΔΕΠ, Εργαζόμενοι), εξωτερικούς συναλλασσόμενους (π.χ. προμηθευτές) και λοιπούς εξωτερικούς φορείς (π.χ ΥΠΕΠΘ, ΥΠΟΙΟ) που θα καλύπτουν όλο το φάσμα δραστηριοτήτων ενός Ιδρύματος και αφορούν στην συνολική υποστήριξη της διοικητικής του λειτουργίας, ώστε να επιτελέσει το εκπαιδευτικό και ερευνητικό έργο του, καθώς τη σύνδεσή του με την Κοινωνία. Αναμένεται να καλυφθεί το σύνολο των Προπτυχιακών Προγραμμάτων Σπουδών (21) και το σύνολο των Μεταπτυχιακών Προγραμμάτων Σπουδών (34) όλων των Τμημάτων του Πανεπιστημίου, καθώς και το σύνολο των διοικητικών υπηρεσιών του Ιδρύματος, παρέχοντας ηλεκτρονικές υπηρεσίες προς κάθε πολίτη που αναζητεί πληροφόρηση ή συναλλάσσεται με το Ίδρυμα, με έμφαση σε προσωποποιημένες ηλεκτρονικές υπηρεσίες (επιπέδου 4 και 5) προς στους 35.000 φοιτητές, στα 1200 άτομα του προσωπικού και στους περίπου 10.000 εξωτερικούς συνεργάτες, προμηθευτές και εργολάβους. Συνολικά αναμένεται να δημιουργούν 57 νέες υπηρεσίες ηλεκτρονικής διακυβέρνησης με στόχο την επίτευξη πλήρους (100%) ηλεκτρονικοποίησης.

3.3 Θεματική Προτεραιότητα: Απασχόληση και Κοινωνική Συνοχή

3.3.1 Ενίσχυση της προσαρμοστικότητας των εργαζόμενων και των επιχειρήσεων

Ο Γενικός Στόχος 7 αφορά στη σταδιακή αύξηση της συμμετοχής σε ενέργειες εκπαίδευσης και κατάρτισης έτσι ώστε τα άτομα να εφοδιάζονται με τις δεξιότητες και ικανότητες που απαιτούνται για να ανταπεξέρχονται στις συνεχώς μεταβαλλόμενες συνθήκες της αγοράς εργασίας και παράλληλα, να βελτιώνεται η ποιότητα και η παραγωγικότητα της εργασίας.

Ο Γενικός Στόχος εξυπηρετείται πρωτίστως από το ΕΠ «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού» που τόσο μέσω συστημικών παρεμβάσεων όσο και μέσω των Αξόνων Προτεραιότητας 2.1, 2.2, 2.3 («Ενίσχυση της Προσαρμοστικότητας του Ανθρώπινου Δυναμικού») αντίστοιχα για τις τρεις κατηγορίες περιφερειών της χώρας, συμβάλει στην ενίσχυση της προσαρμοστικότητας εργαζομένων και επιχειρήσεων στις μεταβαλλόμενες συνθήκες του διεθνούς ανταγωνισμού και των τεχνολογικών και παραγωγικών εξελίξεων.

Έμμεση είναι η συμβολή στην υλοποίηση του ΓΣ 7 άλλων Επιχειρησιακών Προγραμμάτων όπως του ΕΠ «Ανταγωνιστικότητα και Επιχειρηματικότητα» (ΑΠ 2 «Ενίσχυση της επιχειρηματικότητας και της εξωστρέφειας»). Όσον αφορά στη συμβολή των ΠΕΠ μεταβατικής στήριξης στην υλοποίηση του ΓΣ 7 αυτή προκύπτει μέσω εξειδικευμένων παρεμβάσεων που υπάγονται κατά κύριο λόγο στους Άξονες Προτεραιότητας που αφορούν

στην «Ψηφιακή Σύγκλιση και Επιχειρηματικότητα». ανάλογα με τον ειδικό σχεδιασμό των ΠΕΠ και τη στόχευση των επιμέρους περιφερειών.

Ενδεικτικά Έργα που προβλέπονται και συμβάλλουν στο Γενικό Στόχο 7 είναι τα εξής:

α) Για την προστασία των εργαζομένων με μειωμένο χρόνο εργασίας, προβλέπεται η δυνατότητα υλοποίησης **προγράμματος κατάρτισης για τους εργαζόμενους σε μικρομεσαίες επιχειρήσεις**, οι οποίες έχουν προχωρήσει σε μειωμένο χρόνο εργασίας κάνοντας χρήση του υφιστάμενου θεσμικού πλαισίου, ή επιχειρήσεις όπου οι εργαζόμενοι βρίσκονται σε διαθεσιμότητα. Αυτό το πρόγραμμα καλύπτει 8.000 εργαζόμενους και έχει συνολικό προϋπολογισμό 50 εκ. €. Με τη συγκεκριμένη δράση καλύπτονται οι αποδοχές που οι εργαζόμενοι χάνουν εξαιτίας του μειωμένου χρόνου εργασίας, ενώ ταυτόχρονα ενισχύονται οι δεξιότητές τους. Τα κριτήρια και οι προϋποθέσεις θα αποτελέσουν αντικείμενο διαλόγου και συμφωνίας με τους κοινωνικούς εταίρους.

β) Με στόχο τη στήριξη των μικρομεσαίων επιχειρήσεων προωθείται **πρόγραμμα ενδο-επιχειρησιακής κατάρτισης για τη στήριξη των μικρομεσαίων επιχειρήσεων** με σκοπό τη διατήρηση των θέσεων εργασίας, αλλά και την ενίσχυση της δυνατότητάς τους να ανταποκριθούν στις νέες ανάγκες και απαιτήσεις που προκαλεί η διεθνής οικονομική κρίση. Απαραίτητη προϋπόθεση ένταξης των μικρομεσαίων επιχειρήσεων σε αυτό το πρόγραμμα είναι η δέσμευσή τους για τη διατήρηση όλων των θέσεων εργασίας όπως και η έγκριση του δικού τους επιχειρηματικού πλάνου. Η δράση αυτή καλύπτει 24.000 εργαζόμενους με συνολικό προϋπολογισμό 62 εκ. €.

γ) Στο πλαίσιο στήριξης μικρομεσαίων επιχειρήσεων και εργαζομένων, προκηρύχθηκε το έργο **«Ανάπτυξη μαθησιακών εργαλείων για εργαζόμενους»**, το οποίο αναφέρεται στην δημιουργία ενός ολοκληρωμένου συστήματος μαθησιακών εργαλείων για κατάρτιση σε μικρές και πολύ μικρές επιχειρήσεις με απώτερο στόχο την πλήρη κάλυψη των μαθησιακών αναγκών των σύγχρονων επιχειρήσεων. Το έργο έχει συνολικό προϋπολογισμό 4,5 εκ. € και στο πλαίσιο υλοποίησης του έργου προβλέπεται η εκπόνηση τεσσάρων (4) θεματικών μελετών για την ανάπτυξη οδηγών εφαρμογής ενδοεπιχειρησιακών προγραμμάτων κατάρτισης, όπως επίσης η δημιουργία μίας (1) ολοκληρωμένης πλατφόρμας τηλεκπαίδευσης για παρόχους κατάρτισης σε ΜΜΕ και ΠΜΕ.

δ) Το **έργο της ανάπτυξης και πιστοποίησης επαγγελματικών περιγραμμάτων**, με αρμόδιο φορέα το ΕΚΕΠΙΣ. Συγκεκριμένα, προβλέπεται η πιστοποίηση 145 επαγγελματικών περιγραμμάτων με προϋπολογισμό 4,3 εκ. €. Τα πρώτα 75 περιγράμματα αναμένεται να έχουν πιστοποιηθεί μέχρι το τέλος του 2009, ενώ για τα υπόλοιπα 70 η διαδικασία θα έχει ολοκληρωθεί έως το τέλος Φεβρουαρίου του 2010.

3.3.2 Διευκόλυνση της πρόσβασης στην απασχόληση

Ο Γενικός Στόχος 8 αφορά στη δημιουργία περισσότερων και ποιοτικότερων θέσεων απασχόλησης προσβάσιμων σε όλους μέσω της διεύρυνσης και βελτίωσης της αποτελεσματικότητας των ενεργητικών πολιτικών στην αγορά εργασίας και την ενίσχυση της απασχόλησης των γυναικών και των νέων.

Το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Ανάπτυξη Ανθρωπίνου Δυναμικού» και ειδικότερα οι Άξονες Προτεραιότητας 3.1, 3.2, 3.3 έχουν σχεδιασθεί με γνώμονα την υλοποίηση του ΓΣ 8 και αποβλέπουν στη διευκόλυνση της πρόσβασης και τη δημιουργία συνθηκών πλήρους απασχόλησης.

Ωστόσο για την επίτευξη του ΓΣ 8 συνδράμει σε σημαντικό βαθμό και το ΕΠ «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» δια μέσου κυρίως των ΑΠ 4-6 που αποβλέπουν στην αναβάθμιση των συστημάτων αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης και επαγγελματικής εκπαίδευσης και τη σύνδεση της εκπαίδευσης με την αγορά εργασίας. Μικρότερη είναι η συμβολή των ΕΠ «Βελτίωση Διοικητικής Ικανότητας Δημόσιας Διοίκησης» και «Ψηφιακή Σύγκλιση».

Ενδεικτικά έργα που προβλέπονται και συμβάλλουν στο Γενικό Στόχο 8 είναι τα εξής:

α) **Προγράμματα συνεχιζόμενης επαγγελματικής κατάρτισης ανέργων** με υποχρεωτική απασχόληση στον κατασκευαστικό – τεχνικό τομέα (7.000 άνεργοι, 89,6 εκ. €), στον τουρισμό (3.500 άνεργοι, 45,4 εκ. €), σε νέους τομείς απασχόλησης (αιεφόρος

περιβαλλοντική διαχείριση, 7.000 άνεργοι, 94,6 εκ. €) και προγράμματα συνεχιζόμενης επαγγελματικής κατάρτισης ανέργων σε νέες τεχνολογίες (44.000 άνεργοι, 60 εκ. €).

β) Στο πλαίσιο της διευκόλυνσης της **πρόσβασης των γυναικών στην αγορά εργασίας**, της εναρμόνισης της οικογενειακής και της επαγγελματικής ζωής των γυναικών, και της ισότιμης συμμετοχής τους στην εργασία, το Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης υλοποιεί τη δράση **«Εναρμόνιση οικογενειακής και επαγγελματικής ζωής»** συνολικού ύψους 280 εκ. €. Αντικείμενο της πράξης αποτελεί η παροχή σε γυναίκες ωφελούμενες θέσεις φροντίδας και φιλοξενίας βρεφών, νηπίων, παιδιών και εφήβων σε αντίστοιχες δομές. Η διάθεση της θέσης πραγματοποιείται από τον Οργανισμό Εργατικής Εστίας προς τη γυναίκα ωφελούμενη μέσω «εντολής τοποθέτησης» του τέκνου της στις αντίστοιχες δομές. Η πράξη στοχεύει στην αύξηση της απασχολησιμότητας και της ισότιμης συμμετοχής των γυναικών στην αγορά εργασίας και υλοποιείται μέσω ετήσιων κύκλων πρόσκλησης. Τον πρώτο χρόνο λειτουργίας του νέου συστήματος, τη σχολική χρονιά 2008-2009 προσφέρθηκαν περισσότερες από 10.000 θέσεις τοποθέτησης παιδιών και βρεφών, με προϋπολογισμό 22 εκ. €. Για το σχολικό έτος 2009-2010 προβλέφθηκε αύξηση του προϋπολογισμού στα 62 εκ. € και σύμφωνα με τα τελικά αποτελέσματα της σύζευξης θα προσφερθούν περίπου 15.000 θέσεις τοποθέτησης παιδιών / βρεφών.

3.3.3 Προώθηση της Κοινωνικής Ενσωμάτωσης

Ο Γενικός Στόχος 9 αποβλέπει στη διασφάλιση της ισότιμης πρόσβασης όλων στην αγορά εργασίας και την πρόληψη των φαινομένων περιθωριοποίησης και αποκλεισμού.

Όπως και στους άλλους Γενικούς Στόχους της ενότητας «Απασχόληση και κοινωνική συνοχή» το ΕΠ «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού» είναι αυτό που καθορίζει το βαθμό επίτευξης και του Στόχου 9 τόσο στο επίπεδο συστημικών παρεμβάσεων και της ενίσχυσης του συντονισμού των δράσεων στο πεδίο της κοινωνικής προστασίας και της κοινωνικής ένταξης, όσο και με την προώθηση ενεργητικών πολιτικών για την ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής με την ισότιμη πρόσβαση όλων στην αγορά εργασίας και την πρόληψη φαινομένων περιθωριοποίησης και αποκλεισμού (ΑΠ 3.1-3.3, 4.1-4.3)

Επιπλέον, στην υλοποίηση του ΓΣ 9 συνδράμει έμμεσα το ΕΠ «Εκπαίδευση και δια βίου Μάθηση» ενώ μικρότερη είναι η συμβολή των ΕΠ «Διοικητική Μεταρρύθμιση» και «Ψηφιακή Σύγκλιση» που προβλέπουν δράσεις υπέρ των γυναικών και ατόμων με ειδικές ανάγκες.

Τα ΠΕΠ επίσης συμβάλλουν στην υλοποίηση του ΓΣ 9 κυρίως μέσω δράσεων που εντάσσονται στους Άξονες Προτεραιότητας που αφορούν στην «Αειφόρο Ανάπτυξη και Ποιότητα Ζωής» για τις επιμέρους περιφέρειες, ενώ για το ΠΕΠ Αττικής ο σχετικός Άξονας είναι ο ΑΠ 2 («Αειφόρος Ανάπτυξη και Βελτίωση της Ποιότητας Ζωής»).

Ενδεικτικά Έργα που υλοποιούνται και συμβάλλουν στο Γενικό Στόχο 9 είναι τα εξής:

α) Στο πλαίσιο των δράσεων για την ενσωμάτωση ατόμων από ευπαθείς κοινωνικά ομάδες, υλοποιείται **έργο εκμάθησης ελληνικής γλωσσάς** σε πιστοποιημένα κέντρα επαγγελματικής κατάρτισης, για ανέργους μετανάστες - παλιννοστούντες, προσφυγές και λοιπούς ανέργους προερχόμενους από ευπαθείς κοινωνικά ομάδες για τους οποίους η ανεπαρκής γνώση της ελληνικής γλωσσάς λειτουργεί ανασταλτικά στην κοινωνική τους ενσωμάτωση. Στο πλαίσιο του έργου οι ωφελούμενοι θα έχουν τη δυνατότητα πιστοποίησης των γνώσεων που αποκτήθηκαν στο πλαίσιο του προγράμματος με την συμμετοχή τους στις εξετάσεις Ελληνομάθειας Β' Επιπέδου που διενεργούνται από το Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας του Υπουργείου Παιδείας μετά την ολοκλήρωση του προγράμματος. Ο συνολικός προϋπολογισμός του έργου που εντάσσεται στο ΕΠ «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού» ανέρχεται στα 32 εκ. € και αναμένεται να ωφεληθούν 8.400 άνεργοι.

β) Με στόχο την προώθηση της επαγγελματικής ενσωμάτωσης ατόμων από ευπαθείς κοινωνικά ομάδες και στη λογική των προγραμμάτων με εγγυημένη απασχόληση, έχει προκηρυχθεί έργο για προγράμματα **προκατάρτισης – κατάρτισης ανέργων ευπαθών κοινωνικά ομάδες με υποχρεωτική εγγυημένη απασχόληση**. Το έργο αυτό αφορά σε προκατάρτιση και γενική επαγγελματική κατάρτιση, παρέχοντας μεταβιβάσιμα προσόντα και βελτιώνοντας σημαντικά τις δυνατότητες απασχόλησης του καταρτιζόμενου και την κοινωνικό-οικονομική ένταξή του. Ο συνολικός προϋπολογισμός του έργου που εντάσσεται

στο ΕΠ «Ανάπτυξη Ανθρωπίνου Δυναμικού» ανέρχεται σε 85 εκ € ενώ ο αριθμός των δυνητικά ωφελουμένων υπολογίζεται σε 9.500 ανέργους.

γ) Επίσης, η συνέχιση του προγράμματος «Βοήθεια στο Σπίτι» του Γ' ΚΠΣ, με την ένταξη των πράξεων **«Ενέργειες ενίσχυσης της κοινωνικής συνοχής και βελτίωσης της ποιότητας ζωής ηλικιωμένων και ατόμων που χρήζουν κατ' οίκον βοήθειας»** στους Άξονες Προτεραιότητας «Αειφόρος Ανάπτυξη και Ποιότητα Ζωής» στα Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα στο πλαίσιο του ΕΣΠΑ 2007–2013.

Αντικείμενο των πράξεων «Ενέργειες ενίσχυσης της κοινωνικής συνοχής και βελτίωσης της ποιότητας ζωής ηλικιωμένων και ατόμων που χρήζουν κατ' οίκον βοήθειας», αποτελεί η παροχή υπηρεσιών φροντίδας κατ' οίκον (υποστηρικτικών υπηρεσιών αλλά και ιατρικών ή και νοσηλευτικών υπηρεσιών) σε ηλικιωμένα άτομα (άνδρες και γυναίκες) που χρήζουν κατ' οίκον βοήθειας αλλά και σε μη ηλικιωμένα άτομα (ΑΜΕΑ κλπ.), μέσω των «Μονάδων Βοήθειας στο Σπίτι», και των «Μονάδων Κοινωνικής Μέριμνας», με σκοπό την εξασφάλιση αξιοπρεπούς διαβίωσης με συνέπεια τη βελτίωση της ποιότητας ζωής τους.

Σκοπός του προγράμματος είναι η παραμονή των ωφελούμενων ατόμων στο οικείο φυσικό και κοινωνικό τους περιβάλλον, η διατήρηση της συνοχής της οικογένειας των ηλικιωμένων, η αποφυγή χρήσης ιδρυματικής φροντίδας και καταστάσεων κοινωνικού αποκλεισμού, καθώς και η εξασφάλιση αξιοπρεπούς επιπέδου διαβίωσης με συνέπεια στη βελτίωση της ποιότητας ζωής τους. Έχει δε ως στόχο τη δημιουργία υπηρεσιών μέσω των οποίων προωθείται η απασχόληση ή η επανένταξη ανέργων στην αγορά εργασίας, και ειδικότερα των γυναικών, λόγω της υψηλής συμμετοχής αυτών σε ειδικότητες που απαιτούν οι δημιουργούμενες υπηρεσίες (κοινωνικών λειτουργών, ψυχολόγων, νοσηλευτριών, οικογενειακών βοηθών κ.ά.).

3.3.4 Θεμελίωση ενός αποδοτικού και οικονομικά βιώσιμου συστήματος Υγείας, που θα προσφέρει ποιοτικές και εξατομικευμένες υπηρεσίες στους πολίτες και θα εστιάζει στη συνεχή βελτίωση των υπηρεσιών πρόληψης και φροντίδας.

Στο πλαίσιο της Εθνικής Στρατηγικής για την Υγεία, οι ειδικοί στόχοι του ΕΣΠΑ για τον τομέα της υγείας συνοπτικά είναι οι εξής:

- Ανάπτυξη του δικτύου της Πρωτοβάθμιας Φροντίδας Υγείας και της Δημόσιας Υγείας
- Βελτίωση της ανταποκρισιμότητας της Δευτεροβάθμιας φροντίδας υγείας και της ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών
- Προώθηση της Πληροφορικής Τεχνολογίας και των e-υπηρεσιών υγείας και κοινωνικής αλληλεγγύης - Ολοκλήρωση της πολιτικής εισαγωγής ψηφιακής τεχνολογίας
- Μεταρρύθμιση στην ψυχική υγεία και ανάπτυξη πολιτικών επανένταξης.

Για την κάλυψη του παραπάνω Γενικού Στόχου 10 συμβάλλουν:

Το ΕΠ «Ανάπτυξη Ανθρωπίνου Δυναμικού» μέσω των ΑΠ 5.1-5.3 («Εδραίωση της μεταρρύθμισης στον Τομέα της Ψυχικής Υγείας, Ανάπτυξη της Α'θμιας Φροντίδας Υγείας και προάσπιση της Δημόσιας Υγείας του πληθυσμού») προωθεί ολοκληρωμένες παρεμβάσεις για την κάλυψη των αναγκών για υπηρεσίες ψυχικής υγείας καθώς και παρεμβάσεις υπέρ της ανάπτυξης και διαμόρφωσης ενός ενιαίου πλαισίου παροχής υπηρεσιών Πρωτοβάθμιας Φροντίδας Υγείας και προάσπισης της Δημόσιας Υγείας.

Το ΕΠ «Ψηφιακή Σύγκλιση» θέτοντας ως προτεραιότητα τη βελτίωση της ποιότητας ζωής δίνει ειδική έμφαση στον ανασχεδιασμό και την ψηφιακή διάθεση χρησιμοποιούμενων υπηρεσιών καθώς και στη στοχευμένη ηλεκτρονική εξυπηρέτηση των πολιτών.

Το ΕΠ «Διοικητική Μεταρρύθμιση» μέσω των ΑΠ ΙΑ, ΙΒ, ΙΓ («Αναβάθμιση των Δημοσίων Πολιτικών μέσω του εκσυγχρονισμού του ρυθμιστικού πλαισίου και των δομών της Δημόσιας Διοίκησης») και ΙΙΑ, ΙΙΒ, ΙΙΓ («Ανάπτυξη του Ανθρωπίνου Δυναμικού της Δημόσιας Διοίκησης») προβλέπει διακριτές δράσεις στον τομέα της υγείας και κοινωνικής αλληλεγγύης.

Τέλος η συμβολή των ΠΕΠ στην υλοποίηση του ΓΣ 9 εντοπίζεται κυρίως στις δράσεις για τη δημιουργία και εκσυγχρονισμό των υποδομών υγείας με έμφαση την πρωτοβάθμια υγεία που εντάσσονται στους Άξονες Προτεραιότητας για την «Αειφόρο Ανάπτυξη και Ποιότητα Ζωής»

για την κάθε περιφέρεια, ενώ για το ΠΕΠ Αττικής ο σχετικός Άξονας είναι ο ΑΠ 2 («Αειφόρος Ανάπτυξη και Βελτίωση της Ποιότητας Ζωής»).

Επίσης στο γενικό στόχο συμβάλλουν τα ΕΠ «Περιβάλλον – Αειφόρος Ανάπτυξη», «Ανταγωνιστικότητα και Επιχειρηματικότητα», καθώς και «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση».

Ενδεικτικά έργα που υλοποιούνται **και συμβάλλουν στο Γενικό Στόχο 10 είναι τα εξής:**

α) «Θέσπιση προδιαγραφών ποιότητας και ανάπτυξη προτύπων λειτουργίας υπηρεσιών υγείας», που εντάχθηκε στο ΕΠ «Ανάπτυξη Ανθρωπίνου Δυναμικού», με δημόσια δαπάνη 4 εκ. € και Δικαιούχο την Εθνική Σχολή Δημόσιας Υγείας- Ειδικός Λογαριασμός Κονδυλίων Έρευνας. Το έργο αφορά στο σχεδιασμό και ανάπτυξη προτύπων ποιότητας που αφορούν στη λειτουργία επιλεγμένων τομέων παροχής υπηρεσιών υγείας που παρουσιάζουν μείζον ενδιαφέρον για τη Δημόσια Υγεία, λόγω της συχνότητας εμφάνισης και σοβαρότητας των νοσημάτων, καθώς και στη θέσπιση προδιαγραφών λειτουργίας του Φορέα Πιστοποίησης Προσωπικού /Επιθεωρητών υπηρεσιών υγείας. Στο πλαίσιο της πράξης, θα αναπτυχθούν 14 πρότυπα, τα οποία αφορούν 5 θεματικούς τομείς του Τομέα της Δημόσιας Υγείας: Ογκολογικές υπηρεσίες, Διατροφή, Απεξάρτηση, Αναπαραγωγή, Κέντρα αναφοράς.

β) Η εκπόνηση της «Μελέτης εκτίμησης αναγκών και εφαρμογής Ανοικτών Κέντρων Προστασίας της Υγείας για την Τοπική Αυτοδιοίκηση», που εντάχθηκε στο ΕΠ «Ανάπτυξη Ανθρωπίνου Δυναμικού», με δημόσια δαπάνη 350.000 € και Δικαιούχο την Εθνική Σχολή Δημόσιας Υγείας- Ειδικός Λογαριασμός Κονδυλίων Έρευνας. Σκοπός του έργου είναι η διερεύνηση της δυνατότητας δημιουργίας Ανοικτών Κέντρων Προστασίας της Υγείας από την Τοπική Αυτοδιοίκηση με συγκεκριμένες, προδιαγεγραμμένες και τυποποιημένες παρεχόμενες υπηρεσίες υγείας. Πρόκειται για εγχείρημα που αφορά στην πρώτη επαφή των ασθενών με τις υγειονομικές υπηρεσίες για τη διαχείριση του μικρού κινδύνου, την έγκυρη πληροφόρηση και την υποστήριξη για κατάλληλο προσανατολισμό και ενημέρωση και ορθή επιλογή των κατάλληλων υπηρεσιών υγείας.

γ) Το έργο «Ηλεκτρονική Κάρτα Ασφάλισης» που εντάχθηκε στο ΕΠ «Ψηφιακή Σύγκλιση» (Άξονας προτεραιότητας: ΤΠΕ και Βελτίωση της Ποιότητας Ζωής) με δικαιούχο την «Κοινωνία της Πληροφορίας Α.Ε» και π/υ ένταξης (ΔΔ): 12,4 εκ. €. Η Πράξη αυτή συμβάλλει στο Γενικό Στόχο 6 του ΕΣΠΑ αλλά και στην κάλυψη του Γενικού Στόχου 10 εξυγιαίνοντας χρονοβόρες και κοστοβόρες διαδικασίες μεταξύ των συστημάτων Υγείας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων. Η Πράξη έχει ως αντικείμενο την παροχή ηλεκτρονικών υπηρεσιών Κοινωνικής Ασφάλισης μέσω της Ηλεκτρονικής Κάρτας Ασφάλισης για τους ασφαλισμένους του Ενιαίου Ταμείου Ανεξάρτητα Απασχολούμενων και περιλαμβάνει: Α) την έκδοση και διάθεση στους πολίτες «έξυπνων καρτών» Β) την τεχνολογική και επιχειρησιακή υποστήριξη του Μηχανισμού Λειτουργίας Γ) τη δημιουργία και διάθεση ηλεκτρονικών υπηρεσιών Κοινωνικής Ασφάλισης (ταυτοποίηση, έλεγχος – επιβεβαίωση των ασφαλιστικών δικαιωμάτων του, ιχνηλασιμότητα, έλεγχος και απόδοση εξόδων, συνταγογράφηση, ηλεκτρονική υπογραφή Ασφαλισμένου.

3.3.5 Η ανάδειξη του οικονομικού, κοινωνικού και αναπτυξιακού χαρακτήρα των θεμάτων ισότητας των φύλων, με την άμεση σύνδεσή τους με τις κυρίαρχες εθνικές πολιτικές προτεραιότητες (ανάπτυξη – απασχόληση – κοινωνική συνοχή).

Η πολιτική ισότητας στο πλαίσιο του ΕΣΠΑ βασίζεται αφενός στην προώθηση εξειδικευμένων - στοχευμένων μέτρων υποστήριξης των γυναικών και αφετέρου στην αποτελεσματικότερη προσαρμογή της διάστασης του φύλου στις τομεακές και περιφερειακές πολιτικές όλων των προτεραιοτήτων του ΕΣΠΑ.

Μολονότι το θέμα της ισότητας των φύλων εντάσσεται σε όλα τα Επιχειρησιακά Προγράμματα, εντούτοις για την προώθηση του ΓΣ 11 την κύρια ευθύνη επωμίζεται το ΕΠ «Διοικητική Μεταρρύθμιση» που μέσω των ΑΠ ΙΙΙΑ, ΙΙΙΒ, ΙΙΙΓ προωθεί συγκεκριμένα την ενδυνάμωση των πολιτικών ισότητας και την ένταξη της ισότητας των φύλων σε όλο το εύρος της δημόσιας δράσης. Σημαντική είναι επίσης η συμβολή του ΕΠ «Ανάπτυξη Ανθρωπίνου Δυναμικού» μέσω των επιμέρους στόχων της ενίσχυσης της προσαρμοστικότητας του ανθρωπίνου δυναμικού και της διευκόλυνσης της πρόσβασης στην απασχόληση.

Λόγω της φύσης του, το ΕΠ «Εκπαίδευση και δια βίου Μάθηση» συνδράμει έμμεσα στην υλοποίηση του ΓΣ 11 καθώς στο πλαίσιο των επιμέρους στόχων για αναβάθμιση της ποιότητας της εκπαίδευσης και των συστημάτων επαγγελματικής κατάρτισης αποδίδει ιδιαίτερη σημασία στο θέμα της προώθησης της ισότητας των φύλων και των ίσων ευκαιριών στην εκπαίδευση. Συμβολή έχει επίσης και το ΕΠ «Ανταγωνιστικότητα και Επιχειρηματικότητα». **Ενδεικτικά Έργα που υλοποιούνται** και συμβάλλουν στο Γενικό Στόχο 11 είναι τα εξής:

α) **«Οργάνωση υπηρεσιών για την ενσωμάτωση, παρακολούθηση και αξιολόγηση των πολιτικών ισότητας σε όλο το εύρος της δημόσιας δράσης»** προϋπολογισμού δημόσιας δαπάνης 3,5 εκ. € με σκοπό την ίδρυση και πιλοτική λειτουργία Μηχανισμού-Δομής /Παρατηρητηρίου για την παρακολούθηση της εφαρμογής των πολιτικών ισότητας σε όλο το εύρος της δημόσιας δράσης στο πλαίσιο λειτουργίας της Γενικής Γραμματείας Ισότητας. Επιδίωξη του εν λόγω Μηχανισμού είναι να λειτουργήσει ως εργαλείο γνώσης και έρευνας για την αποδοχή από το σύνολο του κρατικού μηχανισμού των στρατηγικών ισότητας που πρόκειται να υλοποιηθούν, καθώς και να αναπτύξει έναν αποτελεσματικό μηχανισμό ανταλλαγής απόψεων σχετικά με προγράμματα και πολιτικές που εφαρμόζονται.

β) **«Κωδικοποιήσεις και απλουστεύσεις των νομοθετικών και κανονιστικών ρυθμίσεων στον τομέα ισότητας των φύλων»**, προϋπολογισμού δημόσιας δαπάνης 799.279,95 € με σκοπό την κωδικοποίηση και απλούστευση της νομοθεσίας στο πεδίο της ισότητας των φύλων.

γ) Στο πλαίσιο της διευκόλυνσης της **πρόσβασης των γυναικών στην αγορά εργασίας**, της εναρμόνισης της οικογενειακής και της επαγγελματικής ζωής των γυναικών, και της ισότιμης συμμετοχής τους στην εργασία, το Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης υλοποιεί τη δράση «Εναρμόνιση οικογενειακής και επαγγελματικής ζωής» συνολικού ύψους 280 εκατομμυρίων ευρώ. Αντικείμενο της πράξης αποτελεί η παροχή σε γυναίκες ωφελούμενες θέσεις φροντίδας και φιλοξενίας βρεφών, νηπίων, παιδιών και εφήβων σε αντίστοιχες δομές. Η διάθεση της θέσης πραγματοποιείται από τον Οργανισμό Εργατικής Εστίας προς τη γυναίκα ωφελούμενη μέσω «εντολής τοποθέτησης» του τέκνου της στις αντίστοιχες δομές. Η πράξη στοχεύει στην αύξηση της απασχολησιμότητας και της ισότιμης συμμετοχής των γυναικών στην αγορά εργασίας και υλοποιείται μέσω ετήσιων κύκλων πρόσκλησης. Τον πρώτο χρόνο λειτουργίας του νέου συστήματος, τη σχολική χρονιά 2008-2009 προσφέρθηκαν περισσότερες από 10.000 θέσεις τοποθέτησης παιδιών και βρεφών, με προϋπολογισμό 22 εκ €. Για το σχολικό έτος 2009-2010 προβλέφθηκε αύξηση του προϋπολογισμού στα 62 εκ € και σύμφωνα με τα τελικά αποτελέσματα της σύζευξης θα προσφερθούν περίπου 15.000 θέσεις τοποθέτησης παιδιών / βρεφών. (ΕΠΑΝΑΔ)

3.4 Θεματική Προτεραιότητα: Θεσμικό περιβάλλον

3.4.1 Η βελτίωση της ποιότητας των δημόσιων πολιτικών και η αποτελεσματική εφαρμογή τους για την αναβάθμιση της ποιότητας ζωής των πολιτών και τη διευκόλυνση της επιχειρηματικής δράσης.

Ο Γενικός Στόχος 12 εξειδικεύεται περαιτέρω:

- στη βελτίωση της ποιότητας των δημόσιων πολιτικών και την ενίσχυση της ανοιχτής διοίκησης
- στον εκσυγχρονισμό του θεσμικού πλαισίου ρύθμισης της δημόσιας δράσης και των δομών και διαδικασιών λειτουργίας των δημοσίων υπηρεσιών
- στην ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού της Δημόσιας Διοίκησης και
- στη δημιουργία μηχανισμών υποστήριξης της εφαρμογής.

Απόλυτα συνυφασμένο με το Γενικό Στόχο 12 είναι το ΕΠ «Διοικητική Μεταρρύθμιση» που θέτει ως κύριο στόχο την αναβάθμιση των δημοσίων πολιτικών μέσω του εκσυγχρονισμού του ρυθμιστικού πλαισίου και των δομών της Δημόσιας Διοίκησης. Στο πλαίσιο αυτό το ΕΠ υλοποιεί δράσεις υπέρ της προώθησης των αρχών της διαφάνειας και της λογοδοσίας, της

βελτίωσης της ποιότητας των νομοθετικών και κανονιστικών ρυθμίσεων και της βελτίωσης της ποιότητας της εξυπηρέτησης των συναλλασσόμενων με τις δημόσιες υπηρεσίες πολιτών και επιχειρήσεων.

Σημαντική είναι επίσης η συμβολή του ΕΠ «Ψηφιακή Σύγκλιση» για την υλοποίηση του ΓΣ 12 καθώς στοχεύει στην παροχή ψηφιακών υπηρεσιών προς επιχειρήσεις και τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας του Δημοσίου Τομέα με χρήση ΤΠΕ. Έμμεση είναι η συμβολή του ΕΠ «Ανταγωνιστικότητα και Επιχειρηματικότητα» μέσω καινοτόμων παρεμβάσεων υπέρ της ανταγωνιστικότητας, της εξωστρέφειας και των ανθρωπίνων πόρων.

Συμπληρωματική είναι η συμβολή των ΠΕΠ στην προώθηση του ΓΣ 12 καθώς οι κύριες δράσεις που προβλέπονται για τη βελτίωση της ποιότητας των δημοσίων πολιτικών έχουν σχεδιασθεί σε εθνικό επίπεδο και καλύπτονται από τα Τομεακά Επιχειρησιακά Προγράμματα ενώ στο πλαίσιο των ΠΕΠ τα θέματα αυτά προωθούνται εμμέσως μέσα από δράσεις ενίσχυσης της ψηφιακής σύγκλισης, της ανταγωνιστικότητας και της ποιότητας ζωής.

Ενδεικτικά Έργα που υλοποιούνται και συμβάλλουν στο Γενικό Στόχο 12 είναι τα εξής:

α) Ψηφιακός Μοχλός Ενδυνάμωσης Υπηρεσιών προς επιχειρήσεις

Η πράξη εντάχθηκε στο ΕΠ «Ψηφιακή Σύγκλιση» (Άξονας προτεραιότητας: ΤΠΕ και Βελτίωση της Ποιότητας Ζωής) με δικαιούχο την «Κοινωνία της Πληροφορίας Α.Ε» και η/υ ένταξης (ΔΔ): 30 εκ. €. Η πράξη με πλήρες τίτλο «Ψηφιακός Μοχλός Ενδυνάμωσης Υπηρεσιών προς επιχειρήσεις & βελτίωση αποτελεσματικότητας του Υπουργείου Ανάπτυξης με χρήση ΤΠΕ» σκοπεύει με χρήση νέων ψηφιακών εργαλείων Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης στην συνολική και ενοποιημένη μηχανοργάνωση των προσφερομένων. Η πράξη υλοποιείται για 6 Γενικές Γραμματείες.

β) Κατάρτιση στελεχών Δημόσιας Διοίκησης σε βέλτιστες πρακτικές διεθνούς επιπέδου

Το έργο, που εντάχθηκε στο ΕΠ «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού», με προϋπολογισμό δημόσιας δαπάνης 2,5 εκ. € έχει ως στόχο το σχεδιασμό και υλοποίηση εκπαιδευτικών προγραμμάτων βασισμένων σε βέλτιστες πρακτικές, οι οποίες έχουν υιοθετηθεί, είτε από φορείς Δημόσιας Διοίκησης χωρών-μελών της Ε.Ε, είτε από διεθνή εκπαιδευτικά ιδρύματα, ή ερευνητικά κέντρα, τα οποία έχουν αναπτύξει υψηλό βαθμό τεχνογνωσίας σε θέματα εκσυγχρονισμού της οργάνωσης της Δημόσιας Διοίκησης και της Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Η εν λόγω δράση αποτελεί καινοτόμο ενέργεια με την εκπαίδευση/κατάρτιση των δημοσίων υπαλλήλων σε θεματικές, όπως μείωση διοικητικών βαρών, στρατηγικό σχέδιο εκσυγχρονισμού του κράτους και της δημόσιας διοίκησης, μέτρηση αποτελεσματικότητας και συστήματα ποιότητας, περιβαλλοντική πολιτική, απλούστευση διοικητικών διαδικασιών με καλές πρακτικές, κ.λπ.

3.5 Θεματική Προτεραιότητα: Ελκυστικότητα της Ελλάδας και των Περιφερειών ως τόπου επενδύσεων, εργασίας και διαβίωσης

3.5.1 Η ανάπτυξη και ο εκσυγχρονισμός των φυσικών υποδομών και των συναφών υπηρεσιών του συστήματος μεταφορών της χώρας

Ο Γενικός Στόχος 13 εξειδικεύεται περαιτέρω:

- στην αντιμετώπιση των ασυνεχειών στα διευρωπαϊκά δίκτυα μεταφορών
- στην ανάπτυξη συνδυασμένων μεταφορών και την ενίσχυση της διατροφικότητας του συστήματος μεταφορών
- στη σύνδεση των περιοχών της χώρας με τα διευρωπαϊκά δίκτυα μεταφορών
- στην ανάπτυξη και επέκταση των αστικών μεταφορών
- στην αναβάθμιση υποδομών
- στην προώθηση θεσμικών και οργανωτικών παρεμβάσεων

Η στρατηγική και οι προτεραιότητες του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Ενίσχυση της Προσπελασιμότητας» έχουν καθορισθεί κατά τέτοιο τρόπο ώστε να βρίσκονται σε άμεση συνάφεια με το Γενικό Στόχο 13. Από τη συσχέτιση της στοχοθεσίας του συγκεκριμένου ΕΠ και των επιμέρους προτεραιοτήτων του ΓΣ, γίνεται φανερό ότι το ΕΠ ουσιαστικά εξειδικεύει σε επιχειρησιακό επίπεδο το ΓΣ 13 και επομένως είναι αυτό που συμβάλλει σε μεγάλο βαθμό στην υλοποίηση του.

Αντίστοιχη συσχέτιση παρατηρείται και μεταξύ του ΓΣ 13 με τα ΠΕΠ και ειδικότερα τους Άξονες Προτεραιότητας που αφορούν στις «Υποδομές και υπηρεσίες προσπελασιμότητας» για κάθε περιφέρεια και είναι εκείνοι που επίσης συμβάλλουν στη διαδικασία επίτευξης του Στόχου.

Ενδεικτικά Έργα που υλοποιούνται και συμβάλλουν στο Γενικό Στόχο 13 είναι τα εξής:

α) Μεγάλοι Οδικοί Άξονες

Κυρώθηκαν με νόμο οι συμβάσεις παραχώρησης για Μελέτη, Κατασκευή, Χρηματοδότηση, Λειτουργία, Συντήρηση και Εκμετάλλευση των ακολούθων μεγάλων έργων Οδικών Αξόνων:

- Αυτοκινητόδρομος «Ιόνια Οδός» από Αντίρριο μέχρι Ιωάννινα ΠΑΘΕ Αθήνα (Α/Κ Μεταμόρφωσης) - Μαλιακός (Σκάρφεια) και Συνδετήριου Κλάδου του ΠΑΘΕ Σχηματάρι - Χαλκίδα.
- Αυτοκινητόδρομος «Κόρινθος - Τρίπολη - Καλαμάτα και Κλάδος Λεύκτρο - Σπάρτη».
- Αυτοκινητόδρομος Κεντρικής Ελλάδος (Ε65).
- Αυτοκινητόδρομος Πάτρα - Αθήνα - Θεσσαλονίκη - Εύζωνοι (ΠΑΘΕ) τμήματος Μαλιακός - Κλειδί.
- Αυτοκινητόδρομος Ελευσίνα - Κόρινθος - Πάτρα - Πύργος - Τσάκωνα.
- Υποθαλάσσια Αρτηρία Θεσσαλονίκης

β) Λιμάνια

Εντάχθηκαν στο ΕΠ «Προσπελασιμότητα»/Άξονας Προτεραιότητας 3, δύο πράξεις που αφορούν κατασκευαστικά έργα στα νέα λιμάνια Πατρών (186 εκατ. Ευρώ) και Ηγουμενίτσας (110 εκ. €).

3.5.2 Ο ασφαλής ενεργειακός εφοδιασμός της χώρας με γνώμονα την αειφορία

Ο Γενικός Στόχος 14 εξειδικεύεται περαιτέρω:

- στην ολοκλήρωση και τον εκσυγχρονισμό του ηλεκτρικού δικτύου της χώρας
- στη μείωση της εξάρτησης της χώρας από το πετρέλαιο μέσω της προώθησης της διείσδυσης των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας (ΑΠΕ) και του φυσικού αερίου στο ενεργειακό ισοζύγιο της χώρας.

Το ΕΠ που κατά κύριο λόγο έχει σχεδιασθεί με γνώμονα την επίτευξη του Στόχου 14 είναι το ΕΠ «Ανταγωνιστικότητα και Επιχειρηματικότητα» και συγκεκριμένα ο Άξονας Προτεραιότητας 4 αυτού που επιδιώκει την εξασφάλιση του ενεργειακού εφοδιασμού της χώρας στο πλαίσιο της επίτευξης των περιβαλλοντικών στόχων της καθώς και την ένταξη της στα μεγάλα διεθνή δίκτυα μεταφοράς ηλεκτρισμού και φυσικού αερίου.

Η συμβολή των ΠΕΠ στο ΓΣ 14 έγκειται κατά κύριο λόγο σε παρεμβάσεις για την ανάπτυξη ενεργειακών υποδομών αλλά και σε δράσεις για την αξιοποίηση της απελευθέρωσης αγοράς ενέργειας και την ενδυνάμωση του ρόλου συγκεκριμένων περιφερειών (πχ Κεντρική Μακεδονία) στον ενεργειακό χάρτη της ευρύτερης Περιοχής.

Ενδεικτικά, αναφέρεται το έργο ***Εξοικονόμηση Ενέργειας από τους ΟΤΑ (Πρόγραμμα ΕΞΟΙΚΟΝΟΜΩ)*** που αφορά σε παρεμβάσεις εξοικονόμησης ενέργειας από τους Δήμους της χώρας και συμβάλλει στο ΓΣ 14. Προβλέπονται βελτιώσεις σε υφιστάμενα δημοτικά κτήρια, παρεμβάσεις σε κοινόχρηστους χώρους, αντικαταστάσεις εξοπλισμού μέσω μεταφοράς και

μηχανολογικού εξοπλισμού υποδομών και τέλος δράσεις πληροφόρησης. Η σχετική πρόσκληση προς τους Δήμους ήταν προϋπολογισμού 24.573.684 € και υποβλήθηκαν 192 προτάσεις οι οποίες βρίσκονται σε αξιολόγηση.

3.5.3 Η αειφόρος διαχείριση του Περιβάλλοντος

Ο Γενικός Στόχος 15 εξειδικεύεται περαιτέρω:

- στην ορθολογική διαχείριση των εδαφικών συστημάτων εστιάζοντας στην διαχείριση στερεών αποβλήτων
- στην διαχείριση των Υδατικών Πόρων και την προστασία του θαλάσσιου περιβάλλοντος
- στην εξασφάλιση και διατήρηση της ποιότητας του ατμοσφαιρικού και του ακουστικού περιβάλλοντος
- στην αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής
- στη διαχείριση κινδύνου
- στην αειφόρο διαχείριση φυσικού περιβάλλοντος δίνοντας έμφαση στην βιοποικιλότητα.

Ο Γενικός Στόχος 15 παρουσιάζει άμεση συνάφεια με το ΕΠ «Περιβάλλον/ Αειφόρος Ανάπτυξη», η στρατηγική του οποίου συνοψίζεται στην «Προστασία, Αναβάθμιση και Αειφορική Διαχείριση του Περιβάλλοντος ώστε να αποτελέσει το υπόβαθρο για την προστασία της δημόσιας υγείας, την άνοδο της ποιότητας ζωής των πολιτών καθώς και βασικό παράγοντα βελτίωσης της ανταγωνιστικότητας της οικονομίας».

Επιπλέον, στο ΓΣ 15 συμβάλουν οι δράσεις που προβλέπονται στο πλαίσιο του ΑΠ 4 («Ολοκλήρωση του ενεργειακού συστήματος της χώρας και ενίσχυση τη αειφορίας») του ΕΠ «Ανταγωνιστικότητα και Επιχειρηματικότητα». Τέλος, σημαντική είναι η συμβολή των ΠΕΠ στην επίτευξη του ΓΣ 15 καθώς προβλέπονται δράσεις για την ορθολογική διαχείριση φυσικών πόρων, την προώθηση της πράσινης επιχειρηματικότητας και την ενίσχυση της περιβαλλοντικής διάστασης των παραγωγικών δραστηριοτήτων.

Ενδεικτικά, αναφέρεται το έργο **Αντικατάσταση και ανακύκλωση παλαιών και ενεργοβόρων οικιακών συσκευών κλιματισμού («Αλλάζω κλιματιστικό»)** με πρόσκληση εκδήλωσης ενδιαφέροντος προϋπολογισμού με τελικό προϋπολογισμό 46,5 εκ. € και αντικατάσταση 140.000 παλαιών και ενεργοβόρων οικιακών συσκευών κλιματισμού που συμβάλλει στο ΓΣ 15. Για την εφαρμογή του προγράμματος αυτού ψηφίστηκε νομοθετική ρύθμιση για ενίσχυση οικιακών καταναλωτών από το Υπουργείο Ανάπτυξης για συσκευές ενεργειακής απόδοσης (άρθρο 24 του Ν.3769/2009 - ΦΕΚ 105/Α/01.07.2009) με στόχο τη αντικατάσταση οικιακών ηλεκτρικών συσκευών με άλλες όμοιες συσκευές υψηλής ενεργειακής απόδοσης και την απόσυρση αυτών μέσω συστήματος εναλλακτικής διαχείρισης και ανακύκλωσης από πιστοποιημένους φορείς, σύμφωνα με τις διατάξεις του Ν.2939/2001 (ΦΕΚ 179 Α').

3.5.4 Η άσκηση αποτελεσματικής περιβαλλοντικής πολιτικής

Ο Γενικός Στόχος 16 εξειδικεύεται περαιτέρω :

- στη βελτίωση του σχεδιασμού και της εφαρμογής της περιβαλλοντικής πολιτικής και
- την ενεργοποίηση της κοινωνίας των πολιτών (συμπεριλαμβανομένου του εθελοντισμού) στα θέματα περιβαλλοντικής προστασίας

Όπως και στην περίπτωση του προηγούμενου Γενικού Στόχου έτσι και ο ΓΣ 16 παρουσιάζει άμεση συνάφεια με τους επιμέρους στόχους, κατευθύνσεις και προτεραιότητες του ΕΠ «Περιβάλλον/ Αειφόρος Ανάπτυξη».

Όσον αφορά στα ΠΕΠ προβλέπονται δράσεις υπέρ της αποτελεσματικής περιβαλλοντικής πολιτικής μέσω των Αξόνων Προτεραιότητας «Αειφόρος Ανάπτυξη και Ποιότητα Ζωής» για κάθε επιμέρους περιφέρεια.

Ενδεικτικά, αναφέρονται πράξεις **διαχείρισης στερεών αποβλήτων** μεταξύ των οποίων έργα συνολικού προϋπολογισμού 45 εκ. € στο ΠΕΠ Μακεδονίας-Θράκης στα οποία

περιλαμβάνονται έργα ΧΥΤΑ, περιβαλλοντικής αποκατάστασης ΧΑΔΑ και Σταθμοί Μεταφόρτωσης Απορριμμάτων που εντάχθηκαν στα ΠΕΠ και υλοποιούνται και θα συμβάλλουν στο ΓΣ 16.

3.5.5 Ανάδειξη του Πολιτισμού ως ζωτικού παράγοντα της οικονομικής ανάπτυξης της χώρας

Ο Γενικός Στόχος 17 εξειδικεύεται περαιτέρω:

- στην ενίσχυση των πολιτιστικών υποδομών της χώρας και
- στην τόνωση της ζήτησης στον τομέα του Πολιτισμού

Για την επίτευξη του Γενικού Στόχου 17, δράσεις υπέρ της ανάδειξης του πολιτισμού προβλέπονται κυρίως στα ΠΕΠ στο πλαίσιο του στόχου της ισόρροπης οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης και της αειφόρου ανάπτυξης.

Επίσης αλληλεπιδρούν εμμέσως μία σειρά Επιχειρησιακών Προγραμμάτων με σημαντικότερη την επίδραση του ΕΠ «Περιβάλλον/ Αειφόρος Ανάπτυξη». Συμβολή στο ΓΣ 17, μέσω στοχευμένων παρεμβάσεων, έχουν επίσης τα ΕΠ «Ανταγωνιστικότητα και Επιχειρηματικότητα» και «Ψηφιακή Σύγκλιση» ενώ το ΕΠ «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού» προβλέπει συγκεκριμένες δράσεις υπέρ της ενίσχυσης της απασχόλησης σε επαγγέλματα που σχετίζονται με την επιχειρηματική εκμετάλλευση πολιτιστικών προϊόντων ή τη διαχείριση, προβολή, προστασία και ανάδειξη πολιτιστικών χώρων.

Για την προώθηση του Γενικού Στόχου 17 εκδόθηκε, μέχρι στιγμής, μία πρόσκληση υποβολής προτάσεων (στις 15-09-2008) για τη **«Συμπλήρωση και αναβάθμιση υποδομών για την ανάπτυξη του τουριστικού τομέα και την αξιοποίηση του φυσικού και πολιτιστικού αποθέματος ως μέσου αύξησης της ελκυστικότητας της χώρας και των περιφερειών ως τουριστικού προορισμού»**. Οι προτάσεις έργων αναφέρονται σε ανάπτυξη του θαλάσσιου τουρισμού, δημιουργία ζωνών υποδοχής σκαφών σε εμπορικούς λιμένες, δημιουργία πυρήνων τουριστικής ανάπτυξης και θεματικών, πολιτιστικών ή φυσιολατρικών ή αρχαιολογικών και ιστορικών διαδρομών εθνικής ή διαπεριφερειακής σημασίας, αναβάθμιση, συμπλήρωση και εκσυγχρονισμό υποδομών χειμερινού τουρισμού κλπ, προκειμένου να ενταχθούν και χρηματοδοτηθούν στο πλαίσιο του Άξονα Προτεραιότητας 3 «Βελτίωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος» του ΕΠ «Ανταγωνιστικότητα και Επιχειρηματικότητα» ΑΕ. Ο προϋπολογισμός ανέρχεται σε 35 εκ. €.

Συμβολή στους Γενικούς Στόχους του ΕΣΠΑ παρουσιάζουν και τα **Επιχειρησιακά Προγράμματα Διασυνοριακής Συνεργασίας «Ελλάδα-Κύπρος», «Ελλάδα-Βουλγαρία», «Ελλάδα-Ιταλία», «Ελλάδα – Αλβανία» και «Ελλάδα – ΠΓΔΜ»** καθώς αυτά εντάσσονται στα αντίστοιχα Εθνικά Στρατηγικά Πλαίσια Αναφοράς των κρατών-μελών και είναι απολύτως συμβατά με τις εθνικές και κοινοτικές προτεραιότητες.

Οι βασικές προτεραιότητες και στρατηγικοί στόχοι των Προγραμμάτων Εδαφικής Συνεργασίας όπως εξειδικεύονται στους επιμέρους Άξονες Προτεραιότητας συμπίπτουν και καλύπτουν μία ευρεία γκάμα θεμάτων όπως η τόνωση της ανταγωνιστικότητας και επιχειρηματικότητας, η προώθηση της έρευνας - τεχνολογίας – καινοτομίας, η βελτίωση της ποιότητας ζωής, η ενίσχυση της προσβασιμότητας, η υποστήριξη και ανάδειξη ανθρώπινου κεφαλαίου, η προστασία του περιβάλλοντος και η προώθηση των πολιτιστικών πόρων, η ισότητα των φύλων και των ευκαιριών κ.ά. Προκύπτει δηλαδή ότι έμμεσα και άμεσα τα προγράμματα του 3^{ου} Στόχου συμβάλλουν και στις 5 θεματικές προτεραιότητες του ΕΣΠΑ και κατ' επέκταση και στους 17 Γενικούς Στόχους.

Ωστόσο, καθώς τα προγράμματα «Ελλάδα-Κύπρος», «Ελλάδα-Βουλγαρία» και «Ελλάδα-Ιταλία» βρίσκονται ακόμα στο στάδιο της αξιολόγησης των προτάσεων της πρώτης πρόσκλησης εκδήλωσης ενδιαφέροντος (βλ. κεφάλαιο 6) ακόμα δεν δύναται να συγκεκριμενοποιηθούν δράσεις που θα συμβάλλουν σε επιμέρους Γενικούς Στόχους. Σημειώνεται, ότι στα Προγράμματα «Ελλάδα – Αλβανία» και «Ελλάδα – ΠΓΔΜ» δεν έχουν ακόμα δημοσιοποιηθεί προσκλήσεις προς τους Δικαιούχους για υποβολή προτάσεων.

Στον πίνακα που ακολουθεί παρατίθενται οι επιλεγμένοι δείκτες με τιμές επίτευξης όπως προκύπτουν από τα ενταγμένα έργα ανά Γενικό Στόχο του ΕΣΠΑ.

Τιμές Δεικτών Ενταγμένων Έργων ανά Γενικό Στόχο ΕΣΠΑ (ημερομηνία αναφοράς 15.11.2009)

ΟΝΟΜΑΣΙΑ ΔΕΙΚΤΗ	ΜΟΝΑΔΑ ΜΕΤΡΗΣΗΣ	ΑΘΡΟΙΣΜΑ ΤΙΜΗΣ ΕΝΤΑΓΜΕΝΩΝ ΕΡΓΩΝ	ΓΕΝΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ ΕΣΠΑ
1	2	3	4
Αριθμός επιχειρήσεων που θα ενισχυθούν από τα προγράμματα (Δείκτης ΕΣΠΑ)	Αριθμός	27.812	Γενικός στόχος 2: Η ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας και η αύξηση της παραγωγικότητας
Αριθμός Δανειακών συμβάσεων που επιδοτούνται (ΤΕΜΠΜΕ)	Αριθμός	13.317	Γενικός στόχος 2: Η ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας και η αύξηση της παραγωγικότητας
Πλήθος προγραμμάτων τουριστικής προβολής	Αριθμός	32	Γενικός στόχος 3 : Η διαφοροποίηση του τουριστικού προϊόντος της χώρας.
Αριθμός νέων τμημάτων προπτυχιακών σπουδών	Αριθμός	2	Γενικός στόχος 4 : Η βελτίωση της ποιότητας και της έντασης των επενδύσεων στο ανθρώπινο κεφάλαιο για την αναβάθμιση του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος.
Αριθμός νέων τμημάτων μεταπτυχιακών σπουδών	Αριθμός	7	Γενικός στόχος 4 : Η βελτίωση της ποιότητας και της έντασης των επενδύσεων στο ανθρώπινο κεφάλαιο για την αναβάθμιση του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος.
Αριθμός φοιτητών προπτυχιακών προγραμμάτων	Αριθμός	300	Γενικός στόχος 4 : Η βελτίωση της ποιότητας και της έντασης των επενδύσεων στο ανθρώπινο κεφάλαιο για την αναβάθμιση του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος.
Αριθμός φοιτητών μεταπτυχιακών προγραμμάτων	Αριθμός	1.050	Γενικός στόχος 4 : Η βελτίωση της ποιότητας και της έντασης των επενδύσεων στο ανθρώπινο κεφάλαιο για την αναβάθμιση του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος.
Προγράμματα για μαθητές (άνδρες – γυναίκες) πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης	Αριθμός	324	Γενικός στόχος 4 : Η βελτίωση της ποιότητας και της έντασης των επενδύσεων στο ανθρώπινο κεφάλαιο για την αναβάθμιση του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος.
Προγράμματα για μαθητές (άνδρες – γυναίκες) δευτεροβάθμιας γενικής & τεχνικής εκπαίδευσης	Αριθμός	567	Γενικός στόχος 4 : Η βελτίωση της ποιότητας και της έντασης των επενδύσεων στο ανθρώπινο κεφάλαιο για την αναβάθμιση του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος.

ΟΝΟΜΑΣΙΑ ΔΕΙΚΤΗ	ΜΟΝΑΔΑ ΜΕΤΡΗΣΗΣ	ΑΘΡΟΙΣΜΑ ΤΙΜΗΣ ΕΝΤΑΓΜΕΝΩΝ ΕΡΓΩΝ	ΓΕΝΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ ΕΣΠΑ
Αριθμός ιδρυμάτων ανωτάτης εκπαίδευσης στα οποία εφαρμόζονται διαδικασίες αξιολόγησης (Δείκτης ΕΣΠΑ)	Αριθμός	38	Γενικός στόχος 4 : Η βελτίωση της ποιότητας και της έντασης των επενδύσεων στο ανθρώπινο κεφάλαιο για την αναβάθμιση του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος.
Αριθμός τμημάτων Ιδρυμάτων ανώτατης εκπαίδευσης στα οποία εφαρμόζονται διαδικασίες αξιολόγησης	Αριθμός	456	Γενικός στόχος 4 : Η βελτίωση της ποιότητας και της έντασης των επενδύσεων στο ανθρώπινο κεφάλαιο για την αναβάθμιση του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος.
Αριθμός προγραμμάτων εξ αποστάσεως εκπαίδευσης	Αριθμός	3	Γενικός στόχος 4 : Η βελτίωση της ποιότητας και της έντασης των επενδύσεων στο ανθρώπινο κεφάλαιο για την αναβάθμιση του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος.
Μέσος ετήσιος αριθμός εκπαιδευτικών αβάθμιας και ββάθμιας που επιμορφώνονται (3)	Αριθμός	21.050	Γενικός στόχος 4 : Η βελτίωση της ποιότητας και της έντασης των επενδύσεων στο ανθρώπινο κεφάλαιο για την αναβάθμιση του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος.
Αριθμός εκπαιδευτικού προσωπικού εκπαιδευμένου σε ΤΠΕ (Δείκτης ΕΣΠΑ)	Αριθμός	27802	Γενικός στόχος 4 : Η βελτίωση της ποιότητας και της έντασης των επενδύσεων στο ανθρώπινο κεφάλαιο για την αναβάθμιση του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος.
Επωφελούμενοι μαθητές με ειδικές σωματικές ή / και νοητικές ανάγκες στην εκπαίδευση	Αριθμός	2895	Γενικός στόχος 4 : Η βελτίωση της ποιότητας και της έντασης των επενδύσεων στο ανθρώπινο κεφάλαιο για την αναβάθμιση του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος.
Σχολικές Μονάδες εκπαίδευσης οι οποίες επωφελούνται από εκπαιδευτικές παρεμβάσεις	Αριθμός	10.382	Γενικός στόχος 4 : Η βελτίωση της ποιότητας και της έντασης των επενδύσεων στο ανθρώπινο κεφάλαιο για την αναβάθμιση του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος.
Επωφελούμενοι σπουδαστές/στρίες ανώτατης εκπαίδευσης από προγράμματα πρακτικής άσκησης	Αριθμός	648	Γενικός στόχος 4 : Η βελτίωση της ποιότητας και της έντασης των επενδύσεων στο ανθρώπινο κεφάλαιο για την αναβάθμιση του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος.

ΟΝΟΜΑΣΙΑ ΔΕΙΚΤΗ	ΜΟΝΑΔΑ ΜΕΤΡΗΣΗΣ	ΑΘΡΟΙΣΜΑ ΤΙΜΗΣ ΕΝΤΑΓΜΕΝΩΝ ΕΡΓΩΝ	ΓΕΝΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ ΕΣΠΑ
Αριθμός συμμετοχών ατόμων 25-64 ετών σε προγράμματα δια βίου εκπαίδευσης (τυπικής, μη-τυπικής και άτυπης) (Δείκτης ΕΣΠΑ)	Αριθμός	18.500	Γενικός στόχος 4 : Η βελτίωση της ποιότητας και της έντασης των επενδύσεων στο ανθρώπινο κεφάλαιο για την αναβάθμιση του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος.
Αίθουσες διδασκαλίας εκπαίδευσης	Αριθμός	629	Γενικός στόχος 4 : Η βελτίωση της ποιότητας και της έντασης των επενδύσεων στο ανθρώπινο κεφάλαιο για την αναβάθμιση του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος.
Αριθμός γυναικών που ωφελούνται από υποστηρικτικά μέτρα για τη συμφιλίωση της επαγγελματικής και οικογενειακής ζωής. (ΔΕΙΚΤΗΣ ΕΣΠΑ)	Αριθμός	15.667	Γενικός στόχος 8 : Διευκόλυνση της πρόσβασης στην απασχόληση.
Άμεσα εξυπηρετούμενος πληθυσμός (ηλικιωμένοι και άτομα που χρήζουν κατ' οίκον βοήθειας) - (πλήθος)	Αριθμός	36.225	Γενικός στόχος 9 : Προώθηση της Κοινωνικής Ενσωμάτωσης.
Δομές «Βοήθεια στο σπίτι» - (αριθμός)	Αριθμός	765	Γενικός στόχος 9 : Προώθηση της Κοινωνικής Ενσωμάτωσης.
Κέντρα Ημερήσιας Φροντίδα Ηλικιωμένων (ΚΗΦΙ)	Αριθμός	122	Γενικός στόχος 9 : Προώθηση της Κοινωνικής Ενσωμάτωσης.
Υποδομές μονάδων πρωτοβάθμιας φροντίδας Υγείας και Πρόνοιας (ΑΚΥ, ΚΥ)	Αριθμός	15	Γενικός στόχος 10 : Θεμελίωση ενός αποδοτικού και οικονομικά βιώσιμου συστήματος Υγείας, που θα προσφέρει ποιοτικές και εξατομικευμένες υπηρεσίες στους πολίτες και θα εστιάζει στη συνεχή βελτίωση των υπηρεσιών πρόληψης και φροντίδας
Νοσοκομειακές κλίνες που δημιουργούνται - αναβαθμίζονται	Αριθμός	2.655	Γενικός στόχος 10 : Θεμελίωση ενός αποδοτικού και οικονομικά βιώσιμου συστήματος Υγείας, που θα προσφέρει ποιοτικές και εξατομικευμένες υπηρεσίες στους πολίτες και θα εστιάζει στη συνεχή βελτίωση των υπηρεσιών πρόληψης και φροντίδας
Κατασκευή και αποπεράτωση αυτοκινητοδρόμων εντός TEN (χλμ) (Δείκτης ΕΣΠΑ)	χλμ	99	Γενικός στόχος 13: Η ανάπτυξη και ο εκσυγχρονισμός των φυσικών υποδομών και των συναφών υπηρεσιών του συστήματος μεταφορών της χώρας.

ΟΝΟΜΑΣΙΑ ΔΕΙΚΤΗ	ΜΟΝΑΔΑ ΜΕΤΡΗΣΗΣ	ΑΘΡΟΙΣΜΑ ΤΙΜΗΣ ΕΝΤΑΓΜΕΝΩΝ ΕΡΓΩΝ	ΓΕΝΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ ΕΣΠΑ
Κατασκευή και αποπεράτωση σιδηροδρόμων εντός TEN (Δείκτης ΕΣΠΑ)	χλμ	29	Γενικός στόχος 13: Η ανάπτυξη και ο εκσυγχρονισμός των φυσικών υποδομών και των συναφών υπηρεσιών του συστήματος μεταφορών της χώρας.
Κατασκευή και αποπεράτωση αυτοκινητοδρόμων Εκτός TEN-T	χλμ	29	Γενικός στόχος 13: Η ανάπτυξη και ο εκσυγχρονισμός των φυσικών υποδομών και των συναφών υπηρεσιών του συστήματος μεταφορών της χώρας.
Κατασκευή και αναβάθμιση / Σιδηροδρομικής Γραμμής Εκτός TEN-T	χλμ	35	Γενικός στόχος 13: Η ανάπτυξη και ο εκσυγχρονισμός των φυσικών υποδομών και των συναφών υπηρεσιών του συστήματος μεταφορών της χώρας.
Αριθμός λιμένων που αναβαθμίζονται	Αριθμός	8	Γενικός στόχος 13: Η ανάπτυξη και ο εκσυγχρονισμός των φυσικών υποδομών και των συναφών υπηρεσιών του συστήματος μεταφορών της χώρας.
Δίκτυο ποδηλατοδρομων/δρόμων ήπιας κυκλοφορίας	χλμ	7	Γενικός στόχος 13: Η ανάπτυξη και ο εκσυγχρονισμός των φυσικών υποδομών και των συναφών υπηρεσιών του συστήματος μεταφορών της χώρας.
Αριθμός Έργων Πρόληψης κινδύνων	Αριθμός	2	Γενικός στόχος 15 : Η αειφόρος διαχείριση του Περιβάλλοντος
Αριθμός ΧΥΤΑ / ΧΥΤΥ που δημιουργούνται	Αριθμός	1	Γενικός στόχος 15 : Η αειφόρος διαχείριση του Περιβάλλοντος
Χώροι ανεξέλεγκτης διάθεσης στερεών αποβλήτων που αποκαθίστανται	Αριθμός	195	Γενικός στόχος 15 : Η αειφόρος διαχείριση του Περιβάλλοντος
Εγκαταστάσεις Επεξεργασίας Λυμάτων (ΕΕΛ)	Αριθμός	5	Γενικός στόχος 15 : Η αειφόρος διαχείριση του Περιβάλλοντος
Αριθμός Φορέων Προστατευόμενων Περιοχών που ενισχύονται /ιδρύονται	Αριθμός	1	Γενικός στόχος 15 : Η αειφόρος διαχείριση του Περιβάλλοντος

ΠΗΓΗ:Ολοκληρωμένο Πληροφοριακό Σύστημα (ΟΠΣ)

Δεδομένου ότι αποτελέσματα για την αποτίμηση πολιτικών συνοχής ή προβλέψεις για την πρόοδο προς την επίτευξη των στόχων αυτής, δεν είναι διαθέσιμα κατά την περίοδο ολοκλήρωσης της έκθεσης παρακολούθησης του Εθνικού Στρατηγικού Πλαισίου Αναφοράς 2009, στο παρόν κεφάλαιο παρατίθεται μία σύνοψη της εκ των προτέρων αξιολόγησης του ΕΣΠΑ⁹⁴, καθώς επίσης και αξιολογήσεις που αφορούν το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο.

4.1 Σύνοψη της εκ των προτέρων αξιολόγησης του Εθνικού Στρατηγικού Πλαισίου Αναφοράς για την προγραμματική περίοδο 2007-2013

Η διενέργεια της εκ των προτέρων (ex-ante) αξιολόγησης προβλέπεται για τα Επιχειρησιακά Προγράμματα του Εθνικού Στρατηγικού Πλαισίου Αναφοράς 2007-2013 στα άρθρα 47-48 του Καν. 1083/2006. Στον ανωτέρω Κανονισμό δεν προβλέπεται αξιολόγηση του Ε.Σ.Π.Α. του σχετικού Κράτους Μέλους. Η Ελλάδα, εντούτοις, προχώρησε στην εκ των προτέρων αξιολόγηση του Ε.Σ.Π.Α., θέλοντας να αποτιμήσει την ορθότητα των επιλογών που έγιναν μέσω αυτού για την προγραμματική περίοδο 2007-2013. Η μεθοδολογική προσέγγιση της συγκεκριμένης αξιολόγησης του ΕΣΠΑ έχει σκοπό να εξετάσει την ορθότητα και την πληρότητα της κοινωνικοοικονομικής ανάλυσης, συμπεριλαμβανομένης και της ανάλυσης SWOT, να αποτιμήσει τη λογική συνέπεια των στόχων σε σχέση με τη διάγνωση των αναγκών και να εξετάσει τη συνεκτικότητα της στρατηγικής με τις εθνικές πολιτικές και τις κοινοτικές Στρατηγικές Κατευθύνσεις.

Ως προς την αξιολόγηση της κοινωνικοοικονομικής ανάλυσης⁹⁵, ο αξιολογητής κρίνει τη διάρθρωσή της ως πρακτικά χρήσιμη, αντανakλώντας το περιεχόμενο του ελληνικού Εθνικού Προγράμματος Μεταρρυθμίσεων (ΕΠΜ), αν και σε ορισμένα σημεία διαβλέπει ανισομερή ανάπτυξη ορισμένων ενοτήτων ή επικαλυπτόμενες προσεγγίσεις ενός ζητήματος. Παράλληλα η συγκεκριμένη ανάλυση συμβαδίζει με τις βασικές κατευθύνσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (EU objectives) σχετικά με την προώθηση της Στρατηγικής της Λισσαβόνας (ΣΤΛ) για την τόνωση της ανάπτυξης και της απασχόλησης.

Πυρήνα της εκ των προτέρων αξιολόγησης αποτελεί η εξέταση της συνάφειας μεταξύ των διαπιστωμένων αναγκών και των στόχων που έχουν τεθεί για την 4^η Προγραμματική Περίοδο. Διαπιστώνεται ότι η διάρθρωση των στόχων του ΕΣΠΑ ανάγεται σε δύο συστήματα πολιτικής, το θεματικό και το χωρικό, για τα οποία τονίζεται ότι θα πρέπει να εναρμονιστούν σε επίπεδο προγραμματισμού και κυρίως σε επίπεδο εφαρμογής, προκειμένου να επιτευχθεί αποτελεσματική και αποδοτική υλοποίηση της διαμορφωθείσας στρατηγικής για την ανάπτυξη της χώρας.

Θετικά αποτιμάται από τον αξιολογητή η ανάδειξη του χωρικού συστήματος σε κύριο στρατηγικό άξονα του ΕΣΠΑ και η προώθηση του σε ισότιμη βάση με τη θεματική πολιτική για την περίοδο 2007-2013. Αυτό κυρίως οφείλεται στη διαπίστωση ότι σε προγενέστερες Προγραμματικές περιόδους η χωρική πολιτική γίνονταν αντιληπτή στα στενότερα πλαίσια της περιφερειακής ανάπτυξης και ως εκ τούτου αντιμετωπιζονταν ως ένα μόνο σκέλος των Κοινοτικών Πλαισίων Στήριξης.

⁹⁴ «Εκ των Προτέρων Αξιολόγηση του Εθνικού Στρατηγικού Πλαισίου Αναφοράς για την Προγραμματική Περίοδο 2007-2013», Ευρωσύμβουλοι Α.Ε., Φεβρουάριος 2007.

⁹⁵ Περιλαμβάνει ανάλυση της υφιστάμενης μακροοικονομικής κατάστασης της χώρας, αποτίμηση της ανταγωνιστικότητας και του βαθμού εξωστρέφειας της ελληνικής οικονομίας, της αγοράς εργασίας και της απασχόλησης, της διάρθρωσης της ελληνικής οικονομίας και των τάσεων, της εκπαίδευσης, της έρευνας και της τεχνολογικής ανάπτυξης, της κοινωνικής συνοχής, της περιβαλλοντικής διάστασης και την Περιφερειακή ανάλυση.

Μέσα από τη στρατηγική της ανάπτυξης της χώρας για την 4^η Προγραμματική Περίοδο ο αξιολογητής κρίνει ότι δίδεται ικανοποιητική απάντηση ως προς το κύριο ζήτημα της σύνδεσης της ανταγωνιστικότητας με το χώρο και ειδικότερα στο τρόπο μετάβασης της χώρας σε ένα πλαίσιο που περιλαμβάνει το σύνολο του παραγωγικού και κοινωνικού της κεφαλαίου. Σύμφωνα με τον αξιολογητή, προς την κατεύθυνση αυτή συντελεί κυρίως η ενίσχυση της μαθησιακής ικανότητας κάθε ελληνικής περιφέρειας με πολιτικές μέσα από τις Θεματικές προτεραιότητες 1, 2 και 4 του ΕΣΠΑ⁹⁶ για τη μεγέθυνση του γνωστικού κεφαλαίου, τις μεταρρυθμίσεις στη Δημόσια Διοίκηση, την ενίσχυση της επιχειρηματικότητας και της καινοτομίας.

Παράλληλα, αποτιμάται θετικά η σύνδεση της στρατηγική ενίσχυσης της καινοτομίας με την αντιμετώπιση του προβλήματος της ανεργίας και γενικότερα της απασχόλησης και της έλλειψης κοινωνικής συνοχής στην επικράτεια (Θεματικές Προτεραιότητες 3 και 5⁹⁷), δεδομένου ότι σημαντικός αριθμός περιφερειών της χώρας δεν κατέχει το αναγκαίο κοινωνικό και οικονομικό κεφάλαιο, ώστε να συμμετέχει με δυναμικές προοπτικές στις διεθνείς οικονομικές εξελίξεις. Για το λόγο αυτό, υπογραμμίζεται ότι η συμβολή της περιφερειακής εξειδίκευσης στην απασχόληση, καθώς και η αναγκαιότητα ολοκλήρωσης του συστήματος υποδομών και της περιβαλλοντικής προστασίας αποτελούν απαραίτητες προϋποθέσεις για τον περαιτέρω εκσυγχρονισμό της χώρας.

Εξετάζοντας τη συσχέτιση προτεραιοτήτων (Γενικοί Στόχοι) και αναπτυξιακών αναγκών-κατευθύνσεων πολιτικής του ΕΣΠΑ, η ανάλυση καταδεικνύει ικανοποιητικό βαθμό ανταπόκρισης, ιδιαίτερα ως προς τις ανάγκες και δυνατότητες που έχουν προσδιοριστεί από την κοινωνικοοικονομική ανάλυση.

Ως προς τη χρηματοδοτική κατανομή, ο αξιολογητής καταλήγει στο συμπέρασμα ότι μέσα από την πολιτική του ΕΣΠΑ, συμπεριλαμβανομένων των πόρων για την αγροτική ανάπτυξη, παρουσιάζεται αυξημένη κατ' αναλογία, συγκριτικά με το παρελθόν, κατανομή πόρων σε παρεμβάσεις που στοχεύουν στην αύξηση της παραγωγικότητας και της επιχειρηματικής ανταγωνιστικότητας, ενώ συγκριτικά λιγότεροι πόροι κατευθύνονται στις υποδομές. Σε ότι αφορά την επάρκεια των πόρων, με δεδομένους τους περιορισμούς του γενικότερου χρηματοδοτικού πλαισίου στο οποίο εντάσσεται το ΕΣΠΑ, εκτιμάται πως έχει τη δυνατότητα να επιφέρει ουσιαστική βελτίωση στα πεδία παρέμβασής του. Ωστόσο, επιφύλαξη εκφράζεται αναφορικά με την επάρκεια της κατανομής πόρων για τη Θεματική Προτεραιότητα του Θεσμικού Περιβάλλοντος, δεδομένων των μεγάλων αναγκών εκσυγχρονισμού και αναβάθμισης του επιπέδου της δημόσιας διοίκησης.

Λαμβάνοντας υπ' όψιν ότι το ΕΣΠΑ, ως αναπτυξιακό εργαλείο της χώρας, στηρίζεται σε πολλαπλές σχέσεις μεταξύ παρεμβάσεων και επιθυμητών αποτελεσμάτων, ο αξιολογητής επισημαίνει πως οι σημαντικότερες δυσχέρειες σε σχέση με τις προτεραιότητες που έχουν τεθεί μπορεί να προέλθουν κυρίως από:

- Την έλλειψη εμπειρίας στο σχεδιασμό, την εφαρμογή και την παρακολούθηση καινοτόμων παρεμβάσεων
- Την πιθανή έλλειψη κατάλληλου νομοθετικού πλαισίου για την θεσμική και λειτουργική υποστήριξη των δράσεων(η παρατήρηση αυτή βασίζεται στο γεγονός ότι κατά την εφαρμογή προηγούμενων ΚΠΣ εμφανίστηκε το συγκεκριμένο πρόβλημα) και
- Τη συνθετότητα της δομής των (Γενικών) Στόχων με πιθανό αποτέλεσμα τη μείωση της συνέργειας και των οικονομιών κλίμακας.

Μάλιστα, ο καινοτομικός χαρακτήρας και η έλλειψη ώριμου θεσμικού πλαισίου, αξιολογούνται ως καθοριστικοί παράγοντες στην πορεία επίτευξης του αναπτυξιακού προγραμματισμού. Με βάση την εκτίμηση κινδύνου για την σχεδίαση των προτεραιοτήτων του ΕΣΠΑ, προκύπτει ότι το μεγαλύτερο βαθμό κινδύνου στην πορεία επίτευξης του αναπτυξιακού προγραμματισμού φέρουν η βελτίωση της ποιότητας και των επενδύσεων στο ανθρώπινο κεφάλαιο για την αναβάθμιση του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος, η αύξηση της εξωστρέφειας και των

⁹⁶ Θ.Π. 1: Επένδυση στον παραγωγικό τομέα της οικονομίας, Θ.Π. 2: Κοινωνία της γνώσης και Καινοτομία Θ.Π. 4: Θεσμικό Περιβάλλον

⁹⁷ Θ.Π. 3: Απασχόληση και Κοινωνική Συνοχή, Θ.Π. 5: Ελκυστικότητα της Ελλάδας και των Περιφερειών ως τόπος επενδύσεων, εργασίας και διαβίωσης.

εισροών Ξένων Άμεσων Επενδύσεων, η διευκόλυνση της πρόσβασης στην αγορά απασχόλησης, η ενίσχυση της έρευνας, της τεχνολογίας και η προώθηση της καινοτομίας.

Ωστόσο, η ύπαρξη συναφών κατηγοριών παρέμβασης μέσα από το ΕΣΠΑ, όπως και η εμπειρία από την υλοποίηση των ΚΠΣ των προηγούμενων προγραμματικών περιόδων συμβάλλουν ώστε να επιτευχθεί η υλοποίηση του. Παράλληλα, επισημαίνονται πιθανά προβλήματα που μπορεί να προκύψουν(π.χ. η σταδιακή μείωση των ενισχύσεων στις περιφέρειες σταδιακής εισόδου), όπως και λάθη που παρατηρήθηκαν κατά την προηγούμενη προγραμματική περίοδο και θα πρέπει να αποφευχθούν (π.χ. αποφυγή κατακερματισμού των διαθέσιμων πόρων σε μεγάλο αριθμό μικρών έργων και η ανάγκη ρεαλιστικής αποτίμησης της καταλληλότητας των δικαιούχων με διαφανή κριτήρια).

Όσον αφορά στην αξιολόγηση του συστήματος ποσοτικοποιημένων δεικτών, προκύπτει ότι στην πλειοψηφία τους (με μόνη εξαίρεση τον στόχο που αφορά τον πολιτισμό στη Θεματική Προτεραιότητα 5) είναι άμεσα συσχετιζόμενοι και με τον ίδιο το στόχο και με το περιεχόμενο των δράσεων που εξυπηρετούν την επίτευξή του. Ενδεικτικά αναφέρεται ότι στο σύνολο του προγράμματος, οι 16 από τους 17 γενικούς στόχους καλύπτονται από έναν ή περισσότερους αντιπροσωπευτικούς δείκτες. Αντιστοίχως, από τους 106 δείκτες του ΕΣΠΑ, οι 104 σχετίζονται άμεσα με τους στόχους και τις δράσεις του προγράμματος. Οι δείκτες του ΕΣΠΑ κρίνονται αντικειμενικοί και μετρήσιμοι, καθώς ασάφειες ορισμού ή προβλήματα μετρησιμότητας διαπιστώνονται μόνο σε 16 από αυτούς.

Παράλληλα, οι περισσότεροι των στόχων του ΕΣΠΑ θεωρούνται επιτεύξιμοι, καθώς ο υπολογισμός τους έχει βασιστεί στην εμπειρία υλοποίησης παρόμοιων πράξεων κατά την περίοδο 2000-2006. Για ορισμένους δείκτες ωστόσο, ο αξιολογητής διατυπώνει επιφυλάξεις, είτε επειδή ο υπεύθυνος φορέας υλοποίησης αντιμετώπισε προβλήματα κατά το παρελθόν, είτε διότι οι στόχοι δεν υποστηρίζονται από ρεαλιστικά δεδομένα. Αστάθμητοι παράγοντες οι οποίοι θα μπορούσαν να επηρεάσουν την υλοποίηση των παρεμβάσεων σχετίζονται κυρίως με:

α) Έργα που απαιτούν χωροθετήσεις (π.χ. ΧΥΤΑ, όρια προστασίας περιοχών Natura, μεγάλες εγκαταστάσεις όπως Εμπορευματικά Κέντρα, κ.α.) ή απαλλοτριώσεις με αποτέλεσμα να υπάρξουν εκτεταμένες καθυστερήσεις λόγω τοπικών αντιδράσεων.

β) Δύσκολα τεχνικά έργα όπου απρόβλεπτοι παράγοντες μπορεί να μεταβάλλουν το κόστος, την τεχνική λύση, ακόμη και τη διάρκεια κατασκευής.

γ) Παρεμβάσεις που εξαρτώνται από την ανταπόκριση του κοινού (π.χ. ιδιωτικές επενδύσεις) όπου είναι δυνατόν να υπάρξει μειωμένο ενδιαφέρον εάν και εφόσον τα κίνητρα δεν είναι επαρκώς ελκυστικά, οι γραφειοκρατικές απαιτήσεις διαχείρισης αρκετά βεβαρημένες, ή η δημοσιότητα ελλιπής.

Τέλος, γίνεται αξιολόγηση της επάρκειας και της ποιότητας των διαχειριστικών και εκτελεστικών μηχανισμών, στον βαθμό που αυτοί είχαν σχηματιστεί κατά την διαδικασία της αξιολόγησης (Φεβρουάριος 2007). Σκοπός αυτής, είναι να προληφθούν αδυναμίες που πιθανόν να επηρεάσουν την εφαρμογή του ΕΣΠΑ, δεδομένου ότι οι μηχανισμοί διαχείρισης κατά την 4η Προγραμματική Περίοδο διαφοροποιούνται αρκετά σε σχέση με τα σχήματα που εφαρμόστηκαν στη διάρκεια υλοποίησης του Γ' ΚΠΣ.

Ο αξιολογητής επισημαίνει διαπιστωμένα προβλήματα στη διάρκεια υλοποίησης του Γ' ΚΠΣ, τα οποία θα πρέπει να περιορισθούν ή ακόμη και να εξαλειφθούν. Χαρακτηριστικού τύπου αδυναμίες κατά τον αξιολογητή αποτέλεσαν η αδυναμία στο σύστημα παραγωγής, παρακολούθησης και παραλαβής μελετών, ο μεγάλος αριθμός νομοθετικών ρυθμίσεων που σε αρκετές περιπτώσεις οδήγησε σε συμπτώματα σύγχυσης και παρερμηνειών και οι ελλείψεις σε τεχνικό προσωπικό κυρίως σε πρωτοβάθμιους ΟΤΑ. Ωστόσο, η εφαρμογή νέου νόμου για την μελέτη δημοσίων έργων (3316/2005), όπως και η ολοκλήρωση της κωδικοποίησης της εθνικής νομοθεσίας και νομολογίας περί δημοσίων έργων, θεωρείται ότι θα περιορίσουν σημαντικά τις προαναφερθείσες δύο πρώτες αδυναμίες.

Από εκεί και έπειτα, η αξιολόγηση επιβεβαιώνει την τεκμηρίωση του ΕΣΠΑ πως ισχυρά δομικά στοιχεία για την εφαρμογή των διατάξεων αποτελούν η επιτελική εποπτεία του αναπτυξιακού προγραμματισμού, η ενίσχυση των φορέων προγραμματισμού, διαχείρισης, ελέγχου και υλοποίησης και η ενδυνάμωση της εταιρικής σχέσης και της συνυπευθυνότητας των περιφερειακών και τοπικών αρχών.

Πιο συγκεκριμένα, ο αξιολογητής κρίνει θετικά τη σύσταση Διυπουργικής επιτροπής κοινοτικών προγραμμάτων (ΔΕΠ) και Κεντρικής Αρχής Συντονισμού Αναπτυξιακών Προγραμμάτων, θεωρώντας ότι θα συμβάλλει στην ορθολογική και αποτελεσματική διαχείριση των πόρων της 4^{ης} Προγραμματικής Περιόδου, όπως και στην αμεσότερη πραγματοποίηση διορθωτικών παρεμβάσεων. Θετικά επίσης, αξιολογείται η έμφαση που δίνεται στην ανάπτυξη των Συστημάτων Διαχείρισης και Ελέγχου (ΣΔΕ) των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων. Ο αξιολογητής υπογραμμίζει την ανάγκη έγκαιρης σύστασης των Αρχών και στελέχωσης με άτομα εμπειρίας και υψηλών δεξιοτήτων, ενώ τονίζει την ανάγκη προσαρμογής και λειτουργίας του Ολοκληρωμένου Πληροφοριακού Συστήματος του ΥΠΟ, ως απαραίτητη προϋπόθεση για την επιτυχή διαχείριση του ΕΣΠΑ.

4.2 Σύνοψη των αξιολογήσεων που αφορούν το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Σημαντική συμβολή για την ορθότερη υλοποίηση των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων του ΕΣΠΑ, προσφέρουν οι αξιολογήσεις των αντίστοιχων προγραμμάτων που εφαρμόστηκαν κατά την προηγούμενη προγραμματική περίοδο (Γ' ΚΠΣ). Αφενός προσφέρουν πληροφορίες για πιθανές δυσκολίες οι οποίες εμφανίστηκαν στην διάρκεια υλοποίησης των έργων και αφετέρου αρκετές δράσεις από το Γ' ΚΠΣ περνούν και στη Δ' Προγραμματική Περίοδο μέσα από τους νέους άξονες προτεραιότητας. Οι συγκεκριμένες αξιολογήσεις έγιναν από ανεξάρτητους φορείς (Σύμβουλοι Επιχειρήσεων) για λογαριασμό της Δ.Α. του Ε.Π. Εκπαίδευση & Αρχική Επαγγελματική Κατάρτιση (ΕΠΕΑΕΚ 2000-2006), της Δ.Α. του Ε.Π. Υγεία-Πρόνοια κα της ΕΥΣΕΚΤ. Πιο συγκεκριμένα, στην ενότητα αυτή συνοψίζονται τα βασικά συμπεράσματα:

α) της μελέτης για την αποτίμηση των σημαντικότερων παρεμβάσεων του Άξονα Προτεραιότητας 2 (ΑΠ2) του Ε.Π. Εκπαίδευση & Αρχική Επαγγελματική Κατάρτιση (ΕΠΕΑΕΚ 2000-2006)

β) της αξιολόγησης του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Υγεία-Πρόνοια» στο πλαίσιο της Γ' Προγραμματικής Περιόδου 2000-2006

γ) της αξιολόγησης του προγράμματος «Νέες Θέσεις Εργασίας (ΝΘΕ)» και

δ) της αξιολόγησης του προγράμματος «Νέοι Ελεύθεροι Επαγγελματίες (ΝΕΕ)».

Ως προς την αποτίμηση του ΑΠ2 του ΕΠΕΑΕΚ 2000-2006⁹⁸, συμπεραίνεται ότι έχει πραγματοποιηθεί σημαντικός αριθμός προγραμμάτων επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών. Επίσης, κρίνεται θετικά η θεσμοθέτηση πλαισίου για το εθνικό σύστημα αξιολόγησης της ανώτατης εκπαίδευσης και την ανάπτυξη εθνικού συστήματος αξιολόγησης και τεκμηρίωσης στην πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Παράλληλα, καταγράφεται αναβάθμιση της παρεχόμενης εκπαίδευσης σε όλες τις βαθμίδες, με τη δημιουργία υποδομών για την ανάπτυξη, τον εμπλουτισμό και τη δικτύωση των βιβλιοθηκών (κινητές βιβλιοθήκες, Heal-Link Search κ.α.). Οι συγκεκριμένες δράσεις, παρά τις αδυναμίες που εντοπίστηκαν σε οργανωτικό κυρίως επίπεδο, βοήθησαν στην υποστήριξη της εκπαίδευσης από απόσταση και τη δυνατότητα πρόσβασης της ακαδημαϊκής κοινότητας σε ψηφιακό υλικό και υπηρεσίες.

Αναφορικά με το χώρο της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, παρά τις σημαντικές αδυναμίες που εμφανίζονται, έχει σημειωθεί πρόοδος ως προς την ανάπτυξη-αναβάθμιση των μεταπτυχιακών σπουδών, την ενίσχυση της έρευνας στα Πανεπιστήμια με διατμηματικό-διαπανεπιστημιακό χαρακτήρα και την ανάπτυξη συνεργασιών με Ιδρύματα εξωτερικού και ερευνητικά κέντρα της χώρας. Ωστόσο, παρά τη συγκεκριμένη πρόοδο ο αξιολογητής τονίζει την απουσία μακροχρόνιου στρατηγικού σχεδιασμού στον τομέα της έρευνας, η ύπαρξη του οποίου θα μπορούσε να ενισχύσει καινοτομικά πεδία.

Μέρος των ενεργειών του ΑΠ2 υποστηρίζονται δράσεις του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» στο ΕΣΠΑ 2007-2013. Στις δράσεις του ΑΠ2 στις οποίες αναφέρονται τα συμπεράσματα της συγκεκριμένης αξιολόγησης και οι οποίες θα εφαρμοστούν

⁹⁸ Αξιολόγηση / Αποτίμηση των σημαντικότερων παρεμβάσεων του Άξονα Προτεραιότητας 2 του ΕΠΕΑΕΚ 2000-2006 που συνεχίζουν την περίοδο 2007-2013. Ιανουάριος 2009, ΕΕΟ Group.

και στο νέο ΕΠ, μπορούν επιπροσθέτως να αναφερθούν εκείνες για την αναμόρφωση των προγραμμάτων των ΙΕΚ και των λοιπών φορέων αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης, της επέκτασης της πρακτικής άσκησης και των Γραφείων Διασύνδεσης για αποφοίτους ΙΕΚ, ΕΠΑΛ και σχολών της Γ' Βάθμιας εκπαίδευσης, όπως και η Περιβαλλοντική Εκπαίδευση.

Σε ότι αφορά το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Υγεία-Πρόνοια», βασικός στόχος του ήταν η εξυπηρέτηση βασικών επιλογών κοινωνικής πολιτικής, άμεσα συνδεδεμένων με τη μεταρρύθμιση του Εθνικού Συστήματος Υγείας. Το συγκεκριμένο επιχειρησιακό πρόγραμμα εντασσόταν στον Άξονα Προτεραιότητας IV «Βελτίωση Ποιότητας Ζωής και Περιβάλλοντος», ενώ με την αναθεώρηση του (2005), ευθυγραμμίστηκε με τις προτεραιότητες της Στρατηγικής της Λισσαβόνας και του Εθνικού Προγράμματος Μεταρρυθμίσεων.

Σύμφωνα με την αποτίμηση της προόδου υλοποίησης του για την περίοδο αναφοράς 2006-2008⁹⁹, ο αξιολογητής διαπιστώνει ικανοποιητική πρόοδο στους Άξονες Προτεραιότητας 1 και 2¹⁰⁰, ειδικά κατά τα έτη 2006 και 2007, τόσο ως προς το οικονομικό όσο και ως προς το φυσικό αντικείμενο. Παρατηρεί ωστόσο, σημαντική μείωση του ρυθμού υλοποίησης κατά το πρώτο εξάμηνο του 2008.

Η μεγαλύτερη αδυναμία σχετικά με τον Άξονα Προτεραιότητας 1, συνδέεται με την περιορισμένη ανάπτυξη υπηρεσιών Πρωτοβάθμιας Φροντίδας Υγείας, καθώς διαπιστώνεται χαμηλή αποτελεσματικότητα του μέτρου για τη δημιουργία Αστικών Κέντρων Υγείας, παρά το γεγονός ότι το μέτρο αποτελούσε βασικό στόχο του συγκεκριμένου ΕΠ. Η ανάπτυξη αυτών των υπηρεσιών, κυρίως στα μεγάλα αστικά κέντρα, έχει κριθεί επιτακτική προκειμένου να αντιμετωπιστούν χρόνια φαινόμενα όπως η αποσπασματική παροχή πρωτοβάθμιας φροντίδας υγείας, η κατάχρηση νοσοκομειακών υπηρεσιών, καθώς και ο υψηλός χρόνος πρόσβασης και αναμονής στις υπηρεσίες υγείας. Αντίθετα, διαπιστώνεται πρόοδος όσον αφορά στον εκσυγχρονισμό των νοσοκομειακών μονάδων, καθώς υλοποιήθηκαν κτιριακές παρεμβάσεις σε νοσοκομεία και μονάδες υγείας της χώρας. Επιπρόσθετα, μέσα από το συγκεκριμένο Άξονα Προτεραιότητας αναβαθμίστηκαν και πραγματοποιήθηκαν νέες ειδικές κλίνες, ενώ επιτεύχθηκε σημαντική αναβάθμιση της νοσοκομειακής δυναμικότητας (περίπου 2.200 κλίνες).

Ως προς τον Άξονα Προτεραιότητας 2, διαπιστώνεται η κάλυψη του στόχου των δομών αποασυλοποίησης, με υψηλή μάλιστα αποτελεσματικότητα, γεγονός που συνέβαλε στην δραστική συρρίκνωση ασυλικών κλινών στα ψυχιατρικά νοσοκομεία της χώρας. Ικανοποιητική επίσης κρίνεται η εξασφάλιση κτιριακής υποδομής, ενώ η έκθεση διαπιστώνει την επιτυχή ολοκλήρωση του προγράμματος κατάρτισης του προσωπικού για τη στήριξη της αποασυλοποίησης, της κοινωνικής-οικονομικής επανένταξης και της συνεχούς υποστήριξης των ψυχικά ασθενών. Οι βασικότερες δυσχέρειες που εμφανίστηκαν στη διάρκεια υλοποίησης του συγκεκριμένου Άξονα Προτεραιότητας, συνδέονται κυρίως με τις αντιδράσεις των τοπικών κοινωνιών και τη συνακόλουθη δυσκολία εξεύρεσης χώρων για την εγκατάσταση των δομών αποασυλοποίησης, καθώς και τις χρονοβόρες διαδικασίες για την πρόσληψη νέου προσωπικού.

Μεταξύ Γ' ΚΠΣ και ΕΣΠΑ 2007-2013 υπάρχει σημαντική συνάφεια δράσεων οι οποίες αφορούν κυρίως τη θεσμική ενδυνάμωση, την ποιοτική αναβάθμιση της δικτύωσης των φορέων, την εκπαίδευση του προσωπικού υγείας και τη χρηματοδότηση-οικονομική διαχείριση. Ιδιαίτερα αναλαμβάνονται δράσεις για την Πρωτοβάθμια Φροντίδα Υγείας και την περαιτέρω ανάπτυξη των Κέντρων Υγείας Αστικού Τύπου με τη χρηματοδότηση μέσω ΕΣΠΑ στα μεγάλα αστικά κέντρα. Οι δράσεις αυτές ανταποκρίνονται στις προβλέψεις για την Ανάπτυξη της Πρωτοβάθμιας Φροντίδας Υγείας και της προληπτικής ιατρικής, του Τομέα Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης 2007-2013. Επίσης, στον τομέα της Ψυχικής Υγείας κατά την Δ' Προγραμματική Περίοδο, συνεχίζεται η προσπάθεια μεταρρύθμισης βάσει του δεκαετούς επιχειρησιακού πλάνου «ΨΥΧΑΡΓΩΣ», το οποίο αναμένεται να ολοκληρωθεί το 2010 και να αναθεωρηθεί προς την κατεύθυνση της περαιτέρω εξέλιξης του τομέα μέχρι τουλάχιστον το 2013.

⁹⁹ «Αξιολόγηση / απολογισμός των αποτελεσμάτων των αξόνων προτεραιότητας 1 και 2 του ΕΠ «Υγεία-Πρόνοια» με έμφαση στην περίοδο 2006-2008». Μελέτη απολογισμού, επιτελική σύνοψη. Σεπτέμβριος 2008, Α.Ε. Μεθόδων & Προγραμματισμού.

¹⁰⁰ Άξονας Προτεραιότητας 1: «Υγεία» και Άξονας Προτεραιότητας 2: «Ψυχική Υγεία».

Αναφορικά με τα προγράμματα «Νέοι Ελεύθεροι Επαγγελματίες (ΝΕΕ)» και «Νέες Θέσεις Εργασίας (ΝΘΕ)», οι συγκεκριμένες μελέτες αποσκοπούν στην αποτίμηση του βαθμού επιτυχίας τους σε σχέση με την συμμετοχή των ανέργων δικαιούχων. Πιο συγκεκριμένα, εξετάζεται η κατάσταση απασχόλησης των συμμετεχόντων μετά την εξάντληση της επιδότησης, αν δηλαδή παρέμεναν δραστήριοι στην αγορά εργασίας, είτε ως εργαζόμενοι, είτε ως εργοδότες. Τα συγκεκριμένα προγράμματα απευθύνονταν σε ανέργους ηλικίας 18-64 ετών και ιδίως σε ομάδες του πληθυσμού όπως οι γυναίκες, οι νέοι κάτω των 25 ετών, οι απόφοιτοι μόνο της υποχρεωτικής εκπαίδευσης και οι μακροχρόνια άνεργοι. Η αξιολόγηση του προγράμματος, έγινε με βάση τα στατιστικά δεδομένα που κατεγράφησαν στα Μητρώα του ΟΑΕΔ και στη συνέχεια διασταυρώθηκαν με τα Μητρώα Ασφαλισμένων των Ασφαλιστικών Φορέων.

Τα συμπεράσματα για το πρόγραμμα ΝΕΕ (οικονομική ενίσχυση €8.400 για χρονικό διάστημα δώδεκα μηνών το 2004 σε 7.500 δικαιούχους) σύμφωνα με την αποτίμηση είναι θετικά, αφού κατά τη διάρκεια της διεξαγωγής της μελέτης, η πλειοψηφία των συμμετεχόντων (96% περίπου) δεν εμφανίζονταν εγγεγραμμένοι στα Μητρώα Ανέργων του ΟΑΕΔ. Μεγαλύτερη διείσδυση παρατηρήθηκε στους άνδρες, στα άτομα ηλικίας μεταξύ 30 και 49 ετών και στις επιχειρηματικές δραστηριότητες που σχετίζονται με τεχνικές υπηρεσίες.

Όσον αφορά στο πρόγραμμα ΝΘΕ του 2005, τα αποτελέσματα της αξιολόγησης καταλήγουν στο συμπέρασμα ότι η πλειοψηφία των συμμετεχόντων (8 στους 10 περίπου), εξακολούθησαν να παραμένουν δραστήριοι στην αγορά εργασίας μετά τη λήξη του προγράμματος. Από τα άτομα που επανεγγράφησαν στα Μητρώα Ανέργων του ΟΑΕΔ, η πλειονότητα ήταν γυναίκες και νέοι ηλικίας 25 έως 29 ετών, ενώ ως προς τη γεωγραφική κατανομή οι περισσότερες επανεγγραφές παρατηρήθηκαν σε περιοχές με χαμηλότερα επίπεδα ανάπτυξης, υψηλής ανεργίας και συναφών διαρθρωτικών οικονομικών προβλημάτων.

4.3 Προδιαγραφές για την Αξιολόγηση κατά τη διάρκεια υλοποίησης των ΕΠ και ΠΕΠ του ΕΣΠΑ 2007-2013 (on-going evaluations)

Για την οργάνωση της Αξιολόγησης των ΕΠ και ΠΕΠ του ΕΣΠΑ 2007-2013 η ΕΥΣΣΑΑΠ, στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων της, διαμόρφωσε ένα πλαίσιο οδηγιών που παρέχουν τις βασικές κατευθύνσεις για την προκήρυξη, ανάθεση και υλοποίηση των αξιολογήσεων.

Οι οδηγίες αυτές απευθύνονται στις Διαχειριστικές Αρχές των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων, οι οποίες σύμφωνα με το Ν. 3614/2007 έχουν την ευθύνη να οργανώσουν, να παρακολουθήσουν και να διασφαλίσουν ότι οι αξιολογήσεις που αναφέρονται στο άρθρο 48 (3) του Καν. (ΕΚ) 1083/2006 και αφορούν τα ΕΠ που συγχρηματοδοτούνται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ) και το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ), εκτελούνται σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στο άρθρο 47 του ίδιου Κανονισμού, καθώς και ότι λαμβάνουν τα κατάλληλα μέτρα για την αξιοποίηση των συμπερασμάτων τους.

Οι φορείς οι οποίοι εμπλέκονται στο συντονισμό και την παρακολούθηση των αξιολογήσεων κατά την διάρκεια της υλοποίησης των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων της περιόδου 2007-2013 είναι η Εθνική Αρχή Συντονισμού, οι Διαχειριστικές Αρχές, οι Επιτροπές Παρακολούθησης, οι Επιτροπές Παρακολούθησης και Παραλαβής του έργου των Αξιολογήσεων, η Ειδική Τεχνική Επιτροπή για την Αξιολόγηση και το Δίκτυο Αξιολόγησης.

Οι Εκθέσεις Αξιολόγησης περιλαμβάνουν πέντε βασικές συνιστώσες που αφορούν στην αποτίμηση της συνεχιζόμενης ορθότητας και συνέπειας της στρατηγικής, στην αξιολόγηση του συστήματος ποιοτικών και ποσοτικών στόχων του ΕΠ, στην αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας και αποδοτικότητας υλοποίησης του ΕΠ, στην αξιολόγηση των μηχανισμών παρακολούθησης, διαχείρισης, ελέγχου και αξιολόγησης των παρεμβάσεων και στη διατύπωση ειδικών αξιολογητικών ερωτημάτων. Κάθε συνιστώσα περιλαμβάνει ένα σύνολο γενικών αξιολογητικών ερωτημάτων τα οποία θα πρέπει να απαντηθούν στο πλαίσιο των Εκθέσεων που θα υποβληθούν.

Στις σχετικές οδηγίες προσδιορίζονται σαφώς όλες οι γεωγραφικές και τομεακές συνιστώσες κάθε μελέτης αξιολόγησης, ώστε να είναι ξεκάθαρο από τις Αναθέτουσες Αρχές και τους

υποψήφιους Αναδόχους ποιους τομείς πολιτικής, διοικητικές περιφέρειες και άξονες προτεραιότητας θα καλύψει κάθε αξιολόγηση. Ειδικότερα στις αξιολογήσεις σε επίπεδο τομεακών ΕΠ, οι ανάγκες ολοκληρωμένης αποτίμησης των κυριότερων τομεακών πολιτικών του ΕΣΠΑ θα πρέπει να καλυφθούν από τις on-going αξιολογήσεις των τομεακών ΕΠ με διεύρυνση του πεδίου εφαρμογής τους και με αναφορά στις 13 περιφέρειες της χώρας, συμπεριλαμβανομένων δηλαδή κατά περίπτωση των παρεμβάσεων των ΠΕΠ για τις οποίες προβλέπεται εκχώρηση σε ΕΦΔ Υπουργείων (εκτός του ΥΠΟ). Στις αξιολογήσεις σε επίπεδο ΠΕΠ, η Έκθεση Αξιολόγησης του ΠΕΠ θα πρέπει να καλύπτει κατά την ανάλυση των αξιολογητικών ερωτημάτων το περιφερειακό σκέλος του ΠΕΠ (δηλαδή εκείνο που εκχωρείται προς τις ΕΔΑ των Περιφερειών και εκείνο που διαχειρίζεται η Δ.Α των ΠΕΠ). Θα καλύπτει δε την αξιολόγηση των παρεμβάσεων του ΠΕΠ που εκχωρούνται σε ΕΦΔ λοιπών Υπουργείων (ειδικά για τις 5 περιφέρειες μεταβατικής στήριξης) στη βάση των στοιχείων και συμπερασμάτων που παρέχονται από τους Αξιολογητές των Τομεακών Προγραμμάτων.

Τα έργα του Συμβούλου Αξιολόγησης περιλαμβάνει συγκεκριμένα παραδοτέα τα οποία συνδέονται με τα γενικά αξιολογητικά ερωτήματα ανάλογα με το περιεχόμενο του παραδοτέου. Τα παραδοτέα αυτά αφορούν: α) τη Μεθοδολογία της Αξιολόγησης, στην οποία περιλαμβάνεται αναλυτική περιγραφή της μεθοδολογίας που θα ακολουθηθεί ο ΣΑ σε όλα τα ερωτήματα της αξιολόγησης, β) την Έκθεση Αξιολόγησης για την ανάλυση σημαντικής απόκλισης από τους αρχικούς στόχους του Προγράμματος, γ) την Έκθεση Αξιολόγησης για την υποβολή πρότασης αναθεώρησης του Προγράμματος, δ) την Έκθεση Αξιολόγησης του Προγράμματος για το 2011 στο πλαίσιο του Σχεδίου Αξιολόγησης (Ενδιάμεση Έκθεση Αξιολόγησης) και ε) τις Ειδικές Αναφορές Αξιολόγησης.

Το έργο των αξιολογήσεων θα εκπονηθεί από ανεξάρτητους εξωτερικούς αξιολογητές (external evaluators). Εξάιρεση δύναται να αποτελέσει το Παραδοτέο β) Έκθεση Αξιολόγησης για την ανάλυση σημαντικής απόκλισης από τους αρχικούς στόχους του Προγράμματος, το οποίο κάθε ΔΑ μπορεί να αποφασίσει να εκπονηθεί εσωτερικά από την αρμόδια Μονάδα Α. Στην περίπτωση αυτή, τούτο καθίσταται σαφές ήδη από την προκήρυξη του έργου.

Η κάλυψη των απαιτήσεων των αξιολογήσεων αυτών, θα γίνει με προκήρυξη που θα δημοσιοποιηθεί στο αμέσως επόμενο χρονικό διάστημα. Το έργο του Συμβούλου Αξιολόγησης αρχίζει από την ημερομηνία υπογραφής της Σύμβασης και έχει διάρκεια μέχρι την 31^η Δεκεμβρίου του 2011.

Το κόστος των Αξιολογήσεων που ανατίθεται σε εξωτερικούς αξιολογητές (Συμβούλους Αξιολόγησης) θα καλυφθεί από τον προϋπολογισμό της Τεχνικής Υποστήριξης των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων της περιόδου 2007-2013.

Προκειμένου να καλυφθεί με τις υπογραφείσες συμβάσεις αξιολόγησης και το χρονικό διάστημα 2012-2013, θα προβλεφθεί στις σχετικές προκηρύξεις και συμβάσεις το δικαίωμα της προαίρεσης της Αναθέτουσας Αρχής.

Οι αξιολογήσεις που θα εκπονηθούν κατά την διάρκεια υλοποίησης των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων της περιόδου 2007-2013 διαβιβάζονται στην Ε.Ε. από την Αναθέτουσα Αρχή, μετά από ενημέρωση της Επιτροπής Παρακολούθησης του Επιχειρησιακού Προγράμματος.

Η ΕΥΣΣΑΑΠ έχει προετοιμάσει τα Σχέδια Προκήρυξης Ανοικτού Διαγωνισμού για τα 5 ΠΕΠ του ΕΣΠΑ 2007-2013, που αφορούν στην ανάθεση σε εξωτερικούς Συμβούλους Αξιολόγησης, της αξιολόγησης κατά τη διάρκεια υλοποίησης των Προγραμμάτων αυτών και εκκρεμεί η προκήρυξή τους.

Παράλληλα, η Δ.Α. του Ε.Π. Διοικητική Μεταρρύθμιση, έχει προκηρύξει τον σχετικό ανοικτό διαγωνισμό για τον Σύμβουλο Αξιολόγησης του Προγράμματος (07/09/2009) και βρίσκεται στο στάδιο της αξιολόγησης των προσφορών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5 ΑΠΟΤΙΜΗΣΗ ΤΗΣ ΠΟΡΕΙΑΣ ΤΩΝ ΔΑΠΑΝΩΝ ΚΑΙ ΔΕΣΜΕΥΣΕΩΝ

Στο παρόν κεφάλαιο γίνεται καταγραφή της προόδου του ΕΣΠΑ και της πορείας εφαρμογής των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων. Εξετάζονται ποσοτικά στοιχεία φυσικής και οικονομικής προόδου σε επίπεδο Επιχειρησιακών Προγραμμάτων, Ταμείων, θεματικών προτεραιοτήτων και επιμέρους Στόχων. Εξετάζεται επίσης η πρόοδος συμβολής στις Ολοκληρωμένες Κατευθυντήριες Γραμμές της Λισσαβόνας με την εξέταση των δεσμεύσεων στα θέματα προτεραιότητας του earmarking.

Στον Πίνακα που ακολουθεί (Πίνακας 1) παρουσιάζεται η χρηματοδοτική πρόοδος που έχει σημειωθεί μέχρι την 30η Σεπτεμβρίου 2009 στα επιμέρους Επιχειρησιακά Προγράμματα του ΕΣΠΑ όσον αφορά στο ύψος της κοινοτικής συνδρομής. Στον πίνακα καταγράφονται ανά ΕΠ τα ήδη γνωστά στοιχεία της αρχικής συνολικής κατανομής κοινοτικής συνδρομής, της δέσμευσης που έχει προβλεφθεί για το χρονικό διάστημα 2007-2009 καθώς και το ύψος της προκαταβολής που καθορίζεται βάσει σταθερού ποσοστού για όλα τα ΕΠ. Για τον υπολογισμό της χρηματοδοτικής προόδου δίνονται η κοινοτική συμμετοχή στις Νομικές Δεσμεύσεις και οι Δηλωθείσες, στα Διαρθρωτικά Ταμεία της ΕΕ, Πληρωμές μέχρι την περίοδο αναφοράς καθώς και τα ποσοστά των Νομικών δεσμεύσεων επί της αρχικής συνολικής κατανομής της κοινοτικής συνδρομής και το ποσοστό των δηλωθεισών πληρωμών επί της κοινοτικής συνδρομής αλλά και επί της Δέσμευσης 2007-2009.

Κύριο χαρακτηριστικό που αναδεικνύεται είναι η πολύ χαμηλή πρόοδος του ΕΣΠΑ στο σύνολο των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων και των επιμέρους Διαρθρωτικών Ταμείων, τόσο όσον αφορά στις Νομικές Δεσμεύσεις, όσο και τις δηλωθείσες πληρωμές στην Κοινότητα, με τα σχετικά ποσοστά να ανέρχονται στο 6,9% και 1,5%, αντίστοιχα.

Ιδιαίτερα σημαντική καθυστέρηση εντοπίζεται στα **Τομεακά Επιχειρησιακά Προγράμματα** του ΕΣΠΑ, εκ των οποίων τα ΕΠ «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού», «Διοικητική Μεταρρύθμιση», «Ψηφιακή Σύγκλιση», «Περιβάλλον/ Αειφόρος Ανάπτυξη», «Τεχνική Υποστήριξη Εφαρμογής» και «Εθνικό Αποθεματικό Απροβλέπτων» εγγράφουν σχεδόν μηδενικές επιδόσεις τόσο στις Νομικές Δεσμεύσεις όσο και τις Πληρωμές μέχρι σήμερα.

Σε χαμηλά επίπεδα κινούνται επίσης τα ΕΠ «Εκπαίδευση και δια βίου Μάθηση» και «Ενίσχυση της Προσπελασιμότητας» με τις Νομικές Δεσμεύσεις να ανέρχονται στο 3% και 2,9%, αντίστοιχα της συνολικής κοινοτικής συνδρομής, ενώ οι πληρωμές κυμαίνονται περίπου στο 1% και στα δύο Επιχειρησιακά προγράμματα.

Καλύτερη συγκριτικά είναι η εικόνα στο ΕΠ «Ανταγωνιστικότητα και Επιχειρηματικότητα» (12,4% Νομικές Δεσμεύσεις και 5,4% Δηλωθείσες Πληρωμές ως ποσοστά επί της Συνολικής Κοινοτικής Συνδρομής του προγράμματος).

Πρέπει να τονιστεί ότι το, μέχρι στιγμής, συνολικό ποσό των Δηλωθεισών Πληρωμών των 9 Τομεακών Προγραμμάτων ανέρχεται στα 128 περίπου εκ. ευρώ ποσό που αποτελεί το 2,5% της Δέσμευσης που έχει προβλεφθεί για την τριετία 2007-2009.

Καλύτερη, συγκριτικά, εμφανίζεται η εικόνα όσον αφορά στα **Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα**, με τη διαφορά, ωστόσο, να εντοπίζεται περισσότερο στο σκέλος των Νομικών Δεσμεύσεων και λιγότερο σε αυτό των πραγματικών πληρωμών. Συγκεκριμένα, στο σύνολο των Περιφερειακών Προγραμμάτων το ποσοστό των Νομικών Δεσμεύσεων επί της κοινοτικής συνδρομής ανέρχεται στο 13,4% με τα ΠΕΠ «Θεσσαλίας- Στερεάς Ελλάδα – Ηπείρου», «Μακεδονίας – Θράκης» και «Δυτικής Ελλάδας – Πελοποννήσου – Ιόνιων Νήσων» να σημειώνουν τις καλύτερες μέχρι στιγμής επιδόσεις. Στις Δηλωθείσες Πληρωμές, εντούτοις, το ποσοστό κυμαίνεται σε χαμηλά επίπεδα (2,1% επί της συνολικής κοινοτικής συνδρομής και 4,4% επί της δέσμευσης για το χρονικό διάστημα 2007-2009).

Όσον αφορά, τέλος, στην επιμέρους αξιολόγηση ανά Ταμείο, η εικόνα εμφανίζεται σημαντικά καλύτερη στην περίπτωση του ΕΤΠΑ όπου το ποσοστό των Νομικών Δεσμεύσεων επί της κοινοτικής συνδρομής ανέρχεται στο 10,3% και οι Πληρωμές στο 2,1%. Το γεγονός αυτό

οφείλεται στη συγκριτικά μεγαλύτερη ενεργοποίηση του ΕΠ «Ανταγωνιστικότητα και Επιχειρηματικότητα» και των ΠΕΠ, Προγραμμάτων, δηλαδή, που χρηματοδοτούνται από το ΕΤΠΑ.

Πίνακας 1 (ANNEX II): Χρηματοδοτική Πρόοδος (30.9.2009) ανά Επιχειρησιακό Πρόγραμμα και ανά Ταμείο

ΕΠ	Ταμείο	2. Συνολική Κατανομή Κοινοτικής Συνδρομής (€)	2 β. Δέσμευση για 2007-2009 (€)	3. Προκαταβολή (€)	4. Προκαταβολή ως % της Κοινοτικής Συνδρομής	5. Κοινοτική Συμμετοχή στις Νομικές Δεσμεύσεις (€)	6. Ποσοστό Νομικών Δεσμεύσεων επί της Κοινοτικής Συνδρομής	7. Δηλωθείσες Πληρωμές στην Επιτροπή (€) (ενδιάμεσα αιτήματα πληρωμών)	8. Ποσοστό Δηλωθεισών Πληρωμών επί της Κοινοτικής Συνδρομής	9. Ποσοστό Δηλωθεισών Πληρωμών επί της Δέσμευσης 2007-2009
όλα τα ΕΠ	όλα τα Ταμεία	20.210.261.445	8.993.710.294,00	1.515.769.608,39	7,5%	1.392.589.481,77	6,9%	297.507.210,45	1,5%	3,3%
όλα τα ΕΠ	ΤΣ	3.697.160.864	1.521.974.685,00	277.287.064,80	7,5%	80.709.357,59	2,2%	35.056.818,68	0,9%	2,3%
όλα τα ΕΠ	ΕΤΠΑ	12.149.300.178	5.547.533.014,00	911.197.513,35	7,5%	1.251.575.162,33	10,3%	249.397.763,43	2,1%	4,5%
όλα τα ΕΠ	ΕΚΤ	4.363.800.403	1.924.202.595,00	327.285.030,24	7,5%	60.304.961,85	1,4%	13.052.628,34	0,3%	0,7%
Εθνικό Αποθεματικό Απροβλέπτων	ΕΚΤ	158.800.403	27.184.623,00	11.910.030,23	7,5%		0,0%			
Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού	ΕΚΤ	2.260.000.000	1.019.562.572,00	169.500.000,01	7,5%	15.207.000,23	0,7%			
Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση	ΕΚΤ	1.440.000.000	649.632.791,00	108.000.000,00	7,5%	42.721.337,43	3,0%	13.052.628,34	0,9%	2,0%
Διοικητική Μεταρρύθμιση	ΕΚΤ	505.000.000	227.822.609,00	37.875.000,00	7,5%	2.376.624,20	0,5%			
Ανταγωνιστικότητα και Επιχειρηματικότητα	ΕΤΠΑ	1.291.000.000	531.453.563,00	96.825.000,00	7,5%	159.835.389,92	12,4%	70.173.965,05	5,4%	13,2%
Ψηφιακή Σύγκλιση	ΕΤΠΑ	860.000.000	354.027.934,00	64.500.000,00	7,5%	2.962.000,00	0,3%	888.600,00	0,1%	0,3%
Τεχνική Υποστήριξη Εφαρμογής	ΕΤΠΑ	192.000.000	79.038.793,00	14.400.000,00	7,5%		0,0%			
Ενίσχυση της Προσπελασιμότητας	ΤΣ	2.117.160.864	871.551.269,00	158.787.064,80	7,5%	28.578.683,45	1,3%	35.056.818,68	1,7%	4,0%
Ενίσχυση της Προσπελασιμότητας	ΕΤΠΑ	1.583.000.000	677.266.458,00	118.725.000,00	7,5%	77.308.315,40	4,9%	9.484.183,30	0,6%	1,4%
Περιβάλλον - Αειφόρος Ανάπτυξη	ΤΣ	1.580.000.000	650.423.416,00	118.500.000,00	7,5%	85.704,54	0,0%			

ΕΠ	Ταμείο	2. Συνολική Κατανομή Κοινοτικής Συνδρομής (€)	2 β. Δέσμευση για 2007-2009 (€)	3. Προκαταβολή (€)	4. Προκαταβολή ως % της Κοινοτικής Συνδρομής	5. Κοινοτική Συμμετοχή στις Νομικές Δεσμεύσεις (€)	6. Ποσοστό Νομικών Δεσμεύσεων επί της Κοινοτικής Συνδρομής	7. Δηλωθείσες Πληρωμές στην Επιτροπή (€) (ενδιάμεσα αιτήματα πληρωμών)	8. Ποσοστό Δηλωθεισών Πληρωμών επί της Κοινοτικής Συνδρομής	9. Ποσοστό Δηλωθεισών Πληρωμών επί της Δέσμευσης 2007-2009
Περιβάλλον - Αειφόρος Ανάπτυξη	ΕΤΠΑ	220.000.000	90.565.284,00	16.500.000,00	7,5%	3.401.042,20	1,5%			
Αττική	ΕΤΠΑ	2.438.000.000	1.180.884.720,00	182.850.000,00	7,5%	191.015.709,42	7,8%	23.017.232,96	0,9%	1,9%
Δυτική Ελλάδα - Πελοπόννησος - Ιόνιοι Νήσοι	ΕΤΠΑ	914.000.000	376.257.598,00	68.550.000,00	7,5%	143.561.419,08	15,7%	16.617.151,15	1,8%	4,4%
Μακεδονία - Θράκη	ΕΤΠΑ	2.675.000.000	1.245.630.858,00	200.625.000,00	7,5%	430.022.033,75	16,1%	100.806.393,82	3,8%	8,1%
Θεσσαλία - Στερεά Ελλάδα - Ήπειρος	ΕΤΠΑ	1.105.000.000	598.735.444,00	82.875.000,00	7,5%	187.215.377,27	16,9%	25.537.668,30	2,3%	4,3%
Κρήτη & Νήσοι Αιγαίου	ΕΤΠΑ	871.300.178	413.672.362,00	65.347.513,35	7,5%	108.298.844,90	12,4%	2.872.568,85	0,3%	0,7%

ΠΗΓΗ:Ολοκληρωμένο Πληροφοριακό Σύστημα (ΟΠΣ)

Στους Πίνακες 2, 3 και 4 απεικονίζεται η **χρηματοδοτική πρόοδος του ΕΣΠΑ ανά θεματική προτεραιότητα** για τους Στόχους 1 («Σύγκλιση»), 2 (Περιφερειακή Ανταγωνιστικότητα και Απασχόληση») και για το σύνολο των Στόχων 1 και 2, αντίστοιχα, των Διαρθρωτικών Ταμείων έτσι όπως αυτοί ορίζονται στον Κανονισμό 1083/2006 της 11ης Ιουλίου 2006. Συγκεκριμένα, δίνεται το ποσό της δέσμευσης της κοινοτικής συνδρομής για όλες τις θεματικές προτεραιότητες καθώς και το αντίστοιχο ποσό της Νομικής Δέσμευσης όπως αυτό έχει καταγραφεί κατά την περίοδο αναφοράς (30/9/2009).

Τα ποσά των Νομικών Δεσμεύσεων δεν θα μπορούσαν να διαφέρουν από την προηγούμενη παρουσίαση και αναδεικνύουν τις χαμηλές μέχρι τώρα επιδόσεις που έχουν σημειωθεί στη συνολική πορεία του ΕΣΠΑ.

Όσον αφορά στο **Στόχο 1** (Σύγκλιση) από το συνολικό ποσό των 19,5 δισεκ. ευρώ που ανέρχεται η συνολική κατανομή της κοινοτικής συνδρομής, μόλις το 6,5% ή το 1,3 δισεκ. ευρώ έχει δεσμευτεί κατά την περίοδο αναφοράς. Υψηλότερο (16,3%) είναι το ποσοστό ενεργοποίησης στην περίπτωση του **Στόχου 2** όπου, όμως, το συνολικό ποσό της κοινοτικής συνδρομής είναι κατά πολύ χαμηλότερο (635,3 εκατ. ευρώ).

Στις επιμέρους **θεματικές ενότητες** διαπιστώνεται ένα πολύ υψηλό ποσοστό ενεργοποίησης στην προτεραιότητα «άλλες επενδύσεις σε επιχειρήσεις» (κωδικός 8) τόσο για τις περιφέρειες του Στόχου 1 όσο και για εκείνες του Στόχου 2. Το ποσοστό αυτό ανέρχεται περίπου στο 50% των συνολικών Νομικών Δεσμεύσεων κατά την περίοδο αναφοράς. Είναι χαρακτηριστικό ότι τα ποσά που έχουν δεσμευτεί κάτω από αυτή τη θεματική προτεραιότητα και στους δύο Στόχους υπερβαίνουν τις αρχικές δεσμεύσεις κοινοτικής συνδρομής, στοιχείο που από τη μία οφείλεται στην ανάγκη παροχής έκτακτων ενισχύσεων στις επιχειρήσεις λόγω της οικονομικής κρίσης, αλλά από την άλλη δημιουργεί την ανάγκη αναπροσαρμογών.

Το ίδιο παρατηρείται και στη θεματική προτεραιότητα «Προηγμένες υπηρεσίες υποστήριξης για επιχειρήσεις και ομίλους επιχειρήσεων» (κωδικός 5) όπου επίσης τα ποσά Νομικών Δεσμεύσεων για τους Στόχους 1 και 2 είναι ιδιαίτερα υψηλά και ανέρχονται στα επίπεδα της αρχικής δέσμευσης της κοινοτικής συνδρομής. Απαιτείται, δηλαδή, και σε αυτήν την περίπτωση όπως και στην προηγούμενη μία αναπροσαρμογή των αρχικών κατανομών και κατ'επέκταση των τιμών στόχων των δεικτών.

Σε συγκριτικά ικανοποιητικά επίπεδα κινείται και το ποσοστό ενεργοποίησης της θεματικής ενότητας «Μεταφορές» (κωδικοί 16-30) για τις περιφέρειες του Στόχου 1 όπου το σχετικό ποσοστό επί των Συνολικών Νομικών Δεσμεύσεων του Στόχου ανέρχεται στο 25,3% ενώ σε σχέση με τη συνολική κατανομή κοινοτικής συνδρομής για την ίδια ενότητα το αντίστοιχο ποσοστό ανέρχεται στο 6,4%. Αντίστοιχη πρόοδος παρατηρείται και στις θεματικές προτεραιότητες της ενότητας «Μεταφορές» (κωδικοί 22-31) που έχουν δεσμευτεί για το Στόχο 2, με το ποσοστό τους επί των συνολικών Νομικών Δεσμεύσεων να ανέρχεται στο 13,2% και επί της συνολικής κοινοτικής συνδρομής της ίδιας ενότητας στο 26,1%. Αξίζει να τονιστεί ότι ενώ στο Στόχο 2 η πρόοδος των Νομικών δεσμεύσεων εντοπίζεται κυρίως στη θεματική προτεραιότητα «περιφερειακές/ τοπικές οδοί» (κωδικός 23) και λιγότερο στις προτεραιότητες «Εθνικές οδοί» (κωδικός 22) και «Λιμένες» (κωδικός 30), στην περίπτωση του Στόχου 1 η ενεργοποίηση είναι πιο ισομερής με επικράτηση των θεματικών προτεραιοτήτων που αφορούν στους αυτοκινητόδρομους, το εθνικό και τοπικό δίκτυο (κωδικοί 21-23).

Όσον αφορά στις άλλες θεματικές προτεραιότητες για το Στόχο 1 η ενεργοποίηση είναι μηδενική ή κινείται σε πολύ χαμηλά επίπεδα. Σε σχέση με το ύψος της συνολικής κοινοτικής συνδρομής που έχει προβλεφθεί, μικρή πρόοδος έχει επιτευχθεί σε ότι αφορά τις Νομικές Δεσμεύσεις θεματικών προτεραιοτήτων σχετικών με κοινωνικές υποδομές (κωδικοί 75-79) αλλά και εισαγωγής συστημάτων εκπαίδευσης (κωδικός θεματικής προτεραιότητας 72).

Όσον αφορά στο Στόχο 2, σχετική πρόοδος συγκριτικά με το συνολικό ύψος της κοινοτικής συνδρομής εντοπίζεται στις θεματικές προτεραιότητες «Επεξεργασία ύδατος – λύματα» (κωδικός 46), «Σχεδιασμός, εισαγωγή και εφαρμογή μεταρρυθμίσεων στα συστήματα εκπαίδευσης και κατάρτισης» (κωδικός 72) και κοινωνικών υποδομών (κωδικοί 75-79) ενώ οι υπόλοιπες προτεραιότητες παρουσιάζουν, μέχρι στιγμής, ελάχιστη ή μηδενική ενεργοποίηση.

Πίνακας 2 (ANNEX III): Χρηματοδοτική Πρόοδος (30.9.2009) ανά Θεματική Προτεραιότητα – Στόχος 1 «ΣΥΓΚΛΙΣΗ»

Κωδικός	Θεματική Προτεραιότητα	Συνολική Κατανομή Κοινοτικής Συνδρομής (€)	% επί της Συνολικής Κοινοτικής Συνδρομής	Νομικές Δεσμεύσεις (Κοινοτική Συνδρομή) (€)	% επί των Συνολικών Νομικών Δεσμεύσεων (Κοινοτική Συνδρομή)
01	Δραστηριότητες (Ε&ΤΑ) σε ερευνητικά κέντρα	35.800.000	0,2%		0,00%
02	Υποδομή (Ε&ΤΑ) και κέντρα ικανότητας όσον αφορά συγκεκριμένες τεχνολογίες	105.615.000	0,5%		0,00%
03	Μεταφορά τεχνολογίας και βελτίωση των δικτύων συνεργασίας μεταξύ μικρομεσαίων επιχειρήσεων (ΜΜΕ)...	87.905.000	0,4%	2.497.260,16	0,19%
04	Συνδρομή προς την Ε&ΤΑ, ιδίως των ΜΜΕ	82.920.000	0,4%		0,00%
05	Προηγμένες υπηρεσίες υποστήριξης για επιχειρήσεις και ομίλους επιχειρήσεων	173.430.000	0,9%	168.147.378,50	13,04%
06	Συνδρομή προς τις ΜΜΕ για την προώθηση φιλοπεριβαλλοντικών προϊόντων και διαδικασιών παραγωγής...	37.165.000	0,2%		0,00%
07	Επενδύσεις σε επιχειρήσεις που συνδέονται άμεσα με την έρευνα και την καινοτομία	208.175.000	1,1%		0,00%
08	Άλλες επενδύσεις σε επιχειρήσεις	452.137.000	2,3%	585.488.321,48	45,42%
09	Άλλα μέτρα για την τόνωση της έρευνας και της καινοτομίας και της επιχειρηματικότητας των ΜΜΕ	543.620.000	2,8%		0,00%
10	Υποδομή τηλεπικοινωνιών (συμπεριλαμβανομένων των ευρυζωνικών δικτύων)	200.050.000	1,0%	11.003.567,10	0,85%
11	Τεχνολογίες της πληροφορίας και της επικοινωνίας...	112.265.000	0,6%		0,00%
12	Τεχνολογίες της πληροφορίας και της επικοινωνίας (ΤΠΕ-ΔΕΔ)	58.540.000	0,3%		0,00%
13	Υπηρεσίες και εφαρμογές για τον πολίτη (ηλεκτρονική υγεία, ηλεκτρονική διακυβέρνηση, ηλεκτρονική μάθηση, ηλεκτρονική ενσωμάτωση κ.λπ.)	713.223.781	3,6%		0,00%

Κωδικός	Θεματική Προτεραιότητα	Συνολική Κατανομή Κοινοτικής Συνδρομής (€)	% επί της Συνολικής Κοινοτικής Συνδρομής	Νομικές Δεσμεύσεις (Κοινοτική Συνδρομή) (€)	% επί των Συνολικών Νομικών Δεσμεύσεων (Κοινοτική Συνδρομή)
14	Υπηρεσίες και εφαρμογές για ΜΜΕ (ηλεκτρονικό εμπόριο, εκπαίδευση και κατάρτιση, δικτύωση κ.λπ.)	208.153.781	1,1%		0,00%
16	Σιδηροδρομικό δίκτυο	48.500.000	0,2%	9.015.730,77	0,70%
17	Σιδηροδρομικό δίκτυο [διευρωπαϊκό δίκτυο μεταφορών (ΔΕΔ -Μ)]	762.200.000	3,9%	17.458.861,07	1,35%
20	Αυτοκινητόδρομοι	200.000.000	1,0%	49.113,38	0,00%
21	Αυτοκινητόδρομοι (ΔΕΔ -Μ)	2.230.590.000	11,4%	129.769.955,07	10,07%
22	Εθνικές οδοί	580.515.000	3,0%	96.139.419,29	7,46%
23	Περιφερειακές/ τοπικές οδοί	625.680.000	3,2%	60.944.687,93	4,73%
24	Ποδηλατόδρομοι	1.320.000	0,0%		0,00%
25	Αστικές μεταφορές	46.500.000	0,2%		0,00%
26	Πολυτροπικές μεταφορές	144.500.000	0,7%		0,00%
27	Πολυτροπικές μεταφορές (ΔΕΔ -Μ)	25.000.000	0,1%		0,00%
29	Αερολιμένες	201.000.000	1,0%		0,00%
30	Λιμένες	265.335.000	1,4%	12.731.924,51	0,99%
33	Ηλεκτρισμός	51.590.000	0,3%		0,00%
34	Ηλεκτρισμός (ΔΕΔ -Η)	37.370.000	0,2%		0,00%
35	Φυσικό αέριο	70.750.000	0,4%		0,00%
36	Φυσικό αέριο (ΔΕΔ -Η)	60.150.000	0,3%		0,00%
37	Προϊόντα πετρελαίου	9.000.000	0,0%		0,00%
39	Ανανεώσιμη ενέργεια: αιολική ενέργεια	75.740.000	0,4%		0,00%
40	Ανανεώσιμη ενέργεια: ηλιακή ενέργεια	32.160.000	0,2%		0,00%
41	Ανανεώσιμη ενέργεια: βιομάζα	26.710.000	0,1%		0,00%
42	Ανανεώσιμη ενέργεια: υδροηλεκτρική, γεωθερμική και άλλες μορφές ενέργειας	139.210.000	0,7%		0,00%

Κωδικός	Θεματική Προτεραιότητα	Συνολική Κατανομή Κοινοτικής Συνδρομής (€)	% επί της Συνολικής Κοινοτικής Συνδρομής	Νομικές Δεσμεύσεις (Κοινοτική Συνδρομή) (€)	% επί των Συνολικών Νομικών Δεσμεύσεων (Κοινοτική Συνδρομή)
43	Ενεργειακή απόδοση, συμπαραγωγή, διαχείριση ενέργειας	67.170.000	0,3%		0,00%
44	Διαχείριση οικιακών και βιομηχανικών αποβλήτων	427.851.450	2,2%	7.937.183,65	0,62%
45	Διαχείριση και διανομή ύδατος (πόσιμο νερό)	449.320.000	2,3%	9.875.855,29	0,77%
46	Επεξεργασία ύδατος (λύματα)	934.846.550	4,8%	21.514.256,48	1,67%
47	Ποιότητα του αέρα	23.720.000	0,1%		0,00%
48	Ολοκληρωμένη πρόληψη και έλεγχος της ρύπανσης	3.660.000	0,0%		0,00%
49	Περιορισμός των κλιματικών αλλαγών και προσαρμογή σε αυτές	4.415.000	0,0%		0,00%
50	Αποκατάσταση βιομηχανικών χώρων και μολυσμένης γης	26.295.000	0,1%		0,00%
51	Πρώθηση της βιοποικιλότητας και της προστασίας της φύσης (συμπεριλαμβανομένων των περιοχών του Natura 2000)	172.810.000	0,9%	85.704,54	0,01%
52	Παραγωγή καθαρών αστικών μεταφορών	873.370.000	4,5%		0,00%
53	Πρόληψη κινδύνων...	477.420.000	2,4%		0,00%
54	Άλλα μέτρα για την προστασία του περιβάλλοντος και την πρόληψη κινδύνων	110.801.000	0,6%	449.128,95	0,03%
55	Πρώθηση των φυσικών πόρων	20.910.000	0,1%		0,00%
56	Προστασία και ανάπτυξη της φυσικής κληρονομιάς	29.790.000	0,2%	2.192.662,62	0,17%
57	Άλλη συνδρομή για τη βελτίωση των τουριστικών υπηρεσιών	110.700.000	0,6%	10.979.120,22	0,85%
58	Προστασία και διατήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς	273.585.000	1,4%		0,00%
59	Ανάπτυξη πολιτιστικής υποδομής	155.050.000	0,8%	422.638,20	0,03%
60	Άλλη συνδρομή για τη βελτίωση των πολιτιστικών υπηρεσιών	35.010.000	0,2%		0,00%
61	Ολοκληρωμένα σχέδια για την αστική και αγροτική αναγέννηση	473.396.683	2,4%	4.057.119,34	0,31%

Κωδικός	Θεματική Προτεραιότητα	Συνολική Κατανομή Κοινοτικής Συνδρομής (€)	% επί της Συνολικής Κοινοτικής Συνδρομής	Νομικές Δεσμεύσεις (Κοινοτική Συνδρομή) (€)	% επί των Συνολικών Νομικών Δεσμεύσεων (Κοινοτική Συνδρομή)
62	Ανάπτυξη συστημάτων και στρατηγικών δια βίου μάθησης στις επιχειρήσεις· παροχή κατάρτισης και υπηρεσιών στους εργαζομένους...	333.267.930	1,7%		0,00%
63	Σχεδιασμός και διάδοση καινοτόμων και πιο παραγωγικών τρόπων οργάνωσης της εργασίας	180.366.845	0,9%		0,00%
64	Ανάπτυξη ειδικών υπηρεσιών για την απασχόληση, την κατάρτιση και τη στήριξη σε συνδυασμό με την αναδιάρθρωση κλάδων και επιχειρήσεων...	56.726.456	0,3%		0,00%
65	Εκσυγχρονισμός και ενίσχυση των θεσμικών δομών της αγοράς εργασίας	63.817.263	0,3%		0,00%
66	Υλοποίηση ενεργών και προληπτικών μέτρων στην αγορά εργασίας	1.137.331.773	5,8%		0,00%
67	Μέτρα για την ενθάρρυνση της ενεργού συμμετοχής του γηράσκοντος εργατικού δυναμικού και την παράταση του επαγγελματικού βίου	10.636.211	0,1%		0,00%
69	Μέτρα για τη βελτίωση της πρόσβασης στην απασχόληση και την αύξηση της διαρκούς συμμετοχής και προόδου των γυναικών στην απασχόληση...	326.082.763	1,7%	14.501.806,83	1,12%
70	Ειδικές δράσεις για την αύξηση της συμμετοχής των μετακινούμενων εργαζομένων στην απασχόληση...	36.604.488	0,2%		0,00%
71	Τρόποι για την ενσωμάτωση και την επανένταξη στην απασχόληση μειονεκτούντων ατόμων...	379.331.536	1,9%		0,00%
72	Σχεδιασμός, εισαγωγή και εφαρμογή μεταρρυθμίσεων στα συστήματα εκπαίδευσης και κατάρτισης...	789.893.695	4,0%	39.986.790,18	3,10%
73	Μέτρα για την αύξηση της συμμετοχής στη διά βίου εκπαίδευση και κατάρτιση...	506.696.599	2,6%	2.191.941,89	0,17%
74	Ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού στον τομέα της έρευνας και της καινοτομίας, ιδίως μέσω των μεταπτυχιακών σπουδών...	273.188.492	1,4%		0,00%

Κωδικός	Θεματική Προτεραιότητα	Συνολική Κατανομή Κοινοτικής Συνδρομής (€)	% επί της Συνολικής Κοινοτικής Συνδρομής	Νομικές Δεσμεύσεις (Κοινοτική Συνδρομή) (€)	% επί των Συνολικών Νομικών Δεσμεύσεων (Κοινοτική Συνδρομή)
75	Υποδομές στον τομέα της εκπαίδευσης	752.016.418	3,8%	41.516.425,00	3,22%
76	Υποδομές στον τομέα της υγείας	384.367.065	2,0%	30.418.292,89	2,36%
77	Υποδομές στον τομέα της φροντίδας παιδιών	45.500.000	0,2%	1.385.485,89	0,11%
79	Άλλες κοινωνικές υποδομές	126.499.261	0,6%	4.534.210,92	0,35%
80	Πρώθηση συμπράξεων, συμφώνων και πρωτοβουλιών μέσω της δικτύωσης των ενδιαφερόμενων φορέων	20.618.336	0,1%		0,00%
81	Μηχανισμοί για τη βελτίωση των ορθών πρακτικών και του προγραμματικού σχεδιασμού, παρακολούθηση και αξιολόγηση...	111.110.079	0,6%		0,00%
83	Ειδικές δράσεις για την αντιστάθμιση του πρόσθετου κόστους που οφείλεται σε παράγοντες σχετιζόμενους με το μέγεθος της αγοράς	4.000.000	0,0%		0,00%
85	Προετοιμασία, εφαρμογή, παρακολούθηση, επιθεώρηση	312.860.474	1,6%	3.491.987,13	0,27%
86	Αξιολόγηση και μελέτες: ενημέρωση και επικοινωνία	167.055.337	0,9%	272.108,48	0,02%
Σύνολο		19.574.961.266		1.289.058.937,74	

Πίνακας 3 (ANNEX III): Χρηματοδοτική Πρόοδος (30.9.2009) ανά Θεματική Προτεραιότητα – Στόχος 2 «ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ»

Κωδικός	Θεματική Προτεραιότητα	Συνολική Κατανομή Κοινοτικής Συνδρομής (€)	% επί της Συνολικής Κοινοτικής Συνδρομής	Νομικές Δεσμεύσεις (Κοινοτική Συνδρομή) (€)	% επί των Συνολικών Νομικών Δεσμεύσεων (Κοινοτική Συνδρομή)
01	Δραστηριότητες (Ε&ΤΑ) σε ερευνητικά κέντρα	2.100.000	0,3%		0,00%
02	Υποδομή (Ε&ΤΑ) και κέντρα ικανότητας όσον αφορά συγκεκριμένες τεχνολογίες	350.000	0,1%		0,00%
03	Μεταφορά τεχνολογίας και βελτίωση των δικτύων συνεργασίας μεταξύ μικρομεσαίων επιχειρήσεων (ΜΜΕ)...	2.460.000	0,4%		0,00%
04	Συνδρομή προς την Ε&ΤΑ, ιδίως των ΜΜΕ	8.060.000	1,3%		0,00%
05	Προηγμένες υπηρεσίες υποστήριξης για επιχειρήσεις και ομίλους επιχειρήσεων	8.560.000	1,3%	8.750.374,14	8,45%
06	Συνδρομή προς τις ΜΜΕ για την προώθηση φιλοπεριβαλλοντικών προϊόντων και διαδικασιών παραγωγής...	4.060.000	0,6%		0,00%
07	Επενδύσεις σε επιχειρήσεις που συνδέονται άμεσα με την έρευνα και την καινοτομία	11.000.000	1,7%		0,00%
08	Άλλες επενδύσεις σε επιχειρήσεις	45.850.000	7,2%	68.913.859,68	66,56%
09	Άλλα μέτρα για την τόνωση της έρευνας και της καινοτομίας και της επιχειρηματικότητας των ΜΜΕ	62.870.000	9,9%		0,00%
10	Υποδομή τηλεπικοινωνιών (συμπεριλαμβανομένων των ευρυζωνικών δικτύων)	10.800.000	1,7%		0,00%
11	Τεχνολογίες της πληροφορίας και της επικοινωνίας...	3.793.200	0,6%		0,00%
12	Τεχνολογίες της πληροφορίας και της επικοινωνίας (ΤΠΕ-ΔΕΔ)	3.150.000	0,5%		0,00%
13	Υπηρεσίες και εφαρμογές για τον πολίτη (ηλεκτρονική υγεία, ηλεκτρονική διακυβέρνηση, ηλεκτρονική μάθηση, ηλεκτρονική ενσωμάτωση κ.λπ.)	39.476.219	6,2%		0,00%

Κωδικός	Θεματική Προτεραιότητα	Συνολική Κατανομή Κοινοτικής Συνδρομής (€)	% επί της Συνολικής Κοινοτικής Συνδρομής	Νομικές Δεσμεύσεις (Κοινοτική Συνδρομή) (€)	% επί των Συνολικών Νομικών Δεσμεύσεων (Κοινοτική Συνδρομή)
14	Υπηρεσίες και εφαρμογές για ΜΜΕ (ηλεκτρονικό εμπόριο, εκπαίδευση και κατάρτιση, δικτύωση κ.λπ.)	10.953.179	1,7%		0,00%
15	Άλλα μέτρα για τη βελτίωση της πρόσβασης των ΜΜΕ στις ΤΠΕ και την αποτελεσματική χρήση τους από τις ΜΜΕ	13.245.900	2,1%		0,00%
22	Εθνικές οδοί	15.580.000	2,5%	1.030.454,76	1,00%
23	Περιφερειακές/τοπικές οδοί	18.380.000	2,9%	9.971.549,97	9,63%
24	Ποδηλατόδρομοι	300.000	0,0%		0,00%
25	Αστικές μεταφορές	955.000	0,2%		0,00%
26	Πολυτροπικές μεταφορές	700.000	0,1%		0,00%
28	Ευφυή συστήματα μεταφορών	700.000	0,1%		0,00%
29	Αερολιμένες	1.400.000	0,2%		0,00%
30	Λιμένες	13.990.000	2,2%	2.693.632,03	2,60%
31	Εσωτερικές πλωτές μεταφορές (περιφερειακές και τοπικές)	490.000	0,1%		0,00%
33	Ηλεκτρισμός	350.000	0,1%		0,00%
34	Ηλεκτρισμός (ΔΕΔ -Η)	21.375.000	3,4%		0,00%
35	Φυσικό αέριο	10.587.500	1,7%		0,00%
39	Ανανεώσιμη ενέργεια: αιολική ενέργεια	6.100.000	1,0%		0,00%
40	Ανανεώσιμη ενέργεια: ηλιακή ενέργεια	3.100.000	0,5%		0,00%
41	Ανανεώσιμη ενέργεια: βιομάζα	600.000	0,1%		0,00%
42	Ανανεώσιμη ενέργεια: υδροηλεκτρική, γεωθερμική και άλλες μορφές ενέργειας	9.220.000	1,5%		0,00%
43	Ενεργειακή απόδοση, συμπαραγωγή, διαχείριση ενέργειας	4.000.000	0,6%		0,00%
44	Διαχείριση οικιακών και βιομηχανικών αποβλήτων	4.325.000	0,7%		0,00%
45	Διαχείριση και διανομή ύδατος (πόσιμο νερό)	6.500.000	1,0%		0,00%
46	Επεξεργασία ύδατος (λύματα)	7.500.000	1,2%	2.262.368,73	2,19%

Κωδικός	Θεματική Προτεραιότητα	Συνολική Κατανομή Κοινοτικής Συνδρομής (€)	% επί της Συνολικής Κοινοτικής Συνδρομής	Νομικές Δεσμεύσεις (Κοινοτική Συνδρομή) (€)	% επί των Συνολικών Νομικών Δεσμεύσεων (Κοινοτική Συνδρομή)
47	Ποιότητα του αέρα	150.000	0,0%		0,00%
48	Ολοκληρωμένη πρόληψη και έλεγχος της ρύπανσης	425.000	0,1%		0,00%
49	Περιορισμός των κλιματικών αλλαγών και προσαρμογή σε αυτές	500.000	0,1%		0,00%
51	Προώθηση της βιοποικιλότητας και της προστασίας της φύσης (συμπεριλαμβανομένων των περιοχών του Natura 2000)	6.953.000	1,1%		0,00%
52	Παραγωγή καθαρών αστικών μεταφορών	500.000	0,1%		0,00%
53	Πρόληψη κινδύνων...	1.700.000	0,3%		0,00%
54	Άλλα μέτρα για την προστασία του περιβάλλοντος και την πρόληψη κινδύνων	3.400.000	0,5%		0,00%
55	Προώθηση των φυσικών πόρων	794.000	0,1%		0,00%
56	Προστασία και ανάπτυξη της φυσικής κληρονομιάς	2.000.000	0,3%		0,00%
57	Άλλη συνδρομή για τη βελτίωση των τουριστικών υπηρεσιών	7.868.500	1,2%		0,00%
58	Προστασία και διατήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς	10.400.000	1,6%		0,00%
59	Ανάπτυξη πολιτιστικής υποδομής	5.200.000	0,8%		0,00%
60	Άλλη συνδρομή για τη βελτίωση των πολιτιστικών υπηρεσιών	4.200.000	0,7%		0,00%
61	Ολοκληρωμένα σχέδια για την αστική και αγροτική αναγέννηση	5.150.000	0,8%		0,00%
62	Ανάπτυξη συστημάτων και στρατηγικών δια βίου μάθησης στις επιχειρήσεις: παροχή κατάρτισης και υπηρεσιών στους εργαζομένους ...	8.722.976	1,4%		0,00%
63	Σχεδιασμός και διάδοση καινοτόμων και πιο παραγωγικών τρόπων οργάνωσης της εργασίας	6.713.464	1,1%		0,00%
64	Ανάπτυξη ειδικών υπηρεσιών για την απασχόληση, την κατάρτιση και τη στήριξη σε συνδυασμό με την αναδιάρθρωση κλάδων και επιχειρήσεων ...	1.484.762	0,2%		0,00%

Κωδικός	Θεματική Προτεραιότητα	Συνολική Κατανομή Κοινοτικής Συνδρομής (€)	% επί της Συνολικής Κοινοτικής Συνδρομής	Νομικές Δεσμεύσεις (Κοινοτική Συνδρομή) (€)	% επί των Συνολικών Νομικών Δεσμεύσεων (Κοινοτική Συνδρομή)
65	Εκσυγχρονισμός και ενίσχυση των θεσμικών δομών της αγοράς εργασίας	1.670.357	0,3%		0,00%
66	Υλοποίηση ενεργών και προληπτικών μέτρων στην αγορά εργασίας	25.612.143	4,0%		0,00%
67	Μέτρα για την ενθάρρυνση της ενεργού συμμετοχής του γηράσκοντος εργατικού δυναμικού και την παράταση του επαγγελματικού βίου	278.393	0,0%		0,00%
69	Μέτρα για τη βελτίωση της πρόσβασης στην απασχόληση και την αύξηση της διαρκούς συμμετοχής και προόδου των γυναικών στην απασχόληση...	9.537.134	1,5%	728.660,33	0,70%
70	Ειδικές δράσεις για την αύξηση της συμμετοχής των μετακινούμενων εργαζομένων στην απασχόληση...	1.001.121	0,2%		0,00%
71	Τρόποι για την ενσωμάτωση και την επανένταξη στην απασχόληση μειονεκτούντων ατόμων...	17.585.459	2,8%		0,00%
72	Σχεδιασμός, εισαγωγή και εφαρμογή μεταρρυθμίσεων στα συστήματα εκπαίδευσης και κατάρτισης...	24.140.766	3,8%	2.734.547,25	2,64%
73	Μέτρα για την αύξηση της συμμετοχής στη διά βίου εκπαίδευση και κατάρτιση...	15.365.232	2,4%	40.046,49	0,04%
74	Ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού στον τομέα της έρευνας και της καινοτομίας, ιδίως μέσω των μεταπτυχιακών σπουδών...	8.576.926	1,4%		0,00%
75	Υποδομές στον τομέα της εκπαίδευσης	56.999.000	9,0%	2.795.559,84	2,70%
76	Υποδομές στον τομέα της υγείας	28.832.500	4,5%	2.295.597,30	2,22%
77	Υποδομές στον τομέα της φροντίδας παιδιών	1.600.000	0,3%		0,00%
79	Άλλες κοινωνικές υποδομές	8.967.500	1,4%	436.856,82	0,42%

Στρατηγική Έκθεση Παρακολούθησης ΕΣΠΑ 2007-2013

Κωδικός	Θεματική Προτεραιότητα	Συνολική Κατανομή Κοινοτικής Συνδρομής (€)	% επί της Συνολικής Κοινοτικής Συνδρομής	Νομικές Δεσμεύσεις (Κοινοτική Συνδρομή) (€)	% επί των Συνολικών Νομικών Δεσμεύσεων (Κοινοτική Συνδρομή)
80	Πρώθηση συμπράξεων, συμφώνων και πρωτοβουλιών μέσω της δικτύωσης των ενδιαφερόμενων φορέων	917.761	0,1%		0,00%
81	Μηχανισμοί για τη βελτίωση των ορθών πρακτικών και του προγραμματικού σχεδιασμού, παρακολούθηση και αξιολόγηση...	4.585.367	0,7%		0,00%
82	Εξισορρόπηση του πρόσθετου κόστους λόγω ελλείμματος προσβασιμότητας και χωρικού κατακερματισμού	800.000	0,1%		0,00%
83	Ειδικές δράσεις για την αντιστάθμιση του πρόσθετου κόστους που οφείλεται σε παράγοντες σχετιζόμενους με το μέγεθος της αγοράς	200.000	0,0%		0,00%
85	Προετοιμασία, εφαρμογή, παρακολούθηση, επιθεώρηση	4.753.953	0,7%	818.272,00	0,79%
86	Αξιολόγηση και μελέτες· ενημέρωση και επικοινωνία	4.833.867	0,8%	58.764,68	0,06%
Σύνολο		635.300.179		103.530.544,02	

Πίνακας 4 (ANNEX III): Χρηματοδοτική Πρόοδος (30.9.2009) ανά Θεματική Προτεραιότητα – Στόχοι 1 & 2

Κωδικός	Θεματική Προτεραιότητα	Συνολική Κατανομή Κοινοτικής Συνδρομής (€)	% επί της Συνολικής Κοινοτικής Συνδρομής	Νομικές Δεσμεύσεις (Κοινοτική Συνδρομή) (€)	% επί των Συνολικών Νομικών Δεσμεύσεων (Κοινοτική Συνδρομή)
01	Δραστηριότητες (Ε&ΤΑ) σε ερευνητικά κέντρα	37.900.000	0,2%		0,00%
02	Υποδομή (Ε&ΤΑ) και κέντρα ικανότητας όσον αφορά συγκεκριμένες τεχνολογίες	105.965.000	0,5%		0,00%
03	Μεταφορά τεχνολογίας και βελτίωση των δικτύων συνεργασίας μεταξύ μικρομεσαίων επιχειρήσεων (ΜΜΕ)...	90.365.000	0,4%	2.497.260	0,18%
04	Συνδρομή προς την Ε&ΤΑ, ιδίως των ΜΜΕ	90.980.000	0,5%		0,00%
05	Προηγμένες υπηρεσίες υποστήριξης για επιχειρήσεις και ομίλους επιχειρήσεων	181.990.000	0,9%	176.897.753	12,70%
06	Συνδρομή προς τις ΜΜΕ για την προώθηση φιλοπεριβαλλοντικών προϊόντων και διαδικασιών παραγωγής...	41.225.000	0,2%		0,00%
07	Επενδύσεις σε επιχειρήσεις που συνδέονται άμεσα με την έρευνα και την καινοτομία	219.175.000	1,1%		0,00%
08	Άλλες επενδύσεις σε επιχειρήσεις	497.987.000	2,5%	654.402.181	46,99%
09	Άλλα μέτρα για την τόνωση της έρευνας και της καινοτομίας και της επιχειρηματικότητας των ΜΜΕ	606.490.000	3,0%		0,00%
10	Υποδομή τηλεπικοινωνιών (συμπεριλαμβανομένων των ευρυζωνικών δικτύων)	210.850.000	1,0%	11.003.567	0,79%
11	Τεχνολογίες της πληροφορίας και της επικοινωνίας...	116.058.200	0,6%		0,00%
12	Τεχνολογίες της πληροφορίας και της επικοινωνίας (ΤΠΕ-ΔΕΔ)	61.690.000	0,3%		0,00%
13	Υπηρεσίες και εφαρμογές για τον πολίτη (ηλεκτρονική υγεία, ηλεκτρονική διακυβέρνηση, ηλεκτρονική μάθηση, ηλεκτρονική ενσωμάτωση κ.λπ.)	752.700.000	3,7%		0,00%
14	Υπηρεσίες και εφαρμογές για ΜΜΕ (ηλεκτρονικό εμπόριο, εκπαίδευση και κατάρτιση, δικτύωση κ.λπ.)	219.106.960	1,1%		0,00%
15	Άλλα μέτρα για τη βελτίωση της πρόσβασης των ΜΜΕ στις ΤΠΕ και την αποτελεσματική χρήση τους από τις ΜΜΕ	247.295.900	1,2%		0,00%

Κωδικός	Θεματική Προτεραιότητα	Συνολική Κατανομή Κοινοτικής Συνδρομής (€)	% επί της Συνολικής Κοινοτικής Συνδρομής	Νομικές Δεσμεύσεις (Κοινοτική Συνδρομή) (€)	% επί των Συνολικών Νομικών Δεσμεύσεων (Κοινοτική Συνδρομή)
16	Σιδηροδρομικό δίκτυο	48.500.000	0,2%	9.015.731	0,65%
17	Σιδηροδρομικό δίκτυο [διευρωπαϊκό δίκτυο μεταφορών (ΔΕΔ -Μ)]	762.200.000	3,8%	17.458.861	1,25%
20	Αυτοκινητόδρομοι	200.000.000	1,0%	49.113	0,00%
21	Αυτοκινητόδρομοι (ΔΕΔ -Μ)	2.230.590.000	11,0%	129.769.955	9,32%
22	Εθνικές οδοί	596.095.000	2,9%	97.169.874	6,98%
23	Περιφερειακές/τοπικές οδοί	644.060.000	3,2%	70.916.238	5,09%
24	Ποδηλατόδρομοι	1.620.000	0,0%		0,00%
25	Αστικές μεταφορές	47.455.000	0,2%		0,00%
26	Πολυτροπικές μεταφορές	145.200.000	0,7%		0,00%
27	Πολυτροπικές μεταφορές (ΔΕΔ -Μ)	25.000.000	0,1%		0,00%
28	Ευφυή συστήματα μεταφορών	700.000	0,0%		0,00%
29	Αερολιμένες	202.400.000	1,0%		0,00%
30	Λιμένες	279.325.000	1,4%	15.425.557	1,11%
31	Εσωτερικές πλωτές μεταφορές (περιφερειακές και τοπικές)	490.000	0,0%		0,00%
33	Ηλεκτρισμός	51.940.000	0,3%		0,00%
34	Ηλεκτρισμός (ΔΕΔ -Η)	58.745.000	0,3%		0,00%
35	Φυσικό αέριο	81.337.500	0,4%		0,00%
36	Φυσικό αέριο (ΔΕΔ -Η)	60.150.000	0,3%		0,00%
37	Προϊόντα πετρελαίου	9.000.000	0,0%		0,00%
39	Ανανεώσιμη ενέργεια: αιολική ενέργεια	81.840.000	0,4%		0,00%
40	Ανανεώσιμη ενέργεια: ηλιακή ενέργεια	35.260.000	0,2%		0,00%
41	Ανανεώσιμη ενέργεια: βιομάζα	27.310.000	0,1%		0,00%
42	Ανανεώσιμη ενέργεια: υδροηλεκτρική, γεωθερμική και άλλες μορφές ενέργειας	148.430.000	0,7%		0,00%
43	Ενεργειακή απόδοση, συμπαραγωγή, διαχείριση ενέργειας	71.170.000	0,4%		0,00%

Κωδικός	Θεματική Προτεραιότητα	Συνολική Κατανομή Κοινοτικής Συνδρομής (€)	% επί της Συνολικής Κοινοτικής Συνδρομής	Νομικές Δεσμεύσεις (Κοινοτική Συνδρομή) (€)	% επί των Συνολικών Νομικών Δεσμεύσεων (Κοινοτική Συνδρομή)
44	Διαχείριση οικιακών και βιομηχανικών αποβλήτων	432.176.450	2,1%	7.937.184	0,57%
45	Διαχείριση και διανομή ύδατος (πόσιμο νερό)	455.820.000	2,3%	9.875.855	0,71%
46	Επεξεργασία ύδατος (λύματα)	942.346.550	4,7%	23.776.625	1,71%
47	Ποιότητα του αέρα	23.870.000	0,1%		0,00%
48	Ολοκληρωμένη πρόληψη και έλεγχος της ρύπανσης	4.085.000	0,0%		0,00%
49	Περιορισμός των κλιματικών αλλαγών και προσαρμογή σε αυτές	4.915.000	0,0%		0,00%
50	Αποκατάσταση βιομηχανικών χώρων και μολυσμένης γης	26.295.000	0,1%		0,00%
51	Προώθηση της βιοποικιλότητας και της προστασίας της φύσης (συμπεριλαμβανομένων των περιοχών του Natura 2000)	179.763.000	0,9%	85.705	0,01%
52	Παραγωγή καθαρών αστικών μεταφορών	873.870.000	4,3%		0,00%
53	Πρόληψη κινδύνων...	479.120.000	2,4%		0,00%
54	Άλλα μέτρα για την προστασία του περιβάλλοντος και την πρόληψη κινδύνων	114.201.000	0,6%	449.129	0,03%
55	Προώθηση των φυσικών πόρων	21.704.000	0,1%		0,00%
56	Προστασία και ανάπτυξη της φυσικής κληρονομιάς	31.790.000	0,2%	2.192.663	0,16%
57	Άλλη συνδρομή για τη βελτίωση των τουριστικών υπηρεσιών	118.568.500	0,6%	10.979.120	0,79%
58	Προστασία και διατήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς	283.985.000	1,4%		0,00%
59	Ανάπτυξη πολιτιστικής υποδομής	160.250.000	0,8%	422.638	0,03%
60	Άλλη συνδρομή για τη βελτίωση των πολιτιστικών υπηρεσιών	39.210.000	0,2%		0,00%
61	Ολοκληρωμένα σχέδια για την αστική και αγροτική αναγέννηση	478.546.683	2,4%	4.057.119	0,29%
62	Ανάπτυξη συστημάτων και στρατηγικών διά βίου μάθησης στις επιχειρήσεις· παροχή κατάρτισης και υπηρεσιών στους εργαζομένους...	341.990.906	1,7%		0,00%
63	Σχεδιασμός και διάδοση καινοτόμων και πιο παραγωγικών τρόπων οργάνωσης της εργασίας	187.080.309	0,9%		0,00%

Κωδικός	Θεματική Προτεραιότητα	Συνολική Κατανομή Κοινοτικής Συνδρομής (€)	% επί της Συνολικής Κοινοτικής Συνδρομής	Νομικές Δεσμεύσεις (Κοινοτική Συνδρομή) (€)	% επί των Συνολικών Νομικών Δεσμεύσεων (Κοινοτική Συνδρομή)
64	Ανάπτυξη ειδικών υπηρεσιών για την απασχόληση, την κατάρτιση και τη στήριξη σε συνδυασμό με την αναδιάρθρωση κλάδων και επιχειρήσεων...	58.211.218	0,3%		0,00%
65	Εκσυγχρονισμός και ενίσχυση των θεσμικών δομών της αγοράς εργασίας	65.487.620	0,3%		0,00%
66	Υλοποίηση ενεργών και προληπτικών μέτρων στην αγορά εργασίας	1.162.943.916	5,8%		0,00%
67	Μέτρα για την ενθάρρυνση της ενεργού συμμετοχής του γηράσκοντος εργατικού δυναμικού και την παράταση του επαγγελματικού βίου	10.914.604	0,1%		0,00%
69	Μέτρα για τη βελτίωση της πρόσβασης στην απασχόληση και την αύξηση της διαρκούς συμμετοχής και προόδου των γυναικών στην απασχόληση...	335.619.897	1,7%	15.230.467	1,09%
70	Ειδικές δράσεις για την αύξηση της συμμετοχής των μετακινούμενων εργαζομένων στην απασχόληση...	37.605.609	0,2%		0,00%
71	Τρόποι για την ενσωμάτωση και την επανένταξη στην απασχόληση μειονεκτούντων ατόμων...	396.916.995	2,0%		0,00%
72	Σχεδιασμός, εισαγωγή και εφαρμογή μεταρρυθμίσεων στα συστήματα εκπαίδευσης και κατάρτισης...	814.034.461	4,0%	42.721.337	3,07%
73	Μέτρα για την αύξηση της συμμετοχής στη διά βίου εκπαίδευση και κατάρτιση...	522.061.831	2,6%	2.231.988	0,16%
74	Ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού στον τομέα της έρευνας και της καινοτομίας, ιδίως μέσω των μεταπτυχιακών σπουδών...	281.765.418	1,4%		0,00%
75	Υποδομές στον τομέα της εκπαίδευσης	809.015.418	4,0%	44.311.985	3,18%
76	Υποδομές στον τομέα της υγείας	413.199.565	2,0%	32.713.890	2,35%
77	Υποδομές στον τομέα της φροντίδας παιδιών	47.100.000	0,2%	1.385.486	0,10%
79	Άλλες κοινωνικές υποδομές	135.466.761	0,7%	4.971.068	0,36%
80	Πρωώθηση συμπράξεων, συμφώνων και πρωτοβουλιών μέσω της δικτύωσης των ενδιαφερόμενων φορέων	21.536.097	0,1%		0,00%

Κωδικός	Θεματική Προτεραιότητα	Συνολική Κατανομή Κοινοτικής Συνδρομής (€)	% επί της Συνολικής Κοινοτικής Συνδρομής	Νομικές Δεσμεύσεις (Κοινοτική Συνδρομή) (€)	% επί των Συνολικών Νομικών Δεσμεύσεων (Κοινοτική Συνδρομή)
81	Μηχανισμοί για τη βελτίωση των ορθών πρακτικών και του προγραμματικού σχεδιασμού, παρακολούθηση και αξιολόγηση...	115.695.446	0,6%		0,00%
82	Εξισορρόπηση του πρόσθετου κόστους λόγω ελλείμματος προσβασιμότητας και χωρικού κατακερματισμού	800.000	0,0%		0,00%
83	Ειδικές δράσεις για την αντιστάθμιση του πρόσθετου κόστους που οφείλεται σε παράγοντες σχετιζόμενους με το μέγεθος της αγοράς	4.200.000	0,0%		0,00%
85	Προετοιμασία, εφαρμογή, παρακολούθηση, επιθεώρηση	317.614.427	1,6%	4.310.259	0,31%
86	Αξιολόγηση και μελέτες· ενημέρωση και επικοινωνία	171.889.204	0,9%	330.873	0,02%
Σύνολο		20.210.261.445		1.392.589.482	

Στον Πίνακα 5 καταγράφεται η πρόοδος των θεματικών προτεραιοτήτων που συμβάλλουν στην αναθεωρημένη Στρατηγική της Λισσαβόνας (**κωδικοί «earmarking»**) ως συνολικό άθροισμα των Νομικών Δεσμεύσεων για το Στόχο Σύγκλισης και το Στόχο Περιφερειακής Ανταγωνιστικότητας και Απασχόλησης. Υπενθυμίζεται ότι σύμφωνα με το Γενικό Κανονισμό των Ταμείων, το 60% των δαπανών για το Στόχο Σύγκλισης και το 75% για το Στόχο Περιφερειακής Ανταγωνιστικότητας και Απασχόλησης που προέρχονται από τα Ταμεία στο σύνολο της Ευρωπαϊκής ένωσης των 15 χωρών θα διατίθενται για την επίτευξη των στόχων της Στρατηγικής της Λισσαβόνας και των Ολοκληρωμένων Κατευθυντήριων Γραμμών για την Ανάπτυξη και την Απασχόληση.

Ο στόχος του ΕΣΠΑ για το ύψος της κοινοτικής συνδρομής που θα κατευθυνθεί **στις προτεραιότητες της Στρατηγικής της Λισσαβόνας ανέρχεται στο 61,9%** για το Στόχο Σύγκλισης και **67%** για το Στόχο Περιφερειακής Ανταγωνιστικότητας και Απασχόλησης.

Σημειώνεται ότι για τη συμβολή στη Στρατηγική της Λισσαβόνας προβλέπονταν η συμμετοχή συγκεκριμένων κωδικών προτεραιότητας εξ ολοκλήρου και όχι μία ισομερώς κατανομημένη συμμετοχή όλων των κωδικών. Συνεπώς, τα γενικά συμπεράσματα όσον αφορά στην πρόοδο των κωδικών earmarking συμπίπτουν με τη χαμηλή πρόοδο που έχει σημειωθεί στην υλοποίηση του ΕΣΠΑ από άποψη Νομικών Δεσμεύσεων όπως έχει ήδη παρουσιαστεί.

Στον Πίνακα 5 απεικονίζονται οι θεματικές προτεραιότητες που συμβάλλουν στη Στρατηγική της Λισσαβόνας και συνιστούν τους λεγόμενους «κωδικούς earmarking».

Ο βαθμός συμβολής στη Στρατηγική της Λισσαβόνας προκύπτει ως το ποσοστό των Νομικών Δεσμεύσεων που προορίζονται για την επίτευξη των Ολοκληρωμένων Κατευθυντήριων Γραμμών ξεχωριστά για κάθε Στόχο επί το συνολικό ύψος των Νομικών Δεσμεύσεων για τον Στόχο αυτό κατά την περίοδο αναφοράς.

Με το συνολικό ύψος των Νομικών Δεσμεύσεων που προορίζονται για το Στόχο 1 να είναι 1.289.058.937,74 (βλ. Πίνακα 2) και το αντίστοιχο ποσό των κωδικών που προορίζονται για την επίτευξη των στόχων των Ολοκληρωμένων Κατευθυντήριων Γραμμών να ανέρχεται στο 1.034.359.076 ευρώ, προκύπτει ότι κατά την περίοδο αναφοράς το ποσοστό των Νομικών Δεσμεύσεων του Στόχου 1 που συμβάλουν στη Στρατηγική της Λισσαβόνας ανέρχεται στο 80,2%.

Αντίστοιχα, για το Στόχο 2, ο Πίνακας 3 κατέγραψε συνολικό ύψος των Νομικών Δεσμεύσεων 103.530.544 ευρώ, ενώ οι αντίστοιχες δαπάνες που προορίζονται για την επίτευξη των στόχων των Ολοκληρωμένων Κατευθυντήριων Γραμμών ανέρχονται στις 95.649.126. Το ποσοστό δηλαδή των Νομικών Δεσμεύσεων του Στόχου 2 κατά την περίοδο αναφοράς που συμβάλει στη Στρατηγική της Λισσαβόνας ανέρχεται στο 92,4%.

Εξάγεται δηλαδή το βασικό συμπέρασμα ότι ενώ το ποσοστό των Νομικών Δεσμεύσεων επί της προβλεπόμενης συνολικής κοινοτικής συνδρομής κινείται σε χαμηλά επίπεδα τόσο για το Στόχο 1 (6,6%) όσο και για το Στόχο 2 (16,3%), η ενεργοποίηση που έχει γίνει όσον αφορά στους κωδικούς θεματικών προτεραιοτήτων που συμβάλουν στις ΟΚΓ και τη Στρατηγική της Λισσαβόνας κινείται σε πολύ ικανοποιητικούς ρυθμούς αναδεικνύοντας τη βαρύτητα που αποδίδεται στις προτεραιότητες αυτές.

Πρέπει ωστόσο να σημειωθεί ότι σημαντικό ρόλο για το υψηλό ποσοστό συμβολής των κωδικών earmarking παίζει το ιδιαίτερα αυξημένο ποσοστό των θεματικών προτεραιοτήτων «προηγμένες υπηρεσίες υποστήριξης για επιχειρήσεις και ομίλους επιχειρήσεων» (κωδικός 5) και «Άλλες επενδύσεις σε επιχειρήσεις» (κωδικός 8) που αθροιστικά ανέρχεται στο 58% των συνολικών Νομικών Δεσμεύσεων του Στόχου 1 και το 75% του Στόχου 2. Συμπεραίνεται δηλαδή ότι ο υψηλός βαθμός της μέχρι τώρα συμβολής στις ΟΚΓ και τη Στρατηγική της Λισσαβόνας προέρχεται κυρίως από τις υψηλές επιδόσεις δύο επιμέρους θεματικών προτεραιοτήτων και όχι από μία ισομερώς κατανομημένη ενεργοποίηση όλων των κωδικών earmarking.

Πίνακας 5 (ANNEX III): Συμβολή στη Στρατηγική της Λισσαβόνας – «ΚΩΔΙΚΟΙ EARMARKING»

Κωδικός	Θεματική Προτεραιότητα	Δέσμευση Κοινοτικής Συνδρομής (€)	% επί της συνολικής δέσμευσης	Νομικές Δεσμεύσεις Κοινοτική Συνδρομή (€)	% επί των συνολικών Νομικών Δεσμεύσεων
01	Δραστηριότητες (E&TA) σε ερευνητικά κέντρα	37.900.000	0,3%		0,00%
02	Υποδομή (E&TA) και κέντρα ικανότητας όσον αφορά συγκεκριμένες τεχνολογίες	105.965.000	0,8%		0,00%
03	Μεταφορά τεχνολογίας και βελτίωση των δικτύων συνεργασίας μεταξύ μικρομεσαίων επιχειρήσεων (ΜΜΕ)...	90.365.000	0,7%	2.497.260	0,22%
04	Συνδρομή προς την E&TA, ιδίως των ΜΜΕ	90.980.000	0,7%		
05	Προηγμένες υπηρεσίες υποστήριξης για επιχειρήσεις και ομίλους επιχειρήσεων	181.990.000	1,3%	176.897.753	15,78%
06	Συνδρομή προς τις ΜΜΕ για την προώθηση φιλοπεριβαλλοντικών προϊόντων και διαδικασιών παραγωγής...	41.225.000	0,3%		0,00%
07	Επενδύσεις σε επιχειρήσεις που συνδέονται άμεσα με την έρευνα και την καινοτομία	219.175.000	1,6%		0,00%
08	Άλλες επενδύσεις σε επιχειρήσεις	497.987.000	3,6%	654.402.181	58,38%
09	Άλλα μέτρα για την τόνωση της έρευνας και της καινοτομίας και της επιχειρηματικότητας των ΜΜΕ	606.490.000	4,4%		0,00%
10	Υποδομή τηλεπικοινωνιών (συμπεριλαμβανομένων των ευρυζωνικών δικτύων)	210.850.000	1,5%	11.003.567	0,98%
11	Τεχνολογίες της πληροφορίας και της επικοινωνίας...	116.058.200	0,8%		0,00%
12	Τεχνολογίες της πληροφορίας και της επικοινωνίας (ΤΠΕ-ΔΕΔ)	61.690.000	0,4%		0,00%
13	Υπηρεσίες και εφαρμογές για τον πολίτη (ηλεκτρονική υγεία, ηλεκτρονική διακυβέρνηση, ηλεκτρονική μάθηση, ηλεκτρονική ενσωμάτωση κ.λπ.)	752.700.000	5,5%		0,00%
14	Υπηρεσίες και εφαρμογές για ΜΜΕ (ηλεκτρονικό εμπόριο, εκπαίδευση και κατάρτιση, δικτύωση κ.λπ.)	219.106.960	1,6%		0,00%
15	Άλλα μέτρα για τη βελτίωση της πρόσβασης των ΜΜΕ στις ΤΠΕ και την αποτελεσματική χρήση τους από τις ΜΜΕ	247.295.900	1,8%		0,00%

Κωδικός	Θεματική Προτεραιότητα	Δέσμευση Κοινοτικής Συνδρομής (€)	% επί της συνολικής δέσμευσης	Νομικές Δεσμεύσεις Κοινοτική Συνδρομή (€)	% επί των συνολικών Νομικών Δεσμεύσεων
16	Σιδηροδρομικό δίκτυο	48.500.000	0,4%	9.015.731	0,80%
17	Σιδηροδρομικό δίκτυο [διευρωπαϊκό δίκτυο μεταφορών (ΔΕΔ - Μ)]	762.200.000	5,5%	17.458.861	1,56%
20	Αυτοκινητόδρομοι	200.000.000	1,5%	49.113	0,00%
21	Αυτοκινητόδρομοι (ΔΕΔ -Μ)	2.230.590.000	16,2%	129.769.955	11,58%
26	Πολυτροπικές μεταφορές	145.200.000	1,1%		0,00%
27	Πολυτροπικές μεταφορές (ΔΕΔ -Μ)	25.000.000	0,2%		0,00%
28	Ευφυή συστήματα μεταφορών	700.000	0,0%		0,00%
29	Αερολιμένες	202.400.000	1,5%		0,00%
30	Λιμένες	279.325.000	2,0%	15.425.557	1,38%
34	Ηλεκτρισμός (ΔΕΔ -Η)	58.745.000	0,4%		0,00%
36	Φυσικό αέριο (ΔΕΔ -Η)	60.150.000	0,4%		0,00%
39	Ανανεώσιμη ενέργεια: αιολική ενέργεια	81.840.000	0,6%		0,00%
40	Ανανεώσιμη ενέργεια: ηλιακή ενέργεια	35.260.000	0,3%		0,00%
41	Ανανεώσιμη ενέργεια: βιομάζα	27.310.000	0,2%		0,00%
42	Ανανεώσιμη ενέργεια: υδροηλεκτρική, γεωθερμική και άλλες μορφές ενέργειας	148.430.000	1,1%		0,00%
43	Ενεργειακή απόδοση, συμπαραγωγή, διαχείριση ενέργειας	71.170.000	0,5%		0,00%
52	Παραγωγή καθαρών αστικών μεταφορών	873.870.000	6,4%		0,00%
62	Ανάπτυξη συστημάτων και στρατηγικών διά βίου μάθησης στις επιχειρήσεις: παροχή κατάρτισης και υπηρεσιών στους εργαζομένους ...	341.990.906	2,5%		0,00%
63	Σχεδιασμός και διάδοση καινοτόμων και πιο παραγωγικών τρόπων οργάνωσης της εργασίας	187.080.309	1,4%		0,00%
64	Ανάπτυξη ειδικών υπηρεσιών για την απασχόληση, την κατάρτιση και τη στήριξη σε συνδυασμό με την αναδιάρθρωση κλάδων και επιχειρήσεων ...	58.211.218	0,4%		0,00%

Κωδικός	Θεματική Προτεραιότητα	Δέσμευση Κοινοτικής Συνδρομής (€)	% επί της συνολικής δέσμευσης	Νομικές Δεσμεύσεις Κοινοτική Συνδρομή (€)	% επί των συνολικών Νομικών Δεσμεύσεων
65	Εκσυγχρονισμός και ενίσχυση των θεσμικών δομών της αγοράς εργασίας	65.487.620	0,5%		0,00%
66	Υλοποίηση ενεργών και προληπτικών μέτρων στην αγορά εργασίας	1.162.943.916	8,5%		0,00%
67	Μέτρα για την ενθάρρυνση της ενεργού συμμετοχής του γηράσκοντος εργατικού δυναμικού και την παράταση του επαγγελματικού βίου	10.914.604	0,1%		0,00%
69	Μέτρα για τη βελτίωση της πρόσβασης στην απασχόληση και την αύξηση της διαρκούς συμμετοχής και προόδου των γυναικών στην απασχόληση...	335.619.897	2,4%	15.230.467	1,36%
70	Ειδικές δράσεις για την αύξηση της συμμετοχής των μετακινούμενων εργαζομένων στην απασχόληση...	37.605.609	0,3%		0,00%
71	Τρόποι για την ενσωμάτωση και την επανένταξη στην απασχόληση μειονεκτούντων ατόμων...	396.916.995	2,9%		0,00%
72	Σχεδιασμός, εισαγωγή και εφαρμογή μεταρρυθμίσεων στα συστήματα εκπαίδευσης και κατάρτισης...	814.034.461	5,9%	42.721.337	3,81%
73	Μέτρα για την αύξηση της συμμετοχής στη διά βίου εκπαίδευση και κατάρτιση...	522.061.831	3,8%	2.231.988	0,20%
74	Ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού στον τομέα της έρευνας και της καινοτομίας, ιδίως μέσω των μεταπτυχιακών σπουδών...	281.765.418	2,0%		0,00%
75	Υποδομές στον τομέα της εκπαίδευσης	809.015.418	5,9%	44.311.985	3,95%
Σύνολο		13.754.116.262		1.121.015.756	

- = Earmarking Σύγκλιση και Ανταγωνιστικότητα (Στόχοι 1 & 2)
- = Earmarking μόνο Σύγκλιση (Στόχος 1)
- = Earmarking μόνο Ανταγωνιστικότητα (Στόχος 2)

6.1 Γενικά

Τα Ταμεία που παρέχουν συνδρομή στο πλαίσιο της Πολιτικής για τη Συνοχή είναι το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ), το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ) και το Ταμείο Συνοχής. Ο Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1083/2006 του Συμβουλίου καθορίζει τις γενικές διατάξεις που διέπουν τα Ταμεία αυτά και τις δράσεις που αναλαμβάνουν για την επίτευξη τριών βασικών στόχων:

- 1. Στόχος «Σύγκλιση»**
- 2. Στόχος «Περιφερειακή Ανταγωνιστικότητα και Απασχόληση»**
- 3. Στόχος «Ευρωπαϊκή Εδαφική Συνεργασία»**

Με απόφαση της Επιτροπής έχει καταρτιστεί κατάλογος που ορίζει, με οικονομικά στοιχεία, ποιες περιφέρειες είναι επιλέξιμες για το Στόχο «Σύγκλιση» ή «Περιφερειακή Ανταγωνιστικότητα και Απασχόληση» ενώ με περισσότερο γεωγραφικά κριτήρια έχει καθοριστεί η επιλεξιμότητα των περιφερειών για τους σκοπούς της Ευρωπαϊκής Εδαφικής Συνεργασίας. Επιπλέον, ο Γενικός Κανονισμός των Ταμείων ορίζει ότι για την επίτευξη του Στόχου «Σύγκλιση» συνεισφέρουν και τα 3 Ταμεία, στο Στόχο «Περιφερειακή Ανταγωνιστικότητα και Απασχόληση» το ΕΤΠΑ και το ΕΚΤ ενώ για το Στόχο «Ευρωπαϊκή Εδαφική Συνεργασία» μόνο το ΕΤΠΑ.

Όσον αφορά στην επίτευξη των Στόχων 1 και 2 των Ταμείων έχουν καταρτιστεί τα 14 Επιχειρησιακά Προγράμματα (οκτώ Τομεακά ΕΠ και πέντε Περιφερειακά ΕΠ) όπως έχουμε δει και στα προηγούμενα κεφάλαια. Οι ανάγκες των 8 Περιφερειών που υπάγονται αμιγώς στο Στόχο 1 θα καλυφθούν τόσο μέσα από τα Τομεακά όσο και από τα Περιφερειακά ΕΠ με απόλυτα διακριτές πιστώσεις. Όσον αφορά στις 5 περιφέρειες που έχουν ξεπεράσει προκαθορισμένα επίπεδα ανάπτυξης και εισέρχονται σε καθεστώς «απεξάρτησης» από τους κοινοτικούς πόρους, η χρηματοδοτική υποστήριξη θα προέλθει μέσα από τα οικεία ΠΕΠ καθώς και από το ΕΚΤ (μέσα από διακριτούς Άξονες Προτεραιότητας για τις περιφέρειες του Στόχου 2), οι παρεμβάσεις του οποίου συνιστούν μία συνεκτική εθνική στρατηγική. Τέλος, το Ταμείο Συνοχής χρηματοδοτεί δράσεις δύο Τομεακών ΕΠ (ΕΠ «Περιβάλλον - Αειφόρος Ανάπτυξη» και «Ενίσχυση της Προσπελασιμότητας») στις 13 Διοικητικές Περιφέρειες της χώρας.

Συνοπτικά, στις περιφέρειες που υπάγονται στο Στόχο Σύγκλισης συγκαταλέγονται οι 8 Περιφέρειες αμιγούς Στόχου Σύγκλισης (Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης, Δυτικής Ελλάδας, Πελοποννήσου, Ιονίων Νήσων, Κρήτης, Θεσσαλίας, Ηπείρου και Βορείου Αιγαίου) καθώς και οι 3 Περιφέρειες (Αττικής, Κεντρικής Μακεδονίας, Δυτικής Μακεδονίας) «σταδιακής εξόδου» από το Στόχο 1. Οι Περιφέρειες που υπάγονται στο Στόχο της Περιφερειακής Ανταγωνιστικότητας και Απασχόλησης είναι οι 2 Περιφέρειες (Στερεάς Ελλάδας και Ν. Αιγαίου) .

Επίσης έχει καταρτιστεί το ΕΠ «Τεχνική Υποστήριξη Εφαρμογής» που αποσκοπεί στην κάλυψη της χρηματοδότησης δραστηριοτήτων προπαρασκευής, διαχείρισης, παρακολούθησης, αξιολόγησης, πληροφόρησης-δημοσιότητας και ελέγχου των ΕΠ, καθώς και δραστηριότητες για την ενίσχυση της διοικητικής ικανότητας για την υλοποίηση των δράσεων των Ταμείων. Το συγκεκριμένο ΕΠ συγχρηματοδοτείται από το ΕΤΠΑ.

Στον Πίνακα που ακολουθεί καταγράφονται συνοπτικά τα Επιχειρησιακά Προγράμματα, το Ταμείο από το οποίο χρηματοδοτούνται καθώς και το Στόχο που το καθένα εξυπηρετεί:

Επιχειρησιακό Πρόγραμμα ανά Ταμείο και Στόχο

	Επιχειρησιακό Πρόγραμμα	Ταμείο	Στόχος
1	Περιβάλλον - Αειφόρος Ανάπτυξη	ΕΤΠΑ / Ταμείο Συνοχής	Σύγκλιση
2	Ενίσχυση της Προσπελασιμότητας	ΕΤΠΑ / Ταμείο Συνοχής	Σύγκλιση
3	Ανταγωνιστικότητα & Επιχειρηματικότητα	ΕΤΠΑ	Σύγκλιση
4	Ψηφιακή Σύγκλιση	ΕΤΠΑ	Σύγκλιση
5	Διοικητική Μεταρρύθμιση	ΕΚΤ	Σύγκλιση/Ανταγωνιστικότητα
6	Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού	ΕΚΤ	Σύγκλιση/Ανταγωνιστικότητα
7	Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση	ΕΚΤ	Σύγκλιση/Ανταγωνιστικότητα
8	Τεχνική Υποστήριξη Εφαρμογής	ΕΤΠΑ	Σύγκλιση
9	Εθνικό Αποθεματικό Απροβλέπτων	ΕΚΤ	Σύγκλιση
10	Μακεδονίας - Θράκης	ΕΤΠΑ	Σύγκλιση
11	Δυτικής Ελλάδας – Πελοποννήσου - Ιονίων Νήσων	ΕΤΠΑ	Σύγκλιση
12	Κρήτης και Νήσων Αιγαίου	ΕΤΠΑ	Σύγκλιση/Ανταγωνιστικότητα
13	Θεσσαλίας –Στερεάς Ελλάδας - Ηπείρου	ΕΤΠΑ	Σύγκλιση/Ανταγωνιστικότητα
14	Αττικής	ΕΤΠΑ	Σύγκλιση

Στο πλαίσιο του Στόχου 3 «Ευρωπαϊκή Εδαφική Συνεργασία», η Ελλάδα προβλέπονταν να συμμετάσχει στα ακόλουθα **5 προγράμματα Διασυνοριακής Συνεργασίας** στα οποία έχει την ευθύνη της Διαχείρισης.

- Ελλάδα-Βουλγαρία
- Ελλάδα-Ιταλία
- Ελλάδα-Κύπρος
- Ελλάδα-Αλβανία
- Ελλάδα-ΠΓΔΜ

Τέλος, η Ελλάδα προτίθεται να χρησιμοποιήσει **Εθνικό Αποθεματικό Απροβλέπτων (ΕΑΑ)**. Το ΕΑΑ χρηματοδοτείται με πόρους που αντιστοιχούν στο 1% των πιστώσεων για την περιφερειακή σύγκλιση. Το Πρόγραμμα θέτει ως στρατηγικό στόχο την κάλυψη απροβλέπτων τοπικών ή τομειακών κρίσεων της αγοράς εργασίας που συνδέονται με την οικονομική και κοινωνική αναδιάρθρωση ή με τις συνέπειες της απελευθέρωσης του εμπορίου.

Στον Πίνακα που ακολουθεί δίνεται **η συνολική χρηματοδοτική πρόοδος του ΕΣΠΑ (με ημερομηνία αναφοράς την 15^η Νοεμβρίου 2009)** όσον αφορά στη συγχρηματοδοτούμενη δαπάνη των ενταγμένων έργων, των νομικών δεσμεύσεων και των δαπανών ανά Στόχο. Με τον κύριο όγκο της συνολικής συγχρηματοδοτούμενης δαπάνης να κατευθύνεται στο Στόχο 1, το ποσοστό των ενταγμένων έργων ανέρχεται στο 15,86% της συγχρηματοδοτούμενης δημόσιας δαπάνης, των Νομικών Δεσμεύσεων στο 6,83% και των Δαπανών στο 3,03%. Όσον αφορά στο Στόχο 2 τα αντίστοιχα ποσοστά ενεργοποίησης κινούνται σε υψηλότερους ρυθμούς (25,38%, 15,01% και 5,36% αντίστοιχα) με τη συνολική διαθέσιμη δαπάνη όμως να είναι πολύ μικρότερη. Όσον αφορά στο Στόχο 3, μέχρι την περίοδο αναφοράς, δεν έχει σημειωθεί πρόοδος στο επίπεδο των εντάξεων.

Χρηματοδοτική Πρόοδος του ΕΣΠΑ ανά Στόχο

Στόχοι	Συγχρ/νη Δημόσια Δαπάνη (€)	Συγχρ/νη Δημόσια Δαπάνη Ενταγμένων Έργων (€)	Ποσοστό Ενταγμένων Έργων (%)	Συγχρ/νη Δημόσια Δαπάνη Νομικών Δεσμεύσεων (€)	Ποσοστό Νομικών Δεσμεύσεων (%)	Πραγμ/σες Δαπάνες (Συγχρ/νη ΔΔ) (€)	Ποσοστό Πραγμ/σων Δαπανών (Συγχρ/νη ΔΔ) (%)
Στόχος 1 - "ΣΥΓΚΛΙΣΗ"	24.828.603.015	3.904.307.857	15,73%	1.682.437.278	6,83%	746.585.170	3,03%
Στόχος 2 - "ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ"	1.070.034.161	271.557.164	25,38%	160.648.250	15,01%	57.369.701	5,36%
Σύνολο Στόχων 1 & 2	25.898.637.176	4.175.865.021	16,12%	1.843.085.528	7,18%	803.954.872	3,13%
Στόχος 3 - "ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΔΑΦΙΚΗ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ"	304.626.895	0	0,00%				
Σύνολο ΕΣΠΑ	26.203.264.071	4.175.865.021	15,94%	1.843.085.528	7,03%	803.954.872	3,07%

6.2 Συμβολή στην επίτευξη των κατευθυντήριων γραμμών

6.2.1. Ολοκληρωμένες Κατευθυντήριες Γραμμές για την Ανάπτυξη και την Απασχόληση

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του 2005 έδωσε νέα ώθηση στη Στρατηγική της Λισαβόνας επανεστιάζοντας τη στην οικονομική ανάπτυξη και την απασχόληση στην Ευρώπη. Ως εκ τούτου, έθεσε νέες προτεραιότητες που έκτοτε αποτελούν τις λεγόμενες Ολοκληρωμένες Κατευθυντήριες Γραμμές για την Ανάπτυξη και την Απασχόληση και αποτελούν τη βάση των Προγραμμάτων Συνοχής των κρατών-μελών. Συνοπτικά, οι Ολοκληρωμένες Κατευθυντήριες Γραμμές δίνονται παρακάτω:

Μακροοικονομικές κατευθυντήριες γραμμές

1. Να εξασφαλιστεί η οικονομική σταθερότητα με σκοπό τη βιώσιμη ανάπτυξη
2. Να εξασφαλιστεί η οικονομική και δημοσιονομική βιωσιμότητα ως βάση για την αύξηση της απασχόλησης
3. Να προωθηθεί η αποτελεσματική κατανομή πόρων με προσανατολισμό την ανάπτυξη και την απασχόληση
4. Να εξασφαλιστεί ότι οι μισθολογικές εξελίξεις συμβάλλουν στην οικονομική σταθερότητα και να αυξηθεί η προσαρμοστικότητα
5. Να προωθηθούν συνεκτικές μακροοικονομικές και διαρθρωτικές πολιτικές και πολιτικές απασχόλησης
6. Να ενισχυθεί ο δυναμισμός και η καλή λειτουργία της ΟΝΕ

Μικροοικονομικές κατευθυντήριες γραμμές

7. Να αυξηθούν και να βελτιωθούν οι επενδύσεις στον τομέα της έρευνας και τεχνολογίας, ιδίως στον ιδιωτικό τομέα
8. Να διευκολυνθούν όλες οι μορφές καινοτομίας
9. Να διευκολυνθεί η διάδοση και η πραγματική χρήση των ΤΠΕ και να οικοδομηθεί μια κοινωνία της πληροφορίας χωρίς αποκλεισμούς
10. Να ενισχυθούν τα ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα της ευρωπαϊκής βιομηχανικής βάσης
11. Να ενθαρρυνθεί η βιώσιμη χρησιμοποίηση των πόρων και να ενισχυθούν οι συνεργίες μεταξύ της προστασίας του περιβάλλοντος και της ανάπτυξης
12. Να αναπτυχθεί σε έκταση και σε βάθος η εσωτερική αγορά
13. Να εξασφαλιστούν ανοικτές και ανταγωνιστικές αγορές εντός και εκτός Ευρώπης και να προσκομισθούν οφέλη από την παγκοσμιοποίηση
14. Να δημιουργηθεί ελκυστικότερο επιχειρηματικό περιβάλλον και να ενθαρρυνθεί η ιδιωτική πρωτοβουλία μέσω της βελτίωσης των κανονιστικών ρυθμίσεων
15. Να προωθηθεί μια περισσότερο επιχειρηματική νοοτροπία και να δημιουργηθεί περιβάλλον που να στηρίζει τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις
16. Να επεκταθούν και να βελτιωθούν οι ευρωπαϊκές υποδομές και να ολοκληρωθούν τα συμφωνηθέντα διασυνοριακά έργα προτεραιότητας

Κατευθυντήριες γραμμές για την απασχόληση

17. Να εφαρμοστούν πολιτικές απασχόλησης που θα στοχεύουν στην πλήρη απασχόληση, στη βελτίωση της ποιότητας και της παραγωγικότητας στην εργασία και στην ενίσχυση της κοινωνικής και εδαφικής συνοχής
18. Να προωθηθεί προσέγγιση της εργασίας βασιζόμενη στον κύκλο ζωής

19. Να δημιουργηθούν αγορές εργασίας χωρίς αποκλεισμούς, να ενισχυθεί η ελκυστικότητα της εργασίας και να καταστεί αυτή αποδοτική για όσους αναζητούν εργασία, συμπεριλαμβανομένων των μειονεκτούντων ατόμων και των αέργων.
20. Να βελτιωθεί η κάλυψη των αναγκών της αγοράς εργασίας
21. Να προωθηθεί η ευελιξία σε συνδυασμό με την ασφάλιση της απασχόλησης και να μειωθεί ο κατακερματισμός της αγοράς εργασίας, λαμβανομένου δεόντως υπόψη του ρόλου των κοινωνικών εταίρων
22. Να εξασφαλιστεί ευνοϊκή προς την απασχόληση εξέλιξη των μισθών και άλλων στοιχείων κόστους που συνδέονται με την εργασία
23. Να αυξηθούν και να βελτιωθούν οι επενδύσεις σε ανθρώπινο κεφάλαιο
24. Να προσαρμοστούν τα συστήματα εκπαίδευσης και κατάρτισης στις νέες απαιτήσεις ως προς τις δεξιότητες

6.2.2. Στρατηγικές Κατευθυντήριες Γραμμές της ΕΕ

Οι **Στρατηγικές Κατευθυντήριες Γραμμές της ΕΕ** για την οικονομική, κοινωνική και εδαφική συνοχή (ΚΣΚΓ) θεσπίστηκαν με την Απόφαση του Συμβουλίου της 6^{ης} Οκτωβρίου 2006 ως απόρροια της αναθεωρημένης Στρατηγικής της Λισσαβόνας και των Ολοκληρωμένων Κατευθυντήριων Γραμμών για την Ανάπτυξη και την Απασχόληση (ΟΚΓ) που αυτή όρισε.

Οι ΚΣΚΓ παρέχουν στα κράτη-μέλη και τις περιφέρειες ενδεικτικές κοινοτικές προτεραιότητες στο πλαίσιο της Πολιτικής Συνοχής, των εθνικών προτεραιοτήτων και της στρατηγικής της Λισσαβόνας. Διαρθρώνονται σε τρεις πρωταρχικούς στόχους:

I – Τη βελτίωση της ελκυστικότητας των κρατών μελών, των περιφερειών και των πόλεων μέσω της βελτίωσης της προσβασιμότητας, της εξασφάλισης επαρκών υπηρεσιών υψηλής ποιότητας και της διατήρησης του περιβάλλοντος

II – Την ενθάρρυνση της καινοτομίας, της επιχειρηματικότητας και της ανάπτυξης της οικονομίας της γνώσης μέσω των δυνατοτήτων έρευνας και καινοτομίας, συμπεριλαμβανομένων των νέων τεχνολογιών πληροφοριών και επικοινωνιών

III - Τη δημιουργία περισσότερων και καλύτερων θέσεων εργασίας με την προσέλκυση περισσότερων ανθρώπων στην αγορά εργασίας ή την επιχειρηματική δραστηριότητα, τη βελτίωση της προσαρμοστικότητας των εργαζομένων και των επιχειρήσεων και την αύξηση των επενδύσεων σε ανθρώπινο κεφάλαιο.

Οι κατευθυντήριες γραμμές δίνουν επίσης ιδιαίτερη έμφαση στην εδαφική συνοχή και συνεργασία. Αναγνωρίζουν τη συνεισφορά των πόλεων στην ανάπτυξη και την απασχόληση, στηρίζουν την οικονομική διαφοροποίηση των αγροτικών περιοχών και προωθούν τη διασυνοριακή, διεθνική και διαπεριφερειακή συνεργασία.

Συνοπτικά, οι Στρατηγικές Κατευθυντήριες Γραμμές της ΕΕ δίνονται παρακάτω:

1.1 Κατευθυντήρια Γραμμή: *Να γίνουν η Ευρώπη και οι περιφέρειές της πιο ελκυστικοί τόποι για επενδύσεις και απασχόληση*

1.1.1: Επέκταση και βελτίωση των υποδομών μεταφορών

1.1.2: Ενίσχυση των συνεργειών ανάμεσα στην προστασία του περιβάλλοντος και την ανάπτυξη

1.1.3: Αντιμετώπιση του θέματος της εντατικής χρησιμοποίησης παραδοσιακών πηγών ενέργειας

1.2 Κατευθυντήρια Γραμμή: *Βελτίωση των γνώσεων και της καινοτομίας με στόχο την ανάπτυξη*

1.2.1: Αύξηση και βελτίωση της στοχοθέτησης των επενδύσεων στην ΕΤΑ

1.2.2: Διευκόλυνση της καινοτομίας και προώθηση της επιχειρηματικότητας

1.2.3: Προώθηση της Κοινωνίας της Πληροφορίας για όλους

1.2.4: Βελτίωση της πρόσβασης στην χρηματοδότηση

1.3 Κατευθυντήρια Γραμμή: Περισσότερες και καλύτερες θέσεις εργασίας

1.3.1: Προσέλκυση και διατήρηση περισσότερων ανθρώπων στην αγορά εργασίας και εκσυγχρονισμός των συστημάτων κοινωνικής προστασίας

1.3.2: Βελτίωση της προσαρμοστικότητας των εργαζομένων και των επιχειρήσεων και αύξηση της ευελιξίας της αγοράς εργασίας

1.3.3: Αύξηση των επενδύσεων στο ανθρώπινο κεφάλαιο μέσω της βελτίωσης της εκπαίδευσης και των δεξιοτήτων

1.3.4: Διοικητικές ικανότητες

1.3.5: Προστασία της υγείας των εργαζομένων

2: Η εδαφική διάσταση της πολιτικής της συνοχής

2.1: Η συμβολή των πόλεων στην ανάπτυξη και στην απασχόληση

2.2: Υποστήριξη για την οικονομική διαφοροποίηση των αγροτικών περιοχών, των περιοχών αλιείας και των περιοχών με φυσικά πλεονεκτήματα

2.3 – 2.6: Διασυνοριακή, Διαπεριφερειακή, Διακρατική συνεργασία

Η στοχοθεσία του ΕΣΠΑ βρίσκεται σε συνάφεια με τις Ολοκληρωμένες Κατευθυντήριες Γραμμές για την Ανάπτυξη και την Απασχόληση και τις Στρατηγικές Κατευθυντήριες Γραμμές και αυτό αποτυπώνεται στη διάρθρωση των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων και την επιμέρους στοχευση που έχει τεθεί σε κάθε ένα από αυτά.

6.2.3. Συμβολή των ΕΠ στην επίτευξη των Κατευθυντήριων Γραμμών

Στη συνέχεια γίνεται αναλυτική παρουσίαση των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων του ΕΣΠΑ με έμφαση στη συμβολή του καθενός στις στρατηγικές προτεραιότητες που έχουν τεθεί από την Κοινότητα. Επιπλέον, δίνεται η χρηματοδοτική πρόοδος για κάθε ΕΠ όσον αφορά στη συγχρηματοδοτούμενη δαπάνη των ενταγμένων έργων, των νομικών δεσμεύσεων και των δαπανών ανά Άξονα Προτεραιότητας με βάση τα στοιχεία που έχουν καταχωρηθεί στο ΟΠΣ.

1. ΕΠ «Περιβάλλον - Αειφόρος Ανάπτυξη»

Το ΕΠ «Περιβάλλον - Αειφόρος Ανάπτυξη» έχει ως κύριο Στρατηγικό Στόχο την προστασία, αναβάθμιση και αειφορική διαχείριση του περιβάλλοντος ώστε να αποτελέσει το υπόβαθρο για την προστασία της δημόσιας υγείας, την άνοδο της ποιότητας ζωής των πολιτών καθώς και παράγοντα βελτίωσης της ανταγωνιστικότητας της Οικονομίας.

Το ΕΠ συμβάλλει στην ΟΚΓ 11: *«Να ενθαρρυνθεί η βιώσιμη χρησιμοποίηση των πόρων και να ενισχυθούν οι συνεργίες μεταξύ της περιβαλλοντικής προστασίας και της οικονομικής ανάπτυξης»* καθώς και στην 1η Κατευθυντήρια γραμμή των Στρατηγικών Κατευθυντήριων Γραμμών της Κοινότητας (ΚΣΚΓ) *«Να γίνουν η Ευρώπη και οι περιφέρειές της πιο ελκυστικοί τόποι για επενδύσεις και απασχόληση»* και ειδικότερα την παράγραφο 1.1.2 *«Ενίσχυση των συνεργιών ανάμεσα στην προστασία του περιβάλλοντος και την ανάπτυξη»* και 1.1.3 *«Αντιμετώπιση του θέματος της εντατικής χρησιμοποίησης παραδοσιακών πηγών ενέργειας στην Ευρώπη»*.

Στον Πίνακα που ακολουθεί δίνεται η πρόοδος του ΕΠ (με ημερομηνία αναφοράς την 15^η Νοεμβρίου 2009) όσον αφορά στη συγχρηματοδοτούμενη δαπάνη των ενταγμένων έργων, των νομικών δεσμεύσεων και των δαπανών ανά Άξονα Προτεραιότητας. Προκύπτει η πολύ

χαμηλή συνολική απορρόφηση καθώς σε μόλις δύο άξονες του ΕΠ εμφανίζεται ένταξη έργων ενώ το συνολικό ποσοστό ενταγμένων έργων ανέρχεται σε μόλις 1,4%.

01 - Επιχειρησιακό Πρόγραμμα "Περιβάλλον - Αειφόρος Ανάπτυξη"

ΑΠ	Τίτλος Άξονα	Συγχρ/νη Δημόσια Δαπάνη (€)	Συγχρ/νη Δημόσια Δαπάνη Ενταγμένων Έργων (€)	Ποσοστό Ενταγμένων Έργων (%)	Συγχρ/νη Δημόσια Δαπάνη Νομικών Δεσμεύσεων (€)	Ποσοστό Νομικών Δεσμεύσεων (%)	Πραγμ/σες Δαπάνες (Συγχρ/νη ΔΔ) (€)	Ποσοστό Πραγμ/σων Δαπανών (Συγχρ/νη ΔΔ) (%)
01	Προστασία Ατμοσφαιρικού Περιβάλλοντος- Αντιμετώπιση Κλιματικής Αλλαγής- Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας	340.237.500	0,00	0,00%	0,00	0,00%	0,00	0,00%
02	Προστασία και Διαχείριση Υδατικών Πόρων	989.775.000	29.481.812,32	2,98%	4.251.302,74	0,43%	4.251.302,74	0,43%
03	Πρόληψη & Αντιμετώπιση Περιβαλλοντικού Κινδύνου	395.000.000	0,00	0,00%	0,00	0,00%	0,00	0,00%
04	Προστασία Εδαφικών Συστημάτων- Διαχείριση Στερεών Αποβλήτων	224.225.000	0,00	0,00%	0,00	0,00%	0,00	0,00%
05	Τεχνική Βοήθεια έργων Τ.Σ	25.762.500	0,00	0,00%	0,00	0,00%	0,00	0,00%
06	Προστασία Ατμοσφαιρικού Περιβάλλοντος- Αντιμετώπιση Κλιματικής Αλλαγής	23.000.000	0,00	0,00%	0,00	0,00%	0,00	0,00%
07	Προστασία και Διαχείριση Υδατικών Πόρων	20.000.000	0,00	0,00%	0,00	0,00%	0,00	0,00%
08	Πρόληψη & Αντιμετώπιση Περιβαλλοντικού Κινδύνου	40.000.000	0,00	0,00%	0,00	0,00%	0,00	0,00%
09	Προστασία Φυσικού Περιβάλλοντος & Βιοποικιλότητας	134.512.500	1.967.526,54	1,46%	107.130,67	0,08%	104.159,72	0,08%
10	Θεσμοί και Μηχανισμοί	52.487.500	0,00	0,00%	0,00	0,00%	0,00	0,00%
11	Τεχνική Βοήθεια έργων ΕΤΠΑ	5.000.000	0,00	0,00%	0,00	0,00%	0,00	0,00%
Σύνολο		2.250.000.000	31.449.338,86	1,40%	4.358.433,41	0,19%	4.355.462,46	0,19%

2. ΕΠ «Ενίσχυση της Προσπελασιμότητας»

Το ΕΠ «Ενίσχυση της Προσπελασιμότητας» έχει ως κύρια επιδίωξη την ανάπτυξη και τον εκσυγχρονισμό των φυσικών υποδομών και των συναφών υπηρεσιών του συστήματος μεταφορών της χώρας.

Το Ε.Π.Ε.Π. έχει άμεση και σημαντική συμβολή στην υλοποίηση της 16ης Ολοκληρωμένης Κατευθυντήριας Γραμμής «Να επεκταθούν και να βελτιωθούν οι ευρωπαϊκές υποδομές και να ολοκληρωθούν τα συμφωνηθέντα διασυνοριακά έργα προτεραιότητας» αλλά και έμμεση συμβολή στην υλοποίηση της 11ης ΟΚΓ σχετικά με την «...ενίσχυση της συνέργιας μεταξύ περιβαλλοντικής προστασίας και ανάπτυξης» καθώς έχει ενσωματώσει την προστασία του περιβάλλοντος ως παράλληλο στρατηγικό στόχο στην υλοποίηση όλων των παρεμβάσεων.

Όσον αφορά στις Στρατηγικές Κατευθυντήριες Γραμμές της Κοινότητας (ΚΣΚΓ) οι στόχοι του Ε.Π.Ε.Π. εναρμονίζονται με την 1η Κατευθυντήρια γραμμή (ΚΣΚΓ 1.1) «Να γίνουν η Ευρώπη και οι περιφέρειές της πιο ελκυστικοί τόποι για επενδύσεις και απασχόληση» και ειδικότερα με

την ΚΣΚΓ 1.1.1 «*Επέκταση και βελτίωση των μεταφορικών υποδομών*». Επιπλέον, οι στόχοι του ΕΠ συμβάλλουν έμμεσα στην ΚΣΚΓ 1.1.2. «*Ενίσχυση των συνεργιών ανάμεσα στην προστασία του περιβάλλοντος και την ανάπτυξη*», ενώ σε ότι αφορά την περιφερειακή διάσταση της Πολιτικής της Συνοχής, το ΕΠ συμβάλλει στην ΚΣΚΓ 2.1 «*Η συμβολή των πόλεων στην ανάπτυξη και στην απασχόληση*» με την ανάπτυξη τόσο αποτελεσματικών αστικών μεταφορικών υποδομών όσο και συνδέσεων των πόλεων με το ΔΟΔ, στην ΚΣΚΓ 2.2 «*Ενίσχυση της οικονομικής διαφοροποίησης των αγροτικών περιοχών*», με την ανάπτυξη του περιφερειακού οδικού δικτύου και τη σύνδεση των περιοχών τις χώρας με τα κυριότερα εθνικά και Ευρωπαϊκά δίκτυα και στην ΚΣΚΓ 2.3 «*Διασυνοριακή, Διεθνική, Διαπεριφερειακή συνεργασία*» προωθώντας τη φυσική διασύνδεση των εδαφών με την ανάπτυξη τόσο οδικών και σιδηροδρομικών διασυνοριακών συνδέσεων όσο και λιμενικών και αεροπορικών υποδομών στις κύριες πύλες της χώρας.

Στον Πίνακα που ακολουθεί δίνεται η πρόοδος του ΕΠ (με ημερομηνία αναφοράς την 15^η Νοεμβρίου 2009) όσον αφορά στη συγχρηματοδοτούμενη δαπάνη των ενταγμένων έργων, των νομικών δεσμεύσεων και των δαπανών ανά Άξονα Προτεραιότητας. Εμφανίζεται σημαντική πρόοδος στους Άξονες που αφορούν στις Οδικές Μεταφορές αλλά τα συνολικά ποσοστά ενεργοποίησης κινούνται σε σχετικά χαμηλά επίπεδα με το ποσοστό ενταγμένων έργων να ανέρχεται στο 9,65%.

02 - Επιχειρησιακό Πρόγραμμα "Ενίσχυση της Προσπελασιμότητας"

ΑΠ	Τίτλος Άξονα	Συγχρ/νη Δημόσια Δαπάνη (€)	Συγχρ/νη Δημόσια Δαπάνη Ενταγμένων Έργων (€)	Ποσοστό Ενταγμένων Έργων (%)	Συγχρ/νη Δημόσια Δαπάνη Νομικών Δεσμεύσεων (€)	Ποσοστό Νομικών Δεσμεύσεων (%)	Πραγμ/σες Δαπάνες (Συγχρ/νη ΔΔ) (€)	Ποσοστό Πραγμ/σων Δαπανών (Συγχρ/νη ΔΔ) (%)
01	A. Οδικές Μεταφορές- Διευρωπαϊκό και Διαπεριφερειακό Οδικό Δίκτυο Περιφερειών Αμιγούς Στόχου Σύγκλισης	1.446.900.000	376.915.853,27	26,05%	38.104.911,27	2,63%	14.967.792,77	1,03%
02	B. Σιδηροδρομικό Δίκτυο ΠΑΘΕ/Π & Πολυτροπικές Μεταφορές Περιφερειών Αμιγούς Στόχου Σύγκλισης	284.700.000	0,00	0,00%	0,00	0,00%	0,00	0,00%
03	Γ. Θαλάσσιες Μεταφορές-Λιμάνια Περιφερειών Αμιγούς Στόχου Σύγκλισης	121.200.000	0,00	0,00%	0,00	0,00%	0,00	0,00%
04	Δ. Αεροπορικές Μεταφορές-Αεροδρόμια Περιφερειών Αμιγούς Στόχου Σύγκλισης	117.650.000	0,00	0,00%	0,00	0,00%	0,00	0,00%
05	Ε. Οδική Ασφάλεια και Ασφάλεια Δικτύων Μεταφορών Περιφερειών Αμιγούς Στόχου Σύγκλισης	86.400.000	0,00	0,00%	0,00	0,00%	0,00	0,00%
06	Τεχνική Υποστήριξη Εφαρμογής Αξόνων Προτεραιότητας ΕΤΠΑ	43.500.000	0,00	0,00%	0,00	0,00%	0,00	0,00%
07	Z. Οδικές Μεταφορές- Διευρωπαϊκό Οδικό Δίκτυο	1.455.280.000	103.077.753,86	7,08%	103.077.753,86	7,08%	62.557.262,95	4,30%
08	H. Σιδηροδρομικό Δίκτυο ΠΑΘΕ/Π & Πολυτροπικές Μεταφορές	565.860.000	0,00	0,00%	0,00	0,00%	0,00	0,00%
09	Θ. Θαλάσσιες Μεταφορές-Λιμάνια Διευρωπαϊκού Δικτύου	20.300.000	0,00	0,00%	0,00	0,00%	0,00	0,00%
10	I. Αεροπορικές Μεταφορές - Αεροδρόμια Διευρωπαϊκού Δικτύου	81.180.000	0,00	0,00%	0,00	0,00%	0,00	0,00%

11	ΙΑ. Καθαρές Αστικές Συγκοινωνίες - Μέσα Μαζικής Μεταφοράς	653.100.000	0,00	0,00%	0,00	0,00%	0,00	0,00%
ΑΠ	Τίτλος Άξονα	Συγχρ/νη Δημόσια Δαπάνη (€)	Συγχρ/νη Δημόσια Δαπάνη Ενταγμένων Έργων (€)	Ποσοστό Ενταγμένων Έργων (%)	Συγχρ/νη Δημόσια Δαπάνη Νομικών Δεσμεύσεων (€)	Ποσοστό Νομικών Δεσμεύσεων (%)	Πραγμ/σες Δαπάνες (Συγχρ/νη ΔΔ) (€)	Ποσοστό Πραγμ/σων Δαπανών (Συγχρ/νη ΔΔ) (%)
12	ΙΒ. Κυκλοφοριακή και Περιβαλλοντική Διαχείριση Δικτύων Μεταφορών	62.070.000	0,00	0,00%	0,00	0,00%	0,00	0,00%
13	Τεχνική Υποστήριξη Εφαρμογής Άξονων Προτεραιότητας Ταμείου Συνοχής	38.051.728	0,00	0,00%	0,00	0,00%	0,00	0,00%
Σύνολο		4.976.191.728	479.993.607,13	9,65%	141.182.665,13	2,84%	77.525.055,72	1,56%

3. ΕΠ «Ανταγωνιστικότητα και Επιχειρηματικότητα»

Το ΕΠ «Ανταγωνιστικότητα και Επιχειρηματικότητα» έχει ως κύρια αναπτυξιακή επιδίωξη τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας και της εξωστρέφειας των επιχειρήσεων και του παραγωγικού συστήματος της χώρας, δίνοντας ιδιαίτερη έμφαση στη διάσταση της καινοτομίας. Συνιστά κατεξοχήν το εργαλείο του ΕΣΠΑ που θα εξασφαλίσει την υλοποίηση της κεντρικής στρατηγικής του επιδιώξης: "Διεύρυνση των αναπτυξιακών δυνατοτήτων της χώρας, επιτάχυνση του ρυθμού οικονομικής μεγέθυνσης και αύξηση της παραγωγικότητας σε επίπεδα υψηλότερα του μέσου κοινοτικού όρου, για την επίτευξη της πραγματικής σύγκλισης και τη βελτίωση της ποιότητας ζωής όλων των πολιτών χωρίς αποκλεισμούς: η Ελλάδα της νέας περιόδου 2007-2013 μια εξωστρεφής χώρα με ισχυρή διεθνή παρουσία, μια Ελλάδα παραγωγική, ανταγωνιστική και με έμφαση στην ποιότητα και την καινοτομία".

Σχετικά με τις Ολοκληρωμένες Κατευθυντήριες Γραμμές για την Ανάπτυξη και την Απασχόληση, το ΕΠ «Ανταγωνιστικότητα και Επιχειρηματικότητα» βρίσκεται σε πλήρη εναρμόνιση τόσο στο σκέλος των Μικροοικονομικών Κατευθυντήριων Γραμμών όσο και σε εκείνο των κατευθύνσεων για την Απασχόληση. Ειδικότερα έχει ιδιαίτερη συμβολή στους τομείς έρευνας και καινοτομίας (ΟΚΓ 7-9), επιχειρηματικού περιβάλλοντος (ΟΚΓ 10, 12-15) και υποδομών (ΟΚΓ 16).

Όσον αφορά στις Στρατηγικές Κατευθυντήριες Γραμμές της Κοινότητας (ΚΣΚΓ) οι Στόχοι του ΕΠ παρουσιάζουν συνάφεια πρωτίστως με την 2η Κατευθυντήρια γραμμή (ΚΣΚΓ 1.2) «*Βελτίωση των γνώσεων και της καινοτομίας με στόχο την ανάπτυξη*» και ειδικότερα τις παραγράφους 1.2.1, 1.2.2 και 1.2.4 και λιγότερο με τις ΚΣΚΓ που αφορούν στην «*ενίσχυση συνεργιών ανάμεσα στην προστασία του περιβάλλοντος και την ανάπτυξη*» (1.1.2), την «*αντιμετώπιση της εντατικής χρησιμοποίησης παραδοσιακών πηγών ενέργειας*» (1.1.3) και τη «*βελτίωση της προσαρμοστικότητας των εργαζομένων και των επιχειρήσεων και αύξηση της ευελιξίας της αγοράς εργασίας*» (1.3.2)

Στον Πίνακα που ακολουθεί δίνεται η πρόοδος του ΕΠ (με ημερομηνία αναφοράς την 15^η Νοεμβρίου 2009) όσον αφορά στη συγχρηματοδοτούμενη δαπάνη των ενταγμένων έργων, των νομικών δεσμεύσεων και των δαπανών ανά Άξονα Προτεραιότητας. Σημαντική πρόοδος εμφανίζεται στον Άξονα 3 (Βελτίωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος) ενώ δεν έχουν πραγματοποιηθεί καθόλου εντάξεις έργων στον Άξονα 4 σχετικά με την ολοκλήρωση του ενεργειακού συστήματος της χώρας. Το συνολικό ποσοστό ενταγμένων έργων για το ΕΠ ανέρχεται στο 12,69% ενώ οι πραγματοποιηθείσες δαπάνες στο 5,65%.

03 - Επιχειρησιακό Πρόγραμμα "Ανταγωνιστικότητα και Επιχειρηματικότητα"

ΑΠ	Τίτλος Άξονα	Συγχρ/νη Δημόσια Δαπάνη (€)	Συγχρ/νη Δημόσια Δαπάνη Ενταγμένων Έργων (€)	Ποσοστό Ενταγμένων Έργων (%)	Συγχρ/νη Δημόσια Δαπάνη Νομικών Δεσμεύσεων (€)	Ποσοστό Νομικών Δεσμεύσεων (%)	Πραγμ/σες Δαπάνες (Συγχρ/νη ΔΔ) (€)	Ποσοστό Πραγμ/σων Δαπανών (Συγχρ/νη ΔΔ) (%)
01	Επιτάχυνση της μετάβασης στην οικονομία της γνώσης	225.980.000	2.304.231,00	1,02%	1.405.833,00	0,62%	316.632,90	0,14%
02	Ενίσχυση της Επιχειρηματικότητας και της εξωστρέφειας	548.258.824	68.842.914,25	12,56%	68.842.914,25	12,56%	32.557.606,00	5,94%
03	Βελτίωση του Επιχειρηματικού περιβάλλοντος	321.067.059	116.328.674,66	36,23%	114.696.777,66	35,72%	50.000.000,00	15,57%
04	Ολοκλήρωση του Ενεργειακού Συστήματος της χώρας και ενίσχυση της Αειφορίας	389.400.000	0,00	0,00%	0,00	0,00%	0,00	0,00%
05	Τεχνική Υποστήριξη Εφαρμογής	34.294.117	5.235.676,61	15,27%	3.458.759,61	10,09%	3.000.000,00	8,75%
Σύνολο		1.519.000.000	192.711.496,52	12,69%	188.404.284,52	12,40%	85.874.238,90	5,65%

4. ΕΠ «Ψηφιακή Σύγκλιση»

Το ΕΠ «Ψηφιακή Σύγκλιση» επικεντρώνεται στο στρατηγικό όραμα «Ψηφιακό Άλμα στην παραγωγικότητα, Ψηφιακό Άλμα στην ποιότητα ζωής» που θα επιτευχθεί μέσω της αξιοποίησης των Τεχνολογιών Πληροφορικής και Επικοινωνιών.

Η στρατηγική του Ε.Π. έχει άμεση ή έμμεση συμβολή στην πλειοψηφία των Ολοκληρωμένων Κατευθυντήριων Γραμμών και ιδιαίτερα στις προτεραιότητες που σχετίζονται με την έρευνα και ανάπτυξη (ΟΚΓ 7), την καινοτομία (ΟΚΓ 8), τη χρήση Τεχνολογιών (ΟΚΓ 9), την εμπάθυνση εσωτερικών αγορών (ΟΚΓ 12), την ανταγωνιστικότητα αγορών (ΟΚΓ 13), την ενθάρρυνση ιδιωτικής πρωτοβουλίας (ΟΚΓ 14), την προώθηση επιχειρηματικής νοοτροπίας (ΟΚΓ 15) και τις επενδύσεις σε ανθρώπινο κεφάλαιο (ΟΚΓ 23-24).

Σχετικά με τις Κοινοτικές Στρατηγικές Κατευθύνσεις για τη Συνοχή, η στρατηγική του Ε.Π. Ψηφιακή Σύγκλιση» συμβάλει κατά κύριο λόγο στη διευκόλυνση της καινοτομίας και την προώθηση της επιχειρηματικότητας και την προώθηση της κοινωνίας των πληροφοριών για όλους (ΚΣΚΓ 1.2.2-1.2.3). Παράλληλα οι επιμέρους Ειδικοί Στόχοι του Ε.Π. συμβάλουν στην εκπλήρωση της 3^{ης} Κατευθυντήριας Γραμμής για «Περισσότερες και Καλύτερες Θέσεις Εργασίας».

Στον Πίνακα που ακολουθεί δίνεται η πρόδος του ΕΠ (με ημερομηνία αναφοράς την 15^η Νοεμβρίου 2009) όσον αφορά στη συγχρηματοδοτούμενη δαπάνη των ενταγμένων έργων, των νομικών δεσμεύσεων και των δαπανών ανά Άξονα Προτεραιότητας. Η πρόδος που καταγράφεται κινείται ακόμα σε πολύ χαμηλά επίπεδα.

04 - Επιχειρησιακό Πρόγραμμα "Ψηφιακή Σύγκλιση"

ΑΠ	Τίτλος Άξονα	Συγχρ/νη Δημόσια Δαπάνη (€)	Συγχρ/νη Δημόσια Δαπάνη Ενταγμένων Έργων (€)	Ποσοστό Ενταγμένων Έργων (%)	Συγχρ/νη Δημόσια Δαπάνη Νομικών Δεσμεύσεων (€)	Ποσοστό Νομικών Δεσμεύσεων (%)	Πραγμ/σες Δαπάνες (Συγχρ/νη ΔΔ) (€)	Ποσοστό Πραγμ/σων Δαπανών (Συγχρ/νη ΔΔ) (%)
01	Βελτίωση της παραγωγικότητας με αξιοποίηση των ΤΠΕ	502.500.000	3.702.500,00	0,74%	3.702.500,00	0,74%	1.110.750,00	0,22%
02	ΤΠΕ και βελτίωση της ποιότητας ζωής	552.500.000	0,00	0,00%	0,00	0,00%	0,00	0,00%
03	Τεχνική Υποστήριξη Εφαρμογής	20.000.000	0,00	0,00%	0,00	0,00%	0,00	0,00%
Σύνολο		1.075.000.000	3.702.500,00	0,34%	3.702.500,00	0,34%	1.110.750,00	0,10%

5. ΕΠ «Διοικητική Μεταρρύθμιση»

Αναλυτική παρουσίαση του ΕΠ «Διοικητική Μεταρρύθμιση», της στοχοθεσίας του και της συμβολής του στις Ολοκληρωμένες Κατευθυντήριες Γραμμές για την Ανάπτυξη και την Απασχόληση γίνεται στο επόμενο κεφάλαιο. Σε ότι αφορά τις Στρατηγικές Κατευθύνσεις για τη Συνοχή το ΕΠ προωθεί την 2^η και 3^η Κατευθυντήρια Γραμμή και ειδικότερα την «*Προώθηση της Κοινωνίας της Πληροφορίας*» (ΚΣΚΓ 1.2.3) τη «*βελτίωση της πρόσβασης στη χρηματοδότηση*» (ΚΣΚΓ 1.2.4) και την «*Αύξηση των επενδύσεων στο ανθρώπινο κεφάλαιο μέσω της βελτίωσης της εκπαίδευσης και των δεξιοτήτων*» (ΚΣΚΓ 1.3.3)

Στον Πίνακα που ακολουθεί δίνεται η πρόοδος του ΕΠ «Διοικητική Μεταρρύθμιση» (με ημερομηνία αναφοράς την 15^η Νοεμβρίου 2009) όσον αφορά στη συγχρηματοδοτούμενη δαπάνη των ενταγμένων έργων, των νομικών δεσμεύσεων και των δαπανών ανά Άξονα Προτεραιότητας. Προκύπτει ότι ένταξη έργων εμφανίζεται σε όλους τους επιμέρους Άξονες Προτεραιότητας και το συνολικό ποσοστό ενταγμένων ανέρχεται σε 7,61% αλλά όσον αφορά στις νομικές δεσμεύσεις και τις δαπάνες η πρόοδος είναι πάρα πολύ χαμηλή.

05 - Επιχειρησιακό Πρόγραμμα "Διοικητική Μεταρρύθμιση"

ΑΠ	Τίτλος Άξονα	Συγχρ/νη Δημόσια Δαπάνη (€)	Συγχρ/νη Δημόσια Δαπάνη Ενταγμένων Έργων (€)	Ποσοστό Ενταγμένων Έργων (%)	Συγχρ/νη Δημόσια Δαπάνη Νομικών Δεσμεύσεων (€)	Ποσοστό Νομικών Δεσμεύσεων (%)	Πραγμ/σες Δαπάνες (Συγχρ/νη ΔΔ) (€)	Ποσοστό Πραγμ/σων Δαπανών (Συγχρ/νη ΔΔ) (%)
01	Αναβάθμιση της ποιότητας των δημόσιων πολιτικών με τη βελτίωση του ρυθμιστικού πλαισίου και τον ανασχεδιασμό δομών και διαδικασιών στις 8 περιφέρειες σύγκλισης	169.902.531	1.008.218,86	0,59%	0,00	0,00%	0,00	0,00%
02	Αναβάθμιση της ποιότητας των δημόσιων πολιτικών με τη βελτίωση του ρυθμιστικού πλαισίου και τον ανασχεδιασμό δομών και διαδικασιών στις 3 περιφέρειες σταδιακής εξόδου	129.058.461	2.659.322,66	2,06%	0,00	0,00%	0,00	0,00%
03	Αναβάθμιση της ποιότητας των δημόσιων πολιτικών με τη βελτίωση του ρυθμιστικού πλαισίου και τον ανασχεδιασμό δομών και διαδικασιών στις 2 περιφέρειες σταδιακής εισόδου	28.528.006	587.932,37	2,06%	0,00	0,00%	0,00	0,00%
04	Ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού της Δημόσιας Διοίκησης στις 8 περιφέρειες σύγκλισης	110.645.800	20.613.795,83	18,63%	677.873,83	0,61%	677.873,83	0,61%
05	Ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού της Δημόσιας Διοίκησης στις 3 περιφέρειες σταδιακής εξόδου	84.046.874	16.492.716,28	19,62%	1.900.881,34	2,26%	1.900.881,34	2,26%
06	Ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού της Δημόσιας Διοίκησης στις 2 περιφέρειες σταδιακής εισόδου	18.578.329	2.552.490,98	13,74%	143.176,57	0,77%	143.176,57	0,77%
07	Ενδυνάμωση των πολιτικών ισότητας σε όλο το εύρος της δημόσιας δράσης στις 8 περιφέρειες σύγκλισης	33.722.245	415.066,08	1,23%	15.205,08	0,05%	15.205,08	0,05%

ΑΠ	Τίτλος Άξονα	Συγχρ/νη Δημόσια Δαπάνη (€)	Συγχρ/νη Δημόσια Δαπάνη Ενταγμένων Έργων (€)	Ποσοστό Ενταγμένων Έργων (%)	Συγχρ/νη Δημόσια Δαπάνη Νομικών Δεσμεύσεων (€)	Ποσοστό Νομικών Δεσμεύσεων (%)	Πραγμ/σες Δαπάνες (Συγχρ/νη ΔΔ) (€)	Ποσοστό Πραγμ/σων Δαπανών (Συγχρ/νη ΔΔ) (%)
08	Ενδυνάμωση των πολιτικών ισότητας σε όλο το εύρος της δημόσιας δράσης στις 3 περιφέρειες σταδιακής εξόδου	25.615.517	316.195,15	1,23%	11.583,15	0,05%	11.583,15	0,05%
09	Ενδυνάμωση των πολιτικών ισότητας σε όλο το εύρος της δημόσιας δράσης στις 2 περιφέρειες σταδιακής εισόδου	5.662.237	68.018,72	1,20%	2.491,73	0,04%	2.491,72	0,04%
10	Τεχνική υποστήριξη εφαρμογής στις 8 περιφέρειες σύγκλισης	13.094.605	1.701.180,67	12,99%	78.546,00	0,60%	78.546,00	0,60%
11	Τεχνική υποστήριξη εφαρμογής στις 3 περιφέρειες σταδιακής εξόδου	9.946.701	1.292.280,36	12,99%	59.666,00	0,60%	59.666,00	0,60%
12	Τεχνική υποστήριξη εφαρμογής στις 2 περιφέρειες σταδιακής εισόδου	2.198.694	285.607,97	12,99%	13.188,00	0,60%	13.188,00	0,60%
Σύνολο		631.000.000	47.992.825,93	7,61%	2.902.611,70	0,46%	2.902.611,69	0,46%

6. ΕΠ «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού»

Αναλυτική παρουσίαση του ΕΠ «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού», της στοχοθεσίας του και της συμβολής του στις Ολοκληρωμένες Κατευθυντήριες Γραμμές για την Ανάπτυξη και την Απασχόληση γίνεται στο επόμενο κεφάλαιο. Σε ότι αφορά στη συσχέτιση με τις Κοινοτικές Στρατηγικές Κατευθυντήριες Γραμμές, εντοπίζεται σημαντική συνάφεια μεταξύ του Επιχειρησιακού Προγράμματος και της 3ης Κατευθυντήριας Γραμμής («*Περισσότερες και καλύτερες θέσεις εργασίας*»). Επιπλέον, το Πρόγραμμα συμβάλλει έμμεσα στη διευκόλυνση της καινοτομίας και την προώθηση της επιχειρηματικότητας και στη συμβολή των πόλεων στην ανάπτυξη και στην απασχόληση.

Στον Πίνακα που ακολουθεί δίνεται η πρόοδος του ΕΠ (με ημερομηνία αναφοράς την 15^η Νοεμβρίου 2009) όσον αφορά στη συγχρηματοδοτούμενη δαπάνη των ενταγμένων έργων, των νομικών δεσμεύσεων και των δαπανών ανά Άξονα Προτεραιότητας. Προκύπτουν υψηλά ποσοστά ενταγμένων έργων για τους Άξονες που αφορούν στην «Πλήρη ενσωμάτωση του συνόλου του ανθρώπινου δυναμικού σε μια κοινωνία ίσων ευκαιριών» (ΑΠ 4.1-4.3) και σε μικρότερο βαθμό για τους Άξονες σχετικά με τη «Διευκόλυνση της πρόσβασης στην Απασχόληση» (ΑΠ 3.1-3.3). Ωστόσο, όσον αφορά στους υπόλοιπους Άξονες Προτεραιότητας αλλά και το συνολικό ποσοστό νομικών δεσμεύσεων και πραγματοποιηθεισών δαπανών για το ΕΠ, η καταγεγραμμένη πρόοδος είναι σχεδόν μηδενική.

06 - Επιχειρησιακό Πρόγραμμα "Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού"

ΑΠ	Τίτλος Άξονα	Συγχρ/νη Δημόσια Δαπάνη (€)	Συγχρ/νη Δημόσια Δαπάνη Ενταγμένων Έργων (€)	Ποσοστό Ενταγμένων Έργων (%)	Συγχρ/νη Δημόσια Δαπάνη Νομικών Δεσμεύσεων (€)	Ποσοστό Νομικών Δεσμεύσεων (%)	Πραγμ/σες Δαπάνες (Συγχρ/νη ΔΔ) (€)	Ποσοστό Πραγμ/σων Δαπανών (Συγχρ/νη ΔΔ) (%)
01	Άξονας 1.1 Συστημικών Παρεμβάσεων στις 8 περιφέρειες σύγκλισης	54.753.072	0,00	0,00%	0,00	0,00%	0,00	0,00%
02	Άξονας 1.2 Συστημικών Παρεμβάσεων στις 3 περιφέρειες σταδιακής εξόδου	41.590.597	0,00	0,00%	0,00	0,00%	0,00	0,00%
03	Άξονας 1.3 Συστημικών Παρεμβάσεων στις 2 περιφέρειες σταδιακής εισόδου	4.874.352	0,00	0,00%	0,00	0,00%	0,00	0,00%
04	Άξονας 2.1: Ενίσχυση της Προσαρμοστικότητας του Ανθρώπινου Δυναμικού και των Επιχειρήσεων στις 8 περιφέρειες σύγκλισης	291.613.584	0,00	0,00%	0,00	0,00%	0,00	0,00%
05	Άξονας 2.2: Ενίσχυση της Προσαρμοστικότητας του Ανθρώπινου Δυναμικού και των Επιχειρήσεων στις 3 περιφέρειες σταδιακής εξόδου	193.856.572	0,00	0,00%	0,00	0,00%	0,00	0,00%
06	Άξονας 2.3: Ενίσχυση της Προσαρμοστικότητας του Ανθρώπινου Δυναμικού και των Επιχειρήσεων στις 2 περιφέρειες σταδιακής εισόδου	17.579.085	0,00	0,00%	0,00	0,00%	0,00	0,00%
07	Άξονας 3.1: Διευκόλυνση της πρόσβασης στην Απασχόληση στις 8 περιφέρειες σύγκλισης	841.347.916	54.079.010,00	6,43%	9.083.477,80	1,08%	2.021.243,77	0,24%
08	Άξονας 3.2: Διευκόλυνση της πρόσβασης στην Απασχόληση στις 3 περιφέρειες σταδιακής εξόδου	618.115.887	47.971.185,00	7,76%	8.877.130,00	1,44%	1.806.264,42	0,29%
09	Άξονας 3.3: Διευκόλυνση της πρόσβασης στην Απασχόληση στις 2 περιφέρειες σταδιακής εισόδου	61.990.676	4.949.804,00	7,98%	1.398.047,61	2,26%	443.141,51	0,71%
10	Άξονας 4.1: Πλήρης ενσωμάτωση του συνόλου του ανθρώπινου δυναμικού σε μια κοινωνία ίσων ευκαιριών, στις 8 περιφέρειες σύγκλισης	162.957.338	61.050.000,00	37,46%	0,00	0,00%	0,00	0,00%
11	Άξονας 4.2: Πλήρης ενσωμάτωση του συνόλου του ανθρώπινου δυναμικού σε μια κοινωνία ίσων ευκαιριών, στις 3 περιφέρειες σταδιακής εξόδου	115.435.523	50.550.000,00	43,79%	0,00	0,00%	0,00	0,00%
12	Άξονας 4.3: Πλήρης ενσωμάτωση του συνόλου του ανθρώπινου δυναμικού σε μια κοινωνία ίσων ευκαιριών, στις 2 περιφέρειες σταδιακής εισόδου	11.574.746	10.700.000,00	92,44%	0,00	0,00%	0,00	0,00%
13	Άξονας 5.1: Εδραίωση της μεταρρύθμισης στον Τομέα της Ψυχικής Υγείας, Ανάπτυξη της Α'θμιας Φροντίδας Υγείας και πρόσπιση της Δημόσιας Υγείας του πληθυσμού στις 8 περιφέρειες σύγκλισης	148.610.549	0,00	0,00%	0,00	0,00%	0,00	0,00%
14	Άξονας 5.2: Εδραίωση της μεταρρύθμισης στον Τομέα της Ψυχικής Υγείας, Ανάπτυξη της Α'θμιας Φροντίδας Υγείας και πρόσπιση της Δημόσιας Υγείας του πληθυσμού στις 3 περιφέρειες σταδιακής εξόδου	170.123.242	0,00	0,00%	0,00	0,00%	0,00	0,00%

ΑΠ	Τίτλος Άξονα	Συγχρ/νη Δημόσια Δαπάνη (€)	Συγχρ/νη Δημόσια Δαπάνη Ενταγμένων Έργων (€)	Ποσοστό Ενταγμένων Έργων (%)	Συγχρ/νη Δημόσια Δαπάνη Νομικών Δεσμεύσεων (€)	Ποσοστό Νομικών Δεσμεύσεων (%)	Πραγμ/σες Δαπάνες (Συγχρ/νη ΔΔ) (€)	Ποσοστό Πραγμ/σων Δαπανών (Συγχρ/νη ΔΔ) (%)
15	Άξονας 5.3: Εδραίωση της μεταρρύθμισης στον Τομέα της Ψυχικής Υγείας, Ανάπτυξη της Α'θμιας Φροντίδας Υγείας και προάσπιση της Δημόσιας Υγείας του πληθυσμού στις 2 περιφέρειες σταδιακής εισόδου	36.053.638	0,00	0,00%	0,00	0,00%	0,00	0,00%
16	Άξονας 6.1: Τεχνική Υποστήριξη Εφαρμογής στις 8 περιφέρειες σύγκλισης	28.804.543	0,00	0,00%	0,00	0,00%	0,00	0,00%
17	Άξονας 6.2: Τεχνική Υποστήριξη Εφαρμογής στις 3 περιφέρειες σταδιακής εξόδου	21.880.016	0,00	0,00%	0,00	0,00%	0,00	0,00%
18	Άξονας 6.3: Τεχνική Υποστήριξη Εφαρμογής στις 2 περιφέρειες σταδιακής εισόδου	4.171.997	0,00	0,00%	0,00	0,00%	0,00	0,00%
Σύνολο		2.825.333.333	229.299.999,00	8,12%	19.358.655,41	0,69%	4.270.649,70	0,15%

7. ΕΠ «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση»

Αναλυτική παρουσίαση του ΕΠ «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση», της στοχοθεσίας του και της συμβολής του στις Ολοκληρωμένες Κατευθυντήριες Γραμμές για την Ανάπτυξη και την Απασχόληση γίνεται στο επόμενο κεφάλαιο. Σε ότι αφορά τις Στρατηγικές Κατευθύνσεις για τη Συνοχή το ΕΠ συμβάλλει στην 2^η (*Βελτίωση των γνώσεων και της καινοτομίας με στόχο την ανάπτυξη*) και 3^η (*Περισσότερες και καλύτερες θέσεις εργασίας*) Κατευθυντήρια Γραμμή και ειδικότερα στις ΚΣΚΓ 1.2.1 - 1.2.3 και 1.3.1 - 1.3.3.

Στον Πίνακα που ακολουθεί δίνεται η πρόοδος του ΕΠ (με ημερομηνία αναφοράς την 15^η Νοεμβρίου 2009) όσον αφορά στη συγχρηματοδοτούμενη δαπάνη των ενταγμένων έργων, των νομικών δεσμεύσεων και των δαπανών ανά Άξονα Προτεραιότητας. Η εικόνα σε ότι αφορά τα ενταγμένα έργα είναι αρκετά ικανοποιητική καθώς το συνολικό ποσοστό ανέρχεται στο 14,6% της συνολικής συγχρηματοδοτούμενης δαπάνης με τον Άξονα «Αναβάθμιση της ποιότητας της εκπαίδευσης και προώθηση της κοινωνικής ενσωμάτωσης» να εμφανίζει υψηλά ποσοστά και για τις 3 κατηγορίες περιφερειών της χώρας. Ωστόσο, σε χαμηλά επίπεδα κινούνται τα ποσοστά νομικών δεσμεύσεων κα δαπανών για το σύνολο του ΕΠ.

07 - Επιχειρησιακό Πρόγραμμα "Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση"

ΑΠ	Τίτλος Άξονα	Συγχρ/νη Δημόσια Δαπάνη (€)	Συγχρ/νη Δημόσια Δαπάνη Ενταγμένων Έργων (€)	Ποσοστό Ενταγμένων Έργων (%)	Συγχρ/νη Δημόσια Δαπάνη Νομικών Δεσμεύσεων (€)	Ποσοστό Νομικών Δεσμεύσεων (%)	Πραγμ/σες Δαπάνες (Συγχρ/νη ΔΔ) (€)	Ποσοστό Πραγμ/σων Δαπανών (Συγχρ/νη ΔΔ) (%)
01	Αναβάθμιση της ποιότητας της εκπαίδευσης και προώθηση της κοινωνικής ενσωμάτωσης στις 8 Περιφέρειες Σύγκλισης	361.080.746	93.938.741,82	26,02%	22.185.966,44	6,14%	11.536.084,30	3,19%
02	Αναβάθμιση της ποιότητας της εκπαίδευσης και προώθηση της κοινωνικής ενσωμάτωσης στις 3 Περιφέρειες Σταδιακής Εξόδου	428.300.927	133.540.280,38	31,18%	32.816.372,67	7,66%	15.499.976,28	3,62%
03	Αναβάθμιση της ποιότητας της εκπαίδευσης και προώθηση της κοινωνικής ενσωμάτωσης στις 2 Περιφέρειες Σταδιακής Εισόδου	29.329.091	16.429.457,95	56,02%	4.332.404,28	14,77%	2.597.001,26	8,85%
04	Αναβάθμιση των συστημάτων αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης και επαγγελματικής εκπαίδευσης και σύνδεση της εκπαίδευσης με την αγορά εργασίας στις 8 Περιφέρειες Σύγκλισης	213.670.897	4.996.087,99	2,34%	836.087,99	0,39%	836.087,99	0,39%
05	Αναβάθμιση των συστημάτων αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης και επαγγελματικής εκπαίδευσης και σύνδεση της εκπαίδευσης με την αγορά εργασίας στις 3 Περιφέρειες Σταδιακής Εξόδου	254.452.420	5.150.877,38	2,02%	1.640.877,38	0,64%	1.640.877,38	0,64%
06	Αναβάθμιση των συστημάτων αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης και επαγγελματικής εκπαίδευσης και σύνδεση της εκπαίδευσης με την αγορά εργασίας στις 2 Περιφέρειες Σταδιακής Εισόδου	17.416.737	1.231.989,34	7,07%	201.989,34	1,16%	201.989,34	1,16%
07	Ενίσχυση της δια βίου εκπαίδευσης ενηλίκων στις 8 Περιφέρειες Σύγκλισης	135.470.786	21.499.000,00	15,87%	0,00	0,00%	0,00	0,00%
08	Ενίσχυση της δια βίου εκπαίδευσης ενηλίκων στις 3 Περιφέρειες Σταδιακής Εξόδου	161.326.928	20.000.000,00	12,40%	0,00	0,00%	0,00	0,00%
09	Ενίσχυση της δια βίου εκπαίδευσης ενηλίκων στις 2 Περιφέρειες Σταδιακής Εισόδου	11.042.492	3.768.000,00	34,12%	0,00	0,00%	0,00	0,00%
10	Ενίσχυση του ανθρώπινου κεφαλαίου για την προαγωγή της έρευνας και της καινοτομίας στις 8 Περιφέρειες Σύγκλισης	177.211.083	0,00	0,00%	0,00	0,00%	0,00	0,00%
11	Ενίσχυση του ανθρώπινου κεφαλαίου για την προαγωγή της έρευνας και της καινοτομίας στις 3 Περιφέρειες Σταδιακής Εξόδου	211.033.835	0,00	0,00%	0,00	0,00%	0,00	0,00%

ΑΠ	Τίτλος Άξονα	Συγχρ/νη Δημόσια Δαπάνη (€)	Συγχρ/νη Δημόσια Δαπάνη Ενταγμένων Έργων (€)	Ποσοστό Ενταγμένων Έργων (%)	Συγχρ/νη Δημόσια Δαπάνη Νομικών Δεσμεύσεων (€)	Ποσοστό Νομικών Δεσμεύσεων (%)	Πραγμ/σες Δαπάνες (Συγχρ/νη ΔΔ) (€)	Ποσοστό Πραγμ/σων Δαπανών (Συγχρ/νη ΔΔ) (%)
12	Ενίσχυση του ανθρώπινου κεφαλαίου για την προαγωγή της έρευνας και της καινοτομίας στις 2 Περιφέρειες Σταδιακής Εισόδου	14.444.826	0,00	0,00%	0,00	0,00%	0,00	0,00%
13	Τεχνική βοήθεια για την εφαρμογή του ΕΠ στις 8 Περιφέρειες Σύγκλισης	18.227.517	0,00	0,00%	0,00	0,00%	0,00	0,00%
14	Τεχνική βοήθεια για την εφαρμογή του ΕΠ στις 3 Περιφέρειες Σταδιακής Εξόδου	23.402.638	0,00	0,00%	0,00	0,00%	0,00	0,00%
15	Τεχνική βοήθεια για την εφαρμογή του ΕΠ στις 2 Περιφέρειες Σταδιακής Εισόδου	1.589.077	0,00	0,00%	0,00	0,00%	0,00	0,00%
Σύνολο		2.058.000.000	300.554.434,86	14,60%	62.013.698,10	3,01%	32.312.016,55	1,57%

Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα

Όσον αφορά στα Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα (ΠΕΠ), αυτά συμβάλλουν στην κάλυψη των εθνικών στρατηγικών στόχων, συμπληρωματικά με τα τομεακά προγράμματα και με έμφαση στα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά και τις ανάγκες κάθε χωρικής ενότητας / περιφέρειας.

Λόγω του ότι τα 5 ΠΕΠ καλύπτουν Περιφέρειες που ανήκουν σε διαφορετική κατηγορία (αμιγής στόχος σύγκλισης, phasing out, phasing in), υπάρχει διαφοροποίηση του εύρους των παρεμβάσεων που υλοποιούνται σε κάθε περίπτωση.

Σε γενικές γραμμές, ωστόσο, τα ΠΕΠ για όλες τις Περιφέρειες καλύπτουν έναν κοινό κορμό παρεμβάσεων που εστιάζει στα παρακάτω θέματα:

1. κοινωνικές υποδομές,
2. υγεία και κοινωνική αλληλεγγύη (υποδομές νοσοκομείων και δομών κοινωνικής φροντίδας, ειδικών μονάδων, κέντρων υγείας και ανοιχτής φροντίδας, εξειδικευμένος εξοπλισμός, μέτρα ανάπτυξης και προστασίας της Δημόσιας Υγείας),
3. πολιτισμός (ενίσχυση των βασικών πολιτιστικών υποδομών, προστασία και ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς),
4. έργα προσπελασιμότητας και περιβάλλοντος τοπικής κλίμακας,
5. πολιτικές βιώσιμης αστικής ανάπτυξης,
6. πολιτικές ενίσχυσης ορεινών, μειονεκτικών, νησιωτικών περιοχών.

Βρίσκονται επομένως όλα τα ΠΕΠ σε πλήρη εναρμόνιση, άμεση ή έμμεση, τόσο με τις Ολοκληρωμένες Κατευθυντήριες Γραμμές για την Ανάπτυξη και την Απασχόληση όσο και με τις Στρατηγικές Κατευθυντήριες Γραμμές της Κοινότητας (ΚΣΚΓ), με το εύρος και την ένταση της συμβολής να εξαρτάται από την επιμέρους στόχευση και προσανατολισμό που έχει τεθεί για κάθε περιφέρεια.

Ακολουθεί η σύντομη παρουσίαση των Περιφερειακών Επιχειρησιακών Προγραμμάτων και η καταγραφή της χρηματοδοτικής προόδου για το κάθε ένα, με βάση τα στοιχεία που έχουν καταχωρηθεί στο ΟΠΣ.

1. ΕΠ Μακεδονίας - Θράκης

Στρατηγικός Στόχος του ΕΠ Μακεδονίας – Θράκης αποτελεί η δημιουργία μιας βιώσιμης ανταγωνιστικής περιφερειακής οικονομίας με έντονο εξωστρεφή προσανατολισμό και εσωτερική οικονομική, κοινωνική, χωρική και διοικητική συνοχή. Ο προσανατολισμός αυτός στηρίζεται στην ανάδειξη του ρόλου της χωρικής ενότητας ως κόμβου ενέργειας και μεταφορών διεθνούς ακτινοβολίας, στην ενίσχυση του πολυκεντρικού αστικού συστήματος της με τις αναδυόμενες δικτυώσεις μεταξύ συγκεκριμένων αστικών κέντρων και στην αναβάθμιση του ρόλου της μητροπολιτικού κέντρου της Θεσσαλονίκης σε κέντρο υπηρεσιών και καινοτομίας.

Στον Πίνακα που ακολουθεί δίνεται η πρόδος του ΕΠ (με ημερομηνία αναφοράς την 15^η Νοεμβρίου 2009) όσον αφορά στη συγχρηματοδοτούμενη δαπάνη των ενταγμένων έργων, των νομικών δεσμεύσεων και των δαπανών ανά Άξονα Προτεραιότητας. Αρκετά ικανοποιητική εμφανίζεται η εικόνα σε ότι αφορά τα ενταγμένα έργα σε όλους τους επιμέρους Άξονες Προτεραιότητας και για όλες τις επιμέρους περιφέρειες με το συνολικό ποσοστό να ανέρχεται στο 40,13% της συνολικής συγχρηματοδοτούμενης δαπάνης. Όσον αφορά στις νομικές δεσμεύσεις και τις πραγματοποιηθείσες δαπάνες τα ποσοστά είναι αρκετά μειωμένα και ανέρχονται στο 16,61% και 8,47%, αντίστοιχα με τους Άξονες των υποδομών και της ψηφιακής σύγκλισης και επιχειρηματικότητας να εμφανίζουν συγκριτικά καλύτερη απορρόφηση.

09 - Επιχειρησιακό Πρόγραμμα "Μακεδονίας - Θράκης"

ΑΠ	Τίτλος Άξονα	Συγχρ/νη Δημόσια Δαπάνη (€)	Συγχρ/νη Δημόσια Δαπάνη Ενταγμένων Έργων (€)	Ποσοστό Ενταγμένων Έργων (%)	Συγχρ/νη Δημόσια Δαπάνη Νομικών Δεσμεύσεων (€)	Ποσοστό Νομικών Δεσμεύσεων (%)	Πραγμ/σες Δαπάνες (Συγχρ/νη ΔΔ) (€)	Ποσοστό Πραγμ/σων Δαπανών (Συγχρ/νη ΔΔ) (%)
01	Υποδομές και υπηρεσίες προσπελασιμότητας στην ΠΚΜ	410.000.000	290.938.761,55	70,96%	66.604.961,39	16,25%	47.066.375,43	11,48%
02	Υποδομές και υπηρεσίες προσπελασιμότητας στην ΠΔΜ	92.536.000	17.045.226,08	18,42%	2.066.930,35	2,23%	1.954.495,91	2,11%
03	Υποδομές και υπηρεσίες προσπελασιμότητας στην ΠΑΜΘ	260.197.000	155.687.068,47	59,83%	91.539.241,02	35,18%	42.519.161,92	16,34%
04	Ψηφιακή σύγκλιση και επιχειρηματικότητα στην ΠΚΜ	614.640.000	221.508.717,91	36,04%	221.180.917,91	35,99%	82.729.955,90	13,46%
05	Ψηφιακή σύγκλιση και επιχειρηματικότητα στην ΠΔΜ	123.560.000	40.195.290,23	32,53%	40.005.290,23	32,38%	17.429.094,50	14,11%
06	Ψηφιακή σύγκλιση και επιχειρηματικότητα στην ΠΑΜΘ	23.301.000	39.037.852,84	167,54%	39.037.852,84	167,54%	12.937.125,13	55,52%
07	Αειφόρος ανάπτυξη και ποιότητα ζωής στην ΠΚΜ	1.079.000.000	409.453.859,70	37,95%	38.594.175,15	3,58%	32.769.933,69	3,04%
08	Αειφόρος ανάπτυξη και ποιότητα ζωής στην ΠΔΜ	299.504.000	44.660.163,66	14,91%	17.526.245,87	5,85%	16.474.946,49	5,50%
09	Αειφόρος ανάπτυξη και ποιότητα ζωής στην ΠΑΜΘ	305.195.000	87.980.153,73	28,83%	25.544.410,92	8,37%	22.778.632,62	7,46%
10	Τεχνική Υποστήριξη Εφαρμογής ΠΚΜ-ΠΔΜ	45.260.000	2.158.000,00	4,77%	250.952,46	0,55%	0,00	0,00%
11	Τεχνική Υποστήριξη Εφαρμογής ΠΑΜΘ	11.307.000	1.385.000,00	12,25%	0,00	0,00%	0,00	0,00%
Σύνολο		3.264.500.000	1.310.050.094,17	40,13%	542.350.978,14	16,61%	276.659.721,59	8,47%

2. ΕΠ Δυτικής Ελλάδας - Πελοποννήσου - Ιονίων Νήσων

Ο Γενικός Αναπτυξιακός Στόχος του ΕΠ Δυτικής Ελλάδας - Πελοποννήσου - Ιονίων Νήσων είναι η διεύρυνση των αναπτυξιακών δυνατοτήτων της περιοχής, η επιτάχυνση του ρυθμού οικονομικής μεγέθυνσης και κοινωνικής ανάπτυξης και η αύξηση της παραγωγικότητας για την επίτευξη της πραγματικής σύγκλισης και τη βελτίωση της ποιότητας ζωής των πολιτών της περιοχής προγραμματισμού με γνώμονα την αιεφόρο ανάπτυξη. Οι δράσεις του ΕΠ εξειδικεύονται περαιτέρω σε τρεις Γενικούς Στόχους (1. Ανάπτυξη και εκσυγχρονισμός των υποδομών προσπελασιμότητας, 2. Ψηφιακή σύγκλιση με την αξιοποίηση των τεχνολογιών πληροφορικής και επικοινωνιών και τόνωση της επιχειρηματικότητας, 3. Αειφόρος ανάπτυξη και ποιότητα ζωής) προκειμένου να επιτευχθεί η συνέργια τόσο μεταξύ τους όσο με τις παρεμβάσεις άλλων προγραμμάτων και να εξυπηρετηθεί ο Γενικός Αναπτυξιακός στόχος του προγράμματος.

Στον Πίνακα που ακολουθεί δίνεται η πρόοδος του ΕΠ (με ημερομηνία αναφοράς την 15^η Νοεμβρίου 2009) όσον αφορά στη συγχρηματοδοτούμενη δαπάνη των ενταγμένων έργων, των νομικών δεσμεύσεων και των δαπανών ανά Άξονα Προτεραιότητας. Το ποσοστό των ενταγμένων έργων ανέρχεται στο 21,23% της συνολικής συγχρηματοδοτούμενης δαπάνης με τους Άξονες που έχουν κυρίως προχωρήσει να είναι αυτοί της «Ψηφιακής Σύγκλισης και Επιχειρηματικότητας» και των «Υποδομών και Υπηρεσιών Προσπελασιμότητας» για όλες τις επιμέρους περιφέρειες του ΕΠ. Σε σχετικά ικανοποιητικό επίπεδο κυμαίνονται οι συνολικές νομικές δεσμεύσεις (15,74%) του ΕΠ ενώ οι πραγματοποιηθείσες δαπάνες είναι σημαντικά χαμηλότερες και ανέρχονται στο 6,88%.

10 - Επιχειρησιακό Πρόγραμμα "Δυτικής Ελλάδας - Πελοποννήσου - Ιονίων Νήσων"

ΑΠ	Τίτλος Άξονα	Συγχρ/νη Δημόσια Δαπάνη (€)	Συγχρ/νη Δημόσια Δαπάνη Ενταγμένων Έργων (€)	Ποσοστό Ενταγμένων Έργων (%)	Συγχρ/νη Δημόσια Δαπάνη Νομικών Δεσμεύσεων (€)	Ποσοστό Νομικών Δεσμεύσεων (%)	Πραγμ/σες Δαπάνες (Συγχρ/νη ΔΔ) (€)	Ποσοστό Πραγμ/σων Δαπανών (Συγχρ/νη ΔΔ) (%)
01	Υποδομές και Υπηρεσίες Προσπελασιμότητας Δυτικής Ελλάδας	102.470.588	11.612.736,80	11,33%	0,00	0,00%	0,00	0,00%
02	Υποδομές και Υπηρεσίες Προσπελασιμότητας Πελοποννήσου	111.000.000	47.149.429,35	42,48%	46.347.680,36	41,75%	25.992.741,03	23,42%
03	Υποδομές και Υπηρεσίες Προσπελασιμότητας Ιονίων Νήσων	57.562.500	24.026.236,89	41,74%	8.776.964,27	15,25%	7.765.558,19	13,49%
04	Ψηφιακή Σύγκλιση και Επιχειρηματικότητα Δυτικής Ελλάδας	65.069.000	35.162.534,00	54,04%	35.162.534,00	54,04%	11.190.532,15	17,20%
05	Ψηφιακή Σύγκλιση και Επιχειρηματικότητα Πελοποννήσου	32.600.000	38.060.148,96	116,75%	38.060.148,96	116,75%	10.611.545,19	32,55%
06	Ψηφιακή Σύγκλιση και Επιχειρηματικότητα Ιονίων Νήσων	34.352.747	22.750.647,34	66,23%	22.750.647,34	66,23%	7.508.531,78	21,86%
07	Αειφόρος Ανάπτυξη και Ποιότητα Ζωής Δυτικής Ελλάδας	273.013.353	10.754.203,00	3,94%	0,00	0,00%	0,00	0,00%
08	Αειφόρος Ανάπτυξη και Ποιότητα Ζωής Πελοποννήσου	242.400.000	9.440.842,00	3,89%	0,00	0,00%	0,00	0,00%
09	Αειφόρος Ανάπτυξη και Ποιότητα Ζωής Ιονίων Νήσων	207.202.500	43.672.485,94	21,08%	28.832.527,99	13,92%	15.572.237,95	7,52%
10	Τεχνική Υποστήριξη Εφαρμογής	17.329.312	0,00	0,00%	0,00	0,00%	0,00	0,00%
Σύνολο		1.143.000.000	242.629.264,28	21,23%	179.930.502,92	15,74%	78.641.146,29	6,88%

3. ΕΠ Κρήτης και Νήσων Αιγαίου

Στρατηγικός Στόχος του ΕΠ Κρήτης και Νήσων Αιγαίου αποτελεί η «*Ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και ανάδειξη της ελκυστικότητας της Χωρικής Ενότητας σε συνθήκες αειφόρου ανάπτυξης*». Η στρατηγική του ΠΕΠ ολοκληρώνεται μέσα από τους ακόλουθους στόχους:

- την ανάπτυξη ενός ισόρροπου και πολυκεντρικού συστήματος οικισμών και μιας νέας σχέσης πόλης – υπαίθρου, με έμφαση αφενός στην αξιοποίηση των διαχυτικών επιδράσεων των πόλων ανάπτυξης (υφιστάμενων και αναδυόμενων) και, αφετέρου, στην υλοποίηση ολοκληρωμένων παρεμβάσεων στις νησιωτικές και στις ορεινές περιοχές της Χωρικής Ενότητας.
- την εξασφάλιση της ισότητας πρόσβασης στις υποδομές και στη γνώση και
- την αειφόρο ανάπτυξη και την ορθολογική διαχείριση και προστασία της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς της Χωρικής Ενότητας.

Στον Πίνακα που ακολουθεί δίνεται η πρόδος του ΕΠ (με ημερομηνία αναφοράς την 15^η Νοεμβρίου 2009) όσον αφορά στη συγχρηματοδοτούμενη δαπάνη των ενταγμένων έργων, των νομικών δεσμεύσεων και των δαπανών ανά Άξονα Προτεραιότητας. Το ποσοστό των ενταγμένων έργων ανέρχεται στο 17,63% της συνολικής συγχρηματοδοτούμενης δαπάνης με τον Άξονα της «Ψηφιακής Σύγκλισης και Επιχειρηματικότητας» να είναι αυτός που έχει κυρίως προχωρήσει. Αντίστοιχη είναι η εικόνα που εμφανίζεται και όσον αφορά στις νομικές δεσμεύσεις με το ποσοστό ενεργοποίησης να ανέρχεται στο 13,45% ενώ σε πολύ χαμηλά επίπεδα βρίσκονται οι πραγματοποιηθείσες δαπάνες (5,07%).

11 - Επιχειρησιακό Πρόγραμμα "Κρήτης και Νήσων Αιγαίου"

ΑΠ	Τίτλος Άξονα	Συγχρ/νη Δημόσια Δαπάνη (€)	Συγχρ/νη Δημόσια Δαπάνη Ενταγμένων Έργων (€)	Ποσοστό Ενταγμένων Έργων (%)	Συγχρ/νη Δημόσια Δαπάνη Νομικών Δεσμεύσεων (€)	Ποσοστό Νομικών Δεσμεύσεων (%)	Πραγμ/σες Δαπάνες (Συγχρ/νη ΔΔ) (€)	Ποσοστό Πραγμ/σων Δαπανών (Συγχρ/νη ΔΔ) (%)
01	Υποδομές & Υπηρεσίες Προσπελασιμότητας Περιφ. Κρήτης	195.000.000	17.030.113,35	8,73%	8.469.242,31	4,34%	4.390.112,28	2,25%
02	Υποδομές & Υπηρεσίες Προσπελασιμότητας Περιφ. Βορείου Αιγαίου	120.600.000	0,00	0,00%	0,00	0,00%	0,00	0,00%
03	Υποδομές & Υπηρεσίες Προσπελασιμότητας Περιφ. Νοτίου Αιγαίου	45.103.325	5.879.530,61	13,04%	5.375.438,11	11,92%	1.392.273,80	3,09%
04	Ψηφιακή Σύγκλιση & Επιχειρηματικότητα Περιφ. Κρήτης	35.000.000	47.100.980,87	134,57%	47.100.980,87	134,57%	15.689.074,81	44,83%
05	Ψηφιακή Σύγκλιση & Επιχειρηματικότητα Περιφ. Βορείου Αιγαίου	28.580.952	22.049.940,75	77,15%	22.049.940,75	77,15%	7.068.044,90	24,73%
06	Ψηφιακή Σύγκλιση & Επιχειρηματικότητα Περιφ. Νοτίου Αιγαίου	76.956.380	55.444.515,99	72,05%	51.611.715,99	67,07%	13.858.770,42	18,01%
07	Αειφόρος Ανάπτυξη & Ποιότητα Ζωής στην Περιφ. Κρήτης	293.000.000	21.669.576,61	7,40%	9.421.996,61	3,22%	9.409.088,49	3,21%
08	Αειφόρος Ανάπτυξη & Ποιότητα Ζωής στην Περιφ. Βορ. Αιγαίου	228.319.048	14.111.309,09	6,18%	6.939.079,09	3,04%	1.804.385,74	0,79%
09	Αειφόρος Ανάπτυξη & Ποιότητα Ζωής στην Περιφ. Νοτίου Αιγαίου	97.191.665	24.895.637,63	25,61%	9.623.619,63	9,90%	6.897.911,77	7,10%
10	Χωρική Συνοχή και Συνεργασία στην Περιφ. Νοτίου Αιγαίου	54.682.790	0,00	0,00%	0,00	0,00%	0,00	0,00%
11	Τεχνική Υποστήριξη Εφαρμογής-Κρήτη & Βόρειο Αιγαίο	13.500.000	1.129.400,00	8,37%	0,00	0,00%	0,00	0,00%
12	Τεχνική Υποστήριξη Εφαρμογής-Νότιο Αιγαίο	6.066.018	1.148.400,00	18,93%	0,00	0,00%	0,00	0,00%
Σύνολο		1.194.000.178	210.459.404,90	17,63%	160.592.013,36	13,45%	60.509.662,21	5,07%

4. ΕΠ Θεσσαλίας - Στερεάς Ελλάδας - Ηπείρου

Ο Στρατηγικός Στόχος της χωρική ενότητα Θεσσαλίας – Στερεάς Ελλάδας – Ηπείρου για την περίοδο 2007-2013 συνίσταται στην ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας, της ελκυστικότητας και της εξωστρέφειας της οικονομίας με τη βελτίωση της χωρικής και κοινωνικής συνοχής και την υιοθέτηση αειφορικών μεθόδων ανάπτυξης παραγωγικών δραστηριοτήτων και διαχείρισης του φυσικού και δομημένου περιβάλλοντος. Ο στόχος αυτός θα επιτευχθεί με τη δυναμική αξιοποίηση των συγκριτικών πλεονεκτημάτων της Χωρικής Ενότητας σε ένα νέο περιβάλλον όπου διαχρονικά αυξανόμενο ρόλο διαδραματίζει η επένδυση στην γνώση, την ποιότητα, την καινοτομία και τα δίκτυα. Τα αστικά κέντρα αποτελούν τα δυναμικά σημεία στα οποία θα στηριχθεί η συνολική αναπτυξιακή προσπάθεια.

Στον Πίνακα που ακολουθεί δίνεται η πρόοδος του ΕΠ (με ημερομηνία αναφοράς την 15^η Νοεμβρίου 2009) όσον αφορά στη συγχρηματοδοτούμενη δαπάνη των ενταγμένων έργων, των νομικών δεσμεύσεων και των δαπανών ανά Άξονα Προτεραιότητας. Αρκετά ικανοποιητική εμφανίζεται η εικόνα όσον αφορά στις εντάξεις έργων με το ποσοστό στο σύνολο του ΕΠ να ανέρχεται στο 32,97% και μία σχεδόν ισόποση πρόοδο σε όλους τους επιμέρους Άξονες και περιφέρειες του ΕΠ. Ωστόσο, τα ποσοστά των νομικών δεσμεύσεων και των δαπανών κινούνται σε σημαντικά χαμηλότερα επίπεδα και ανέρχονται σε 17,29% και 7%, αντίστοιχα.

12 - Επιχειρησιακό Πρόγραμμα "Θεσσαλίας - Στερεάς Ελλάδας - Ηπείρου"

ΑΠ	Τίτλος Άξονα	Συγχρ/νη Δημόσια Δαπάνη (€)	Συγχρ/νη Δημόσια Δαπάνη Ενταγμένων Έργων (€)	Ποσοστό Ενταγμένων Έργων (%)	Συγχρ/νη Δημόσια Δαπάνη Νομικών Δεσμεύσεων (€)	Ποσοστό Νομικών Δεσμεύσεων (%)	Πραγμ/σες Δαπάνες (Συγχρ/νη ΔΔ) (€)	Ποσοστό Πραγμ/σων Δαπανών (Συγχρ/νη ΔΔ) (%)
01	Υποδομές και υπηρεσίες προσπελασιμότητας Θεσσαλίας	124.004.029	84.039.871,85	67,77%	55.670.998,97	44,89%	15.771.679,64	12,72%
02	Υποδομές και υπηρεσίες προσπελασιμότητας Στερεάς Ελλάδας	102.226.000	45.961.408,79	44,96%	18.257.558,46	17,86%	4.532.238,53	4,43%
03	Υποδομές και υπηρεσίες προσπελασιμότητας Ηπείρου	106.353.810	83.517.096,06	78,53%	2.325.930,89	2,19%	2.325.930,89	2,19%
04	Αειφόρος ανάπτυξη και ποιότητα ζωής Θεσσαλίας	286.243.726	56.593.117,39	19,77%	18.243.781,92	6,37%	16.064.799,71	5,61%
05	Αειφόρος ανάπτυξη και ποιότητα ζωής Στερεάς Ελλάδας	212.362.000	31.660.573,57	14,91%	4.562.623,97	2,15%	3.663.864,64	1,73%
06	Αειφόρος ανάπτυξη και ποιότητα ζωής Ηπείρου	204.843.492	45.236.954,29	22,08%	19.029.966,20	9,29%	12.430.393,98	6,07%
07	Ψηφιακή σύγκλιση και Επιχειρηματικότητα Θεσσαλίας	107.112.245	44.969.742,09	41,98%	44.969.742,09	41,98%	15.185.951,00	14,18%
08	Ψηφιακή σύγκλιση και Επιχειρηματικότητα Στερεάς Ελλάδας	200.099.800	63.268.796,15	31,62%	62.905.996,15	31,44%	23.623.653,87	11,81%
09	Ψηφιακή σύγκλιση και Επιχειρηματικότητα Ηπείρου	99.102.698	25.809.379,69	26,04%	25.809.379,69	26,04%	9.475.061,73	9,56%
10	Τεχνική υποστήριξη εφαρμογής Θεσσαλίας	11.635.714	1.686.400,00	14,49%	828.860,00	7,12%	166.543,53	1,43%
11	Τεχνική υποστήριξη εφαρμογής Στερεάς Ελλάδας	10.312.200	2.725.000,00	26,43%	2.220.000,00	21,53%	0,00	0,00%
12	Τεχνική υποστήριξη εφαρμογής Ηπείρου	9.700.000	526.000,00	5,42%	0,00	0,00%	0,00	0,00%
Σύνολο		1.473.995.714	485.994.339,88	32,97%	254.824.838,34	17,29%	103.240.117,52	7,00%

5. ΕΠ Αττικής

Το Αναπτυξιακό όραμα της Περιφέρειας Αττικής, έτσι όπως διατυπώνεται στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα, είναι η «ενίσχυση του διεθνούς ρόλου της Περιφέρειας Αττικής ως Ευρωπαϊκή Μητρόπολη στο χώρο της Νοτιοανατολικής Ευρώπης και Μεσογείου». Για την επίτευξη του οράματος στο χρονικό πλαίσιο της Τέταρτης Προγραμματικής Περιόδου απαιτείται η υλοποίηση μιάς σειράς παρεμβάσεων από το ΠΕΠ που σε συνδυασμό με την αξιοποίηση της Ολυμπιακής κληρονομιάς αλλά και τις παρεμβάσεις και άλλων τομεακών Επιχειρησιακών Προγραμμάτων του ΕΣΠΑ, θα δώσουν το έναυσμα για την επανατοποθέτηση της Αθήνας μέσω της βελτίωσης της ελκυστικότητάς της στον κατάλογο των πόλεων που αποτελούν διεθνή επιχειρηματικά κέντρα και τουλάχιστον βραχυπρόθεσμα και εντός του χρονικού ορίζοντα υλοποίησης του Προγράμματος την μη υποχώρησή της.

Στον Πίνακα που ακολουθεί δίνεται η πρόοδος του ΕΠ (με ημερομηνία αναφοράς την 15^η Νοεμβρίου 2009) όσον αφορά στη συγχρηματοδοτούμενη δαπάνη των ενταγμένων έργων, των νομικών δεσμεύσεων και των δαπανών ανά Άξονα Προτεραιότητας. Όσον αφορά στις εντάξεις έργων σε ικανοποιητικά επίπεδα κινούνται όλοι οι επιμέρους Άξονες, με καταγεγραμμένη υψηλότερη πρόοδο των Αξόνων 3 και 4. Άνιση ωστόσο εμφανίζεται η εικόνα σε ότι αφορά τις νομικές δεσμεύσεις και τις πραγματοποιηθείσες δαπάνες καθώς μόνο ο Άξονας 3 («Ενίσχυση της Ανταγωνιστικότητας της Καινοτομίας και της Ψηφιακής Σύγκλισης») σημειώνει πρόοδο με τους υπόλοιπους τομείς να βρίσκονται σε μηδενικά επίπεδα.

13 - Επιχειρησιακό Πρόγραμμα "Αττικής"

ΑΠ	Τίτλος Άξονα	Συγχρ/νη Δημόσια Δαπάνη (€)	Συγχρ/νη Δημόσια Δαπάνη Ενταγμένων Έργων (€)	Ποσοστό Ενταγμένων Έργων (%)	Συγχρ/νη Δημόσια Δαπάνη Νομικών Δεσμεύσεων (€)	Ποσοστό Νομικών Δεσμεύσεων (%)	Πραγμ/σες Δαπάνες (Συγχρ/νη ΔΔ) (€)	Ποσοστό Πραγμ/σων Δαπανών (Συγχρ/νη ΔΔ) (%)
01	Ενίσχυση Υποδομών Προσπελασιμότητας - Ενέργειας	844.000.000	207.249.816,15	24,56%	0,00	0,00%	0,00	0,00%
02	Αειφόρος Ανάπτυξη και Βελτίωση της Ποιότητας Ζωής Ενίσχυση της	1.283.000.000	102.958.269,97	8,02%	11.243.035,33	0,88%	0,00	0,00%
03	Ανταγωνιστικότητας της Καινοτομίας και της Ψηφιακής Σύγκλισης	703.000.000	272.851.628,95	38,81%	272.221.311,20	38,72%	76.553.438,94	10,89%
04	Αναζωογόνηση Αστικών Περιοχών	188.000.000	56.900.000,00	30,27%	0,00	0,00%	0,00	0,00%
05	Τεχνική Υποστήριξη Εφαρμογής	33.000.000	1.068.000,00	3,24%	0,00	0,00%	0,00	0,00%
Σύνολο		3.051.000.000	641.027.715,07	21,01%	283.464.346,53	9,29%	76.553.438,94	2,51%

Προγράμματα Διασυνοριακής Συνεργασίας

Τα Προγράμματα Διασυνοριακής Συνεργασίας που συμβάλουν στην επίτευξη του Στόχου 3 της «Ευρωπαϊκής Εδαφικής Συνεργασίας» και που συγχρηματοδοτούνται από κοινοτικούς και εθνικούς πόρους έρχονται να αντικαταστήσουν τα αντίστοιχα Προγράμματα της Κοινοτικής Πρωτοβουλίας INTERREG, τα οποία υλοποιήθηκαν στην προγραμματική περίοδο 2000-2006. Τα Προγράμματα βασίζονται στις κύριες κατευθυντήριες γραμμές των Εθνικών Στρατηγικών Πλαισίων Αναφοράς (ΕΣΠΑ) των επιμέρους κρατών-μελών και κατά συνέπεια βρίσκονται σε πλήρη συνάφεια, άμεση ή έμμεση, τόσο με τις Ολοκληρωμένες Κατευθυντήριες Γραμμές για την Ανάπτυξη και την Απασχόληση όσο και με τις Στρατηγικές Κατευθυντήριες Γραμμές της Κοινότητας (ΚΣΚΓ), με το εύρος και την ένταση της συμβολής να εξαρτάται από την επιμέρους στόχευση και προσανατολισμό που έχει τεθεί στην κάθε περίπτωση.

Κεντρικός Αναπτυξιακός Στόχος των Διασυνοριακών Προγραμμάτων αποτελεί η προώθηση της διασυνοριακής συνεργασίας, η διασφάλιση της περιφερειακής συνοχής και η ανάδειξη των περιοχών ως πόλοι αειφόρου ανάπτυξης και ανταγωνιστικότητας.

Όπως σημειώθηκε και στην αρχή του παρόντος κεφαλαίου, με τα μέχρι σήμερα δεδομένα, δεν έχει σημειωθεί σημαντική πρόοδος όσον αφορά στην πορεία υλοποίησης των Προγραμμάτων Διασυνοριακής Συνεργασίας. Η ενεργοποίηση των Προγραμμάτων εν τούτοις έχει ξεκινήσει αφού και στα 5 Προγράμματα, οι αντίστοιχες Επιτροπές Παρακολούθησης έχουν πραγματοποιήσει τις πρώτες τους συναντήσεις ενώ οι Εναρκτήριες Εκδηλώσεις των Προγραμμάτων (εκτός του Προγράμματος «Ελλάδα-ΠΓΔΜ) έλαβαν χώρα το Σεπτέμβριο του 2009.

Δύο εκ των προγραμμάτων («Ελλάδα – Αλβανία» και «Ελλάδα – ΠΓΔΜ») που χρηματοδοτούνται από το Ταμείο Προενταξιακής Βοήθειας (IPA) παραμένουν ουσιαστικά μη ενεργοποιημένα ενώ για τα υπόλοιπα τρία έχουν ανακοινωθεί οι ακόλουθες προσκλήσεις υποβολής προτάσεων:

Α) Στο Πρόγραμμα «**Ελλάδα – Βουλγαρία 2007-13**» έχει ανακοινωθεί μία πρόσκληση η οποία έληξε την 30 Οκτωβρίου 2009 με προϋπολογισμό 60 εκ. € (46% του συνολικού προϋπολογισμού του προγράμματος ο οποίος ανέρχεται σε 130.277.598 €) και υποβλήθηκαν 260 προτάσεις.

Β) Στο Πρόγραμμα «**Ελλάδα – Ιταλία 2007-13**» έχει ανακοινωθεί μία πρόσκληση η οποία έληξε την 30 Οκτωβρίου 2009 προϋπολογισμού 48 εκ. € (40% του συνολικού προϋπολογισμού του προγράμματος ο οποίος ανέρχεται σε 118.606.893 €) και υποβλήθηκαν 240 προτάσεις.

Γ) Στο Πρόγραμμα «**Ελλάδα – Κύπρος 2007-13**» ανακοινώθηκε μία πρόσκληση προϋπολογισμού 23.750.000 ευρώ η οποία λήγει την 7 Δεκεμβρίου 2009 (41% του συνολικού προϋπολογισμού του προγράμματος ο οποίος ανέρχεται σε 55.742.404 ευρώ).

Έχει επίσης γίνει, για τα τρία παραπάνω Προγράμματα, η πρώτη πρόσκληση για τη στελέχωση της Τεχνικής Γραμματείας η οποία περιλαμβάνει στελέχη και από τα δύο συμμετέχοντα Κράτη – Μέλη.

Τέλος να σημειωθεί ότι για τα Προγράμματα αυτά η συνολική συγχρηματοδοτούμενη δαπάνη που προβλέπεται για την Ελλάδα ανέρχεται στα 304.626.895 ευρώ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7 ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΟΥ ΕΚΤ ΣΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΩΝ ΚΑΤΕΥΘΥΝΤΗΡΙΩΝ ΓΡΑΜΜΩΝ ΚΑΙ ΣΥΣΤΑΣΕΩΝ ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ

7.1 Κατευθυντήριες γραμμές και συστάσεις

Το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ) στηρίζει τις πολιτικές των κρατών μελών που ευθυγραμμίζονται με τις **ολοκληρωμένες κατευθυντήριες γραμμές** και τις **συνοδευτικές συστάσεις** που γίνονται στο πλαίσιο της **Ευρωπαϊκής Στρατηγικής για την Απασχόληση** και τους συναφείς στόχους της Κοινότητας σε σχέση με την κοινωνική ένταξη, την αποφυγή των διακρίσεων, την προώθηση της ισότητας και την εκπαίδευση και κατάρτιση, προκειμένου να συμβάλει καλύτερα στην πραγματοποίηση των επιδιώξεων και των στόχων που έχουν συμφωνηθεί στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Λισαβόνας το 2000 και στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Γκέτεμποργκ το 2001.

Σύμφωνα με τον νέο Κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1081/2006 που αφορά στην προγραμματική περίοδο 2007-13, το ΕΚΤ στηρίζει δράσεις για τις κάτωθι προτεραιότητες:

Στόχοι ΕΚΤ για την Περίοδο 2007-2013

1. Στόχοι «Σύγκλιση» και «Περιφερειακή ανταγωνιστικότητα και απασχόληση»

- α) αύξηση της προσαρμοστικότητας των εργαζομένων
 - β) τόνωση της πρόσβασης στην απασχόληση και της διαρκούς ένταξης στην αγορά εργασίας, πρόληψη της ανεργίας
 - γ) ενίσχυση της κοινωνικής ένταξης μειονεκτούντων ατόμων
 - δ) ενίσχυση του ανθρώπινου κεφαλαίου.
 - ε) προώθηση εταιρικών σχέσεων και συμφωνιών με δικτύωση των σχετικών ενδιαφερόμενων φορέων
-

2. Στόχος «Σύγκλιση»

- α) επέκταση και βελτίωση της επένδυσης σε ανθρώπινο κεφάλαιο
 - β) ενίσχυση των θεσμικών δυνατοτήτων και της αποτελεσματικότητας των δημοσίων διοικήσεων
-

Σύμφωνα με τις ενοποιημένες κατευθυντήριες γραμμές της Λισαβόνας για την ανάπτυξη και την απασχόληση, τα προγράμματα που υποστηρίζονται από την πολιτική συνοχής θα πρέπει να επιδιώκουν μεταξύ άλλων τη **«δημιουργία περισσότερων και καλύτερων θέσεων εργασίας με την προσέλκυση περισσότερων ανθρώπων στην αγορά εργασίας ή την επιχειρηματική δραστηριότητα, τη βελτίωση της προσαρμοστικότητας των εργαζομένων και των επιχειρήσεων και την αύξηση των επενδύσεων σε ανθρώπινο κεφάλαιο»¹⁰¹.**

Στο πλαίσιο της επανεκκίνησης της Στρατηγικής της Λισαβόνας, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο ενέκρινε μια ενιαία σειρά κατευθυντήριων γραμμών, που, όπως περιγράφηκε και στο

¹⁰¹ Απόφαση 2006/702/ΕΚ του Συμβουλίου της 6^{ης} Οκτωβρίου 2006 για τις στρατηγικές κατευθυντήριες γραμμές της Κοινότητας για τη συνοχή (Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης L291/11).

προηγούμενο κεφάλαιο, περιλαμβάνουν και τις **κατευθυντήριες γραμμές** 17-24 της Ευρωπαϊκής Στρατηγικής για την Απασχόληση.

Κατευθυντήριες Γραμμές για την Απασχόληση

- 17) Να εφαρμοστούν πολιτικές απασχόλησης που θα στοχεύουν στην πλήρη απασχόληση, στη βελτίωση της ποιότητας και της παραγωγικότητας στην εργασία και στην ενίσχυση της κοινωνικής και εδαφικής συνοχής
 - 18) Να προωθηθεί προσέγγιση της εργασίας βασιζόμενη στον κύκλο ζωής
 - 19) Να δημιουργηθούν αγορές εργασίας χωρίς αποκλεισμούς, να ενισχυθεί η ελκυστικότητα της εργασίας και να καταστεί αυτή αποδοτική για όσους αναζητούν εργασία, συμπεριλαμβανομένων των μειονεκτούντων ατόμων και των άεργων
 - 20) Να βελτιωθεί η κάλυψη των αναγκών της αγοράς εργασίας
 - 21) Να προωθηθεί η ευελιξία σε συνδυασμό με την ασφάλεια της απασχόλησης και να μειωθεί ο κατακερματισμός της αγοράς εργασίας
 - 22) Να εξασφαλιστεί ευνοϊκή προς την απασχόληση εξέλιξη των μισθών και άλλων στοιχείων κόστους που συνδέονται με την εργασία
 - 23) Να αυξηθούν και να βελτιωθούν οι επενδύσεις σε ανθρώπινο κεφάλαιο
 - 24) Να προσαρμοστούν τα συστήματα εκπαίδευσης και κατάρτισης στις νέες απαιτήσεις ως προς τις δεξιότητες
-

Σύμφωνα με τους κανονισμούς σχετικά με τα Ταμεία, στον τομέα της απασχόλησης και των ανθρώπινων πόρων, οι στρατηγικές κατευθυντήριες γραμμές της Κοινότητας σχετικά με τη συνοχή είναι εκείνες της Ευρωπαϊκής Στρατηγικής για την Απασχόληση, συμπληρωμένες από τις συστάσεις της Ε.Ε. για την απασχόληση, οι οποίες προβλέπουν συγκεκριμένες προτεραιότητες ανά χώρα. Οι **συστάσεις** για την Ελλάδα (κατά την περίοδο κατάρτισης του ΕΣΠΑ και των ΕΠ) ήταν οι ακόλουθες:

Συστάσεις του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου προς την Ελλάδα

- 1) Να κατοχυρώσει τη συνέχιση της διαδικασίας δημοσιονομικής εξυγίανσης και μείωσης του χρέους και να καθορίσει ένα χρονοδιάγραμμα για την εφαρμογή των μεταρρυθμίσεων των συντάξεων με σκοπό να βελτιώσει τη μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα των δημόσιων οικονομικών.
 - 2) Να εκσυγχρονίσει τη δημόσια διοίκησή της δημιουργώντας αποτελεσματικές ικανότητες ρύθμισης, ελέγχου και εφαρμογής, συμπεριλαμβανομένης της αναβάθμισης των δεξιοτήτων, προκειμένου να εξασφαλίσει επίσης την αποτελεσματική χρησιμοποίηση των διαρθρωτικών ταμείων.
 - 3) Να εκσυγχρονίσει την προστασία της εργασίας και κυρίως τη σχετική νομοθεσία, να μειώσει το φορολογικό βάρος στην εργασία και να ενισχύσει ενεργητικές πολιτικές απασχόλησης προκειμένου να ενθαρρύνει την ευελιξία και την ασφάλεια στην αγορά εργασίας και να μετατρέψει την αδήλωτη εργασία σε επίσημη απασχόληση.
 - 4) Να προωθήσει περαιτέρω τις μεταρρυθμίσεις στο εκπαιδευτικό σύστημα και να αυξήσει τις επενδύσεις στον τομέα της υποχρεωτικής και ανώτερης εκπαίδευσης, να επιταχύνει την εφαρμογή της μεταρρύθμισης της δια βίου μάθησης και να βελτιώσει την ποιότητα του εργατικού δυναμικού και την ικανότητά του για προσαρμογή στις ανάγκες της αγοράς, να μειώσει το ποσοστό πρόωρης εγκατάλειψης του σχολικού συστήματος και να αυξήσει το ποσοστό συμμετοχής ενηλίκων σε καταρτίσεις.
-

7.2 Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς

Το ΕΚΤ υποστηρίζει δράσεις ευθυγραμμισμένες με μέτρα που λαμβάνουν τα Κράτη Μέλη με βάση τις ανωτέρω κατευθυντήριες γραμμές και συνοδευτικές συστάσεις. Στην Ελλάδα, οι *κατευθυντήριες γραμμές* για την ανάπτυξη και την απασχόληση, σε συνδυασμό με τις οριζόντιες Στρατηγικές Κατευθύνσεις της Ε.Ε. για την ενίσχυση της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής διαμορφώνουν το **Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς (ΕΣΠΑ)**, στο οποίο αποτυπώνεται η εθνική αναπτυξιακή στρατηγική της χώρας για την περίοδο 2007-13. Η εθνική στρατηγική εξειδικεύεται σε επιμέρους στρατηγικούς στόχους ως εξής: α) Προώθηση της καινοτομίας, της έρευνας και της επιχειρηματικότητας καθώς και η διασύνδεσή τους, β) Επένδυση σε βιώσιμες υποδομές και γ) Επένδυση στο ανθρώπινο κεφάλαιο.

Το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ) συμβάλλει στην υλοποίηση του **στρατηγικού στόχου του ΕΣΠΑ για την επένδυση στο ανθρώπινο κεφάλαιο**, ο οποίος κατέχει κυρίαρχη θέση στην εθνική στρατηγική και αποσκοπεί στη δημιουργία περισσότερων και καλύτερων θέσεων εργασίας.

Στο πλαίσιο αυτό, η Ελλάδα επικεντρώνεται στην ανάπτυξη ποιοτικού ανθρώπινου δυναμικού που συμβάλλει στη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας και προάγει τη βιώσιμη ανάπτυξη. Η σημασία του ανθρώπινου δυναμικού συναρτάται ευθέως με την εισαγωγή νέων μορφών οργάνωσης της εργασίας, όπου το ανθρώπινο κεφάλαιο αποτιμάται πλέον κυρίως σε γνώση (παραγωγή νέας και διάχυση της διαθέσιμης), δεξιότητες και τη δυνατότητα ευέλικτης προσαρμογής και ενσωμάτωσης καλών πρακτικών. Η προαγωγή της δια βίου μάθησης, η βελτίωση της ποιότητας εκπαίδευσης και κατάρτισης και η προσαρμοστικότητα εργαζομένων, εργοδοτών και επιχειρήσεων αποτελούν στο πλαίσιο αυτό κομβικές στρατηγικές επιλογές, αντιμετωπίζοντας διαρθρωτικά προβλήματα της αγοράς εργασίας.

Η διευκόλυνση της πρόσβασης στην εργασία συναρτάται άμεσα με τη συνολική ανάπτυξη της χώρας, την επίτευξη και διατήρηση υψηλών επιπέδων ανταγωνιστικότητας και τη δημιουργία νέων ευκαιριών για εργασία. Η σχετική υστέρηση της χώρας σε δαπάνες για ενεργητικά μέτρα απασχόλησης και η ανάγκη για τη διεύρυνση των μέτρων αυτών είναι γνωστή. Για την αντιμετώπιση του συγκεκριμένου ζητήματος λαμβάνονται υπόψη τόσο οι συστάσεις του Συμβουλίου 2004 για την απασχόληση όσο και η αποτίμηση των αδύνατων σημείων του Εθνικού Προγράμματος Μεταρρυθμίσεων 2005-2008.

Επίσης, η ανάπτυξη ποιοτικού ανθρώπινου δυναμικού συνδέεται με την αναβάθμιση του θεσμικού περιβάλλοντος, με την απλούστευση του κανονιστικού πλαισίου (μείωση της γραφειοκρατίας) και τον ουσιαστικό εκσυγχρονισμό του δημόσιου τομέα σε όλα τα επίπεδα διοίκησης για τη μετατροπή του σε σύγχρονο και αποτελεσματικό εργαλείο σχεδιασμού και εφαρμογής των δημόσιων πολιτικών. Η ενδυνάμωση της διοικητικής ικανότητας των δημόσιων υπηρεσιών θα συμβάλλει στην αύξηση της παραγωγικότητας και της ποιότητας της εργασίας, την προώθηση της επιχειρηματικότητας, την προσέλκυση επενδύσεων και τη δημιουργία απασχόλησης.

Στο ΕΣΠΑ, όπως αναλυτικά περιγράφεται στο Κεφάλαιο 3, προσδιορίζονται επίσης οι ακόλουθες πέντε (5) θεματικές προτεραιότητες, οι οποίες εξειδικεύουν τη στρατηγική στόχευση της χώρας για τη νέα προγραμματική περίοδο:

- 1) Επένδυση στον παραγωγικό τομέα της οικονομίας
- 2) Κοινωνία της γνώσης και καινοτομία
- 3) Απασχόληση και Κοινωνική Συνοχή
- 4) Θεσμικό Περιβάλλον
- 5) Ελκυστικότητα της Ελλάδας και των Περιφερειών, ως τόπου επενδύσεων, εργασίας και διαβίωσης

Η **θεματική προτεραιότητα «Απασχόληση και Κοινωνική Συνοχή»** αναλύεται σε πέντε (5) **Γενικούς Στόχους** (Γενικοί Στόχοι 7-11 του ΕΣΠΑ) που εξειδικεύονται περαιτέρω σε **Ειδικούς Στόχους**, οι οποίοι παρουσιάζονται στον πίνακα που ακολουθεί.

Γενικοί Στόχοι ΕΣΠΑ 2007-2013	Ειδικόί Στόχοι
<p>7^{ος}: Ενίσχυση της προσαρμοστικότητας των εργαζόμενων και των επιχειρήσεων.</p>	<ul style="list-style-type: none">• Εφαρμογή του Εθνικού Συστήματος Σύνδεσης της Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης με την Απασχόληση (ΕΣΣΕΕΚΑ).• Βελτίωση της ποιότητας και της παραγωγικότητας της εργασίας.• Ενίσχυση της προσαρμοστικότητας των επιχειρήσεων, η οποία συνδέεται με τη διπλή προσέγγιση ενίσχυσης της απασχόλησης (αυτο-απασχόληση και ξεκίνημα νέων ΜΜΕ-ΠΜΕ) και στήριξης της ανάπτυξης και ΜΜΕ.• Διεύρυνση, αναδιοργάνωση και βελτίωση της αποτελεσματικότητας των ενεργητικών πολιτικών στην αγορά εργασίας.• Ενίσχυση της απασχόλησης των γυναικών και προώθηση της ισότιμης πρόσβασης και εξέλιξής τους στην αγορά εργασίας.• Ενίσχυση της απασχόλησης των νέων.• Ενεργοποίηση τουλάχιστον 25% των μακροπρόθεσμα ανέργων και μείωση των εισροών στην μακροχρόνια ανεργία, με την προσφορά ευκαιριών συμμετοχής σε ενεργητικές πολιτικές απασχόλησης, πριν τη συμπλήρωση 12 μηνών ανεργίας.• Αύξηση των δημιουργούμενων βιώσιμων επιχειρήσεων από αυτοαπασχολούμενους, ιδιαίτερα νέους ανέργους.
<p>8^{ος}: Διευκόλυνση της πρόσβασης στην απασχόληση.</p>	<ul style="list-style-type: none">• Εκσυγχρονισμός και αναβάθμιση των δομών και των συστημάτων της αγοράς εργασίας για την εξυπηρέτηση του πολίτη.• Καταπολέμηση της αδήλωτης εργασίας και της μη καταγεγραμμένης ανεργίας.• Εφαρμογή ολοκληρωμένης πολιτικής για την ενεργό γήρανση του εργατικού δυναμικού.• Συστηματική καταγραφή και πρόβλεψη των αλλαγών που επέρχονται στις τοπικές αγορές εργασίας εξαιτίας της παραγωγικής αναδιάρθρωσης της οικονομικής δραστηριότητας.• Εσωμάτωση των αρχών της Κ.Π. EQUAL στην αναπτυξιακή πολιτική.• Πρόληψη και αντιμετώπιση του κοινωνικού αποκλεισμού Ευπαθών Κοινωνικών Ομάδων (ΕΚΟ).• Διευκόλυνση της πρόσβασης και ενσωμάτωσης στο εκπαιδευτικό σύστημα ευπαθών ομάδων του πληθυσμού.• Προώθηση ολοκληρωμένων παρεμβάσεων κοινωνικής και επαγγελματικής ένταξης σε τοπικό επίπεδο, με τη συμμετοχή των τοπικών κοινοτήτων, των επιχειρήσεων, ΜΚΟ, κοινωνικών και οικονομικών φορέων.• Ανάπτυξη της Κοινωνικής Οικονομίας και της επιχειρηματικής δραστηριότητας ευάλωτων κοινωνικά ομάδων.• Στοιχευμένες παρεμβάσεις για τη στήριξη ατόμων που χρήζουν βοήθειας
<p>9^{ος}: Προώθηση της Κοινωνικής Ενσωμάτωσης (διασφάλιση της ισότιμης πρόσβασης όλων στην αγορά εργασίας και πρόληψη των φαινόμενων περιθωριοποίησης και αποκλεισμού)</p>	<ul style="list-style-type: none">• Ενίσχυση των μηχανισμών για το συντονισμό, παρακολούθηση, αξιολόγηση των πολιτικών κοινωνικής ένταξης και κοινωνικής προστασίας και διασφάλιση της συμπληρωματικότητας με τις αμιγώς εθνικές πολιτικές, μέσω του Εθνικού Συμβουλίου Κοινωνικής Προστασίας και προώθηση του κοινωνικού διαλόγου.• Βελτίωση της αποτελεσματικότητας των κοινωνικών μεταβιβάσεων και της σύνδεσής τους με την απασχόληση, με προσανατολισμό τους στην ανάληψη εργασίας ή επιχειρηματικής δραστηριότητας.• Οριζόντια εφαρμογή της διάστασης της Κοινωνικής Ενσωμάτωσης και της ισότητας ευκαιριών (Social Inclusion Mainstreaming) σε όλες τις πτυχές της αναπτυξιακής πολιτικής, με την ενεργό συμμετοχή δημοσίων φορέων, κοινωνικών εταιρών και ΜΚΟ.• Ανάπτυξη του δικτύου της Πρωτοβάθμιας Φροντίδας Υγείας και της Δημόσιας Υγείας.• Βελτίωση της ανταποκρισιμότητας της Δευτεροβάθμιας Φροντίδας Υγείας και της ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών.
<p>10^{ος}: Θεμελίωση ενός αποδοτικού και οικονομικά βιώσιμου συστήματος Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης.</p>	<ul style="list-style-type: none">• Προώθηση της Πληροφορικής Τεχνολογίας και των υπηρεσιών υγείας και κοινωνικής αλληλεγγύης - Ολοκλήρωση της πολιτικής εισαγωγής ψηφιακής τεχνολογίας.• Μεταρρύθμιση στην ψυχική υγεία και ανάπτυξη πολιτικών επανένταξης.• Λήψη εξειδικευμένων - στοχευμένων μέτρων αρωγής των γυναικών («θετικές δράσεις»).• Αποτελεσματικότερη προσαρμογή της διάστασης του φύλου στις τομεακές και περιφερειακές πολιτικές όλων των προτεραιοτήτων του ΕΣΠΑ (gender mainstreaming).
<p>11^{ος}: Ανάδειξη του οικονομικού, κοινωνικού και αναπτυξιακού χαρακτήρα των θεμάτων ισότητας των φύλων.</p>	

7.3 Επιχειρησιακά Προγράμματα του ΕΣΠΑ 2007-2013

Στο πλαίσιο του ΕΣΠΑ 2007-2013, το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο συμβάλει ειδικότερα στην εφαρμογή των κατευθύνσεων και συστάσεων που περιλαμβάνονται στην Ευρωπαϊκή Στρατηγική για την Απασχόληση μέσω της υλοποίησης των ακόλουθων τριών Επιχειρησιακών Προγραμμάτων, τα οποία συγχρηματοδοτούνται με Κοινωνική συνδρομή από το ΕΚΤ:

- **Ε.Π. «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού»**
- **Ε.Π. «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση»**
- **Ε.Π. «Διοικητική Μεταρρύθμιση 2007-2013»**

7.3.1 Ε.Π. «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού»

Κεντρικό στόχο της αναπτυξιακής στρατηγικής του Επιχειρησιακού Προγράμματος αποτελεί «η αξιοποίηση του συνόλου του ανθρώπινου δυναμικού ως κινητήριας δύναμης για την ανάπτυξη της χώρας και την ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής». Ο κεντρικός αυτός στόχος του Ε.Π. αναλύεται σε δύο επιμέρους **Στρατηγικούς Στόχους**, όπως ακολουθεί:

- Στρατηγικός Στόχος 1: Ποιοτική αναβάθμιση και προσαρμογή του ανθρώπινου δυναμικού και των επιχειρήσεων
- Στρατηγικός Στόχος 2: Καταπολέμηση των διακρίσεων και του κοινωνικού αποκλεισμού.

Οι Στρατηγικοί Στόχοι, με τη σειρά τους εξειδικεύονται σε τέσσερις **Γενικούς Στόχους** του αναπτυξιακού σχεδιασμού, οι οποίοι αντιστοιχούν στους Θεματικούς Άξονες Προτεραιότητας¹⁰² του Επιχειρησιακού Προγράμματος και οι οποίοι έχουν ως εξής:

Γενικοί Στόχοι – Θεματικοί Άξονες Προτεραιότητας

Γενικός Στόχος 1 / Θεματικός Άξονας Προτεραιότητας 2	Ενίσχυση της προσαρμοστικότητας του ανθρώπινου δυναμικού και των επιχειρήσεων.
Γενικός Στόχος 2 / Θεματικός Άξονας Προτεραιότητας 3	Διευκόλυνση της πρόσβασης στην απασχόληση.
Γενικός Στόχος 3 / Θεματικός Άξονας Προτεραιότητας 4	Πλήρης ενσωμάτωση του συνόλου του ανθρώπινου δυναμικού σε μια κοινωνία ίσων ευκαιριών.
Γενικός Στόχος 4 / Θεματικός Άξονας Προτεραιότητας 5	Εδραίωση της μεταρρύθμισης στον Τομέα της Ψυχικής Υγείας, ανάπτυξη της Πρωτοβάθμιας Φροντίδας Υγείας και προάσπιση της Δημόσιας Υγείας του πληθυσμού.

Οι παρεμβάσεις του Επιχειρησιακού Προγράμματος είναι σύμφωνες με περισσότερες από μία από τις **Κατευθυντήριες Γραμμές** της Στρατηγικής της Λισσαβόνας. Από την ανάλυση θεματικών αξόνων προτεραιότητας προκύπτει ειδικότερα ότι το Ε.Π. «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού»:

1. Συμβάλλει στην επίτευξη της πλήρους απασχόλησης, στη βελτίωση της ποιότητας και παραγωγικότητας στην εργασία και στην ενίσχυση της κοινωνικής και εδαφικής συνοχής (κατευθυντήρια γραμμή 17).

¹⁰² Ο πρώτος Άξονας Προτεραιότητας 1 «Συστημικές Παρεμβάσεις» περιλαμβάνει το σύνολο των συστημικών παρεμβάσεων οι οποίες συμβάλλουν στη μεταρρύθμιση και τη λειτουργική ολοκλήρωση των θεσμών, φορέων και μηχανισμών μέσω των οποίων γίνεται ο σχεδιασμός, η υλοποίηση, η παρακολούθηση και η αξιολόγηση των δράσεων των Θεματικών Αξόνων Προτεραιότητας 2, 3 και 4.

2. Συμβάλλει στην προτεραιότητα για προσέλκυση και διατήρηση περισσότερων ατόμων στην αγορά εργασίας και στον εκσυγχρονισμό των συστημάτων κοινωνικής προστασίας, καθώς προωθεί μια προσέγγιση του κύκλου ζωής στην εργασία (κατευθυντήρια γραμμή 18), εξασφαλίζει ανοικτές αγορές εργασίας χωρίς αποκλεισμούς για όσους αναζητούν εργασία και για τα μειονεκτούντα άτομα (κατευθυντήρια γραμμή 19), και βελτιώνει την ανταπόκριση στις ανάγκες της αγοράς εργασίας (κατευθυντήρια γραμμή 20).
3. Συμβάλλει στην προτεραιότητα για βελτίωση της προσαρμοστικότητας των εργαζομένων και των επιχειρήσεων και στην ευελιξία της αγοράς εργασίας, καθώς προωθεί την ευελιξία σε συνδυασμό με την ασφάλεια στην απασχόληση και μειώνει την κατάρτιση της αγοράς εργασίας (κατευθυντήρια γραμμή 21).
4. Συμβάλλει στην προτεραιότητα για αύξηση της επένδυσης σε ανθρώπινο δυναμικό μέσω της καλύτερης εκπαίδευσης και ανάπτυξης δεξιοτήτων, καθώς επεκτείνει και βελτιώνει την επένδυση στο ανθρώπινο δυναμικό (κατευθυντήρια γραμμή 23), και προσαρμόζει τα συστήματα εκπαίδευσης και κατάρτισης στις νέες απαιτήσεις ως προς τις δεξιότητες (κατευθυντήρια γραμμή 24).

Το Ε.Π. «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού» συμβάλλει επίσης στα ακόλουθα σκέλη των **Συστάσεων** 3 και 4 του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου (όπως διατυπώθηκαν μετά το Εαρινό Συμβούλιο Κορυφής το Μάρτιο 2008) προς την Ελλάδα:

- Ενίσχυση των ενεργητικών πολιτικών απασχόλησης και υποστήριξη των μηχανισμών για τη μετατροπή της αδήλωτης εργασίας σε επίσημη απασχόληση.
- Επιτάχυνση της εφαρμογής των μεταρρυθμίσεων στην εκπαίδευση και τη δια βίου μάθηση, προκειμένου να βελτιωθεί η ποιότητα και η ανταπόκριση του εργατικού δυναμικού στις ανάγκες της αγοράς, καθώς και η αύξηση του ποσοστού συμμετοχής ενηλίκων σε καταρτίσεις.

7.3.2 Ε.Π. «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση»

Το ΕΠ «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» επικεντρώνεται σε τέσσερις (4) **Στρατηγικούς Στόχους** και 13 **Ειδικούς Στόχους**. Η διάρθρωση του Επιχειρησιακού Προγράμματος έχει την ακόλουθη δομή:

Στρατηγικοί Στόχοι – Άξονες Προτεραιότητας	Ειδικό Στόχο
Αναβάθμιση της ποιότητας της εκπαίδευσης και προώθηση της κοινωνικής ενσωμάτωσης (ανά κατηγορία Περιφερειών)	<ul style="list-style-type: none"> ■ Αναμόρφωση, εκσυγχρονισμός και αποκέντρωση του εκπαιδευτικού συστήματος – ενίσχυση της κινητικότητας του μαθητικού και φοιτητικού πληθυσμού ■ Αποτίμηση της πρόόδου στην εκπαίδευση μέσω της εφαρμογής συστημάτων διασφάλισης της ποιότητας - αξιολόγησης των συντελεστών του εκπαιδευτικού συστήματος ■ Επιτάχυνση του ρυθμού ένταξης των νέων τεχνολογιών πληροφορικής και επικοινωνιών στην εκπαιδευτική διαδικασία
Αναβάθμιση των συστημάτων αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης και επαγγελματικής εκπαίδευσης και σύνδεση της εκπαίδευσης με την αγορά εργασίας (ανά κατηγορία Περιφερειών)	<ul style="list-style-type: none"> ■ Ενίσχυση της πρόσβασης και της συμμετοχής όλων στο εκπαιδευτικό σύστημα και καταπολέμηση της σχολικής διαρροής, με έμφαση στα άτομα με αναπηρία (ΑμεΑ) και τις ευάλωτες κοινωνικές ομάδες (ΕΚΟ) ■ Ενίσχυση και βελτίωση της ποιότητας της επιμόρφωσης του εκπαιδευτικού προσωπικού της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης με έμφαση στην καινοτομία και στην χρήση Τεχνολογιών Πληροφορικής & Επικοινωνιών ΤΠΕ ■ Επαναπροσδιορισμός του ρόλου της αρχικής επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης και ενίσχυση του περιεχομένου της ■ Αναβάθμιση της τεχνικο-επαγγελματικής εκπαίδευσης με στόχο τη βελτίωση της ελκυστικότητας και της αποτελεσματικότητας της ■ Αποτελεσματικότερη σύνδεση του εκπαιδευτικού συστήματος με την αγορά εργασίας
Ενίσχυση της δια βίου εκπαίδευσης ενηλίκων (ανά κατηγορία Περιφερειών)	<ul style="list-style-type: none"> ■ Ενίσχυση του συστήματος και των υπηρεσιών δια βίου εκπαίδευσης και της ίσης πρόσβασης σε αυτήν - αύξηση της συμμετοχής μέσω παροχής ειδικών κινήτρων ■ Ανάπτυξη της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης ■ Ενίσχυση της έρευνας και της καινοτομίας μέσω προγραμμάτων βασικής και εφαρμοσμένης έρευνας και της προσέλκυσης ερευνητών υψηλού επιπέδου από το εξωτερικό
Ενίσχυση του ανθρώπινου κεφαλαίου για την προαγωγή της έρευνας και της καινοτομίας (ανά κατηγορία Περιφερειών)	<ul style="list-style-type: none"> ■ Αναβάθμιση του επιπέδου μεταπτυχιακών σπουδών ώστε να συμβάλλουν στην παραγωγή και τη διάχυση νέα γνώσης με έμφαση στις θετικές επιστήμες και τις ΤΠΕ

Ισχυρή συνάφεια του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» διαπιστώνεται σε σχέση με τον στόχο του ΕΚΤ για την «ενίσχυση του ανθρώπινου κεφαλαίου», προς την επίτευξη του οποίου συμβάλλει το σύνολο των Αξόνων Προτεραιότητας του Ε.Π., και ο οποίος υποστηρίζεται ιδίως με την προώθηση του σχεδιασμού και της εισαγωγής μεταρρυθμίσεων στα συστήματα εκπαίδευσης και κατάρτισης, την βελτίωση της αρχικής και επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης με βάση τις ανάγκες της αγοράς εργασίας και την βελτίωση των δεξιοτήτων του διδακτικού προσωπικού, καθώς και την προώθηση των δραστηριοτήτων δικτύωσης μεταξύ ανώτατων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων, ερευνητικών και τεχνολογικών κέντρων και επιχειρήσεων.

Ανάλογη συνάφεια παρουσιάζεται και για τον στόχο «Επέκταση και βελτίωση της επένδυσης σε ανθρώπινο κεφάλαιο» του ΕΚΤ, ο οποίος υποστηρίζεται με υψηλής ή μέσης έντασης συνάφεια από όλους τους Άξονες Προτεραιότητας του Ε.Π. που αφορούν στον Στόχο «Σύγκλιση». Για την επίτευξη του στόχου «Αύξηση της προσαρμοστικότητας των εργαζομένων» συμβάλλουν με υψηλής έντασης συνάφεια 6 Άξονες Προτεραιότητας. Ο Στόχος υποστηρίζεται ειδικότερα με την προώθηση της δια βίου μάθησης, την αναβάθμιση των συστημάτων αρχικής επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης, και την σύνδεση της εκπαίδευσης με την αγορά εργασίας. Για την επίτευξη του στόχου «Ενίσχυση της κοινωνικής ένταξης μειονεκτούντων ατόμων», συμβάλλει με υψηλή συνάφεια η υλοποίηση 6 θεματικών Αξόνων Προτεραιότητας του Ε.Π., ειδικότερα μέσω της δράσης για βελτίωση του επιπέδου εκπαίδευσης των ατόμων με αναπηρία, καθώς και μέσω της στόχευσης για την διευκόλυνση της πρόσβασης και την μείωση του κοινωνικού αποκλεισμού στην εκπαίδευση.

Ο στόχος του ΕΚΤ «Τόνωση της πρόσβασης στην απασχόληση και της διαρκούς ένταξης στην αγορά εργασίας» σχετίζεται με τις δράσεις του Ε.Π. που αφορούν στην εφαρμογή προληπτικών μέτρων για τον έγκαιρο εντοπισμό των αναγκών με εξατομικευμένη υποστήριξη, κατάρτιση προσαρμοσμένη στις εκάστοτε συνθήκες και σύνδεση με την αγορά εργασίας, καθώς και με τους άξονες που αφορούν στην ενίσχυση της δια βίου μάθησης. Το Ε.Π. παρουσιάζει μέση συνάφεια με τον στόχο «Προώθηση εταιρικών σχέσεων και συμφωνιών με δικτύωση των σχετικών ενδιαφερόμενων φορέων», ενώ εμφανίζει μηδενική συνάφεια μόνο με τον στόχο του ΕΚΤ για την «Ενίσχυση των θεσμικών δυνατοτήτων και της αποτελεσματικότητας των δημοσίων διοικήσεων» που δεν εμπίπτει στο πεδίο αναφοράς του.

Το ΕΚΤ συγχρηματοδοτεί το Ε.Π. «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» με έμφαση:

- στην προώθηση των μεταρρυθμίσεων στο εκπαιδευτικό σύστημα και τη βελτίωση της πρόσβασης και του επιπέδου των βασικών δεξιοτήτων όλων,
- στην ενίσχυση της δια βίου μάθησης με την ανάπτυξη συστήματος παροχής κατάλληλων κινήτρων (ιδιαίτερα των ατόμων με χαμηλά προσόντα ή μεγαλύτερης ηλικίας, των ατόμων που εγκατέλειψαν πρόωρα το τυπικό εκπαιδευτικό σύστημα),
- στην αντιμετώπιση της πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου με την καταπολέμηση της σχολικής αποτυχίας και διαρροής και την ανάπτυξη της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης,
- στη βελτίωση της ποιότητας και της ελκυστικότητας της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης μέσω της αναθεώρησης του τρόπου δόμησης και συνάρθρωσης των ειδικοτήτων και των προγραμμάτων σπουδών στον τομέα της αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης, του καθορισμού επαγγελματικών δικαιωμάτων και της θέσπισης συστήματος αναγνώρισης της τυπικής πιστοποίησης της μάθησης, σε επίπεδο ενός ευρωπαϊκού πλαισίου επαγγελματικών προσόντων.

Το Ε.Π. εμφανίζει ισχυρή συνάφεια με τις **Κατευθυντήριες Γραμμές** 23 και 24, προς την επίτευξη των οποίων συμβάλλει η υλοποίηση το σύνολο των Αξόνων Προτεραιότητας του Ε.Π. Οι συγκεκριμένες κατευθυντήριες γραμμές κάνουν άμεση αναφορά στην εκπαίδευση και ορίζουν το γενικότερο πλαίσιο στο οποίο θα πρέπει να προσανατολισθούν τα συστήματα εκπαίδευσης ώστε να αυξηθούν και να βελτιωθούν οι επενδύσεις σε ανθρώπινο κεφάλαιο και να προσαρμοστούν στις νέες απαιτήσεις ως προς τις απαιτούμενες δεξιότητες.

Υψηλός βαθμός συνάφειας διαπιστώνεται και σε σχέση με την κατευθυντήρια γραμμή 20 που αναφέρεται στην βελτίωση της κάλυψης των αναγκών της αγοράς εργασίας, η οποία

υποστηρίζεται μέσω των παρεμβάσεων για την μεταρρύθμιση του εκπαιδευτικού συστήματος και τον καλύτερο προσανατολισμό του προς τις συνθήκες και τις ανάγκες της αγοράς εργασίας, την προώθηση της σύνδεσης εκπαίδευσης και αγοράς εργασίας και των παρεμβάσεων που έχουν στόχο την ανάπτυξη της δια βίου μάθησης.

Στη διαμόρφωση και εφαρμογή των Στρατηγικών Στόχων του Ε.Π. λαμβάνονται υπόψη όλες οι **Συστάσεις** που αφορούν την εκπαίδευση, και ειδικότερα:

- η εντατικοποίηση της μεταρρύθμισης στο εκπαιδευτικό σύστημα
- η επιτάχυνση της εφαρμογής της μεταρρύθμισης της δια βίου μάθησης και η εφαρμογή μιας συνεκτικής στρατηγικής για την ενεργό γήρανση
- η βελτίωση της ποιότητας και ικανότητας ανταπόκρισης στις ανάγκες της αγοράς εργασίας
- ο περιορισμός της πρόωρης εγκατάλειψης της σχολικής εκπαίδευσης
- η αύξηση της συμμετοχής των ενηλίκων στην εκπαίδευση.

7.3.3 Ε.Π. «Διοικητική Μεταρρύθμιση 2007-2013»

Ο **Στρατηγικός Στόχος** του Ε.Π. είναι η «*βελτίωση της ποιότητας της διακυβέρνησης μέσα από την ενίσχυση της αποτελεσματικότητας και της αποδοτικότητας των δημοσίων οργανώσεων, καθώς και την ενίσχυση της λογοδοσίας και της επαγγελματικής ηθικής μέσω της διεύρυνσης της κοινωνικής διαβούλευσης και συμμετοχής των κοινωνικών εταίρων*».

Οι παρεμβάσεις που προβλέπονται στο πλαίσιο των αξόνων προτεραιότητας του Ε.Π. αναπτύσσονται σε συγκεκριμένους τομείς της δημόσιας πολιτικής, οι οποίοι επιτελούν καθοριστικό ρόλο στην προώθηση της ανάπτυξης και της κοινωνικής συνοχής, ενώ επίσης συνδέονται με την παροχή των πλέον κρίσιμων υπηρεσιών προς το κοινωνικό σύνολο, τους πολίτες και τις επιχειρήσεις. Οι τομείς αυτοί όπως προσδιορίστηκαν από τη συνεδρίαση της Κυβερνητικής Επιτροπής (19-06-2007) και ενσωματώθηκαν στο κείμενο του Προγράμματος είναι οι εξής:

- Επιχειρηματικότητα
- Ενίσχυση ελεγκτικών μηχανισμών
- Κοινωνική Ασφάλιση
- Αγροτική Πολιτική
- Υγεία και Κοινωνική Αλληλεγγύη
- Μεταναστευτική Πολιτική
- Δικαιοσύνη
- Ενδυνάμωση της Πολιτικής Προστασίας

Ο ως άνω στρατηγικός στόχος εξειδικεύεται περαιτέρω σε τέσσερις (4) **Γενικούς Στόχους**, με βάση τους οποίους το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα διαρθρώνεται σε δώδεκα (12) Άξονες Προτεραιότητας, καθώς και σε δέκα (10) **Ειδικούς στόχους** ως εξής:

Γενικοί Στόχοι – Άξονες Προτεραιότητας	Ειδικόί Στόχοι
<u>Γενικός Στόχος I / Άξονες Προτεραιότητας IA,IB,IG:</u> Αναβάθμιση των δημοσίων πολιτικών μέσω του εκσυγχρονισμού του ρυθμιστικού πλαισίου και των δομών της δημόσιας διοίκησης	<ul style="list-style-type: none">■ Ενδυνάμωση των μηχανισμών σχεδιασμού και εφαρμογής των δημοσίων πολιτικών.■ Προώθηση των αρχών της διαφάνειας και της λογοδοσίας.■ Βελτίωση της ποιότητας των νομοθετικών και κανονιστικών ρυθμίσεων.■ Βελτίωση της ποιότητας της εξυπηρέτησης των συναλλασσόμενων με τις δημόσιες υπηρεσίες πολιτών και επιχειρήσεων.■ Ενίσχυση της πολιτικής ανάπτυξης των ανθρώπινων πόρων στη δημόσια διοίκηση μέσω διαρθρωτικών και θεσμικών αλλαγών.
<u>Γενικός Στόχος II / Άξονες Προτεραιότητας IIA, IIB, IIG:</u> Ανάπτυξη ανθρώπινου δυναμικού της Δημόσιας Διοίκησης	<ul style="list-style-type: none">■ Βελτίωση της ποιότητας και της αποτελεσματικότητας του συστήματος εκπαίδευσης και κατάρτισης για τη βελτίωση της διοικητικής ικανότητας και την υποστήριξη των διαρθρωτικών και θεσμικών αλλαγών στη δημόσια διοίκηση.
<u>Γενικός Στόχος III / Άξονες Προτεραιότητας IIIA, IIIB, IIIG:</u> Ενδυνάμωση των πολιτικών ισότητας των φύλων σε όλο το εύρος της δημόσιας δράσης	<ul style="list-style-type: none">■ Η βελτίωση της ποιότητας και της αποτελεσματικότητας των πολιτικών ισότητας, και των μηχανισμών και δομών εφαρμογής, παρακολούθησης και αξιολόγησης για θέματα ισότητας των φύλων.■ Η ενδυνάμωση της θέσης των γυναικών στο δημόσιο και κοινωνικό τομέα.

Από τους ως άνω Γενικούς Στόχους, προτεραιότητα κατά την υλοποίηση του ΕΠ αποτελεί ο πρώτος (Άξονες Προτεραιότητας ΙΑ, ΙΒ, ΙΓ), λόγω του συστημικού χαρακτήρα του συνόλου των παρεμβάσεων και αφορά τον πυρήνα της στρατηγικής του Ε.Π. Από την άποψη αυτή, η πορεία υλοποίησης των παρεμβάσεων που προβλέπονται υπό τον πρώτο Γενικό Στόχο λειτουργεί πολλαπλασιαστικά προς τις παρεμβάσεις και τα αποτελέσματα των άλλων Γενικών Στόχων, και συνεπώς, καθορίζει το μέτρο επιτυχίας του συνόλου του ΕΠ. Η στρατηγική σημασία του πρώτου Γενικού Στόχου, εκφράζεται και με τη συμμετοχή του στο χρηματοοικονομικό πίνακα του Ε.Π., η οποία ανέρχεται στο 52% του συνόλου των πόρων (327,5 εκ. €).

Ακολουθεί ο δεύτερος Γενικός Στόχος, ο οποίος τόσο μέσω των διαρθρωτικών αλλαγών στο πεδίο της πολιτικής ανάπτυξης ανθρώπινων πόρων, όσο και με στοχευμένες δράσεις κατάρτισης, υποστηρίζει κατά ολοκληρωμένο τρόπο το σύνολο των οργανωτικών αλλαγών που προβλέπεται να λάβουν χώρα τόσο στο πλαίσιο του πρώτου όσο και του τρίτου Γενικού Στόχου. Έτσι, στους υπό το δεύτερο Γενικό Στόχο άξονες προτεραιότητας (IIA, IIB, IIG) προβλέπεται η διάθεση του 34% του συνόλου των πόρων του ΕΠ (213,3 εκ. €).

Τέλος, στον τρίτο Γενικό Στόχο, όπου προβλέπονται κυρίως δράσεις για την ενδυνάμωση των πολιτικών ισότητας σε όλο το εύρος της δημόσιας δράσης διατίθενται πόροι ύψους 65 εκ. € που αντιστοιχούν στο 10,3% του συνόλου των πόρων του ΕΠ.

Σημαντικό ρόλο στην επίτευξη των στόχων του ΕΠ παίζουν τα **Έργα - Σημεία**, τα οποία αποτελούν προτεραιότητα πολιτικής και είναι ώριμα έργα με ορατά και άμεσα αποτελέσματα. Λόγω της προστιθέμενης αξίας τους, η δέουσα διάχυση των αποτελεσμάτων τους αναμένεται να έχει πολλαπλασιαστικά οφέλη για την Ελληνική Δημόσια Διοίκηση και να καλύψει το έλλειμμα που δημιουργεί η μη ύπαρξη αντίστοιχου Επιχειρησιακού Προγράμματος στην προηγούμενη προγραμματική περίοδο. Τα **Έργα - Σημεία** είναι τα ακόλουθα:

1. Επιχειρησιακή λειτουργία της κεντρικής «Μονάδας ελέγχου ποιότητας Ρυθμίσεων» στη Γενική Γραμματεία της Κυβέρνησης και συντονισμός της με τις Μονάδες Ανάλυσης και Τεκμηρίωσης πολιτικής των Υπουργείων.
2. Δημιουργία Μονάδων Ανάλυσης και Τεκμηρίωσης πολιτικής στα Υπουργεία υπό το συντονισμό της Γενικής Γραμματείας της Κυβέρνησης.
3. Μοντελοποίηση διαδικασιών εφαρμογής του νέου υπαλληλικού κώδικα.
4. Επανασχεδιασμός της πολιτικής Δασοπροστασίας σε εθνικό επίπεδο.
5. Κωδικοποιήσεις στους τομείς κυβερνητικής προτεραιότητας: Δάση, Τουρισμός, Δημόσια Υγεία και Κοινωνική Ασφάλιση.
6. Μελέτη και εφαρμογή ανασχεδιασμού διαδικασιών για τη μείωση των διοικητικών επιβαρύνσεων και του διοικητικού κόστους.
7. Απλούστευση των διαδικασιών για τη χορήγηση κύριας και διαδοχικής ασφάλισης του ΙΚΑ.
8. Ενίσχυση του διοικητικού και οργανωτικού περιβάλλοντος και θεσμική κατοχύρωση του ηλεκτρονικού φακέλου ασθενούς.
9. Ανάπτυξη Συστήματος Περιγραμμάτων Θέσεων.
10. Αναβάθμιση, ενίσχυση ή και αναδιοργάνωση της Γενικής Διεύθυνσης Κατάστασης Προσωπικού του ΥΠΕΣΔΔΑ.
11. Εκπόνηση Σχεδίων Ανάπτυξης Ανθρώπινου Δυναμικού Υπουργείων, Γενικών Γραμματειών και ΝΠΔΔ.
12. Εκπόνηση Στρατηγικών και Επιχειρησιακών Σχεδίων των Οργανισμών Εκπαίδευσης και Κατάρτισης του Ανθρώπινου Δυναμικού στη Δημόσια Διοίκηση.
13. Διοικητική Κωδικοποίηση των νομοθετικών και κανονιστικών ρυθμίσεων στον τομέα της ισότητας των φύλων.

14. Αποτίμηση των επιπτώσεων 100 νομοθετικών και κανονιστικών ρυθμίσεων στην πολιτική ισότητα των φύλων.
15. Οργάνωση υπηρεσιών για την ενσωμάτωση, παρακολούθηση και αξιολόγηση των πολιτικών ισότητας σε όλο το εύρος της δημόσιας δράσης.
16. Σύσταση, οργάνωση και λειτουργία δομής υποστήριξης της οργανωτικής και διοικητικής αλλαγής των δημοσίων φορέων.

Από την ανάλυση των Αξόνων Προτεραιότητας του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Διοικητική Μεταρρύθμιση 2007-2013» επιβεβαιώνεται ο πολύ υψηλός βαθμός συνάφειας με τους βασικούς **Στόχους του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου**. Το Ε.Π. εμφανίζει ειδικότερα το μέγιστο βαθμό συνάφειας με τον στόχο του ΕΚΤ για την «Ενίσχυση των θεσμικών δυνατοτήτων και της αποτελεσματικότητας των δημοσίων διοικήσεων», ο οποίος αποτελεί το προνομιακό πεδίο αναφοράς του Ε.Π. και τον οποίο το συγκεκριμένο Ε.Π. ουσιαστικά εξειδικεύει σε επίπεδο εθνικής στρατηγικής. Ο Στόχος αυτός εξυπηρετείται, με υψηλής έντασης συνάφεια από όλους τους Άξονες Προτεραιότητας του Ε.Π.

Εξαιρετικά ισχυρή συνάφεια διαπιστώνεται σε σχέση με τους στόχους του ΕΚΤ για την «Ενίσχυση του ανθρώπινου κεφαλαίου», και «Επέκταση και βελτίωση της επένδυσης σε ανθρώπινο κεφάλαιο», προς την επίτευξη των οποίων συμβάλλει ο Άξονας Προτεραιότητας ΙΙ του Ε.Π. Ο στόχος για την «Αύξηση της προσαρμοστικότητας των εργαζομένων» υποστηρίζεται κυρίως με τις δράσεις ανάπτυξης του ανθρώπινου δυναμικού της Δημόσιας Διοίκησης και με τον εκσυγχρονισμό του θεσμικού πλαισίου ρύθμισης της δημόσιας δράσης και των δομών και διαδικασιών λειτουργίας της Δημόσιας Διοίκησης. Επίσης υποστηρίζεται, με μέσης έντασης συνάφεια, και από τους Γενικούς Στόχους Ι και ΙΙΙ που αφορούν στην βελτίωση της ποιότητας των δημοσίων πολιτικών και την ενίσχυση της ανοικτής διοίκησης.

Ιδιαίτερα ισχυρή συνάφεια εμφανίζει το Ε.Π. με τις **Κατευθυντήριες Γραμμές** 23 και 24 για την απασχόληση, που αναφέρονται στην αύξηση και την βελτίωση των επενδύσεων σε ανθρώπινο κεφάλαιο και στην προσαρμογή των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης στις νέες απαιτήσεις ως προς τις δεξιότητες, αντίστοιχα. Οι κατευθυντήριες αυτές γραμμές υποστηρίζονται με υψηλής έντασης συνάφεια από το Γενικό Στόχο ΙΙ, που αφορά στην αναβάθμιση του ανθρώπινου δυναμικού της Δημόσιας Διοίκησης και το Γενικό Στόχο Ι, που αφορά στον εκσυγχρονισμό του ρυθμιστικού πλαισίου και των δομών της Δημόσιας Διοίκησης. Επίσης σημαντική αναμένεται να είναι η συμβολή των Γενικών Στόχων Ι και ΙΙΙ στις **Κατευθυντήριες Γραμμές 14 και 15** που αναφέρονται στη δημιουργία ελκυστικότερου επιχειρηματικού περιβάλλοντος και στην ενθάρρυνση της ιδιωτικής πρωτοβουλίας μέσω της βελτίωσης των κανονιστικών ρυθμίσεων.

Οι προτεραιότητες των τριών (3) από τους τέσσερις (4) Ειδικούς Στόχους του Γενικού Στόχου Ι (Άξονες Προτεραιότητας ΙΑ, ΙΒ, ΙΓ) αντιστοιχούν σε όλες τις Κατευθύνσεις του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου για την πολιτική βελτίωσης της διοικητικής ικανότητας στο πλαίσιο των διαρθρωτικών ταμείων για την περίοδο 2007-2013.

7.4 Αποτίμηση της Συμβολής των Ενταγμένων Παρεμβάσεων

7.4.1 Ε.Π. «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού»

Ενίσχυση των Ενεργητικών Πολιτικών Απασχόλησης

α) Κατασκευαστικός – Τεχνικός τομέας:

Το έργο στοχεύει στην ενίσχυση του κατασκευαστικού κλάδου που αντιμετωπίζει ιδιαίτερα προβλήματα λόγω της κρίσης. Το έργο ύψους 89,6 εκ. € αφορά στην κατάρτιση και την υποχρεωτική απασχόληση συνολικά 7.000 ανέργων, ενώ τουλάχιστον το 30% των

καταρτισθέντων θα έχει υποχρεωτική απασχόληση σε κατασκευαστικές και τεχνικές εταιρείες για χρονικό διάστημα τριών (3) μηνών.

β) Τουρισμός:

Το έργο στοχεύει στην ενίσχυση του τουριστικού κλάδου και εκτιμάται ότι θα αντιμετωπίσει τα προβλήματα από την κρίση και την αναμενόμενη ύφεση της οικονομίας σε διεθνές επίπεδο. Οι ανωτέρω στόχοι επιτυγχάνονται μέσω της κατάρτισης ή/και επανακατάρτισης ανέργων σε αντικείμενα προσαρμοσμένα στις απαιτήσεις της αγοράς εργασίας και στις ανάγκες κάθε ανέργου, με παράλληλη υποχρεωτική-εγγυημένη απασχόληση. Με τον τρόπο αυτό, η πράξη συμβάλλει στη σημαντική βελτίωση των δυνατοτήτων απασχόλησης των καταρτιζομένων, καθώς επίσης και στη δημιουργία προϋποθέσεων ανάπτυξης ισχυρού απασχολήσιμου ανθρώπινου δυναμικού, γεγονός το οποίο σε συνδυασμό με ένα βιώσιμο και ανταγωνιστικό επιχειρηματικό περιβάλλον αποτελεί βασική παράμετρο αύξησης της ανταγωνιστικότητας της ελληνικής οικονομίας. Το συγκεκριμένο έργο προϋπολογισμού ύψους 45,4 εκ. € αφορά στην κατάρτιση και την υποχρεωτική απασχόληση συνολικά 3.500 ανέργων, ενώ για χρονικό διάστημα τριών (3) μηνών το 30% των καταρτισθέντων θα έχει υποχρεωτική απασχόληση σε τουριστικές επιχειρήσεις για χρονικό διάστημα τριών (3) μηνών.

γ) Νέοι τομείς απασχόλησης:

"Πράσινα" επαγγέλματα: Το πρόγραμμα βρίσκεται σε άμεση σύνδεση με την ευρωπαϊκή κατευθυντήρια γραμμή για πράσινη ανάπτυξη, που ταυτόχρονα αποτελεί έναν από τους βασικούς άξονες της ευρωπαϊκής πολιτικής για την έξοδο από την κρίση και την ανάκαμψη της ευρωπαϊκής οικονομίας. Η αειφόρος ανάπτυξη αποτελεί θεμελιώδη στόχο της ΕΕ και η στρατηγική της αειφόρου ανάπτυξης συντελεί ώστε η ανάπτυξη και η δημιουργία θέσεων απασχόλησης να συμβαδίζουν αρμονικά και ισόρροπα με την προστασία του περιβάλλοντος και την ορθολογική χρήση των φυσικών πόρων. Η ανάπτυξη περιβαλλοντικών τεχνολογιών μπορεί επίσης να δημιουργήσει νέες αγορές, γεγονός που θα τονώσει την ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων και την απασχόληση. Το έργο «Κατάρτιση ανέργων σε πιστοποιημένα ΚΕΚ με υποχρεωτική απασχόληση σε θέσεις συναφείς με θέματα αειφόρου περιβαλλοντικής διαχείρισης» ύψους 94,6 εκ. € αφορά στην κατάρτιση και την υποχρεωτική απασχόληση συνολικά 7.000 ανέργων ενώ τουλάχιστον 30% των καταρτισθέντων θα έχει υποχρεωτική απασχόληση σε πράσινες θέσεις απασχόλησης για χρονικό διάστημα τριών (3) μηνών.

δ) Κατάρτιση ανέργων σε νέες τεχνολογίες:

Όσον αφορά στη **συνεχιζόμενη επαγγελματική κατάρτιση ανέργων βάσει ηλικιακής και κλαδικής προσέγγισης** έχουν προκηρυχθεί τα έργα «Κατάρτιση ανέργων σε βασικές δεξιότητες χρήσης ΤΠΕ, «Κατάρτιση ανέργων σε εξειδικευμένες δεξιότητες χρήσης ΤΠΕ» καθώς και «Παροχή υπηρεσιών ηλεκτρονικής μάθησης ΤΠΕ» συνολικού προϋπολογισμού 60 εκ. € και με 44.000 ωφελούμενους.

Υποστηρικτικά Μέτρα για την Προώθηση της Ισότητας των Φύλων στην Απασχόληση

Στο πλαίσιο της διευκόλυνσης της **πρόσβασης των γυναικών στην αγορά εργασίας**, της εναρμόνισης της οικογενειακής και της επαγγελματικής ζωής των γυναικών, και της ισότιμης συμμετοχής τους στην εργασία, το Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης υλοποιεί τη δράση «Εναρμόνιση οικογενειακής και επαγγελματικής ζωής» συνολικού ύψους 280 εκατομμυρίων ευρώ. Αντικείμενο της πράξης αποτελεί η παροχή σε γυναίκες ωφελούμενες θέσεις φροντίδας και φιλοξενίας βρεφών, νηπίων, παιδιών και εφήβων σε αντίστοιχες δομές. Η διάθεση της θέσης πραγματοποιείται από τον Οργανισμό Εργατικής Εστίας προς τη γυναίκα ωφελούμενη μέσω «εντολής τοποθέτησης» του τέκνου της στις αντίστοιχες δομές. Η πράξη στοχεύει στην αύξηση της απασχολησιμότητας και της ισότιμης συμμετοχής των γυναικών στην αγορά εργασίας και υλοποιείται μέσω ετήσιων κύκλων πρόσκλησης. Τον πρώτο χρόνο λειτουργίας του νέου συστήματος, τη σχολική χρονιά 2008-2009 προσφέρθηκαν περισσότερες από 10.000 θέσεις τοποθέτησης παιδιών και βρεφών, με προϋπολογισμό 22 εκ. €. Για το σχολικό έτος 2009-2010 προβλέφθηκε αύξηση του προϋπολογισμού στα 62 εκ. € και

σύμφωνα με τα τελικά αποτελέσματα της σύζευξης θα προσφερθούν περίπου 15.000 θέσεις τοποθέτησης παιδιών/βρεφών.

Ενίσχυση της Προσαρμοστικότητας του Ανθρώπινου Δυναμικού για την Αύξηση της Ανταγωνιστικότητας των Επιχειρήσεων

Για την **προστασία των εργαζομένων με μειωμένο χρόνο εργασίας**, προβλέπεται η δυνατότητα υλοποίησης προγράμματος κατάρτισης για τους εργαζόμενους σε μικρομεσαίες επιχειρήσεις, οι οποίες έχουν προχωρήσει σε μειωμένο χρόνο εργασίας κάνοντας χρήση του υφιστάμενου θεσμικού πλαισίου, ή επιχειρήσεις όπου οι εργαζόμενοι βρίσκονται σε διαθεσιμότητα. Αυτό το πρόγραμμα καλύπτει **8.000 εργαζόμενους** και έχει συνολικό προϋπολογισμό **50 εκ. €**. Με τη συγκεκριμένη δράση καλύπτονται οι αποδοχές που οι εργαζόμενοι χάνουν εξαιτίας του μειωμένου χρόνου εργασίας, ενώ ταυτόχρονα ενισχύονται οι δεξιότητές τους. Τα κριτήρια και οι προϋποθέσεις θα αποτελέσουν αντικείμενο διαλόγου και συμφωνίας με τους κοινωνικούς εταίρους.

Ομοίως, στο πλαίσιο στήριξης μικρομεσαίων επιχειρήσεων και εργαζομένων, προκηρύχθηκε το έργο "Ανάπτυξη μαθησιακών εργαλείων για εργαζόμενους", το οποίο αναφέρεται στην δημιουργία ενός ολοκληρωμένου συστήματος μαθησιακών εργαλείων για κατάρτιση σε μικρές και πολύ μικρές επιχειρήσεις με απώτερο στόχο την πλήρη κάλυψη των μαθησιακών αναγκών των σύγχρονων επιχειρήσεων. Το έργο έχει συνολικό προϋπολογισμό **4,5 εκ. €** και στο πλαίσιο υλοποίησης του έργου προβλέπεται η εκπόνηση τεσσάρων (4) θεματικών μελετών για την ανάπτυξη οδηγών εφαρμογής ενδοεπιχειρησιακών προγραμμάτων κατάρτισης, όπως επίσης η δημιουργία μίας (1) ολοκληρωμένης πλατφόρμας τηλεκατάρτισης για παρόχους κατάρτισης σε ΜΜΕ και ΠΜΕ.

Επιπρόσθετα, στο πλαίσιο υλοποίησης παρεμβάσεων που αφορούν στην ενδυνάμωση των επιχειρησιακών δυνατοτήτων των Κοινωνικών Εταίρων, ιδιαίτερα στον τομέα της προσαρμοστικότητας των εργαζομένων και των επιχειρήσεων, ενεργοποιήθηκε η "Προγραμματική Συμφωνία" που υπεγράφη μεταξύ του Υπουργείου Εργασίας & Κοινωνικής Ασφάλισης και των Κοινωνικών Εταίρων για την διάθεση πόρων ίσων με το 2% του προϋπολογισμού του Ε.Π. "Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού" για την υλοποίηση σχετικών δράσεων. Πιο συγκεκριμένα, οι εν λόγω δράσεις στοχεύουν στη βελτίωση της θεσμικής ικανότητας των κοινωνικών εταίρων ως προς τον σχεδιασμό και την υλοποίηση πολιτικών και προγραμμάτων ΕΚΤ. Δικαιούχοι των δράσεων αυτών είναι η Εθνική Συνομοσπονδία Ελληνικού Εμπορίου (Ε.Σ.Ε.Ε.), το Ινστιτούτο Εργασίας της Γενικής Συνομοσπονδίας Εργατών Ελλάδος (ΙΝΕ ΓΣΕΕ), η Ανώνυμη Εταιρεία Αναπτυξιακών Δράσεων Στέγη της Ελληνικής Βιομηχανίας και το Ινστιτούτο Μικρών Επιχειρήσεων Γενικής Συνομοσπονδίας Επαγγελματιών Βιοτεχνών & Εμπόρων Ελλάδος (ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ), ενώ ενδεικτικά, οι δράσεις που αναλήφθηκαν περιλαμβάνουν την επιμόρφωση συνδικαλιστών διαφόρων κοινωνικοοικονομικών φορέων, την εκπόνηση μελετών για την ανάπτυξη δομής και κατάρτισης της Ε.Σ.Ε.Ε., την ανάπτυξη υποστηρικτικής δομής για τις ΜΜ εμπορικές επιχειρήσεις, την υποστήριξη δράσεων πράσινης επιχειρηματικότητας και κοινωνικής εταιρικής ευθύνης για τις εμπορικές επιχειρήσεις, την ανάπτυξη και υποστήριξη δικτύων για την υλοποίηση παρεμβάσεων απασχόλησης, την ανάληψη δράσεων πληροφόρησης και δημοσιότητας των εν λόγω φορέων, την ανάπτυξη δικτύου παρακολούθησης και υποστήριξης επιχειρήσεων για τις οικονομικές και τεχνολογικές μεταβολές κλπ. Συνολικά για τις ανωτέρω δράσεις ο συνολικός διαθέσιμος προϋπολογισμός ανέρχεται στο ποσό των 22 εκ. € περίπου.

Με στόχο τη στήριξη των μικρομεσαίων επιχειρήσεων προωθείται πρόγραμμα ενδο-επιχειρησιακής κατάρτισης για τη στήριξη των μικρομεσαίων επιχειρήσεων με σκοπό τη διατήρηση των θέσεων εργασίας, αλλά και την ενίσχυση της δυνατότητάς τους να ανταποκριθούν στις νέες ανάγκες και απαιτήσεις που προκαλεί η διεθνής οικονομική κρίση. Απαραίτητη προϋπόθεση ένταξης των μικρομεσαίων επιχειρήσεων σε αυτό το πρόγραμμα είναι η δέσμευσή τους για τη διατήρηση όλων των θέσεων εργασίας όπως και η έγκριση του δικού τους επιχειρηματικού πλάνου. Η δράση αυτή καλύπτει **24.000 εργαζόμενους** με συνολικό προϋπολογισμό **62 εκ. €**.

Στο πλαίσιο του ΕΣΣΕΕΚΑ (Εθνικό Σύστημα Σύνδεσης της Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης με την Απασχόληση) υλοποιείται δέσμη ενεργειών για την ανάπτυξη και λειτουργία ενιαίου μεθοδολογικού οργανωτικού και διοικητικού δικτύου με την μορφή «Ολοκληρωμένου Συστήματος Έρευνας Αναγκών Αγοράς Εργασίας» σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο. Στο σύστημα αυτό μετέχουν όλοι οι εμπλεκόμενοι φορείς σε συνεργασία με εκπροσώπους των κοινωνικών εταίρων και των τοπικών κοινωνιών.

Επιπροσθέτως, στο πλαίσιο ενεργειών που εντάσσονται στο ΕΣΣΕΕΚΑ, περιλαμβάνεται και το έργο της ανάπτυξης και πιστοποίησης επαγγελματικών περιγραμμάτων, με αρμόδιο φορέα το ΕΚΕΠΙΣ. Συγκεκριμένα προβλέπεται η πιστοποίηση **145 επαγγελματικών περιγραμμάτων** με προϋπολογισμό **4,3 εκ. €**. Τα πρώτα 75 περιγράμματα αναμένεται να έχουν πιστοποιηθεί μέχρι το τέλος του 2009, ενώ για τα υπόλοιπα 70 η διαδικασία θα έχει ολοκληρωθεί έως το τέλος Φεβρουαρίου του 2010.

Πλήρης Ενσωμάτωση του Ανθρώπινου Δυναμικού σε μια Κοινωνία Ίσων Ευκαιριών

Στο πλαίσιο των δράσεων για την **ενσωμάτωση ατόμων από ευπαθείς κοινωνικά ομάδες**, υλοποιείται έργο εκμάθησης ελληνικής γλώσσας σε πιστοποιημένα κέντρα επαγγελματικής κατάρτισης, για ανέργους μετανάστες - παλιννοστούντες, προσφυγές και λοιπούς ανέργους προερχόμενους από ευπαθείς κοινωνικά ομάδες για τους οποίους η ανεπαρκής γνώση της ελληνικής γλώσσας λειτουργεί ανασταλτικά στην κοινωνική τους ενσωμάτωση. Στο πλαίσιο του έργου οι ωφελούμενοι θα έχουν τη δυνατότητα πιστοποίησης των γνώσεων που αποκτήθηκαν στο πλαίσιο του προγράμματος με την συμμετοχής τους στις εξετάσεις Ελληνομάθειας Β' Επιπέδου που διενεργούνται από το Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας του Υπουργείου Παιδείας μετά την ολοκλήρωση του προγράμματος. Ο συνολικός προϋπολογισμός του έργου ανέρχεται στα 32 εκ. € και αναμένεται να ωφεληθούν 8.400 άνεργοι.

Επίσης, με στόχο την προώθηση της επαγγελματικής ενσωμάτωσης ατόμων από ευπαθείς κοινωνικά ομάδες και στη λογική των προγραμμάτων με εγγυημένη απασχόληση, έχει προκηρυχθεί έργο για προγράμματα **προκατάρτισης – κατάρτισης ανέργων ευπαθών κοινωνικά ομάδες με υποχρεωτική εγγυημένη απασχόληση**. Το έργο αυτό αφορά σε προκατάρτιση και γενική επαγγελματική κατάρτιση, παρέχοντας μεταβιβάσιμα προσόντα και βελτιώνοντας σημαντικά τις δυνατότητες απασχόλησης του καταρτιζόμενου και την κοινωνικό-οικονομική ένταξή του. Ο συνολικός προϋπολογισμός του έργου ανέρχεται σε 85 εκ. € ενώ ο αριθμός των δυνητικά ωφελουμένων υπολογίζεται σε 9.500 ανέργους.

Δράσεις για την Εδραίωση της Μεταρρύθμισης στον Τομέα της Ψυχικής Υγείας, Ανάπτυξη της Πρωτοβάθμιας Φροντίδας Υγείας και Προάσπιση της Δημόσιας Υγείας του πληθυσμού.

Η φιλοσοφία της Εθνικής Στρατηγικής για την Υγεία και Κοινωνική Αλληλεγγύη 2007-2013 διαπνέει τις πολιτικές υγείας που προωθούνται στη χώρα μας και στοχεύει στη «μακροχρόνια εξασφάλιση της (υψηλού επιπέδου) υγείας και της ευεξίας του συνόλου του πληθυσμού της χώρας, με ένα οικονομικά βιώσιμο και υψηλής απόδοσης σύστημα υγείας και κοινωνικής αλληλεγγύης». Οι αξίες πάνω στις οποίες χτίζεται το σύστημα παροχής υπηρεσιών και επομένως η πολιτική που το διέπει αναφέρονται στη ψυχική ευεξία του πληθυσμού, στη σύνδεση σωματικής και ψυχικής υγείας, στην κοινοτική φροντίδα, στη συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων και στην προσβασιμότητα και την ισονομία όλων σε ένα αξιόπιστο και αποτελεσματικό σύστημα υγείας. Οι προσπάθειες της ελληνικής πολιτείας για τον εκσυγχρονισμό του Συστήματος Υγείας εδραιώνονται σταδιακά με γνώμονα και την ανάπτυξη νέων και καινοτόμων δράσεων που αφορούν σύγχρονα προβλήματα υγείας, όπως τα χρόνια νοσήματα και η αποκατάσταση.

Στο πλαίσιο του Άξονα 5 του Ε.Π. «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού», έχουν ήδη ενταχθεί οι εξής πράξεις:

α) «Εκστρατείες και Δράσεις Ενημέρωσης του πληθυσμού για την πρόληψη των νοσημάτων», με δημόσια δαπάνη 8 εκ. € και Δικαιούχο το Κέντρο Ελέγχου και Πρόληψης

Νοσημάτων. Το έργο αφορά στην Εθνική Επικοινωνιακή Εκστρατεία Πρόληψης και Προαγωγής Υγείας η οποία καλύπτει όλα τα σημαντικά αντικείμενα και προτεραιότητες της Δημόσιας Υγείας στην Ελλάδα, σε 5 στρατηγικούς τομείς: καρδιαγγειακές παθήσεις και χρόνια νοσήματα, μορφές καρκίνου, εξαρτήσεις, ατυχήματα, λοιμώδη και σεξουαλικά μεταδιδόμενα νοσήματα και μικροβιακή αντοχή.

β) «Υγειονομικός Χάρτης: Σύστημα διοικητικής και τεχνικής υποστήριξης», με δημόσια δαπάνη 3 εκ. € και Δικαιούχο το Κέντρο Ελέγχου Πρόληψης Νοσημάτων. Το έργο αφορά στην επέκταση λειτουργίας του Χάρτη Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης με σκοπό τη συστηματική συλλογή, καταγραφή, διαχείριση και επεξεργασία επίσημων στοιχείων και δεδομένων για τους πόρους, τη λειτουργία και τα αποτελέσματα του συστήματος υγείας, συμπεριλαμβανομένων στοιχείων για τις υπηρεσίες Δημόσιας Υγείας και τον ιδιωτικό τομέα, με απώτερο σκοπό να υποστηρίξει τη λήψη αποφάσεων για τη διαμόρφωση της πολιτικής υγείας της χώρας. Κατά τη διάρκεια υλοποίησης του έργου, ο Χάρτης θα επεκταθεί σε κατηγορίες στοιχείων, όπως ενσωμάτωση 30.000 νέων σημείων εισαγωγής, στοιχεία για τα επαγγέλματα υγείας, διασύνδεση με τα ΟΠΣ των νοσοκομείων και των κεντρικών υπηρεσιών κλπ.

γ) «Θέσπιση προδιαγραφών ποιότητας και ανάπτυξη προτύπων λειτουργίας υπηρεσιών υγείας», με δημόσια δαπάνη 4 εκ. € και Δικαιούχο την Εθνική Σχολή Δημόσιας Υγείας- Ειδικός Λογαριασμός Κονδυλίων Έρευνας. Το έργο αφορά στο σχεδιασμό και ανάπτυξη προτύπων ποιότητας που αφορούν στη λειτουργία επιλεγμένων τομέων παροχής υπηρεσιών υγείας που παρουσιάζουν μείζον ενδιαφέρον για τη Δημόσια Υγεία, λόγω της συχνότητας εμφάνισης και σοβαρότητας των νοσημάτων, καθώς και στη θέσπιση προδιαγραφών λειτουργίας του Φορέα Πιστοποίησης Προσωπικού /Επιθεωρητών υπηρεσιών υγείας. Στο πλαίσιο της πράξης, θα αναπτυχθούν 14 πρότυπα, τα οποία αφορούν 5 θεματικούς τομείς του Τομέα της Δημόσιας Υγείας: Ογκολογικές υπηρεσίες, Διατροφή, Απεξάρτηση, Αναπαραγωγή, Κέντρα αναφοράς.

δ) «Υποστηρικτικός Μηχανισμός Εθνικού Σχεδίου Δράσης για την Δημόσια Υγεία», με δημόσια δαπάνη 4 εκ. € και Δικαιούχο την Εθνική Σχολή Δημόσιας Υγείας – Ειδικός Λογαριασμός Κονδυλίων Έρευνας. Το έργο αφορά στη δημιουργία υποστηρικτικού μηχανισμού για την υποστήριξη της εφαρμογής και παρακολούθησης της υλοποίησης των δράσεων προάσπισης και προαγωγής της Δημόσιας Υγείας του ελληνικού πληθυσμού.

ε) «Σύστημα παραγωγής Δεικτών Υγειονομικού Χάρτη», με δημόσια δαπάνη 3 εκ. € και Δικαιούχο την Εθνική Σχολή Δημόσιας Υγείας- Ειδικός Λογαριασμός Κονδυλίων Έρευνας. Σκοπός του έργου είναι η διασφάλιση της επιστημονικής εγκυρότητας στον τρόπο συλλογής και στο είδος των συλλεγόμενων στοιχείων, στον τρόπο ανάλυσης και αξιολόγησης των στοιχείων και των δεικτών του Χάρτη Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης.

Στο πλαίσιο του έργου θα εκπονηθεί επίσης στρατηγικό σχέδιο ανάπτυξης για τη δημιουργία Παρατηρητηρίου κοινωνικοοικονομικών και επιδημιολογικών δεικτών των Υγειονομικών Περιφερειών της Χώρας, καθώς και μελέτη αποτύπωσης της υφιστάμενης κατάστασης ανά υγειονομική περιφέρεια, εντοπισμός ενδοπεριφερειακών ανισοτήτων και ανάδειξη μέτρων για την αντιμετώπισή τους.

στ) «Μελέτη εκτίμησης αναγκών και εφαρμογής Ανοικτών Κέντρων Προστασίας της Υγείας για την Τοπική Αυτοδιοίκηση», με δημόσια δαπάνη 350.000 € και Δικαιούχο την Εθνική Σχολή Δημόσιας Υγείας- Ειδικός Λογαριασμός Κονδυλίων Έρευνας. Σκοπός του έργου είναι η διερεύνηση της δυνατότητας δημιουργίας Ανοικτών Κέντρων Προστασίας της Υγείας από την Τοπική Αυτοδιοίκηση με συγκεκριμένες, προδιαγεγραμμένες και τυποποιημένες παρεχόμενες υπηρεσίες υγείας.

Πρόκειται για εγχείρημα που αφορά στην πρώτη επαφή των ασθενών με τις υγειονομικές υπηρεσίες για τη διαχείριση του μικρού κινδύνου, την έγκυρη πληροφόρηση και την υποστήριξη για κατάλληλο προσανατολισμό και ενημέρωση και ορθή επιλογή των κατάλληλων υπηρεσιών υγείας.

Άμεση και Έμμεση Συμβολή των Παρεμβάσεων του Ε.Π. «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού» στις Ολοκληρωμένες Κατευθυντήριες Γραμμές

Παρέμβαση	Άμεση Συμβολή	Έμμεση Συμβολή	Συμβολή στο ΕΙΠΜ
Προστασία Εργαζομένων των οποίων το Εισόδημα μειώθηκε λόγω κρίσης,	21	17	“Ενίσχυση της Προσαρμοστικότητας Εργαζομένων και Επιχειρήσεων” του Τομέα της Απασχόλησης και της Κοινωνικής Προστασίας”.
Ανάπτυξη Μαθησιακών Εργαλείων για Εργαζόμενους	24	23	“Ενίσχυση της Προσαρμοστικότητας Εργαζομένων και Επιχειρήσεων” του Τομέα της Απασχόλησης και της Κοινωνικής Προστασίας”.
Βελτίωση της θεσμικής ικανότητας των κοινωνικών εταίρων	17	17	“Ενίσχυση της Προσαρμοστικότητας Εργαζομένων και Επιχειρήσεων” του Τομέα της Απασχόλησης και της Κοινωνικής Προστασίας”.
Κατάρτιση ανέργων σε πιστοποιημένα ΚΕΚ με υποχρεωτική απασχόληση σε θέσεις συναφείς με θέματα κατασκευαστικών/ τεχνικών έργων	18	17, 19, 20, 23	“Διευκόλυνση της πρόσβασης στην απασχόληση για όλους και ειδικότερα για τους νέους, τις γυναίκες, τους εργαζόμενους μεγαλύτερης ηλικίας και τις ευπαθείς κοινωνικά ομάδες του πληθυσμού”
Κατάρτιση ανέργων σε πιστοποιημένα ΚΕΚ με υποχρεωτική απασχόληση σε θέσεις συναφείς με θέματα αειφόρου περιβαλλοντικής διαχείρισης (πράσινα επαγγέλματα)	18	17, 19, 20, 23	“Διευκόλυνση της πρόσβασης στην απασχόληση για όλους και ειδικότερα για τους νέους, τις γυναίκες, τους εργαζόμενους μεγαλύτερης ηλικίας και τις ευπαθείς κοινωνικά ομάδες του πληθυσμού”
Κατάρτιση ανέργων σε πιστοποιημένα ΚΕΚ με υποχρεωτική απασχόληση σε θέσεις συναφείς με θέματα τουρισμού	18	17, 19, 20, 23	“Διευκόλυνση της πρόσβασης στην απασχόληση για όλους και ειδικότερα για τους νέους, τις γυναίκες, τους εργαζόμενους μεγαλύτερης ηλικίας και τις ευπαθείς κοινωνικά ομάδες του πληθυσμού”
Εναρμόνιση οικογενειακής και επαγγελματικής ζωής	18		“Διευκόλυνση της πρόσβασης στην απασχόληση για όλους και ειδικότερα για τους νέους, τις γυναίκες, τους εργαζόμενους μεγαλύτερης ηλικίας και τις ευπαθείς κοινωνικά ομάδες του πληθυσμού”
Κατάρτιση ανέργων σε βασικές δεξιότητες χρήσης ΤΠΕ	18	17, 19, 20, 23	“Διευκόλυνση της πρόσβασης στην απασχόληση για όλους και ειδικότερα για τους νέους, τις γυναίκες, τους εργαζόμενους μεγαλύτερης ηλικίας και τις ευπαθείς κοινωνικά ομάδες του πληθυσμού”
Κατάρτιση ανέργων σε εξειδικευμένες δεξιότητες χρήσης ΤΠΕ	18	17, 19, 20, 23	“Διευκόλυνση της πρόσβασης στην απασχόληση για όλους και ειδικότερα για τους νέους, τις γυναίκες, τους εργαζόμενους μεγαλύτερης ηλικίας και τις ευπαθείς κοινωνικά ομάδες του πληθυσμού”
Παροχή υπηρεσιών ηλεκτρονικής μάθησης	18,	17, 19, 20, 23	“Διευκόλυνση της πρόσβασης στην απασχόληση για όλους και ειδικότερα για τους νέους, τις γυναίκες, τους εργαζόμενους μεγαλύτερης ηλικίας και τις ευπαθείς κοινωνικά ομάδες του πληθυσμού”
Εκστρατείες και Δράσεις ενημέρωσης του πληθυσμού για την πρόληψη των νοσημάτων		17	Ενσωμάτωση όλων σε μια κοινωνία ίσων ευκαιριών
Υγειονομικός Χάρτης: Σύστημα διοικητικής και τεχνικής υποστήριξης		17	Ενσωμάτωση όλων σε μια κοινωνία ίσων ευκαιριών
Θέσπιση προδιαγραφών ποιότητας και ανάπτυξη προτύπων λειτουργίας υπηρεσιών υγείας		17	Ενσωμάτωση όλων σε μια κοινωνία ίσων ευκαιριών
Υποστηρικτικός Μηχανισμός Εθνικού Σχεδίου Δράσης για την Δημόσια Υγεία		17	Ενσωμάτωση όλων σε μια κοινωνία ίσων ευκαιριών
Σύστημα Παραγωγής Δεικτών Υγειονομικού Χάρτη		17	Ενσωμάτωση όλων σε μια κοινωνία ίσων ευκαιριών
Μελέτη εκτίμησης αναγκών και εφαρμογής Ανοικτών Κέντρων Προστασίας της Υγείας για την Τοπική Αυτοδιοίκηση		17	Ενσωμάτωση όλων σε μια κοινωνία ίσων ευκαιριών
Εκμάθησης ελληνικής γλωσσάς για ανέργους, μετανάστες πρόσφυγες και προερχόμενους από ευπαθείς κοινωνικά ομάδες	19	17	Ενσωμάτωση όλων σε μια κοινωνία ίσων ευκαιριών
Προκατάρτιση – κατάρτισης ανέργων ευπαθών κοινωνικά ομάδες με υποχρεωτική εγγυημένη απασχόληση	19	17	Ενσωμάτωση όλων σε μια κοινωνία ίσων ευκαιριών

7.4.2 «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση»

Στο πλαίσιο του ΕΣΠΑ 2007-2013, στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα (Ε.Π.) «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» έχουν ήδη ενταχθεί οι εξής πράξεις που εξυπηρετούν τη Θεματική Προτεραιότητα «Σχεδιασμός, εισαγωγή και εφαρμογή μεταρρυθμίσεων στα συστήματα εκπαίδευσης και κατάρτισης με σκοπό την ανάπτυξη της απασχολησιμότητας, τη βελτίωση της σχέσης της αρχικής και της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης με την αγορά εργασίας και την αναβάθμιση των προσόντων του προσωπικού κατάρτισης με στόχο μια οικονομία που να βασίζεται στη γνώση»:

Άξονας Προτεραιότητας «Αναβάθμιση της ποιότητας της εκπαίδευσης και προώθηση της κοινωνικής ενσωμάτωσης»

- **«Εφαρμογή ξενόγλωσσων προγραμμάτων σπουδών στην Πρωτοβάθμια εκπαίδευση»** με δημόσια δαπάνη 13,470 εκ. € για το σχολικό έτος 2007-08 και 32,4 εκ. € για τα σχολικά έτη 2008-2011, πράξη που υπηρετεί τον ειδικό στόχο της αναμόρφωσης των προγραμμάτων σπουδών και του εμπλουτισμού του εκπαιδευτικού υλικού σε όλες τις εκπαιδευτικές βαθμίδες, στο πλαίσιο της γενικής αναμόρφωσης και εκσυγχρονισμού του εκπαιδευτικού συστήματος. Τα προγράμματα αφορούν στη διδασκαλία, από ωρομίσθιους καθηγητές, 2^{ης} ξένης γλώσσας (Γαλλικών η Γερμανικών) στους μαθητές της Ε' και της ΣΤ' τάξης των δημοτικών σχολείων (περίπου 660.000 συνολικά για τα 4 έτη). Η δράση περιλαμβάνει επίσης επιμόρφωση εκπαιδευτικών στο «Χαρτοφυλάκιο (Portfolio) Γλωσσών».
- **«Κέντρα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης»**, με δημ. δαπάνη 8,470 εκ. € Η πράξη αποτελεί συνέχεια της αντίστοιχης καλής πρακτικής κατά το Γ' ΚΠΣ και αφορά σε προγράμματα περιβαλλοντικής ευαισθητοποίησης με βιωματικές εφαρμογές σε 56 ΚΠΕ της χώρας, με ωφελούμενους τους μαθητές και τους εκπαιδευτικούς της πρωτοβάθμιας και της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.
- **«Διεθνές Πανεπιστήμιο Ελλάδος (Λειτουργία-Ανάπτυξη)»**, με δημ. δαπάνη 23,5 εκ. € (για τα ακαδημαϊκά έτη 2009-13), έδρα του πανεπιστημίου την Θεσσαλονίκη και ωφελούμενους 150 προπτυχιακούς και 70 μεταπτυχιακούς φοιτητές, πράξη που δίνει έμφαση στην πιλοτική εφαρμογή συστήματος πιστοποίησης και μεταφοράς πιστωτικών μονάδων, στο πλαίσιο των διεθνών προγραμμάτων σπουδών που θα αναπτυχθούν και που εξυπηρετεί τον ειδικό στόχο της κινητικότητας του φοιτητικού πληθυσμού.
- **«Ανάπτυξη εθνικού συστήματος αξιολόγησης, διασφάλισης της ποιότητας και τεκμηρίωσης των Ιδρυμάτων Ανώτατης Εκπαίδευσης»**, με δημ. δαπάνη 14,641 εκ. € και δικαιούχο την Αρχή Διασφάλισης ποιότητας Ανώτατης Εκπαίδευσης (ΑΔΙΠ), πράξη που υποστηρίζει την πολιτική της παρακολούθησης της πορείας και της επίτευξης των στόχων των ΑΕΙ και ΑΤΕΙ, στο πλαίσιο της κοινωνικής λογοδοσίας τους.
- **«Προμήθεια οπτικοακουστικών διαδραστικών μέσων ευαισθητοποίησης μαθητών σε θέματα περιβαλλοντικής προστασίας & ανακύκλωσης»**, με δημ. δαπάνη 4,785 εκ. €, πράξη που, στο πλαίσιο του ειδικού στόχου της επιτάχυνσης του ρυθμού ένταξης των νέων τεχνολογιών πληροφορικής και επικοινωνιών στην εκπαιδευτική διαδικασία, αφορά στην προμήθεια 300 ρομπότ και 3 ειδικών λογισμικών σε 3.000 σχολικές μονάδες πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης, ώστε να υποστηριχθεί η σύγχρονη και βιωματική προσέγγιση και ευαισθητοποίηση σε περιβαλλοντικά θέματα.

Στο πλαίσιο του ειδικού στόχου της ενίσχυσης και βελτίωσης της ποιότητας του εκπαιδευτικού προσωπικού, με έμφαση στην καινοτομία και στις ΤΠΕ, εντάχθηκαν οι πράξεις:

- **«Εισαγωγική επιμόρφωση για νεοδιόριστους και προσλαμβανομένους ως αναπληρωτές εκπαιδευτικούς»** σχολικού έτους 2008-2009, με δικαιούχο το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, δημ. δαπάνης 5,299 εκ. € και ωφελούμενους 9.050 εκπαιδευτικούς, και σχολικού έτους 2009-2010, με δικαιούχο πλέον τον Οργανισμό Επιμόρφωσης Εκπαιδευτικών (ΟΕΠΕΚ), δηλ. τον νέο αρμόδιο φορέα για την

εισαγωγική και περιοδική επιμόρφωση των εκπαιδευτικών, δημ. δαπάνης 5,512 εκ. € και με ωφελούμενους περίπου 12.000 εκπαιδευτικούς.

- **«Επιμόρφωση των Εκπαιδευτικών για την Αξιοποίηση και Εφαρμογή των ΤΠΕ στη διδακτική πράξη»**, με δημ. δαπάνη 47,496 εκ. € και δικαιούχο επίσης τον ΟΕΠΕΚ, πράξη που αφορά στην επιμόρφωση 27.500 εκπαιδευτικών στη χρήση ΤΠΕ β' επιπέδου, αλλά και στην εκπαίδευση 300 εκπαιδευτικών ως επιμορφωτών β' επιπέδου. Σημειώνεται ότι η επιμόρφωση στη χρήση ΤΠΕ α' επιπέδου έχει γίνει στο πλαίσιο του Γ' ΚΠΣ.

«Εξ αποστάσεως Εκπαίδευση Εκπαιδευτικών για Θέματα Πρόληψης και Διαχείρισης Εκτάκτων Αναγκών σε Σχολικές Μονάδες», με δημ. δαπάνη 9,5 εκ. €, δικαιούχο το Παν/μιο Αθηνών και προβλεπόμενους άμεσα ωφελούμενους περί τους 9.000 εκπαιδευτικούς, πράξη που αποσκοπεί στην προώθηση στην εκπαιδευτική κοινότητα, και έμμεσα στους μαθητές και στον κοινωνικό τους περίγυρο, της γνώσης και της ικανότητας πρόληψης και διαχείρισης εκτάκτων αναγκών που προκύπτουν από φυσικές και τεχνολογικές καταστροφές, φαινόμενα που παρουσιάζουν υψηλή συχνότητα τα τελευταία χρόνια.

Άξονας Προτεραιότητας «Αναβάθμιση των συστημάτων αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης και επαγγελματικής εκπαίδευσης»

- **«Ολοκληρωμένο Πληροφοριακό Σύστημα (ΟΠΣ) ΟΕΕΚ»**, με δημόσια δαπάνη 5,995 εκ. € και δικαιούχο τον Οργανισμό Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης (ΟΕΕΚ) και έμμεσα ωφελούμενους τους σπουδαστές αλλά και τους αποφοίτους των ΙΕΚ. Η πράξη, που αφορά δημιουργία και λειτουργία ολοκληρωμένης πληροφορικής υποδομής στον ΟΕΕΚ, αποσκοπεί στην αριστοποίηση των παρεχόμενων υπηρεσιών κατάρτισης των ΙΕΚ, αλλά και στην καλύτερη υποστήριξη της επαγγελματικής αποκατάστασης των αποφοίτων τους, μέσω της αποτελεσματικότερης συλλογής και επεξεργασίας και διάχυσης στοιχείων και δεδομένων που τους αφορούν.
- **«Αναβάθμιση και επέκταση της λειτουργίας των Θυρίδων επιχειρηματικότητας για την ενθάρρυνση και στήριξη της νεανικής επιχειρηματικότητας»**, με δημ. δαπάνη 8,7 εκ. € και προβλεπόμενους ωφελούμενους περί του 300.000 μαθητές, σπουδαστές, φοιτητές και αποφοίτους β/θμιας και γ/θμιας εκπ/σης και σχολών αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης και δικαιούχο τη Γενική Γραμματεία Νέας Γενιάς. Η πράξη αφορά στην αναβάθμιση και επέκταση της λειτουργίας των Θυρίδων Επιχειρηματικότητας που έχουν ήδη δημιουργηθεί, με σκοπό την ουσιαστική στήριξη της επιχειρηματικότητας των νέων, μέσα από δράσεις ενημέρωσης, εκπαίδευσης και συμβουλευτικής και τεχνικής υποστήριξης στα πρώτα στάδια ίδρυσης και λειτουργίας των επιχειρήσεων.

Σε εξυπηρέτηση της Θεματικής Προτεραιότητας «Μέτρα για την αύξηση της συμμετοχής στη δια βίου εκπαίδευση και κατάρτιση, μεταξύ άλλων με τη λήψη μέτρων για τη μείωση του αριθμού των μαθητών που εγκαταλείπουν το σχολείο σε μικρή ηλικία και του διαχωρισμού βάσει του φύλου, και αύξηση της πρόσβασης στη βασική, επαγγελματική και τριτοβάθμια εκπαίδευση και κατάρτιση, καθώς και της ποιότητάς τους», έχουν ενταχθεί οι εξής πράξεις:

Άξονας Προτεραιότητας «Ενίσχυση της δια βίου εκπαίδευσης ενηλίκων» (με δικαιούχο το Ινστιτούτο Διαρκούς Επιμόρφωσης Ενηλίκων - ΙΔΕΚΕ)

- **Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας**, με δημ. δαπάνη 17,067 εκ. € για την περίοδο 2008-11 και συνολικά ωφελούμενους 19.466 ενήλικες που έχουν πρόωρα εγκαταλείψει το σχολείο ,που θα φοιτήσουν στα 57 ΣΔΕ και στα 58 τμήματα εκτός έδρας της χώρας. Η πράξη έχει ως σκοπό την πληρέστερη συμμετοχή του εκπαιδευμένου ενήλικα στο οικονομικό, κοινωνικό και πολιτιστικό γίνεσθαι και κυρίως την αποτελεσματικότερη ένταξή του στο χώρο της εργασίας και την επαγγελματική του ανάπτυξη, μέσω της πιστοποίησης, με τίτλο ισότιμο αυτού του Γυμνασίου, της επιτυχούς φοίτησης του.
- **«Κέντρα Εκπαίδευσης Ενηλίκων»**, με δημ. δαπάνη 28,2 εκ. € για την περίοδο 2008-11, με συνολικά ωφελούμενους περ. 180.000 ενήλικες σε τμήματα μάθησης

όλων των ΚΕΕ της χώρας, πράξη που έχει ως στόχο την επικαιροποίηση και ανάπτυξη υπάρχουσών βασικών δεξιοτήτων, αλλά και την απόκτηση νέων δεξιοτήτων των ενηλίκων επιμορφουμένων, για τη δημιουργία καλύτερων προϋποθέσεων προσωπικής εξέλιξής τους και ισότητας ευκαιριών στην εκπαίδευσή τους.

- «**Σχολές Γονέων**», με δημ. δαπάνη 14,555 εκ. € και με περί τους 118.000 προβλεπόμενους επιμορφούμενους γονείς σε όλη τη χώρα. Η πράξη αφορά σε επιμορφωτικά προγράμματα 50 ή 25 ωρών και έχει ως σκοπό την παροχή γνώσεων σε διάφορους τομείς σε γονείς, ώστε να ανταποκρίνονται με επιτυχία στο σύνθετο σύγχρονο ρόλο τους.

Άμεση και Έμμεση Συμβολή των Παρεμβάσεων του Ε.Π. «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» στις Ολοκληρωμένες Κατευθυντήριες Γραμμές

Παρέμβαση	Άμεση συμβολή	Έμμεση συμβολή	Συμβολή στο ΕΠΜ
Εφαρμογή ξενόγλωσσων προγραμμάτων σπουδών στην Πρωτοβάθμια εκπαίδευση	23, 24	11	Θ.Π 4: «Αύξηση του ποσοστού συμμετοχής στην απασχόληση, μείωση ανεργίας, καθώς και αποτελεσματικότερη λειτουργία των συστημάτων εκπαίδευσης, κατάρτισης και επανακατάρτισης» και Θ.Π 2: «Ταχύτερη αύξηση της παραγωγικότητας κυρίως μέσω των μεταρρυθμίσεων αλλά και από την αντιμετώπιση των διαρθρωτικών προβλημάτων στη Δημόσια Διοίκηση, στη λειτουργία των αγορών, τις επενδύσεις σε ανθρώπινο κεφάλαιο και την προώθηση της Κοινωνίας της Γνώσης».
Κέντρα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης	23, 24	11	Θ.Π 4: «Αύξηση του ποσοστού συμμετοχής στην απασχόληση, μείωση ανεργίας, καθώς και αποτελεσματικότερη λειτουργία των συστημάτων εκπαίδευσης, κατάρτισης και επανακατάρτισης» Θ.Π 2: «Ταχύτερη αύξηση της παραγωγικότητας κυρίως μέσω των μεταρρυθμίσεων αλλά και από την αντιμετώπιση των διαρθρωτικών προβλημάτων στη Δημόσια Διοίκηση, στη λειτουργία των αγορών, τις επενδύσεις σε ανθρώπινο κεφάλαιο και την προώθηση της Κοινωνίας της Γνώσης».
Διεθνές Πανεπιστήμιο Ελλάδος (Λειτουργία-Ανάπτυξη)	23, 24	11	Θ.Π 4: «Αύξηση του ποσοστού συμμετοχής στην απασχόληση, μείωση ανεργίας, καθώς και αποτελεσματικότερη λειτουργία των συστημάτων εκπαίδευσης, κατάρτισης και επανακατάρτισης» Θ.Π 2: «Ταχύτερη αύξηση της παραγωγικότητας κυρίως μέσω των μεταρρυθμίσεων αλλά και από την αντιμετώπιση των διαρθρωτικών προβλημάτων στη Δημόσια Διοίκηση, στη λειτουργία των αγορών, τις επενδύσεις σε ανθρώπινο κεφάλαιο και την προώθηση της Κοινωνίας της Γνώσης».
Ανάπτυξη εθνικού συστήματος αξιολόγησης, διασφάλισης της ποιότητας και τεκμηρίωσης των Ιδρυμάτων Ανώτατης Εκπαίδευσης	23, 24	-	Θ.Π 4: «Αύξηση του ποσοστού συμμετοχής στην απασχόληση, μείωση ανεργίας, καθώς και αποτελεσματικότερη λειτουργία των συστημάτων εκπαίδευσης, κατάρτισης και επανακατάρτισης» Θ.Π 2: «Ταχύτερη αύξηση της παραγωγικότητας κυρίως μέσω των μεταρρυθμίσεων αλλά και από την αντιμετώπιση των διαρθρωτικών προβλημάτων στη Δημόσια Διοίκηση, στη λειτουργία των αγορών, τις επενδύσεις σε ανθρώπινο κεφάλαιο και την προώθηση της Κοινωνίας της Γνώσης».
Προμήθεια οπτικοακουστικών διαδραστικών μέσων ευαισθητοποίησης μαθητών σε θέματα περιβαλλοντικής προστασίας & ανακύκλωσης	24	-	Θ.Π 4: «Αύξηση του ποσοστού συμμετοχής στην απασχόληση, μείωση ανεργίας, καθώς και αποτελεσματικότερη λειτουργία των συστημάτων εκπαίδευσης, κατάρτισης και επανακατάρτισης»
Εισαγωγική επιμόρφωση για νεοδιόριστους και προσλαμβανόμενους ως αναπληρωτές εκπαιδευτικούς	24	-	Θ.Π 4: «Αύξηση του ποσοστού συμμετοχής στην απασχόληση, μείωση ανεργίας, καθώς και αποτελεσματικότερη λειτουργία των συστημάτων εκπαίδευσης, κατάρτισης και επανακατάρτισης» Θ.Π 2: «Ταχύτερη αύξηση της παραγωγικότητας κυρίως μέσω των μεταρρυθμίσεων αλλά και από την αντιμετώπιση των διαρθρωτικών προβλημάτων στη Δημόσια Διοίκηση, στη λειτουργία των αγορών, τις επενδύσεις σε ανθρώπινο κεφάλαιο και την προώθηση της Κοινωνίας της Γνώσης».

Επιδίωξη του εν λόγω Μηχανισμού είναι να λειτουργήσει ως εργαλείο γνώσης και έρευνας για την αποδοχή από το σύνολο του κρατικού μηχανισμού των στρατηγικών ισότητας που πρόκειται να υλοποιηθούν, καθώς και να αναπτύξει έναν αποτελεσματικό μηχανισμό ανταλλαγής απόψεων σχετικά με προγράμματα και πολιτικές που εφαρμόζονται. Βασικές λειτουργίες του Παρατηρητηρίου Ισότητας θα είναι οι ακόλουθες:

- Συγκέντρωση – διαχείριση και διάχυση ποσοτικών και ποιοτικών στοιχείων που προσδιορίζουν την κατάσταση και την πορεία της ισότητας των φύλων
- Αξιολόγηση και παρακολούθηση των σχεδιαζόμενων και εφαρμοζόμενων πολιτικών gender mainstreaming σε όλα τα επίπεδα.
- Υποστήριξη και βελτίωση του σχεδιασμού και της εφαρμογής πολιτικών σε όλα τα επίπεδα μέσω της διάδοσης επιτυχημένων μεθόδων και καλών πρακτικών, της ενημέρωσης, της επιμόρφωσης και της ανταλλαγής εμπειριών, τεχνογνωσίας και πληροφόρησης μεταξύ φορέων και στελεχών σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο.

«Ανάπτυξη Σχεδίων εκπαίδευσης κατάρτισης μέσω ανίχνευσης εκπαιδευτικών αναγκών» προϋπολογισμού δημόσιας δαπάνης 4 εκ. €. Το εν λόγω έργο αποτελεί κέντρο βάρους για τις δράσεις κατάρτισης των στελεχών της Δημόσιας Διοίκησης και περιλαμβάνει την υλοποίηση από το Εθνικό Κέντρο Δημόσιας Διοίκησης σαράντα (40) Σχεδίων εκπαίδευσης, τα οποία θα χρησιμοποιηθούν από Μονάδες Ανάπτυξης Ανθρώπινου Δυναμικού Υπουργείων, Γενικών Γραμματειών και άλλων οργανισμών. Η μεθοδολογία που θα χρησιμοποιηθεί εξειδικεύεται ως εξής:

- Εισαγωγή πολυεπίπεδου, ενδοοργανισμικού συστήματος διάγνωσης-ανίχνευσης-προσδιορισμού των εκπαιδευτικών αναγκών των επιλεγμένων υπαλλήλων
- Πλατφόρμα η οποία εδράζεται σε δύο αλληλοσυμπληρούμενα εργαλεία (ερωτηματολόγια ανίχνευσης και συνδυασμένη συνέντευξη με πυρήνα διαλόγου).

«Επιμόρφωση των Διευθυντικών στελεχών Υπουργείων, Δημόσιων φορέων και Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης» προϋπολογισμού δημόσιας δαπάνης 2,24 εκ. € με στόχο τη βελτίωση των εξειδικευμένων γνώσεων και δεξιοτήτων που απαιτεί ο ρόλος των Προϊσταμένων του Δημόσιου τομέα και της Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Για το σκοπό αυτό διοργανώνονται σεμινάρια στοχευμένης επιμόρφωσης 38 ωρών σε τμήματα δυναμικότητας 25 ατόμων. Οι δράσεις επιμόρφωσης είναι καινοτομικού χαρακτήρα δεδομένου ότι για τη διαμόρφωση της θεματολογίας και το σχεδιασμό του περιεχομένου ελήφθησαν υπόψη οι ανάγκες ανταπόκρισης των στελεχών στις απαιτήσεις αναδιοργάνωσης του δημόσιου τομέα σύμφωνα με τις προτεραιότητες του Ε.Π.

«Κατάρτιση στελεχών Δημόσιας Διοίκησης σε βέλτιστες πρακτικές διεθνούς επιπέδου» προϋπολογισμού δημόσιας δαπάνης 2,5 εκ. € με στόχο το σχεδιασμό και υλοποίηση εκπαιδευτικών προγραμμάτων βασισμένων σε βέλτιστες πρακτικές, οι οποίες έχουν υιοθετηθεί, είτε από φορείς Δημόσιας Διοίκησης χωρών-μελών της Ε.Ε, είτε από διεθνή εκπαιδευτικά ιδρύματα, ή ερευνητικά κέντρα, τα οποία έχουν αναπτύξει υψηλό βαθμό τεχνογνωσίας σε θέματα εκσυγχρονισμού της οργάνωσης της Δημόσιας Διοίκησης και της Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Η εν λόγω δράση αποτελεί καινοτόμο ενέργεια με την εκπαίδευση/κατάρτιση των δημοσίων υπαλλήλων μέσω αντίστοιχων σχολών του εξωτερικού σε θεματικές, όπως μείωση διοικητικών βαρών, στρατηγικό σχέδιο εκσυγχρονισμού του κράτους και της δημόσιας διοίκησης, μέτρηση αποτελεσματικότητας και συστήματα ποιότητας, περιβαλλοντική πολιτική, απλούστευση διοικητικών διαδικασιών με καλές πρακτικές, κ.λπ.

«Υλοποίηση δράσεων κατάρτισης για την ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού της δημόσιας διοίκησης βάσει σχεδίων εκπαίδευσης» προϋπολογισμού δημόσιας δαπάνης 18.172.600 € με στόχο τον εκσυγχρονισμό του Δημόσιου τομέα και της τοπικής αυτοδιοίκησης σύμφωνα με τις κατευθύνσεις και του άξονες του Ε.Π. Η υλοποίηση των επιμορφωτικών προγραμμάτων και άλλων εκπαιδευτικών ενεργειών θα βασιστεί στα Σχέδια Εκπαίδευσης που θα προκύψουν από την ανίχνευση των εκπαιδευτικών αναγκών.

«Υλοποίηση Προεισαγωγικής Εκπαίδευσης Στελεχών Δημόσιας Διοίκησης Κ' Εκπαιδευτικής Σειράς» προϋπολογισμού δημόσιας δαπάνης 1.438.068,16 € με στόχο την εκπαίδευση και δημιουργία υπαλλήλων που θα συμβάλλουν στη μεταρρυθμιστική προσπάθεια που γίνεται στη Δημόσια Διοίκηση. Από τη συγκεκριμένη δράση θα ωφεληθούν 123 άτομα και θα υλοποιηθούν 70.056 ώρες υψηλού επιπέδου επαγγελματικής κατάρτισης και εξειδικευμένης εκπαίδευσης ανάλογα με την κατεύθυνση επιλογής του σπουδαστή σε επιστημονικά πεδία όπως, Γενική Διοίκηση, Περιφερειακή διοίκηση, Διοίκηση Οργανισμών Κοινωνικής πολιτικής, Διοίκηση υπηρεσιών υγείας, Ακολουθών επικοινωνίας, τουριστική οικονομία και ανάπτυξη, διαχείριση πληροφοριακών συστημάτων.

Μελέτη ωρίμανσης για τη δημιουργία περιγραμμάτων θέσεων στο πλαίσιο της δράσης «Ανάπτυξη συστήματος περιγραμμάτων θέσεων» προϋπολογισμού δημόσιας δαπάνης 35.699 €. Αντικείμενο της εν λόγω μελέτης είναι η εκπόνηση Σχεδίου δράσης, το οποίο θα αποτελέσει τη βάση για την περαιτέρω ανάπτυξη του συστήματος περιγραμμάτων θέσεων. Ειδικότερα η μελέτη θα περιλαμβάνει:

- Ανάλυση της υφιστάμενης κατάστασης μέσω ποσοτικών και ποιοτικών δεδομένων για το δημόσιο τομέα και σχολιασμό της υφιστάμενης κατάστασης για δύο συγκεκριμένες θέσεις προσωπικού,
- Αποτίμηση του υφιστάμενου πλαισίου και της ποιότητας των ρυθμίσεων σχετικά με την απασχόληση και τη διαχείριση του ανθρώπινου δυναμικού που εντάσσεται στις δύο ανωτέρω αναφερόμενες θέσεις προσωπικού,
- Εντοπισμό καλών πρακτικών της Ε.Ε αναφορικά με την περιγραφή των περιγραμμάτων των δύο θέσεων,
- Υποβολή προτάσεων για μια ολοκληρωμένη στρατηγική για τον εκσυγχρονισμό της διαχείρισης του ανθρώπινου δυναμικού και της χρήσης του εργαλείου των περιγραμμάτων θέσεων στην Ελλάδα,
- Συστηματική ανάλυση και καταγραφή του περιεχομένου των δύο προαναφερόμενων θέσεων εργασίας, καθώς και των τρόπων απόκτησης των απαιτούμενων για την άσκηση της θέσης προσόντων.

«Υποστήριξη συστήματος και ανάπτυξη υλικού για την πιστοποίηση της επιμόρφωσης υπαλλήλων Δημοσίου ΝΠΔΔ και ΟΤΑ», προϋπολογισμού δημόσιας δαπάνης 1,73 εκ. € με σκοπό την υποστήριξη και ανάπτυξη του Συστήματος Πιστοποίησης της επιμόρφωσης υπαλλήλων του Δημοσίου, ΝΠΔΔ και ΟΤΑ. Το σύστημα συντίθεται από τρεις συνιστώσες: α) την πιστοποίηση εκπαιδευτικών δομών, β) την πιστοποίηση προγραμμάτων επιμόρφωσης και κατάρτισης και, γ) την πιστοποίηση γνώσεων και δεξιοτήτων των εκπαιδευόμενων. Μέσω της Πράξης, θα υποστηριχθεί η διεξαγωγή της διαδικασίας πιστοποίησης των φακέλων σχεδιασμού των επιμορφωτικών προγραμμάτων (επιτροπές, εισηγητές, διορθωτές, Βοηθητικό Διδακτικό Προσωπικό κ.λπ.) και η εκπόνηση του απαιτούμενου υλικού για την πιστοποίηση των γνώσεων και των δεξιοτήτων των επιμορφωνόμενων υπαλλήλων του Δημοσίου και της Αυτοδιοίκησης. Στο πλαίσιο της εκπόνησης Υλικού Πιστοποίησης, προβλέπεται ότι θα αναπτυχθεί και θα ελεγχθεί τράπεζα 500 περίπου θεμάτων/ερωτήσεων πιστοποίησης σε έντυπη και ηλεκτρονική μορφή για τίτλους επιμορφωτικών προγραμμάτων που διεξάγονται σε τακτική βάση.

«Ανάπτυξη και εφαρμογή Ατομικού Διαβατηρίου κατάρτισης για το προσωπικό της Δημόσιας Διοίκησης», προϋπολογισμού δημόσιας δαπάνης 1,95 εκ. € με σκοπό τη δημιουργία ενός συστήματος παρακολούθησης του επιμορφωτικού ιστορικού των υπαλλήλων σε ατομικό επίπεδο. Ειδικότερα, σήμερα, στο πλαίσιο της εφαρμογής του Συστήματος Πιστοποίησης της Επιμόρφωσης, η πιστοποιημένη επιμόρφωση πριμοδοτεί με μόρια την ιεραρχική εξέλιξη των στελεχών της Δημόσιας Διοίκησης και μάλιστα αποτελεί ένα από τα αντικειμενικά κριτήρια εξέλιξης που, πλέον, με το νέο Υπαλληλικό Κώδικα, υπερτερούν των υποκειμενικών. Με την υιοθέτηση του Ατομικού Διαβατηρίου Κατάρτισης δίδεται, μεταξύ των άλλων, η δυνατότητα συνεχούς παρακολούθησης και υποστήριξης της καριέρας κάθε υπαλλήλου μέσω της καταγραφής της αναγκαίας της δια βίου κατάρτισής του. Μέσω του Ατομικού Διαβατηρίου θα είναι δυνατή πλέον και σε πραγματικό χρόνο η ενημέρωση των

Διευθύνσεων Διοικητικού, αλλά και των ενδιαφερομένων όλου του ιστορικού των επιμορφωτικών δράσεων στις οποίες έχουν λάβει μέρος οι υπάλληλοι. Συνοπτικά, στο πλαίσιο της παρέμβασης περιλαμβάνεται ο σχεδιασμός, η δημιουργία προσωπικής ηλεκτρονικής κάρτας για κάθε υπάλληλο και το υποστηρικτικό πληροφοριακό σύστημα για τη λειτουργία του όλου συστήματος. Το σύστημα θα απαιτηθεί να έχει διαδικτυακές δυνατότητες που θα καθιστούν δυνατή την (εξουσιοδοτημένη και ασφαλή) πρόσβαση στα δεδομένα από παντού, ανεξαρτήτως του φορέα του υπαλλήλου.

«Κωδικοποιήσεις και απλουστεύσεις των νομοθετικών και κανονιστικών ρυθμίσεων στον τομέα ισότητας των φύλων», προϋπολογισμού δημόσιας δαπάνης 799.279,95 € με σκοπό την κωδικοποίηση και απλούστευση της νομοθεσίας στο πεδίο της ισότητας των φύλων, έτσι ώστε:

- Να υπάρχει ένα ενιαίο σώμα κειμένων με όλες τις διατάξεις και τις κανονιστικές ρυθμίσεις για την ισότητα των φύλων ώστε οι εφαρμοστές του δικαίου (δικαστές, δικηγόροι, δημόσιες υπηρεσίες) να έχουν εύκολη πρόσβαση, χωρίς τον κίνδυνο να εμφολωρήσουν νομικές συγχύσεις και παρερμηνείες.
- Να διατυπωθούν κατά τον απλούστερο τρόπο – αλλά χωρίς επιπτώσεις στην νομική ακρίβεια – οι σχετικές διατάξεις ώστε να μπορέσουν να αποτελέσουν κτήμα της κοινωνίας καθώς οι σχετικές διατάξεις είναι γενικού ενδιαφέροντος.
- Να διευκολυνθεί από τη δομή και τη μορφή της κωδικοποίησης η ενεργοποίηση όλων των εμπλεκόμενων ενδιαφερομένων και η υπεύθυνη λογοδοσία, διαφάνεια και αξιολόγηση του βαθμού επίτευξης της ισότητας

«Μελέτη και εφαρμογή ανασχεδιασμού διαδικασιών για τη μείωση διοικητικών επιβαρύνσεων και του διοικητικού κόστους», προϋπολογισμού δημόσιας δαπάνης 1,2 εκ. € με σκοπό την εκπόνηση μεθοδολογίας μέτρησης διοικητικών βαρών η οποία θα βασίζεται στο Τυποποιημένο Μοντέλο Κόστους (ΤΜΚ), το οποίο έχει υιοθετηθεί από πολλές χώρες τόσο της Ε.Ε. όσο και από την ίδια την Επιτροπή για την μείωση των διοικητικών βαρών που οι δικές της ρυθμίσεις προκαλούν. Συνεπώς βασική παράμετρος της εκπόνησης μιας τέτοιας μεθοδολογίας, αποτελεί η προσαρμογή του ΤΜΚ στα ελληνικά δεδομένα με απώτερο σκοπό τη δημιουργία ενός Συστήματος Διαχείρισης Γνώσης για τον Ανασχεδιασμό και την Απλούστευση των Διαδικασιών καθώς και την μείωση των διοικητικών βαρών στα αναγκαία για τη λειτουργία της αγοράς επίπεδα.

«Ολοκληρωμένη παρέμβαση στα διοικητικά βάρη τεσσάρων τομέων πολιτικής», προϋπολογισμού δημόσιας δαπάνης 4,73 εκ. € με στόχο τη μείωση των διοικητικών βαρών σε τέσσερα πεδία πολιτικής: Εταιρικό Δίκαιο, Δημόσιες Συμβάσεις, Γεωργικές Επιδοτήσεις, Ασφάλεια Τροφίμων. Η παρέμβαση αυτή βασίζεται σε τρεις πυλώνες:

- Μέτρηση Διοικητικών Βαρών με τη μέθοδο του Εθνικού Τυποποιημένου Μοντέλου Κόστους (ΕΤΜΚ). Η περίοδος βάσης της μέτρησης θα είναι το έτος 2008, και η μεθοδολογία μέτρησης που θα χρησιμοποιήσει ο Ανάδοχος θα είναι το Εθνικό ΤΜΚ (μεθοδολογία που θα προκύψει από τα παραδοτέα του έργου «Μελέτη και Εφαρμογή Ανασχεδιασμού Διαδικασιών για τη Μείωση των Διοικητικών Επιβαρύνσεων και του Διοικητικού Κόστους»).
- Προτάσεις Ανασχεδιασμού: οι οποίες θα συμβάλουν στην επίτευξη του στόχου μείωσης των διοικητικών βαρών κατά 25% μέχρι το 2013. Στο πλαίσιο αυτό θα γίνουν οι παρακάτω εργασίες:
 - ο Αξιολόγηση Υποχρεώσεων μέσω της κατηγοριοποίησης των Υποχρεώσεων Πληροφόρησης με κριτήρια: την επιβάρυνση σε επίπεδο διοικητικής δραστηριότητας, την "ενόχληση" (irritation) σε επίπεδο διοικητικής δραστηριότητας με τη χρήση εργαλείων ποιοτικής αποτύπωσης, το πεδίο παρέμβασης (εθνικές-κοινοτικές-επιχρύσωση)
 - ο Κατάλογο με υποχρεώσεις που προστέθηκαν ή απλουστεύθηκαν κατά τη διάρκεια της Περιόδου Βάσης

- Κατάλογο με υποχρεώσεις οι οποίες ενδέχεται να μετρηθούν από άλλες τομεακές μετρήσεις εκτός της συγκεκριμένης μέτρησης, με συνέπεια το κίνδυνο διπλής μέτρησης της ίδιας υποχρέωσης.
- Διατύπωση προτάσεων Ανασχεδιασμού, οι οποίες θα συμβάλουν στην επίτευξη του στόχου μείωσης των διοικητικών βαρών κατά 25% μέχρι το 2013. Το χρονοδιάγραμμα υλοποίησης των προτάσεων πρέπει να στοχεύει στην μείωση των διοικητικών επιβαρύνσεων μέχρι το 2013.
- Κατάρτιση-Ενημέρωση -Ευαισθητοποίηση Στελεχών των εμπλεκόμενων αρμόδιων φορέων.

«Εκπόνηση Σχεδίων Δράσης για α) την αναβάθμιση της μεταναστευτικής πολιτικής και της πολιτικής κοινωνικής ένταξης των μεταναστών β) του Γενικού Επιθεωρητή Δημόσιας Διοίκησης, γ) του Υπουργείου Δικαιοσύνης δ) της συμμετοχής των κοινωνικών εταίρων στις δράσεις του Ε.Π.», συνολικού προϋπολογισμού 614.100 €, με σκοπό την αναβάθμιση του επιχειρησιακού του σχεδιασμού, της συντονιστικής του δράσης και τη δημιουργία ισχυρών εργαλείων στους προαναφερόμενους τομείς. Κάθε Σχέδιο Δράσης, στο πλαίσιο των προαναφερόμενων στρατηγικών στόχων, θα συμπεριλάβει:

- Καταγραφή και αξιολόγηση της υφιστάμενης κατάστασης.
- Περιγραφή και τεκμηρίωση των προτεινόμενων παρεμβάσεων.
- Οριοθέτηση των προτεραιοτήτων και κατάταξη των προτεινόμενων παρεμβάσεων.
- Προϋποθέσεις επιτυχίας και πιθανούς κινδύνους.
- Χρονοδιάγραμμα για κάθε προτεινόμενη παρέμβαση.
- Τεκμηρίωση προϋπολογισμού ανά παρέμβαση.
- Αποτύπωση τυχόν συνεργειών των προτεινόμενων παρεμβάσεων με άλλα έργα.
- Καταγραφή των εμπλεκόμενων για κάθε παρέμβαση

«Αποτίμηση των επιπτώσεων 100 νομοθετικών και κανονιστικών ρυθμίσεων στην πολιτική ισότητας των φύλων» προϋπολογισμού δημόσιας δαπάνης 1,4 εκ. €

«Ενίσχυση των δράσεων της τοπικής αυτοδιοίκησης προς όφελος των γυναικών και την καταπολέμηση της βίας» προϋπολογισμού δημόσιας δαπάνης 1,7 εκ. €

Άμεση και έμμεση συμβολή των παρεμβάσεων του Ε.Π. «Διοικητική Μεταρρύθμιση» στις Ολοκληρωμένες Κατευθυντήριες Γραμμές

Παρέμβαση	Άμεση συμβολή	Έμμεση συμβολή	Συμβολή στο ΕΠΜ
Επιμόρφωση των Διευθυντικών στελεχών Υπουργείων, Δημόσιων φορέων και Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης	23	24	Θ.Π 2: Η ταχύτερη αύξηση της παραγωγικότητας κυρίως μέσω των μεταρρυθμίσεων αλλά και από την αντιμετώπιση των διαρθρωτικών προβλημάτων στη Δημόσια Διοίκηση, στη λειτουργία των αγορών, τις επενδύσεις σε ανθρώπινο κεφάλαιο και την προώθηση της κοινωνίας της γνώσης
Κατάρτιση στελεχών Δημόσιας Διοίκησης σε βέλτιστες πρακτικές διεθνούς επιπέδου	23	24	Θ.Π 2: Η ταχύτερη αύξηση της παραγωγικότητας κυρίως μέσω των μεταρρυθμίσεων αλλά και από την αντιμετώπιση των διαρθρωτικών προβλημάτων στη Δημόσια Διοίκηση, στη λειτουργία των αγορών, τις επενδύσεις σε ανθρώπινο κεφάλαιο και την προώθηση της κοινωνίας της γνώσης
Υλοποίηση δράσεων κατάρτισης για την ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού της δημόσιας διοίκησης βάσει σχεδίων εκπαίδευσης	23,24	9	Θ.Π 2: Η ταχύτερη αύξηση της παραγωγικότητας κυρίως μέσω των μεταρρυθμίσεων αλλά και από την αντιμετώπιση των διαρθρωτικών προβλημάτων στη Δημόσια Διοίκηση, στη λειτουργία των αγορών, τις επενδύσεις σε ανθρώπινο κεφάλαιο και την προώθηση της κοινωνίας της γνώσης
Υλοποίηση Προεισαγωγικής Εκπαίδευσης Στελεχών Δημόσιας Διοίκησης Κ' Εκπαιδευτικής Σειράς	23		Θ.Π 2: Η ταχύτερη αύξηση της παραγωγικότητας κυρίως μέσω των μεταρρυθμίσεων αλλά και από την αντιμετώπιση των διαρθρωτικών προβλημάτων στη Δημόσια Διοίκηση, στη λειτουργία των αγορών, τις επενδύσεις σε ανθρώπινο κεφάλαιο και την προώθηση της κοινωνίας της γνώσης
Ανάπτυξη Σχεδίων εκπαίδευσης κατάρτισης	24		Θ.Π 2: Η ταχύτερη αύξηση της παραγωγικότητας κυρίως μέσω των μεταρρυθμίσεων αλλά και από την αντιμετώπιση των διαρθρωτικών προβλημάτων στη Δημόσια Διοίκηση, στη λειτουργία των αγορών, τις επενδύσεις σε ανθρώπινο κεφάλαιο και την προώθηση της κοινωνίας της γνώσης
Ανάπτυξη και εφαρμογή Ατομικού Διαβατηρίου κατάρτισης για το προσωπικό της Δημόσιας Διοίκησης	24		Θ.Π 2: Η ταχύτερη αύξηση της παραγωγικότητας κυρίως μέσω των μεταρρυθμίσεων αλλά και από την αντιμετώπιση των διαρθρωτικών προβλημάτων στη Δημόσια Διοίκηση, στη λειτουργία των αγορών, τις επενδύσεις σε ανθρώπινο κεφάλαιο και την προώθηση της κοινωνίας της γνώσης
Υποστήριξη συστήματος και ανάπτυξη υλικού για την πιστοποίηση της επιμόρφωσης υπαλλήλων Δημοσίου ΝΠΔΔ και ΟΤΑ	24		Θ.Π 2: Η ταχύτερη αύξηση της παραγωγικότητας κυρίως μέσω των μεταρρυθμίσεων αλλά και από την αντιμετώπιση των διαρθρωτικών προβλημάτων στη Δημόσια Διοίκηση, στη λειτουργία των αγορών, τις επενδύσεις σε ανθρώπινο κεφάλαιο και την προώθηση της κοινωνίας της γνώσης
Εκπόνηση Σχεδίων Δράσης για α) την αναβάθμιση της μεταναστευτικής πολιτικής και της πολιτικής κοινωνικής ένταξης των μεταναστών β) του Γενικού Επιθεωρητή Δημόσιας Διοίκησης, γ) του Υπουργείου Δικαιοσύνης δ) της συμμετοχής των κοινωνικών εταίρων στις δράσεις του Ε.Π.»	13,14	19,21	Θ.Π 2: Η ταχύτερη αύξηση της παραγωγικότητας κυρίως μέσω των μεταρρυθμίσεων αλλά και από την αντιμετώπιση των διαρθρωτικών προβλημάτων στη Δημόσια Διοίκηση, στη λειτουργία των αγορών, τις επενδύσεις σε ανθρώπινο κεφάλαιο και την προώθηση της κοινωνίας της γνώσης
Μελέτη ωρίμανσης για τη δημιουργία περιγραμμάτων θέσεων στο πλαίσιο της δράσης «Ανάπτυξη συστήματος περιγραμμάτων θέσεων»	24		Θ.Π 2: Η ταχύτερη αύξηση της παραγωγικότητας κυρίως μέσω των μεταρρυθμίσεων αλλά και από την αντιμετώπιση των διαρθρωτικών προβλημάτων στη Δημόσια Διοίκηση, στη λειτουργία των αγορών, τις επενδύσεις σε ανθρώπινο κεφάλαιο και την προώθηση της κοινωνίας της γνώσης
Ανασχεδιασμός διαδικασιών για τη μείωση των διοικητικών επιβαρύνσεων και του διοικητικού κόστους	14	15	Θ.Π 2: Η ταχύτερη αύξηση της παραγωγικότητας κυρίως μέσω των μεταρρυθμίσεων αλλά και από την αντιμετώπιση των διαρθρωτικών προβλημάτων στη Δημόσια Διοίκηση, στη λειτουργία των αγορών, τις επενδύσεις σε ανθρώπινο κεφάλαιο και την προώθηση της κοινωνίας της γνώσης
Οργάνωση υπηρεσιών για την ενσωμάτωση, παρακολούθηση και αξιολόγηση των πολιτικών ισότητας σε όλο το εύρος της δημόσιας δράσης	23		Θ.Π 2: Η ταχύτερη αύξηση της παραγωγικότητας κυρίως μέσω των μεταρρυθμίσεων αλλά και από την αντιμετώπιση των διαρθρωτικών προβλημάτων στη Δημόσια Διοίκηση, στη λειτουργία των αγορών, τις επενδύσεις σε ανθρώπινο κεφάλαιο και την προώθηση της κοινωνίας της γνώσης

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8

ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΟΥ ΕΚΤ ΣΤΟΥΣ ΣΧΕΤΙΚΟΥΣ ΣΤΟΧΟΥΣ ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΝΤΑΞΗ

Σημαντική είναι η συμβολή του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου στην υλοποίηση του **Εθνικού Σχεδίου Δράσης για την Κοινωνική Ένταξη (ΕΣΔΕν) 2008-2010**, όπως αποτυπώνονται στην «**Εθνική Έκθεση Στρατηγικής για την Κοινωνική Προστασία και την Κοινωνική Ένταξη 2008-2010**» (ΕΕΣΚΠΕ 2008-2010) του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης, του οποίου πολλά μέτρα συγχρηματοδοτούνται μέσω των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων από το ΕΚΤ.

Οι βασικές πολιτικές προτεραιότητες και οι σχετικοί άξονες παρέμβασης του ΕΣΔΕν 2008-2010 αποτυπώνονται στον ακόλουθο πίνακα:

Βασικές Πολιτικές Προτεραιότητες και Άξονες Παρέμβασης του Εθνικού Σχεδίου Δράσης για την Κοινωνική Ένταξη 2008-2010

Προτεραιότητες	Άξονες Παρέμβασης
1. Ενίσχυση της απασχόλησης και της ελκυστικότητας της εργασίας, ιδιαίτερα για τις γυναίκες, τους νέους, τους μακροχρόνια άνεργους και τις εύάλωτες ομάδες πληθυσμού	<ul style="list-style-type: none">• Ισότητα των φύλων και καταπολέμηση των διακρίσεων• Εκσυγχρονισμός των Δημοσίων Υπηρεσιών Απασχόλησης• Στοχευμένες και ειδικές ενεργητικές πολιτικές απασχόλησης• Ανάπτυξη της κοινωνικής οικονομίας• Αύξηση της ελκυστικότητας της εργασίας
2. Αντιμετώπιση της μειονεκτικής θέσης ατόμων και ομάδων όσον αφορά στην εκπαίδευση και κατάρτιση	<ul style="list-style-type: none">• Πρόσβαση σε ποιοτική εκπαίδευση με έμφαση στις πρώτες βαθμίδες• Δια βίου μάθηση (επαγγελματική κατάρτιση, εκπαίδευση ενηλίκων)• Ισότητα των φύλων στην εκπαίδευση
3. Ενίσχυση της οικογένειας, με έμφαση στην ευημερία των παιδιών και στήριξη των ηλικιωμένων	<ul style="list-style-type: none">• Στήριξη της οικογένειας και των ηλικιωμένων μέσω δράσεων απασχόλησης• Επέκταση και ποιοτική αναβάθμιση δομών Κοινωνικής Φροντίδας• Εισοδηματική ενίσχυση
4. Κοινωνική ένταξη των ΑμΕΑ, των μεταναστών και ατόμων / ομάδων κοινωνικά εύάλωτων, λόγω πολιτισμικών χαρακτηριστικών	<ul style="list-style-type: none">• Ψυχοκοινωνική στήριξη και νομική προστασία• Καταπολέμηση διακρίσεων – ενημέρωση και συνδρομή των συγκεκριμένων ομάδων – ευαισθητοποίηση της κοινωνίας• Πρόσβαση στην απασχόληση με όρους ισότιμους με τον υπόλοιπο πληθυσμό• Εκπαίδευση – Κατάρτιση• Πρόσβαση σε υποδομές, αγαθά και υπηρεσίες• Ανάπτυξη ολοκληρωμένων και συνεκτικών παρεμβάσεων – οριζόντια διασύνδεση των πολιτικών

Οι πολιτικές προτεραιότητες της ΕΕΣΚΠΕ 2008-2010 συνδέονται τόσο με τις πέντε θεματικές προτεραιότητες του ΕΣΠΑ (Επένδυση στον παραγωγικό τομέα της οικονομίας, Κοινωνία της γνώσης και Καινοτομία, Απασχόληση και Κοινωνική Συνοχή, Θεσμικό Περιβάλλον, Ελκυστικότητα της Ελλάδας και των Περιφερειών, ως τόπου επενδύσεων, εργασίας και διαβίωσης), όσο και με τους στόχους του ΕΠΜ 2008-2010. Η επένδυση στο ανθρώπινο κεφάλαιο, η ανάπτυξη ποιοτικού ανθρώπινου δυναμικού, οι ποιοτικές υπηρεσίες για όλους είναι στρατηγικές που έχουν ως αποτέλεσμα την συμμετοχή όλων σε μια κοινωνία ίσων ευκαιριών και κοινωνικής αλληλεγγύης.

Βασική μέριμνα κατά τη σύνταξη του ΕΣΔΕν 2008-2010 υπήρξε η διασφάλιση της συνέφειας τόσο με τις βασικές στρατηγικές κατευθύνσεις του νέου Εθνικού Προγράμματος Μεταρρυθμίσεων 2008-2010, όσο και με τις δράσεις και τα μέτρα που εντάσσονται στο ΕΣΠΑ 2007-2013, και ειδικά στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού».

9.1 Συμβολή του ΕΣΠΑ στην εφαρμογή λοιπών προτεραιοτήτων του Εθνικού Προγράμματος Μεταρρυθμίσεων 2008-2010

Η κατάρτιση του Εθνικού Προγράμματος Μεταρρυθμίσεων (ΕΠΜ) 2008-2010, εστιάζει στη συνέχιση της προσπάθειας για τη δημοσιονομική εξυγίανση, προκειμένου να επιτευχθεί ο μεσοπρόθεσμος στόχος για τη μείωση των ελλειμμάτων, αλλά και την υλοποίηση των υπόλοιπων διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων.

Το πρόγραμμα καταρτίστηκε σύμφωνα με τις κατευθυντήριες γραμμές από την αναθεώρηση της Στρατηγικής της Λισσαβόνας¹⁰³ και τις επικαιροποιημένες συστάσεις του Συμβουλίου Κορυφής της Ευρωπαϊκής Ένωσης¹⁰⁴ για την περίοδο 2008-2010, και συγκεντρώνει σε ένα ενιαίο κείμενο τις μεταρρυθμίσεις που σχεδιάστηκαν και υλοποιούνται στους τομείς των δημοσίων οικονομικών, των διαρθρωτικών αλλαγών, καθώς επίσης στην απασχόληση και την εκπαίδευση.

Η πορεία επίτευξης των προτεραιοτήτων του ΕΠΜ 2008-2010, συναρτάται σε μεγάλο βαθμό με την υλοποίηση προγραμμάτων των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων του ΕΣΠΑ 2007-2013. Στη συγκεκριμένη ενότητα, γίνεται αναφορά σε συγκεκριμένες δράσεις του ΕΣΠΑ οι οποίες είναι σε συνάφεια με τις εξής προτεραιότητες του ΕΠΜ 2008-2010:

α) Εκσυγχρονισμός της Δημόσιας Διοίκησης

Μέρος των πολιτικών που συνδέονται με τον εκσυγχρονισμό της δημόσιας διοίκησης, υποστηρίζονται από δράσεις που πραγματοποιούνται από το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Διοικητική Μεταρρύθμιση 2007-2013». Στόχο των συγκεκριμένων δράσεων αποτελεί η βελτίωση της ποιότητας της διακυβέρνησης μέσω της ενίσχυσης της αποτελεσματικότητας και της αποδοτικότητας των δημοσίων οργανισμών.

Για παράδειγμα, μέσα από το συγκεκριμένο ΕΠ και ειδικότερα τη Θεματική Προτεραιότητά του «Υπηρεσίες και εφαρμογές για τις ΜΜΕ», υλοποιείται από τις αρχές του 2009 πρόγραμμα για τη δημιουργία υπηρεσίας μίας στάσης (one-stop shop) για την έναρξη ατομικής επιχείρησης και Εταιρείας Περιορισμένης Ευθύνης, εντός των Κέντρων Εξυπηρέτησης Πολιτών. Στόχος είναι η μείωση των γραφειοκρατικών διαδικασιών, οι οποίες αποτελούν σημαντική τροχοπέδη στη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της ελληνικής οικονομίας.

Παράλληλα, σημαντική προτεραιότητα στο ΕΠΜ 2008-2010, αποτελεί η αποτελεσματική προώθηση της Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης, ως βασικό συστατικό των σχεδιασμένων διοικητικών αλλαγών και της αναδιοργάνωσης της Δημόσιας Διοίκησης. Η υλοποίησή της έχει ενταχθεί στο πλαίσιο του ΕΠ «Ψηφιακή Σύγκλιση». Ενδεικτική δράση, αποτελεί η πρόταση για ψηφιακές υπηρεσίες Δημόσιας Διοίκησης με στόχο τη βελτίωση της ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών της Δημόσιας Διοίκησης προς τον πολίτη μέσω της χρήσης ΤΠΕ.

β) Κοινωνία της Γνώσης

¹⁰³ Απόφαση 2008/618/ΕΚ του Συμβουλίου της Ευρώπης (15/07/08)

¹⁰⁴ «Σύσταση του Συμβουλίου σχετικά με την επικαιροποίηση το 2009 των γενικών προσανατολισμών των οικονομικών πολιτικών των κρατών μελών και της Κοινότητας και με την εφαρμογή των πολιτικών απασχόλησης των κρατών μελών», COM (2009) 34 τελικό, Τόμος 1, Ευρωπαϊκή Επιτροπή, European Commission, σσ. 23-24.

Το ΕΠΜ 2008–2010 επισημαίνει την αναγκαιότητα επιτάχυνσης της διαδικασίας μετάβασης στην οικονομία της γνώσης. Η πολιτική για την Κοινωνία της Γνώσης περιλαμβάνει δράσεις για την αναδιάρθρωση της ελληνικής οικονομίας με στόχο την παραγωγή προϊόντων και υπηρεσιών υψηλής προστιθέμενης αξίας, την ταχύτερη αύξηση της παραγωγικότητας και τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας.

Στο πλαίσιο της αναθεωρημένης στρατηγικής της Λισσαβόνας, αναμένεται να υλοποιηθούν μέσω του ΕΣΠΑ προγράμματα για την ενίσχυση των ΜΜΕ, την εφαρμογή επιχειρηματικών σχεδίων που προωθούν καινοτομικά προϊόντα και υπηρεσίες, καθώς και δράσεις που συμβάλλουν στην ενίσχυση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος. Προς την κατεύθυνση αυτή, συντίνει ο διπλασιασμός στη Δ' προγραμματική περίοδο σε σχέση με την περίοδο 2000-2006 των κονδυλίων για παρεμβάσεις σε θέματα Ε&ΤΑ, ενώ σύμφωνα με το Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων του Κρατικού Προϋπολογισμού για το 2010 οι συγχρηματοδοτούμενες δαπάνες για Ε&ΤΑ ανέρχονται στα 85 εκατ. €.

Ειδικότερα μεταξύ των άλλων προγραμματίζονται μέσω του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Ανταγωνιστικότητα-Επιχειρηματικότητα» του ΕΣΠΑ 2007-2013, δράσεις που στοχεύουν στη διασύνδεση της έρευνας με την παραγωγή, όπως η δημιουργία ή η ενίσχυση των υφιστάμενων Περιφερειακών Πόλων Καινοτομίας, αλλά και η υποστήριξη Θερμοκοιτίδων Επιχειρήσεων και επιστημονικών-τεχνολογικών πάρκων ως μέσων για την ανάπτυξη και εκμετάλλευση καινοτομιών από νέες επιχειρήσεις.

Επίσης, στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Ψηφιακή Σύγκλιση» 2007-2013, υλοποιούνται προγράμματα, όπως οι ενισχύσεις επιχειρήσεων για επενδύσεις στην ψηφιακή ασφάλεια (e-security) και τη διείσδυση των τεχνολογιών πληροφορικής και επικοινωνιών στον τομέα του τουρισμού.

γ) Επιχειρηματικό περιβάλλον

Βασικό στόχο του ΕΠΜ 2008-2010 για το επιχειρηματικό περιβάλλον, αποτελεί η βελτίωση του Θεσμικού Πλαισίου, η απλούστευση των διαδικασιών αδειοδότησης και λειτουργίας επιχειρήσεων, το φορολογικό νομοσχέδιο, οι αποκρατικοποιήσεις, οι δράσεις για την εξωστρέφεια της ελληνικής οικονομίας και η προσέλκυση ξένων επενδύσεων. Πέραν των παραπάνω στόχων, οι οποίοι συνδέονται άμεσα με την υιοθέτηση και εφαρμογή συγκεκριμένων πολιτικών, ουσιαστική προτεραιότητα αποτελεί επίσης η ενίσχυση της επιχειρηματικότητας στους δυναμικούς κλάδους της ελληνικής οικονομίας.

Μέσα από το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Ανταγωνιστικότητα και Επιχειρηματικότητα», προσφέρεται οικονομική στήριξη των επιχειρήσεων για τη συμμετοχή τους σε διαδικασίες τυποποίησης προϊόντων και την υπεράσπιση των συμφερόντων τους με κατοχύρωση ευρωπαϊκών προτύπων, ενώ στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Ψηφιακή Σύγκλιση» 2007-2013 επιχειρείται η αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών στο πλαίσιο της «Ψηφιακής Στρατηγικής» για τη δημιουργία διαδικτυακών τόπων προβολής και συστημάτων ηλεκτρονικών κρατήσεων σε ξενοδοχειακές μονάδες (Digi-lodge) και η επιδότηση αγοράς σύγχρονου τεχνολογικού εξοπλισμού από νέους επιστήμονες.

Επίσης, στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Ανταγωνιστικότητα και Επιχειρηματικότητα», προωθείται η μετεγκατάσταση επιχειρήσεων σε Βιομηχανικές Περιοχές, Βιομηχανικά-Βιοτεχνικά Πάρκα, Τεχνοπόλεις ή και σε άλλες μορφές Βιομηχανικών και Επιχειρηματικών Περιοχών. Αφορά κυρίως επιχειρήσεις στον τομέα της μεταποίησης, για πάγιες επενδύσεις, εγκατάσταση εξοπλισμού, ανέγερση νέων και επέκταση υφιστάμενων κτιριακών εγκαταστάσεων.

δ) Περιβάλλον, Βιώσιμη Ανάπτυξη και Ενεργειακή Πολιτική

Το ΕΣΠΑ χρηματοδοτεί δράσεις που σχετίζονται με πολιτικές για την προστασία του περιβάλλοντος (ατμοσφαιρική ρύπανση, μείωση εκπομπών αερίων φαινομένου θερμοκηπίου) και τη βιώσιμη ανάπτυξη. Ενδεικτικά αναφέρεται το πρόγραμμα «ΕΞΟΙΚΟΝΟΜΩ» το οποίο προκηρύχθηκε τον Απρίλιο του 2009, με συγχρηματοδότηση από το ΕΣΠΑ, με στόχο τη συμβολή στη βελτίωση των όρων της ενεργειακής αποδοτικότητας σε τοπικό επίπεδο και την ευαισθητοποίηση των πολιτών, των στελεχών της διοίκησης και της αυτοδιοίκησης σε

ζητήματα εξοικονόμησης ενέργειας, προστασίας και βιώσιμης διαχείρισης του αστικού περιβάλλοντος.

ε) Περιφερειακή και κοινωνική συνοχή

Για την υλοποίηση του αναπτυξιακού σχεδιασμού της χώρας κατά την προγραμματική περίοδο 2007-2013, η Ελλάδα έχει χωρισθεί σε πέντε χωρικές ενότητες, καθεμία από τις οποίες καλύπτεται από ένα Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα (ΠΕΠ)¹⁰⁵, με σκοπό να δοθεί έμφαση στα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά κάθε περιφέρειας. Μέσα από τα ΠΕΠ και για όλες τις περιφέρειες καλύπτεται ένας κοινός κορμός παρεμβάσεων (άξονες προτεραιότητας) που στοχεύουν στη βελτίωση των υποδομών και των υπηρεσιών προσπελασιμότητας, στην ψηφιακή σύγκλιση και στην αειφόρο ανάπτυξη. Παράλληλα, σε συνδυασμό με τα Τομεακά Επιχειρησιακά Προγράμματα του ΕΣΠΑ, παρέχεται η δυνατότητα σε καθεμία από τις περιφέρειες να συμμετάσχει σε γενικότερης εμβέλειας δράσεις που υλοποιούνται.

9.2 Ανταπόκριση των συστάσεων του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου προς την Ελλάδα μέσω του ΕΣΠΑ

Στη συγκεκριμένη ενότητα, παρουσιάζεται η συμβολή των κονδυλίων που διατίθενται μέσω των ΕΠ του ΕΣΠΑ 2007-2013, στην επίτευξη των προτεραιοτήτων του ΕΠΜ 2008-2010, με γνώμονα τις πρόσφατες συστάσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής¹⁰⁶.

Σχετικά με την 1^η σύσταση του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου για την Ελλάδα, η οποία επισημαίνει τη ανάγκη συνέχισης της δημοσιονομικής εξυγίανσης, τη μείωση του δημοσίου χρέους και τη μεταρρύθμιση του συνταξιοδοτικού συστήματος, επιδιώκεται η ενίσχυση με διάφορους τρόπους των επιχειρήσεων με στόχο τη συνέχιση της ανάπτυξής τους και την επέκτασή τους σε νέες δραστηριότητες για να διατηρήσουν και βελτιώσουν τις θέσεις απασχόλησης. Μελετάται επίσης στο βαθμό που αυτή είναι δυνατή, η αποτελεσματική κατανομή των πόρων με προσανατολισμό την ανάπτυξη και την απασχόληση, κάτι που αποτελεί βασικό μέλημα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όπως αυτό εκφράζεται μέσα από τη Μακροοικονομική κατευθυντήρια γραμμή (7).

Επιπλέον λαμβάνονται υπόψη οι κατευθύνσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης¹⁰⁷ για την άμεση και ουσιαστική αντιμετώπιση των συνεπειών της τρέχουσας χρηματοπιστωτικής κρίσης στην πραγματική οικονομία. Ειδικότερα, σχετικά τη σύσταση για την αξιοποίηση κάθε δυνατότητας από τα κράτη-μέλη για την επιτάχυνση των αναγκαίων παρεμβάσεων που έχουν συμπεριληφθεί στους συμφωνημένους στόχους των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων, προωθήθηκαν μέτρα όπως, η δυνατότητα προγραμματικής υπερδέσμευσης στις προσκλήσεις για έργα, η συντόμευση διαδικασιών συντονισμού των εθνικών πολιτικών, αλλά και η διαδικασία έγκρισης έργων από τους φορείς διαχείρισης με μεγαλύτερη ευελιξία.

Η 2^η σύσταση του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, υπογραμμίζει την ανάγκη λήψης μέτρων για την αύξηση του ανταγωνισμού, την αύξηση των επενδύσεων στον τομέα της Ε&ΤΑ και τη χρήση των διαρθρωτικών ταμείων για την επίσπευση επενδυτικών έργων. Σημαντικό μέρος αυτών προβλέπεται να υποστηριχθούν με πόρους από το ΕΣΠΑ, κυρίως από το ΕΠ «Ανταγωνιστικότητα και Επιχειρηματικότητα 2007-2013», όπως και από τα Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα. Μέσα από αυτά δίνεται, μεταξύ άλλων, βαρύτητα στην προώθηση της έρευνας, της τεχνολογίας και της καινοτομίας. Επισημαίνεται επίσης σε αυτό το σημείο ότι, ανάλογες προτάσεις για την ορθότερη κατανομή πόρων σε τομείς άμεσου ενδιαφέροντος για την ελληνική οικονομία, υποδεικνύονται και στις αξιολογήσεις Επιχειρησιακών Προγραμμάτων που έλαβαν τόπο κατά τη διάρκεια της προηγούμενης

¹⁰⁵ ΕΠ Μακεδονίας – Θράκης, ΕΠ Δυτικής Ελλάδας - Πελοποννήσου - Ιονίων Νήσων, ΕΠ Κρήτης και Νήσων Αιγαίου, ΕΠ Θεσσαλίας- Στερεάς Ελλάδας– Ηπείρου, ΕΠ Αττικής

¹⁰⁶ Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Γενικοί προσανατολισμοί των οικονομικών πολιτικών, Έκθεση του Συμβουλίου Οικονομικών και Δημοσιονομικών Θεμάτων (ECOFIN) προς το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, Ιανουάριος 2009 (COM (2009)34/28-1-2009).

¹⁰⁷ 'Πολιτική για τη συνοχή: επενδύοντας στην πραγματική οικονομία', Βρυξέλλες, 16.12.2008, COM (2008) 876 τελικό.

προγραμματικής περιόδου (Γ' ΚΠΣ), ορισμένες δράσεις εκ των οποίων, περνούν στην Δ' προγραμματική περίοδο μέσα από τα νέα Επιχειρησιακά Προγράμματα.

Στην κατεύθυνση της τόνωσης της δραστηριότητας στο πεδίο της Ε&ΤΑ κινούνται οι παρεμβάσεις για την προώθηση της καινοτομίας στις ΜΜΕ, την ενίσχυση της συνεργασίας στην Ε&ΤΑ των ελληνικών ερευνητικών φορέων (δημόσιων και ιδιωτικών) με αντίστοιχους του εξωτερικού, την προώθηση της συνεργασίας μεταξύ παραγωγικών και ερευνητικών φορέων για εκτέλεση έργων έρευνας (για παράδειγμα τη βιομηχανική έρευνα) και την ενίσχυση της δημιουργίας νέων καινοτόμων επιχειρήσεων κυρίως έντασης γνώσης. Οι συγκεκριμένες παρεμβάσεις, συνδέονται άμεσα με την κατευθυντήρια γραμμή 7 του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την ανάπτυξη και την απασχόληση¹⁰⁸.

Έχουν επίσης προγραμματισθεί προς υλοποίηση δράσεις για την επιδότηση ελληνικών εξαγωγικών επιχειρήσεων, τη χρηματοδότηση της δημιουργίας ψηφιακών καταστημάτων και τη χρηματοδότηση έναρξης νέων επιχειρήσεων που αξιοποιούν δυναμικά τις τεχνολογίες πληροφορικής και επικοινωνιών.

Παράλληλα, το ΕΠ «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση 2007-2013», ανταποκρίνεται στη 2^η σύσταση του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, μέσα από προγράμματα βασικής και εφαρμοσμένης έρευνας, προσέλκυσης ερευνητών υψηλού επιπέδου από το εξωτερικό καθώς και αναβάθμισης του επιπέδου μεταπτυχιακών σπουδών, ούτως ώστε να ενισχυθεί η παραγωγή και η διάχυση νέας γνώσης, με έμφαση στις θετικές επιστήμες και τις Τεχνολογίες Πληροφορικής και Επικοινωνιών(ΤΠΕ)¹⁰⁹.

Η 3^η σύσταση επισημαίνει την ανάγκη μεταρρύθμισης της δημόσιας διοίκησης με τη δημιουργία αποτελεσματικών ρυθμιστικών και ελεγκτικών μηχανισμών, καθώς και μηχανισμών επιβολής, δίνοντας έμφαση στην απλούστευση του κανονιστικού πλαισίου για τις επιχειρήσεις και τους πολίτες και στη μείωση της γραφειοκρατίας.

Όπως αναφέρθηκε στην προηγούμενη ενότητα, προς τη συγκεκριμένη κατεύθυνση διατίθενται πόροι μέσα από το ΕΠ «Διοικητική Μεταρρύθμιση 2007-2013», με τη συγχρηματοδότηση από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο,

Τέλος, η 4^η σύσταση αφορά στην υπόδειξη για την ανάληψη δέσμης μέτρων σχετικά με την προστασία της απασχόλησης, τη διευκόλυνση της αγοράς εργασίας, ιδίως στους νέους, την επέκταση της δια βίου μάθησης και τις μεταρρυθμίσεις στον τομέα της εκπαίδευσης.

Οι συγκεκριμένες συστάσεις καλύπτονται από τους στόχους όπου έχουν τεθεί στο ΕΠ «Ανάπτυξη του Ανθρώπινου Δυναμικού 2007-2013» και εκφράζονται κυρίως μέσα από τους Θεματικούς Άξονες της Προτεραιότητας 3, που έχει σαν αντικείμενο της τη «Διευκόλυνση της πρόσβασης στην απασχόληση» και της Προτεραιότητας 4, για την «Πλήρη ενσωμάτωση του συνόλου του ανθρώπινου δυναμικού σε μία κοινωνία ίσων ευκαιριών». Παράλληλα, σημαντική θα είναι η συμβολή στην επαγγελματική κατάρτιση των νέων που εισέρχονται στην αγορά εργασίας και των μακροχρόνια ανέργων.

Ως πρόσθετο εργαλείο κάλυψης της σύστασης θα λειτουργήσουν οι δράσεις που θα χρηματοδοτηθούν από το ΕΠ «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση», που επιπλέον στοχεύουν προς την κατεύθυνση που υποδεικνύουν οι κατευθυντήριες γραμμές 23 και 24 του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, δηλαδή στην αύξηση των επενδύσεων σε ανθρώπινο κεφάλαιο, καθώς και στην προσαρμογή των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης στις σύγχρονες απαιτήσεις. Πιο συγκεκριμένα, στόχοι προς υλοποίηση, μεταξύ άλλων, στο συγκεκριμένο ΕΠ είναι η αναβάθμιση της ποιότητας της εκπαίδευσης (Άξονες Προτεραιότητας 1-3), η αναβάθμιση των συστημάτων αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης και επαγγελματικής εκπαίδευσης και η σύνδεση της εκπαίδευσης με την αγορά εργασίας (Άξονες Προτεραιότητας

¹⁰⁸ «Μικροοικονομικές κατευθυντήριες γραμμές (7): Να αυξηθούν και να βελτιωθούν οι επενδύσεις σε Ε&ΤΑ, ιδίως στον ιδιωτικό τομέα». Ολοκληρωμένες κατευθυντήριες γραμμές για την ανάπτυξη και την απασχόληση (2008-2010).

¹⁰⁹ Ετήσια Έκθεση Εφαρμογής 2008 του ΕΠ Εκπαίδευση και δια βίου μάθηση 2007-2013.

4-6), καθώς και η ενίσχυση της δια βίου εκπαίδευσης των ενηλίκων (Άξονες Προτεραιότητας 7-9)¹¹⁰.

Ανακεφαλαιώνοντας την ανάλυση για τη συνάφεια του ΕΣΠΑ 2007-2013 με το ΕΠΜ 2008-2010 και τη συνδρομή του πρώτου στην υλοποίηση του δεύτερου, σε επίπεδο σχεδιασμού του ΕΠΜ, παρατηρείται ισχυρή συμβολή του ΕΣΠΑ σε αυτό. Θα μπορούσε ωστόσο να επιταχυνθεί η εφαρμογή των δράσεων του ΕΣΠΑ που αφορούν στο ΕΠΜ, ιδίως εκείνων που προέρχονται από τα Τομεακά Επιχειρησιακά Προγράμμά του. Σημαντικό λόγο για αυτό αποτελεί το ότι το τρέχον ΕΠΜ ολοκληρώνεται το 2010.

¹¹⁰ Οι τρεις άξονες προτεραιότητας για καθένα από τους στόχους είναι ίδιοι με τη διαφορά ότι απευθύνονται στις περιφέρειες σύγκλισης, σταδιακής εξόδου, και σταδιακής εισόδου για καθεμία περίπτωση ξεχωριστά.

**ΕΝΟΤΗΤΑ Γ: ΠΡΟΟΔΟΣ ΚΑΙ ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ ΣΤΗΝ
ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΩΝ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ
ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ ΠΟΥ ΣΥΜΦΩΝΗΘΗΚΑΝ**

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 10 ΚΑΤΑΓΡΑΦΗ ΤΩΝ ΘΕΣΜΙΚΩΝ, ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΩΤΙΚΩΝ ΜΕΤΡΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΩΝ ΔΥΣΚΟΛΙΩΝ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΠΙΤΑΧΥΝΣΗ ΤΗΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΤΗΣ Δ' ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗΣ ΠΕΡΙΟΔΟΥ (2007-2013)

10.1 Δημόσιες Αρχές και Υπηρεσίες για τη Διαχείριση του ΕΣΠΑ

Για τη «Διαχείριση, Έλεγχο και Εφαρμογή Αναπτυξιακών Παρεμβάσεων για την Προγραμματική Περίοδο 2007-2013» ψηφίστηκε ο **Νόμος 3614 / ΦΕΚ Α267 / 3.12.2007**. Οι αναπτυξιακές παρεμβάσεις με βάση τον νόμο αυτό είναι:

- το **Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς (ΕΣΠΑ)** ως βάση αναφοράς για τα προγράμματα που συγχρηματοδοτούνται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ), το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ) και το Ταμείο Συνοχής (ΤΣ)
- το Εθνικό Πρόγραμμα Ανάπτυξης για τα προγράμματα που χρηματοδοτούνται από εθνικούς πόρους
- το Εθνικό Στρατηγικό Σχέδιο Αγροτικής Ανάπτυξης
- το Εθνικό Στρατηγικό Σχέδιο Ανάπτυξης Αλιείας

Με το Ν. 3614 ορίζεται ως αρμόδια αρχή για τον προγραμματισμό και την εφαρμογή των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων (ΕΠ) του ΕΣΠΑ, η **Γενική Διεύθυνση Αναπτυξιακού Προγραμματισμού, Περιφερειακής Πολιτικής και Δημοσίων Επενδύσεων του Υπουργείου Οικονομίας**.

Παράλληλα, η διαχείριση κάθε επιχειρησιακού προγράμματος ανατίθεται στη **Διαχειριστική Αρχή** και επικουρικά σε **Ενδιάμεσες Διαχειριστικές Αρχές (ΕΔΑ) και Ενδιάμεσους Φορείς Διαχείρισης** οι οποίοι αναλαμβάνουν την άσκηση μέρους των αρμοδιοτήτων της Διαχειριστικής Αρχής ενός ή περισσότερων Επιχειρησιακών Προγραμμάτων, ενεργώντας για λογαριασμό και υπό την ευθύνη της συγκεκριμένης Διαχειριστικής Αρχής η οποία τους εκχωρεί την άσκηση διαχειριστικών αρμοδιοτήτων.

Στο πλαίσιο αυτό, λειτουργούν 9 Διαχειριστικές Αρχές των επιχειρησιακών προγραμμάτων του ΕΣΠΑ, 7 Ενδιάμεσοι Φορείς Διαχείρισης σε Υπουργεία, 13 Ενδιάμεσες Διαχειριστικές Αρχές στις 13 διοικητικές περιφέρειες της χώρας, 8 Ενδιάμεσοι Φορείς Διαχείρισης για τη διαχείριση μέρους των δράσεων κρατικών ενισχύσεων του ΕΠ «Ανταγωνιστικότητα και Επιχειρηματικότητα», ενώ ρόλο Ενδιάμεσου Φορέα Διαχείρισης έχουν αναλάβει και οι **Τράπεζες** για τη διαχείριση μέρους των κρατικών ενισχύσεων για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις.

Μέσω των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων χρηματοδοτείται και το **Ταμείο Κεφαλαίου JEREMIE** για την ανάπτυξη χρηματοδοτικών προϊόντων προς τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις μέσω του τοπικού Παραρτήματος της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων και Επενδυτικής Επιτροπής με Πρόεδρο το Γενικό Γραμματέα Ανάπτυξης και Επενδύσεων και Αντιπρόεδρο τον Ειδικό Γραμματέα Ανταγωνιστικότητας.

Επιπλέον, στα Υπουργεία συστάθηκαν νέες **Ειδικές Υπηρεσίες στρατηγικού σχεδιασμού και συντονισμού της εφαρμογής των δράσεων** επιμέρους τομέων πολιτικής (περιβάλλοντος, υγείας-πρόνοιας, ισότητας, παιδείας, απασχόλησης και κοινωνικής προστασίας, πολιτισμού, ανθρωπίνων πόρων, έρευνας-τεχνολογίας, βιομηχανίας-ενέργειας, εμπορίου-καταναλωτή)

Παράλληλα, αναδιαρθρώθηκαν υφιστάμενες **Υπηρεσίες του Υπουργείου Οικονομίας** σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στο Ν. 3614/07 όπως η **Ειδική Υπηρεσία «Αρχή Πληρωμής»** προκειμένου να ανταποκριθεί στα καθήκοντα της ως **Αρχής Πιστοποίησης**. Επίσης, δημιουργήθηκαν νέες υπηρεσίες όπως η **Ειδική Υπηρεσία Θεσμικής Υποστήριξης (ΕΥΘΥ)** με κύρια αντικείμενα: την υποστήριξη των εμπλεκόμενων φορέων επί νομικών θεμάτων, το σχεδιασμό του Συστήματος Διαχείρισης και Ελέγχου (ΣΔΕ) και την παρακολούθηση της αποτελεσματικής εφαρμογής του. Στο πλαίσιο της Ειδικής αυτής Υπηρεσίας δημιουργήθηκε **Μονάδα Νομικής Υποστήριξης**, με αντικείμενο την υποστήριξη του έργου των εμπλεκόμενων υπηρεσιών, ιδίως σε θέματα δημοσίων συμβάσεων και κρατικών ενισχύσεων.

Για τον καλύτερο συντονισμό και την παρακολούθηση των **κρατικών ενισχύσεων** συστάθηκε στην Ειδική Υπηρεσία Συντονισμού Εφαρμογής, ειδική **Μονάδα Ανταγωνισμού και Κρατικών Ενισχύσεων** και σχεδιάστηκε ένα διακριτό εγχειρίδιο για τις πράξεις κρατικών ενισχύσεων. Σε εφαρμογή δε του Άρθρου 10 του Ν.3614/2007 συγκροτήθηκε **Επιτροπή** για την υποστήριξη της Εθνικής Αρχής Συντονισμού στο συντονισμό του προγραμματισμού και της εφαρμογής των συγχρηματοδοτούμενων **δράσεων κρατικών ενισχύσεων**, συμπεριλαμβανομένων των κανόνων για τη σώρευση ενισχύσεων και την αποφυγή της διπλής χρηματοδότησης της δαπάνης από άλλα κοινοτικά ή εθνικά χρηματοδοτικά μέσα ή από άλλη προγραμματική περίοδο. Στην Επιτροπή μετέχουν οι προϊστάμενοι της εθνικής αρχής συντονισμού και των διαχειριστικών αρχών των ΕΠ «Ανταγωνιστικότητα και Επιχειρηματικότητα», «Ψηφιακή Σύγκλιση», «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού» και των ΠΕΠ.

Ειδικά μέτρα αντιμετώπισης θεμάτων συντονισμού θεσπίστηκαν επίσης με το άρθρο 10 του Νόμου 3614/2007 για τις αλληλοσυμπληρούμενες δράσεις των **Ε.Π. «Διοικητική Μεταρρύθμιση» και «Ψηφιακή Σύγκλιση»** με τη δημιουργία της **Διυπουργικής Επιτροπής Συντονισμού**. Σχετικό μέτρο είναι και το **Μνημόνιο Συνεργασίας για την ανάπτυξη της Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης** που υπεγράφη μεταξύ της Γενικής Γραμματείας Δημόσιας Διοίκησης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης του Υπουργείου Εσωτερικών και της Ειδικής Γραμματείας Ψηφιακού Σχεδιασμού του Υπουργείου Οικονομίας.

Επιπλέον, συστήθηκε η μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα εταιρεία **«Ψηφιακές Ενισχύσεις Α.Ε.»** βάση της απόφασης 8491/ΕΓ ΔΕΚΟ 193 (ΦΕΚ Β' 347/3-3-2008) για τη διαχείριση και υλοποίηση πράξεων Τεχνολογιών Πληροφορικής και Επικοινωνιών που απευθύνονται σε πολίτες ή επιχειρήσεις (κρατικές ενισχύσεις) και χρηματοδοτούνται από το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Ψηφιακή Σύγκλιση» του ΕΣΠΑ 2007-2013. Παράλληλα, θα συνεχίσει τη λειτουργία της η εταιρεία **«Κοινωνία της Πληροφορίας ΑΕ»** για τη διαχείριση και υλοποίηση πράξεων Τεχνολογιών Πληροφορικής και Επικοινωνιών για λογαριασμό φορέων του ευρύτερου δημόσιου τομέα.

Με το ίδιο νόμο 3614/2007 προβλέπεται η ίδρυση της **ΔΗΜΟΣ ΑΕ**, η οποία έχει ως σκοπό τη διευκόλυνση της υλοποίησης συγχρηματοδοτούμενων έργων των μικρών ιδιαίτερα φορέων της Τοπικής Αυτοδιοίκησης που δεν διαθέτουν διαχειριστική επάρκεια. Έχει δημοσιευθεί στην εφημερίδα της κυβερνήσεως η ΚΥΑ για τη σύσταση της ΔΗΜΟΣ ΑΕ (ΦΕΚ 1162 Β/15.06.2009) και συγκροτήθηκε σε σώμα το Διοικητικό της Συμβούλιο..

Σύμφωνα και με την ΚΥΑ σύστασης της εταιρείας, η ΔΗΜΟΣ ΑΕ αναλαμβάνει ως δικαιούχος:

- Έργα ΟΤΑ α' βαθμού που δεν είναι διαχειριστικά επαρκείς εφ' όσον τα έργα αυτά έχουν το απαιτούμενο στάδιο ωρίμανσης,
- Ενέργειες ωρίμανσης για έργα μικρών ΟΤΑ στις περιπτώσεις που αυτά είναι ενταγμένα σε Προγράμματα Τοπικής Ανάπτυξης.
- Έργα ΟΤΑ α' βαθμού που είναι διαχειριστικά επαρκείς, μόνο αν αφορούν περισσότερους του ενός ΟΤΑ ή είναι ειδικής φύσεως.

Οι τομείς έργων, στους οποίους επικεντρώνεται η δραστηριοποίηση της ΔΗΜΟΣ ΑΕ είναι αυτοί των έργων συγκοινωνιών / μεταφορών, των υδραυλικών και έργων περιβάλλοντος καθώς και των έργων διαμόρφωσης δομημένου περιβάλλοντος,

Η ΔΗΜΟΣ ΑΕ δεν έχει ακόμη αρχίσει να υπογράψει, σύμφωνα με το σκοπό ίδρυσης της, Προγραμματικές Συμβάσεις εκτέλεσης έργων μικρών δήμων.

10.2 Σύστημα Διαχείρισης και Ελέγχου

Με Υπουργικές Αποφάσεις (14053/ΕΥΣ 1749/27.3.2008 και 43804/ΕΥΘΥ 2041) σε εφαρμογή των σχετικών Άρθρων 2, 4, 7, 9, 19 και 26 του Ν. 3614/2007 «**Διαχείριση, Έλεγχος και Εφαρμογή Αναπτυξιακών Παρεμβάσεων για την προγραμματική περίοδο 2007-2013**» εγκρίθηκε το Σύστημα Διαχείρισης και Ελέγχου των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων 2007-2013, του στόχου 1 και 2 (ΣΔΕ).

Με την απόφαση 12425/22.12.08, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ενέκρινε το Σύστημα Διαχείρισης και Ελέγχου των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων του ΕΣΠΑ, που συγχρηματοδοτούνται στο πλαίσιο των Στόχων «Σύγκλιση» και «Περιφερειακή Ανταγωνιστικότητα και Απασχόληση».

Το Σύστημα Διαχείρισης και Ελέγχου περιλαμβάνει ένα σύνολο στοιχείων που απαιτούνται από τους Κοινοτικούς Κανονισμούς και έχουν στόχο την τυποποίηση και τον περιορισμό του γραφειοκρατικού βάρους και κόστους της εφαρμογής. Η έγκρισή του αποτελούσε αναγκαία προϋπόθεση για την καταβολή από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή των ενδιάμεσων πληρωμών.

Το Σύστημα ορίζει τις εμπλεκόμενες αρχές (**Διαχειριστική Αρχή, Ενδιάμεσους Φορείς Διαχείρισης, Αρχή Πιστοποίησης και Αρχή Ελέγχου**) σε κάθε Επιχειρησιακό Πρόγραμμα και αναφέρει τις διαδικασίες, κανονιστικές αποφάσεις, οδηγίες, εγχειρίδια και έντυπα που οι παραπάνω αρχές υποχρεούνται να εφαρμόζουν μεταξύ των οποίων, τους **κανόνες επιλεξιμότητας** και το σύστημα δημοσιονομικών διορθώσεων και ανακτήσεων αχρεωστήτως ή παρανόμως καταβληθέντων ποσών.

Στο ΣΔΕ περιγράφονται επίσης ο τύπος και το περιεχόμενο των στοιχείων που τηρούνται στο **Ολοκληρωμένο Πληροφοριακό Σύστημα (ΟΠΣ)**. Το ΟΠΣ μετά από τις προσαρμογές που έγιναν με βάση την αποτύπωση και ανάλυση των απαιτήσεων του ΕΣΠΑ, αποτελεί το λογιστικό και πληροφοριακό σύστημα των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων του ΕΣΠΑ.

Το Σύστημα Διαχείρισης και Ελέγχου έλαβε την ανεπιφύλακτη γνώμη της ΕΔΕΛ και στη συνέχεια την έγκριση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

Το **Εγχειρίδιο Διαδικασιών** του ΣΔΕ είναι δομημένο στις ακόλουθες ενότητες Λειτουργικών Περιοχών:

- Επιλογή και Έγκριση πράξεων
- Παρακολούθηση της υλοποίησης
- Επαλήθευση και έλεγχος των πράξεων
- Χρηματοδότηση πράξεων και Πληρωμή Δικαιούχων
- Πιστοποίηση των δηλώσεων δαπανών
- Δημοσιονομικές διορθώσεις παρατυπίας και ανακτήσεις

Συμπληρωματικά, εκπονήθηκε **Οδηγός για το ΣΔΕ** με σκοπό την παροχή αναλυτικότερων οδηγιών και κατευθύνσεων στις εμπλεκόμενες αρχές.

Στη σύνταξη του Οδηγού λήφθηκαν υπόψη και ενσωματώθηκαν κατευθύνσεις που έχουν εκδοθεί από την Επιτροπή για την περίοδο 2007-2013 ενώ συμπεριλήφθηκαν στοιχεία της περιγραφής του Συστήματος Διαχείρισης και Ελέγχου τα οποία αφορούν απαιτήσεις του Παραρτήματος XII του Καν.1828/06.

Με τον Οδηγό δίνονται κατευθύνσεις για την ενσωμάτωση της αρχής της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης, των διαδικασιών επιλογής και έγκρισης πράξεων, εξασφάλιση της συμμόρφωσης των πράξεων με εθνικούς και κοινοτικούς κανόνες για θέματα δημοσίων συμβάσεων, κρατικών ενισχύσεων, ίσες ευκαιρίες και περιβάλλον, τη διαδρομή ελέγχου, τις δημοσιονομικές διορθώσεις και ανακτήσεις και θέματα επιλεξιμότητας.

Παράλληλα, με τη συμμετοχή του ΥΠΟΙΟ οργανώθηκαν από τη ΜΟΔ ΑΕ, πλήθος **σεμιναρίων** για τα στελέχη των Ειδικών Υπηρεσιών και Αρχών Διαχείρισης του ΕΣΠΑ, προκειμένου αυτά να ενημερωθούν για τις διαδικασίες και την εφαρμογή του Συστήματος Διαχείρισης και Ελέγχου.

Η **νέα αρχιτεκτονική του ΕΣΠΑ** και το νέο **Σύστημα Διαχείρισης και Ελέγχων** διαφέρουν σημαντικά από τα αντίστοιχα του Γ' ΚΠΣ με αποτέλεσμα να καθυστερήσει η ενσωμάτωση τους στις προϋπάρχουσες δομές και συστήματα διαχείρισης και υλοποίησης. Σε πολλές δε περιπτώσεις όπως στο σκέλος του συντονισμού / διαχείρισης, η εισαγωγή νέων οργάνων (θεματικές ειδικές υπηρεσίες συντονισμού, ενδιάμεσες διαχειριστικές αρχές δίπλα στις κύριες αρχές διαχείρισης) προκαλούν σύγχυση αρμοδιοτήτων και καθιστούν το όλο πλαίσιο εφαρμογής των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων δαιδαλώδες και γραφειοκρατικό.

Κρίνεται αναγκαία η **απλοποίηση** των εφαρμοζόμενων διαδικασιών με αποφάσεις όπως η **αποκέντρωση και μείωση των εγκρίσεων και των υπογραφών** συντονισμού, αξιολόγησης και ένταξης των πράξεων και η **μείωση των εμπλεκόμενων φορέων** στις επιμέρους φάσεις εφαρμογής με **αποσαφήνιση των ρόλων** των νέων θεματικών ειδικών υπηρεσιών.

Ειδικότερα, οι διαδικασίες εκχώρησης διαχειριστικών αρμοδιοτήτων, δημιουργούν προβλήματα στην ενιαία προσέγγιση του προγραμματισμού και προσθέτουν γραφειοκρατικά εμπόδια και καθυστερήσεις σε θέματα όπως: διαδικασίες προσδιορισμού των πόρων και του είδους των δράσεων που εκχωρούνται, έκδοση / αναθεώρηση των ΚΥΑ και των λοιπών αποφάσεων εκχώρησης, ευελιξία στη διαχείριση της δημόσιας δαπάνης, έγκαιρη ενημέρωση / επικύρωση στοιχείων, έγκριση των κριτηρίων αξιολόγησης των έργων από τις Επιτροπές Παρακολούθησης των ΕΠ που εκχωρούν, σύνταξη επιμέρους εκθέσεων / αναφορών του αποδέκτη της εκχώρησης προς τον εκχωρητή σε σχέση με τις ετήσιες εκθέσεις, τις αξιολογήσεις, τις συνεδριάσεις των Επιτροπών Παρακολούθησης, τις ετήσιες συσκέψεις με ΕΕ κλπ. Υπάρχουν σημαντικά περιθώρια απλοποίησης στη βάση της πλήρους και οριστικής εκχώρησης του συνόλου των εκχωρούμενων δράσεων/έργων στον αποδέκτη της εκχώρησης, ώστε να μην υπάρχουν διαχειριστικές επικαλύψεις, αμφίδρομες διαδικασίες και πρόσθετος συνολικός φόρτος κατά τη διάρκεια της υλοποίησης.

Στο πλαίσιο των κατευθύνσεων για την απλούστευση των διαδικασιών και την επιτάχυνση των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων, σχεδιάζονται ήδη απλοποιήσεις στις διαδικασίες εκχώρησης, συντονισμού και επιλογής πράξεων και προετοιμάζονται οι κατάλληλες νομοθετικές προσαρμογές.

Επίσης σχεδιάζεται η ενεργοποίηση των διατάξεων περί απλοποιημένου κόστους που εισήχθησαν με τις τροποποιήσεις των Κανονισμών ΕΤΠΑ και ΕΚΤ (2009) με κατάλληλη προσαρμογή του εθνικού κανονιστικού πλαισίου. Οι δυνατότητες αξιοποίησης του έμμεσου κατ' αποκοπή κόστους, των κατ' αποκοπή ποσών στη βάση μοναδιαίου κόστους και του κατ' αποκοπή ποσού έως 50.000 ευρώ, αποτελούν προοπτικές που θα επιφέρουν σημαντικές απλοποιήσεις στις περιπτώσεις υλοποίησης έργων μέσω επιχορήγησης.

10.3 Παρακολούθηση, Έλεγχος και Πιστοποίηση της Εφαρμογής του ΕΣΠΑ

Το επιτελικό όργανο για το συντονισμό και την παρακολούθηση των συγχρηματοδοτούμενων προγραμμάτων και την λήψη των αναγκαίων αποφάσεων είναι **Διυπουργική Επιτροπή** στην οποία προεδρεύει ο Υπουργός Οικονομίας,

Η παρακολούθηση της αποτελεσματικότητας και της ποιοτικής υλοποίησης κάθε επιχειρησιακού προγράμματος ασκείται από **Επιτροπή Παρακολούθησης** στην οποία συμμετέχουν εκπρόσωποι δημόσιων αρχών αλλά και οικονομικών και κοινωνικών εταίρων καθώς και μη κυβερνητικών οργανώσεων.

Η συνολική παρακολούθηση της εκπλήρωσης των στόχων του ΕΣΠΑ ανατίθεται στη **Διάσκεψη των Προέδρων των Επιτροπών Παρακολούθησης** των επιχειρησιακών προγραμμάτων.

Συγκροτήθηκε ήδη το σύνολο των Επιτροπών Παρακολούθησης των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων του ΕΣΠΑ με την έκδοση αντίστοιχων κοινών Υπουργικών Αποφάσεων και έχουν πραγματοποιηθεί οι συνεδριάσεις τους για το 2008 και το 2009.

Η εξασφάλιση των χρηματοδοτικών ροών από το ΕΤΠΑ, το ΕΚΤ και το ΤΣ έχει ανατεθεί στην Αρχή Πιστοποίησης, ενώ η Αρχή Ελέγχου έχει την ευθύνη για τον έλεγχο της λειτουργίας του Συστήματος Διαχείρισης και Ελέγχου.

Ο βασικός κορμός των αρμοδιοτήτων της **Αρχής Πιστοποίησης** σε σχέση με την Αρχή Πληρωμής του Γ' ΚΠΣ παραμένει ο ίδιος, δηλαδή η πιστοποίηση των δαπανών και η αίτηση της κοινοτικής συνδρομής.

Η Αρχή Πιστοποίησης έχει την υποχρέωση να λαμβάνει υπόψη της τα αποτελέσματα των ελέγχων, καθώς και των διαδικασιών που εφαρμόζει η Διαχειριστική Αρχή ή ο Ενδιάμεσος Φορέας.

Η Επιτροπή Δημοσιονομικού Ελέγχου, η **ΕΔΕΛ**, ορίστηκε με το άρθρο 15 του Ν.3614/2007 για την προγραμματική περίοδο '07-'13, ως κοινή **Αρχή Ελέγχου** για όλα τα Επιχειρησιακά Προγράμματα του ΕΣΠΑ, καθώς και για το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Αλιεία.

Η ΕΔΕΛ είναι συλλογικό όργανο το οποίο υπάγεται στη Γενική Γραμματεία Δημοσιονομικής Πολιτικής του Υπουργείου Οικονομικών και αποτελείται από εμπειρογνώμονες με εμπειρία σε θέματα εφαρμογής κοινοτικού δικαίου και ελέγχου συγχρηματοδοτούμενων προγραμμάτων ή ελέγχου δημοσίων έργων.

10.4 Helpdesk

Για τη διασφάλιση της ορθής και συνεχούς υποστήριξης της αποτελεσματικής εφαρμογής του Συστήματος Διαχείρισης και Ελέγχου, η Ειδική Υπηρεσία Θεσμικής Υποστήριξης (ΕΥΘΥ) ενεργοποίησε την **ηλεκτρονική εφαρμογή του Γραφείου Υποστήριξης (Helpdesk)**.

Μέσω της εφαρμογής, η οποία είναι διαθέσιμη στην ηλεκτρονική διεύθυνση http://www.espa.gr/helpdesk_mcs υποβάλλονται ερωτήματα και παρέχονται οι διευκρινίσεις και επεξηγήσεις, προκειμένου να διασφαλίζεται η ορθή λειτουργία του Συστήματος Διαχείρισης και Ελέγχου.

Δυνητικοί χρήστες είναι όλα τα στελέχη των Ειδικών Υπηρεσιών και των Φορέων Διαχείρισης, μέσω μιας απλής διαδικασίας εγγραφής, ενώ τα συχνότερα ερωτήματα και οι απαντήσεις τους είναι διαθέσιμα σε όλους τους επισκέπτες της εφαρμογής.

Από το Μάρτιο 2009, που ξεκίνησε η λειτουργία του HELPDASK και μέχρι σήμερα, έχουν διαπιστευτεί στο σύστημα περίπου 410 χρήστες από όλο το εύρος των Ειδικών Υπηρεσιών Διαχείρισης και έχουν απαντηθεί πάνω από 150 ερωτήματα. Το σύνολο των απαντήσεων είναι διαθέσιμο στους χρήστες αλλά και το ευρύτερο κοινό στην ενότητα των Συχνών Ερωτημάτων (FAQ).

Για την ολοκληρωμένη παροχή υποστήριξης στην αποτελεσματική εφαρμογή του ΣΔΕ, η ΕΥΘΥ απαντά τόσο σε ηλεκτρονικά όσο και σε γραπτά ερωτήματα που υποβάλλονται από τις υπηρεσίες που ασκούν καθήκοντα διαχείρισης και τις εμπλεκόμενες υπηρεσίες.

Αντίστοιχοι **διαδικτυακοί τόποι και portal** έχουν δημιουργηθεί και στα επιμέρους Επιχειρησιακά Προγράμματα που λειτουργούν με την ευθύνη των αντίστοιχων Διαχειριστικών Αρχών για τη συνεχή ανανέωση του περιεχομένου τους. Στους τόπους αυτούς αναρτώνται όλα τα επίσημα κείμενα που εκδίδονται και αφορούν στην πορεία εφαρμογής του Ε.Π., οι προσκλήσεις προς τους δικαιούχους, αποφάσεις και οδηγίες εφαρμογής κλπ.

10.5 Διαχειριστική Επάρκεια Δικαιούχων ΕΣΠΑ

Η υλοποίηση των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων του ΕΣΠΑ διέπεται (άρθρο 22 του Ν. 3614/2007) από ένα **νέο θεσμικό πλαίσιο πιστοποίησης της διαχειριστικής επάρκειας των δικαιούχων** για την αναβάθμιση της διοικητικής ικανότητας των φορέων για την αποτελεσματικότερη διαχείριση των έργων και των προγραμμάτων που υλοποιούν.

Στόχος του εθνικού **Συστήματος Διαχειριστικής Επάρκειας** είναι η εκ των προτέρων εξασφάλιση ότι οι φορείς που θα αναλάβουν την υλοποίηση δράσεων και έργων του ΕΣΠΑ, διαθέτουν την **οργανωτική δομή** και την **υλικοτεχνική υποδομή**, καθώς και τη διαχειριστική ικανότητα να πραγματοποιήσουν τις δράσεις / έργα αυτά σύμφωνα με τους ισχύοντες κοινοτικούς και εθνικούς κανόνες, διαθέτοντας **γραπτές διαδικασίες διαχείρισης** για όλα τα στάδια και για όλες τις λειτουργίες υλοποίησης ενός έργου (προγραμματισμού, σχεδιασμού και ωρίμανσης, διενέργειας διαγωνισμών και ανάθεσης συμβάσεων, πιστοποίησης του φυσικού αντικείμενου και οικονομικής διαχείρισης).

Με το νέο πλαίσιο **πιστοποίησης της διαχειριστικής επάρκειας** των δικαιούχων προβλέπεται ο περιορισμός των δικαιούχων από 6.000 στο Γ' ΚΠΣ σε 600 στο ΕΣΠΑ.

Σε πρώτη φάση τέθηκε σε ισχύ ένα **Μεταβατικό Σύστημα** με το οποίο οι δυνητικοί δικαιούχοι φορείς καλούνται να αποδείξουν ότι διαθέτουν τις αναγκαίες λειτουργίες διαχείρισης των έργων εφαρμόζοντας διαδικασίες προγραμματισμού και ωρίμανσης έργων, διενέργειας διαγωνισμών και ανάθεσης συμβάσεων, παρακολούθησης και πιστοποίησης του φυσικού αντικείμενου, οικονομικής διαχείρισης των έργων.

Μέχρι τον Νοέμβριο 2009, έλαβαν Μεταβατικό Πιστοποιητικό Διαχειριστικής Επάρκειας με βάση τους κανονισμούς της Α' Φάσης του θεσμού (ΥΑ 1258/ ΕΥΣ 281/ΦΕΚ Β' 55 /18-1-2008, Εγκύκλιος Αρ. Πρωτ. 4670 / ΕΥΣ 551), **630 δικαιούχοι**.

Για τη Β' Φάση έχει σχεδιαστεί το Ελληνικό Πρότυπο διαχειριστικής επάρκειας των οργανισμών, που υλοποιούν έργα δημοσίου χαρακτήρα το οποίο περιλαμβάνει:

- το βασικό **πρότυπο ΕΠ ΕΛΟΤ 1429** «Διαχειριστική επάρκεια οργανισμών για την υλοποίηση έργων δημοσίου χαρακτήρα – Απαιτήσεις»
- τους **οδηγούς εφαρμογής του προτύπου ΕΠ ΕΛΟΤ 1431 – 1,2,3**
- την **τεχνική προδιαγραφή ΕΛΟΤ 1432** «Διαχειριστική επάρκεια οργανισμών για την υλοποίηση έργων δημοσίου χαρακτήρα – Απαιτήσεις για διεργασίες αξιολόγησης και αξιολογητές» με βάση την οποία προσδιορίζεται η διαδικασία με την οποία διαπιστεύονται οι φορείς επιβεβαίωσης.

Ο νέος θεσμός πιστοποίησης της διαχειριστικής επάρκειας των Δικαιούχων μπορεί μεν να συμβάλει στην αναβάθμιση της διοικητικής ικανότητας των φορέων και στην πιο αποτελεσματική διαχείριση των έργων που αναλαμβάνουν, η **εφαρμογή του όμως άρχισε μετά την έναρξη της Δ' Προγραμματικής περιόδου**, απαιτήσε εκπαίδευση των στελεχών των αρμόδιων αρχών αλλά και κατάλληλη προετοιμασία των δικαιούχων καθυστερώντας την υποβολή προτάσεων για την ένταξη έργων / δράσεων στα ΕΠ μέχρις ότου οι Δικαιούχοι αποκτήσουν το Πιστοποιητικό. Ήδη έχει ανακοινωθεί από την νέα κυβέρνηση ότι στο εξής μετά από τροποποίηση του Ν.3614/2007, **δεν θα είναι υποχρεωτική η Β' Φάση Πιστοποίησης της Διαχειριστικής Επάρκειας** και επομένως, η ισχύς του μεταβατικού συστήματος θα επεκταθεί σε όλη τη διάρκεια εφαρμογής του ΕΣΠΑ.

Ανεξάρτητα από το χρονοδιάγραμμα των φάσεων εφαρμογής του θεσμού και προκειμένου οι δικαιούχοι του ΕΣΠΑ να αντλήσουν τα προαναφερθέντα οφέλη του, θα πρέπει να τηρούν το σύστημα διαχείρισης και ελέγχων που ήδη διαθέτουν, όπως αυτό έχει εγκριθεί από τις διοικήσεις του και πιστοποιηθεί από την αντίστοιχη Διαχειριστική Αρχή. Εθελοντικά δε, θα έχουν τη δυνατότητα να το αναβαθμίσουν και να το προσαρμόσουν στο πρότυπο **ΕΛΟΤ 1429**: «Διαχειριστική επάρκεια οργανισμών για την υλοποίηση έργων δημοσίου χαρακτήρα».

Για την ενημέρωση και προετοιμασία των δικαιούχων ώστε να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις της διαχειριστικής επάρκειας έχουν διοργανωθεί περισσότερες από 25 **ημερίδες ενημέρωσης** σε όλη τη χώρα, όπου συμμετείχαν πάνω από 2,5 χιλιάδες εκπρόσωποι των δικαιούχων. Έχουν παραχθεί **πρότυπα εγχειρίδια** διαδικασιών, μεταξύ των άλλων, για τους δήμους σε συνεργασία με την ΚΕΔΚΕ, τις Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις, σε συνεργασία με την

ΕΝΑΕ και τις περιφέρειες και ειδικότερα για τις Διευθύνσεις Σχεδιασμού και Ανάπτυξης και τα Περιφερειακά Ταμεία Ανάπτυξης. Επίσης, έχουν πραγματοποιηθεί δύο **κύκλοι σεμιναρίων** για τα στελέχη των Ειδικών Υπηρεσιών τα οποία έχουν αναλάβει την ευθύνη της επιβεβαίωσης της διαχειριστικής επάρκειας στη μεταβατική περίοδο.

10.6 Πληροφόρηση και Δημοσιότητα

Η πληροφόρηση και η δημοσιότητα αποτελούν σημαντικές παραμέτρους στη διαδικασία εφαρμογής του επιχειρησιακού προγράμματος.

Σύμφωνα με το άρθρο 69 του κανονισμού (ΕΚ) 1083/2006 «το κράτος μέλος και η διαχειριστική αρχή για το επιχειρησιακό πρόγραμμα παρέχουν πληροφορίες όσον αφορά τις πράξεις και τα συγχρηματοδοτούμενα προγράμματα και εξασφαλίζουν τη σχετική δημοσιότητα. Η πληροφόρηση απευθύνεται στους πολίτες της Ευρωπαϊκής Ένωσης και στους δικαιούχους με στόχο την προβολή του ρόλου της Κοινότητας και τη διασφάλιση της διαφάνειας της συνδρομής των Ταμείων». Η εξειδίκευση της εφαρμογής των απαιτήσεων δημοσιότητας και πληροφόρησης περιγράφεται στις διατάξεις (άρθρα 2 έως και 10) του Καν. (ΕΚ) 1828/2006.

Οι Διαχειριστικές Αρχές των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων του ΕΣΠΑ προχώρησαν στην κατάρτιση **Σχεδίων Δράσεων Επικοινωνίας-Πληροφόρησης-Δημοσιότητας** για κάθε Ε.Π το οποίο παρουσιάστηκε και εγκρίθηκε από τις αντίστοιχες Επιτροπές Παρακολούθησης και υποβλήθηκε στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Στο πλαίσιο της εφαρμογής του επικοινωνιακών σχεδίων έχει πραγματοποιηθεί σειρά ενεργειών σε όλη την Ελλάδα, λειτουργούν **Γραφεία Πληροφόρησης** και έχει παραχθεί και διακινηθεί ενημερωτικό έντυπο και ηλεκτρονικό υλικό για την ενημέρωση-ευαισθητοποίηση τόσο των δυνητικά ωφελούμενων από τα προγράμματα, όσο και την της κοινής γνώμης.

Σημαντικό μέτρο για την πληροφόρηση και την ευρεία δημοσιοποίηση όλων χρηματοδοτήσεων είναι η πρόβλεψη του Άρθρου 38 του Συστήματος Διαχείρισης για τα έργα της 4ης Προγραμματικής Περιόδου (υ.α. 14053/ευσ 1749/27.3.2008) σύμφωνα με την οποία: «...οι δαπάνες δημόσιων συμβάσεων έργων, προμηθειών και υπηρεσιών αξίας μεγαλύτερης των 15.000 ευρώ και μικρότερης των κατώτερων ορίων που θέτουν τα 60/2007 και ΠΔ 59/2007 καθώς και οι δαπάνες των συμβάσεων υπηρεσιών που απαριθμούνται στο Παράρτημα ΙΙ β του ΠΔ 60/2007 και στο Παράρτημα ΧVII β του ΠΔ 59/2007 είναι επιλέξιμες εφόσον έχει προηγηθεί η **ανάρτηση της περιληπτικής προκήρυξης για 15 τουλάχιστον ημέρες** στην ιστοσελίδα του δικαιούχου η/και της διαχειριστικής αρχής η/και του φορέα στον οποίο αυτοί υπάγονται ή έχει προηγηθεί προσήκων βαθμός δημοσιότητας. Η υποχρέωση ανάρτησης στην ιστοσελίδα δεν υφίσταται στις περιπτώσεις που εθνικές διατάξεις προβλέπουν διαδικασία δημοσιότητας σε μέσα πανελληνίας κυκλοφορίας...».

10.7 Εξειδίκευση ΕΠ και Προετοιμασία Μεγάλων Έργων / Δράσεων

Για την πλήρη ενεργοποίηση των προγραμμάτων του ΕΣΠΑ απαιτείται άμεση ολοκλήρωση της **εξειδίκευσης των δράσεων και του σχεδιασμού/μελετών των έργων** (παραγωγή τευχών δημοπράτησης, οδηγιών κρατικών ενισχύσεων κλπ) λόγω μη ύπαρξης Συμπληρωμάτων Προγραμματισμού όπως στα προγράμματα του Γ' ΚΠΣ. Για το λόγο αυτό έχει εκδοθεί και εφαρμόζεται Εγκύκλιος για την εξειδίκευση των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων 2007-2013. (Υπουργική απόφαση 14225/ΕΥΣΣΑΑΠ/712, 12.03.2008).

Επίσης προβλέπονται κονδύλια **Τεχνικής Βοήθειας** για την υποστήριξη, εξειδίκευση, αξιολόγηση και δημοσιότητα των προγραμμάτων. Η Τεχνική Βοήθεια αξιοποιείται για τη χρηματοδότηση δαπανών όπως:

- Προμήθειες εξοπλισμού και λογισμικού

- Υπηρεσίες υποστήριξης και συντήρησης
- Εκπόνηση μελετών, εμπειρογνομosυνών, ερευνών
- Λειτουργικές Δαπάνες διαχειριστικών και ελεγκτικών φορέων και Υποστηρικτικών δομών
- Σύμβουλοι Δημοσιότητας
- Έξοδα δημοσιεύσεων – ανακοινώσεων
- Εκπαίδευση προσωπικού και συμμετοχή σε ημερίδες ή fora
- Εκπαίδευση Δικαιούχων κλπ

Για την προετοιμασία και **ωρίμανση μεγάλων έργων και ειδικών δράσεων** απαιτήθηκαν νομοθετικές ρυθμίσεις και διοικητικές αποφάσεις σε υπουργικό επίπεδο οι οποίες αναφέρονται στο Κεφάλαιο 11 που ακολουθεί .

Στον τομέα των δημόσιων έργων, ο νέος νόμος ανάθεσης μελετών του δημόσιου τομέα (Ν.3316/2006) καθιέρωσε την υποχρεωτική **επικαιροποίηση των μελετών** που είχαν εκπονηθεί πριν την εφαρμογή του νόμου, **από ανεξάρτητο μελετητή** και όχι από τις δημόσιες υπηρεσίες και τους φορείς των έργων. Η ρύθμιση αυτή προκαλεί καθυστερήσεις οι οποίες επιτείνονται από τη δυσχέρεια εξεύρεσης της απαιτούμενης πρόσθετης χρηματοδότησης των επικαιροποιήσεων αυτών και θα πρέπει να τροποποιηθεί.

Ένα σημαντικό επίσης θέμα άμεσης αντιμετώπισης είναι η επανεξέταση διαφόρων προκηρύξεων και προαναγγελιών προγραμμάτων σε τομείς όπως **η ενέργεια και η ενίσχυση των μικρομεσαίων επιχειρήσεων**, τόσο ως προς το περιεχόμενο, όσο και ως προς το συνολικό ύψος των πόρων στις δράσεις που έχουν ανακοινωθεί, το οποίο υπερβαίνει τους εγκεκριμένους πόρους των αντίστοιχων αξόνων των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 11 ΣΗΜΑΝΤΙΚΕΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΣΧΕΤΙΚΕΣ ΜΕ ΕΘΝΙΚΕΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΕΣ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΤΗ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ

11.1 Αναδιάρθρωση των Υπουργείων και επίπτωση στο ΕΣΠΑ

Οι πρόσφατες αλλαγές στη δομή των Υπουργείων με τις προωθούμενες συνενώσεις και ανακατανομές αρμοδιοτήτων εκτιμάται ότι θα επιδράσουν θετικά στον καλύτερο συντονισμό και στην πιο αποτελεσματική υλοποίηση του ΕΣΠΑ.

Οι πιο σημαντικές αλλαγές στη δομή των Υπουργείων που επηρεάζουν το ΕΣΠΑ είναι:

1. Η δημιουργία ενός ενιαίου Υπουργείου Υποδομών, Μεταφορών και Δικτύων με τη συνένωση του τομέα Δημοσίων Έργων του πρώην ΥΠΕΧΩΔΕ με το πρώην Υπουργείο Μεταφορών και Επικοινωνιών και μέρος του Υπουργείου Εμπορικής Ναυτιλίας.
2. Η δημιουργία χωριστού Υπουργείου Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής στο οποίο μεταφέρονται οι αρμοδιότητες των τομέων Περιβάλλοντος και Χωροταξίας του πρώην ΥΠΕΧΩΔΕ και οι αρμοδιότητες του τομέα Ενέργειας του πρώην Υπουργείου Ανάπτυξης.
3. Η μεταφορά της Γενικής Γραμματείας Έρευνας και Τεχνολογίας του πρώην Υπουργείου Ανάπτυξης και του τομέα της Δια Βίου Μάθησης του πρώην Υπουργείου Απασχόλησης, στο Υπουργείο Παιδείας, Δια Βίου Μάθησης και Θρησκευμάτων.
4. Η ενοποίηση των Υπουργείων Πολιτισμού και Τουρισμού
5. Η υπαγωγή στο νέο Υπουργείο Οικονομίας, Ανταγωνιστικότητας και Ναυτιλίας των βασικών τομέων που διαχειρίζονται κρατικές ενισχύσεις δηλαδή της Γενικής Δ/σης Ιδιωτικών Επενδύσεων του πρώην Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών και της Γενικής Γραμματείας Βιομηχανίας/Υπηρεσιών του πρώην του Υπουργείου Ανάπτυξης
6. Η υπαγωγή των πολιτικών κατάρτισης στο Υπουργείο Παιδείας, Δια βίου Μάθησης και Θρησκευμάτων.
7. Η υπαγωγή της ΕΔΕΛ (Αρχή Ελέγχου) στο Υπουργείο Οικονομικών δηλαδή σε διαφορετικό Υπουργείο από τα Υπουργεία στα οποία υπάγονται η Εθνική Αρχή Συντονισμού, η Αρχή Πιστοποίησης και οι λοιπές Διαχειριστικές Αρχές των ΕΠ του ΕΣΠΑ.

Σε συνέχεια των ανωτέρω αλλαγών έχουν ήδη επικαιροποιηθεί τα στοιχεία του εγκεκριμένου Συστήματος Διαχείρισης και Ελέγχου που αφορούν την οργανωτική διάρθρωση και δομή φορέων του ΣΔΕ. Οι ανωτέρω διαρθρωτικές αλλαγές δεν επιφέρουν καθυστερήσεις στην εφαρμογή ή ομαλή εκτέλεση των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων διότι όλες οι διοικητικές δομές συνεχίζουν τη λειτουργία τους κανονικά σύμφωνα με τις προβλεπόμενες μεταβατικές διατάξεις. Αντιθέτως αποτελούν μια σημαντική παρέμβαση για τον αποτελεσματικότερο σχεδιασμό και υλοποίηση των πολιτικών του ΕΣΠΑ.

Ειδικότερα:

- ο Η υπαγωγή των αναπτυξιακών πολιτικών κρατικών ενισχύσεων υπό ένα ενιαίο Υπουργείο (υπό το Υπουργείο Οικονομίας, Ανταγωνιστικότητας και Ναυτιλίας) θα έχει ως αποτέλεσμα καλύτερο συντονισμό και στοχευμένη πολιτική στο αντίστοιχο σκέλος των επενδύσεων.
- ο Η υπαγωγή των πολιτικών των οδικών και μεταφορικών υποδομών υπό ένα ενιαίο Υπουργείο (Υπουργείο Υποδομών, Μεταφορών και Δικτύων) θα έχει ως αποτέλεσμα κοινή και ενιαία πολιτική στον τομέα των μεταφορών.

ο Αντιστοίχως μεγαλύτερη αναπτυξιακή αποτελεσματικότητα και συμπληρωματικότητα στην εφαρμογή επί μέρους πολιτικών επιδιώκεται με την υπαγωγή των πολιτικών τουρισμού και πολιτισμού υπό ένα ενιαίο Υπουργείο και την υπαγωγή των πολιτικών κατάρτισης στο Υπουργείο Παιδείας και δια βίου Μάθησης.

11.2 Νέες αναπτυξιακές προτεραιότητες με επίκεντρο την πράσινη ανάπτυξη

Σύμφωνα με τις νέες επιλογές και κατευθύνσεις σε ευρωπαϊκό και εθνικό επίπεδο, κεντρικός άξονας των πολιτικών σε όλους τους τομείς στο επόμενο διάστημα είναι η Πράσινη Ανάπτυξη, η οποία συνίσταται, στο σύνολό της, σε ένα διαφορετικό αναπτυξιακό πρότυπο, πέρα από την αμιγώς προστατευτική του περιβάλλοντος διάσταση των εφαρμοζόμενων μέτρων-μεταρρυθμίσεων-παρεμβάσεων που εντάσσονται σε αυτή.

Οι τρεις βασικές προτεραιότητές της είναι α) η προστασία του κλίματος και η εξοικονόμηση ενέργειας β) η αναδιάρθρωση της παραγωγής και της κατανάλωσης, με έμφαση στην προώθηση της επιχειρηματικότητας που λαμβάνει υπόψη της και αναδεικνύει το περιβάλλον καθώς και στην παραγωγή ασφαλών και ποιοτικών προϊόντων, με υψηλή προστιθέμενη αξία και γ) η οικονομία στους φυσικούς πόρους παράλληλα με την δημιουργία υποδομών φιλικών προς το περιβάλλον, που εξυπηρετούν τους πολίτες (συγκοινωνίες, διαχείριση νερού και αποβλήτων, χωροταξικός σχεδιασμός κλπ.).

- Αναλυτικότερα, στο πλαίσιο της πρώτης προτεραιότητας, προωθείται η εξάπλωση της παραγωγής και χρήσης Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας, η διεύρυνση των δαπανών για Έρευνα και Τεχνολογική Ανάπτυξη, ιδίως στα πεδία της παραγωγής ενεργειακών τεχνολογιών αιχμής, διαχείρισης των φυσικών πόρων και αξιοποίησης των δημοσίων αγαθών. Σε ότι αφορά τη δεύτερη προτεραιότητα, δίνεται ιδιαίτερη βαρύτητα στην ανάπτυξη της υπαίθρου και γενικότερα της περιφέρειας, υποστηρίζονται φιλικές προς το περιβάλλον μορφές καλλιέργειας και η παραγωγή πιστοποιημένων και βιολογικών προϊόντων. Ως προς το σκέλος της ενίσχυσης της επιχειρηματικότητας με γνώμονα την προστασία και ανάδειξη του περιβάλλοντος, σε πρώτη φάση ευνοείται η ανάπτυξη του οικοτουρισμού και τίθενται κανονισμοί για τη δημιουργία και λειτουργία τουριστικών επιχειρήσεων. Η επιδίωξη της εξοικονόμησης φυσικών πόρων από τον τρίτο άξονα εστιάζει στους υδάτινους πόρους, στο θαλάσσιο περιβάλλον, στα δάση, στις προστατευόμενες περιοχές κα. Στο σκέλος του συγκεκριμένου άξονα που αφορά στη δημιουργία υποδομών που σέβονται το περιβάλλον διευκολύνοντας παράλληλα τους πολίτες, περιλαμβάνονται σχεδιασμένες τομεακές πολιτικές, όπως για παράδειγμα για τους κλάδους των επικοινωνιών, των συγκοινωνιών-μεταφορών (με έμφαση στις ακτοπολικές συγκοινωνίες και την ποντοπόρο ναυτιλία), καθώς και δέσμες μέτρων-ρυθμίσεων για ζητήματα δομημένου περιβάλλοντος και χωροταξίας, διαχείρισης απορριμμάτων κλπ.

11.3 Θεσμικές Παρεμβάσεις

Μετά την κατάρτιση και έγκριση του ΕΣΠΑ προωθήθηκαν ρυθμίσεις και παρεμβάσεις σε διάφορους τομείς από την πλευρά του κράτους που συνδέονται με την οικονομική και αναπτυξιακή πολιτική και διευκολύνουν την εφαρμογή του ΕΣΠΑ.

Ειδικότερα, οι πιο σημαντικές εξελίξεις κατά τομέα είναι οι ακόλουθες:

Ρύθμιση Αγορών-Προμήθειες Δημοσίου

Βασικοί στόχοι των παρεμβάσεων στον τομέα αυτό ήταν η μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα και περισσότερη διαφάνεια σε ζητήματα προμηθειών του Δημόσιου Τομέα, καθώς και η άρση των δυσκαμψιών που υπήρχαν σε αρκετές αγορές ώστε η λειτουργία τους να καταστεί περισσότερο ανταγωνιστική. Ως εκ τούτου, οι βελτιώσεις αυτές συμβάλλουν στην επίτευξη

του 2^{ου} και του 12^{ου} Γενικού Στόχου (Γ.Σ.) του ΕΣΠΑ¹¹¹ και εξυπηρετούν το 2^ο και τον 3^ο Στρατηγικό Στόχο του Επιχειρησιακού Προγράμματος Ανταγωνιστικότητα-Επιχειρηματικότητα (ΕΠΑΕ) του ΕΣΠΑ¹¹², καθώς και τον Κεντρικό Αναπτυξιακό Στόχο του ΕΠΑΕ.

Πιο συγκεκριμένα:

- Θεσμοθετήθηκε **νέος Κανονισμός Προμηθειών Δημοσίου** (Προεδρικό Διάταγμα 118/2007), που ισχύει από την 1.1.2008, ο οποίος είναι εναρμονισμένος με τις σχετικές κοινοτικές οδηγίες. Με αυτόν επιδιώκεται η διεύρυνση της συμμετοχής τόσο στους κλειστούς όσο και στους ανοιχτούς διαγωνισμούς προμηθειών του Δημοσίου, γεγονός που αναμένεται να ενισχύσει τον ανταγωνισμό, η απλούστευση των διαδικασιών που απαιτούνται για τη συμμετοχή σε αυτούς και η μείωση του διοικητικού κόστους. Στοιχεί στην άρση εννοιολογικών ασαφειών, θέτοντας κριτήρια επιλογής που δε θα επιτρέπουν αυθαίρετες επιλογές από τη Διοίκηση. Επίσης, προσδιορίζονται μέσω αυτού τα στάδια υποβολής ενστάσεων και διοικητικών προσφυγών, καθώς και η έκταση του ελέγχου που διενεργείται κατά την εξέτασή τους.
- Εκδόθηκε το **ΠΔ 60/2007** για την προσαρμογή της ελληνικής νομοθεσίας στις διατάξεις της **Οδηγίας 2004/18/ΕΚ** «Περί συντονισμού των διαδικασιών σύναψης δημόσιων συμβάσεων έργων, προμηθειών και υπηρεσιών και το **ΠΔ 59/2007** για την προσαρμογή της ελληνικής νομοθεσίας στις διατάξεις της Οδηγίας **2004/17/ΕΚ** «Περί συντονισμού των διαδικασιών σύναψης δημόσιων συμβάσεων έργων, προμηθειών και υπηρεσιών στους τομείς του ύδατος, της ενέργειας, των μεταφορών και των ταχυδρομείων»
- Ενεργοποιήθηκε το έργο για την **ανάπτυξη του Εθνικού Συστήματος Ηλεκτρονικής Διαχείρισης Προμηθειών** (ΕΣΗΔΠ). Πρόκειται για έργο πληροφορικής με αντικείμενο τη δημιουργία της υποδομής στη Γενική Γραμματεία Εμπορίου και τους φορείς του Ενιαίου Προγράμματος Προμηθειών για τη διενέργεια ηλεκτρονικών διαγωνισμών και την ηλεκτρονική παρακολούθηση / εκτέλεση των συμβάσεων, το οποίο χρηματοδοτήθηκε από πόρους του Επιχειρησιακού Προγράμματος Κοινωνία της Πληροφορίας του Γ' ΚΠΣ.
- Ψηφίστηκε ο νόμος 3668/2008 «**Περί αναθεώρησης των διατάξεων περί κυρώσεων του Αγορανομικού Κώδικα (ν.δ. 136/1946)**». Με αυτόν έγινε προσπάθεια προσαρμογής των περιπτώσεων επιβολής διοικητικών προστίμων και του μεγέθους τους στις σύγχρονες συνθήκες που επικρατούν σε αγορές αγαθών και υπηρεσιών, προκειμένου να αποτραπούν φαινόμενα αισχροκέρδειας και εξαπάτησης των καταναλωτών, που πλήττουν την υγιή λειτουργία των αγορών.
- Συγκροτήθηκαν, σε συνεργασία με την Υπηρεσία Ειδικών Ελέγχων, την Ελληνική Αστυνομία και τους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης, **μικτά συνεργεία ελέγχου**, με σκοπό την πάταξη του φαινομένου του παραεμπορίου και του αθέμιτου ανταγωνισμού.
- Ενεργοποιήθηκε το έργο για τη **σύσταση και λειτουργία του Εθνικού Παρατηρητηρίου Εμπορίου**, με πόρους από το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Ανταγωνιστικότητα του Γ' ΚΠΣ. Το έργο ανατέθηκε στην Εθνική Συνομοσπονδία Ελληνικού Εμπορίου και ήδη σχεδιάζεται η αξιοποίηση του μηχανισμού του Παρατηρητηρίου Εμπορίου και για την υποστήριξη δράσεων κατά την περίοδο του ΕΣΠΑ 2007-2013.
- Έχει συσταθεί ομάδα εργασίας για τη σύνταξη των αποφάσεων και διαταγμάτων που προβλέπονται στο νόμο για το Γενικό **Εμπορικό Μητρώο (Γ.Ε.ΜΗ.)** (νόμος

¹¹¹ Ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας και αύξηση της παραγωγικότητας, Βελτίωση της ποιότητας των δημόσιων πολιτικών και αποτελεσματική εφαρμογή τους για την αναβάθμιση της ποιότητας ζωής των πολιτών και τη διευκόλυνση της επιχειρηματικής δράσης.

¹¹² Ανάπτυξη υγιούς, αειφόρου και εξωστρεφούς επιχειρηματικότητας, διασφάλιση φυσικών, θεσμικών και οργανωτικών προϋποθέσεων και Ενίσχυση της ελκυστικότητας της χώρας ως τόπου ανάπτυξης επιχειρηματικής δραστηριότητας, με σεβασμό σε περιβάλλον και αειφορία.

3419/2005), καθώς και για τη σύνταξη του τεύχους διακήρυξης των απαραίτητων για τη λειτουργία του Γ.Ε.ΜΗ. έργων υποδομής στα Επιμελητήρια.

- Για την καλύτερη λειτουργία της χρηματιστηριακής αγοράς, του συστήματος συναλλαγών αυτής και την ταχύτερη εκκαθάρισή τους, εφαρμόζονται από το 2008 οι διατάξεις του Ν.3606/2007 για την **αδειοδότηση και λειτουργία των ΑΕΠΕΥ**. Με το νόμο αυτό ενσωματώθηκε η Ευρωπαϊκή Οδηγία για τις αγορές χρηματοπιστωτικών μέσων 2004/39/ΕΚ (MiFID) στο ελληνικό δίκαιο και τα εκτελεστικά αυτής μέτρα (Οδηγία 2006/73/ΕΚ και Κανονισμός 1287/2006). Το μέτρο αυτό προωθεί τη διαφάνεια στην αγορά, με την εξειδίκευση των προ-συναλλακτικών και μετα-συναλλακτικών πληροφοριών και των διαδικασιών διάχυσής τους. Επιπλέον, προχώρησε η εποπτεία της εφαρμογής των διατάξεων του νόμου 3016/2002 περί εταιρικής διακυβέρνησης σχετικά με τη σύνθεση του διοικητικού συμβουλίου, τον εσωτερικό έλεγχο και την οργάνωση των εταιριών και τη διάθεση των αντληθέντων από την αγορά κεφαλαίων.

Επιχειρηματικότητα-Επενδύσεις

- Αναθεωρήθηκε ο νόμος **2190/1920 Περί ανωνύμων εταιρειών** (Ν.3694/2008). Γνώμονας των προσθηκών και των τροποποιήσεων που έγιναν ήταν να προσαρμοστεί η εθνική νομοθεσία στα κοινοτικά δεδομένα, περιορίζοντας τη γραφειοκρατία σε όλα τα στάδια λειτουργίας της επιχείρησης και ενισχύοντας τα δικαιώματα της μειοψηφίας. Σε αυτό το πλαίσιο, ενσωματώθηκαν στο ελληνικό δίκαιο οι Οδηγίες α) 2006/68/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 6ης Σεπτεμβρίου 2006 και β) 2003/58/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 15ης Ιουλίου 2003.
- Ψηφίστηκε νόμος για την **απλοποίηση της αδειοδότησης των μεταποιητικών επιχειρήσεων** (Ν.3325/2005). Κατ' εξουσιοδότηση του νόμου αυτού, εκδόθηκαν οκτώ υπουργικές αποφάσεις (Φ.Ε.Κ. 542/Β/2005, 552/Β/2005, 589/Β/2005 και 883/Β/2007). Επιπλέον, εκδόθηκε μια κύρια ερμηνευτική εγκύκλιος και δύο για ειδικότερα θέματα αδειοδότησης (έννοια αποκεντρωμένης υπηρεσίας και διάθεση επικίνδυνων αποβλήτων). Ο νόμος αυτός ρυθμίζει όλα τα θέματα χορήγησης των αδειών εγκατάστασης και λειτουργίας για τις μεταποιητικές επιχειρήσεις, στις περιπτώσεις ίδρυσης, επέκτασης και εκσυγχρονισμού. Πιο συγκεκριμένα, αποσκοπεί στην απλοποίηση του σχετικού θεσμικού πλαισίου αδειοδότησης, με ταυτόχρονη βελτίωση των διαδικασιών προστασίας του περιβάλλοντος, της δημόσιας υγείας και της ασφάλειας των εγκαταστάσεων. Τέλος, ελαχιστοποιεί τις καθυστερήσεις στην έναρξη και υλοποίηση επενδυτικών προτάσεων, ενισχύει την απορρόφηση κοινοτικών κονδυλίων και ενθαρρύνει την προσέλκυση ξένων κεφαλαίων στην Ελλάδα.
- Προκειμένου να ενισχυθεί η εισροή επενδυτικών κεφαλαίων στην Ελλάδα, αλλά και για να διευκολυνθεί γενικότερα η μετακίνηση κεφαλαίων για επενδυτικούς σκοπούς, ενσωματώθηκε πρόσφατα, με το νόμο 3777/2009 η Κοινοτική Οδηγία 2005/56/ΕΚ που αφορά στις **διασυνοριακές συγχωνεύσεις κεφαλαιουχικών εταιρειών**.
- Για την ενημέρωση των ελλήνων επενδυτών σχετικά με τις υπάρχουσες επενδυτικές-χρηματοδοτικές δυνατότητες στο εξωτερικό και την αξιοποίησή τους, συγκροτήθηκε από την Ειδική Γραμματεία Αξιοποίησης Διεθνών Προγραμμάτων του Υπουργείου Εξωτερικών (ΥΠ.ΕΞ) το **Γραφείο Υποστήριξης Διεθνών Προγραμμάτων** και η διαδικτυακή **Πύλη Διεθνών Χρηματοδοτήσεων** (www.aidfunding.mfa.gr). Μέσω της συγκεκριμένης υπηρεσίας και της ιστοσελίδας, οι ελληνικές επιχειρήσεις και οι μη κυβερνητικές οργανώσεις μπορούν να ενημερώνονται για χρηματοδοτικές - επενδυτικές ευκαιρίες από διεθνείς επενδυτικούς και χρηματοδοτικούς φορείς (European Commission, European Investment Bank, OECD, World Bank Group, International Finance Corporation), να βρίσκουν οδηγίες για τις διαδικασίες υποβολής προτάσεων και προσφορών σε έργα που τις ενδιαφέρουν και για την πρόσβαση σε πηγές χρηματοδότησης. Ακόμα, παρέχονται υπηρεσίες Υποστήριξης (Lobbying) και Δικτύωσης (Networking), Ταυτοποίησης Προσφοράς και ζήτησης Τεχνικής Βοήθειας. Το Γραφείο Υποστήριξης Διεθνών Προγραμμάτων έχει ήδη βοηθήσει, από το 2008, στην πληροφόρηση και συμμετοχή ελληνικών επιχειρήσεων σε έργα που προκήρυξαν οι παραπάνω διεθνείς οργανισμοί σε πολλές χώρες.

- Με σειρά νόμων ρυθμίστηκαν **ζητήματα κλάδων** (πχ. βιομηχανίες τροφίμων) και επαγγελματιών (αρτοποιία, τεχνικά επαγγέλματα), στην κατεύθυνση της επίλυσης χρόνιων προβλημάτων που περιορίζουν τον ανταγωνισμό. Μεταξύ άλλων εκδόθηκε η 4421/205/Φ15/28-2-2008 εγκύκλιος της Γενικής Γραμματείας Βιομηχανίας για την υποστήριξη της εφαρμογής της Κοινής Υπουργικής Απόφασης 15523/2006 (ΦΕΚ 1187/Β/2006), με την οποία θεσμοθετούνται μέτρα για την εφαρμογή Ευρωπαϊκών Κανονισμών για **τον έλεγχο για την αδειοδότηση των βιομηχανιών τροφίμων**.

Ενέργεια

- Με το Ν. 3468/2006 τέθηκε **νέο πλαίσιο για τις Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας** στην ηλεκτροπαραγωγή και ολοκληρώθηκε η εναρμόνιση του εθνικού δικαίου με την Οδηγία 2001/77/ΕΚ. Ο νόμος αυτός στοχεύει στην προώθηση της χρήσης των ΑΠΕ, μέσω παροχής οικονομικών κινήτρων για ιδιωτικές επενδύσεις και απλοποίησης της αδειοδοτικής διαδικασίας. Το απρόβλεπτα μεγάλο επενδυτικό ενδιαφέρον που εκδηλώθηκε εκ μέρους υποψήφιων παραγωγών ηλεκτρικής ενέργειας με φωτοβολταϊκούς σταθμούς, οδήγησε στην τροποποίηση του θεσμικού πλαισίου με το Ν. 3734/2009, ο οποίος ρυθμίζει επίσης θέματα σχετικά με τη συμπαραγωγή δύο ή περισσότερων μορφών ενέργειας.
- Η ελληνική νομοθεσία εναρμονίστηκε με την Οδηγία 2002/91/ΕΚ «**Για την ενεργειακή απόδοση των κτιρίων**», με την ψήφιση του Ν3661/2008. Ο περιορισμός της σπατάλης στον τομέα των κτιρίων αποτελεί προτεραιότητα, καθώς εκτιμάται πως ο τομέας ευθύνεται για περισσότερο από το 40% της ενεργειακής κατανάλωσης.
- Με νομοθετική ρύθμιση θεσμοθετήθηκε η ενίσχυση οικιακών καταναλωτών για **συσκευές ενεργειακής απόδοσης** (άρθρο 24 του Ν.3769/2009 (ΦΕΚ 105/Α/01.07.2009) με στόχο τη αντικατάσταση οικιακών ηλεκτρικών συσκευών με άλλες όμοιες συσκευές υψηλής ενεργειακής απόδοσης και την απόσυρση αυτών μέσω συστήματος εναλλακτικής διαχείρισης και ανακύκλωσης από πιστοποιημένους φορείς, σύμφωνα με τις διατάξεις του ν. 2939/2001 (ΦΕΚ 179 Α').
- Υπογράφηκαν και κυρώθηκαν **συμφωνίες ενεργειακής συνεργασίας** με σκοπό τη μεγαλύτερη ασφάλεια του εφοδιασμού ενεργειακών πόρων για την κάλυψη των αυξανόμενων μελλοντικών αναγκών και **εγκαινιάστηκε (18.11.2007) ο αγωγός φυσικού αερίου Ελλάδος-Τουρκίας**. Με το Ν. 3558/2007 κυρώθηκε η συμφωνία μεταξύ των κυβερνήσεων Ελλάδας, Ρωσίας και Βουλγαρίας για την κατασκευή και την εκμετάλλευση του πετρελαιοαγωγού **Μπουργκάς - Αλεξανδρούπολης**. Η συμφωνία με την Ρωσία για την κατασκευή και την εκμετάλλευση νέου αγωγού φυσικού αερίου (South Stream) κυρώθηκε με το Ν. 3700/2008..
- Θεσπίστηκε η **δημιουργία Συμβουλίου Εθνικής Ενεργειακής Στρατηγικής (ΣΕΕΣ)** ως συμβουλευτικό όργανο στο Υπουργείο Ανάπτυξης με τον Ν. 3438/2006. Η κύρια αρμοδιότητα του ΣΕΕΣ είναι η υποβολή προτάσεων σχετικά με το μακροχρόνιο σχεδιασμό της ενεργειακής πολιτικής της χώρας. Έχουν ανακοινωθεί σχέδια για ενίσχυση του ρόλου του ΣΕΕΣ με τη μετατροπή του σε νομικό πρόσωπο δημόσιου δικαίου και τη χρηματοδότησή του με εισφορές από τις επιχειρήσεις του τομέα.

Η έγκριση των νομοθετικών ρυθμίσεων του λεγόμενου «**Τρίτου πακέτου για την Ενέργεια**» εκ μέρους του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου Ευρώπης στις 13^{ης} Ιουλίου του 2009 προμηνύει περαιτέρω αλλαγές στο εθνικό θεσμικό πλαίσιο για την ενέργεια. Οι νέες ρυθμίσεις προβλέπουν, μεταξύ άλλων, αποτελεσματικότερο διαχωρισμό των δικτύων μεταφοράς και διανομής ηλεκτρικής ενέργειας και φυσικού αερίου, ενίσχυση της διαφάνειας για τη λειτουργία του συστήματος και προώθηση της διασυννοριακής συνεργασίας. Μέσω της επιτάχυνσης της δημιουργίας ενιαίας και ανταγωνιστικής Ευρωπαϊκής αγοράς ενέργειας, οι νέες ρυθμίσεις στοχεύουν στην ενίσχυση της ασφάλειας του εφοδιασμού, στη διεύρυνση της δυνατότητας επιλογής για τον καταναλωτή και σε βελτίωση των περιβαλλοντικών επιδόσεων του ενεργειακού τομέα. Οι νέες ρυθμίσεις πρέπει να ενσωματωθούν στο εθνικό δίκαιο και να μπου σε ισχύ όχι αργότερα από την 1/3/2011.

Έρευνα

Ψηφίστηκε ο **Νόμος για το Θεσμικό Πλαίσιο Έρευνας και Τεχνολογίας** (Ν. 3653/2008). Αφορά στο σχεδιασμό και την εφαρμογή της κρατικής ερευνητικής πολιτικής, στη σύσταση του Εθνικού Συμβουλίου Έρευνας και Τεχνολογίας, στη θεμελίωση και οργάνωση του Εθνικού Προγράμματος Έρευνας και Τεχνολογίας, ενώ περιλαμβάνει ρυθμίσεις για τους ερευνητικούς και τεχνολογικούς φορείς του Δημοσίου Τομέα.

Περιβάλλον

- **Διαχείριση Υδάτινων Πόρων:** Το 2007 εκδόθηκε το ΠΔ 51/2007 για την ολοκληρωμένη προστασία και ορθολογική διαχείριση των υδάτινων πόρων στο πλαίσιο του Ν.3199/2003 περί προστασίας και διαχείρισης των υδάτων με τον οποίο ενσωματώθηκε η Οδηγία 2000/60 στο εθνικό δίκτυο.
- **Διαχείριση Στερεών Αποβλήτων:** Το 2007 θεσμοθετήθηκε με την ΚΥΑ 8668/2007 ο Εθνικός Σχεδιασμός Διαχείρισης Επικίνδυνων Αποβλήτων.
- **Βιοποικιλότητα:** Το 2009 καταρτίστηκε το Σχέδιο Εθνικής Στρατηγικής για τη Βιοποικιλότητα
- **Θεσμικά Πλαίσια Χωροταξικού Σχεδιασμού και Βιώσιμης Ανάπτυξης:** Εγκρίθηκαν το **Γενικό Πλαίσιο** Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης (ΦΕΚ 128Α/3.07.08) και τα **Ειδικά Πλαίσια** Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης για τη **Βιομηχανία** (ΦΕΚ 151/ΑΑΠ/13.4.09), τον **Τουρισμό** (ΦΕΚ 1138/Β/11.6.2009) και τις **Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας** (ΦΕΚ 2464Β/3.12.08).

Δημόσια Έργα

- Με το Νόμο 3669/2008 ολοκληρώθηκε η **κωδικοποίηση της νομοθεσίας** Δημοσίων Έργων.
- Με σειρά Υπουργικών Αποφάσεων εγκρίθηκαν τα **τυποποιημένα πρότυπα** για την πλήρη και αποτελεσματική εφαρμογή του Ν.3316/2005 σε σχέση με την ανάθεση και εκτέλεση δημόσιων συμβάσεων εκπόνησης μελετών και παροχής συναφών υπηρεσιών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 12 ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΤΙΣ ΕΘΝΙΚΕΣ ΠΡΟΣΠΑΘΕΙΕΣ ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΟΥ EUROPEAN ECONOMIC RECOVERY PLAN

Στο κεφάλαιο αυτό γίνεται μια αποτίμηση με βάση συγκεκριμένες ερωτήσεις της ΕΕ για τους τρόπους αντιμετώπισης της κρίσης σε σχέση με το Ευρωπαϊκό Σχέδιο για την ανάκαμψη της οικονομίας (European Recovery Plan).

1.Financing

1a. Έχουν χρησιμοποιηθεί προκαταβολές υπό την Πολιτική Συνοχής (2007-2009) για να χρηματοδοτηθούν βασικές δράσεις; Προς τις δημόσιες αρχές; Προς επιχειρήσεις ή άλλους οικονομικούς λειτουργούς; (1a. Are advances made under Cohesion Policy (2007-2009) being used to pre-finance operations on the ground? To public authorities? To enterprises or other economic operators?)

Έχει προκαταβληθεί επενδύσεις ύψους € 410 εκ. για την περίοδο 2007-2013 μέσω της 3^{ης} δόσης της προ-χρηματοδότησης στην Ελλάδα για το 2009. Συγκεκριμένα, χρηματοδοτήθηκαν παρεμβάσεις όπως οι δημόσιες προκηρύξεις για μεγάλα έργα, η στήριξη σε Μικρές και Πολύ Μικρές Επιχειρήσεις(SMEs) και η επαγγελματική κατάρτιση.

1β. Οι δαπάνες που έχουν προκύψει σε μεγάλα projects έχουν δηλωθεί ενώ η υποβολή τους στην Ευρ. Επιτροπή εκκρεμεί; (1b. Is expenditure incurred on major projects being declared while submissions to the Commission are pending?)

Ναι. Δαπάνες που αφορούν μεγάλα projects των οποίων η υποβολή στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή εκκρεμεί, έχουν ήδη δηλωθεί και έχει εισπραχθεί η αντίστοιχη κοινοτική συνδρομή.

1γ. Δηλώθηκαν στην Ευρ. Επιτροπή για αποζημίωση οι προκαταβολές υπό τα σχέδια κρατικής βοήθειας στις Μικρομεσαίες επιχειρήσεις που έχουν πληρωθεί; (1c. Are advances under state aid schemes to SMEs paid and declared to the Commission for reimbursement?)

Ναι. Οι προκαταβολές προς τις ΜΜΕ που υποβλήθηκαν μέσω του αναπτυξιακού νόμου για την είσπραξη της αντίστοιχης κοινοτικής συμμετοχής.

1δ. Έχει εφαρμοστεί frontloading των σχεδιασμένων επενδύσεων για την περίοδο 2007-2013; (1d. Is frontloading of planned investment over the Period 2007-2013 being implemented?)

Έχει πραγματοποιηθεί frontloading σχεδιασμένων επενδύσεων για την περίοδο 2007-2013 μέσω της 3^{ης} δόσης της προ-χρηματοδότησης στην Ελλάδα για το 2009, η οποία φθάνει τα 410 εκ. €. Με τη χρήση αυτής της προκαταβολής διευκολύνθηκαν οι πληρωμές σε επωφελούμενους των προγραμμάτων, καθώς τους παρασχέθηκε άμεση ρευστότητα στην αρχή της προγραμματικής περιόδου 2007-2013.

1ε. Χρησιμοποιήθηκε η ευελιξία στα υπάρχοντα Προγράμματα για να μεταβληθεί το ποσοστό Κοινοτικής συμμετοχής στα projects(μέχρι το 100% των επιλεγμένων δαπανών); (1e. Is the use of flexibility in the existing programmes to modulate the rate of the EU contribution to projects (up to 100% of the eligible costs) being used?)

Η Ελλάδα είχε επιδείξει ενδιαφέρον στην υιοθέτηση του σχετικού μέτρου. Μάλιστα ήταν μία από τις χώρες η οποία υποστήριξε την επέκταση του μέτρου αυτού και στα Επιχειρησιακά Προγράμματα που χρηματοδοτούνται από το ΕΤΠΑ και το Ταμείο Συνοχής και όχι μόνον από το ΕΚΤ. Ο λόγος είναι ότι η ανάληψη αυτού του μέτρου θα διευκόλυε την ταχύτερη υλοποίηση των παρεμβάσεων την τρέχουσα οικονομική συγκυρία όπου η δυνατότητα διάθεσης εθνικής χρηματοδότησης είναι περιορισμένες και στρέφονται περισσότερο σε κοινωνικού χαρακτήρα μέτρα. Το μέτρο αυτό ωστόσο απαιτεί παράλληλα την τροποποίηση του Γενικού Κανονισμού (άρθρο 77) η προοπτική της οποίας ωστόσο γνώρισε την αντίδραση μέρους των ΚΜ και δεν φαίνεται επί του παρόντος να υιοθετείται.

2. Απλοποίηση των κατηγοριών επιλέξιμων δαπανών

Οι αρχές σας χρησιμοποιούν ή σχεδιάζουν να χρησιμοποιήσουν;

2α. Έμμεσα κόστη δηλωμένα σε μορφή flat-rate;

2β. Flat-rate κόστη υπολογισμένα με τη χρήση τυποποιημένων κλιμάκων μοναδιαίου κόστους;

2γ. Κεφαλικών ποσών για την κάλυψη του συνόλου ή μέρους του κόστους μιας δράσης;

Εάν έχει γίνει χρήση αυτών των κατηγοριών των δαπανών, παρακαλείστε να παρέχετε:

- Πληροφορίες επάνω στα είδη των δράσεων στις οποίες η χρήση αυτών των κατηγοριών των δαπανών έχει γίνει

(2. Simplification of categories of eligible expenditure:

Are your authorities using or planning to use:

2a. Indirect costs declared on a flat-rate basis?

2b. Flat-rate costs calculated by application of standard scales of unit cost?

2c. Lump sums to cover all or part of the costs of an operation?

If use has been made of these categories of expenditure, please provide:

- **Information on types of operations where the use of these categories of expenditure is made.**
- **Information on the (estimated) amount paid out by the beneficiaries and included in payment claims sent to the managing authority;**

Η ελληνική κυβέρνηση προτίθεται να κάνει χρήση των νέων δυνατοτήτων που περιλαμβάνονται στους κανονισμούς των ERDF και ESF, σχετικά με τη χρήση flat rates, για τον υπολογισμό του Γενικού Κόστους (Overhead Costs), κόστους μοναδιαίας βάσης και κατ' αποκοπή ποσών, Η μεθοδολογία εφαρμογής τους βρίσκεται στο στάδιο της εξειδίκευσης. Μέσω αυτών των δυνατοτήτων που τους παρέχονται, οι αρχές που ασκούν καθήκοντα διαχείρισης θα μπορούν να επαληθεύουν ταχύτερα τις δαπάνες των δικαιούχων, μειώνοντας έτσι σημαντικά τη διοικητική επιβάρυνση αλλά και περιορίζοντας τα σφάλματα λόγω της εφαρμογής απλών κανόνων.

3. Μεγέθυνση ή προσαρμογή των προτεραιοτήτων των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων

3α. Ποια μέτρα επιταχύνθηκαν ή προσαρμόστηκαν στις τέσσερις περιοχές προτεραιότητας που τονίστηκαν από την Κοινωνική Ανακοίνωση (άνθρωποι, επιχειρήσεις, υποδομές και ενέργεια, έρευνα και καινοτομία); Υπάρχουν άλλες αναγκαίες προσαρμογές στα αρχικά σχεδιασμένα μέτρα προκειμένου να

ικανοποιηθούν νέες ή διαφορετικές ανάγκες; Ποια είναι η πιθανή επίπτωση αυτών των ενεργειών; Έχουν εντοπιστεί νέες ανάγκες;

(3. Enlarging or adjusting the priorities of Ops

3a. What measures under the four priority areas outlined in the Communication (people, business, infrastructure and energy; research and innovation) are being accelerated or adjusted? Are other adjustments necessary to the initially planned measures in order to meet new or different needs? What is the likely impact of these actions? Higher numbers of beneficiaries than anticipated? New needs identified?)

Σε ότι αφορά τροποποιήσεις/προσθήκες κανόνων και μέτρων που θα μπορούσαν να συνεισφέρουν στην καλύτερη προσαρμογή στις έκτακτες καταστάσεις που έχουν προκύψει λόγω της διεθνούς οικονομικής ύφεσης, στην προτεραιότητα της ενέργειας κρίνεται απαραίτητη η διεύρυνση των δράσεων του ERDF στην οικιακή χρήση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, με στόχο να ευνοηθούν περισσότερο οι χαμηλές εισοδηματικά ομάδες. Σε αυτή την άποψη άλλωστε συγκλίνουν και άλλες Χώρες Μέλη, όπως αναφέρεται στην ανακοίνωση της Ευρ. Επιτροπής μετά την Συνάντηση Εργασίας στη Βαρσοβία. Σχετικά με τα έργα σε υποδομές, προτείνεται συμπληρωματικά στην τροποποίηση του άρθρου 55 του Γεν. Κανονισμού που εισηγήθηκε η Ευρ. Επιτροπή, η μη εφαρμογή των διατάξεων του άρθρου σε περιπτώσεις έργων υποδομών που εκτιμάται ότι θα δημιουργήσουν έσοδο χαμηλότερο από ένα προκαθορισμένο ποσοστό του συνολικού κόστους της σχετιζόμενης επένδυσης (πχ. 25%). Αυτή η πρόταση είναι παραπλήσια με το σημείο 40 του Κανονισμού 1260/00. Στο πλαίσιο του ίδιου άρθρου, οι ελληνικές αρχές πιστεύουν ότι ο προσδιορισμός του εσόδου (και η αφαίρεση της συμμετοχής της Επιτροπής) θα πρέπει να πραγματοποιούνται σε ένα μεταγενέστερο στάδιο, το αργότερο μέχρι το μερικό ή το ολικό κλείσιμο του Επιχειρησιακού Προγράμματος. Η σχετική αφαίρεση από το ποσό που έχει δηλωθεί στην Ευρ. Επιτροπή θα γίνεται στη συνέχεια από την Πιστοποιούσα Αρχή.

Επιπλέον, καθώς η παγκόσμια οικονομική ύφεση έχει καταστήσει δυσκολότερη την επίτευξη των στόχων που έχουν τεθεί στα Επιχειρησιακά Προγράμματα, έχει αυξηθεί η πιθανότητα να απολεστούν πόροι εξαιτίας του κανόνα $n+2/3$. Όπως επισημαίνεται και στη ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής μετά τη Συνάντηση Εργασίας της Βαρσοβίας, η οικονομική κατάσταση στην οποία βρίσκονται πολλοί επωφελούμενοι, δεν τους επιτρέπει να έχουν διαθέσιμο το μέρος των πόρων που τους αναλογεί από τη συγχρηματοδότηση. Ένας δεύτερος λόγος που καθιστά περιοριστικό των κανόνα $n+2/3$ είναι ότι το σύστημα υλοποίησης δεν επιτρέπει τον καθορισμό νέων, άμεσων δράσεων, καθώς αυτές απαιτούν τη δυνατότητα ανακατανομής των πόρων μεταξύ των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων. Προκειμένου να περιοριστούν οι δυνητικές αρνητικές επιπτώσεις, η Ελλάδα είχε προτείνει να ισχύσει ο κανόνας $n+3$ για το σύνολο της προγραμματικής περιόδου. Μετά από σειρά διαβουλεύσεων στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο η ελληνική πρόταση που διαφαίνεται να υιοθετείται από τα ΚΜ και την Ε. Επιτροπή συνίσταται στον επιμερισμό της κατανομής για το 2007 στα υπόλοιπα έτη (2008-2013) και στην εξέταση της σχετικής υποχρέωσης σε αυτά (τροποποίηση του άρθρου 93 παρ. 2).

Για την αντιμετώπιση της δυσκαμψίας στην κατανομή πόρων στην τρέχουσα δυσμενή κατάσταση, προτείνεται οι Χώρες Μέλη να έχουν τη δικαιοδοσία, κατόπιν τεκμηριωμένης πρότασης στην Ευρ. Επιτροπή, να προσαρμόσουν το χρηματοδοτικό πλάνο ενός Επιχειρησιακού Προγράμματος μεταφέροντας ποσά μεταξύ των Αξόνων Προτεραιότητας, χωρίς ωστόσο αυτές οι ενέργειες να αντιβαίνουν την απόφαση της Ευρ. Επιτροπής στο άρθρο 53(παρ.6). Το ποσό που θα επιτρέπεται να ανακαταμεμηθεί δε θα πρέπει να υπερβαίνει ένα προκαθορισμένο ποσοστό των δημοσίων δαπανών σε κάθε Άξονα Προτεραιότητας (πχ. 20%, ποσοστό που συζητήθηκε στη Συνάντηση Εργασίας της Βαρσοβίας). Ευρύτερα, και λόγω του ότι εμφανίζονται σημαντικά προβλήματα συντονισμού μεταξύ διαφορετικών Κοινοτικών χρηματοδοτικών εργαλείων, πχ. μεταξύ και ESF και ERDF, ή μεταξύ Κεφαλαίων Συνοχής και EAFRD, η ελληνική πλευρά προτείνει την επανεξέταση των κριτηρίων οροθεσίας (με ενδεχόμενες μεταβολές ή απαλοιφές στο άρθρο 9 του κανονισμού του ERDF). Υπό την προϋπόθεση ότι τα κράτη-μέλη μπορούν να διασφαλίσουν επαρκή συντονισμό ανάμεσα στο

ERDF και άλλα εργαλεία Κοινοτικής βοήθειας, η αρμοδιότητα για αυτόν μπορεί να μεταφερθεί στα κράτη-μέλη.

Τροποποιήσεις συνίστανται και στους κανονισμούς Κρατικής Αρωγής. Ο χρόνος στον οποίο η Ευρ. Επιτροπή θα επαναξιολογήσει τη στατιστική επίπτωση στις περιφέρειες και τη σχετική ένταση της Περιφερειακής Αρωγής πρέπει να επανακαθοριστεί. Δεδομένης της σημαντικής επιβράδυνσης/πτώσης της οικονομικής δραστηριότητας για τουλάχιστον τα έτη 2009-2010, προτείνεται να γίνει η επαναξιολόγηση το 2013 αντί του 2011(τροποποίηση στα σημεία 19, 20, 44 και 46 των Οδηγιών Περιφερειακής Αρωγής).

3β. Τροποποιήθηκαν τα Ε.Π. προκειμένου να διευρυνθεί το πεδίο των δράσεων τους στην ενεργειακή αποτελεσματικότητα και τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας για οικιακή χρήση; Αν ναι, τι ποσό κατανεμήθηκε ή θα κατανεμηθεί σε αυτά τα μέτρα; Ποιους τύπους δράσεων αφορούν; (3b. Are OPs being amended to open the scope of actions to energy efficiency and renewable energies in housing? If yes, what amount has been (will be) allocated to these measures? What kinds of operations are concerned?)

Για την ενσωμάτωση δράσεων σχετικά με την ενεργειακή αποτελεσματικότητα και τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας για οικιακή χρήση προωθούνται επενδύσεις μέσω του ERDF. Το ύψος των επιλέξιμων επενδύσεων σε οικιακή ενεργειακή αποτελεσματικότητα που θα συγχρηματοδοτηθεί από το ERDF ανέρχεται στο 4% αυτού. Ο ορισμός των επιλέξιμων κατοικιών δίνεται στους Εθνικούς Κανόνες. Ήδη, προς την κατεύθυνση της ενεργειακής αποτελεσματικότητας, στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος Ανταγωνιστικότητα και Επιχειρηματικότητα του ΕΣΠΑ 2007-2013, ολοκληρώθηκε το πρόγραμμα «Αλλάζω ΚΛΙΜΑτιστικό» για την επιδότηση, αντικατάσταση και ανακύκλωση παλαιών ενεργοβόρων οικιακών συσκευών κλιματισμού, μέσω του οποίου εκτιμάται αντικαταστάθηκαν πάνω από 110.000 κλιματιστικά, ενώ σε όρους ενεργειακής εξοικονόμησης το πρόγραμμα προβλέπεται ότι θα εξοικονομήσει 41,6 γιγαβατώρες/έτος ενώ η μείωση των εκπομπών CO² αναμένεται να φτάσει τους 36,6 χιλιάδες τόνους/έτος. Ολοκληρώθηκε επίσης και το Πρόγραμμα «Εξοικονομώ», το οποίο αφορά στην εφαρμογή δράσεων και καλών πρακτικών για τη μείωση της ενεργειακής κατανάλωσης στο αστικό περιβάλλον, με έμφαση πρωτίστως στον κτιριακό τομέα(δημοτικά κτίρια) και στην αναβάθμιση των κοινόχρηστων χώρων, αλλά και στον τομέα των δημοτικών και ιδιωτικών μεταφορών καθώς και στις ενεργοβόρες δημοτικές εγκαταστάσεις. Το ύψος του προγράμματος ανέρχεται στα 400 εκ. €, υπολογίζεται ότι θα ωφελήσει πάνω από 100.000 νοικοκυριά και θα οδηγήσει σε εξοικονόμηση ενέργειας που μπορεί να φτάσει μέχρι και σε 70%, όπως και σε σημαντική μείωση στις εκπομπές CO².

3γ. Επιταχύνθηκε ή επεκτάθηκε η πρόσβαση σε χρηματοδοτικά εργαλεία τύπου JEREMIE προκειμένου να επωφεληθούν οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις(SMEs); Ποιο είναι το αναμενόμενο συνολικό ύψος της χρηματοδότησης; Και της Κοινοτικής συγχρηματοδότησης; (3c. Are JEREMIE-type access to finance instruments to benefit SMEs being accelerated or expanded? What is the expected total financial volume? And the EU co-financing?)

Με στόχο την εφαρμογή των συστάσεων της Ευρ. Επιτροπής και του Ευρωπαϊκού Σχεδίου για την Ανάκαμψη της Οικονομίας, επιταχύνθηκαν οι διαδικασίες ενεργοποίησης της πρωτοβουλίας JEREMIE. Για την προώθηση της επιχειρηματικότητας μέσω αυτής, η Ελλάδα υπέγραψε χρηματοδοτική συμφωνία με την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων(ως το holding fund) και βάσει αυτής θα πραγματοποιηθεί συμβολή ύψους 100 εκ. € στο holding fund. Επιπλέον, μέσω της 3^{ης} δόσης της προ-χρηματοδότησης στην Ελλάδα για το 2009, που φθάνει το ποσό των 410 εκ. €, παρέχεται άμεση ρευστότητα στην αρχική φάση της προγραμματικής περιόδου, προκειμένου να διευκολυνθούν πληρωμές σε επωφελούμενους των προγραμμάτων. Στις παρεμβάσεις που προ-χρηματοδοτούνται περιλαμβάνεται η στήριξη για Μικρές και Πολύ Μικρές Επιχειρήσεις(SMEs). Οι Μικρές και Πολύ Μικρές Επιχειρήσεις (SMEs) αποτελούν παρέμβαση στην οποία η επιλεξιμότητα κρίνεται δόκιμο να επεκταθεί, προκειμένου να συγχρηματοδοτηθούν λειτουργικά κόστη, όπως η λειτουργική

ρευστότητα(working capital), ούτως ώστε με την πρόσθετη ρευστότητα να διατηρήσουν την ανταγωνιστικότητά τους κατά τη διάρκεια της οικονομικής κρίσης. Η πρόταση αυτή είναι συναφής με την ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής μετά τη Συνάντηση Εργασίας της Συνάντησης της Βαρσοβίας, σύμφωνα με την οποία παρατηρείται σημαντική επιβράδυνση στην υλοποίηση της κοινοτικής υποστήριξης προς τις SMEs, για την αντιμετώπιση της οποίας προτείνεται η επέκταση δημοσίων αναχρηματοδοτούμενων πιστωτικών εργαλείων όπως τα Επιχειρησιακά Προγράμματα.

3δ. Υπάρχουν προτεραιότητες στο εσωτερικό των δημοσίων αρχών που να μπορούν να ενισχύσουν την ικανότητα τους να σχεδιάζουν, υλοποιούν, συντονίζουν και ελέγχουν τα Ε.Π. που έχουν τροποποιηθεί ή διευρυνθεί; (3d. Have capacity building priorities to reinforce within public authorities their ability to plan, implement, monitor and control OPs been modified or reinforced?)

Η Ελλάδα συγκαταλέγεται μεταξύ των τεσσάρων πρώτων χωρών για τις οποίες εγκρίθηκε το Σύστημα Διαχείρισης και Ελέγχου, το Δεκέμβριο του 2008, το οποίο αποτελεί ένα ολοκληρωμένο, τυποποιημένο και ενιαίο πλαίσιο κανόνων διαχείρισης για όλα τα Επιχειρησιακά Προγράμματα. Μετά από αυτή την έγκριση, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δύναται να καταβάλει τις ενδιάμεσες πληρωμές των Κοινοτικών πόρων στη χώρα. Επιπρόσθετα, προκειμένου να βελτιωθεί η διοικητική αποτελεσματικότητα των φορέων υλοποίησης (Δικαιούχων) συγχρηματοδοτούμενων έργων, θεσπίζονται κανόνες επιβεβαίωσης της διαχειριστικής τους επάρκειας και η εφαρμογή ενός Ελληνικού Προτύπου διοίκησης και διαχείρισης έργων του ΕΣΠΑ. Κατά τη μεταβατική περίοδο του 2009 προωθήθηκαν οι διαδικασίες πιστοποίησης της Διαχειριστικής Επάρκειας Δικαιούχων του ΕΣΠΑ μέσω των Ειδικών Υπηρεσιών Διαχείρισης. Παράλληλα, λόγω των συνθηκών της τρέχουσας οικονομικής κρίσης και της αναγκαιότητας για επιτάχυνση της εφαρμογής των Προγραμμάτων του ΕΣΠΑ, απλοποιήθηκαν από το Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών οι προϋποθέσεις και διαδικασίες επιβεβαίωσης της διαχειριστικής επάρκειας Δικαιούχων, με στόχο την αύξηση της έκδοσης εγγράφων επιβεβαίωσης στο μέγιστο αριθμό φορέων.

4. Απλοποίηση των εθνικών/τοπικών μηχανισμών υλοποίησης

4a. Τι εθνικά μέτρα έχουν ληφθεί για την επιτάχυνση της υλοποίησης των Ε.Π.; Αποσαφηνιστικές διαδικασίες; Αναθεωρημένοι οδηγοί της εθνικής νομοθεσίας; Απλοποιητικές διαδικασίες;

(4. Simplifying the national / regional implementation mechanisms

4a. What national measures have been taken to accelerate the implementation of OPs? Clarifying procedures? Revised guidance or national legislation? Simplified procedures?)

Προκειμένου να πραγματοποιηθεί με ταχύτερους ρυθμούς η υλοποίηση των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων και λαμβάνοντας υπόψη α) τις κατευθύνσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης¹¹³ για άμεση και ουσιαστική αντιμετώπιση των συνεπειών της τρέχουσας χρηματοπιστωτικής κρίσης στην πραγματική οικονομία και β) τις συστάσεις της για την αξιοποίηση κάθε δυνατότητας από τα κράτη-μέλη για την επιτάχυνση των αναγκαίων παρεμβάσεων που έχουν συμπεριληφθεί στους συμφωνημένους στόχους των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων, προωθήθηκαν τα ακόλουθα μέτρα επιτάχυνσης της εφαρμογής του ΕΣΠΑ: δόθηκε στα Προγράμματα η δυνατότητα προγραμματικής υπερδέσμευσης στις προσκλήσεις για έργα, συντομεύτηκαν οι διαδικασίες συντονισμού των εθνικών πολιτικών ενώ αντιμετωπίζεται με ευελιξία η διαδικασία έγκρισης έργων από τους φορείς που διαχειρίζονται τα προγράμματα. Ειδικότερα επισπεύσθηκε η διαδικασία επιλογής σχεδίων (projects), που περιλαμβάνει τη δημοσίευση προσκλήσεων για προτάσεις, την υποβολή των προτάσεων και την επιλογή των σχεδίων, μέσω της εφαρμογής της "first-in first-out" διαδικασίας επιλογής, σε όποια περίπτωση αυτό ήταν δυνατό.

4b. Είναι αναγκαίο να απλοποιηθούν οι παροχές στα υιοθετημένα προγράμματα μέσω επίσημης τροποποίησης προκειμένου να επιταχυνθούν οι μηχανισμοί απόδοσης; (4b. Is it necessary to simplify provisions in the adopted programmes through formal modification to speed up deliver mechanisms?)

Αποτελεί γεγονός, σύμφωνα και με την ανακοίνωση των αποτελεσμάτων-συμπερασμάτων της Συνάντησης Εργασίας της Βαρσοβίας, ότι υφίσταται υπερβολική επιβάρυνση στην υλοποίηση της Πολιτικής Συνοχής λόγω μεγάλου αριθμού κανόνων και ρυθμιστικών παρεμβάσεων, ιδίως στις Νέες Χώρες Μέλη. Για αυτό το λόγο, εξετάζεται το κατά πόσο χρειάζονται επείγουσες τροποποιήσεις στα Επιχειρησιακά Προγράμματα για την επίτευξη της νωρίτερης απόδοσης των χρηματοδοτήσεων πέρα από τις ευελιξίες που ήδη υφίστανται. Αυτό μπορεί να επιτευχθεί μέσα από αλλαγές στις προτεραιότητες και τους στόχους των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων, με γνώμονα οι αλλαγές να ανταποκρίνονται στις νέες ανάγκες που έχουν προκύψει.

Ειδικά για το κανονιστικό πλαίσιο των χρηματοδοτήσεων, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή πρότεινε στην Συνάντηση Εργασίας της Βαρσοβίας ένα πακέτο αλλαγών, που η προώθησή τους μπορεί να συμβάλει στη βελτίωση της αποδοτικότητάς του. Σε αυτό ενσωματώνεται η ανάγκη μεταβολών και στο σύστημα απόδοσης τους στους επωφελούμενους, με σκοπό τη μεταβολή του από προσανατολισμένο-στον-έλεγχο(audit-oriented) σε προσανατολισμένο-στην-αποτελεσματικότητα(efficiency-oriented). Αναλυτικότερα, γίνεται η παραδοχή ότι το σύστημα απόδοσης των χρηματοδοτήσεων παρουσιάζει χαμηλό βαθμό υλοποίησης καθώς υπόκειται σε υπερβολικό όγκο ρυθμίσεων και ελέγχων(overregulated). Στις Νέες Χώρες Μέλη οι εθνικοί θεσμοί κάθε χώρας οφείλουν να είναι ιδιαίτερα επιφυλακτικοί και συχνά επιβαρύνουν τους επωφελούμενους με επιπρόσθετες, συχνά ανούσιες, υποχρεώσεις, ενώ σε χώρες με μικρότερο μερίδιο στην κατανομή της Πολιτικής Συνοχής, η αποτελεσματικότητα σε όρους ανάλυσης κόστους-οφέλους απέχει από την αρχή της αναλογικότητας. Για αυτό το σκοπό πρέπει να βρεθούν τρόποι προκειμένου να βελτιωθεί το επίπεδο εμπιστοσύνης, να βελτιωθεί η συνάφεια με το κανονιστικό πλαίσιο της Πολιτικής Συνοχής και να εφαρμοστεί η αρχή της αναλογικότητας.

¹¹³ "Πολιτική για τη συνοχή: επενδύοντας στην πραγματική οικονομία", Βρυξέλλες, 16.12.2008, COM(2008) 876 τελικό.

5. Χρήση των δυνατοτήτων υπό το πλαίσιο της Προσωρινής Κρατικής Βοήθειας:

Έχει προγραμματιστεί, ακολουθώντας την έγκριση της Ευρ. Επιτροπής για Κρατική Βοήθεια, να χρησιμοποιηθούν κεφάλαια της Πολιτικής Συνοχής για να χρηματοδοτηθούν:

5α. Δομές που υλοποιούν το «Συμβατό περιορισμένο ποσό βοήθειας» μέχρι €500000;

(5. Use of possibilities under the Temporary state aid framework:

Is it planned, following Commission state aid approval, to use Cohesion Policy funds to finance:

5a. Schemes implementing the “Compatible limited amount of aid” up to € 500 000?)

Οι ελληνικές αρχές κοινοποίησαν στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή το καθεστώς N304/09 «Περιορισμένα συμβιβασίμα ποσά ενισχύσεων βάσει του Προσωρινού Πλαισίου», το οποίο εγκρίθηκε στις 15/07/2009. Το καθεστώς αφορά την ενίσχυση επιχειρήσεων στο πλαίσιο των συγχρηματοδοτούμενων προγραμμάτων του ΕΣΠΑ με στόχο την ενδυνάμωση της περιφερειακής οικονομίας, τη διατήρηση των υφιστάμενων θέσεων απασχόλησης και δημιουργία νέων. Μέχρι στιγμής, έχουν προκηρυχθεί δύο προγράμματα με βάση το εγκεκριμένο καθεστώς, το ένα στο πλαίσιο των ΠΕΠ με προϋπολογισμό 500 εκατ. ευρώ και ένα στο πλαίσιο του Ε.Π. «Ψηφιακή Σύγκλιση» με προϋπολογισμό ύψους 45 εκατ. ευρώ. Τα προγράμματα βρίσκονται στην φάση υποβολής προτάσεων.

6. Δημόσιες Προμήθειες

Εντός των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων, έχει γίνει χρήση των διαδικασιών επιτάχυνσης των δημόσιων προμηθειών, προκειμένου να μειωθεί το συνολικό όριο της διαδικασίας από τις 87 ημέρες στις 30;

(6. Public Procurement

Within Operational Programmes, is use being made of accelerated public procurement procedures, reducing the overall time limit of the procedure from 87 days to 30 days?)

Σύμφωνα με το Σχέδιο Οικονομικής Ανάκαμψης (COM (2008) 800/26.11.2008), η επισπευσμένη διαδικασία, όπως αυτή μνημονεύεται στο έγγραφο της Επιτροπής με ημερομηνία 19/12/2008, εφαρμόστηκε από την Ελλάδα προκειμένου για την επιλογή των αναδόχων στους οποίους θα ανατεθεί η διαχείριση πράξεων κρατικών ενισχύσεων και ειδικότερα δράσεων ενίσχυσης ΜΜΕ για την προγραμματική περίοδο 2007-2013, δηλαδή των αναδόχων που ορίστηκαν ως Ενδιάμεσοι Φορείς Διαχείρισης πράξεων κρατικών ενισχύσεων σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρο 2 παρ. 6 του Κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1083/2006. Η εν λόγω διαδικασία επελέγη κυρίως στη βάση της ανάγκης για την ανάκαμψη των μικρομεσαίων επιχειρήσεων, ώστε αυτές να αποκτήσουν, με ταχείες διαδικασίες, πρόσβαση στους πόρους των διαρθρωτικών ταμείων, για την υλοποίηση επενδύσεων και τη διατήρηση των θέσεων εργασίας, σε συνδυασμό με την άμεση ενεργοποίηση του χρηματοπιστωτικού συστήματος.

ΕΝΟΤΗΤΑ Δ: ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΚΑΛΩΝ ΠΡΑΚΤΙΚΩΝ

ΚΑΛΗ ΠΡΑΚΤΙΚΗ Νο 1

Χώρα:	Ελλάδα
Περιφέρεια:	Σύνολο επικράτειας
Έργο, σχέδιο, πολιτική:	Πρόγραμμα Ενίσχυσης Μικρών και Πολύ Μικρών Επιχειρήσεων στους Τομείς Μεταποίησης – Τουρισμού – Εμπορίου – Υπηρεσίες στο πλαίσιο των Περιφερειακών Επιχειρησιακών Προγραμμάτων του ΕΣΠΑ 2007-2013
Διάρκεια:	2009-2010
Στόχος:	Ανταγωνιστικότητα Συνολική δαπάνη: 1.050.000.000 Ευρώ
Χρηματοδότηση:	Κοινοτική συμμετοχή: Εθνική συμμετοχή: Περιφερειακή συμμετοχή: Ιδιωτική συμμετοχή: Ονοματεπώνυμο: Οργανισμός: Υπουργείο Οικονομίας & Οικονομικών Γενική Γραμματεία Επενδύσεων & Ανάπτυξης
Επαφή:	Γενική Διεύθυνση Αναπτυξιακού Προγραμματισμού, Περιφερειακής Πολιτικής & Δημόσιων Επενδύσεων Διεύθυνση: Νίκης 5-7, 10180 Αθήνα Email: gddevelopment@mnec.gr Internet: www.ependyseis.gr
Περιγραφή έργου / πολιτικής:	<p>Το Πρόγραμμα Ενίσχυσης Μικρών και Πολύ Μικρών Επιχειρήσεων στους Τομείς Μεταποίησης – Τουρισμού – Εμπορίου – Υπηρεσίες συγχρηματοδοτείται από το Ε.Τ.Π.Α. στο πλαίσιο των Περιφερειακών Επιχειρησιακών Προγραμμάτων (Π.Ε.Π.) «Αττική», «Μακεδονία-Θράκη» «Δυτική Ελλάδα-Πελοπόννησος-Ιόνιοι Νήσοι» «Θεσσαλία-Στερεά Ελλάδα-Ηπειρος» και «Κρήτη & Νήσοι Αιγαίου».</p> <p>Οι παρεχόμενες ενισχύσεις από το Πρόγραμμα, με την μορφή της άμεσης κεφαλαιουχικής, επιχορήγησης αποσκοπούν στην αύξηση της ανταγωνιστικότητας των μικρών και πολύ μικρών επιχειρήσεων, ιδιαίτερα εκείνων που δραστηριοποιούνται στις λιγότερο αναπτυγμένες Περιφέρειες της χώρας. Η επιλογή αυτή αποβλέπει πρωτίστως στην τόνωση της περιφερειακής οικονομίας, στη διατήρηση θέσεων εργασίας και στη δημιουργία νέων, με απώτερο σκοπό τη συγκράτηση του πληθυσμού στις περιοχές αυτές και στην αύξηση της κοινωνικής συνοχής.</p> <p>Ως Ενδιάμεσοι Φορείς διαχείρισης (ΕΦΔ) έχουν οριστεί, μετά από ανοικτό διεθνή διαγωνισμό, συγκεκριμένα πιστωτικά ιδρύματα (Τράπεζες) της χώρας. Ο ρόλος των Τραπεζών στο Πρόγραμμα συνίσταται στην υλοποίηση της εφαρμογής των δράσεων, με ευθύνη της υποδοχής και αξιολόγησης των επενδυτικών σχεδίων, της παρακολούθησης της υλοποίησης τους και της καταβολής των ενισχύσεων στους δικαιούχους επενδυτές. Το όλο σύστημα, χαρακτηρίζεται από μεγάλη διασπορά των σημείων εξυπηρέτησης των επενδυτών. Πρόκειται για ένα αποκεντρωμένο σύστημα υποδοχής, με πάνω από 3.000 σημεία υποδοχής σε όλη την επικράτεια. Σε κάθε φάση υλοποίησης των επενδύσεων ο ενδιαφερόμενος επενδυτής δύναται να συναλλάσσεται μόνο με το Υποκατάστημα της Τράπεζας. Παράλληλα, περιορίζεται ο ρόλος του δημόσιου τομέα, ο οποίος πλέον θα έχει μόνον το γενικό συντονισμό των δράσεων και την εποπτεία για την ορθή λειτουργία του συστήματος.</p>

ΚΑΛΗ ΠΡΑΚΤΙΚΗ Νο 2

Χώρα:	Ελλάδα
Περιφέρεια:	Εθνικής εμβέλειας Corallia Clusters Initiative – <i>Ανάπτυξη Ελληνικών Τεχνολογικών Συνεργατικών Σχηματισμών (clusters) στην θεματική περιοχή της Μικροηλεκτρονικής, μέσω των ακόλουθων ενταγμένων έργων/πράξεων:</i> <u>3^η Προγραμματική Περίοδος (Γ' ΚΠΣ):</u> «Δημιουργία και Λειτουργία Δομής Ανάπτυξης Ελληνικών Τεχνολογικών Συνεργατικών Σχηματισμών» «Ενίσχυση Ελληνικών Τεχνολογικών Συνεργατικών Σχηματισμών στη Μικροηλεκτρονική» <u>4^η Προγραμματική Περίοδος (ΕΣΠΑ):</u> “Φάση-2 Ενίσχυσης Ελληνικών Τεχνολογικών Συνεργατικών Σχηματισμών στη Μικροηλεκτρονική ” “ Δημιουργία και Λειτουργία Δομής Ανάπτυξης Ελληνικών Τεχνολογικών Συνεργατικών Σχηματισμών Πάτρας” “Δημιουργία Συστοιχίας Δομών Ανάπτυξης Ελληνικών Τεχνολογικών Συνεργατικών Σχηματισμών Αθήνας” “Τεχνική Υποστήριξη για την Υλοποίηση της Πράξης «Φάση-2 Ενίσχυσης Ελληνικών Τεχνολογικών Συνεργατικών Σχηματισμών στη Μικροηλεκτρονική»”
Έργο, σχέδιο, πολιτική:	
Διάρκεια:	2006 – σήμερα
Στόχος:	Παραγωγή και Αξιοποίηση της Καινοτομίας υποστηριζόμενη από Έρευνα & Τεχνολογική Ανάπτυξη, ενίσχυση της Ανταγωνιστικότητας και της Εξωστρέφειας της χώρας, Ανάπτυξη και διατήρηση βιώσιμου, εθνικού ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος, Σύμπραξη βιομηχανίας – ακαδημαϊκής κοινότητας. Συνολική δημόσια δαπάνη: 38.539.718 €
Χρηματοδότηση: (έργων ΕΣΠΑ)	Κοινοτική συμμετοχή: 32.758.760 € Εθνική συμμετοχή: 5.780.958 € Περιφερειακή συμμετοχή: 22.048.394 € Ιδιωτική συμμετοχή: 20.863.027 € Ονοματεπώνυμο: Βασίλειος Μακίος Οργανισμός: Corallia Clusters Initiative Διεύθυνση: Σώρου 12, 15125 Μαρούσι Email: exec@corallia.org Internet: www.corallia.org
Επαφή:	Από τη ίδρυση του το Corallia Clusters Initiative εκφράζει την πρώτη εθνική στρατηγική για την ανάπτυξη συνεργατικών σχηματισμών στην Ελλάδα. Πρόκειται για ένα έργο πρωτοποριακό και ιδιαίτερα φιλόδοξο εγχείρημα μεγάλης τεχνολογικής εξειδίκευσης που αποσκοπεί στη δημιουργία και ανάπτυξη συνεργατικών σχηματισμών καινοτομίας (innovation clusters) μέσα από μια “bottom-up” προσέγγιση, σε περιοχές που εμφανίζουν ανταγωνιστικό πλεονέκτημα με χαρακτηριστικά «έντασης γνώσης - υψηλής τεχνολογίας - εξαγωγικού χαρακτήρα», προκειμένου να αποκτήσουν διεθνή εμβέλεια και σημαντικό μερίδιο της παγκόσμιας αγοράς στον τομέα τους.
Περιγραφή έργου/ πολιτικής:	Για την επίτευξη αυτού του στόχου, δημιουργήθηκε μια δομή ανάπτυξης και ένα πλαίσιο ενίσχυσης του πρώτου συνεργατικού σχηματισμού στη θεματική περιοχή της Νάνο/Μικροηλεκτρονικής και των Ενσωματωμένων Συστημάτων, που προωθεί την ένταξη επιχειρηματικών και ερευνητικών/ ακαδημαϊκών φορέων στο cluster, τη βελτίωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος για άμεσες ξένες επενδύσεις, την ανάπτυξη καινοτομιών και νέων τεχνολογιών, τη μεταφορά τεχνολογίας, την αναβάθμιση παραγωγικών διαδικασιών, και τη δημιουργία ισχυρών δικτύων μεταξύ ανθρώπων και επιχειρήσεων.
Συνάφεια με στρατηγικές:	<ul style="list-style-type: none"> • Στρατηγική Λισαβόνας • Εθνικό Πρόγραμμα Μεταρρυθμίσεων • Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς (ΕΣΠΑ) <p>Συγχρηματοδοτούμενο έργο από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης της Ευρωπαϊκής Ένωσης και Εθνικούς Πόρους στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Ανταγωνιστικότητα και Επιχειρηματικότητα» 2007-2013 και των Περιφερειακών Επιχειρησιακών Προγραμμάτων 2007-2013 των περιφερειών μεταβατικής στήριξης.</p> <p>Στο πλαίσιο της υλοποίησης του έργου έχουν συγκεντρωθεί και συνδυαστεί επιτυχημένα οι παρακάτω στρατηγικοί στόχοι και αποτελέσματα:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Σημαντική αύξηση μελών, από μόλις 13 στην έναρξη σε περισσότερους από 100 φορείς (μεταξύ των οποίων επιχειρήσεις, ερευνητικά και πανεπιστημιακά εργαστήρια και ινστιτούτα) • ανάπτυξη σχέσεων συνεργασίας μεταξύ ανταγωνιστικών επιχειρήσεων (συν-ανταγωνισμός) • ποιοτική βελτίωση των διαδικασιών Έρευνας και Ανάπτυξης των μελών του cluster και κατ' επέκταση των παραγόμενων από αυτή τη διαδικασία προϊόντων προκειμένου να ανταγωνισθούν στις διεθνείς αγορές • διάχυση τεχνολογίας και τεχνογνωσίας μεταξύ των μελών του cluster – γεγονός που οδήγησε στην ανάπτυξη νέων προϊόντων και στη μεγιστοποίηση της προσαρμοστικότητας στις νέες τεχνολογίες • βελτίωση οικονομικών δεικτών των επιχειρηματικών κυρίως μελών του cluster (ενδεικτικά αναφέρονται αύξηση κύκλου εργασιών κατά 59,56%, εξαγωγών κατά 109,67%, απασχόλησης κατά 92,63%, και αριθμού διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας κατά 137,5% • επίτευξη οικονομικών κλίμακας [δημιουργία δικτύου κοινών προμηθευτών και καναλιών προώθησης προϊόντων
Σχεδιασμός/ υλοποίηση του έργου/ της πολιτικής	

- επίτευξη οικονομίας σκοπού [ισχυροποίηση επιχειρηματικών σχέσεων και κοινών ερευνητικών δραστηριοτήτων – γεγονός που υποβοηθείται σημαντικά από την από την ανάπτυξη και λειτουργία του Κέντρου Καινοτομίας Μικροηλεκτρονικής (μΙC) στο Μαρούσι και την ανάδειξη του σε σημείο αναφοράς για τη Νάνο/Μικροηλεκτρονική και τα Ενσωματωμένα Συστήματα στην Ελλάδα και τόπο επαφών, συναντήσεων entrepreneurs με επενδυτές, με ερευνητές και καθηγητές, και γένεσης νέων ιδεών και συνεργασιών (με περισσότερες από 1500 συναντήσεις, ημερίδες, σεμινάρια, παρουσιάσεις, κ.λπ. να πραγματοποιούνται σε ετήσια βάση)
- Σύζευξη ακαδημίας – βιομηχανίας μέσα από το σχεδιασμό και την υλοποίηση κοινών δράσεων και εκδηλώσεων. Ως τέτοια δράση, αναφέρεται ενδεικτικά η αναγνωρισμένη από το ΕΠΑΝ Ι «Βέλτιστη Πρακτική» της διοργάνωσης «Ημέρα Καριέρας» που πραγματοποιείται ετησίως στο Κέντρο Καινοτομίας Μικροηλεκτρονικής. Επιπλέον, διοργάνωση Ημερίδων εξειδικευμένου επιστημονικού ενδιαφέροντος συνεργασία με Πανεπιστήμια εντός Ελλάδας και επιχειρηματικές συναντήσεις – Ημερίδες σε συνεργασία με διεθνούς φήμης πανεπιστήμια των ΗΠΑ
- Διοργάνωση εκπαιδευτικών σεμιναρίων και άλλων ενημερωτικών ημερίδων, που αποσκοπούν στην συνεχιζόμενη εκπαίδευση και κατάρτιση του ανθρώπινου δυναμικού του mi-cluster

Η στόχευση για την επόμενη περίοδο εστιάζει στην τόνωση συγκεκριμένων αναπτυξιακών δεικτών των μελών του mi-Cluster, τόσο σε επίπεδο άμεσα μετρήσιμων ποσοτικών και οικονομικών στοιχείων των επιμέρους επιχειρήσεων και λοιπών φορέων, όσο και σε επίπεδο έμμεσων ποιοτικών στοιχείων του mi-Cluster συνολικά, όπως είναι η βελτίωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος, η διάχυση της τεχνογνωσίας, η αναβάθμιση παραγωγικών διαδικασιών, η προσέλκυση χαρισματικών ανθρώπων, η ενίσχυση της αριστείας και η δημιουργία ισχυρών δικτύων μεταξύ της βιομηχανίας, του ερευνητικού ιστού και των παγκόσμιων αγορών, ώστε να επιτευχθεί μακροπρόθεσμο ανταγωνιστικό πλεονέκτημα και βιώσιμο οικοσύστημα ανάπτυξης και καινοτομίας. Συνολικά, το έργο αναμένεται να συμβάλει ώστε στο διάστημα μέχρι το 2015, τα επιχειρηματικά κυρίως μέλη του mi-Cluster να:

- φτάσουν τις 100 επιχειρήσεις με έδρα και ερευνητικές δραστηριότητες στην Ελλάδα
- αυξήσουν τους κύκλους εργασιών τους πάνω από τα 600 εκ. ευρώ
- δημιουργήσουν 4,000 νέες θέσεις απασχόλησης για εξειδικευμένο προσωπικό
- αυξήσουν τις εξαγωγές τους με στόχο να ξεπεράσουν τα 250 εκ. ευρώ
- προσελκύσουν επενδύσεις Ιδιωτών Επενδυτών με στόχο να ξεπεράσουν τα 300 εκ. ευρώ
- καταθέτουν τουλάχιστον 1 δίπλωμα ευρεσιτεχνίας ανά δέκα ερευνητές ετησίως

ΚΑΛΗ ΠΡΑΚΤΙΚΗ Νο 3

Χώρα:	Ελλάδα
Περιφέρεια:	Όλη η Ελλάδα
Έργο, σχέδιο, πολιτική:	Επιχορήγηση Νέων Ελευθέρων Επαγγελματιών Νέων Επιστημόνων (NEE)
Διάρκεια:	2006 – 2009 (πήρε παράταση)
Στόχος:	Απασχόληση Συνολική δαπάνη: 33.960.0000 Κοινοτική συμμετοχή: 80% Εθνική συμμετοχή: 20%
Χρηματοδότηση:	Περιφερειακή συμμετοχή:- Ιδιωτική συμμετοχή:- Ονοματεπώνυμο: Οικονομάκος Παναγιώτης Οργανισμός: Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης Ε.Π «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού»
Επαφή:	Διεύθυνση: Κοραή 4, 105 64 Αθήνα Email: panaoiko@mou.gr Internet: www.prosonolotahos.gr Η πρακτική αφορούσε την Επιχορήγηση Νέων Ελευθέρων Επαγγελματιών –Νέοι επιστήμονες στο πλαίσιο του Μέτρου 4.1 του Ε.Π. Απασχόληση και Επαγγελματική Κατάρτιση 2000-2006. Τα αποτελέσματα της πρακτικής ήταν πως 2.830 νέοι επιστήμονες εντάχθηκαν στο πρόγραμμα και επιδοτήθηκαν για τη δημιουργία προσωπικής επιχείρησης. Είναι ιδιαίτερα σημαντικό το γεγονός να αναφερθεί ότι η αυτοαπασχόληση είναι μοχλός καταπολέμησης της ανεργίας, καθώς με βάση σχετική έρευνα πεδίου που διεξήχθη υπό την ευθύνη της ΕΥΔ ΕΠΑΕΚ (2005) αναφορικά με τη διατήρηση της επιχειρηματικής δραστηριότητας μετά τη λήξη της περιόδου ενίσχυσης από το Πρόγραμμα ΝΕΕ, προέκυψε ότι ένα πολύ σημαντικό ποσοστό των ωφελούμενων (74%) συνεχίζει την άσκηση επιχείρησης ή ελεύθερου επαγγέλματος. Επίσης το 63% περίπου των ωφελουμένων ανέφεραν ότι τα βασικά οικονομικά στοιχεία των επιχειρήσεών τους (κύκλος εργασιών, κέρδη) παρουσιάζουν αυξητική τάση ή παραμένουν σταθερά. Στα παραπάνω πρέπει να προστεθεί και η σοβαρή επίπτωση στην απασχόληση πρόσθετου προσωπικού, επομένως της δημιουργίας νέων θέσεων εργασίας στις επιχειρήσεις, καθώς προκύπτει ότι σε κάθε νέα επιχείρηση δημιουργείται κατά μέσο όρο 0,5 προσθετή θέση εργασίας.
Περιγραφή έργου / πολιτικής:	

**Συνάφεια με
στρατηγικές:**

Η πρακτική αποσκοπούσε στην προώθηση των άνεργων νέων επιστημόνων στην απασχόληση. Η πρακτική είχε συμπληρωματικότητα με το σύνολο των δράσεων που αφορούν στην ενίσχυση της απασχόλησης και της τόνωσης της επιχειρηματικότητας σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο. Ιδιαίτερα είχε συνέργεια με την ίδρυση και λειτουργία των Κέντρων Προώθησης της Απασχόλησης των οποίων αρμοδιότητα ήταν η υλοποίησή του. Η συνέχιση της εφαρμογής της πρακτικής συνεχίζεται καθώς στο πλαίσιο του Ε.Π. «**Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού 2007-2013**» (άξονας 3.1, 3.2, 3.3 «Διευκόλυνση της πρόσβασης στην Απασχόληση¹¹⁴») προβλέπονται σχετικές κατηγορίες παρέμβασης και αναμένεται η συνέχιση της.

**Σχεδιασμός /
υλοποίηση του
έργου / της
πολιτικής**

2.830 νέοι επιστήμονες εντάχθηκαν στο πρόγραμμα και ήταν η πρώτη φορά που επιδοτήθηκαν νέοι επιστήμονες για τη δημιουργία προσωπικής επιχείρησης καθώς μέχρι πρότινος η γνωστική και επιστημονική τους επάρκεια θεωρούταν απλώς επαρκές κίνητρο για την έναρξη επιχειρηματικής δραστηριότητας και όχι ουσιώδης προϋπόθεση.

Για τον σχεδιασμό της πρακτικής αξιοποιήθηκε κυρίως η εμπειρία του ΟΑΕΔ από προγράμματα επιχορήγησης Νέων Ελεύθερων Επαγγελματιών που σημείωσαν ιδιαίτερη επιτυχία στο πλαίσιο υλοποίησης του επιχειρησιακού προγράμματος «**Απασχόληση & Επαγγελματική Κατάρτιση** με σημαντικό αριθμό ωφελουμένων άνω των **40.000** ατόμων και με **μεγάλο ποσοστό βιωσιμότητας των δημιουργούμενων επιχειρήσεων**.

Αναφορικά με την συμμετοχή στην φάση του σχεδιασμού των αρμόδιων εμπλεκόμενων φορέων (Κρατική Διοίκησης-εκπρόσωποι εργοδοτικών επιχειρηματικών φορέων και φορέων εκπροσώπησης των εργαζομένων) και την - δημιουργία πλαισίου προώθησης της εταιρικότητας - επισημαίνεται ότι αυτή κρίθηκε πολύ ικανοποιητική καθώς η απόφαση για την υλοποίηση του προγράμματος λήφθηκε στο επίπεδο του Δ.Σ. του Ο.Α.Ε.Δ στο οποίο συμμετείχαν και οι κοινωνικοί εταίροι. Το συγκεκριμένο πρόγραμμα γνωστοποιήθηκε εγκαίρως και επαρκώς στον ωφελούμενο πληθυσμό, γεγονός που αποδείχτηκε από την ταχεία κάλυψη των θέσεων του προγράμματος.

¹¹⁴ Οι Άξονες 3.1, 3.2, 3.3 «**Διευκόλυνση της πρόσβασης στην Απασχόληση**» περιλαμβάνουν δράσεις ενίσχυσης της απασχολησιμότητας του ανθρώπινου δυναμικού για την επίτευξη επαρκούς ανταγωνιστικότητας και την δημιουργία νέων ευκαιριών για εργασία οι βασικές ομάδες –στόχοι του άξονα είναι το άνεργο ανθρώπινο δυναμικό της χώρας, οι νέοι άνεργοι, οι γυναίκες κτλπ. Ο Άξονας 3 αποτελεί τον **πρώτο από πλευράς χρηματοδοτικής βαρύτητας Άξονα Προτεραιότητας του Επιχειρησιακού Προγράμματος ανά, με ποσοστό περίπου 54%**(περίπου 1.624 εκατ. €).

ΕΝΟΤΗΤΑ Ε: ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

α) Κοινωνικοοικονομικές Τάσεις-Προβλέψεις

Η ελληνική οικονομία, παρά τη διατήρηση των διαχρονικών διαρθρωτικών της προβλημάτων που αποτελούν τροχοπέδη για την εξέλιξη και ανάπτυξή της, παρέμεινε την περίοδο 2007-2008 σε τροχιά ήπιας σύγκλισης με την ΕΕ-27 και την Ευρωζώνη. Βάσει των στοιχείων που παρουσιάστηκαν στο πρώτο κεφάλαιο της παρούσας έκθεσης¹¹⁵, η άνοδος του ΑΕΠ και του κατά κεφαλήν ΑΕΠ της χώρας υπερέβη τη μέση αύξηση στις παραπάνω οικονομικές ζώνες. Στο πεδίο της ανεργίας, η ταχύτερη υποχώρησή της στην Ελλάδα σε σύγκριση με την ΕΕ και την Ευρωζώνη είχε ως αποτέλεσμα να υποχωρήσει αρκετά η μεταξύ τους διαφορά και να διαμορφωθεί το 2008 σε επίπεδο οριακά υψηλότερο του μέσου όρου της Ευρωζώνης. Μικρότερη ήταν η μείωση της απόστασης σε ότι αφορά τον εναρμονισμένο πληθωρισμό, ο οποίος επίσης εξακολουθεί να υπερβαίνει τους ευρωπαϊκούς μέσους όρους.

Ωστόσο, σε ότι αφορά βασικά διαρθρωτικά χαρακτηριστικά της ελληνικής οικονομίας, παρατηρήθηκε στασιμότητα ή/και πτωτικές τάσεις. Εξασθένιση εμφάνισε η ανταγωνιστικότητα τη διετία 2007-2008, γεγονός που αντικατοπτρίστηκε και στις σχετικές αξιολογήσεις διεθνών οργανισμών (WEF, IMD), καθώς τα ελλείμματα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών και του εμπορικού ισοζυγίου διευρύνθηκαν ιδιαίτερα, ενώ η πορεία των ξένων άμεσων επενδύσεων, παρά την αύξηση έναντι των προηγούμενων ετών, ήταν στο συγκεκριμένο διάστημα ασταθής, όπως φανερώνει η μεγάλη διακύμανσή τους. Σχεδόν αμετάβλητη είναι η θέση της Ελλάδας και στις αξιολογήσεις για τις συνθήκες-δυνατότητες άσκησης επιχειρηματικής δραστηριότητας, που επηρεάζουν σημαντικά τις εξελίξεις κυρίως στον ιδιωτικό τομέα της οικονομίας. Στην αγορά εργασίας, μικρή ήταν η τόνωση της γυναικείας απασχόλησης, που παραμένει ιδιαίτερα χαμηλή, ενώ οξύνθηκε το πρόβλημα της χαμηλής συμμετοχής στην απασχόληση των νέων ηλικίας 15-24 ετών. Αυτές οι δύο πληθυσμιακές ομάδες είναι ταυτόχρονα εκείνες με τα υψηλότερα ποσοστά ανεργίας, παρά τη βελτίωση των τελευταίων ετών.

Έντονες είναι όμως είναι οι ανισορροπίες στο πεδίο της δημοσιονομικής διαχείρισης. Το 2007 το έλλειμμα του προϋπολογισμού της Γενικής Κυβέρνησης ξεπέρασε το όριο του 3% του ΑΕΠ του Συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης, και διαμορφώθηκε στο 3,7%, ενώ το 2008 υπερδιπλασιάστηκε, φθάνοντας στο 7,7%. Στο ίδιο διάστημα, δεν κατέστη εφικτός ο περιορισμός του χρέους της Γενικής Κυβέρνησης, που από το 97,1% ως ποσοστό του ΑΕΠ το 2006, υποχώρησε στο 95,6% την επόμενη χρονιά, για να ανέλθει εκ νέου το 2008, στο 99,2%. Οι πρόσφατες προβλέψεις για το 2009 συγκλίνουν στο ότι έλλειμμα θα υπερβεί το 12% του ΑΕΠ και το χρέος το 110% αυτού.

Στο κρίσιμο πεδίο της κοινωνικής συνοχής, το ποσοστό των ατόμων που βρίσκεται εισοδηματικά κάτω από το όριο της φτώχειας μειώθηκε στο 20% το 2007, ποσοστό που ακόμα και αν ληφθεί υπόψη το υψηλό ποσοστό ιδιοκατοίκησης δεν υποχωρεί κάτω από το 18%. Συνεχή άνοδο παρουσιάζει η συνολική εγχώρια δαπάνη για την υγεία, που ως ποσοστό του ΑΕΠ βρίσκεται μεταξύ των υψηλότερων στην Ευρωπαϊκή Ένωση, με το 40% αυτής να καλύπτεται από ιδιώτες. Στην εκπαίδευση, παρότι η αναλογία των σχετικών δαπανών ως προς το ΑΕΠ συγκαταλέγεται μεταξύ των χαμηλότερων στην ΕΕ-27, η σχέση μαθητών ανά εκπαιδευτικό βελτιώθηκε, και διαμορφώνεται αρκετά χαμηλότερα από το αντίστοιχη τιμή της στην ΕΕ-27, όμως η συμμετοχή ατόμων ηλικίας 15-24 ετών στην εκπαιδευτική διαδικασία υποχωρεί και πλέον ξεπερνάει οριακά τον κοινοτικό μέσο όρο. Αντίστοιχα χαμηλή σε όρους

¹¹⁵ Όλες οι αναφορές στην εξέλιξη μεγεθών μέχρι και το πρώτο εννιάμηνο του 2009 που γίνονται στην πρώτη ενότητα των συμπερασμάτων της Έκθεσης Στρατηγικής Παρακολούθησης του ΕΣΠΑ 2007-2013 παρουσιάζονται αναλυτικά, με συγκεκριμένα στοιχεία και πηγές αυτών στα κεφάλαια 1 και 2 της έκθεσης.

δαπανών είναι η επίδοση της Ελλάδας σε κατεύθυνση πόρων προς Ε&ΤΑ, εμποδίζοντας την άνοδο της σε δείκτες τεχνολογικής ετοιμότητας και καινοτομικότητας, παρότι παρουσιάζει -σχετικά- αρκετά υψηλή διαθεσιμότητα επιστημόνων και μηχανικών. Αρκετά θετική εξέλιξη αποτελεί η ταχεία αύξηση της χρήσης του διαδικτύου για συναλλαγές με τις δημόσιες αρχές, καθώς και η ραγδαία διείσδυση του στα νοικοκυριά, που περιορίζει σχετικά τη μεγάλη απόκλιση από την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Σε περιφερειακό επίπεδο, η Αττική είναι η μοναδική περιφέρεια της οποίας το κατά κεφαλή ΑΕΠ εκφρασμένο σε ΜΑΔ ξεπερνούσε το 2006 τον κοινοτικό μέσο όρο, με το χαμηλότερο κατά κεφαλήν ΑΕΠ να παρουσιάζεται στη Δυτική Ελλάδα, στην Ανατολική Μακεδονία-Θράκη και στο Βόρειο Αιγαίο. Η Δυτική Μακεδονία εμφάνισε το 2008 το υψηλότερο ποσοστό ανεργίας (12,5%), 5,5 ποσοστιαίες μονάδες μεγαλύτερο σε σχέση με την ΕΕ, σε αντίθεση με τις περιφέρειες Αττικής, Πελοποννήσου, Κρήτης και Βορείου Αιγαίου, στις οποίες η ανεργία διαμορφώθηκε στην περιοχή του 4,5%.

Σε αντιστοιχία με την παγκόσμια οικονομία, η πορεία της ελληνικής οικονομίας καθορίστηκε το 2009 κατά κύριο λόγο από την επέκταση των συνεπειών της διεθνούς χρηματοπιστωτικής κρίσης του προηγούμενου έτους στην πραγματική οικονομία και τη διεθνή οικονομική ύφεση που αυτή προκάλεσε. Στην Ελλάδα, οι επιπτώσεις της οικονομικής κάμψης ενισχύθηκαν από τα εγχώρια μακροχρόνια διαρθρωτικά προβλήματα που αναφέρθηκαν παραπάνω, κάνοντας την επίλυσή τους πιο επείγουσα από ποτέ άλλοτε. Σε ότι αφορά τις επιδράσεις στη λειτουργία του εγχώριου χρηματοπιστωτικού συστήματος, ο ρυθμός πιστωτικής επέκτασης προς τις επιχειρήσεις και τα νοικοκυριά είχε επιβραδυνθεί μέχρι τα μέσα του έτους κάτω από το ήμισυ του αντίστοιχου περυσινού λόγω της αυστηροποίησης της πιστωτικής πολιτικής των τραπεζικών ιδρυμάτων, παρά το γεγονός ότι αυτά είχαν πραγματοποιήσει ελάχιστες τοποθετήσεις σε επισφαλή επενδυτικά προϊόντα και την εφαρμογή του κρατικού σχεδίου στήριξης της ρευστότητας από τις αρχές του 2009 (ύψους 28 δισεκ. ευρώ). Συνολικότερη αποτύπωση της επίδρασης διεθνούς οικονομικής ύφεσης στην ελληνική οικονομία αποτελεί η πτώση του ΑΕΠ κατά 1,1% το πρώτο εννιάμηνο του 2009 σε σύγκριση με την ίδια περίοδο του 2008, υποχώρηση η οποία αναμένεται να είναι παρόμοια ή ελαφρά μικρότερη στο σύνολο του χρόνου σύμφωνα με τις πλέον πρόσφατες προβλέψεις¹¹⁶ και προέρχεται πρωτίστως από την καθίζηση του σχηματισμού κεφαλαίου και την εξασθένηση της ιδιωτικής κατανάλωσης. Στον εξωτερικό τομέα της οικονομίας, σημαντική συρρίκνωση υπέστησαν οι εξαγωγές, η μείωσή τους όμως υπεραντισταθμίστηκε από τη μεγαλύτερη πτώση των εισαγωγών. Στην πλευρά της εγχώριας παραγωγής, υποχώρηση παρουσίασαν οι δείκτες παραγωγής/κύκλου εργασιών στους κυριότερους κλάδους της βιομηχανίας και των υπηρεσιών.

Ωστόσο, μεταξύ των χωρών της ΕΕ-27 που βρίσκονται σε οικονομική ύφεση, η Ελλάδα και η Κύπρος εμφανίζουν στο συγκεκριμένο διάστημα τη χαμηλότερη μείωση του ΑΕΠ. Επιπρόσθετα, οι εκτιμήσεις για το επίπεδο του ΑΕΠ το 2010 συντείνουν στο ότι θα επικρατήσουν σταθεροποιητικές ή λιγότερο πτωτικές σε σύγκριση με το 2009 δυνάμεις στην εξέλιξη του και δε θα υπάρξει μεγαλύτερη βάθυνση της ύφεσης¹¹⁷, ενώ η επιστροφή σε αναπτυξιακούς ρυθμούς υπολογίζεται να επιτευχθεί το 2011. Καθοριστικό ρόλο στην πορεία της ελληνικής οικονομίας τα επόμενα χρόνια θα διαδραματίσει η υλοποίηση του ΕΣΠΑ 2007-2013 στο πλαίσιο του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων(ΠΔΕ), μέσω του οποίου ο στόχος είναι να διατεθούν για την αναθέρμανση της οικονομίας 6,95 δισεκ. ευρώ¹¹⁸. Ειδικότερα, στη στήριξη της παραγωγικής λειτουργίας της οικονομίας, στην τόνωση των επενδύσεων και ευρύτερα, στη σταδιακή αποκατάσταση της αναπτυξιακής δυναμικής της ελληνικής οικονομίας και στη βελτίωση της ανταγωνιστικότητάς της, αναμένεται να συμβάλουν δράσεις μέσω κυρίως του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Ανταγωνιστικότητα-Επιχειρηματικότητα» και των Περιφερειακών Επιχειρησιακών Προγραμμάτων του ΕΣΠΑ 2007-2013.

¹¹⁶ European Economic Forecast, Autumn 2009, Eur. Commission: -1,1%, OECD Economic Outlook no. 86, November 2009: -1,1%, IMF World Economic Outlook, October 2009: -0,8%.

¹¹⁷ European Economic Forecast, Autumn 2009, Eur. Commission: -0,3%, OECD Economic Outlook no. 86, November 2009: -0,7%, IMF World Economic Outlook, October 2009: -0,1%.

¹¹⁸ Σύνολο κοινοτικής χρηματοδότησης και εθνικής συμμετοχής, όπως καταγράφεται στο Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων της Εισηγητικής Έκθεσης του Προϋπολογισμού του 2010.

Το ύψος του ΑΕΠ και ο βαθμός ανταγωνιστικότητας της ελληνικής οικονομίας στο διεθνές οικονομικό περιβάλλον, όπως αυτό διαμορφώνεται μετά την εξάπλωση των συνεπειών της οικονομικής κρίσης, επηρεάζονται αρκετά από την πορεία του εξωτερικού τομέα της ελληνικής οικονομίας, η οποία καθορίζεται περισσότερο από εξωγενείς τάσεις. Η εξασθένηση των παγκόσμιων εμπορικών συναλλαγών από τα τέλη του 2008 που εξελίχθηκε σε πτώση το 2009 συνεχίζει να έχει αρνητική επίδραση και στις ελληνικές εξαγωγές. Ωστόσο, η ταχεία αποκλιμάκωση των τιμών του πετρελαίου και των βασικών κατηγοριών εμπορευμάτων από την ίδια περίοδο, ύστερα από ένα διάστημα έντονης ανόδου τους που ξεκίνησε στις αρχές του 2008, περιόρισε σε απόλυτα μεγέθη την αξία των εισαγωγών περισσότερο από τη μείωση των εξαγωγών. Συνισταμένη των δύο μεταβολών αποτελεί η υποχώρηση του ελλείμματος του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών και του εμπορικού ισοζυγίου: οι τελευταίες εκτιμήσεις για το έλλειμμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών το 2009 βρίσκονται αρκετά χαμηλότερα από το 14,7% του ΑΕΠ, ποσοστό στο οποίο διαμορφώθηκε το 2008¹¹⁹. Ανάλογη μείωση προβλέπεται από την Ευρ. Επιτροπή για το έλλειμμα του εμπορικού ισοζυγίου, στο 11,0% του ΑΕΠ από 18,3% το 2008. Αποκλιμάκωση, με ηπιότερο όμως ρυθμό, των ελλειμμάτων των δύο ισοζυγίων αναμένεται και το 2010, αντανακλώντας κυρίως τις πιέσεις στην εγχώρια συνολική ζήτηση λόγω της ύφεσης, παρά την αύξηση των τιμών των εισαγόμενων προϊόντων.

Βασικό αρνητικό αντίκτυπο της υποχώρησης του ΑΕΠ και του προϊόντος στους κύριους κλάδους της ελληνικής οικονομίας αποτελεί η άνοδος της ανεργίας, που το δεύτερο τρίμηνο του 2009 ήταν κατά 1,7 ποσοστιαίες μονάδες υψηλότερη έναντι της ίδιας περιόδου το 2008. Η αύξηση της ανεργίας συνεχίστηκε και το καλοκαίρι του 2009, γεγονός που υποδηλώνει περιορισμό της συνηθούς εποχικής απασχόλησης, ενώ καθώς η μετάβαση των διακυμάνσεων από την παραγωγή στην αγορά εργασίας δεν είναι άμεση, αναμένεται περαιτέρω κλιμάκωση της στους επόμενους μήνες του 2009. Η αύξηση της ανεργίας αλλά περισσότερο ο φόβος για συνέχιση της επέκτασής της είναι ένας από τους λόγους εξασθένησης της ιδιωτικής κατανάλωσης. Οι επιδράσεις τους αντικατοπτρίζονται επίσης στους δείκτες οικονομικής συγκυρίας και ειδικότερα στην καταναλωτική εμπιστοσύνη, η οποία το πρώτο τρίμηνο του 2009 υποχώρησε σε ιστορικά ελάχιστο επίπεδο, ωστόσο έκτοτε βρίσκεται σε σχεδόν συνεχή άνοδο. Επιπρόσθετα, η άνοδος της ανεργίας παρουσιάζει διαφοροποιήσεις σε σχέση με τα διαχρονικά ποιοτικά χαρακτηριστικά της, καθώς επηρεάζει περισσότερο τους άνδρες, ενώ πέρα από τους νέους 15-24 ετών πλήττει κυρίως και την αρκετά μεγαλύτερη ηλικιακά ζώνη των 45-64 ετών. Επιπλέον, σε ότι αφορά τις περιφέρειες, στις πρώτες θέσεις εκείνων με τη μεγαλύτερη αναλογικά αύξηση συγκαταλέγονται κυρίως περιφέρειες που στο παρελθόν παρουσίαζαν χαμηλά ποσοστά ανεργίας, όπως η Κρήτη, το Βόρειο Αιγαίο και η Αττική, η άνοδος όμως είναι έντονη και σε περιοχές που ανέκαθεν αντιμετώπιζαν πρόβλημα υψηλής ανεργίας, όπως το Νότιο Αιγαίο.

Συνεκτιμώντας τις παραπάνω εξελίξεις, η αύξηση της ανεργίας πιθανότατα θα συνεχιστεί καθ' όλη τη διάρκεια του 2009 και το ποσοστό της θα ξεπεράσει στο β' εξάμηνο του έτους το 9,5%. Για το σύνολο της χρονιάς, οι εκθέσεις των διεθνών οργανισμών εκτιμούν ότι θα ανέλθει στην περιοχή του 9,0-9,5% από 7,7% το 2008¹²⁰, ωστόσο είναι πολύ πιθανό να ξεπεράσει αρκετά αυτές τις προβλέψεις, λαμβάνοντας υπόψη την έντονη ανοδική τάση που αποτυπώνεται στα πλέον πρόσφατα στοιχεία και τη διαδικασία συγκράτησης της απασχόλησης στο δημόσιο τομέα. Το 2010 αναμένεται νέα όξυνση της ανεργίας, στο 10,2-10,5% σύμφωνα με τις έως τώρα εκτιμήσεις, καθώς η ελληνική οικονομία θα βρίσκεται σε φάση ωρίμανσης των συνεπειών της οικονομικής ύφεσης και λόγω της προσπάθειας εξορθολογισμού του μεγέθους της απασχόλησης στο δημόσιο τομέα. Ανασχετικά στην υφιστάμενη έξαρση της ανεργίας εξαιτίας, κατά κύριο λόγο, της οικονομικής κρίσης, θα λειτουργήσουν δράσεις του ΕΣΠΑ 2007-2013 μέσα από τα Επιχειρησιακά Προγράμματα «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού» και «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση». Στο Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων του 2010, προβλέπονται από την πλευρά του ΕΣΠΑ για κατάρτιση ανέργων-εργαζόμενων δαπάνες ύψους 400 εκ. ευρώ, που αντιστοιχούν στο 5,8% των

¹¹⁹ European Economic Forecast, Autumn 2009, Eur. Commission: 8,8%, OECD Economic Outlook no. 86, November 2009: 11,1%,

¹²⁰ European Economic Forecast, Autumn 2009, Eur. Commission: 9,0%, OECD Economic Outlook no. 86, November 2009: 9,3%, IMF World Economic Outlook, October 2009: 9,5%.

ετήσιων συνολικών δαπανών του. Το πλήθος και ο βαθμός υλοποίησης των σχετικών δράσεων θα καθορίσει επιπλέον την ταχύτητα και τη διάρκεια αποκλιμάκωσής της, προκειμένου να επιστρέψει σταδιακά στα, προ της ύφεσης, ποσοστά της.

Μοναδική θετική εξέλιξη στα βασικά οικονομικά μεγέθη, που μεγάλο μέρος της προκλήθηκε από τις αρνητικές συνέπειες της οικονομικής κρίσης στην παραγωγική δραστηριότητα και το εμπόριο διεθνώς, αποτελεί η εξασθένιση του πληθωρισμού από το δ' τρίμηνο του 2008, που λειτούργησε ως μοχλός στήριξης της ιδιωτικής κατανάλωσης. Η παραμονή του σε πτωτική τροχιά διατηρήθηκε μέχρι το τέλος του δεύτερου τριμήνου του 2009, οπότε και διαμορφώθηκε στο 0,7%, ενώ από τα τέλη του καλοκαιριού έως και τον Οκτώβριο επικρατούν, με ορισμένες διακυμάνσεις, ανοδικές τάσεις στην εξέλιξή του. Η αντιστροφή της πτώσης προήλθε κυρίως από την αύξηση των τιμών σε ποτά-καπνό και είδη ένδυσης-υπόδησης. Για το υπόλοιπο του 2009, αντίρροπα στην ενδεχόμενη αυξητική επίδραση στον πληθωρισμό της εξάλειψης της διαφοράς φετινής-περυσινής τιμής πετρελαίου και στη χαμηλή περυσινή βάση του δείκτη τιμών θα λειτουργήσουν η αποδυναμωμένη συνολική ζήτηση, επηρεαζόμενη στα νοικοκυριά και από την κλιμακούμενη ανεργία, όπως και η σημαντική επιβράδυνση του ρυθμού πιστωτικής επέκτασης στον ιδιωτικό τομέα της οικονομίας. Ως αποτέλεσμα, ο πληθωρισμός στο σύνολο του έτους προβλέπεται να κινηθεί στην περιοχή του 1,2%. Μικρή ενίσχυση του πληθωρισμού αναμένεται για το 2010, καθώς η εγχώρια ζήτηση θα συνεχίσει να υφίσταται -ηπιότερες- πιέσεις από τις επενέργειες της οικονομικής κρίσης, στην περιοχή του 1,2% σύμφωνα με το Υπουργείο Οικονομικών¹²¹ και την Ευρ. Επιτροπή, ελαφρά υψηλότερα βάσει των προβλέψεων του ΔΝΤ(1,7%) και του ΟΟΣΑ(2,0%), ενώ οι εκτιμήσεις για το 2011 δίδονται, με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να αναμένει συνέχιση της αύξησής του και τον ΟΟΣΑ μικρή αποκλιμάκωσή του.

Η ευρεία παρέκκλιση από τους στόχους για τα δημόσια οικονομικά το 2009 θα αποτελέσει το μεγαλύτερο πρόσκομμα στην εύρυθμη λειτουργία του κράτους τα προσεχή χρόνια, μετριάζοντας ταυτόχρονα τη δυνατότητα λήψης μέτρων δημοσιονομικής πολιτικής για την αναθέρμανση της οικονομίας και την άμβλυση των επιπτώσεων της οικονομικής κρίσης. Το 2009 το έλλειμμα της Γενικής Κυβέρνησης ως προς το ΑΕΠ θα ανέλθει πάνω από το 12,0% σύμφωνα με την Εισηγητική Έκθεση του Προϋπολογισμού του 2010 και τις τελευταίες εκθέσεις διεθνών οργανισμών, ενώ το χρέος της θα κυμανθεί αρκετά υψηλότερα από την περιοχή του 100% του ΑΕΠ που βρέθηκε το 2008, στη ζώνη του 109-113%. Η απόκλιση του προϋπολογισμού του 2009 από τους στόχους του, οφείλεται στην εκτεταμένη διεύρυνση των δαπανών του, παράλληλα με τη σημαντική υστέρηση των εσόδων του¹²². Στην Εισηγητική Έκθεση του Προϋπολογισμού του 2010 διαφαίνεται η προσπάθεια τιθάσευσης του υπέρογκου ελλείμματος της Γενικής Κυβέρνησης, το οποίο εκτιμάται ότι θα διαμορφωθεί στο 9,1% του ΑΕΠ για αυτό το έτος, πρόβλεψη κοντά στην οποία βρίσκεται η σχετική του ΟΟΣΑ (9,8%), με αυτή της Ευρωπαϊκής Επιτροπής να κυμαίνεται υψηλότερα (12,2%). Ωστόσο, στο σκέλος του δημόσιου χρέους αναμένεται νέα μεγέθυνσή του, περίπου στο 121% του ΑΕΠ, μικρότερη πάντως σε σύγκριση με αυτή του 2009 ως προς το 2008.

Η έντονη επιδείνωση των δημόσιων οικονομικών κατά τη διετία 2008-2009 κάνει επιτακτική την ανάγκη ενδελεχούς ελέγχου των δαπανών, τόσο του κράτους όσο και ευρύτερα του δημοσίου τομέα της οικονομίας και άμεσης περικοπής ή κατάργησης των περιττών εξόδων. Παράλληλα, απαιτείται πλήρης ενεργοποίηση ήδη υπάρχοντων και θέσπιση νέων ελεγκτικών και εισπρακτικών μηχανισμών για την αποτελεσματικότερη λειτουργία των αγορών και τη συλλογή των εσόδων του κράτους. Στην υλοποίηση των αναγκαίων μέτρων-πολιτικών για την επίτευξη χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης αλλά και γενικότερα, των σχεδιασμένων μεταρρυθμίσεων στο χώρο της δημόσιας διοίκησης για τη βελτίωση της αποδοτικότητάς της, το ΕΣΠΑ 2007-2013 έχει κομβικό ρόλο, μέσω κυρίως του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Διοικητική Μεταρρύθμιση» καθώς και του ΕΠ «Ψηφιακή Σύγκλιση», ως προς το σκέλος της προώθησης της Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης.

¹²¹ Εισηγητική Έκθεση Προϋπολογισμού 2010.

¹²² Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις του Προϋπολογισμού του 2010, που επιβεβαιώνονται από τα στοιχεία του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους για το πρώτο 9μηνο του 2009.

Σε γενικό επίπεδο πολιτικής, κεντρικός άξονας των ασκούμενων πολιτικών σε όλους τους τομείς και τα θέματα από το 2010 είναι η Πράσινη Ανάπτυξη, η οποία συνίσταται στο σύνολό της σε ένα διαφορετικό αναπτυξιακό πρότυπο, πέρα από την αμιγώς προστατευτική του περιβάλλοντος διάσταση των εφαρμοζόμενων μέτρων-μεταρρυθμίσεων-παρεμβάσεων που εντάσσονται σε αυτή. Οι τρεις βασικές προτεραιότητές της είναι α) η προστασία του κλίματος και η εξοικονόμηση ενέργειας β) η αναδιάρθρωση της παραγωγής και της κατανάλωσης, με έμφαση στην προώθηση της επιχειρηματικότητας που λαμβάνει υπόψη της και αναδεικνύει το περιβάλλον καθώς και στην παραγωγή ασφαλών και ποιοτικών προϊόντων, με υψηλή προστιθέμενη αξία και γ) η οικονομία στους φυσικούς πόρους παράλληλα με την δημιουργία υποδομών φιλικών προς το περιβάλλον (συγκοινωνιών, διαχείρισης απορριμμάτων, χωροταξικού σχεδιασμού κλπ.). Βασικά εργαλεία από την πλευρά του ΕΣΠΑ 2007-2013 στην επίτευξη των κύριων αξόνων πολιτικής της Πράσινης Ανάπτυξης θα είναι το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Περιβάλλον και Αειφόρος Ανάπτυξη», το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Ανταγωνιστικότητα-Επιχειρηματικότητα» καθώς και τα Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα.

β) Πορεία υλοποίησης του ΕΣΠΑ-Συμβολή στην Πολιτική Συνοχής

Η πρώτη περίοδος (2007-2009) εφαρμογής του ΕΣΠΑ και των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων του χαρακτηρίζεται περισσότερο από νομοθετικές, κανονιστικές και διοικητικές αποφάσεις και ενέργειες προετοιμασίας και οργάνωσης των φορέων διαχείρισης και των δικαιούχων καθώς και από ενέργειες εξειδίκευσης και ωρίμανσης των δράσεων και έργων, ενώ **χαμηλή ήταν η** πρόοδος στην υλοποίηση του φυσικού αντικείμενου και στις εκταμιεύσεις πόρων. Είναι χαρακτηριστικό ότι το ύψος των κοινοτικών πόρων που είχε εκταμιεύσει η Ελλάδα μέχρι τις 30.9.2009 με βάση τις πραγματικές πληρωμές (εκτός από τις προκαταβολές) σε έργα του ΕΣΠΑ, ανέρχονταν σε 297,5 εκατ. ευρώ (ποσοστό 1,47% του συνόλου) ενώ η χρηματοδοτική δέσμευση για την περίοδο 2007-2009 είναι στα 9 δισ. ευρώ. Ένα δεύτερο αίτημα πληρωμής ύψους 323 εκατ. ευρώ (ποσοστό 1,6% του συνόλου) υποβλήθηκε (31.10.2009) από την Ελλάδα στα Διαρθρωτικά Ταμεία, ανεβάζοντας έτσι το συνολικό ποσοστό σε 3,07%.

Παράλληλα, το ύψος των νομικών δεσμεύσεων, δηλαδή έργων ώριμων να υλοποιηθούν άμεσα με βάση υπογεγραμμένες συμβάσεις είναι επίσης πολύ χαμηλό και ανέρχονταν στις 30.9.2009 σε ποσοστό 6,9% (1,8 δισ. Ευρώ) επί του συνολικού προϋπολογισμού του ΕΣΠΑ. Θα πρέπει όμως να ληφθεί υπόψη ότι από το σύνολο της δημόσιας δαπάνης του ΕΣΠΑ ύψους 26,2 9 δισ. ευρώ, περίπου 6 δισ. ευρώ (23%), θα διατεθούν στα λεγόμενα έργα-«γέφυρες» που είναι μη ολοκληρωθέντα έργα του Γ' ΚΠΣ τα οποία δεν έχουν ακόμη επίσημα ενταχθεί και καταχωρηθεί στο ΟΠΣ. Πιο πρόσφατα στοιχεία δείχνουν ότι το σύνολο των ενταγμένων έργων/δράσεων στα ΕΠ ανέρχονταν σε 4,2 δισ. ευρώ που αντιστοιχεί στο 16% του συνολικού προϋπολογισμού του ΕΣΠΑ (15.11.2009).

Ωστόσο, έχουν σημειωθεί ορισμένες θετικές εξελίξεις που αναμένεται βελτιώσουν τα αποτελέσματα της εφαρμογής την επόμενη περίοδο. Ενδεικτικά αναφέρονται:

- Η έναρξη σημαντικών δράσεων με πολλαπλασιαστικά αποτελέσματα ιδιαίτερα σε προγράμματα που μπορούν να συμβάλλουν στην τόνωση της επιχειρηματικότητας και της απασχόλησης στην κατεύθυνση της Στρατηγικής της Λισσαβόνας (Ταμείο Εγγυοδοσίας, επιχειρηματικότητα νέων και γυναικών, κουπόνια καινοτομίας για μικρομεσαίες επιχειρήσεις, cluster μικροηλεκτρονικής, πρόγραμμα ενδο-επιχειρησιακής κατάρτισης για τη στήριξη των μικρομεσαίων επιχειρήσεων, πιστοποίηση επαγγελματικών περιγραμμάτων, ψηφιακός μοχλός ενδυνάμωσης υπηρεσιών προς επιχειρήσεις, πρόγραμμα ΕΞΟΙΚΟΝΟΜΩ για τους ΟΤΑ).
- Τα θετικά αποτελέσματα των δράσεων του Ταμείου Εγγυοδοσίας Μικρών και Πολύ Μικρών Επιχειρήσεων (ΤΕΜΠΜΕ) δηλαδή η εγγυοδοσία στα τραπεζικά δάνεια και η επιδότηση επιτοκίου για την ενίσχυση της ρευστότητας μικρών επιχειρήσεων, σε περίοδο οικονομικής κρίσης, μέσω των οποίων έχουν ήδη δανειοδοτηθεί 27.000 μικρομεσαίες επιχειρήσεις.

- Η κύρωση με νόμο, 6 συμβάσεων παραχώρησης για Μελέτη, Κατασκευή, Χρηματοδότηση, Λειτουργία, Συντήρηση και Εκμετάλλευση των μεγάλων έργων Οδικών Αξόνων.
- Το Πρόγραμμα ενίσχυσης μικρών και πολύ μικρών επιχειρήσεων στους Τομείς Μεταποίησης – Τουρισμού – Εμπορίου – Υπηρεσίες στο πλαίσιο των Περιφερειακών Επιχειρησιακών Προγραμμάτων του ΕΣΠΑ 2007-2013 μέσω των εμπορικών τραπεζών που συγκροτούν ένα αποκεντρωμένο δίκτυο με πάνω από 3.000 σημεία υποδοχής και διαχείρισης των επιδοτήσεων αυτών σε όλη τη χώρα.
- Η επιλογή και εγκατάσταση στις περιφέρειες 8 Ενδιάμεσων Φορέων Διαχείρισης κρατικών ενισχύσεων του ΕΠΑΕ που μετέχουν σε ενιαίο σχήμα (ΕΦΕΠΑΕ) και καλύπτουν όλη τη χώρα.
- Η προκήρυξη 3 προγραμμάτων διακρατικής συνεργασίας «Ελλάδα – Βουλγαρία», «Ελλάδα – Ιταλία», «Ελλάδα – Κύπρος».
- Η ανάπτυξη ενιαίου δικτυακού συστήματος δομών στήριξης επιχειρηματικότητας (Κέντρα Υποδοχής Επενδυτών – ΚΥΕ) στις Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις της χώρας για τη στήριξη της Επιχειρηματικότητας μέσω του συντονισμού όλων των δημόσιων υπηρεσιών που συμμετέχουν στις διαδικασίες σύστασης επιχειρήσεων, καθώς και των διαδικασιών αδειοδότησης εγκατάστασης - λειτουργίας μιας επιχείρησης.
- Η διαμόρφωση και υλοποίηση από τον Απρίλιο του 2009 του Εθνικού Σχεδίου Δράσης για την αντιμετώπιση των επιπτώσεων της κρίσης στην απασχόληση, προκειμένου να στηριχθούν οι ευάλωτες ομάδες του πληθυσμού, ιδιαίτερα οι άνεργοι, καθώς και οι τομείς της οικονομίας που πλήττονται περισσότερο από την παγκόσμια οικονομική κρίση. Οι τομείς αυτοί είναι οι κατασκευές / τεχνικά έργα και ο τουρισμός. Το Σχέδιο Δράσης του Υπουργείου Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας θέτει ειδικότερα 3 στόχους για την στήριξη της απασχόλησης και της κοινωνικής συνοχής: τη διατήρηση των θέσεων εργασίας, τη στήριξη των ευάλωτων και ευπαθών ομάδων πληθυσμού με στοχευμένες δράσεις και τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας με την αξιοποίηση νέων, δυναμικών κλάδων της οικονομίας όπως η κοινωνική οικονομία και η πράσινη ανάπτυξη. Το Σχέδιο έχει προϋπολογισμό ύψους 3,2 δισεκ. ευρώ και προβλέπεται να καλύψει συνολικά 1.330.000 ωφελούμενους, εργαζόμενους και ανέργους, καθώς και τη δημιουργία 200.000 νέων θέσεων απασχόλησης και αυτοαπασχόλησης.

Επιπλέον, αξιολογώντας την πορεία υλοποίησης των Προγραμμάτων όσον αφορά στις επιμέρους θεματικές προτεραιότητες όπως αυτές ορίζονται από τα Διαρθρωτικά Ταμεία, διαπιστώνεται ένα πολύ υψηλό ποσοστό ενεργοποίησης στον Κωδικό Προτεραιότητας 8: «Άλλες επενδύσεις σε επιχειρήσεις» τόσο για τις περιφέρειες του Στόχου 1, όσο και για εκείνες του Στόχου 2 που ανέρχεται περίπου στο 50% των συνολικών Νομικών Δεσμεύσεων κατά την περίοδο αναφοράς. Είναι χαρακτηριστικό ότι τα ποσά που έχουν δεσμευτεί κάτω από αυτή τη θεματική προτεραιότητα και στους δύο Στόχους υπερβαίνουν τις αρχικές δεσμεύσεις κοινοτικής συνδρομής, στοιχείο που οφείλεται στην ανάγκη παροχής έκτακτων ενισχύσεων στις επιχειρήσεις λόγω της οικονομικής κρίσης.

Ως θετική εξέλιξη μπορεί επίσης να χαρακτηριστεί ο βαθμός συμβολής στη Στρατηγική της Λισσαβόνας (κωδικός «earmarking») καθώς το σχετικό ποσοστό των Νομικών Δεσμεύσεων των δράσεων για το Στόχο 1 ανερχόταν στο 80,2%. Αντίστοιχα, για το Στόχο 2, το ποσοστό Νομικών Δεσμεύσεων στους κωδικούς «earmarking» ανέρχονταν, στην ίδια περίοδο, στο 92,4%. Τα ποσοστά βέβαια αυτά είναι συγκυριακά και προέρχονται κυρίως από τις υψηλές επιδόσεις δύο μόνο επιμέρους θεματικών προτεραιοτήτων και όχι από μία ισομερώς κατανομημένη ενεργοποίηση όλων των κωδικών earmarking.

Η καθυστέρηση που παρουσιάζεται στην υλοποίηση των προγραμμάτων και η χαμηλή χρηματοδοτική απορρόφηση οφείλονται σε μια σειρά από αιτίες, οι κυριότερες των οποίων είναι οι ακόλουθες:

- Η μεταφορά μεγάλου μέρους της υλοποίησης των ΕΠ του Γ' Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης 2000-2006, εντός της Δ' Προγραμματικής Περιόδου 2007-2013 και η παράταση κατά ένα επιπλέον έτος (μέχρι τέλους του 2009) της περιόδου

επιλεξιμότητας των δαπανών στο Γ' ΚΠΣ υπερφόρτωσε τους μηχανισμούς διαχείρισης και παραγωγής έργων οι οποίοι επί 3 χρόνια (2007-2009) έπρεπε να «τρέχουν» ταυτόχρονα δύο προγράμματα.

- Η νέα αρχιτεκτονική του ΕΣΠΑ και το νέο Σύστημα Διαχείρισης και Ελέγχων διαφέρουν σημαντικά από τα αντίστοιχα του Γ' ΚΠΣ με αποτέλεσμα να καθυστερήσει η ενσωμάτωση τους στις προϋπάρχουσες δομές και συστήματα διαχείρισης και υλοποίησης. Σε πολλές δε περιπτώσεις, η δημιουργία νέων οργάνων (ειδικές υπηρεσίες συντονισμού στα υπουργεία, ενδιάμεσες διαχειριστικές αρχές δίπλα στις κύριες αρχές διαχείρισης) προκαλεί σύγχυση αρμοδιοτήτων και καθιστά το όλο σύστημα δαιδαλώδες και γραφειοκρατικό. Κρίνεται αναγκαία η απλοποίηση του με αποφάσεις όπως η αποκέντρωση και μείωση των εγκρίσεων και των υπογραφών συντονισμού, αξιολόγησης και ένταξης των πράξεων και η μείωση των εμπλεκόμενων φορέων στις επιμέρους φάσεις εφαρμογής με αποσαφήνιση των ρόλων των νέων θεματικών ειδικών υπηρεσιών.
- Ειδικότερα, ο θεσμός των εκχωρήσεων διαχειριστικών αρμοδιοτήτων, δημιουργεί προβλήματα στην ενιαία προσέγγιση του προγραμματισμού και της διαχείρισης και προσθέτει γραφειοκρατικά εμπόδια και καθυστερήσεις σε θέματα όπως: διαδικασίες προσδιορισμού των πόρων και του είδους των δράσεων που εκχωρούνται, έκδοση / αναθεώρηση των ΚΥΑ και των λοιπών αποφάσεων εκχώρησης, ευελιξία στη διαχείριση της δημόσιας δαπάνης, έγκαιρη ενημέρωση / επικύρωση στοιχείων, έγκριση των κριτηρίων αξιολόγησης των έργων από τις Επιτροπές Παρακολούθησης των ΕΠ που εκχωρούν, σύνταξη επιμέρους εκθέσεων / αναφορών του αποδέκτη της εκχώρησης προς τον εκχωρητή σε σχέση με τις ετήσιες εκθέσεις, τις αξιολογήσεις, τις συνεδριάσεις των Επιτροπών Παρακολούθησης, τις ετήσιες συσκέψεις με ΕΕ κλπ. Υπάρχουν σημαντικά περιθώρια απλοποίησης στη βάση της πλήρους και οριστικής εκχώρησης όλων των διαχειριστικών λειτουργιών υλοποίησης των εκχωρούμενων δράσεων/έργων στον αποδέκτη της εκχώρησης, ώστε να μην υπάρχουν διαχειριστικές επικαλύψεις, αμφίδρομες διαδικασίες και πρόσθετος συνολικός φόρτος κατά τη διάρκεια της υλοποίησης.
- Ο νέος θεσμός πιστοποίησης της διαχειριστικής επάρκειας των Δικαιούχων μπορεί μεν να συμβάλει στην αναβάθμιση της διοικητικής ικανότητας των φορέων και στην πιο αποτελεσματική διαχείριση των έργων που αναλαμβάνουν, η εφαρμογή του όμως άρχισε μετά την έναρξη της Δ' Προγραμματικής, απαιτήσε εκπαίδευση των στελεχών των αρμόδιων αρχών, αλλά και κατάλληλη προετοιμασία των δικαιούχων, καθυστερώντας την υποβολή προτάσεων για την ένταξη έργων / δράσεων στα ΕΠ μέχρις ότου οι Δικαιούχοι αποκτήσουν το Πιστοποιητικό. Ήδη έχει ανακοινωθεί από την νέα κυβέρνηση ότι δεν θα είναι υποχρεωτική η Β' Φάση Πιστοποίησης της Διαχειριστικής Επάρκειας και η υιοθέτηση του πρότυπου ΕΛΟΤ 1429.
- Έχει καθυστερήσει η έναρξη ουσιαστικής λειτουργίας ορισμένων κρίσιμων δομών που μπορούν να συμβάλουν στην επιτάχυνση της υλοποίησης. Για παράδειγμα, η ΔΗΜΟΣ ΑΕ βρίσκεται ακόμη σε νηπιακό στάδιο προετοιμασίας και δεν έχει αρχίσει να υπογράφει, σύμφωνα με το σκοπό ίδρυσης της, Προγραμματικές Συμβάσεις εκτέλεσης έργων μικρών δήμων οι οποίοι δεν έχουν τη δυνατότητα να πιστοποιήσουν τη διαχειριστική τους επάρκεια. Από την άλλη πλευρά, η ΝΟΜΟΣ ΑΕ που έχει ήδη συσταθεί, δεν έχει αντικείμενο εργασιών, επειδή όλες οι Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις επέλεξαν να πιστοποιήσουν τη διαχειριστική τους επάρκεια η κάθε μία χωριστά. Πρόσφατα (Οκτ. 2009) εξαγγέλθηκε από την νέα κυβέρνηση η ακύρωση της σύστασης της.

Όμως, πέρα από τις διαχειριστικές δυσλειτουργίες, προβλήματα εντοπίζονται και στο μέτωπο της εξειδίκευσης και ωρίμανσης των προγραμματικών παρεμβάσεων. Ειδικότερα, δεν βρίσκονται ακόμη σε πλήρη λειτουργική φάση οι δομές παροχής υπηρεσιών στήριξης των τοπικών οικονομιών, των μικρομεσαίων επιχειρήσεων και της επιχειρηματικότητας όπως είναι τα Κέντρα Επιχειρηματικής και Τεχνολογικής Ανάπτυξης (ΚΕΤΑ) και οι πρωτοβουλίες JEREMIE και JESSICA για τη διευκόλυνση και την καλύτερη αξιοποίηση των κρατικών ενισχύσεων και των νέων χρηματοδοτικών εργαλείων.

Δεν έχει ολοκληρωθεί επίσης η εξειδίκευση των δράσεων και ο σχεδιασμός των έργων/δράσεων (παραγωγή τευχών δημοπράτησης, οδηγιών κρατικών ενισχύσεων κλπ). Για το σκοπό αυτό θα πρέπει να αξιοποιηθούν κατά προτεραιότητα τα κονδύλια της Τεχνικής Βοήθειας για την υποστήριξη, εξειδίκευση, αξιολόγηση και δημοσιότητα των ΕΠ και των δράσεων/έργων. Πρόβλημα δημιουργεί στον τομέα των δημόσιων έργων, ο νέος νόμος ανάθεσης μελετών του δημόσιου τομέα (Ν.3316/2006) ο οποίος καθιέρωσε την υποχρεωτική επικαιροποίηση των μελετών που είχαν εκπονηθεί πριν την εφαρμογή του, από ανεξάρτητο μελετητή και όχι από τις δημόσιες υπηρεσίες και τους φορείς των έργων. Η ρύθμιση αυτή προκαλεί καθυστερήσεις οι οποίες επιτείνονται από τη δυσχέρεια εξεύρεσης της απαιτούμενης πρόσθετης χρηματοδότησης των επικαιροποιήσεων αυτών και θα πρέπει να τροποποιηθεί.

Ένα σημαντικό επίσης θέμα άμεσης αντιμετώπισης είναι η επανεξέταση διαφόρων προκηρύξεων και προαναγγελιών προγραμμάτων σε τομείς όπως η ενέργεια και η ενίσχυση των μικρομεσαίων επιχειρήσεων, τόσο ως προς το περιεχόμενο, όσο και ως προς το συνολικό ύψος των πόρων στις δράσεις που έχουν ανακοινωθεί, το οποίο υπερβαίνει τους εγκεκριμένους πόρους των αντίστοιχων αξόνων των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων.

Σήμερα, πέρα από την ανάγκη επιτάχυνσης των διαδικασιών υλοποίησης, η ενδεχόμενη αναθεώρηση των επιχειρησιακών προγραμμάτων του ΕΣΠΑ θα πρέπει να βασιστεί στα πορίσματα των αξιολογήσεων που προβλέπεται να εκπονηθούν στο αμέσως επόμενο διάστημα. Μέχρι τότε, επιμέρους διαφοροποιήσεις είναι εφικτές στο πλαίσιο της εξειδίκευσης των γενικών κατευθύνσεων και των προϋπολογισμών των αξόνων και των κωδικών προτεραιότητας λόγω μη ύπαρξης δεσμευτικών Συμπληρωμάτων Προγραμματισμού που ίσχυαν στα προγράμματα του Γ'ΚΠΣ. Στο δεδομένο αυτό πλαίσιο, μπορούν να προωθηθούν αλλαγές των ΕΠ που υπαγορεύονται από τις κοινωνικοοικονομικές εξελίξεις και τις αναγκαίες παρεμβάσεις για την αντιμετώπιση της οικονομικής κρίσης, καθώς και την υιοθέτηση ενός νέου αναπτυξιακού προτύπου που θα αξιοποιεί τις ευκαιρίες της πράσινης οικονομίας.